Elif Batuman BUDALA

xxxxxxxxxxxxx528lpaper

xxxxxxxxxxxxxXXXXXXX

-Elif Batuman-

çeviren
hande dönmez

BUDALA

≥≤≥≤≥+≤≥≤≥≤≥≤≥≤≥≤≥:≤≥≤≥≤≥**≤≥≤≥≤≥≤≥≤=
≥≤≥≤≥≤≥≤≥≤≥≤≥≤
•••••//••••***exe

run*:<$<>>><<<<<<<<<$<
9=//////**-+6"'[]•«°¡··€"'{\}°÷
>>>>>>>++>>>>txt>>>>>>>>> >>>>>>

iletişim

ELİF BATUMAN • **Budala**

ELİF BATUMAN 7 Haziran 1977'de New York'ta doğdu. Çocukluğu New Jersey'de geçti. Harvard College'da okudu ve Stanford Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat alanında doktora yaptı. *The New Yorker* ve *Harper's Magazine* gibi dergilerde yayımlanan yazılarını *Ecinniler: Rusça Kitaplar ve Onları Okuyanlarla Maceralar* (2011, Doğan Kitap) adıyla kitaplaştırdı. *Budala*, yazarın ilk romanıdır.

The Idiot
© 2017 Elif Batuman
Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2819 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 489
ISBN-13: 978-975-05-2738-3
© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2019, İstanbul

EDİTÖR Necdet Dümelli
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Aybars Yanık

BASKI Ayhan Matbaası SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ELİF BATUMAN

Budala

The Idiot

ÇEVİREN ***Hande Dönmez***

Kitaptaki bûtûn dipnotlar çevirmene aittir.

Ama içinde bulunduğum gülünç –katiyen nankör olmayan, gayet verimli– yaş döneminin özelliği, o yaşta zekâya danışılmaması ve insanların en küçük özelliklerinin, kişiliklerinin ayrılmaz birer parçası gibi görünmesidir. Her yanımız canavarlar ve tanrılarla çevrilidir; huzur nedir bilmeyiz. O zaman yaptığımız neredeyse tek bir hareket yoktur ki, daha sonra pişman olmayalım. Ama aslında üzülmemiz gereken şey, aksine, bize o hareketleri yaptıran doğallığa artık sahip olmayışımızdır. Daha sonraki yaşlarda her şeyi daha pratik açıdan, toplumun geri kalanıyla tam bir uyum içinde görürüz, ama bir şeyler öğrendiğimiz tek yaş, ilkgençliktir.

– MARCEL PROUST, *Kayıp Zamanın İzinde: Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde*[1]

1 Marcel Proust, *Kayıp Zamanın İzinde: Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde*, YKY, İstanbul, 1996 (Çev. Roza Hakmen).

Birinci Bölüm

Güz

E-postanın ne olduğunu üniversiteye gelene kadar bilmiyordum. Duymuştum duymasına ve ona bir nevi "sahip olacağımı" biliyordum. Bir bilgisayar uzmanıyla evli olan teyzem "E, posta gönderince çok havalı olacaksın," demişti. "E"ye vurgu yapıp "posta"dan önce duraklamıştı.

O yaz, e-postadan giderek daha fazla bahsedildiğini duydum. Babam "Bir şeyler nasıl da hızlı değişiyor," dedi. "Bugün, iş yerinde World Wide Web'de sörf yaptım. Bir an Metropolitan Müzesi'ndeydim; sonraki an Anıtkabir'de." Anıtkabir, Atatürk'ün mozolesi, Ankara'daydı. Babamın bahsettiği şey hakkında hiçbir fikrim yoktu ama o gün "Ankara'da" olabilmesinin iler tutar yanı yoktu; bu yüzden çok da aldırmadım.

Üniversitenin ilk gününde, portatif bir masanın ardında sırada bekledim ve sonunda bir e-posta adresi ile geçici şifre aldım. "Adres"te soyadım vardı: Karadağ, hepsi küçük harflerden oluşuyor ve "yumuşak g" kullanılamıyordu. Küçük yaştan itibaren "yumuşak g"nin gülünç olduğunu anlamıştım. Bitkin bir ses tonuyla "Bu 'yumuşak g' sessiz bir harftir," derdim ve gülünç bir şeydi bu. E-posta adresinin nasıl bir adres olduğunu ya da neyin kısaltılmışı olduğunu anlamamıştım. Elimde Ethernet kablosuyla "Bununla ne yapacağız, kendimizi mi asacağız?" diye sordum.

Masanın arkasındaki kız "Duvardaki sokete takman lazım," dedi.

E-posta nedir bilmediğimden, faksa benzeyen ve içerisinde yazıcı olan bir şey hayal etmiştim. Ama yazıcı filan yoktu. Başka bir dünya vardı. Bu dünyaya, o bilindik manzarayla açılan ve normal bilgisayarlardan görünürde bir farkı olmayan belirli bilgisayarlardan erişebiliyordunuz. Hepsi sanki dünyanın ya da düşüncenin evrensel el yazısıymış gibi aynı harflerle yazılmış, tanıdığınız tüm insanlardan ve tanımadığınız kimilerinden gelen mesajların ışıltılı listesi; değişmeden, başka kimsenin anlayamayacağı bir yapıda hep oradaydı. Kimi mesajlar "Sayın" ve "Saygılarımla"lar içeren resmî yazışmalardı; diğerleri ise insanların beyinlerinden doğrudan yayımlanmış gibi, hepsi küçük harflerle ve imla hatalarıyla dolu biçimde yazılmış kısa mesajlardı. Her mesaj kendisinden önce geleni de içeriyordu; yani kendi kelimeleriniz size geri dönüyordu, fırlatıp attığınız tüm kelimeler. Bu, başkalarıyla olan ilişkinizin hikâyesi gibiydi, sanki diğer hayatlarla sizin hayatınızın kesişme hikâyesiydi; devamlı kaydedilip güncelleniyordu ve bunları istediğiniz zaman inceleyebiliyordunuz.

Sürekli sırada beklemeniz ve bir sürü yazılı materyal toplamanız gerekiyordu. Bunların çoğu yönergelerdi: cinsel tacize nasıl karşılık verilir, yeme bozukluğu nasıl bildirilir, öğrenci kredilerine nasıl başvurulur. Size bacağını kırıp öğrenci kredi borcunu ödeyemeyen bir yeni mezunun hazırladığı bütçenin iyi olmadığını ispatlayan bir video izletiyorlardı: İyi bir bütçe insanı mahvedecek kazaları bile öngörürdü. Yazılı materyaller ve bekleme sıralarını hesaba katarsak, kayıt bankosu gerçek bir nimetti. Bedava sözlük veriyorlardı. Sözlükte "*ratatoille*" ve "Tazmanya canavarı" yoktu.

Merdivenden odama çıkarken, detone söylenen şarkıları ve plastik terlik seslerini duyabiliyordum. Yeni oda arkadaşım Hannah, sandalyeye çıkmış, Discman'inde çalan "Blues Traveler"ı tekdüze mırıldanarak, üzerinde HANNAH PARK'IN

MASASI yazan bir levhayı masasının üzerine asıyordu. İçeri girdiğimde, şaşırma pandomimi yaparak döndü, ileri geri sallandıktan sonra oldukça gürültülü bir şekilde yere atladı ve kulaklıklarını çıkardı.

"Pandomim kariyeri yapmayı düşünüyor musun?" diye sordum.

"*Pandomim mi?* Hayır, canım, ailem beni Harvard'a bir cerrah olayım diye gönderdi maalesef, pandomimci olayım diye değil." Burnunu ses çıkararak sildi. "A – *benim* kayıt bankom sözlük vermedi!"

"'Tazmanya canavarı' yok içinde," diye karşılık verdim.

Sözlüğü elimden alıp sayfalarını karıştırdı. "Bayağı bir sözcük var içinde."

Sözlüğü alabileceğini söyledim. Bölüm birincisi olduğu için lisede kendisine hediye edilen sözlüğün yanına rafa yerleştirdi onu. "Yan yana güzel durdular," dedi. Diğer sözlüğünde "Tazmanya canavarı" olup olmadığını sordum. Yokmuş. "Tazmanya canavarı bir çizgi film karakteri değil mi?" diye şüpheyle sordu. Öbür sözlüğümdeki sadece "Tazmanya canavarı"nın değil, "Tazmanya kurdu"nun da sağ omzunun üzerinden hüzünlü bir bakış attığı bir resmiyle birlikte yer aldığı sayfayı gösterdim.

Hannah, çok yakınımda duruyor ve sayfaya bakıyordu. Sonra, sağına soluna bakıp kulağıma fısıldadı: "Şu müzik gün boyunca çaldı."

"Hangi müzik?"

"Ştt – hiç kıpırdamadan dur."

Hiç kıpırdamadan durduk. Diğer oda arkadaşımız Angela'nın, kapısının altından baygın, romantik yaylı sesleri süzülüyordu.

"*İhtiras Rüzgârları*'nın müziği," diye fısıldadı Hannah. "Uyandığımdan beri, tüm sabah bunu dinledi. Orada öylece, kapısı kapalı oturuyor ve şarkıyı üst üste dinliyor. Kapısını çaldım ve sesini kısmasını istedim, ama hâlâ duyuluyor. Onu bastırmak için Discman'imi dinlemek zorunda kaldım."

"Çok da yüksek sesli değil," dedim.

"Ama orada öyle oturması çok tuhaf."

Angela; üç kişilik, iki odalı dairemize önceki sabah gelmiş ve tek kişilik odayı almış, Hannah ile bana ranzalı odayı bırakmıştı. Akşam geldiğimde, Hannah'yı öfke içinde esip gürlerken, eşyaların yerini değiştirip hapşırırken ve Angela hakkında söylenirken buldum. Hannah "Onu görmedim bile!" diye seslendi masasının altından. Çekiştirmekte olduğu şeyleri aniden ikiye ayırmayı başardı ve başını küt diye çarptı. "AHHH!" diye bağırdı. Sürünerek çıktı ve kızgın bir şekilde Angela'nın masasını işaret etti "Bu kitaplar mı? Bunlar sahte!" Dört deri ciltli kitaptan oluşan –birinin sırtında *İNCİL* yazıyordu– bir yığını kaptı, burnumun dibinde salladı ve hızla yere çarptı. Tahta bir kutuydu. İncil'e vurarak "Bunun içinde ne var ki?" dedi, "Kendi son ahiti mi?"

Yumuşak bir ses tonuyla "Hannah, lütfen başkalarının eşyalarına böyle şeyler yapma," dedim ve belli ki Hannah'nın ailesi olan iki ufak tefek Korelinin pencerenin önünde oturduğunu fark ettim.

Angela içeri girdi. Tatlı bir ifadesi vardı, siyahtı, Harvard rüzgârlığı giymiş ve Harvard sırt çantası takmıştı. Hannah hemen tek kişilik oda meselesini açtı.

"Hmm, evet," dedi Angela. "Sabah çok erken gelmiştim ve çok fazla bavulum vardı."

Hannah, "Bavulları fark ettim," dedi ve Angela'nın odasının kapısını pat diye açtı. Sararmış bir örtü ve yapay güllerden bir çelenk küçücük pencerenin çevresini sarıyor, devasa dört-beş bavul kasvet içerisinde duruyordu.

İlk önce Angela olmak üzere, hepimizin tek kişilik odayı yılın üçte birinde, sırayla alabileceğimizi söyledim. Angela'nın annesi bir bavulu daha sürükleyerek içeri girdi. Eşikte durdu. "İşte oldu," dedi.

Hannah'nın babası ayağa kalktı ve bir fotoğraf makinesi çıkardı. "Üniversitedeki ilk oda arkadaşları! İşte bu önemli bir bağ!" dedi. Hannah ve benim birkaç fotoğrafımızı çekti, ancak Angela'nın fotoğrafını hiç çekmedi.

Hannah ortak alan için bir buzdolabı satın aldı. Eğer oda için ben de bir şey satın alırsam, mesela bir poster getirirsem, buzdolabını kullanabileceğimi söyledi. Aklında nasıl bir poster olduğunu sordum.

"Psikedelik," dedi.

Psikedelik posterin nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum, o da bana psikedelik defterini gösterdi. Floresan renklerle, düğümlü boyama yöntemiyle boyanmış bir spiral üzerinde yürüyen mor kertenkeleler vardı ve merkeze geldiklerinde kayboluyorlardı.

"Ya ellerinde bundan yoksa?" diye sordum.

Diğer seçenek gayet açıkmış ve sormam gereksizmiş gibi, "O zaman Albert Einstein'ın bir fotoğrafı," dedi.

"Albert Einstein mı?"

"Evet, siyah-beyaz olanlardan. Einstein işte."

Kampüs kitapçısının devasa bir Albert Einstein posteri koleksiyonu varmış meğer: Einstein karatahta önünde, Einstein arabada, Einstein dilini çıkarırken, Einstein pipo içerken. Neden Einstein'ın bir fotoğrafının duvarımızda olması gerektiğini tam olarak anlamamıştım. Ama bu kendi buzdolabımı satın almaktan daha iyiydi.

Görebildiğim kadarıyla, satın aldığım poster diğer Einstein posterlerinden daha iyi ya da kötü değildi; ama Hannah onu beğenmemiş gibiydi. "Hınm," dedi, "bence şurada güzel durur." Kitaplığımın üstündeki boş yeri işaret etti.

"Ama o zaman *sen* göremezsin."

"Sorun değil. En çok oraya yakışır."

O günden itibaren, odamıza kim uğradıysa –bir şeyler ödünç almak isteyen komşular, bilgisayar personeli, öğrenci konseyi adayları, benim çok az ilgi duyduğum ya da hiç duymadığım her çeşit insan– beni Albert Einstein'a olan büyük hayranlığımdan vazgeçirmek için kendine özgü bir yöntem kullandı. Einstein atom bombasını icat etmiş, köpekleri suiistimal etmiş, çocuklarını ihmal etmişti. Dostoyevski'nin *Öteki*'sini almak için uğrayan Bulgar birinci sınıf öğrencisi "Einstein'dan çok daha büyük dâhiler var," demişti. "Alfred Nobel matematikten nef-

ret ederdi ve hiçbir matematikçiye Nobel ödülü vermedi. Daha çok hak eden bir sürü kişi vardı."

"Yaa," diyerek kitabı uzattım. "Peki, sonra görüşürüz."

Postere dik dik bakarak "Teşekkürler," dedi. "Bu adam karısını döven, kendi matematik problemlerini zorla ona çözdüren, kirli işlerini ona yaptıran ve ona hakkını vermeyen biri. Sen de fotoğrafını duvarına asıyorsun."

"Bak, beni buna bulaştırma," dedim. "Bu aslında benim posterim bile değil. Karışık mesele."

Dinlemiyordu. "Daha büyük pek çok dâhi ünlü bile değilken, bu ülkede Einstein ismi dâhi ile eşanlamlı. Neden böyle? Soruyorum sana."

İç çektim. "Belki de gerçekten en iyisi olduğu içindir, öyle ki ona çamur atan kıskançlar bile onun parlak kabiliyetinin üstünü örtemiyordur," dedim. "Nietzsche, bu kadar büyük bir dâhinin karısını dövmeye *yetkisi* olduğunu söylerdi."

Bu söz onu susturdu. O gittikten sonra, posteri indirmeyi düşündüm. Cesur biri olmak istiyordum, başkalarının aptal düşünceleri tarafından sindirilmeyen biri. Ama aptalca olan hangi düşünceydi: Einstein'ın en büyük olduğunu düşünmek mi, yoksa en kötü olduğunu düşünmek mi? Sonunda, postere dokunmadım.

Hannah horlardı. Odadaki, sağlam bir tahtadan yapılmamış her şey –pencere camları, yatak direkleri, şilte yayları, benim göğüs kafesim– ahenk içerisinde titrerdi. Onu uyandırmak ya da yana çevirmek hiçbir işe yaramıyordu. Bir dakika sonra tekrar başlıyordu. O uyurken doğal olarak ben uyanıktım; yahut tam tersi oluyordu.

Hannah'yı, beyin hücrelerini oksijenden mahrum bırakan ve en iyi on tıp okulundan birine girme şansını riske atan bir obstrüktif uyku apnesi olduğuna ikna ettim. Kampüsteki sağlık merkezine gitti ve buruna yapıştırılınca horlamayı önlemesi gereken bir kutu yapışkan bantla geri döndü. Kutunun üstündeki fotoğrafta, burunlarına birbirinin aynısı plastik bantları takmış,

uzaklara bakan bir adam ve kadın vardı, hafif bir rüzgâr kadının saçlarını uçuşturuyordu.

Hannah, burnunu yandan çekti, ben de bandı başparmaklarımla düzleştirerek yapıştırdım. Yüzü öyle küçük ve bebeksiydi ki ona karşı bir sevecenlik hissettim. Ardından bir şeylerle ilgili bağırmaya başladı ve o his geçti. Burun bantları işe yaramıştı aslında, ama Hannah sinüzit ağrılarına sebep oldukları için onları kullanmayı bıraktı.

Kendinden daha da uzun gecelere uzanan uzun günlerde, yerleştirme sınavları için bir sınıftan diğerine sürüklendim. Zemin katta oturup Rönesans insanı olmak mı daha iyi, yoksa bir uzman olmak mı konulu denemeler yazmak zorundaydınız. Melankolik kelime problemlerinden oluşan nicel mantık testleri vardı –"Bu grafik, 80 haftaya kadar büyümüş olan piliçlerin varsayımsal kütlesini gram bazında modellemektedir"– ve her akşam, yerde oturup kocaman bir denizdeki küçük bir balık olduğunuzu anladığınız kalabalık toplantılar olurdu, bu durumun endişe kaynağı olmaktan ziyade canlandırıcı bir sorgulama olarak görülmesi gerektiği ileri sürülürdü. Balıkla ilgili şeyi düşünmeye ağırlık vermemeye çalıştım, ancak bir süre sonra beni aşağı çekmeye başladı. Birileri size devamlı büyük denizdeki küçük balık olduğunuzu söylerken neşeli hissetmek zor oluyordu.

Danışmanım Carol'ın Britanyalı aksanı vardı ve Bilgi Teknolojileri Dairesi'nde çalışıyordu. Yirmi yıl önce, 1970'lerde, Harvard'dan Eski Norveç Dili alanında yüksek lisans derecesini almıştı. Bilgi Teknolojileri Dairesi'nin, her ay telefon faturanızı postaladığınız yer olduğunu biliyordum. Bunun dışındaki faaliyet alanı muammaydı. Eski Norveç Dili'yle ne ilgisi vardı? Carol, kendi çalışma konusuyla ilgili sadece "Çok fazla şapka takıyorum," dedi.

Hannah ile beraber berbat bir soğuk algınlığına yakalandık.

İlaçları sırayla gidip aldık, küçük plastik kaplardan içki içer gibi içtik.

Ders seçme zamanı geldiğinde, herkes birinci sınıf seminerlerine başvurmanın en mühim şey olduğundan bahsediyordu. Yoksa kıdemli öğretim görevlileriyle çalışma fırsatı bulmak yıllar sürebiliyormuş. Üç ayrı edebiyat seminerine başvurdum ve bir mülakat için çağrıldım. Tavan penceresinin altındaki deri kanepede, doğru yerde miyim diye merak içerisinde yirmi dakika boyunca titrediğim; soğuk, beyaz bir binanın en üst katına gelmem bildirildi. Sehpanın üzerinde tuhaf gazeteler vardı. *Times Literary Supplement*'i ilk defa orda gördüm. *Times Literary Supplement*'teki hiçbir şeyi anlamamıştım.

Kapı açıldı ve hoca beni içeri davet etti. Cılız, solgun bir bilekten çıkan ve daha yukarıdaki devasa pardösünün altında cüceleşmiş olan muazzam büyüklükteki elini uzattı

"Sanırım elinizi sıkmasam daha iyi olur," dedim, "Soğuk algınlığına yakalandım da." Ardından şiddetle hapşırdım. Hoca bir an korkmuş gibi baktı, ama hızlıca toparladı. "Çok yaşa," dedi kibarca. "Kendini iyi hissetmediğine üzüldüm. Üniversitenin ilk günleri bağışıklık sistemi için zorlu olabiliyor."

"Böyle böyle öğreniyorum," dedim.

"E zaten tüm mesele de bu," dedi. "Öğrenmek! Ha ha."

"Ha ha."

"Neyse, işimize bakalım. Başvurundan gayet yaratıcı biri olduğunu anladım. Yaratıcı başvuru mektubundan hoşlandım. Ama bunun bir yaratıcılık dersi değil, akademik bir ders olduğunu anlaman gerek."

Enerjik bir şekilde başımı sallayarak "Tabii ki," dedim, bir yandan görüş açım içerisindeki herhangi bir yerde peçete olup olmadığını saptamaya çalışıyordum. Ne yazık ki sadece kitaplar vardı. Hoca akademik ve yaratıcı yazı arasındaki farkları anlatıyordu. Başımı sallamaya devam ettim. Peçete kutusu ile kitap arasındaki yapısal benzerlikleri düşünüyordum: İkisi de karton kutu içerisindeki beyaz kâğıtlardan oluşuyordu; fakat ironik bir şekilde, işlevsel benzerlikleri oldukça azdı, özellikle de kitap size ait değilse. Böyle şeyler düşünüyordum, yararlı ya

da hoş olmamalarına rağmen. Ne hakkında düşünmek gerektiğine dair hiçbir fikrim yoktu.

"Şence," diyordu hoca, "aynı paragrafı, aynı cümleyi, hatta aynı kelimeyi iki saat boyunca okuyabilir misin? Bunu yorucu ya da sıkıcı bulur musun?"

Saatlerce tek bir kelimeye bakma yeteneğim geçmişte çok nadiren teşvik edildiği için, üzerine düşünüyormuş gibi yaptım. Sonunda "Hayır," dedim.

Hoca düşünceli bir şekilde kaşlarını çatıp gözlerini kısarak başını salladı. Bir çöküş hissiyle birlikte konuşmaya devam etmem gerektiğini anladım. "Kelimeleri *severim*," diyerek meseleyi genişlettim. "Beni hiçbir şekilde sıkmazlar." Ardından, beş kere hapşırdım.

Seminere seçilmedim. Sadece tek bir mülakat için daha çağrıldım: Kurmaca Olmayan Filmlerde Biçim. Hep oyuncu olmak istemiş, yakınlarda bir senaryo yazma dersine katılmış annem yüzünden başvurmuştum bu seminere. Şimdi, uzmanlık sınavlarını hiç geçemedikleri için taksilerde ya da eczanelerde çalışmak zorunda kalan Amerika'daki yabancı uyruklu tıp mezunları ile annem gibi uzmanlık sınavını geçip ikinci seviye okullarda araştırmacı olan ve Johns Hopkins ve Harvard'dakilerin hep arkasında kalan insanların hayatlarıyla ilgili bir belgesel yapmak istiyordu. Annem, bu belgeselde ona yardım edeceğim konusundaki umut ve inancını ara ara dile getirirdi.

Film hocası benden beter üşütmüştü. Mucizeviydi, hediye gibi bir şeydi. Titrek mavi ekranlarla dolu bir bodrum katı sınıfında buluştuk. Ona annemden bahsettim ve karşılıklı olarak devamlı hapşırdık. Birinci sınıfta kabul edildiğim tek seminer bu oldu.

Diyet kola almak için öğrenci merkezindeki büfeye gittim. Önümdeki adamın sipariş vermesi bir ömür sürdü. Önce buzlu çay istedi, ama yokmuş.

"Limonata var mı?" diye sordu.

"Limonata, kutuda ve şişede var."

"İkisi de aynı marka mı?"

"Şişe olan *Snapple*. Kutu ise *Country Time*."

"Bir şişe limonata ile elmalı Danimarka pastası alayım."

"Elmalı kalmadı, peynirli ve ahududulu var."

"Ah, peki fırınlanmış patates cipsiniz var mı?"

"Fırında pişmiş olanı mı diyorsunuz?"

Dünyanın en sıkıcı konuşmasıydı ama dinlemeden edemedim. Sonunda bir *Snapple* limonata ile böğürtlenli kek alana kadar böyle devam etti. Gitmek için döndüğünde "Bu kadar uzun sürdüğü için kusura bakma," dedi. Epey yakışıklıydı.

"Sorun değil," dedim.

Gülümsedi ve yürümeye devam etti; ama bir an duraksadı. "Selin?"

Onu tanıdığımı anlayınca "Ralph!" diye haykırdım.

Ralph'le geçen yaz lise son sınıf öğrencileri için düzenlenen, New Jersey'deki bir evde beş hafta boyunca Kuzey Avrupa Rönesansı'nın disiplinlerarası tarihi üzerinde çalıştığımız bir programda tanışmıştık. Bizi bir araya getiren şey sanat tarihi öğretmenin Venedik Düka'sından –her derste, konunun ne olduğuna aldırış etmeden "Düka" derdi– bahsetmesi olmuştu. Delft'teki *burgher*'lerin gündelik hayatlarından bahsederken bile "Düka" araya girerdi. Hiç kimse bunu fark etmiş ya da komik bulmuş gibi görünmüyordu.

İçeceklerimiz ve onun kekiyle oturduk. Sohbetimizin rüya gibi bir yanı vardı; bunun birbirimizi ne kadar iyi tanıdığımızı hatırlayamamamdan kaynaklandığı fark ettim. İnsanları çok iyi taklit ettiği için ona hayran olduğumu hatırlıyordum. Bir de, beş halasıyla ilgili çok fazla şey bildiğimi anladım, insanın arkadaşı olmayan biriyle ilgili bileceğinden çok daha fazla şey. Aynı zamanda, Ralph zihnimde hiçbir zaman gerçekten arkadaşım olamayacak biri olarak sınıflandırılmıştı; çok yakışıklı olduğu ve yetişkinlerle çok iyi ilişki kurduğu içindi bu. Annemin Türkçe tabiriyle "iyi aile çocuğu"ydu: efendi, konuşması düzgün, takım elbise giymekten ya da ailesinin arkadaşlarıyla konuşmaktan rahatsız olmayacak bir tip. Annem, Ralph'i gerçekten beğenirdi.

Onunla birinci sınıf seminer mülakatlarımız hakkında konuştuk. Ona hiç soru sormayıp sadece bazı laboratuvar ekipmanlarını yıkatan, Nobel Ödülü kazanmış bir fizikçinin semineri için mülakata girmiş. Ekipman bir gama ışını dedektörü olabilirmiş.

Sanat bölümünden "İnşa Edilmiş Dünyalar" isimli bir derse başvurdum. New York'tan ziyaretçi sanatçı olarak gelen öğretim görevlisiyle, beyaz masalarla dolu stüdyoda lise resim portfolyömü getirerek buluştum. Ziyaretçi sanatçı kısık gözlerle yüzüme baktı.

"Kaç yaşındasın bu arada?" diye sordu.

"On sekiz."

"Aman Tanrı'm! Bu bir birinci sınıf dersi değil,"

"Ya. Gideyim mi?"

"Hayır, saçmalama. Önce bir çalışmalarına bakalım." Hâlâ bana bakıyordu, portfolyöme değil. "On sekiz," diye tekrarladı, başını iki yana sallayarak. "Ben senin yaşındayken asit damlatıp lisedeki dersleri asıyordum. Yazları da Secaucus'taki bir balık fabrikasında çalışıyordum. Secaucus, New Jersey'de." Programın gerisinde kalmışım gibi, onaylamayarak bana baktı.

"Belki *sizin* yaşınıza geldiğimde benim yapacağım o olur," dedim.

"Evet, olabilir." Homurdandı ve gözlüğünü taktı. "Bakalım, elimizde ne varmış." Resimlere sessizce baktı. Ben de camdan dışarı, iki sincabın tırmandığı ağaca baktım. Biri kontrolünü kaybedip yaprak katmanlarına çarpa çarpa düştü. Bu, daha önce hiç görmediğim bir şeydi.

"Peki, bak," dedi ziyaretçi sanatçı sonunda, "çizimlerindeki komposizyon... İdare eder. Sana karşı dürüst olabilirim, değil mi? Ama bu resimler bana... Biraz küçük-kız-işi gibi geldi? Ne dediğimi anlıyor musun?"

Masaya yaydığı resimlere baktım. Ne söylediğini anlamıyor değildim. "Mesele şu ki," dedim, "küçük bir kız olduğum zamanlar çok da uzak değil."

Güldü. "Hakkın var, hakkın var. Peki, hafta sonunda karar vereceğim. Benden haber alırsın. Belki de almazsın."

Hannah, kampüs tur rehberi olmak için başvuru yapıyordu. Sabah onu duşta, Harvard'la ilgili ıvır zıvırı etkileyici bir ses tonuyla ezberden anlatırken duyuyordum. Sonra, işi alamayınca ve ıvır zıvırı ezberden anlatmayı bırakınca, nedendir bilinmez, bunu özlediğimi fark ettim.

Angela ile birlikte Harvard öğrenci gazetesinin tanışma toplantısına gittik. Favorili genç bir adam, agresif bir biçimde, Harvard öğrenci gazetesinin hayatı olduğunu defalarca anlattı. "Bu benim *hayatım*," deyip duruyordu kin dolu bir ifadeyle. Angela'yla birbirimize bakış attık.

Pazar akşamı, telefon çaldı. Arayan, ziyaretçi sanatçıydı. "Senin denemen her nedense ilginçti," dedi. "Çoğu deneme inanılmaz şekilde... Sıkıcıydı? Neyse, seni dersimde görmek isterim."

"Ya," dedim. "Tamam."

"Bu bir evet mi?"

"Anlamadım?"

"Kabul ediyor musun?"

"Biraz düşünebilir miyim?"

"Biraz düşünebilir misin? Aslında, pek değil. Arayabileceğim pek çok aday daha var," dedi. "Var mısın, yok musun?"

"Sanırım varım."

"Güzel. Perşembe görüşürüz."

Üniversite orkestrası seçmelerine katıldım. Orkestra şefinin cumbalı pencereli, içerisinde kuyruklu bir piyano ve raflar dolusu kitap olan altıgen bir ofisi vardı: orkestra metotları, ansiklopediler, müzik tarihi ve eleştiri ciltleri. Hiç bu kadar fazla kitabı olan bir müzik insanı görmemiştim. Hazırladığım sonatı çaldım. Ellerim titremedi, odanın akustiği mükemmeldi ve şe-

fin ifadesi nazik ve dikkatliydi.

"Güzeldi," dedi, tam yorumlayamadığım bir vurguyla. "Çok, çok hoştu."

"Teşekkürler," dedim. Sonraki pazartesi, oturma düzenine bakmak için müzik binasına gittim. Adım yoktu, ikinci kemancılarda bile, hiçbir yerde yoktu. Yüz ifademin değiştiğini hissettim. Kontrol etmeye çalıştım ama işe yaramayacağını anlamıştım. Harvard'daki herkesin keman çaldığını biliyordum, bu resmî olarak öyle olmasa bile aslında zorunluydu, ama herkesin tek bir orkestrada yer almasının imkânı yoktu, sahne çökerdi. Yine de kabul edilmeyeceğimi hiç düşünmemiştim.

Herhangi bir dine inanmıyordum, takım oyunlarında yer almazdım ve çok uzun bir süredir kendimden daha büyük bir şeyin parçası olduğumu hissettiğim tek yer orkestra olmuştu. Çabalayabildiğim ve aynı zamanda kendimi unutabildiğim bir yer. Bu hissin kaybolması oldukça acı vericiydi. Orkestranın hiç olmadığı bir yerde olmak yeterince kötü olurdu, ama bir orkestra olduğunu bilmek ve pek çok insanın –ben hariç– içinde olduğunu bilmek daha kötüydü. Hemen her gece bunun kâbusunu gördüm.

Artık özel ders almıyordum. Boston'da hiç öğretmen tanımıyordum ve ailemden daha fazla para almak istemiyordum. İlk birkaç ay, bodrumda tek başıma alıştırma yapmaya devam ettim. Ancak bu, diğer insanlardan kopuk, üzücü, garip bir aktivite gibi gelmeye başladı bana. Kısa süre içinde kemanın kokusu, kutuyu açtığımda gelen reçine ya da ağaç kokusu ya da her ne ise o koku, kendimi melankolik hissetmeme neden oldu. Yine de bazı cumartesiler –eskiden müzik okuluna gittiğim gün– gitmek ve çalmak için heyecanla uyanır, az sonra işlerin artık nasıl olduğunu hatırlardım.

Edebiyat dersine karar vermek zor oldu. Hocaların söylediği her şey bir şekilde esas konunun dışında kalıyordu. Siz Anna'nın neden ölmek zorunda olduğunu bilmek isterdiniz, onun yerine on dokuzuncu yüzyıldaki Rus toprak sahiplerinin ger-

çekten Avrupa'nın bir parçası olup olmadıklarının tartışmalı olduğunu anlatırlardı. İlginç bir konuda konuşmak istemenizin ya da önemli herhangi bir şey bildiğinizi düşünmenizin safça olduğu ima edilirdi.

Toplumla ya da eski insanların para sorunlarıyla ilgilenmiyordum. Kitapların aslında ne anlattığını bilmek istiyordum sadece. Annemle edebiyat hakkında hep bu açıdan konuşurduk. "Bunu senin de okumanı istiyorum," derdi mutsuz bir evliliği olan adamın kuduz aşısı olmasıyla ilgili bir *New Yorker* hikâyesi uzatırken. "Böylece bana aslında ne anlatıldığını söyleyebilirsin." Her hikâyenin merkezî bir anlamı olduğuna inanırdı, tabii ben de böyle düşünürdüm. Ya anlamı yakalardınız ya da tamamen ıskalardınız.

Dilbilim 101'e gittim, dilbilimin ne hakkında olduğunu görmek için. Dilin biyolojik bir yeti olmasıyla ilgiliydi, beyne sonsuz, yenilenen ve asla kendini tekrar etmeyecek şekilde bağlıydı. Hiçbir dilbilgisi kitabında ya da bilgisayar programında bulamayacağınız kural, İncil'den daha yüce olan "ana dili konuşanın sezgisi"ydi. Belki de öğrenmek istediğim buydu. Ne zaman annemle bir kitap hakkında konuşsak ve onun aklına gelmeyen bir şeyi düşünmüş olsam, bana bakar ve hayranlıkla "*Sen* İngilizceyi gerçekten konuşuyorsun," derdi.

Dilbilim profesörü, hafif bir kekemeliği olan ve Türki lehçeler üzerinde uzmanlaşmış nazik bir sesbilimciydi. Bazen Hint-Avrupa olmayan dillerdeki biçim farklılıklarını göstermek için Türkçeden örnekler verirdi, ardından bana bakıp gülümser ve "Burada Türkçe konuşan kişiler olduğunu biliyorum," derdi. Bir kez, dersten önce koridorda, Türki insanların çukur açarak oluşturduğu bir tür ocak şekli için ünsüz harfler içeren yerel isimlerle ilgili çalışmasını göstermişti.

Rusya, İngiltere ve Fransa'daki on dokuzuncu yüzyıl romanı ve şehirler hakkında bir edebiyat dersi de aldım. Hoca yayımlanan

çevirilerin yetersizliğinden sık sık bahseder, çevirilerin ne kadar kötü olduğunu göstermek için Fransızca ve Rusça romanlardan pasajlar okurdu. Rusça veya Fransızca söylediği hiçbir şeyi anlamadım, bu yüzden çevirileri tercih ettim.

Edebiyat dersinin en kötü kısmı, en sonda hocanın soruları cevapladığı kısımdı. Sorular ne kadar aptalca ya da apaçık olursa olsun, hiçbirini anlamış gibi görünmezdi. "Tam olarak ne sorduğunuzu anladığıma emin değilim," derdi. "Ama eğer şu diğer şeyi söylemek istediyseniz..." Ardından o genelde hiç ilgi çekici olmayan diğer şeyle ilgili konuşurdu. Genellikle bir ya da iki öğrenci, kollarını sallayarak ya da el kol işaretleriyle orijinal soruya dönmek için ısrar ederdi, ta ki hocanın suratı bir rahatsızlık maskesi şeklini alıp sınıfın geri kalanının refahı için tartışmayı ofis saatlerinde sürdürmeyi önerene kadar. İletişimdeki bu bozukluk benim için moral bozucuydu.

Sadece dört ders almanız yeterliydi ama fazladan bir ders için ücret almadıklarını öğrendiğimde başlangıç seviyesi Rusça dersine kaydoldum.

Öğretmen Barbara, Doğu Almanya'dan mezun olmuş bir öğrenci –özellikle "Doğu Almanya" demişti– bize Rusça ve baba kökenli isimleri anlattı. Babasının adı Dieter olduğu içini kendisinin Rusça adı Barbara Dietrevna olmalıydı. "Ama Barbara Dietrevna kulağa tam Rus gibi gelmiyor," dedi, "bu yüzden kendime Varvara Dmitrievna diyorum, babamın soyadı Dmitri'ymiş gibi."

Otorite figürleri olmadığımız için baba kökenli isim almamıza gerek yoktu ama hepimiz Rusça isimler almak zorundaydık. Greg, Grisha oldu; Katie ise Katya. İsmi değişmeyen iki yabancı öğrenci vardı, Macaristan'dan Ivan ve Yugoslavya'dan Svetlana. Svetlana adını Zinaida olarak değiştirebilir mi diye sordu ama Varvara, Svetlana'nın zaten çok güzel bir Rus adı olduğunu söyledi. Benim adımsa hoş olmasına rağmen *-a* veya *-ya* ile bitmediği için konuları öğrenirken sorunlara neden olabilirdi. Varvara istediğim adı seçebileceğimi söyledi. Pat diye bir şey düşünemedim. "Belki *ben* Zinaida olabilirim," diye teklif ettim.

Svetlana sandalyesinde döndü ve bana dik dik bakarak "Bu hiç adil değil," dedi. "Sen mükemmel bir Zinaida'sın."

Bana, Varvara kimsenin Zinaida olmasını istemiyormuş gibi geldi nedense, bu yüzden Rusça isimler sayfasına bakıp Sonya'yı seçtim.

Sonrasında, asansörde Svetlena "Hey, Sonya, ne sinir bozucu," dedi bana sıcakkanlı bir şekilde. "Bence sende daha çok Zinaida havası vardı. *Varvara Dmitrievna*'nın bu kadar ateşli bir Slav hayranı olması çok kötü."

"Bu Zinaida meselesiyle ona gerçekten işkence ettiniz," dedi Macar Ivan. Alışılmadık şekilde, neredeyse anlamsızca uzun boyluydu. Ona doğru döndük. "Gerçekten kötü hissettim," diye devam etti. "Kendini telef edecek diye düşündüm. Onun Alman disiplin anlayışı için çok fazlaydı bu." Asansör turunun devamında kimse konuşmadı.

Ivan'ın "Alman disiplin anlayışı" ile ilgili yorumu bu stereotiple ilk tanışmamdı. *Anna Karenina*'daki daha önce anlamadığım bir espriyi hatırlattı bana, Oblonski'nin Alman saatçiyle ilgili söylediği "Alman, hayatta saatleri kurması için kurulmuş," sözünü. Almanlar disiplinli ve makine gibi mi farz ediliyordu? Almanların *gerçekten* disipline edilmiş ve makine gibi olması mümkün müydü? Varvara derse hep erken gelirdi ve hep aynı şekilde giyinirdi; beyaz bir bluz ve dar, koyu renk bir etek. Büyük çantasında hep aynı üç eşya olurdu: bir *Stolichnaya* şişesi, bir limon ve lastikten kırmızı bir fare; iç karartıcı bir buzdolabının parçaları gibi.

Rusça sınıfı her gün toplanıyordu, kısa sürede kaynaşıp rutin ve ciddi bir hal aldı; Rusya'da doğmuş olsak küçük çocukların bileceği şeyleri öğreniyor olduğumuz halde. Petersburg hâlâ Leningrad'ken drama öğretmenliği yapmış, gerçekten Rus olan Irina Nikolaevna ile konuşma dersimiz vardı haftada bir. Her zaman koşarak birkaç dakika geç gelir, canlı ve duygulu bir şekilde aralıksız Rusça konuşurdu. Anlamadığı bir dile herkes farklı tepki veriyordu. Katya ürker ve sessizleşirdi. Ivan eğle-

nen bir ifadeyle öne doğru kaykılırdı. Grisha gözlerini kısar ve anlamaya başladığını gösterir bir tavırla başını sallardı. Boris, sakallı doktora öğrencisi, zaten Rusça konuşuyor olması gereken birinin kâbusunu yaşıyormuş gibi suçlu bir şekilde notlarını talan ederdi. Sadece Svetlena hemen hemen her şeyi anlıyordu; çünkü Rusça, Sırpça-Hırvatçaya çok benzerdi.

Boston Metrosu, New York Metrosu'ndan oldukça farklıydı. Hatlar renklerle isimlendirilmişti, vagonlar çok temiz ve küçüktü; oyuncak gibilerdi. Gelgelelim oyuncak değillerdi, ciddi ifadeli yetişkin adamlar onları kullanırdı. Kırmızı Hat iki yöne gidiyordu: Alewife ile Braintree. Böylesi isimler, her şeyin Ridgefield, Glen Ridge, Ridgewood ya da Woodbridge olarak adlandırıldığı New Jersey'de duyulmamıştı.

Ralph'le bildiği North End'deki bir pastacıya gittik. Telefon kulaklığına benzeyen cannoliler, kütüğe benzeyen rulo Noel pastaları, fil kulağı şeklinde kurabiyeler satıyorlardı. Ralph ıstakoz kuyruğu sipariş etti. Ben ise bir çocuk mezarı büyüklüğünde bir dilim çikolatalı Alman pastası istedim.

Ralph, tıp hazırlık ve sanat tarihi dersleri alıyor, ama siyaset bilimi alanında uzmanlaşmayı düşünüyordu. Siyaset bilimini ana branş olarak seçen çoğu kişi "gov jocks" diye bilinen sosyal sınıfa aitti. Üniversiteden sonra onlara ne olduğu benim için net değildi. Bizim yöneticilerimiz mi oluyorlardı? Ralph onlardan biri mi olacaktı? Şimdiden mi öyleydi? Kesinlikle çok eğlenceli biriydi ve savaşlarla yeterince ilgili değildi. Ancak her şeyiyle bir Amerikan tarzı vardı: Kennedylere güçlü bir takıntıyla birlikte düzgün saç kesimi, geniş omuzlar. Her zaman Jack ve Jackie'nin ağır, sersem 1960'lı ses tonlarıyla taklitlerini yapardı.

Ürkmüş, kasıntı bir ifadeyle uzaklara bakarak "Seçim kampanyasından çok keyif aldım Mrs. Kennedy," derdi. Şimdiden JFK Başkanlık Kütüphanesi'ne staj başvurusu yapmıştı bile.

"İnşa Edilmiş Dünyalar" dersi perşembe günleri öğle arasından önce bir saat ve sonra üç saatti. Öğle arasından önce Gary, ziyaretçi sanatçı, odanın içinde dolanıp gittikçe azalan güler yüzüyle gotik görünümlü sessiz asistanı Rebecca'ya talimatlar vererek, slaytlarla ders anlattı.

İlk gün, janr resimlerine baktık. Bir resimde gömleksiz, kaslı adamlar zemini planlıyordu. Bir diğerinde, hasat yapan işçiler sarı bir tarlanın üstüne eğilmişlerdi. Ardından gece kıyafetleriyle tiyatro locasında oturan hareketsiz insanların filmini, kokteyl bardakları üzerinden kötücül bakışlar atan grotesk kadın ve erkeklerden oluşan bir partinin karikatürümsü çizimleri takip etti.

Ayaklarının ucunda zıplayan Gary "Bu partiyi ne kadar *iyi* biliyorsunuz?" diyerek nefes verdi. "Bakın ve düşünün: Bu sahneyi *biliyorum*. Aynı kahrolası kokteyl partisine gittim. Eğer henüz gitmediyseniz de gideceksiniz – size garanti ediyorum bir gün kendinizi orada bulacaksınız. Çünkü hepiniz başarılı olmak istiyorsunuz ve bunun tek yolu da bu. *Selin* bana inanmıyor, ama bir gün inanacak."

Sıçradım. Kokteyl partisi Gary'nin gözlüğünde minyatür olarak kopyalanmıştı. "Aa hayır, size inanıyorum," dedim.

Gary kıkırdadı. "Bu samimiyet mi yoksa? Neyse, umarım bana inanıyorsundur, çünkü bir gün bu sahneyi yürekten hissedeceksin. Hepsinin ne yediğini, ne söylediğini, ne düşündüğünü bileceksin." Bunu bir beddua gibi söyledi. "Güç, seks, güç *olarak* seks. Hepsi tam orada." Bir elinde martini bardağı tutan, diğer eliyle piyano çalan adamın aksi suratına hafifçe vurdu. Gary'nin haksız olduğuna kanaat getirdim, ben o adamı kesinlikle tanımayacaktım. İçki içme yaşına geldiğimde o muhtemelen ölmüş olurdu.

Sonraki slaytta, makyaj masasında ruj süren bir kadının renkli fotoğrafı vardı. Fotoğraf arkadan çekilmişti ama kadının yüzü aynadan görülüyordu.

"Yüzü sahneye koymak: benliğini sergilemek için hazırlanmak, bir parti ya da performans için," diye şakıdı Gary. "İfadesine bakın. Ona *bakın*. Mutlu görünüyor mu?"

Uzun bir sessizlik oldu. "Hayır," diye ton verdi bir öğrenci, dazlak, cılız bir üçüncü sınıf öğrencisi. İsmi "Ham"di ya da okunuşu öyleymiş gibi geliyordu.

"Teşekkür ederim. Kadın mutlu *görünmüyor*. Bunu portreden ziyade janr resim kabul ediyorum, çünkü burada gördüğümüz jenerik bir durum: söz konusu olan benliğin icadı."

Bir sonraki slayt bir tiyatronun sahne perspektifinden gravürüydü. Dekorun boyanmamış arkasını, üç aktörün siluetlerini ve yer ışıklarının ardındaki büyük, kara boşluğu gösteriyordu.

"Eserler," diye yumurtladı Gary, nöbet geçiren biri gibi. "Çerçeveler. Ne gördüğümüzü kim seçiyor?" Ardından müzelerle ilgili konuşmaya başladı. Bizim sanata açılan kapı olduğunu düşündüğümüz ama aslında sanatın kamudan saklanmasının aracı olan müzeler. Her müze sergilediğinden on, yirmi, yüz kat daha fazla resme sahipmiş. Küratör bir süperego gibi, düşüncelerin yüzde doksan dokuzunu ÖZEL olarak damgalanmış kapıların ardına gömermiş. Küratör, sanatçıyı yapma ya da yıkma gücüne sahipmiş, bir kişiyi ömrü boyunca bastırılmış ya da baskılanmış tutabilirmiş. Gary konuştukça giderek daha kızgın ve telaşlı görünmeye başladı.

"Sizin Harvard kimlik kartlarınız var. O kimlik kartı kapıları sizin için açar. Neden onları kullanmıyorsunuz? Neden müzelere gitmiyor, Fogg Müzesi'ne, Karşılaştırmalı Zooloji Müzesi'ne, Glass Flowers Galerisi'ne, ve size göstermedikleri şeyin ne olduğunu görmeyi talep etmiyorsunuz? O karta sahip olduğunuzda size göstermek zorundalar. Sizi içeri sokmak zorundalar, biliyorsunuz."

"Hadi yapalım!" diye haykırdı Ham.

"İstiyor musun? Gerçekten istiyor musun?" diye sordu Gary.

Öğle arası vakti gelmişti. Geri dönüğümüzde müzelere gidecek ve bize göstermedikleri şeyleri görmeyi talep edecektik.

Sınıftaki tek birinci sınıf ben olduğumdan, birinci sınıflar kafeteryasına tek başıma gittim. Koyu renkli panel duvarlarda yaşlı adamların portreleri asılıydı. Tavan o kadar yüksekti ki

onu zar zor görebilirdiniz, ama çabalarsanız soluk benekleri kestirebilirdiniz. Anlaşılan 1920'lerin ateşli öğrencileri tarafından oraya atılan tereyağlardı bunlar. Kulağa puşt tipler gibi geldiklerini düşündüm. Işık ise yukarıdaki birkaç küçük pencereden ve üstlerinde boynuzlar olan, heybetli avizelerden geliyordu. Ne zaman bir ampul patlasa, tamirci iki katlı bir merdivene tırmanıp doğru duyu bulana dek boynuzları sopayla itmek ve oyulmamak için başını eğerek onları savuşturmak zorunda kalırdı.

Yemek sırasından bir falafel sandviç alarak çıktığımda Rusça dersinden Svetlena'nın, önünde açık duran bir defterle, pencere yakınında tek başına oturduğunu gördüm.

"Sonya, selam!" diye seslendi. "Ben de seninle konuşmak istiyordum. Sen dilbilim alıyordun değil mi?"

"Nereden biliyorsun?" Karşısına bir sandalye çektim.

"Hangi dersleri alacağıma karar verebilmek için geldim geçen hafta. O zaman gördüm seni."

"Ben seni görmedim."

"Erkenden oradaydım. Sen içeri girerken fark ettim seni. Bayağı dikkat çekici bir tipin var, biliyorsun. Cidden. Yani, tabii ki bayağı uzunsun ama bu sadece boyunla ilgili değil." Gerçekten de hem kadınlar, hem erkekler içinde ailemin yaşayan en uzun boylu üyesiydim. Kuzenlerim, bunun zengin Amerikan yemekleri yiyerek ve aylak bir yaşam sürerek büyümemden kaynaklandığını söylüyorlardı. "Alışılmadık bir yüzün var. Biliyorsun, ben de dilbilim fikriyle flörtleşiyorum. Ders nasıl?"

"Fena değil," dedim. Türki insanların yere çukur açarak oluşturduğu ocaklardan, sesli harflerin zaman ve coğrafyaya göre nasıl değiştiğinden bahsettim.

"İşte bu *ilginç*." Son kelimeyi neredeyse doyumsuz bir vurguyla söyledi. "Psikoloji 101'den çok daha *ilginç* olduğuna eminim, ama babam analist olduğu için psikoloji almam gerekiyor. Bir Jungcu, gerçekten önemli biri. Sırbistan'daki ciddi tek psikanaliz dergisini kurdu. Sonra iki hastası muhalefet lideri oldu ve parti babamı taciz etmeye başladı. Görüşme kayıtlarını ele geçirmek için. Tabii kendileri saklayacaklardı."

Falafelin sandviçin içinde kalmasını sağlamaya çalışırken bunun üzerine düşündüm. "Kayıtları aldılar mı?"

"Hayır, kayıt filan yoktu zaten. Babamın fotografik hafızası vardır, hiçbir şeyi yazmaz. Ben ise tam tersiyim, gerçek bir grafomanım. Bayağı üzücü aslında. Yani, aldığım şu notlara baksana, üstelik daha okulun ikinci haftasındayız." Svetlana pek çok sayfasının her iki tarafı da küçücük, kıvrımlı bir yazıyla dolmuş görünen defterine göz gezdirdi. Çatalını eline aldı ve çatal dolusu salatayı sağ duyulu bir şekilde bir araya getirdi.

"Askerler evimizi aradı," diye devam etti, "hayalî kayıtları bulmak için. Üniformaları ve silahlarıyla gecenin on birinde geldiler ve her yeri kırıp döktüler, benim ve kardeşlerimin odalarını bile. Tüm oyuncaklarımızı kutudan çıkardılar ve yere attılar. Yeni bir *oyuncak bebeğim* vardı ve o *bebek* kırıldı."

"Berbatmış," dedim.

"Yayını çektiğin zaman 'Anne' demesi gerekiyordu," dedi. "Onu yere fırlattıklarında hiç durmadan 'Anne' demeye devam etti, ta ki tekmelemelerine kadar. Babamın ofisinde kitapların tüm sayfalarını yırttılar ve tüm sayfaları etrafa saçtılar, duvarları parçaladılar. Banyodaki fayansları yerinden çıkardılar. Mutfakta unu, şekeri ve çayı kavanozlardan yerlere döktüler, kasetleri bulmak için. Küçük kardeşim aralarından birini ısırınca ağzına vurdular. Kasetlerin her birini aldılar. Tüm U2 albümlerimi aldılar. Çok ağladım. Annem babama çok kızgındı." Svetlana iç çekti. "İnanamıyorum. Bu bizim ilk gerçek sohbetimiz ve ben şimdiden tüm duygusal yükümle seni bunaltıyorum. Yeter, bana kendinden bahset biraz. Dilbilim mi okuyacaksın?"

"Henüz karar vermedim. Sanat da olabilir."

"Aa, sanatçı mısın? Annem de sanatçı. Yani, eskiden öyleydi. Sonra mimar oldu, ardından tasarımcı, şimdi ise çıldırdı ve işsiz. Hah, yine ailemden bahsediyorum. Herhangi bir sanat dersi alıyor musun?"

Ona "İnşa Edilmiş Dünyalar"dan, müzelerin insanlardan sakladıklarından ve sınıfın bir tür soygun planlıyor gibi göründüğünden bahsettim.

"Öyle bir ders alacak metanetim asla olmaz," dedi. "Bayağı gelenekselim, akademik olarak – babamdan kalan başka bir miras. Ben beş yaşındayken okumam gereken tüm kitapları söyledi ve o zamandan beri onları okuyorum. Çok sıkıcı olduğumu düşünüyorsundur."

"Sen de mi analist olmak istiyorsun?

"Hayır, Joseph Brodsky çalışmak istiyorum. Zaten bu yüzden Rusça dersini alıyorum. Bu arada sana kötü bir haberim var, bundan sora aynı sınıfta olamayacağız. Psikoloji laboratuvarım yüzünden başka bir şubeye geçmek zorunda kaldım."

"Kötü olmuş."

"Farkındayım, sabah ilk iş olarak o derse gitmeyi seviyordum. Ama endişelenme, aynı binada kalıyoruz sanırım. Matthews'tesin, değil mi? Ben dördüncü kattayım. Bence birbirimizi sıkça göreceğiz." Bu kadar emin oluşundan etkilendim ve gururum okşandı. Numarasını elime yazdım, o benimkini ajandasına yazdı. Şimdiden arkadaşlığımızdaki daha düşüncesiz kişi bendim – gelenekleri ve kişisel güvenliği daha az önemseyen, her durumu sanki ilk defa ortaya çıkmışçasına en baştan değerlendiren kişi. Svetlana ise kurallara ve sistemlere katkıda bulunan, şeyleri belirlenmiş yerlere yazan, kendini insanlık tarihi ve insan sorumluluklarının mirasçısı olarak gören kişiydi. Şimdiden hangimizin bir şeyleri yapma yönteminin daha iyi olduğunu görmek için karşılaştırma yapıyorduk. Fakat bu bir rekabetten ziyade bir deneydi; çünkü ikimiz de farklı davranamazdık ve ikimiz de birbirimizi acıma hissinden farksız bir hayranlıkla inceliyorduk.

"İnşa Edilmiş Dünyalar"ın ikinci yarısında, Doğa Tarihi Müzesi'ne gittik. Orada, önceden George Washington'a ait olan bir çift sülün, Thoreau tarafından koleksiyona eklenmiş bir kaplumbağa ve "E. O. Wilson'ın gözdeleri" olarak tanımlanan "yaklaşık bir milyon karınca" gördük. E. O. Wilson'ın dünyadaki sınırsız sayıdaki karınca arasından kendi bir milyon gözdesini tanıyabilmesinden etkilenmiştim. Nesli tükenmemiş bir

timsah türünün en büyük kafatası olduğu düşünülen parçayı gördük. Timsahın midesini açtıklarında bir at ve 68 kilogram taş bulmuşlar.

Danışma bölümündeki çalışanların bir saat boyunca başının etini yedikten ve insanlar telefon konuşmaları yaparken ayakta dikildikten sonra, sergide olmayan şeyleri tuttukları arka odayı bize gösterecek birini bulduk. Güveler tarafından istila edilmiş bir Yeni Zelanda diyoraması –kırık dökük, doldurulmuş koyunların, bir emu ve kivi kuşuyla birlikte yerleştirildiği alçıdan bir çayırlık– vardı. Müze görevlisi "Bunları çoğunlukla dezenfekte ediyor ve akrilik ile onarıyoruz," dedi.

"Akrilik? Neden yün kullanmıyorsunuz?" diye sordu Gary.

"Iıı, başta yünü denedik ama akrilik daha iyi tutuyor."

"Gördünüz mü?" diye sordu Gary sınıfa dönerek. "Kurnazlığı gördünüz mü?"

Pek çok kırılmış, alçıdan Amerikan Yerlisi gördük. Okul grupları sık sık onlarla dövüşmeye çalışıyormuş.

"Küratörlerin bizden sakladıkları buymuş demek," dedi Ham dolgu malzemesi bağırsaklarından dışarı dökülen bir bizonu işaret ederek.

Gary neşesiz bir şekilde güldü. Whitney ya da Met'te bunun daha farklı olduğunu mu sanıyorsun? Sana bir şey diyeyim, delikanlı, arka odalarda hep kan ve bağırsaklar var. İster bu şekilde olsun, ister başka şekilde."

Ralph'in oda arkadaşının adı Ira'ydı, Demir Köpek'in[1] kısaltılmışı. Amerikan yerlisiydi ve hakikaten sabahın köründe bir sürü ütü yapmıştı.[2] Bunun dışında ideal bir oda arkadaşıydı: kibar, nazik, hukuk fakültesinde yaşça büyük bir kız arkadaşı olduğu içi çoğunlukla evde olmayan. Gerçekten de sadece şafakta gömleklerini ütülemek için gelirdi.

Bir akşam, Ira hukuk fakültesindeyken Ralph'in odasına ders çalışmak için gittim. Ralph *Federalist Yazılar*'ı okuyordu. Ben

1 Iron Dog.

2 "Iron" İngilizcede hem "demir", hem "ütülemek" anlamına gelir.

başlangıç seviyesindeki öğrenciler için özel olarak yazılmış bir Rusça metin olan "Nina Sibirya'da"yı okuyordum. İlk bölümün adı "Mektup"tu.

1. Mektup

Ivan'ın babası kapıyı açtı. "Kim o?"

"Günaydın Alexei Alexeich," dedi Nina. "Ivan evde mi?"

Ivan'ın babası cevap vermedi. Sadece orada durdu ve baktı.

"Afedersiniz," dedi ve sorusunu tekrarladı Nina. "Ivan evde mi?"

"Neden onu hiç anlamadık?" diye usulca sordu Ivan'ın babası.

"Üzgünüm ama sizi anlamadım," dedi Nina. "Ivan nerede?"

"Sadece Tanrı bilir," dedi Ivan'ın babası. İç çekti. "Odasının nerde olduğunu biliyorsun. Orada, masanın üzerinde bir mektup var."

Ivan'ın odasında tuhaf bir şeyler vardı. Pencere açıktı. Sandalye yerde duruyordu. Nina'nın fotoğrafı masadaydı. Çerçevesi kırılmıştı.

"Fotoğrafım!" Nina mektubu aldı, açtı ve okudu.

Nina!

Sen bu mektubu aldığında ben Sibirya'da olacağım. Tezimi bırakıyorum, parçacık fiziği artık ilgimi çekmiyor. Novosibirsk'te, amcamın da kaldığı kolektif çiftlik 'Sibirya Kıvılcımı'nda çalışacak ve yaşayacağım. Bence böylesi daha iyi olacak. Beni anlayacağını biliyorum. Lütfen beni affet. Seni hiç unutmayacağım.

Ivan

Nina, Ivan'ın babasına baktı. "Bu ne?" diye sordu. "Şaka mı bu? Ivan'ı tanıyorum ve onun tezini bitirmek istediğini biliyorum. Fiziği nasıl bırakabilir? Onu anlayacağımı yazmış ama anlamıyorum."

Ivan'ın babası da mektubu okudu. "Evet," dedi.

"Bu mektubu gerçekten onun yazdığını mı düşünüyorsunuz?"

"Tanrı bilir."

"Ivan gerçekten Sibirya'daysa, onu bulmak zorundayız."

Ivan'ın babası ona baktı.

"Oğlunuzu bulmak istemiyor musunuz?" diye sordu Nina.

Ivan'ın babası sessizdi.

"Hoşça kalın," dedi Nina.

Ivan'ın babası cevap vermedi.

Hikâye ustalıkla yazılmıştı. Sadece bizim şimdiye kadar öğrendiğimiz tek dilbilgisi özelliği kullanılmıştı. İsmin -e halini öğrenmediğimiz için, Ivan'ın babası mektubu Nina'*ya* vermek yerine "Orada, masanın üzerinde bir mektup var," diyordu. Hareket fiillerini öğrenmediğimiz için kimse açıkça "Ivan Sibirya'ya gitti," demiyordu. Onun yerine Ivan "Sen bu mektubu aldığında ben Sibirya'da olacağım," diye yazmıştı.

Hikâyenin yapmacık bir tarafı vardı, ama yine de okurken kendinizi tamamen o dünyanın içinde hissediyordunuz. Gerçekliğin dilbilgisi kısıtlamalarına yansıdığı ve Slavca 101'in adlandırmadığı şeyin var olmadığı dünyaya. Ne "gitti", ne "gönderildi" vardı, ne de niyet ya da nedensellik. Sadece açıklanmamış görünüşler ve kayboluşlar.

Kendimi Ivan'ın mektubunu sanki bana yazılmış gibi tekrar tekrar okuyup nerede olduğunu ve beni umursayıp umursamadığını çözmeye çalışırken buldum.

Kurmaca olmayan film semineri için, 1930'larda bir İrlanda adasında çekilen sessiz film *Man of Aran*'ı, izledik. İlk başta, bir kadın bir bebeği beşikte sallıyordu. Bu uzun bir süre devam etti. Sonra bir adam balinayı zıpkınla öldürdü ve ardından bıçakla bir şeyleri kazıdı. Ara başlıkta "Sabun yapmak" yazdı. Sonunda adam ve kadın yere sopalarla kazıdı: "Aran insanları yaşanması zor topraklarda patates ekmek zorundaydı."

Hayatımda bu kadar sıkıcı bir film görmemiştim. Hayatta olduğumu kendime hatırlatmak için art arda dokuz sakız çiğnedim. Önümdeki oğlan uyuyakaldı ve horlamaya başladı. Profesör fark etmedi, çünkü yarım saat sonra gitmişti. "Bu filmi birkaç kez izledim," demişti.

Derste, bu film çekildiği sırada Aranlıların balinaları zıpkınla öldürmeyi elli yıl önce bırakmış olduğunu anlattı profesör. Yönetmen, bu eski uygulamayı çekebilmek için Britanya Müzesi'nden bir zıpkın getirtmek ve adalılara nasıl kullanılacağını göstermek zorunda kalmış. "Bunu bilerek," diye sordu profesör, "bu filmin kurmaca olmadığını söyleyebilir miyiz?" Bu soru üzerine bir saat tartışmak zorundaydık. İnanamıyordum. Kurmaca ile kurmaca olmayan arasındaki fark *bu* muydu? Bu önemsenmesi gereken bir şey miydi? Profesörün nazik olup olmadığı, bizden hoşlanıp hoşlanmadığı sorusuyla daha fazla ilgileniyordum. Profesör "Burada doğru ya da yanlış bir cevap olduğu veya olması gerektiğini düşünmen çok ilginç," dedi bir öğrenciye kibarca. Dersin sonunda, bir başka öğrenci Prag'daki kardeşini görmeye gideceği için sonraki haftanın buluşmasını kaçıracağını söyledi.

"Sanırım dersi banda alamam, değil mi? diye sordu.

"Tamamen nafile bir şey olur bu," dedi profesör arkadaş canlısı bir ses tonuyla. "Sence de öyle değil mi?"

Perşembe günü, Rusça konuşma dersine erken gittim. Sadece Ivan oradaydı. Roman okuyordu, yabancı bir başlığı ve tanıdık bir kapağı olan bir romandı bu: iki elin havaya melon şapka fırlattığı bir illüstrasyon.

"*Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* mi o?" diye sordum.

Kitabı indirdi. "Nasıl anladın?"

"İngilizcesinin kapağı da aynı."

"Ya. Belki Macarca okumayı biliyorsundur sandım." "Kitabı İngilizcede beğendim mi?" diye sordu. Yalan mı söyleseydim acaba.

"Hayır," dedim. "Belki de yeniden okumalıyım."

"Hı hı," dedi. "Demek senin için böyle işliyor."

"Böyle işleyen ne?"

"Bir kitabı okuyorsun ve sevmiyorsun, ardından tekrar okuyorsun?"

Yavaş yavaş diğer öğrenciler damladı, onları öğretmen, Irina, takip etti. Kazağına tüm bir Orta Amerika köyü işlenmişti: ipten saçlarıyla minik oyuncak kadın, ipten yeleleriyle eşekler ve iğneleri sarı iplikten yapılmış kaktüsler. Boyamadığı saçını kar beyazı bir Fransız topuzu yapmıştı; parlak, kara gözlerinin sanki küçüklüğünden beri değişmemiş gibi görünen yakıcı bir ifadesi vardı.

Kimsenin anlamadığı direktifler vermeye başladı, birilerine oturmalarını diğerlerine kalkmalarını söylüyordu. Sonunda "Nina Sibirya'da"nın başlangıcını yeniden canlandırmak için sıralanmamız gerektiğini anladık. Kızlar Nina'ydı, oğlanlar ise Ivan'ın babası.

Devamlı bir kâbusun içinde yaşıyormuş gibi görünen, Rusçayı soykırımlar ile ilgili arşiv araştırması yapmak için öğrenen Boris ile eşleştim. Repliklerinin hiçbirini bilmiyordu. Orada duruyorduk ve onun "Neden onu hiç anlamadık?" demesi gerekiyordu.

"Bana Ivan'dan bahset," diye sufle verdim. "Onu anladık mı?"

"Ah Ivan," dedi. "Ah oğlum."

Sonra senaryoyu Ivan ile birlikte tekrar etmek zorunda kaldım. Her şeyi biliyordu ve söyledi. Demir Perde'nin ardında, çocukken bir yıl Rusça öğrenmişti. Ardından "Bu mektubu gerçekten onun yazdığını mı düşünüyorsunuz?" dediğimi hatırlıyorum. "Tanrı bilir," demesi gerekiyordu. Ama onun yerine "Evet, bence ciddi bir mesele bu," dedi.

Dilbilim ödevi için, farklı bölgelerden anadili İngilizce olan iki kişiyle "ana yemek" ve "akşam yemeği"[3] sözcüklerini nasıl kullandıkları üzerine mülakat yapmam gerekiyordu. St. Louis'de büyümüş olan Hannah akşam yemeğinin daha resmî olduğunu

3 İngilizcedeki "dinner" ve "supper" sözcükleri kullanılıyor.

ve geç saatte yendiğini düşünüyordu. Philadelphia'da büyümüş olan Angela ise ana yemeğin herkesin giyinip kuşandığı, aileyle yenen yemek olduğunu.

"Biz kesinlikle böyle demiyoruz," dedi Hannah.

"Hafta sonu olan büyük, resmî yemeklere ne isim veriyorsunuz?"

"Bilmem. *Ziyafet*?"

Ziyafet yazdım. "Dur, 'ziyafet' değil," dedi Hannah. "'Şölen' yaz."

Angela ve Hannah, Şükran Günü yemeğinin mi Son Akşam Yemeği'nin mi daha resmî olduğunu tartışmaya başladılar. Akşam yemeği ile atıştırmalık arasındaki fark üzerine münakaşa ettiler. Hannah bunun yiyeceğin soğuk mu, sıcak mı olduğuna bağlı olduğunu söyledi.

Angela "Bana kalırsa öyle değil," dedi. "Bana göre," –bunu danışabileceği bir kitap varmışçasına söyledi– "akşam yemeği demek oturup rahatlamaktır. Eğer aceleyle ayakta yiyorsan bu sadece atıştırmadır."

"Lazanya yiyor olsan bile mi?"

"Ben lazanya yemem."

"Ne demek istediğimi anladın."

"Eğer iki ders arasında ayakta yiyorsan, atıştırmadır."

Hannah bir duraklamanın ardından "Sadece *acınma* için bu," dedi. "Sadece sonrasında 'Ah, bugün akşam yemeği için hiç vaktim olmadı, çünkü çalışıyordum. Sadece atıştırabildim,' demek için. Bu da *ne* şimdi?" diye bağırdı. "Birisi on dakikadır kapıyı çalıyor."

Kapı açıldı ve Svetlana içeri girdi. "Uyuyor muydunuz?"

"Hayır, ben de tam dışarı çıkıyordum," dedim. Hannah ve Angela'ya "Ödevle ilgili yardım ettiğiniz için teşekkürler," dedim. Üniversiteyle ilgili en iyi şey buydu: Ayrılmak çok kolaydı. Yaşadığınız yerden bile, sizin başlattığınız bir tartışmanın ortasında basitçe "Sonra görüşürüz," deyip ayrılabilirdiniz.

Ceketimi giyerken, odaya Svetlana'nın gözlerinden bakmaya çalıştım. Duvarlar Einstein posteri, Angela'nın Harvard flaması ve Hannah'nın bilgisayarından bastırdığı birkaç sertifika dışın-

da boştu. Kendi kendine verdiği bir "zaman öldürme ödülü"nü bile basmıştı. Bana da "en iyi oda arkadaşı" ödülü vermişti, ki bu biraz üzücüydü. Hem Hannah'nın sevilmeyi bu kadar istemesi, hem de ödülün bir açıdan Angela'ya hakaret olması açısından. Onu asmadım.

Svetlana dejenerasyon ve dekadan hakkında bir öykü yazıp illüstrasyonunu yapmamızı istiyordu. CVS'ye[4] gidip elişi kartonu, yapıştırıcı, keçeli kalem ve *Vogue* satın aldık. Svetlana "Oda arkadaşımda larenjit olduğunu düşünüyorum," dedi, bir kutu tıbbi çayı sepete atarken. "Ya gerçekten böyle ya da sadece bizimle konuşmak istemiyor. Ama sosyal olarak işlevsel olmayı öğrenmek zorunda."

Svetlana'nın söylediği her şey bende güçlü bir etki bırakıyordu: dejenere insanlar hakkında bir kitap yazmak istemesindeki eminliği, oda arkadaşının nasıl davranması konusundaki net düşüncesi, insanları sosyal olarak işlevsel kılan çay fikri.

Ödeme için sıraya girdik. Cüzdan/anahtarlık kombinasyonumu çıkardığım zaman, Svetlana elime dokundu ve "Ailemin çok parası var," dedi. Ne demek istediğini anlamadım. Hepimizin çok parası yok muydu? Larenjit çayı hariç her şeyin tam olarak yarısını ödeyeceğim şekilde bozuklukları saydım. Svetlana "Eğer böyle istiyorsan tamam, ama saçmalıyorsun," dedi, parayı cebine koyup kredi kartıyla ödedi.

Svetlana'nın ortak odasında bir Fas halısı, iki kırmızı armut koltuk, R.E.M posteri, Klimt posteri, Ansel Adams posteri ve raflar dolusu pahalı görünen müze katalogları ve sanat kitapları vardı. Saksıdaki birkaç bitki camın yanında duruyordu, üç masadan birinin üstü ise daha küçük bitkilerle kaplanmıştı: soluk renkli kapalı tomurcuklar, parlak yeşil yosunlar, esrarengiz sukulentler vardı küçük plastik kaplarda.

Hayatımda gördüğüm en zayıf kızlardan biri elinde bir lehim aletiyle yerde oturuyordu. Svetlana'nın oda arkadaşı Valerie'ydi bu ve bir radyo yapıyordu.

Svetlana "Fern nasıl?" diye sordu.

---

4 Aslında eczane olup içerisinde değişik ürünler bulunan, Amerika'da yaygın olan bir mağaza.

"Aynı," dedi Valerie, yatak odalarından birine doğru omuz silkerken. Ranzanın üstünde, ucundan kıvırcık bir saç fışkıran askerî uyku tulum olduğunu fark ettim.

Svetlana "Fern, uyanık mısın?" diye seslendi. Kıvırcık saç aşağı yukarı sallandı. "Sana çay getirdim. Böyle, konuşmadan ortalıkta dolaşamazsın gerçekten." Beyaz elektrikli su ısıtıcısını doldurdu, bir poşet çayı ananas şeklindeki plastik kupaya döktü. "Fern, bu arkadaşım Selin."

"Merhaba," dedim.

Karşılık gelmedi.

"Konuşamadığını söylüyor," dedi Svetlana bana. "Bitkibilimci, adı Fernanda ve haliyle kısaca Fern[5] diyoruz. Ona uyuyor, çünkü eğrelti otları da gizemlidir ve hemen her koşulda yaşayabilirler. Bilirsin, eğrelti otları dinozorlardan daha yaşlı, yüzlerce milyon yaşındalar. Bazılarının yetişmesi için toprak bile gerekmez. Slav folklorunda, bir eğrelti otu tohumu bulursan görünmez olursun. Ama eğrelti otlarının aslında tohumu yok." Fern birkaç adım ötedeki yan odada olmasına rağmen sesini alçaltmamıştı. Kaynayan suyu kupaya döküp bir kafeterya kaşığıyla karıştırdı.

"Çok kötü kokuyor," dedi Valerie. "Zavallı Fern."

Svetlana kupayı odaya götürüp ranzanın üst katına uzattı. Topak topak olan uyku tulumu şekil değiştirdi, kocaman gözleri olan yuvarlak bir kafa ortaya çıktı.

Fern "Teşekkürler," dedi, çok da minnet dolu olmayan bir sesle.

Svetlana "Hepsini iç," dedi ifadesizce ve tekrar yanıma döndü. "Hadi benim odama gidelim, Valerie'yi rahatsız etmemiş oluruz."

Svetlana'nın odası bir lava lambası, ses sistemi, kitaplarla ve CD'lerle tıka basa dolu bir kitaplık ve Viktorya dönemi çocuklarının korkunç ölümlerini gösteren bir Edward Gorey posteriyle ışıl ışıldı. Peluş bir armadillo yatağın üstünde oturuyordu.

5 Eğrelti otu anlamına da gelir.

Svetlana'ya kimin tek kişilik odayı alacağına nasıl karar verdiklerini ve dönüşümlü olarak yer değiştirip değiştirmeyeceklerini sordum. İç geçirdi. "Bu çok utanç verici: Val ve Fern dönüşümlü olarak kalmak *istedi*; ama ben bunun sıkıntılı olacağını anlattım ve onları kibrit çekmeye ikna ettim. Ardından, nereden bileceksin, sanki planlamışım gibi tek kişilik oda bana çıktı. Gerçi, dürüst olmak gerekirse, bence en iyisi oldu. Valerie o kadar iyi ki kendi odası olup olması onun için fark etmez, Fern de düşündüğün kadar mahremiyetine düşkün değil. Aslına bakarsan, ilgiye ve istikrara çokça ihtiyaç duyuyor; bu yüzden Valerie onun için ideal oda arkadaşı. Kulağa berbat geldiğini biliyorum ama ben onlardan daha karmaşık biriyim. Bazı insanlar diğerlerinden daha karmaşıktır işte. Sence de öyle değil mi?"

"Sanırım," dedim.

"Ve mahremiyet onlar için daha önemlidir." Svetlana, oda arkadaşlarının aile geçmişlerini onlar birer roman karakteriymişçesine betimlemeye devam etti. Fern'in ailesi ondan Harvard'a gitmesi yerine kendi dükkânlarında çalışmasını istemişti, tam burslu olmasına rağmen. Babasının onu aramıyor olması gerekiyordu, ama bazen arıyor ve atletlerin yaşadığı, bu yüzden de devasa miktarlarda yemekler yenen, ketçapla elma sosunu karıştırmak gibi iğrenç şeyler yapılan ve hem çalışıp hem okuyan öğrencilerin temizlemek zorunda olduğu Mather'de bulaşıkçılık yaparak kazandığı paradan istiyordu.

Valerie geçinmesi en kolay insanlardan biriydi, ama kendisinden iki yaş büyük, matematikte lisansüstü öğrencisi olan abisi konusunda hassastı. Abisi, on beş yaşındayken kriptografiyle ilgili birkaç problemi çözmüş ve CIA tarafından işe alınmıştı.

"Ne kadar zor olduğunu tahmin edersin," dedi Svetlana. "Valerie çok zeki, ama belli bir alanda deha olmadığı için ne yapacağını bilmiyor. Matematik, abisiyle rekabet anlamına gelir. Diğer bir yandan ona göre matematik tek kesin disiplin, çalışmaya değer tek şey. Eğer kendini abisinin standartlarıyla ölçerse kendini ondan nasıl farklılaştırabilir ki?"

"Şimdi, sadece en iyi birinci sınıf öğrencilerinin alabildiği fi-

zik onur sınıfında. Tüm birinci sınıflar arasındaki en iyi yirmi beş kişinin arasında, muhtemelen ilk üçte. Ama bundan hoşnut olacağı yerde, diğerleriyle aynı ligde olduğu için utanç duyuyor. Çünkü abisi birinci sınıftayken lisansüstü dersler alıyormuş."

Svetlana'nın birlikte yazmamızı istediği kitap başarısız bir Rus araba hırsızının Paris'te geçen cinsel girişimiyle ilgiliydi. Adı Igor'du ve *Vogue*'daki bir parfüm reklamında kayanın üstünde oturan adam tarafından temsil ediliyordu. Svetlana bu figürü kesti, bir kâğıda yapıştırdı ve muhteşem bir özgüvenle, ayrıntılar üzerine çok az tereddüt ederek sahnenin geri kalanını çizdi.

"Anaokulu çocuğu gibi çiziyorum, bu yüzden bana gülme," dedi. Igor çıplak bir şiltenin üzerinde, tepesinden sarkan çıplak bir ampulün altında oturuyordu. Küllüğün, çevirmeli telefonun ve birkaç şişenin yanındaki leğene suya sokmuştu ayaklarını. Arkasındaki kapıdan kapağı açık duran, zincirli sifonu olan bir tuvaleti görebiliyordunuz.

Igor keyifsiz hissediyordu, diye yazdı Svetlana. *İki haftadır sadece hardallı sandviç yiyordu. Hardalı bir kafenin masasından çalmıştı.*

"Vay be," dedim. "Bu durumdayken cinsel bir girişimde mi bulunacak?"

Svetlana başıyla onayladı. "Bu tarz şeyler en beklemediğin zamanlarda olur." *O gece, son sigarasını içti ve eski sevgilisinden kalan son şişe votkayı bitirdi.*

"Kız arkadaşı mı vardı?"

"Evet, ama bazı sebeplerden dolayı onunla seks yapmayı reddetmiş. Sonra da onu terk etmiş. Kadın, Igor'un Paris'teki tek arkadaşıydı ve artık o da yok. Bu yüzden o gece telefon çaldığında yanlış numara olduğundan emindi. Ama yine de telefonu açtı."

Arayan, gizemli kadın Igor'a Zodiac Club'ta kendisiyle buluşmasını söyledi. Igor, Zodiac Club'a gidip bara oturdu ve kendine bira söyledi. Barda sadece bir kız vardı, o da yeşil bir

kokteyl içiyor ve Igor'a hiç aldırış etmiyordu. Igor bir süre bekledi, ama gelen olmadı. O da gidip kızı dansa kaldırmak istedi.

Kız kimseyle dans edemeyeceğini söyledi, çünkü Hitler'in kızıydı.

On bir buçukta, Svetlana, aynı odama gelişi gibi, birdenbire uyuması gerektiğini söyledi. "Uyku konusunda biraz katıyım da," deyip ayağa kalktı.

Ortak odada, Valerie'nin radyosundan parazit sesi geliyordu. Çalışıyordu sahiden.

"Güzel, zamanı gelmişti," dedi. "Sabah ondan beri buradayım." Bir kabloya bir şeyler yaptı ve havada insan sesi yakaladı. "Kesinlikle İncillerden utanmıyorum," diyordu ses.

"İnşa Edilmiş Dünyalar"ın ders izlencesi Gary'nin sevdiği kitaplar ve filmlerin listesiydi, hiçbir ödev ya da teslim tarihi yoktu. Kitapları okumamız, filmleri izlememiz ve sınıfta tartışmamız gerekiyordu sadece. Tartışmalar hiçbir zaman müthiş olmadı, çünkü herkes farklı kitapları ve filmleri seçiyordu.

Gary "Size gerçekten küçük çocuklara yapıldığı gibi ödev mi vermem lazım?" diye buyurdu, iki kişinin bile aynı şeyi okumadığı ya da izlemediği ortaya çıkınca. "Peki, *Tersine*'yi okuyacaksınız."

Başta *Tersine* için heyecanlıydım, çünkü Gary kitabın ahlâki ilkeler yerine estetik ilkeler doğrultusunda yaşamayı seçmiş bir adamla ilgili olduğunu söylemişti. Bu da Svetlana'nın geçenlerde benimle ilgili söylediği şeydi: Ben estetik ilkelere göre yaşarken; o Batı felsefesiyle yetiştirilmişti ve sıkıcı etik ilkelerle yaşamaya mahkûm edilmişti. Estetik ve etiğin birbirinin karşıtı olduğu hiç aklıma gelmemişti. Hatta etiğin estetik *olduğunu* düşünüyordum. "Etik" altın kural demekti ki bu da estetik bir kuraldı. Bu yüzden "altın" deniyordu, altın oran gibi.

"Hile yapmamanın ya da çalmamanın nedeni bu değil mi – çünkü bu çirkin?" demiştim.

Svetlana bu kadar güçlü bir estetik duyarlığı olan kimseyle tanışmadığını söylemişti.

Tersine'nin dünyayı benim gibi gören –tembellik, korkaklık ve geleneklere uygun davranışlarla bozulmamış bir hayat sürmeye çalışan– biriyle ilgili bir kitap olacağını düşünmüştüm. Yanılmışım; daha çok iç dekorasyonla ilgili bir kitapmış. Döşemeciliğin mantıksız derinliklerini anlamaya çalışmaktan kalan vaktinde ana karakter kendini tamamen siyah yemekler hazırlamaya, duvarlarına mücevherle kaplanmış kaplumbağa asmaya ve "Bunların hepsi frengi," gibi sanıları düşünmeye adamıştı. *Bu* nasıl estetik bir yaşam olabilirdi?

Edebiyat dersi Balzac üzerineydi. Kimi zaman karşılaştırıldığı Dickens'ın aksine Balzac çocuklardan hoşlanmamış ya da onları umursamamıştı ve özünde neşeden yoksundu. Çocuklar onun için önemli değildi, hiç hesaba katılmazlardı. Çocukları önemsemeyen, hatta hor gören bir tavrı vardı. Hazırcevap olduğu kesin olsa da ona Dickens'a dediğiniz gibi komik diyemezdiniz. Hoca konuştukça hafif bir incinme hissinin farkına varmaya başladım. Balzac'ın *bana* karşı da önemsemez ve hor gören bir tavrı olurdu. Tamı tamına bir çocuk olmamdan değildi bu, ancak başka bir şey olduğum bir geçmişim yoktu. Bununla birlikte, bugüne kadar yaptığım ve olduğum her şeyden farklı bir evren –"*a monde*" deyip duruyordu hoca can sıkıcı bir şekilde– olduğunu düşünmek heyecan vericiydi.

2. Telefon Numarası

Nina tüm hafta Ivan'ı düşündü.

Fizik dersinde: "Ivan beni sevmiyor mu?"

Tramvayda: "Neden Sibirya? Neden hiçbir şey söylemedi?"

Laboratuvarda: "Yakında arayacak ve her şeyi açıklayacak."

İki hafta geçti. Ivan aramadı. Nina mektubu okudu ve tekrar okudu.

Nina, tekrar Ivan'ın dairesinin kapısını çaldı. Uzun bir süre cevap gelmedi. Sonunda Ivan'ın babası seslendi: "Kim o?"

"Benim, yine Nina."

Ivan'ın babası yavaşça kapıyı açtı.

"Alexei Alexeich, Ivan'ı bulmak zorundayım," dedi Nina. "Sizce nerededir? Annesiyle olabilir mi sizce?"

Ivan'ın babası iç çekti. "Mektupta kardeşimle olduğunu söylüyor."

"Kardeşinizi arayıp doğru olup olmadığını sorar mısınız?"

"Mümkün değil," dedi Ivan'ın babası.

"Lütfen, Alexei Alexeich. Yardımınıza ihtiyacım var."

Eline yavaş yavaş kalem kâğıt aldı ve bir numara yazdı. "İşte numarası," dedi. "Lütfen bir daha buraya gelme."

Nina kâğıdı alıp çantasına koydu. "Teşekkürler," dedi.

Kız gittikten sonra Alexei Alexeich uzun bir süre ayakta pencereden dışarı baktı. Acı acı "Yine kardeşim!" diye düşündü. "Önce karım, şimdi de oğlum..."

Evde, Ivan'ın babasının verdiği numarayı aradı Nina.

Bir kadın sesi duyuldu. "Kozmoloji ve Temel Parçacık Fiziği Laboratuvarı."

Nina şaşırmıştı, bir şey demedi.

"Alo? Alo?" dedi kadın. "Kimi aramıştınız?"

Nina "Kusura bakmayın," dedi. "Orası kolektif çiftlik 'Sibirya Kıvılcımı' değil mi?"

"Hayır, burası Rusya Bilim Akademisi'nin Sibirya Bölgesi'nde bulunan Novosibirsk Bilim Merkezi'ndeki Kozmoloji ve Temel Parçacık Fiziği Laboratuvarı."

"Ivan Alexeich Bazhanov isimli genç bir fizikçiyi arıyorum. Sizin laboratuvarınızda mı çalışıyor?"

Bir duraksama oldu. "İsim tanıdık gelmedi," dedi kadın. Hoşça kal demeden kapattı telefonu.

Ralph'le odasında kitap okuyorduk. O, *Canterbury Hikâyeleri*'ni okuyordu. Nedendir bilinmez *Canterbury Hikâyeleri*'ni özellikle o akşam bitirmek için muazzam bir baskı altındaydı. Nina'nın hikâyesinin ikinci bölümünü okudum. Daha son-

ra film kiralamak için video dükkânına gittik. Geç olmuştu ve izlemek istediğimiz her şey çoktan alınmıştı. *Hediye* adlı yabancı bir film seçtik sonunda. Kapağında hediye paketine sarılmış bir kadın fotoğrafı vardı. Yüzü bir eşarpla gizlenmişti ve kollarının etrafında büyük, kırmızı bir fiyonk vardı: "Aciz bir eşin, kocasına yıldönümünde hiç beklemediği bir hediye vermesinin duygu dolu hikâyesi – bir başka kadını!"

Kampüse dönüp zemin katta VCR oynatıcısı olan boş bir oda bulduk. Film, Yorkshire'da yaşayan, ihtiyarlamış mavi yakalı bir çiftin perspektifinden çekilmiş İngiliz sağlık sistemine sert bir sövgü çıktı. Kadın "bir cerrahın neşter hatasından kaynaklı" olarak tekerlekli sandalyeye bağlı kalmıştı. İki buçuk saat boyunca kocası onu çamurların içinden doktordan doktora iterek götürürken, kadın aksanından dolayı anlayamadığımız espriler yapıyordu. Yıldönümü hediyesi metal bir sırt desteğiydi. Başka bir kadın yoktu.

Svetlena'yla Brookline'daki film de kiralayan bir Rus bakkalına gitmek için T'yi[6] kullandık. Raylar sürekli tekrar eden kiliseler, mezarlıklar, hastaneler ve okullarla çizilmiş çift taraflı yolun ortasında uzanıyordu: Boston'ın sahip olduğu sonsuz kurumlar. Svetlana, rüyasında Taco Bell'e gittiğini ve insan etinden yapılan bir burrito yediğini anlatıyordu.

"Yersem babamın bana kızacağını biliyordum, ama aslında için için o da yememi istiyordu," diye haykırıyordu trende, söylediklerini bana duyurabilmek için." Peki, belli ki burrito fallus, bir *insan* fallusu: Bu eşzamanlı olarak tabu, yamyamlık gibi; dahası vücuduna girmek zorunda olan bir şey. Sanırım babamın benim cinselliğim konusunda muğlak hisleri var."

Bir yandan vagona göz gezdirirken kafa salladım. Başına şal sarmış olan yüzde yüz ruhsuz yaşlı bir kadın gözlerini zemine dikmişti.

"Kimi zaman sonunda bekâretimi kaybedeceğim adamı me-

6 Boston'daki metro, otobüs, vapur ve banliyö trenlerini kapsayan toplu ulaşım sistemi.

rak ediyorum," diye devam etti Svetlana. "Üniversitede olacağından hemen hemen eminim. Entelektüel anlamda erotik ilişkilerim oldu, ama fiziksel olarak hiç olmadı. Pek çok açıdan patlamaya hazır bir cinsel bomba gibi hissediyorum."

"Oda arkadaşlarımsa çok farklı – Fern üniversitedeyken seks yaparsa, bunun bir şeylerin oldukça ters gittiği anlamına geleceğini düşünüyor. Halbuki üniversiteyken seks *yapmazsam* bir şeyler ters gitmiş demektir. Valerie ise o kadar kaygısız ki ne düşündüğünü asla bilemezsin. Ya sen, üniversiteyken seks yapmayı planlıyor musun?"

"Bilmem," dedim. "Aslında bunun üzerine hiç düşünmedim."

"Ben düşündüm," dedi Svetlana. "Sokakta yürürken yabancıların suratlarına bakıyor ve merak ediyorum: Acaba o mu? Onu şimdiye dek görüp görmediğimi, adını bir yerde, belki bir liste de ya da rehberde okuyup okumadığımı merak ediyorum. *Bir yerlerde* var olmak zorunda – henüz doğmamış olamaz. Peki nerede? Vücudumun içine girecek olan bu şey nerede? Sen bunu hiç merak etmedin?"

Bazen takvime 366 günün (29 Şubat'ı sayarak) hangisinde öleceğimi merak ederek göz gezdirirdim. Ancak ilk defa sevişeceğim insanla tanışıp tanışmadığımı merak etmek hiç aklıma gelmemişti.

Euclid Çemberi'nde indik. Ortada bir çember yoktu, sadece üzerinde bir ankesörlü telefon ve EUCLİD ÇEMBERİ yazan bir tabela olan beton bir platform vardı. Euclid görse kızardı diye düşündüm. Svetlana "Tam sana göre bir tavır," dedi. "Sana göre herkes kızgın. Farklı bir bakış açısından bakmayı dene. Adam öleli iki bin yıldan fazla olmuş, ilk defa Boston'a gelmiş, bir şeye adını vermişler. Sence neden ilk tepkisi sinirlenmek olmalı?"

Dükkânın kapısını açtığımızda çan çaldı, ardından tütsülenmiş balık ve salam kokusu yüzümüze tokat gibi çarptı. Biri zayıf diğeri şişman iki tezgâhtar camdan bir tezgâhın ardında duruyordu.

Svetlana Rusça "Merhaba," dedi.

Tezgâhtarlar "Merhaba," diye karşılık verdi, alay eder gibi.

Bu kadar çok Rus nesnesi görmek ilginçti: yumuşak ve sert peynirler, kırmızı ve siyah havyarlar, doldurulmuş lahana, bilini, piroşki, mantar turşusu, ringa turşusu, canlı ama sadece biraz canlı sazanların olduğu bulanık bir havuz, iddialı görünüşlü şekerlerle dolu bir fıçı, paket kâğıtlarındaki hisli Kiril yazıları ve sincap resimleri. Türk ürünlerine ayrılmış tüm bir reyon vardı: Koska helva, Tat biber salçası, *Tamek* gül reçeli, konserve asma yaprakları ve *Eti* bisküvileri. *Eti*, Hitit anlamına geliyordu. Ben küçükken çocukların şarkı söylediği bir reklamları vardı "*Eti, Eti, Eti.*" Hititler, Türk çocuklar tarafından hep sevilmiştir. Çünkü Atatürk, Türklerin onların soyundan geldiğini, bu yüzden de Anadolu'nun Türklerin anavatanı olmasının sorun olmadığını söylemişti. Wilson İlkeleri'yle bir ilgisi olmalıydı, ulusların kendi kaderini tayin hakkıyla.

Svetlana'nın bu markaların hepsini biliyormuş meğer. Belgrad'da da varmış. Ayrıca patlıcan, fasulye, nohut, vişne kelimeleri Sırpça-Hırvatçayla Türkçede aynıydı. "Makul görünüyor," dedi. "Türkler, Sırbistan'ı neredeyse dört yüzyıl boyunca işgal ettiği için." Söyledikleri hakkında bir fikrim varmış gibi kafa salladım.

Svetlana yarın kilo çay aldı ve abartılı bir şekilde doğru Rusçasıyla dükkânın videokaset kiraladığının doğru olup olmadığını sordu. Tezgâhtarlardan biri film listelerinden oluşan bir klasör uzattı. Svetlana takip edemeyeceğim bir hızla plastikle kaplı sayfaları çevirdi ve araba sigorta şirketiyle ilgili bir Sovyet komedi filmi seçti. Cılız tezgâhtar kaseti getirmeye gitti. Şişman olansa kaydetmek için isim ve adres yazmasını istedi. Svetlana "İngilizce mi... Rusça mı yazayım?" diye sordu.

"Nasıl isterseniz, fark etmez," diye cevapladı tezgâhtar. "Rusya'dan mı geldiniz?"

"Hayır, Rus değilim."

"Değil misin? Nasıl bu kadar mükemmel Rusça konuşuyorsun?"

"Mükemmel konuşmuyorum. Çok az konuşabiliyorum. Üniversitede Rusça dersi alıyorum."

"Bence mükemmel. Ben bir Rus'um."

"Bakın, mevzu şu ki, ulusal aidiyetimi merak ediyorsanız, ben Sırp'ım."

"Ya," dedi şişman tezgâhtar.

"Neymiş?" diye sordu cılız olan kaseti getirirken.

"*Sırp*'mış," dedi şişman tezgâhtar.

"Ya," dedi cılız olan.

Trenle dönerken Svetlana bana babasının Belgrad'dayken arkadaşı olan Sırp film yönetmeninden bahsetti. Yönetmenin oyuncu olan karısı genç bir Fransız yönetmenle film çekmek için Paris'e gitmiş. Fransız yönetmen trajik bir şekilde bar taburesinden düşerek ölmüş. Svetlana "İntihar olabileceğini söylediler," dedi.

Saat onda kampüse vardığımızda kendimi tükenmiş ve dilim tutulmuş gibi hissediyordum. Kafamı açsanız, dünyanın en büyük timsahının midesindeki gibi, bir at ve 68 kilogram taş bulunurdu. Defterimi açtım. *Bar taburesinden düşerek ölmüş*, yazdım. *İntihar olabilirmiş.*

Telefon çaldı, arayan Ralph'ti. Kennedy Kütüphanesi'nde staja kabul edilmişti. Gerçek bir stajdı, tüm üçüncü sınıflara, son sınıflara, hatta mezun öğrencilere açıktı ve onlar Ralph'i seçmişti. Arşiv bölümünde çalışacak, materyalleri sınıflandıracak ve veritabanına kaydedecekti.

Kutlamak için minyon, yaşlı bir Asyalının geç saatlere kadar donmuş yoğurt sattığı *Garage*'ın alt katına gittik.

"Sanırım espressolu alacağım," dedi Ralph. "Ama bir yanım da böğürtlenliyi denemek istiyor."

"İkisini de alamaz mısın?" dedim.

"Yo, fazla gelir."

"Sen birini al, ben diğerini alayım; paylaşalım."

"Seni etkilemek istemem."

İkisinden de aldık. Tatları aynıydı.

Ralph bana bir kitap getirmiş, 1980'lerin cep kitaplarından. 1918 devriminden kaçıp Amerika'ya gelen ve Jackie'nin mo-

da tasarımcısı olan bir Rus aristokratın, Oleg Cassini'nin otobiyografisi.

Jackie Kennedy'nin adamları Oleg Cassini'yle ilk olarak Aralık 1960'ta, Florida'da tatil yaparken anlaşma yapmışlar. Jackie için, oğlu John Jr.'yi doğurduğu Georgetown Üniversitesi Hastanesi'nde sunum yapması söylenmiş Cassini'ye.

Cassini uçaktayken Jackie'yi, onun hiyoroglifsel bedenini ve sfenksvari mizacını düşünüp durmuş. Ardından eskiz çizmeye başlamış. Antik Mısır sanatından ilham alınmış A-kesimli elbiseleri göstermiş ona hastane yatağında. Pillbox şapkasının temeli Nefertiti'nin şapkasına dayanıyormuş. Daha önce hiçbir tasarımcı sadece Jackie için bütün bir gardırop tasarlamamış. Böylece Cassini işi almış: First Lady'nin resmî modacısı. Jackie hep kendine ait bir parçayı korumuş ve Balenciaga'dan elbise almaya devam etmiş.

Dilbilim dersinde, beyinlerine demir kutuplar yerleştirildikten sonra morfemleri bir araya getirebilme becerisini kaybetmiş insanlar hakkında bilgi edindik. Görünüşe bakılırsa kafalarında demir kutuplarla ve morfemleri kullanamamalarına rağmen hikâyeler anlatabilen pek çok kişi vardı. Bu kutupların nerede olduğu ve hangi morfemlerin kaybolduğunu araştırarak, morfemlerin nerede muhafaza edildiğini bulabilirdiniz.

Noam Chomski'nin neden haklı ve B. F. Skinner'ın neden haksız olduğunu pek çok açıdan öğrendik. Skinner insanların hayvanlara yakınlığını abartmış, ardından hayvanları küçümsemişti. Adam, kuş şakımasını anlamamıştı.

Bunun üstünde durduk, çünkü dil evrensel bir insan içgüdüsüydü. Hiçbir insan dilbilgisi konusunda başarısız değildi; ne küçük çocuklar ne de siyah insanlar böyleydi. Kitaplar bunu söylüyordu: Küçük çocukların ya da siyah insanların dilbilgisinden anlamadıklarını düşünebilirdiniz, ancak onların telaffuzlarını analiz ettiğinizde, aslında bilgisayarda bile programlanamayan çok karmaşık dilbilgisi kurallarını takip ettiklerini görüyordunuz.

Konuştuğumuz dilin gerçeklik algımızı etkilediğini belirten Sapir-Whorf hipotezini öğrendik. Bunun yanlış olduğunu da öğrendik. Bir yangın denetçisi olan Whorf –yangın denetçisi diyorlardı ona hep– Hopi insanlarının fiillerinde zaman kipleri olmadığı için zamanı bizden farklı algıladıklarını düşünüyordu. Hopilerin iki günü iki farklı şey olarak değil, daha ziyade aynı şeyin iki kere gerçekleşmesi olarak gördüklerini söylüyordu. Hopilerle ilgili şeyin yanlış olduğu bir şekilde ortaya çıkmıştı.

Chomskiciler, Sapir-Whorf hipotezini kötücül bir iftira olarak görüyorlardı. Sadece bir hata değil, farklı ırkların farklı IQ'lara sahip olduğunu belirten nefret dolu bir iftira. Çünkü tüm diller eşit derecede karmaşıktı ve gerçekliğin aynı şekilde ifadesiydi, dilbilgisindeki farklılıklar düşünmedeki farklılıklara asla tekabül edemezdi. Profesör "Düşünce ve dil aaayn ı şey değildir," dedi "a"yı uzatarak, ki bunu sadece dokunaklı anlarda yapardı. Sapir-Whorf hipotezinin "dilin ucu sendromu" yüzünden tutarsız olduğunu söyledi. Buna gerçekten de *sendrom* diyorlardı. Bir kelime dilinizin ucunda olduğunda oluyordu.

İçten içe Whorf'un haklı olduğunu biliyordum. İngilizce ve Türkçede farklı şekilde düşünüyordum. Düşünce ve dil aynı şey olduğundan değildi bu, lakin farklı diller sizi farklı şeyler hakkında düşünmeye zorluyordu. Mesela Türkçede bizzat şahit olmadığınız herhangi bir şeyi anlatmak için fiillerin sonuna koyduğunuz bir son ek var: *-miş*. Devamlı öznellik derecenizi ifade ediyordunuz. Her ağzınızı açtığınızda, her seferinde bunu düşünüyordunuz.

-Miş son ekinin İngilizcede tam karşılığı yoktu. "Görünüyor", "duydum" ya da "anlaşılan" diye çevrilebilirdi. Bu eki Dilek'le ilişkilendirirdim, baba tarafından kuzenim olan, minik, cılız, esmer Dilek'le. Aynı yaştaydık, ama bana göre çok minyondu. Dilek "Beni annene şikâyet et-*miş*sin," derdi kısık, hatasız sesiyle. "Köpek seni korkut-*muş*." "Annenle babana 'Hülya Teyze Amerika'ya gelirse garajınızda yaşayabilir,' de-*miş*sin." *-Miş*'i duyduysan, yokluğunda anılmışsın demektir. Sadece sen

değil, senin ikiyüzlülüğün, korkaklığın, cömertlik yoksunluğun da anılmıştır. Ne zaman duysam yakalandığımı hissederdim. Köpeklerden korkardım. Anneme şikâyet ederdim, sıklıkla. *-Miş*'li geçmiş zaman anneme sıklıkla yakındığım şeylerden biriydi. Annem bunun komik olduğunu düşünürdü.

Rusça dersinde "sevmek" fiilini öğendik ve ne tür filmleri sevdiğimizden bahsettik. Belgeselleri sevdiğimi söyledim. Varvara inanmamış gibiydi. "Belgeselleri sıkıcı bulmuyor musun?"

Masaya baktım. O kadar bariz miydi?

Ivan, Fellini'nin filmlerini sevdiğini söyledi. Varvara, öyleyse İtalyan filmlerini sevdiğini söyledi. Fellini hakkında bir şey bilmiyordum, zihnimdeki imge insan boyutlarında bir kediydi.

Hardvard Film Arşivi'nin Fellini retrospektifi vardı. Gitmeye karar verdim; çünkü Fellini, Gary'nin ders listesinde de vardı. Gary ve Ivan'ın en sevdiği yönetmenin aynı olması tuhaftı. Gary'nin favori filmi *La Dolce Vita*, Ivan'ınki ise *La Strada*'ydı. *La Dolce Vita*'ya Svetlana da benimle geldi. Marcello Mastroianni nişanlısına "Mutfak ve yatak odasından başka bir şeyden bahsetmiyorsun!" diye haykırdı. Nişanlısının anaç, boğucu sevgisini reddedip partilerde çekici, yabancı kadınlarla tanışmayı tercih etmişti. *La Strada*'da partiler ve çekici hiç kimse yoktu. Giulietta Masina diktatöre âşıktı. Diktatör onun bir kadından çok bir enginara benzediğini söyledi.

Svetlana, Anouk adlı bir lisansüstü öğrencisinden özel Fransızca dersi alıyordu. Her hafta aşk üzerine Fransızca bir deneme yazıp Anouk'a mail atıyordu, daha sonra ikisi *Café Gato Rojo*'da buluşup mektubu değerlendiriyorlardı. Birlikte koşarken, yazdığı denemeyi sık sık bana naklederdi Svetlana. Hem koşup hep konuşma konusunda hiç zorlanmıyordu, bunu sonsuza kadar sürdürebilir gibiydi.

"Bugün," dedi, "eğer gerçekten denersen herhangi birine kesinlikle âşık olabileceğin üzerine yazdım."

"Ama bu doğru değil," dedim.

"Neden?"

"Bir Zulu şefinin bana âşık olmasını nasıl sağlayabilirim?"

"Yani, tabii ki coğrafi ve dilbilimsel *erişime* ihtiyacın var Selin." Oxford Caddesi'nde yan yana yavaş tempoda koşuyorduk. Bebek arabalı bir kadına yol vermek için kısa süreliğine arkada kaldım. Svetlana, aşkın Fransız romanlarında olduğu gibi son derece iyi olabileceğin bir oyun mu olduğu –kartlarını doğru oynama meselesi olup olmadığı–, yoksa belirli iki insan arasında var olan ve senin sadece yakalandığın bir akım mı olduğu üzerine yazmıştı.

"Yani sen bunun kartlarını doğru oynama meselesi olduğunu düşünüyorsun, değil mi?" dedim.

"Bayağı moral bozucu, ha? İki çeşit aşk olabileceğini düşünüyorum bazen. Belirli insanlar arasında doğal bir şekilde var olan nadir bir tür olabilir. Bir de daha alelade diğer tür, inşa edilmiş olan."

Svetlana'nın nasıl bu kadar çok fikir ürettiği benim için bir gizemdi. Herhangi bir bilgi parçası, hemen fikir üretiyor gibiydi. Bu arada ben dersten derse gidiyor, insanlık tarihindeki büyük düşünürlerin damıtılmış fikirlerinden yüzlerce, binlerce sayfa okuyordum ve hiçbir şey olmuyordu. Lisedeyken fikirlerle doluydum, fakat lise karşı çakış ve engelleriyle hapishane gibiydi. Engeller ortadan kalktığında anlam da ortadan kalktı. Çehov'un "Tatlım"da söylediği gibiydi:

Etrafındaki objeleri görüyordu, neler olup bittiğini anlıyordu, ama hiçbir şey hakkında bir fikir yürütemiyor ve ne hakkında konuşacağını bilmiyordu. Bir fikrinin olmaması ne acı! Örneğin, orada duran bir şişe görürsün ya da yağmurun yağdığını ya da el arabasıyla ilerleyen bir köylü; ancak şişenin, yağmurun ya da köylünün ne için olduğunu, ne anlam ifade ettiğini söyleyemezsin ve sana binlerce ruble teklif etseler dahi söyleyemezsin.

Ara sıra bir kitabın içinde böyle bir şey olurdu ve bu beni biraz rahatlatırdı. Ama bir fikrinin olmasıyla aynı şey değildi bu.

Porter Meydanı'ndaki T durağının etrafında döndük. Aşağımızda, zincir çitin diğer tarafında tren hatları ve pembe ışığın altında parıldayan ıslak çakıl taşları vardı. Bir DUNKIN' DONUTS tabelası ve büyük bir saat vardı. Birileri orada burada para istiyordu.

Svetlana "Eğer sorun olmazsa sana kişisel bir soru sorabilir miyim?" dedi.

"Olur," dedim.

"Bu aralar biriyle çıkıyor musun?"

"Hayır."

"Peki o zaman seni devamlı birlikte gördüğüm eleman kim? Kimi kastettiğimi biliyorsun. Senin boylarında, kahverengi saçlı, efendi, tam Amerikalı."

"Ha, Ralph. Liseden arkadaşız."

"Beden dilinizden karar veremedim – önce berabersiniz diye düşündüm, sonra değilsiniz dedim. Eskiden sevgili falan mıydınız?"

"Hayır."

"Gerçekten mi? Neden? Yakışıklı çocuk."

"Bilmem," dedim. "Aslında, gey olduğunu düşünüyorum."

"Neden öyle düşünüyorsun?"

"Jackie Kennedy'yle bayağı ilgili."

"Hımm, işte bu *ilginç*." Svetlana Sırp-Hırvat Kulübü'nde gey bir arkadaşı olduğunu, kendisinin de Jackie Kennedy, Maria Callas ve Marilyn Monroe'nun performans gösteren kişiler olmaları, estetik oluşları, güçlü erkeklere yakınlıkları ve mutsuzlukları üzerine çok düşündüğünü anlattı.

Ertesi gün Ralph'le akşam yemeği yerken Svetlana masamıza geldi. "Katılabilir miyim? Bölmüyorum, değil mi?"

"Tabii," dedi Ralph. Svetlana tepsisini pat diye bıraktı ve Valerie'nin fizik sınıfından Patience[7] adlı sağır bir kızla olan iliş-

7 "Patience" İngilizcede "sabır" anlamına gelir.

kisini anlattı. "Val'in ondan çok da hoşlandığını düşünmüyorum ama ismi Patience olan sağır bir kıza da ters davranamazsın. Ama onunla takılmak çok yorucu! Tamam, *dudak* okuyabilir ama tam karşısında durmak ve oldukça belirgin konuşmak zorundasın; bir yandan da küstah görünmemekle uğraşıyorsun. Bazı insanları hiç anlayamıyor ve Valerie aracılık etmek zorunda kalıyor. Ayrıca telefon görüşmelerini de Valerie yapıyor. Onun için çok stresli hale geldi. Bu daha ne kadar sürebilir bilmiyorum."

"Fern'in ise biyokimya vizelerinden dolayı boynunda kızarıklıklar oldu. Onda hep bu tip şeyler olur, ama bu sefer bayağı yoğun, tüm sırtında. Çok iğrenç, bu yüzden siz yemek yerken ayrıntılarına girmeyeyim. Doğal olarak doktora gitmeyi reddediyor. Selam, ben Svetlana. Sen Ralph olmalısın. Elini sıkmak isterdim, ama sanırım Fern'in soğuk algınlığı bana da geçti. Hah bir de bu var – soğuk algınlığı. Kusura bakmayın, çok konuşuyorum. Dudak okuma için endişelenmemek çok rahatlatıcı."

Yemekten sonra film arşivinde Fellini'nin *Casanova*'sını izlemeye gittik. Yol hepimizin yan yana yürümesi için çok dardı, biz Ralph'le birlikte yürüdük ve Jackie'nin bir hilekâr olduğunu düşündüğü Casanova'nın anılarını okumayı reddettiğini, ama Cassini'nin onu ikna ettiğini ve sonrasında Jackie'nin ona büyüleyici bir teşekkür notu yazdığından bahsettik.

Bir süre sonra Svetlana'yı yalnız bıraktığımı düşünüp Ralph'in önden yürümesine müsaade ettim. "Gey olabileceğini neden söylediğini anladım," dedi Svetlana. Korkudan kalbim çarptı. Birine ihanet etme hissi en az ihanet edilmek kadar kötüydü. Hatta daha kötü.

"Svetlana!"

"Ne! Bizi duyamaz ki, paranoyaklaşma."

Ralph'in sırtındaki hiçbir şey onu duymuş ya da duymamış olabileceğine delalet etmiyordu.

Svetlana'yla nasıl onun hakkında konuşabilmiş, nasıl onunla ilgili bilgi verebilmiştim? Hannah bile ondan nasıl bahsettiğimi duysa, kendimin ne kadar üzüleceğimi fark ettim. İnsanlarla ilgili nasıl konuşmamız gerekiyordu?

Casanova nedense kindardı; sanki Fellini, Casanova bu kadar seviştiği için onu kıskanıyor ve aptal göstermeye çalışıyor gibiydi. Kadınların neden bu kadar çok güldüğünü anlamadım.

3. Nevosibirsk'te Kader

Nina, otobüs şoförüne "Pardon, kolektif çiftlik 'Sibirya Kıvılcımı'na gidiyor musunuz?" diye sordu. Novosibirsk'teki havaalanındaydı.

"Hayır," dedi şoför. "Taksiye ihtiyacınız var,"

"'Sibirya Kıvılcımı'na mı gidiyorsunuz?" diye sordu birisi. Nina döndü ve bavullu genç bir adam gördü. "Ben de o tarafa gidiyorum," dedi genç adam. "Birlikte gidelim."

"Tamam," dedi Nina.

Takside, Nina fizik kitabının arasından Ivan'ın mektubunu çıkardı ve tekrar okudu.

"Bakın,"dedi genç adam, dışarıyı işaret ederek. "Şu ışıkları görüyor musunuz? Orası şehir merkezi, bir milyondan fazla insanın yaşadığı yer."

"Ya," dedi Nina.

Genç adam ona baktı. "Fizik kitabınız olduğunu fark ettim. Fizikçi misiniz?"

"Evet, lisansüstü öğrencisiyim."

"Ben de lisansüstü öğrencisiyim. Hadi tanışalım. Ben Leonid. Irkutsk Bilim Merkezi'nde okuyorum."

"Ben Nina," dedi Nina. "Moskova Devlet Üniversitesi'nde okuyorum."

"Tanrı'm, bir Moskof! Neden Novosibirsk'tesin?"

"Rengeyiklerinin lokomosyon fiziği meselesini araştırıyorum," dedi Nina. Yalandı.

Leonid düşünceli görünüyordu.

Nina sessizdi.

"Ivan Alexeich Bazhanov?" diye tekrar etti "Sibirya Kıvılcımı"nın müdiresi. Büyük bir kitaba bakıyordu. "Burada hiç Bazhanov yok. Fakat bir Boyarski var, o da Ivan Alexeich."

Nina "Uzun süredir mi burada çalışıyor?" diye sordu.

"Hayır, uzun değil. Sadece üç haftadır."

Nina'nın kalbi hızlandı. Ivan tam üç hafta önce ortadan kaybolmuştu. "Onunla tanışmak isterim," dedi.

"Beşte görebilirsiniz onu," dedi müdire. "Şimdi deney çiftliğinde."

Nina "Deney çiftliğinde tam olarak ne yapılıyor?" diye sordu

"Önemli sorular araştırılıyor. Örneğin, rengeyikleri için en iyi besin nedir? Hangi tilkilerin daha sıcak tutan kürkü vardır? Ne yazık ki ziyaretçi yasak."

"Anlıyorum," dedi Nina.

Aslına bakılırsa Nina anlamamıştı. Rengeyiği besini araştırması neden sırdı? "Deney çiftliği" aslında bir nükleer fizik laboratuvarı olabilir miydi? Ivan takma isimle saklanıyor olabilir miydi?

Angela, Hannah'ya "Sana bunun olacağını söylemiştim," diyordu ben içeri girdiğimde. İkisi de bana bakmak için döndü.

"Hırsız girmiş," dedi Hannah.

Benim denizci montumu, Angela'nın Harvard atkısını, Hannah'nın ekose gömleklerinden birini –en sevdiği olduğunu söylüyordu– ve tüm çoraplarını almışlardı.

"Çıkarken kapıyı kilitlemenizi söylemiştim size. Size *söylemiştim*," dedi Angela.

"Beş dakikalığına hole indim! Sen evdesin sanıyordum. Nereden bilebilirdim? Hem zaten *evde* bile olsan, orada öyle kapın kapalı otuyorsun."

"Öyleyse her halükarda kapıyı kitle!"

Çalınan denizci montu annemindi, deri montunu alana kadar uzun yıllar onu giymişti. On beş yaşındayken dolabından almıştım onu, üzerimde görünce benim olabileceğini söylemişti. O montu seviyordum – dik omuzlarını, büyük düğmelerini, belli belirsiz parfüm kokusunu.

Ralph, mont konusundan hemen bahsetmek istediğim kişiydi; onun, daha iyi hissetmemi sağlayacağını biliyordum. Alışverişe çıkmamız gerektiğini söyledi. Onun da birkaç gömleğe ihtiyacı vardı zaten. Boston hayatının önemli bir parçası olduğu söylenen *Filene's Basement*'a gitmeye karar verdik.

Yürüyen merdivenin en tepesinden, tüm *Filene's* tarihî bir saray halısı gibi altınızda seriliyordu. Ardından içerideydiniz. Görebildiğim kadarıyla, alışveriş yapanlar kaşmir kazak setler, bebekler için parti elbiseleri ve katlanmış chino pantolonlar için, o giysilerde somutlaşmış burjuva değerleri tehdit edilmişçesine, ilkel bir düşmanlık güderek kavga ediyorlardı. Bir yığın termal uzun iç çamaşırı, bedenlerinden sıyrılmış ruh yığınına benziyordu. Kadınlar ruh yığınını pençeliyor, düzenli aralıklarla birini havaya kaldırıyordu ve kaldırdıkları şey, pörsümüş ve sahipsiz kalmış olarak havada asılı duruyordu.

Ralph'in kadın giysileriyle ilgili kesin ve detaylı fikirleri olduğu ortaya çıktı. Bir tunikle ilgili olarak, "Onu alıp, *hasır çanta* kullanmaya başlayabilirsin," dedi.

Yüzde 75 indirimli, parlak kırmızı, vücuda oturan kapüşonlu bir deri ceket buldum. Önünde pozisyonlarını korumak için tepişen iki kadının olduğu bir aynaya doğru gitmek için cebelleştim. Arkalarından, ceketin nasıl durduğunu görmeye çalıştım. Kızların ve genç kadınların büyük çoğunluğunun aynaya baktıklarında kendilerini doğru olarak algılamadıklarına dair bilimsel bir çalışmayı yeni okumuş olduğum için, ceketin üzerimde iyi durup durmadığı benim için net değildi. En sonunda her şeyi örtebilecek, biçimsiz, bilek uzunluğunda siyah bir pardösü aldım. Gogol'ün paltosunu hatırlattı bana.

Moral bozucu bir haftaydı. Holokost'la ilgili dokuz saatlik bir belgesel boyunca Gogolvari paltoma sarınıp titreyerek dokuz saat harcadım. Bir ara kalçamda bir yumru çıktığını sandım, meğer cebimdeki delikten astarın içine kaçan bir mandalinaymış.

Vizeler için bana moral vermek amacıyla, *Tüm enzimatik yol-*

larının son derece verimli, sitokinlerinin çalışmasının mükemmel derecede düzenli olmasını ve yüksek endorfinler diliyorum, yazmış annem sabahın ikisinde yolladığı e-postada.

İzmir'deki Berna Teyze'ni ararsan muazzam bir nezaket örneği olur, düşüp ayağını incitmiş. Bir sürü aferin alırım. Öğlen 1'den sonra arayabilirsin, ama çok da sonra değil, çünkü kokteyl saatine denk gelir ve hiçbir anlamı olmaz. Annem, teslim tarihinde yetiştirebilmek için Yukarı Batı Yakası'na gitmesini gerektiren bir hibe başvurusunu tamamlamak üzereydi.

Angela vizeler için özel bir çalışma programındaydı, ki bu program yirmi dakikada bir, çok yüksek sesli bir alarmın çalmasını da içeriyordu. Dört buçuğa kadar yatağa gitmiyor, gitse dahi alarmlar çalmaya, o da uyumaya devam ediyordu. Düşünebileceğiniz her "miktar"da rüya gördüm, belirli bir derecede "uyanma"nız gerekiyordu. "Uyanma" düşlerde farklı bir şey ifade ediyor.

Yağmur, rüzgârdan dolayı neredeyse yatay biçimde devamlı yağıyordu. Şemsiye bir çeşit görsel şaka haline gelmişti. Kütüphaneler üzerinde ISLAK BİR KİTAP ÖLÜ BİR ÖRDEK DEĞİLDİR yazan plastik torbalar veriyorlardı. Bu torbaların sizi ıslak kitapları atmamaya teşvik etmesi gerekiyordu.

Paris'teki tüm matbaacılar arasından sadece bir tanesi Balzac'ın gözden geçirilmiş prova baskılarını deşifre edebilirdi.

Türkçedeki *-miş* son eki hakkında bir araştırma yazısı yazdım. Bir karşılaştırmalı dilbilim kitabından bu kipe dolaylılık ya da kanıtsallık kipi dendiğini ve benzer yapıların Estonya ve Tibet dillerinde de olduğunu öğrendim. Türkçe dolaylılık kipi, okuduğuma göre, sözlü aktarım ve rivayetle bağlantılı pek çok biçimde kullanılıyordu: masallar, destanlar, güldürüler ve dedikodularda. Bunun doğru olduğunu fark ettim, ama hiçbir zaman bu biçimleri bilinçli bir şekilde gruplandırmamış ya da ortak noktalarının ne olduğunu ortaya koymaya çalışmamıştım.

Hatta, kuralı takip etmek kolay olsa da ortak noktalarının ne olduğunu ortaya koymak gerçekten zordu.

Kitaba göre, Türkçe dolaylılığın en yaygın kullanımlarından biri çocuklarla konuşmakmış. Bunu da hatırlıyordum: "Oyuncak bebeğe ne olmuş?" Dolaylılık kipi, konuşan kişiye çocukların içinde yaşadığı merakı ve bilgisizliği –her bilgi kırıntısının aslında kulaktan dolma olduğu o safhayı – varsayma imkânı veriyordu.

-Miş ile ilgili sevdiğim şeyler vardı: İçinde yerleşik bir çeşit şaşkınlık vardı, kendiliğinden komikti bu. Aynı zamanda bir lanetti, söylediğin her şeyin potansiyel olarak başkasının deneyimini gasp etmek olduğunun farkındalığıyla kınanıyordun; kendi öznelliğinin bubi tuzağıydı ve sana başkalarıyla çelişen hikâyelerle tuzaklar kuruluyordu. Söylediğin her şeyi dönüştürür ve tehlikeye atardı. Kullandığın zaman kipini hakikaten değiştirirdi. Bundan kaçamazdın. Ne Türkçede, ne de başka bir dilde *sadece* doğrudan gözlemlere dayanan olgusal ifadeler kullanarak hayatı sürdürmenin yolu vardı. Sadece insan olduğun için, sadece başka insanlarla ilişki içerisinde var olduğun için *-miş* kullanmaya mecbur bırakılmıştın.

Şükran Günü için New Orleans'a, babamı ziyaret etmeye gittim. Aramız yıllardır olduğundan daha iyiydi, daha rahattık. Annemin evinden değil de Boston'dan geliyor oluşumun bunda payı var gibiydi.

Türk olmakla birlikte değişik ortamlara uyum sağlamada oldukça başarılı olan üvey annem, turducken[8] pişirmişti. Beş yaşındaki üvey kardeşim Cadılar Günü'nü hâlâ aşamamıştı. Konuşmak istediği tek konu buydu. "Ya şeker mi, şaka mı derlerse ve sen 'şaka' dersen ve sonra tüm evin balon olduğu için uçar giderse?" diye sordu. Hepimiz bunun üzerine düşündük.

Babam sonunda "Yani," dedi, "senin evsizler mertebesine gelmen gerekeceğini varsayıyorum bu durumda."

8 Kemiksiz ördek etinin içine kemiksiz tavuk eti yerleştirerek yapılan bir Amerikan yemeği.

Boston'a döndüğümde kar yağıyordu. Ne berem, ne eldivenim vardı. Önceki kış eldivenim vardı. Onlara ne olduğunu hatırlayamıyordum. İki yıl önceki eldivenlerle aynı değildiler.

Tren istasyonunda insanlar kahve içiyor ve gazetelerini okuyorlardı. Yaşamın, insanların çalıştığı, uyanık kaldığı ve bir şeyler başarmaya çalıştığı –kahvenin olayı buydu zaten– gerçek yaşamın devam ettiğini görmek iyi hissettirdi. Pasternak'ın bu ruh haliyle ilgili bir şiiri vardı: "Uyuma, uyuma, sanatçı." Rusçada kulağa daha iyi geliyordu, çünkü sanatçının karşılığı olan kelimenin üç hecesi vardı ve uzun hece iki kısa hecenin ortasında yer alıyordu, "kadavra" ya da "açgözlü" gibi. Metroya inerken uyuma, uyuma çekirge diye düşündüm.

Bu gelişimde nedense Boston beni kendine özgü havasıyla canlandırmıştı. Cambridge'e gitmek için T'ye binerken, zihnimde Boston aktarma duraklarının isimlerini düzenliyor ve tekrar düzenliyordum.

Eliot, Holyoke, Copley Square,
Symphony, Wollaston, Hoosac Pier,
Marblehead, Maverick, Fenway Park,
Haymarket, Mattapan, Codman Yard,
Wonderland, Providence, Beacon Hill,
Watertown, Reservoir, Mystic Mall.

Harvard Meydanı hem yeni, hem tanıdık görünüyordu. Binaların ve sokakların düzenlenişinin sadece bana değil, bir sürü insana tanıdık ve anlamlı geldiğini söyleyebilirim gibi geldi bana. Kimsenin ziyaret etmediği bir banliyöyü ziyaret edip, daha sonra ünlü devlet adamlarının, yazarların ve bilim insanlarının yüzyıllardır gelmiş olduğu bu tanınmış fakültelere ve binalara dönmek garipti.

Yurda vardığımda birisi sedyeyle taşınıyordu. Hannah'ydı bu. "Merhaba Selin," diyerek el salladı. "*Komik* değil mi bu?"

Sağlık görevlisi "Lütfen uzanın," dedi

"Merdivenlerden düştüm! İnanabiliyor musun?" Ben cevap veremeden tekrar uzandı. Sağlık görevlileri onu park etmiş ambulansa doğru götürmeye devam ettiler.

Hannah, bütün geceyi revirde geçirdi. Ben on dört saat uyudum. Ertesi gün eldiven almak için Askerî Donanma Mağazası'na gittim. Askeri Donanma'nın eldiven rafı kocaman, alacalı püsküllerle süslenmiş, Orta Amerika'dan gelen tek parmaklı eldivenlerin boyunduruğu altındaydı. Birkaç çift güzel deri eldiven de vardı ama hem çok pahalı, hem de çok küçüktüler. Bir çift mavi kayak eldiveni aldım ve ayakkabılara bakmaya gittim. Tüm yıl boyunca aynı erkek koşu ayakkabılarını giymiştim. 43 numara giyiyordum ve kadın ayakkabılarında bu numarada ürün bulmak neredeyse imkânsızdı. Askerî Donanma Mağazası'nda, hem kadın hem erkek için Polonya'da üretilmiş, ıslak mukavva gibi görünen bağcıklı bir çift ayakkabı buldum. Çok ağır, bombeli ucu ve kocaman, plastik bir topuğuyla, gördüğüm en çirkin ayakkabıydı; ama hem ucuzdu, hem de ayağıma olmuştu.

Ertesi gün yine kar yağıyordu. Kahvaltıda üç farklı kişi ayakkabılarıma iltifat etti. Rüya gibiydi. Rusça dersinde, Şükran Günü'nde ne yaptığımızı anlatmamız gerekiyordu. Ivan, Kanada'ya gitmişti.

"Saçınız farklı görünüyor," dedi Grisha, Varvara'ya.

"Öyle mi? Kestirmedim."

Grisha gözlerini kısıp Varvara'ya baktı. "Bence *uzamış*,"

Varvara'nın düzensiz olmadıklarını söylediği bazı düzensiz fiilleri öğrendik. Onların düzensizlikleri bir örüntüyü takip ediyormuş, ama örüntüde bazı düzensizlikler varmış.

Dersten sonra sanat binasına doğru yürürken ayakkabılarıma bakıp acaba onları kaybeder miyim diye düşünüyordum ki arkamdan gelen bir ses duydum. "Sonya!" Ivan bana yumuşak, mavi bir terlik uzatıyordu. "Bunu düşürdün."

Yeni kayak eldivenlerimden biri olduğunu anladım. "Olamaz," dedim. "Daha şimdiden onları kaybetmeye çalışıyorum."

"Çalışıyorsun? Zor bir şey mi bu?"

"Kasten yapmamam gerekiyor," diye açıkladım.

"Ya," dedi, "planını engellediğim için üzgünüm."

"Sorun değil. Senin olmadığın bir zaman tekrar kaybederim."

"Bir daha bir şey düşürürsen her ihtimale karşı onları almayacağım."

Okul yılının üçte biri geçtiğinde Angela ile Hannah'ya odaları değiştirme zamanının geldiğini söyledim. Hannah eşyalarını taşımak istemediği için tek kişilik odaya ben geçtim. Angela'nın benimle yer değiştirmesi iki gün sürdü. Onun adına üzülüyordum, ama odaları değişmekten vazgeçecek kadar çok değildi üzüntüm.

"İnşa Edilmiş Dünyalar"ın son ödevi bir dünya inşa etmekti. İllüstrasyonunu da yapacağım bir öykü yazmaya karar verdim. O sırada yazdığım tüm öyküler gibi bu da beni gerçek hayatta etkileyen olağandışı bir atmosfere dayanıyordu. Bence öykü yazmanın tüm amacı buydu: Belirli bir ruh halini, bunun nasıl ortaya çıktığını ve nelere yol açtığını açıklayan olaylar zinciri yaratmak.

Üzerine yazmak istediğim atmosfer, birkaç yıl önce annemle gittiğimiz Meksika seyahatinde ortaya çıkmıştı. Bizi havaalanına götürmek için kiralanmış olan otobüsle ilgili bir karışıklık olmuştu ve otobüs bizi tuhaf bir otelin pembe karolu avlusuna bırakmıştı. Hoparlörlerden Albinoni'nin *Adagio*'su duyuluyor ve üzerimize bir şeyler yağıyordu, havaya baktığımızda kül olduğunu anlamıştık. Tatil kitabım olan Camus'nün *Veba*'sını okuyordum ve bir an hep orada kalacağız, o pembe avluda, ayrılamayacağız gibi gelmişti bana.

Müşkülpesent ve vakur bir üslupla, tam olarak o ruh halini yansıtan bir öykü yazmak istiyordum – pembe otel, Albinoni, küller ve ayrılamamak. Gerçek hayatta o avluda sadece üç saat kalmıştık. Oraya annesi tarafından getirilmiş, dünyanın en sıradan ve vakur insanıydım, Amerikalı bir ergendim. Önem-

siz bir hadisenin sözlük karşılığıydı olan: uçakları rötar yapmış birkaç Amerikalı. Öykümde ise karakterler orada uzun bir süre mahsur kalacaklardı; önemli, gerçek bir nedenden dolayı – hastalık gibi. Otel uzak bir yerde olacaktı, mesela Japonya. Otel yönetimi Albinoni'nin *Adagio*'su lobiyi ve salonları o kadar uzun bir süre doldurduğu için mahcup olacaktı, ancak bu durum karmaşık, teknik bir problemden kaynaklanıyor ve çözülemiyor olacaktı.

"İnşa Edilmiş Dünyalar" katalogda stüdyo sanat dersi olarak sınıflandırılmış olsa da Gary stüdyonun zaman kaybı olduğunu düşünüyordu. Gerçek sanatçılar gibi sanat yapmak için zaman yaratmayı öğrenmemiz gerekiyordu. Okulun sanat malzemelerini kullanmamıza izin vermedi. Bu da gerçek hayat gibiydi.

Malzemeleri almak için sanat malzemeleri satan dükkâna gittim. Her şey çok pahalıydı. Sonunda kendimi ofis malzemeleri dükkânında buldum. İki top parlak pembe bilgisayar kâğıdı aldım ve onları yeni odamın duvarlarını, mobilyalarını ve zeminini kaplamak için kullandım. Böylece pembeye boyanmış bir oteldeymişim gibi fotoğraflar çekebilecektim. Odamda biraz zaman geçiren herkes tutkal kokusu yüzünden kusacak gibi oluyordu. Svetlana burada yaşayabildiğime inanamadığını söyledi. "Şimdi *sen* pembe bir oteldeki hasta insan olmuş oldun," dedi.

4. Laboratuvar Romantizmi

Genç, uzun boylu bir adam ofisin dışında bekliyordu. Nina sadece sırtını görmesine rağmen onu hemen tanıdı. "Ivan!" diye haykırdı.

Adam döndü. Ivan değildi, en azından Nina'nın Ivan'ı. "Kusura bakmayın," dedi Nina. "Bir tanıdığımı, Ivan Alexeich Bazhanov'u arıyorum. Ama görüyorum ki o değilsiniz."

Adam gülümsedi. "Hayır, ben Ivan Alexeich Boyarski. Aynı isme ve baba adına sahibiz, ama soyadımız farklı."

"Bir hata yaptım," dedi Nina. "Affedin. Hoşça kalın."

"Nereye gidiyorsunuz?

"Novosibirsk'teki Kozmoloji ve Temel Parçacık Fiziği Laboratuvarı'na."

"Orası üç kilometre mesafede ve sizin bavulunuz var," dedi Ivan Boyarski. "Traktörümle gidelim."

Sibirya'daki insanlar nazikti.

Nina, Ivan'ın amcasının laboratuvarının kapısını çaldı. Kapı açıldı... Taksideki genç adam Leonid tarafından.

"Nina! Ne güzel sürpriz! Ama anlamadım. Neden buradasın?"

"Buradayım çünkü... Çünkü Profesör Bazhanov benim akrabam," diye yalan söyledi Nina. "Ya sen Leonid, sen neden buradasın?"

"Donmuş toprakların elektriksel özelliklerini araştırmak için bu laboratuvara geldim."

"Ne kadar ilginç," dedi Nina. "Profesör Bazhanov burada mı?"

"Hayır, şu an herkes buz kampında."

"Bekleyebilir miyim?"

"Tabii, otur lütfen."

Fakat Nina oturamadı. Odada dolanıp durdu.

Laboratuvarda üç masa vardı. İlk masada üstünde A. A. BAZHANOV yazan bir şilt vardı. Ivan'ın amcasıydı bu. İkinci masadaki şiltte bir kadın ismi vardı: G. P. USTINOVA. Ustinova'nın masasının üstünde Ivan'ın, Nina'nın kendi Ivan'ının fotoğrafı vardı! Nina üçüncü masadaki şildi okudu, gözlerine inanamıyordu: I. A. BAZHANOV. Bunlar Ivan'ın isminin baş harfleriydi. Masada da Ivan'ın defteri duruyordu! Defterin üzerinde bir not vardı:

Ivan,

Rasathaneye geciktim. Beni affet. Buz kampında seni arayacağım.

Galya

Galya? Nina'nın içinde kötü bir his vardı.

"Anlatsana Leonid," dedi Nina. "G. P. Ustinova kim?"

Leonid'in yüzü gölgelendi. "Galina Petrovna jeokimyacımız," dedi. "Eskiden aramız iyiydi. Anlarsın, aramızda 'laboratuvar romantizmi' vardı: Yakınlarda Ivan Alexeich'le evlendi, o da burada çalışıyor. Masasındaki onun fotoğrafı."

"Ah!" Nina, Ivan'ın fotoğrafına baktı. "Yakışıklıymış. Kusura bakma Leonid, gitmem lazım."

"Neden? Akraban Profesör Bazhanov'u beklemeyecek misin?"

"Kusura bakma. Daha fazla bekleyemem. Geldiğimi kimseye söyleme lütfen."

Leonid başka bir şey söyleyemeden Nina gitmişti.

Merhaba Selin,

İran filmiyle ilgili mesajını aldım, ama saat çoktan 19.00 oldu. Tüh! Hafta sonum iyi geçiyor, kendimi biraz hasta hissediyor olmam ve yetişmeyecek bir yığın okumam olması dışında. Tae kwon do terfim de yarın. Dün bir sanat projesi yapmayı denedim, ama zaman baskısı yüzünden ve yalnız kalacağım bir yer bulamadan zor oluyor. Val ve Fern'i gerçekten seviyorum, fakat bir şeylerle uğraşırken yalnız olmam gerekiyor. Neyse, umarım filmi beğenirsin ve İran patates çiftçileriyle ilgili saçma bir şey çıkmaz. Gelemediğim için üzgünüm.

Svetlana

Not: Bu arada rüyamda seninle birbirimize Memorial Drive'ın ortasında oyuncak silahlardan boya fişekleri atıyorduk ve çok eğleniyorduk.

Merhaba Selin,

Uğradığını duydum, ama mışıl mışıl uyuyordum. Hastaydım; şimdi fena sayılmam. 7.30'tan sonra film gösterimi var mı? Eğer yoksa 7.30'a giderim, ama varsa daha iyi olur; çünkü birkaç okuma yetiştirmem gerekiyor.

Hım. Görüyorum ki russkii çalışıyorsun. Etkilendim. Şarlman okuması dışındakileri hallettim ben. Oleey! (Oleey'i böy-

le mi yazıyorsun yoksa tek e ile mi?) Neyse, ödevinden anlıyorum ki dilbilim kitabıyla aynı fikirde olmadığın için başını belaya sokmak üzeresin yine. Of... Bazı şeyler hiç değişmiyor ha?

Bugün kan verdim ve o sırada, yapış yapış bir bağırsak gibi kıvrılmış içi kan dolu bir boruyla boğazlandığım tuhaf bir fanteziye kapıldım. Gerçekten korkunçtu. Kimbilir kanın nereye gidiyor. Benim kanım bir başkasının beyninin içinde olacak. Benim düşüncelerimi besleyen kan başkasınınkini besleyecek. Ne garip bir penetrasyon. Neyse, seninle muhabbet etmek isterdim, ama kimbilir hangi vahşi casus projesiyle uğraşıyorsun soğukta, karanlıkta, yağmurda...

Film saatlerini haber ver. Odamda olacağım... okuyarak...

Svetlana

Merhaba Selin,

Bu geceki filme hayatta yetişemem. Karolenj Rönesansı hakkında bu gece okumam gereken 180 sayfa var ve bu hiç sevindirici değil. Of. Sinema planlarımız başarısızlığa mahkûm gibi görünüyor, değil mi? Bu tamamen benim suçum. Suçluluk beni tüketiyor – senin aşina olduğun bir his bu (ha ha). Cuma günü Gogol'e gidelim derdim ama hiçbir söz vermemem gerektiğini öğrendim.

Pembe kâğıt bayağı iyi bu arada. Umarım sana bu düşük derecede faydacı notu yazmak için kullanmam sorun olmaz. (Özellikle üstünde yırtık olan parçayı seçtim.) Seni rüya yaşantımla ilgili güncel tutmak için: Kız kardeşimin yoga kazası geçirdiği bir rüya gördüm ve birileri onun mikserdeki sincap gibi göründüğünü söylüyordu. Bayağı tuhaf, ha?

A, işte geldin, sarı havalı kazağınla. Senin parlak renklerine bayılıyorum.

Svetlana

Param azaldığı için kütüphanede bir işe başvurdum. Anneme anlattığımda telefonda uzun bir sessizlik oldu. Daha o konuşmadan sinirli olduğunu anlayabiliyordum. *Onun* bu kadar ça-

lışmasının sebebi benim para konusunda endişelenmeden kendimi derslere vermem içinmiş, paraya ihtiyacım varsa emeklilik parasından bir miktar çeker ve bana bir çek yollarmış, topluma faydalı olmak istiyorsam kamu hizmetinden daha iyi bir yol yokmuş. Daha fazla para istemiş olduğum için ânında utandım. Ne için para, daha fazla çirkin ayakkabı ve daha fazla kasvetli film için mi?

Suçluluğun dışında, annemi dinleme alışkanlığımdan ve ikinci bir dil edinimine ilgimden, sosyal konutlardaki bir yetişkin eğitim programında ESL[9] öğretmek için kaydoldum. Yeterince ESL öğretmenleri varmış ve asıl ihtiyaç duydukları lise denkliğinde matematik öğretecek birileriymiş. Lise matematiği edinimine özel bir ilgim yoktu, ama hiç kimse bu dünyaya keyif için geldiğimizi söylememişti.

Sosyal konutlara gitmek için tıp fakültesi servisine bindikten sonra fakültenin bir yerinde inip on beş kadar hastaneyi geçerek kelimenin gerçek anlamıyla tren raylarını aşmanız gerekiyordu. Daha önce hiç sosyal konutta bulunmamıştım; eğreti ya da yığılmış taşlardan oluşan bir şey görmeyi bekliyordum, ama kendi kurumsal sağlamlığı içerisinde korkunç bir şey vardı önümde. Tasarımı ve inşa edilişi açısından moral bozucu binalar görüyordunuz ve güçlü bir şey onları yerle bir edene kadar da yüzlerce yıl boyunca moral bozucu olmaya devam edeceklerdi. Fazla uzamış yamalı çimler gerçeği görmek istemeyen kel bir adamın saçlarını yana taraması gibiydi. Her yüzey grafitiyle kaplanmıştı. Grafitilerin renkli ya da şakacı bir yanı yoktu, aynı okunmaz elyazısı karalanmıştı her yere, aklınızdan çıkaramadığınız pis bir düşünce gibiydi.

Sınıflar, ön avlusunda kullanılmayan fırın bulunan yerleşim binasındaydı. Yetişkin eğitim programı için ayrılmış odalara çıktım. Programda hiç çocuk olmamasına rağmen, çocuklar için minyatür sandalye ve masalar bulunan bir "lobi" vardı. Masada bir imza defteri, ölü bir örümcek çiçeği ve ölü bir örümcek vardı. Dolaptaki rafta bir yığın mermer desenli defter ve bir kutu açılmamış *Ticonderoga* kalemi duruyordu.

9 English as a second language (İkinci dil olarak İngilizce).

Öğrencim Linda on dakika geç geldi. Benim yaşlarımda, zayıf, lila bir ruj ve ona uyan oje sürmüş bir kızdı. Katlanmış bir kâğıt uzattı bana. Açtım. *Linda'nın kesirlerle ilgili yardıma ihtiyacı var.*

İki sınıftan küçük olanına gittik ve katlanabilir bir piknik masasına oturduk. Kitaptan, öğrenmesi gereken sayfayı gösterdi. Kesir oluşturmak için bir tablo vardı sayfada.

Pay	Payda	Kesir
1	2	$^1/_2$
1	3	$^1/_3$
1	4	$^1/_4$

Tabloyu zaten öğrenmiş gibi duruyordu, çünkü pay ve payda olarak 2 ve 3 yazdığımda onları üst üste koyup $^2/_3$ yazdı.

"Doğru," dedim.

Linda iç geçirdi ve camdan dışarı baktı. "Bu ne işime yarayacak ki?" dedi. Benim de paylaştığım bir duyguydu bu. Tabloyu kenara itip ne işe yarayacağını açıklamaya çalıştım. Bir çember çizip bunun bir pasta olduğunu söyledim. Sinirlenmiş gibiydi. Liseden beri dezavantajlı yetişkinlerle çalışan üst düzey program yöneticisinin söylediğini hatırladım; eğer matematik öğretiyorsanız paradan bahsetmek iyidir, çünkü matematiğin günlük hayattaki önemini gösterir. Temiz bir sayfa açtım, bir payının ve dört paydasının aslında bir çeyreklik olduğunu, dört tanesinin bir dolar yaptığını, bunun nesneleri parçalara ayırmak ve parçalardan bahsetmek için kullanışlı olduğunu anlattım.

"Muhtemelen kesirleri devamlı düşünüyorsun zaten," dedim. "Kelimeleri öğrenme meselesi sadece."

Linda yine iç geçirdi. "Bu senin için önemli olabilir belki," dedi. "Ama benim için hiçbir önemi yok. Düşünecek çok daha önemli şeylerim var."

Ne söyleyeceğimi düşünürken kafa salladım. "Mevzu şu ki," dedim, "GED sınavını geçmek önemli. Sınavı geçmek için de kesirleri öğrenmek zorundasın."

"Hı hı," dedi. Hâlâ camdan dışarı bakıyordu. Ben de camdan dışarı baktım. Çöp tenekesi ve birkaç güvercin görüyordum. Yağmur yağmaya başlamıştı.

"'Hı hı' ile ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Hı hı," diye tekrarladı. "Sınavda pastalar yok. Sınav kitaptakiler üzerine. Asıl öğretmen, pastalardan hiç bahsetmiyor."

Bunun üzerine kafa yordum. Sınavı düşündüm. Pasta üzerine daha fazla şey söylemeyeceğimi, sadece kitaptakileri öğreneceğimizi söyledim. Sonraki sayfayı açtım. "Şimdi kesirleri sadeleştirmeye hazırsınız," yazısını okudum. "Dörtte iki yerine, yazınız: ikide bir." Dörtte ikinin, ikide bir ile aynı şey olduğunu anlatmak için ne bir şekil, ne de açıklama vardı. "Alıştırma Problemleri"nde sadeleştirilecek koca bir kesir listesi vardı. Para ya da pastadan bahsetmeden kesirleri anlatma fikri korkutucuydu.

"Tabloyu öğrendiğine göre," diye öneride bulundum, "bugünlük bu kadar demeliyiz sanırım."

Linda bir şey söylemedi. "Bugünlük bu kadar" demenin sadece zengin insanların kullandığı elitist bir ifade olup olmadığını düşündüm.

"Eve gitmeliyiz sanırım," dedim. "Haftaya görüşürüz."

Kafasını sallayıp kitabı el çantasına koydu ve çıktı.

Svetlana "Ona kesirleri savunmak zorunda değildin, biliyorsun," dedi. "Gerçekten anlamasını istemiyorlar, sadece kitabı ezberlemesini istiyorlar."

Eve geldiğimde Svetlana'yı benim masama oturmuş pembe bir kâğıda hararetle bir şeyler yazarken bulmuştum. İçeri girdiğimde dönüp bakmadı. Omzunun üstünden, bana *Potemkin Zırhlısı*'nı izleme planımızı iptal eden bir not yazdığını gördüm. Sol eliyle boynundaki kolyeyi oynuyordu: ağır kehribar boncuklardan bir dizi.

Gösterişli bir S ile imza attı ve kâğıdı bana uzattı. "Sana not yazdım," dedi. Filme gitmek yerine odasına gidip yatağın üstünde "Nina Sibirya'da"yı okuduk. Svetlana'yla birlikte oku-

mak iyi oluyordu, çünkü tüm kelimeleri Sırpça-Hırvatçadan biliyordu. Sözlüğe bakmak yerine ona soruveriyordum.

Hikâye kafa karıştırıcı ve üzücüydü. Ivan'ın, amcasının laboratuvarında çalıştığını ve bir jeokimyacıyla evlendiğini öğrenmişti Nina. Ama bunların hiçbirinden tam olarak emin olamıyordunuz, çünkü aslında onunla konuşmamıştı – sadece isim yazan bir şildi ve karısının notunu görmüştü.

"Kim yazıyor bunları?" diye sordum. Çalışma kitabının kapağı boştu, sadece *Rusça Okuma Kitabı 1* yazıyordu.

"Beni aşar," deyip fizik kitabına geri döndü Svetlana.

Aynı anda hem sürükleyici, hem de başkasının uzun bir rüyası gibi rahatsız edici olan 1020 sayfalık *Kasvetli Evi* aldım ve yüzüncü kez aynı cümleyi okudum:

> Bu prensip ilanına ek olarak Vholes, Bay Carstone birliğine geri dönmek üzere olduğuna göre, acaba Bay C masraflar için yirmi poundu vekiline bırakır mı diye soruyor.

Vholes para ve Bay C ile ilgili ilave soruyu sonunda soruyor tekrar tekrar. Bay C, vekili, masraflar için yirmi pound, tekrar tekrar...

Svetlana sol eliyle kehribar kolyesiyle oynarken kimlik belirsizliğiyle ilgili bir bölümün altını çiziyordu.

"Güzel bir kolye," dedim.

"Hı?" dedi. Kafasını kaldırmasını sağlamaya karar verdim. "Kolyen," dedim, "güzelmiş."

"A, bu mu? Analist'imin hediyesi."

Analistinden bahsettiği an kazandığımı ve okumak yerine benimle konuşacağını biliyordum.

Şükran Günü için Moskova'da bir konferansa gitmiş Analist'i. Doğu Avrupa'ya ilk gidişiymiş ve oradaki her şey ona Svetlana'yı hatırlatmış. İsmi Svetlana olan bir sürü kadınla tanışmış; çoğu analistmiş, ancak biri seyahat acentasında çalışıyormuş. Mücevher tezgâhında Svetlana'ya hediye almasının profesyonelliğe uygun olup olmadığı meselesini düşünmüş. İş arkadaşlarından birine, eşine hediye seçmesine yardım etmek

için gelmiş olan Rus bir Svetlana'ya danışmış. Rus Svetlana, cesur dürtüsünü takip etmesi için onu yüreklendirmiş.

"Mühim bir şey değil," dedi Svetlana. "Kendisinin de belirttiği gibi, kolyenin fiyatı eylülden beri ona ödediğim ücretin sadece ellide biri. Ücreti de sigorta ödüyor zaten. Aslında Massachusetts Mavi Haç'ının bana hediyesi bu."

Kasvetli Ev'le yeniden baş başa kalmak istemediğim için sağlık sigortasını sordum. Sorarken, kendi kendime şöyle düşündüm: *Kasvetli Ev* de sıkıcı evrak işleri *hakkındaydı*; Svetlana'nın sıkıcı evrak işlerini dinlemek yerine neden onu okumuyordum ki? Svetlana'nın gözleri kocaman açıldı. Sigorta formunda akıl sağlığı teşhisi için bir alan olduğunu ve kendininkini gördüğünü söyledi. *DSM-IV*'deki[10] bir maddeye karşılık gelen dört haneli bir numara varmış.

"Bir düşün," dedi. "Dört rakam. Hepsi bu – senin sıkıntına neden olan şey sadece dört rakam." Analist'ine rakamların ne anlama geldiğini sormuş, ama cevap alamamış. *DSM*'deki kelimelerin bir anlamı olmadığını, anlamı olan kelimelerin yalnızca o odada, ikisinin arasında konuşulanlar olduğunu söylemiş. Ancak Svetlana dört rakamı hatırlamak için hafıza güçlendirici bir yöntem kullanmış ve sonra kütüphaneye gidip *DSM-IV*'e bakmış. "Rafların arasında girdim ve onu gördüm," dedi. "Rafta duran iki devasa cildi."

"Sonra?"

"Sonra... Bakmadım. Kütüphaneden çıktım. İlgimi çekmiyordu artık."

Okuduğum şeyleri unutmaya başlamıştım. İlk, Rusça konuşma sınıfında fark ettim. Geç kalmıştım, sesli okumaya çoktan başlamışlardı. Ivan kitabını önüme itti ve hangi paragrafta olduklarını gösterdi. Nina'nın dışarı bakıp Leonid'i düşündüğü cümlede Ivan bana doğru eğildi ve "Sürekli erkekleri düşünüyor gibi," dedi.

"Anlamadım?"

10 *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı.*

"Önce Ivan'ı düşünüyordu. Sonra Leonid'i düşünmeye başladı. Ama hep erkekleri düşünüyor."

"Ya, evet," dedim. "Tuhaf."

Ivan'la Novosibirsk'teki sahneyi canlandırmamız gerekiyordu. Okuduğum ve üzerine düşündüğüm sahneydi bu, ama aniden söylemem gerekenlerin hiçbirini hatırlayamadım. Dahası, kitabımı unuttuğum için açıp bakamadım da. Korku ve endişeyle, sadece Nina'nın kötü haberler aldığını hatırlayarak durdum.

"Ivan, şurada dur ve Sonya'yı bekle," dedi Irina. "Öyle değil, sırtını dönerek. Sonya, Ivan'a yaklaş. Hayır, cenazedeymiş gibi değil, acelen varmış gibi. Bak şöyle." Ivan pencereye dönük durdu ve Irina ona doğru telaşla ilerledi. Önce endişeli görünüyordu, sonra sevinçle: "Ivan!"

Dehşete kapılmıştım. Nina'yla Ivan arasında bir karşılaşma olduğunu hatırlamıyordum. Böyle bir şeyi nasıl unutabilirdim?

Irina bana döndü. "Şimdi senin sıran Sonya."

Sınıf boyunca yürüdüm, sevinçli görüşmeye çalışarak "Ivan!" dedim.

Ivan döndü. Duygularını göstermiyordu. "İyi günler," dedi.

"Ivan?" dedim. "Gerçekten sen misin?"

"Evet, ben Ivan. Tanışıyor muyuz?"

"Ne demek tanışıyor muyuz? Arkadaşız sanıyordum."

Sitemle "Sonya," dedi Irina. "Ödevini yaptın mı?"

"Gerçekten yapmıştım," dedim. "Ama ne olup bittiğini nedense unuttum."

İç geçirdi. "Oku ve hatırla. Hemen!"

Ivan kitabı uzattı. Okudukça bu Ivan'ın, asıl Ivan olmadığını, hemen hemen aynı isimli diğer Ivan olduğunu hatırladım. Hikâyeye eklemek için çok aptalca bir ayrıntı olduğunu düşündüm.

"Ah, kusura bakmayın," dedim. "Ivan Bazhanov'u arıyorum. Siz başka bir Ivan'sınız."

"Evet, ben Ivan Boyarski," dedi Ivan. "Birbirimizi tanımıyoruz."

"Hata yaptım," dedim. "Özür dilerim, gitmem lazım."

"Tamam," dedi. "Traktörü getireyim."

"Teşekkürler," dedim. "Sibirya'daki insanlar çok nazik."

"İnşa Edilmiş Dünyalar"a gitmeyi hiç istemiyordum. Kızıl Haç tabelasını gördüm ve Svetlana'nın kan bağışladığını hatırladım. Düşündüm, ben de kan verirsem dersin bir kısmını kaçırırdım. Yabancı diller binasının mavi plastik perdelerle bölmelere ayrılmış olan asma katına giden işaretleri takip ettim.

Ayağa kalkıp bana doğru ilerleyen bir hemşire cansız bir ses tonuyla "Ben kan alırken dik otur ve bekle lütfen," dedi. Bana doğru eğildi, saçımı kenara çekti ve bir kesme sesi duydum. "Yeni moda bu," dedi. "Kulaktan kan almak." Dünya haritasının bulanık, mor bir kopyasını uzattı ve işaretlenmiş bölgelerden herhangi birine son iki yıl içerisinde gidip gitmediğimi sordu. Büyük bir harita değildi, tüm Türkiye üzüm tanesi kadardı. Alt kısmı işaretlenmişti.

"Türkiye'nin güneyinin hepsi mi?" diye sordum. Hemşire sadece Güneydoğu Anadolu olduğunu söyledi. Orta-güney Anadolu'da bulunduğumu söyledim. Tıbbi olarak önemli olmadığını söyledi. 1977'den sonra, başka bir erkekle cinsel ilişkiye girmiş bir erkekle cinsel ilişkiye girip girmediğimi, seks karşılığında para ya da uyuşturucu alıp almadığımı veya seks karşılığında uyuşturucu ya da para verip vermediğimi sordu. "Sizi bu noktada durdurayım," dedim. "Yani, ben henüz kimseyle seks yapmadım."

Gözlüğünün üstünden daha da sert baktı. "Para ya da uyuşturucu karşılığında seks yapmış biriyle seks yaptınız mı?"

Alt katta, pencerelerin jaluzileri indirilmişti. Bir masaya uzandım. Tavana yapıştırılmış bir kart vardı: *Eğlencelik Soru: Kuzey Kutbu perspektifinden, dünya saat yönünde mi yoksa saat yönünün tersine mi döner?*

Hemşire "Güzel damarlar," dedi.

"Teşekkürler," diye yanıtladım.

Kolumdaki nabız yavaşladı, ellerim buz gibi oldu. Haritayı, Anadolu haritasını düşündüm, dünyanın orada ne tarafa döndüğünü. "Güzel ve çirkin" ile "güneşle, doğudan gelin"in uyak oluşturduğu şarkı sayesinde cevabı buldum. Beyaz uçurtmaya

benzeyen bir şekil yaklaştı. "Bazı insanlar biraz daha yavaş oluyor işte," diye bir ses geldi.

Zaman ağırlaşmıştı, akmıyor gibiydi. Benden sonra gelen yan masadaki oğlan çoktan gitmişti. Kan torbasını çoktan doldurmuştu. Bak, kalp? Gördün mü? Öğrenebilir misin? Neyi öğrenebilirsin? Kendimi devamlı erkekleri düşünen Nina'yı düşünürken buldum ve ardından Ivan'ı düşünmeyi düşündüm ve nabzım hızlandı. Belki süreci böyle hızlandırabilirdim.

"İlk seferin mi?" diye sordu bir kadın.

"Evet," dedim.

"Tahmin etmiştim." İğneyi kolumdayken hissetmiyordum, ama çıkarılırken hissettim.

Linda ikinci görüşmeye de geç kaldı. Çocuk sandalyelerinden birine oturdum ve çöpteki kırık cama baktım, şimdi üstünde bir de kanepe vardı. Bacaklarım uyuştuğunda kalkıp örümcek çiçeğini kontrol ettim, kurumuş yaprakları çöpe attım. Sonra yetişkin eğitim programı için kullanılan üç odada volta atmaya başladım: karanlık holden lobiye ve birbirine bağlanmış iki sınıfa. Zihinde dönüp duran bir fikir gibi, aynı yeri dolanıp durdum.

Linda kırk dakika sonra geldi. Küçük sınıfa gidip piknik masasına oturduk. Linda günlerdir oturmamış gibi çöktü sandalyeye. Gümüşi mor pençeleriyle sayfaları karıştırdı, 2½ gibi "tam sayılı kesirler"i, 5/2 gibi "birleşik kesirler"e çevirmeyi öğreten sayfayı bana uzattı.

Üç pasta çizmemem gerektiğini biliyordum. Pasta yemenin ne kadar harika olduğunu düşünüyordum. Alıştırmaların nasıl çözüleceğini hatırlamanın en kolay yolunu bulmaya çalıştım. "Çok zor değil," dedim. "Alttaki sayıyla soldaki sayıyı çarpıp üstteki sayıya ekleyeceksin!"

Uzun bir sessizlik oldu. "Halletmem gereken çok daha önemli şeyler var," dedi. "Tahmin bile edemezsin."

"GED de önemli olsa gerek." dedim.

Dik dik baktı. "Sen *kimsin*? Bütün gün n'apıyorsun? İşin bu mu?"

"Ben... Öğrenciyim," dedim. Program yöneticisi Harvard'a gittiğimizden bahsetmememiz ve doğrudan sorulursa reddetmemiz konusunda özellikle uyarmıştı, ama kim olduğumuzu söylemekle ilgili bir şey dememişti.

"*Öğrenci* mi?" Şaşırmış görünüyordu. "Bu berbat şeyi mi çalışıyorsun?"

"Tam olarak bu berbat şeyi değil. Çeşitli şeyler çalışıyorum. Ama bir noktada kesirleri de çalıştım tabii."

Kafasını iki yana salladı. "Ne dediğimi anlıyor musun? Bunlara ayıracak vaktim yok."

"Ne dediğini anlıyorum," dedim. "Ama bu bir çeşit tercih meselesi değil mi? Buraya gelmek istemiyorsan gelmek zorunda değilsin. Gelmek *istiyorsan* kesirleri öğrenmek zorundasın."

"Tercih mi?" diye homurdandı. "Buralarda kimse tercih mercih yapmaz. Asıl öğretmen gelmek zorunda olduğumu söylemişti."

Ethan'ın nerede olduğunu sordu. Ethan diğer öğretmendi. Onun salıları geldiğini söyledim. Neden cumaları gelemediğini sordu. İşlerin böyle yürüdüğünü söyledim.

Ofladı. "En azından o bir *öğrenci* değil," dedi, doğru değildi bu.

Ben de ofladım. "Üstünden geçmemiz gereken ödevin falan yok mu?"

Uzun bir bekleyişten sonra, yırtık bir teksir kâğıdı çıkardı – kesirlerde toplama problemleri. Ödeviydi bu ve yapmıştı. O pencereden dışarı bakarken ben kalemle kontrol ettim. On sorudan dördünü doğru yapmıştı. Sayfayı geri verip yanlışlarını açıkladım. Bana hiç bakmadı ya da beni tanığını belli eden başka hiçbir emare göstermedi. Yanlış yaptıklarına benzeyen birkaç problem yazdım. "Geri kalan sürede bunları çalışmak ister misin?" dedim.

Hâlâ bana bakmıyordu, birkaç dakika sonra kalemi aldı ve kesirleri toplamaya başladı. Şimdi pencereden dışarı bakma sırası bendeydi. Kalemin çıkardığı korkunç ses ve çiğnediği sakızın patlayışı.

5. Çok Çalış, Her Şeyi Unut

Nina laboratuvardan ayrılırken, gökyüzü ve kar laciverte dönüyordu. Uzakta "Sibirya Kıvılcımı"nın ışıkları parlıyordu. Ne yapacağını düşünerek ışıklara doğru yürüdü. Moskova'ya geri mi dönmeliydi? Fakat Moskova unutmak istediği şeyi hatırlatıyordu ona...

Nina kolektif çiftliğin kapısını çaldı. Müdireye soracağı sorular vardı. Birkaç hafta orada çalışmak istiyordu.

Müdire çok sevinmişti. "Çalışkan insanlar için her zaman yerimiz var," dedi.

Nina çok çalıştı ve çok çok az düşündü – hem Ivan'ı hem de fiziği. Hatta fizik kitabını bile kaybetti. Önemli değildi. Tatlı rengeyiklerini ve ışık saçan tilkileri umursuyordu sadece. Çok çalışmak ve her şeyi unutmak ne kadar güzeldi!

Ivan Boyarski'yle –kendi deyişiyle Ivan-2'yle– ve onun Ukraynalı güzel eşi Ksenya'yla arkadaş oldu. Arada bir Nina kendi kendine sordu: Ivan-2 evli olmasaydı neler olurdu? Ona âşık olur muydu? Garip. Neden dünyadaki tüm Ivanlar evliydi?

Haftalar geçti. Yılbaşı gelmişti. Nina, Ivan-2, Ksenya, müdüre ve tüm çalışanlar Sovyet şampanyasıyla sarhoş oldular. Birbirlerine "Mutlu yıllar!" dediler.

Karanlık bir kış akşamı, müdire Nina'ya ziyaretçisi olduğunu söyledi.

"Kim olabilir?" diye düşündü Nina.

Leonid ofisteydi. Elinde Nina'nın fizik kitabı vardı.

"Leonid!" dedi Nina. "Beni nasıl buldun?"

Svetlana psikiyatristine iyileşmesinin ne kadar süreceğini sormuş. Adam bunun yanlış soru olduğunu söylemiş. Görünüşe bakılırsa şimdiye kadar kimse "iyileşmemiş" "O halde normal olarak işlev görmem ne kadar sürer?" diye sormuş, "İki

yıl," demiş adam. Başta bu süre ona çok uzun gelmiş ama, üzerine biraz daha düşününce aslında o kadar da uzun olmadığını düşünmüş.

"'Normal olarak işlev görmek' ne anlama geliyor?" diye sordum.

"Geçmişle yüzleşmek. Normal bir cinsel hayata sahip olmak. Bütün gece endişe içinde uyanık kalmamak."

"Ya. İnsanların çoğu geçmişleriyle yüzleşebiliyor ve normal bir cinsel hayata sahip olabiliyor mu?"

"Doğrusunu istersen evet, bence yapıyorlar," dedi. "Neyse, herkes yapıyorsa ben de yapabilirim. Derinlerde bir yerde, iyi hissetmek için yeteneğim var. Biliyorum."

Kafa salladım. Bence de iyi hissetmek için yeteneği vardı.

Öğrenci gazetesinde çıplak bir birinci sınıf öğrencisinin psikoloji binasının üçüncü katındaki pencereden atladığını okuduk. Kar kütlesi düşüşünü yumuşatmış, revirde tedavi görüyormuş. Gazete ismini vermemişti ama tüm birinci sınıflar, bu kişinin Pennypacker'da kalan Ethan isimli bir çocuk olduğunu öğlene kadar öğrenmişti.

Bir Dickens romanında, camdan atlayan Ethan, Linda'ya ders veren Ethan çıkardı diye düşündüm. Ama bu gerçek hayattı ve muhtemelen farklı Ethanlardı. Kesinlikle bir Ethan kıtlığı yoktu.

Ama öğleden sonra program yöneticisinden Linda'nın her zamanki öğretmeni rahatsız olduğu için onun yerine geçmem gerektiğini bildiren bir telefon aldım. Dersim olduğunu söyledim. Hayatlarını değiştirmek için fedakârlık yapan bu öğrencilere bir söz verdiğimizi söyledi bana. Biz de fedakârlık yapmalıydık, onlara örnek olmalıydık; çünkü geçmişte pek çok hayal kırıklığı yaşamışlardı. Söylediği her şey doğruydu, ama bana bağırması hoş değildi. Pencereden atlayan ben değildim ki.

* * *

Linda Ethan'a ne olduğunu üç kere sordu. Sonunda "Pencereden atladı," dedim. "Ama endişelenme, bir şeyi yok."

"Pencereden mi?" Dönüp pencereden dışarı baktı, o da atlamayı düşünüyormuş gibiydi.

Linda'nın kesirlerle çıkarma işlemi yapmayı öğrenmesi gerekiyordu. Nasıl çıkarmak toplamaktan daha zor olabilirdi?

Binadan çıkıp ring durağına yürürken puslu, buz kesmiş yağmur fırıl fırıl dönüyordu. Ring servisi her zamanki kadar kalabalık değildi. Oturacak yer bulamasam da Walkman'imi çıkaracak ve ara sıra insanların kafalarının arasından dışarıyı görecek kadar yerim vardı, bu keyfimi yerine getirdi. Size neyin iyi neyin kötü hissettireceğini bilmeniz tuhaf bir şeydi, en temel hayati koşullarınız diğerleriyle aynı olsa bile.

Durum birden değişti; yere yapışmıştım, botlarla ve çiğnenmiş bir sakızın sarıldığı folyoyla göz gözeydim. Walkman'imin kapağı açılmıştı, çarkları döner vaziyette yakınımda bir yerde duruyordu. Birkaç yolcu ve bir kese dolusu portakal da yere düşmüştü.

Servis bir *Mercedes*'e arkadan çarpmıştı. *Mercedes*'in şoförü arabasından çıkmış, pencereye yaklaşmış ve servis şoförüne bağırıyordu. Servis şoförü daha iyi bağırabilmek için araçtan indi. Camdan baktığımda neredeyse Central Square'de olduğumuzu gördüm. Otobüsün önüne doğru yol aldım, şoför kapısından dışarı çıktım ve okula doğru yürümeye koyuldum.

Biraz sonra karla karışık yağmur kara döndü ve nefis oldu, aniden her şey daha mühim ve anlamlı gelmeye başladı. Akşam yemeği bir saat önce sona erdiğinden, geç saate kadar açık olan dükkâna uğradım, yoğurt ve çikolata aldım. Dükkândaki her şey üzerinde düşünülmüş gibiydi ve temiz görünüyordu: soda makinesi, yoğurtların durduğu soğutmalı raflar, yazıcının kırmızı ışığı.

Ertesi gün program yöneticisini aradım ve matematik öğretmeye devam etmeyeceğimi söyledim. "Herkesin Harvard öğrencisi olmadığını aklında tutmalısın," dedi. "Olan biteni başkasının bakış açısından görmeyi öğrenmelisin. Senden daha genç, üst sınıf, ayrıcalıklı beyaz bir velet yaşadığın yere geliyor

ve sana 'Şunu öğrenmelisin, bir de bunu ve bunu, ancak o zaman benim toplumumun bir parçası olabilirsin,' diyor. Bu velede hemen güvenir miydin?"

İyice düşündüm. "Bilmiyorum," dedim. "Ama GED ile işim bitti. Eğer ESL öğretmenine ihtiyacınız olursa haber verin."

"Dostane bir ilişki kurmak zaman alır," dedi.

"Şimdi telefonu kapatıyorum," dedim.

İç geçirdi. "ESL için haber vereceğim."

Svetlana'nın tae kwon do dersine katılmaya karar verdim. Önce daireler çizerek çıplak ayakla koştuk. Bileklerimi ve ayaklarımı koyvermiştim. Salonun cam duvarı o sırada tüplü dalış dersi olan havuza bakıyordu. Bu kadar insan tüplü dalış yapmak istediğini nasıl biliyordu?

Yeşil kuşaklı bir oğlan benimle birlikte köşeye geçti ve ilk "duruş"u gösterdi: muhtemel bir saldırgana karşı sizi koruyacağı varsayılan dansvari hareketler serisi. Eğer saldırgan da dansı bilmiyorsa bunun gibi bir dansın sizi nasıl koruyabileceğini anlamadım; ama biliyorsa da size saldırmak için kullanmaz mıydı?

Dersin sonunda, ustalaşmış öğrenciler sırayla tahta levhaları kırarken herkes yerde oturuyordu. Biri çok uzun, diğeri dikkat çekecek derecede kısa olan iki eğitmen levhaları tutuyordu. Kahverengi kuşaklı en ileri derecedeki öğrenci son sıradaydı. Uzun eğitmen, kırması için bir yerine birçok tahtayı üst üste yığdı. Sırıtan kahverengi kuşaklı, bir dizi süslü hareket icra etti, çığlık attı ve eliyle tahtalara vurdu. Hiçbir şey olmadı. Oğlan kızardı ve bir daha vurdu. Üçüncü vuruşta parçalara ayrılma sesi duyuldu. Dördüncü vuruş, tahtaları gürültüyle yere indirdi, büyük tezahürat eşliğinde. Hâlâ kırmızı olan oğlan eğitmenlere selam verdi ve yere oturdu.

"Birkaç tahtamız kaldı," dedi eğitmen, sınıfı bakışlarıyla tarayarak. "Svetlana, kendini hazır hissediyor musun?"

Svetlana daha önce hiç görmediğim mahcup bir gülümsemeyle eğitmene baktı ve bacaklarını silkeleyerek sınıfın önü-

ne geçti. "Birkaç tekme atacağım ısınmak için," diye duyurdu. Her tekmede topuğu tahtanın tam ortasına vurdu. Aynı hareketi tekrar tekrar yaptı.

"İşi kaptın bence Svetlana," dedi eğitmen, Svetlana'nın güçlü kuvvetli, pembe topuğu tahtanın ortasına çarparken.

"Artık hepiniz benim saplantılı eğilimlerimi öğrendiniz," dedi Svetlana. Birkaç adım geriledi ve derin bir nefes aldı. Gülümsemesi kaybolmuştu. Tekmesi mermi gibi fırladı ve tahta ikiye ayrıldı.

Bir sabah, Balzac hakkındaki derse giderken o adamın, hocanın bana işe yarar hiçbir şey anlatmayacağı muazzam derecede açık göründü. Faydalı pek çok şey *bildiğine* şüphe yoktu, ama bize onları anlatmayacak; daha ziyade Balzac'ın Paris'inin çok ayrıntılı olduğunu tekrarlayacaktı.

Onun yerine lisans kütüphanesine, hükümet belgelerinin bulunduğu bodrum kata gittim. Bilgisayara izin verilen tek bölüm buydu, çünkü diğer bölümlerde klavyenin tıkırtıları bilgisayar kullanmayanları rahatsız ediyordu. Pembeotel.doc yazan dosyayı açtım ve yazmaya başladım.

Pembe otelde güzel hiçbir şey olmuyordu. Tokyo'daydı. Orada iki gece kalması gereken bir aile vardı. Film yönetmeni olan baba, kırsal bölgedeki bülbül çiftliğinde kurmaca olmayan bir film çekecekti. Bülbül yuvaları cilt kremi yapmak için kullanılıyordu. Tokyo'da iki geceden sonra, baba ve asistanı çiftliğe gitmek için ayrıldı. Ancak anne o kadar hastaydı ki, o ve iki kızı gidemedi. Otelde kalmak zorundaydılar. Daha büyük olan kız babasının asistanına âşıktı. Küçük olan tam bir baş belasıydı. Hikâyenin adı "Bela"ydı; *Veba*'ya bir çeşit göndermeydi. Gerçekten iç karartıcı bir hikâyeydi.

Kış tatilinden önceki haftalarda, her gece tek başıma nehrin kenarında koşmaya gittim. Svetlana karda koşmayı sevmiyor ve karanlıkta nehir kıyısının tehlikeli olduğunu düşünüyor-

du. Ama ben kat kat giysi, darbe emici ayakkabılar ve kulaklıklarla tamamen güvende ve izole olmuş hissediyordum. Manzara, sanki bir camın arkasındaymış gibi parlıyordu. Yolun bir tarafında, sodyum lambalarından gelen ışık yarı donmuş nehrin üzerinde ışıldıyor ve alçak bulutlardan yansıyordu; diğer tarafta farlar heyecanlı çiftler haliyle genişliyor, genişliyor ve aniden yok oluyordu.

Bir gece, on bir civarı karanlığın içinden bir bisiklet çıktı. "Selam Sonya!" dedi bisikletli, Ivan olduğunu anladığımda çoktan gitmişti.

Geri dönüp duş aldığımda saat gece yarısını geçmişti, ama hiç yorgun değildim, öğleden sonra ikiymiş gibi geliyordu. Saçımı kurulayıp bir demlik su kaynattım ve kafeteryadan alınmış bir poşet "yabanmersini çayı"nı demlemeye bıraktım. *Christie's*'teki bir dolar sepetinden alınmış kaseti dinliyordum, Aram Khachaturian tarafından yönetilen Khachaturian'ın keman konçertosunu. Dikkatli dinlediğinizde birinin, belki de Aram Khachaturian'ın öksürdüğünü duyabilirdiniz.

Biraz kitap okudum. Nina için işler bu sefer yolunda gidiyordu, gerçi Leonid'in Galina'nın eski sevgilisi olmasından hoşlanmamıştım. Nina'nın düşmanının terk edilmiş sevgilisi neden mevzuya dahil edilmişti? Hikâye tasarrufu muydu, yoksa reddedilmiş olanın bir başkası için yeterli olabileceğine dair bir dünya düzeni mi?

Gece ikide çok da pis olmamasına rağmen odamı temizlemeye başladım. Yatağın altındaki Oleg Cassini'nin anı kitabından onun da uykusuzluk çektiğini öğrendim. Huzursuz rüyalarından uyandığı bir gece, Dante'nin *Cehennem*'i "bilinçaltında gürültülü bir arbedeyi tetiklemişti: *'Yaşam yolumuzun ortasında, karanlık bir ormanda buldum kendimi.'*" Bu korkunç kelimeleri okuduğumda tüylerim ürperdi. "Yolun ortasında"nın orta yaş krizini kastettiğini biliyordum. Ama bana insan her zaman yaşam yolumuzun ortasındadır gibi geliyordu ve belki ölüm ânına dek böyle olacaktı.

9.07'de uyandım. Yatakta mı kalsam, kahvaltıya mı gitsem, yoksa Rusça dersine geç mi gitsem diye düşünerek saate baktım. Herkesin orada olduğunu, dersin sınıftaki herkesle devam ettiğini bilmek tuhaftı. Saat 9.09 oldu.

Birkaç dakika sonra ani bir rüzgâr dallardaki kar tanelerini hâlâ yatağın sıcaklığını taşıyan yanaklarıma doğru uçurdu. Derse yirmi dakika geç gittim. Sadece Ivan ve Boris gelmişti. Irina geldiğim için mutluydu, sınıf sadece kızlardan ya da oğlanlardan oluşmadığında daha mutlu oluyordu. Ivan'la eş olmamı, aklında bir fikir olduğunu söyledi: Neden Ivan hikâyedeki Ivan olmuyordu? "Sonunda görüşüyorsunuz," dedi. "Sibirya'da. Anladınız mı?"

Anladığımızı söyledik ve birbirimize bakarak dikildik.

"Ivan," dedim, "buluştuk nihayet."

"Evet," dedi Ivan.

Sonra ikimiz de bir şey söylemedik.

"Ivan," dedi Irina, "Nina'ya söyleyeceğin bir şey yok mu?"

"Şey..." dedi. Yere baktı, ardından bana baktı. Alnını kırıştırdı. "Bir karım var," dedi, "ve bu sen değilsin."

Gerçek olmadığını, sadece bir öykü olduğunu biliyordum. Ama karnıma bir sancı girdi, boğazım düğümlendi ve göğsüme doğru bir bulantı dalgası yükseldi. Bunun sebebini duymayı ümit ettiğimi fark ettim – mesela bir casusmuş ya da işlemediği bir suç için hapse girmekten kaçıyormuş. Evliliğinin sahte olduğunu duymayı ümit ediyordum.

Kendime bunların gerçekte yaşanmadığını söyledim. Hikâyede bile Nina, Ivan'ın evli olduğunu zaten biliyordu. Bilinmeyen bir şey yoktu. Hiçbir şey değişmemişti.

Ancak dersin sonunda bile Ivan'dan biraz rahatsız oluyordum. Rüyanızda size adice şeyler söylemiş birinden gerçek hayatta da rahatsız olmak gibiydi. Her zamankinin aksine, onunla merdivenleri çıkmak yerine, asansöre bindim.

Tatilde eve, New Jersey'ye gittim. Her şey hem bunaltıcı derecede aynı, hem de belli belirsiz farklıydı. Oliveri kardeşlerin

plastik eşeği hâlâ garaj yolundaki söğüt ağacının altında duruyordu, sadece eskisine göre daha küçüktü. Ev çok temizdi, bir suç mahalli gibiydi. Annem bir temizlikçi tutmaya başlamıştı. Dolapta basmati pirinci vardı, ki bu daha önce bu evde görmediğim bir şeydi. Annem, ben ayrıldığımdan beri su faturasının yüzde 80 azaldığını söyledi.

Bazı iş arkadaşlarını akşam yemeğine çağırmıştı. Çağrılmalarının bir nedeni vardı. *Yeni Temel Yemek Tarifleri* kitabından bir menü oluşturmuştu. Benim tatlıyı yapmam gerekiyordu, ahududulu amaretto soslu ahududulu pandispanya. Daha önce hiç pandispanya yapmamıştım, kabarmaya başladığında çok heyecanlandım, ama fırını erken açınca tam ortasından, bir medeniyetin yıkılışı gibi çöktü.

Annemin iş arkadaşları tuhaftı, karikatür gibiydiler. Hematolog olduklarına inanmak zordu – hasta insanları iyileştirmeleri gerektiği fikrinin kendisi gülünçtü. "Bundan on beş yıl sonra tüm bölüm silik insanlardan ibaret olacak," dedi papyon takmış olan bölüm başkanı. Kahkaha attım. Herkes bana baktı. "Bunu söylediğinize inanamıyorum," dedim. Annem, o zamana kadar dümdüz olmuş pastayı getirdi.

"Görüyorum ki bize düz bir kek yapmışsın, kekin özelliği mi bu?" diye sordu hematologlardan biri. Annemin erkek arkadaşı Steve, bunun sönük bir pandispanya olduğunu söyledi. Ahududulu sosla beraber yedik. Bir nevi krep olarak düşünürseniz, tadı iyiydi.

Başka bir akşam, annemle *Neşeli Günler*'i izledik. Reklamlar yüzünden dört saatten uzun sürdü. Julie Andrews gençliğinde ya da çocukluğunda iyi bir şeyler yapmış olması gerektiğine dair bir şarkı söylerken annem de eşlik etti. *Benim* çocukluğumda kendisinin muhtemelen iyi bir şeyler yaptığını söyledi, çünkü bayağı iyi durumdaymışım.

Rahibelerin, Maria gibi kolayca sorun çözmek hakkında şarkı söyledikleri bölüm ilgimi çekti. Asıl sorunları "Maria"ymış, bir şeyin parolasıymış bu.

Annem *Anna Karenina*'yı yeniden okuyordu. *Anne Karenina*'nın iki tip erkek hakkında olduğunu söyledi: kadınları se-

ven erkekler (Vronski, Oblonoski) ve kadınları sevmeyen erkekler (Levin). Vronski, ilk başta, Anna'ya kendini iyi hissettiriyordu; çünkü kadınları çok seviyordu. Ama özel olarak Anna'yı yeterince sevmiyordu, bu yüzden Anna kendini öldürdü. Levin ise tam tersine garip, sıkıcı, hatta baş belasıydı. Kitty'den çok tarımla ilgileniyor gibiydi. Ama aslında daha güvenilir bir eşti, çünkü kalbinin derinliklerinde kadınları gerçekten sevmiyordu. Sonuç olarak Anna yanlış tercih, Kitty doğru tercih yapmıştı. Annemin *Anna Karanina*'nın ne hakkında olduğuyla ilgili düşüncesi buydu.

Trenle New York'a gittim, Rockefeller Merkezi'ndeki ağaca baktım: Oliverilerin eşeğinin aksine, bu ağacı milyonlarca kişi görmüştü. Daha sonra, Modern Sanatlar Müzesi'nde birkaç Sovyet propaganda posteri gördüm. Turksib denen tren yolu için olan birinde, Türk tipli birkaç adamın kafası tren tarafından eziliyordu. Tarih boyunca hangisini daha fazla insanın gördüğünü merak ettim: Ağacı mı, yoksa posteri mi?

Final sınavları tatilden önce değil, sonraydı. Seminer ya da dil dersi alan herkes 2 Ocak'ta başlayan okuma döneminden önce kampüse dönmek zorundaydı. Annem tatilim bu kadar kısa olduğu için öfke ve acımayla doluydu, bense memnundum.

Trenin ocak ayı başındaki atmosferi aralık ortasındakinden tamamen farklıydı. Aralıkta tren öğrencilerle doluydu – yerde cenin pozisyonunda çökmüş ya da bağdaş kurmuş öğrenciler, tüm aksesuarlarıyla oradaydı: uyku tulumları, gitarlar, gelişmiş hesap makineleri, yüzde 99'u maruldan oluşan sandviçler, *Portable Jung* adlı kitap; *Goriot Baba*'yı okurken Walkman'den müzik dinliyordum. *Goriot Baba*'nın önceki sahibi Brian Kennedy, kitaptaki en anlamsız ve bağlantısız cümlelerin altını çizmişti. Tanrı'ya şükür, Brian Kennedy'e âşık değildim ve onun düşüncelerini deşifre etmek gibi bir cinnet geçirmiyordum.

Ocakta ise yolcular daha seyrek, daha yaşlı ve daha ayıktı. Bebeklerin nasıl yaşlı birer adam haline geldiğini düşündüm. Sfenks'in muammasıydı bu. Cezbedici bir konu değildi. Con-

necticut'ta sağanak, kara dönüştü, gece gözcüsünün kirpikleri gibi hızlı hızlı savruluyordu kar. Yemekli vagona geçtim, bu vagonun daha büyük pencereleri vardı. Kahve, bilinç aracılığıyla mücadele kokuyordu. Kabinlerin birinde takım elbiseli bir adam Danimarka pastası yiyordu. Bir diğerinde üç kız ders çalışıyordu.

Kızların biri "Selam Selin!" dediğinde Fern ve Valeri'yle oturan Svetlana'yı fark ettim. Onları beraber görünce Svetlana'nın kafasının oda arkadaşlarınınkinden daha büyük olduğu gerçeğiyle sarsıldım. Bazı insanların diğerlerinden fiziksel olarak daha büyük olması çok tuhaftı. Svetlana normalde karşılıklı sefer ile geri döndüğünü, ama Logan'ın çok karlı olduğunu söyledi. Görünüşe bakılırsa karşılıklı sefer uçakla yapılacaktı. "Bundan sonra hep trenle gelmeyi düşünüyorum, çok huzurlu," dedi. "Utanç verici ama uçmaktan ödüm kopuyor, yarım saat bile olsa."

Okuma döneminde neler yapmamız gerektiğini konuştuk. Svetlana ve ben Rusça dersi alıyorduk, Valerie'nin ise Nobel ödüllü fizikçinin ona laboratuvar malzemelerini temizlettirdiği bir fizik semineri vardı. "Haksızlık bu," dedi samimiyetle. "Abim tüm ay boyunca tatil yapacak. Bense yılbaşından bir gün sonra dönmek ve kullanılmış katotlara asit dökmek zorundayım, sırf profesör cimri olduğundan, yeni katot almak istemiyor."

"Onlara kanserojen solventler kullandırıyor," dedi Svetlana.

"Kanserojen oldukları *kanıtlanmadı*," dedi Valerie.

Fern, sadece laboratuvar derslerini ve normal dersleri alıyordu, sırf bitkilerini kontrol etmek için erken dönüyordu. "Muhtemelen evde kalmaktan çok da hoşlanmazdım," diye ekledi.

Boston'da yirmi santimetrelik karın üstüne alacakaranlık düşmüştü. Üst üste kötü kararlar alarak taksi yerine metroya binip Alewife'a doğru gideceğimize Braintree'ye doğru pek çok durak geçtik.

"North Quincy," dedi dijital bir ses, kapılar pırıldayan karanlığa doğru açılırken.

"Burası tam ters yönde değil mi?" diye sordu Valerie.

Hepimiz açık duran kapıdan dışarı baktık. Kapı kapandı. Robot "Sonraki durak, Wollaston," dedi.

Wollaston'da karşı platforma giden merdivenleri bulmak çok uzun sürdü. Svetlana'nın bavuluna ek olarak iki büyük spor çantası daha vardı. "Niye bu kadar çok eşya getirdim ki," diye ofladı. Valerie ile ben, en ağır olanı merdivenlerden yukarı sürükledik.

Kampüs terk edilmiş gibiydi. Kafeteryadaki ışıkların yarısı yanmıyordu ve tek bir yemek sırası açıktı; spagetti ve konserve şeftali veriyordu. Hemen hemen boş olan salonda seslerimiz ufacık kalmıştı.

Odam da çok sessizdi, öyle ki yere düşen kar tanelerinin sesini duyabilirdiniz. Angela hâlâ ailesiyleydi, Hannah ise kar yüzünden St. Louis'de mahsur kalmıştı. Bununla ilgili sürekli eposta attı bana, bazen dizeler halinde yazıyordu. Ben de birkaç satır yazdım.

Rusça ertesi sabah başladı. Ivan gelmemişti. Tatillerimiz hakkında konuşmamız gerekiyordu.

Odada çalışmayı denedim, ama fazla sessizdi. Ne zaman başımı kaldırsam, Einstein beklentiyle bakıyor gibi geliyordu bana, *Yine ne var?* diyordu sanki.

En sonunda kütüphaneye gittim ve beşinci kattaki, Hannah'nın hayal gücünde önemli bir rol oynayan penceresiz binaya bakan Hong Kong Lounge'a, pencere kenarına oturdum. "Tahmin et bakalım, eğer *kırmızı Çin böreği* sipariş edersen ne anlama gelir bu?" derdi sık sık. Hong Kong'un yanında Baskin Robbins vardı, buzdolaplarından gelen parıltı dışında kapkaranlıktı. Kışları erken kapatırlardı.

Kütüphanenin beşinci katı o kadar boştu ki normalde bilgisayar kullanılmasına izin vermemelerine rağmen kendiminkini çıkarıp pembe oteldekilerle ilgili yazmaya başladım.

Pencereden bakarken kapalı olan Baskin Robbins'in içinde iki kişi olduğunu fark ettim. Çevrelerindeki tüm masalara sandalyeler ters çevrilip konmuştu. İçlerinden biri ya çok şişmandı ya da çok büyük bir mont giyiyordu.

Gece ikide kütüphane kapanınca taze karların içinden oda-

ma yürüdüm. Bulutlar kaybolmuş, yıldızlar meydana çıkmıştı. En yakındaki yıldızdan yayılan ışık bile gözlerinize ulaştığında dört yaşına gelmiş olurdu. Dört yıl içerisinde ben nerede olacaktım? *Basit: Nerede olursan. Dört yıl içerisinde sana ulaşmış olacağım.*

Uyuyamadım. Saat beşe kadar kitap okudum. Sekiz buçukta Rusça dersine gittim. Ivan yine yoktu.

Havaalanı açılmış ve Hannah gelmişti. Çok mutluydu. Evde hep sessiz olmak ve her daim çorap giymek zorunda olduğunu anlattı. Çünkü abisi zihinsel engelli olduğu için bütün halılar beyazmış. Hannah'nın ev hayatı hakkında hiç düşünmemiş ya da neden hep bu kadar çok gürültü yaptığını merak etmemiştim.

6. Bağlantıların Gücü

Nina rengeyiğiyle dışarıdaydı. Aniden tundrada kendisine doğru hızlı hızlı yürüyen bir adam gördü.

"Nina?" dedi adam.

"Profesör Reznikov?" diye haykırdı Nina, Moskova'daki hocasını tanıyarak.

"Ne mutluluk! Biliyor musun Nina, ben de seni düşünüyordum! Profesör Bazhanov'u ziyaret etmek için Novosibirsk'teyim gördüğün gibi. Irkutsk'taki bilim insanlarıyla birlikte, devrim niteliğinde bir deney yapıyoruz ve yeni bir asistana ihtiyacımız var."

"Asistan mı?" diye tekrar etti Nina.

"Nina, dürüst olacağım. Kişisel hayatında bazı sıkıntıların olduğunu duydum. Ama umarım fiziği bırakmamışsındır. Yetenekli olduğunu ve günün birinde iyi bir fizikçi olacağını biliyorum. Irkutsk'ta asistanım olur musun?"

"Memnuniyetle," dedi Nina, Profesör Reznikov'a.

Çiftlikteki işçiler Nina'ya veda hediyesi olarak kürk bir şapka verdiler. Nina onlara mektup yazacağına dair söz verdi, onlar da cevap vermeye.

Leonid ve Nina havaalanına gittiler. Leonid doğrudan Ir-

kutsk'a uçtu. Ancak Nina önce Moskova'ya gitti ve oradaki işlerini düzene koydu. Babası onun iyi olduğunu görmekten ve Sibirya'da yeni bir iş bulduğunu öğrenmekten çok memnundu. Bir hafta sonra Nina Irkutsk'a uçtu.

Nina uçağın penceresinden dışarı baktı. "Yine Sibirya," diye düşündü. Burada başlayacak yeni hayatını düşündü.

Salı sabahı Rusça konuşma dersinden önce, pembe otelin fotoğraflarını almak için CVS'ye uğradım. Sınıfa girerken hâlâ zarfı açmaya çalışıyordum. Daha bakmadan, Ivan'ın orada olduğunu anladım.

Meğer konuşma sınavı yapıyormuşuz. İki hoca bizi dinlemek için gelmişti, bir de kayıt cihazı vardı. Hepimizin isimlerimizi ve soyisimlerimizi mikrofona söylemesi gerekiyordu – gerçek isimlerimizi, böylece bize not verebileceklerdi.

"Ivan Varga," dedi Ivan mikrofona yüksek sesle ve mikrofonu bana uzattı. Soyadını bilmiyordum.

Düşünce ve hareketlerimizi yüksek sesle açıklayarak ve olabildiğince çok dilbilgisi yapısı kullanarak "Nina Sibirya'da"nın başlangıcını canlandırmamız gerekiyordu. Hiç hazırlanmamıştım, ama eşi benzeri görülmemiş şekilde, akıcı konuşabileceğimi hissediyordum. "Şimdi Ivan'ın babasıyla konuşmak zorundayım," dedim. "Harika. Benden hoşlanmıyor. Benden hiç hoşlanmadı. Tam olarak ne söyleyeceğini biliyorum, kasvetli bir ses tonuyla: 'Tanrı Bilir.' Of benimle hep böyle konuşuyor."

Hocalar güldü. Sınıftaki herkesin Nina'yla duygudaş olduğunu anladım, onun anormal ve üzücü olan nesnel durumuyla. Hikâyenin dünyası içerisinde, kimse her şeyin ne kadar anormal olduğunu dile getirmemiş ya da itiraf etmemişti, herkes sorgusuz sualsiz kabullenmişti. Ama eğer siz tuhaflığa dikkat çekerseniz –onu olgusal olarak ortaya koyarsanız– gerçek hayattaki insanlar fark ediyor ve gülüyorlardı.

Anaokulunda öğretmenlerin bize *Dumbo*'yu gösterdiği günü hatırladım. Sınıftaki tüm çocukların, zorba olanların bile, Dumbo'nun işkencecilerine *karşı* birleşmiş olduğunu ilk de-

fa fark ettim. Dumbo'nun düşmanlarına kötü bir şey olduğunda da, Dumbo başarılı olduğunda da sürekli olarak güldüler ve neşelendiler. Ama onlar *sizdiniz* diye kendi kendime düşündüm. Nasıl bilmiyorlardı? Bilmiyorlardı. Sersemleticiydi, sersemletici bir hakikatti bu. *Herkes kendini Dumbo'nun yerine koyuyordu.*

Bu fenomenin yinelendiğini, tekrar tekrar gördüm. Kötü giyinmiş olanları dışlamak için gizli kulüpler kuran en acımasız kızlar, Külkedisi'nin kız kardeşlerine karşı galibiyetini görmekten zevk alıyordu. Prens, Külkedisi'ni öptüğünde havalara uçuyorlardı. Belli ki kendilerini sadece asil ve iyi görmekle kalmıyor, aynı zamanda sevmeyi ve sevilmeyi istiyorlardı. Benim sevilmek istediğim gibi herkes ya da herhangi biri tarafından değil belki. Ama doğru kişi tarafından sevilmeye ve o kişiyle ortak sevecenliğe dayanan bir ilişki kurmaya hazırlardı. *Disney*'in zorba kişi tasvirinin doğru olmadığı anlamına geliyordu bu, çünkü onlar şeytani olmaları, bundan gurur duymaları ve kimseyi sevmemeleriyle tanınırdı.

"İnşa Edilmiş Dünyalar"da sırayla kendi inşa ettiğimiz dünyaları sunduk. Ham; minik, insansı canavarlardan oluşan bir filo getirmişti. Onları, uzun süren savaşlarının arasındaki bir aşamayı sembolize eden, satrançvari bir düzende masaya dizmişti. Her ırk ya da ordunun kendi özelliği vardı; yaşam süresi, süper güçler ya da zayıflıklar gibi. Bazıları bacaklarından örümcek gibi ağ atıyordu. Kimi acı hissetmiyordu. Bir kısmı gerçekten bitkiydi. Bunun süper güç mü, zayıflık mı olduğu belirsizdi.

Bir öğrenci bayağı bayağı *Star Wars* olan bir dünya inşa etmişti. *Star Wars*'un aynısıydı, sadece karakterlerin isimleri eski Galceydi.

Bir diğeri kız arkadaşının yazdığı öyküye eşlik etmesi için suluboya görseller hazırlamıştı. Öyküyü görmemize izin yoktu, çünkü kız arkadaşı çok çekingendi ve Minnesota'da yaşıyordu, ama öykü tek başına sahilde yaşayan yarı çıplak bir kız hakkındaydı. Başlığı "Keşke Beni de Götürseydin" olan bir suluboya-

da, bir kız kumda dizlerinin üstüne çökmüş, kuşlara bakıyordu. Bir başkasında kız palmiye yapraklarını kollarına bağlıyordu ("Aynı Kuş Tüyleri Gibi Görünüyorlardı"). Üçüncüsünde kız bir uçurumun kıyısında uzanıyordu.

Kevin ve Sandy, tıp hazırlık bölümünde okuyan Amerikalı Çinli tek yumurta ikizleri, birer dışavurumcu, karanlık tahta gravür baskı serisi yapmıştı. Kevin, *Tersine*'yi illüstre etmişti, şöminenin önünde sürünen ve şark halısının üstünde kocaman bir gölge oluşturan mücevher kaplamalı kaplumbağanın seviyesinden bir görüntüydü bu.

Sandy'nin baskılarının hepsi kiliselerdi. Gary "Buradaki hikâye ne, dünya ne?" diye sordu. Sandy, hikâyenin Macaristan'daki kiliseler olduğunu söyledi. Onların dünyası buydu. Gary sadece Macaristan'da olmanın yeterli bir anlatı olmadığını söyledi. Hatta bunun bir anlatı bile olmadığını söyledi. Sandy bir sonraki derse kadar anlatı ekleyeceğini söyledi.

Arkansas'tan gelen yarı-Çinli geniş omuzlu Ruby, *Alınacak Kemik* isimli bir video hazırlamıştı. Mutfakta, elinde hamurdan bir kemik tutan Ruby ile başlıyordu video. "Bir kemik buldum baba, eğer seninle almayacaksam kiminle alabilirim bunu?" diyordu yavaşça. Yumuşak, gülümsemeyen dudakları ve asimetrik kahkülleriyle inanılmaz bir yüzü vardı.

Sonraki sahnede; kötü odaklanmış sarı gömlekli, Asyalı minyon bir adam binanın önünde duruyordu. Gülümsüyor gibiydi ve kafasını sallıyordu.

"Bu lades kemiği mi?" diye sordu Ruby. "Bir doktora göstermeli miyim? Bir paleontoloğa?"

Daha sonra Ruby videonun babasına olan öfkesiyle ilgili olduğunu açıkladı. "İdeal bir dünyada," dedi, "babam bir uçağa atlardı ve gerçekten önemsediğim bir şeye dahil olurdu. Ama aşağılık herifin teki o. Neyse, bir gün Central Square'de dolanan bu yaşlı adamı buldum, babama *benziyor* sayılır. Film çekmeme yardım eden arkadaşım orada değildi, bu yüzden o bölümü kendim çekmek zorunda kaldım. Adam konuşmayı reddedince önce çok kızdım. Yazdığım cümleleri okuması için para vermiştim, ama o sadece gülümseyip kafasını sallayarak durdu.

Sonradan fark ettim ki bu tam da babamla ilişkimizi sembolize ediyordu ve videoyu daha güçlü hale getirdi."

Akşam yemeği yemek için Ralph'le buluşacaktım. Kafeteryaya erken gitmiştim ve bilgisayar terminaline uğradım. Bir e-posta gelmişti. Birinin doğum günü pastası için iki dolar atmamı söylüyordu. Hâlâ öldürecek vaktim vardı, yeni bir mesaj yazmak için *C*'ye bastım ve sonra sadece meraktan, alıcı bölümüne Varga yazdım. Bir anda e-posta adresi ve tam ismi göründü: Ivan Varga. Ivan'dı bu.

Bir an düşündüm ve yazmaya başladım.

> *Ivan!*
> *Sen bu mektubu aldığında ben Sibirya'da olacağım. Üniversiteyi bırakıyorum, çünkü artikülasyon fonetiğinin soruları artık beni ilgilendirmiyor. Novosibirsk'teki kolektif çiftlik Sibirya Kıvılcımı'nda yaşayacak ve çalışacağım. Beni anlayacağını ve böyle daha iyi olacağını biliyorum. Seni asla unutmayacağım.*
>
> *Sevgiler,*
> *Selin (Sonya)*

Akşam yemeğinde, ekmek kâsesinde fasulye çorbası vardı. "*Lucky Charms*'ın[11] *işe yaradığını* düşünmüyorum," dedi Ralph, kahvaltılık gevrek makinesinden kendine *Lucky Charms* alırken.

Svetlana'yla tae kwon do'ya gitmeyi planlamıştık, ama buluşma yerine gelmedi. Gitmemeyi düşündüm; ancak bu, tae kwon do'daya saf, önyargısız bir ilgiyle değil, sırf Svetlana gidiyor diye gittiğim anlamına gelirdi. Aslında hiç ilgim yoktu, ama sırf diğer insanlar da yapıyor diye bir şeyler yapmanın yanlış olduğunu biliyordum. Diğer insanlar yaptığınız hiçbir şeyin nedeni olamazdı.

11 Bir kahvaltılık gevrek markası, aynı zamanda "nazarlık" anlamına gelir.

Öğrencilerin yarıdan fazlası hâlâ tatildeydi. Başlangıç seviyesindeki tek kişi bendim. Diğerleri kısa eğitmenle duruş idmanı yaparken, ben uzun eğitmen William'la, tekme öğrenmek için yan odaya geçtim.

William, döner tekmenin herkesin düşündüğünün aksine dizle değil, kalçayla atıldığını açıkladı. "Kalçanı gerçekten düşünmeni istiyorum," dedi. Düşündüğümü söyledim, ama oda bu kadar küçükken ve onun vücudu bu kadar büyük, uzun, ağırken ve kıllı kolları ile bacakları beyaz üniformayla yarım yamalak kapanmışken herhangi bir şey düşünmek çok zordu. Kocaman, uzun, çıplak ayağı torbaya tekme atmak için fırladığında gözlerimi başka yere çevirmem gerektiğini hissetmeme karşın, daha fazla dikkat etmem gerektiğini de hissediyordum; çünkü döner tekmenin nasıl atılacağını öğrenmemi içtenlikle önemsiyor gibiydi.

"Kalçanı biraz daha döndür," dedi. Bana dokunmadan kalçamı doğru pozisyona getirirmiş gibi bir hareket yaptı. Tae kwon do'nun felsefesi buydu: tam güç, temas yok. "Birim çemberde birin üstünde olduğunu hayal etmeni istiyorum," dedi. "Kalçan sinüs ve dizin kosinüs. Kosinüs birde sabit, dizin gibi. Kosinüste büyük bir değişiklik yaratmak için kendini sakatlayacak kadar, bunu aklımıza bile getirmeyelim, saçma şeyler yapman gerekir. Ama sinüste miniminnacık bir hareketle çemberin çevresinde gerçekten *dolaşıyorsun*. Ne demek istediğimi anladın mı?"

Dersten sonra Svetlana'nın odasına gittim. Svetlana, yanakları al al olmuş, yerde oturuyordu, kucağında bej masa telefonu vardı.

"Duymadın mı?" dedi, yağmur gibi boşalan gözlerini açıp. "Joseph Brodsky ölmüş,"

Haber ona bu sabah ulaşmıştı, ama bilinçaltının haberi bir rüyayla birleştirecek kadar vakti olmuştu; çünkü öğleden sonra kestirmişti. Rüyasında Bilim Merkezi'ndeki çeşmenin yakınlarında o, Brodsky ve birkaç kişi daha çember halinde bağdaş kur-

muş oturuyorlar ve elden ele mısır taneleri gezdiriyorlardı. Çeşme kurumuştu. Yağmur duası ediyorlardı. Gökyüzü kararmıştı, ama fırtına gelmemişti, onun yerine güneş tutulması olmuştu.

Yerde ters duran kitabı aldım – *Кураниу*. Rusçada *Uranya'ya* demekti. Rastgele bir sayfa açtım. Her satırda bir kelimeyi tanıyabiliyordum: "burada", "senin", "belki"

Odama döndüğümde e-maillerimi kontrol etmek için masaya oturdum. Gelen kutusunda Ivan'ın adını görünce sarsıldım ve bütün gün boyunca bana yazmış olmasını umut ettiğimi fark ettim. Konu satırında Sibirya yazıyordu. Mesajı pek çok kez okudum. Ne hakkında olduğunu anlayamıyorum gibi hissettim. Tek başına kelimeler, hatta cümleler bile anlamlı geliyordu, ama bir araya geldiklerinde başka bir dilde yazılmış gibiydi.

Sevgili Selin, Sonja – Tuhaf bir rüya gördüm, diye başlıyordu. Rüya Yenisey Nehri'yle ilgiliydi. *Şimdi orada olduğunu biliyorum. Benim gelecekteki sevgilimin eski sevgilisiyle beni aldatacağını biliyorum. Yine de seni affediyorum. Sen olmadan Barbara'yı –mükemmel öğretmen-makineyi– asla bulamazdım.*

Ivan *Hoşça kal, Yaz*'ın olay örgüsünü ona anlatıp anlatamayacağımı sormuş. Başlangıç seviyesindeki Rusça öğrencileri için yapılmış *BBC* "pembe dizi"siydi bu. Tüm dönem boyunca izlemiş olmamız gerekiyordu. Sınavda sorulacaktı. *Bana anlatırsan; seni Sibirya için, Türklerin Macaristan'ı 150 yıllık işgali için ve dahası okulda okumak zorunda kaldığımız, bu konuyla ilgili korkunç kitaplar için affederim.*

Osmanlı'nın Macaristan'ı işgal ettiğini duymamıştım. Çocukken bana Türklerle Macarların akraba olduğu, Macarların da Türk olduğu ve iki halkın da Altay'dan batıya göç ettiği ve benzer diller konuştukları anlatılmıştı. Attila Amca'm vardı; bu isim Türkler arasında yaygındı. Ama Ivan'ın dünyasında atalarımız düşmandı.

Yakınlık ve uzaklık hissinden başım dönüyordu. Söylediği hiçbir şeyde benim dahlim yoktu. Hiçbirini tahmin ya da icat edemezdim. Bana rüyasını anlatmıştı. *Beni aldatacağını biliyorum,* diye yazmıştı. Beni affedeceğini söylemişti, iki kere. Onun aleyhinde hiçbir şey yapmamıştım, ama yapmış olduğum ya da

yapacağım fikri heyecan vericiydi. Hemen cevap yazmak istedim, ama o bana yazmak için bütün bir gün beklemişti, ben de en az o kadar bekleyecektim.

Svetlana'yla soyunma odasına doğru giderken ağırlık kaldırma odasından geçiyorduk. "William'a, o trigonometriden bahsettiğinde senin nasıl kafayı kırdığını anlatıyordum," diyordu. "Bir daha olmaz." İhanete uğramış gibi hissettim, sonra Svetlana'nın William'a karşı bir şeyler hissettiğini anladım. O an odada Ivan'ı gördüm; bir makinede oturuyor, şeride bağlanmış demir bir çubuğu çekiyordu. Makaranın diğer tarafındaki yığılmış ağırlıklar sorunsuzca kalkıyor ve iniyordu. Ivan ayağa kalktı ve çubuğu bıraktı, ağırlıklar boğuk bir tangırdamayla düştü. Alçak tavanlı bir bodrumdu burası ve Ivan büsbütün doğrulamıyordu. Bizi görmüş gibi döndü, ancak emin olamadım. Selam vermeyi düşündüm, ama karar verene kadar soyunma odasına gelmiştik.

Sevgili Ivan, diye yazdım. *Sibirya'da uyandığımda gurbette hissediyordum. Bu his gün içinde geçer gider diye düşündüm, ama gitmedi.* Sibirya'dan ayrıldığımı ve döndüğümü söyledim. *Bir yarım artık hiçbir şey kalmayacağını söylüyordu; yürüyen merdivenlerden çıkacağını ve sadece kar olacağını. Onun yerine tuğla duvarlar, Balzac, donmuş yoğurt, alveolar sürtünmeli sesler buldum, her şey bıraktığım gibiydi.* Bilinmeyen ya da müphem anlamları olan, bana hiçbir şekilde uymayan şeylerden ne kadar bunaldığımı, kapana kısılmış hissettiğimi ona yazmak için yoğun bir ihtiyaç hissettim.

Hoşça kal, Yaz'ın özetini yazmaya başladım. Uzun bir hikâyeydi ve yazdıkça bir çeşit politik sermaye kaybediyor gibiydim. Her şeyi sildim ve onun yerine *Tabii ki sana hikâyeyi anlatabilirim* yazdım. Bana tekrar sormak zorundaydı artık.

Sınavdan önce, kahvaltı etmek için Svetlana'yla buluştuk. "Bir yakının ölmüş gibi görünüyorsun," dedi.

"İyi uyuyamadım," dedim.

"Sakın gergin olduğunu söyleme," dedi Svetlana.

"Ne zaman bir şeyler için endişelensem," dedi Ben denen adam, "Çin'i düşünmeyi seviyorum. Çin'in nüfusu iki milyar civarı ve onca insandan hiçbiri senin şu an çok önemli olduğunu düşündüğün şeyi önemsemiyor." Bunun büyük rahatlama olduğunu kabul ettim.

Svetlana her yere erken gitmeyi severdi; güneşte kavrulan, meşe sıralı sınav salonuna gelen ilk insanlardandık. Sıralardan birinin ucuna oturdum, Svetlana bir sıra öne oturdu ve bana döndü. Svetlana'nın, Brodsky'nin Mount Holyoke'daki cenazesine katılması gerekip gerekmediği üzerine konuştuk. Bir noktada sesi kesildi ve arkamda bir yerlere bakmaya başladı.

"Sonya," dedi Ivan. "*BBC*'deki hikâyeyi gerçekten anlatır mısın?"

Olga'nın kitabını Victor'un taksisinde unutmasından başlayarak hikâyeyi anlattım. Salondaki gürültü arttıkça, Ivan daha yakına geldi ve bana doğru eğildi. Kısa süre içinde ayağımın dibine çömelmişti, destek almak için sandalyemin arkasını tutuyor ve yerde kaşlarını çatıyordu.

Sınav gözetmeni içeri girdiğinde ikisinin de başka insanlarla evlendiği bölüme gelmiştim. "İşte bu da sonu," dedim.

"Kurtarıcımsın," dedi Ivan gözlerime bakarak ve yer bulmaya gitti.

"O kimdi" diye sordu Svetlana.

"Ivan, hatırlamadın mı? Hepimiz aynı dersteydik."

"Hiç hatırlamıyorum. Onun gibi birini nasıl unuttum anlamıyorum," dedi. "Neden kendisi izlememiş o şeyi?"

"Sanırım meşguldü."

"Çok zengin bir iç yaşamı olmalı," dedi Svetlana. Güldüm. O gülmüyordu. "Onda tuhaf olan hiçbir şey görmüyorsun musun

gerçekten? Sana bakma şekli – sanki senin *içine* bakmaya çalışıyormuş gibi. Bu seni rahatsız etmedi mi? *Beni* etti."

Beni rahatsız etmemişti.

Ivan, *Lenin* başlıklı bir mail yazdı. Rusların, Kızıl Meydan'daki Lenin mozolesini kaldırmayı düşündüğünden bahsediyordu. Ivan, o olmadan kendini yalnız hissedermiş. Lenin hep orada olagelmiş – *Lenin, duvarımdaki resim gibi* diye yazmış Mayakovski onların dördüncü sınıf kitabında, ama onun neden intihar ettiğine dair hiçbir şey öğrenmemişler.

1990'dan sonra Budapeşte'deki tüm Lenin anıtları toplanmış ve şehrin dışındaki bir parka konulmuş. Orada muhteşem bir topluluk oluşturmuşlar: *hayal ettikleri komünizmden daha mükemmel.* Lenin, bir başka Lenin'in önünde Lenin'i selamlıyormuş, bir proleter –ona vestiyer heykeli diyorlarmış– arkalarında bir pankartla koşarken: *Kazağınızı unuttunuz beyefendi.* Arkada duran, kocaman gülümseyen Lenin seksenlerin başlarında vandallar tarafından tahrip edilmiş. *Gülme İlyiç, bu işleri biliyorsun: 150 yılda Türk olmadık*, diye yazmış vandallar. kafiyeli bir lafmış bu.

Sovyet halkı tarafından hediye edilen bir diğer Lenin heykeli, Moskova'dan gelirken trende hasar görmüş. Başının üstü kırılmış ve kaybolmuş. Macar heykeltıraşlar, Lenin'e en iyi kalite mermerden oyulmuş bir şapka yapmış alelacele. Heykelin ilk kez gösterileceği görkemli törende anlaşılmış ki Lenin'in iki şapkası varmış: biri elinde, diğeri kafasında.

Mesajı defalarca okudum. Neden yazmış olduğundan emin değildim, ama yazmasının uzun sürdüğünü ve hoş şeyler yazmaya çalıştığını görebiliyordum. Parktaki Leninleri düşünüp durdum; hiç kimsenin niyet etmediği bir yapıdaydı, ama belki de bir şekilde komünizmin gerçek tasavvuru buydu. Yazma şekli okunmaz olmakla birlikte ciddiydi. Mayakovski'nin intihar etmesi ciddiydi.

Uyku düzenim tamamen yoldan çıkmıştı. Devamlı yanlış şeyleri düşünüyor gibiydim. Hep gece yarısında yatağa gidiyor, gözlerimi kapatıyor, bir sürü şey düşünüyor, ışıkları tekrar açıp dörde kadar kitap okuyordum.

Ivan'ı daha iyi anlamak istediğim için *Gülüşün ve Unutuşun Kitabı*'nı okudum. Kitapla ilgili ilk şey, komünist düzenin absürtlüğüyle ilgili şapka bağlantılı anekdottu. Komünistler bir adamı fotoğraftan silmiş, ancak şapkasını silmeyi unutmuşlardı. Bu şapka üzerine saatlerce düşündüm. Lenin'in Macaristan'daki heykeliyle bir şekilde bağlantılı olduğunu biliyordum. Ama nasıl bir bağlantı? Oraya tam uymuş gibi görünüyordu: ihtiyaç fazlası şapka.

Svetlana'yla *Lenin İçin Üç Şarkı*'yı izlemeye, Film Arşivi'ne gittik. Üçüncü şarkıda Lenin öldü. Filmin son kısmının tamamında sadece ağlayan insanlar vardı: yaşlı insanlar, genç insanlar, çocuklar; Ruslar, Tatarlar, Orta Asyalılar; fabrikalarda, tarlalarda, cenazesinde. Tabutundaki ölü Lenin'in güneş içindeki yaşlı Lenin'e gülümsediği bir sahne vardı, ölümle yaşam arasındaki tüm farkı görebiliyordunuz. İnsanların Lenin'i ne kadar sevdiğini daha önce düşünmemiştim, onu gerçekten sevmişlerdi.

Svetlana, birinci sınıftayken çocukların oyun alanında birbirlerine "Yoldaş Tito'yu mu, anneni mi daha çok seviyorsun?" diye sorarak eziyet ettiğini anlattı.

"İnşa Edilmiş Dünyalar"ın son gününde Gary, bitmiş projelerimiz için bir sergi ayarlamamıza yardım etti.

Yarattığı Macar kiliseleri için daha fazla anlatıya ihtiyacı olan Sandy, aynı Macar kiliselerinin altı yeni gravürünü getirmişti – bu sefer ön basamaklarında domuzlar vardı. Domuzların komşu çiftlikten kaçtığını söyledi.

Gary tüm baskıları ön yüzleri yukarı bakacak şekilde masaya yerleştirdi, geride kalan resimlerin hangilerinin ve kaç tanesinin görünür olduğuna bağlı olarak nasıl farklı göründükleri-

ni bize göstermek için bazılarının arkasını çevirdi. Gerçekten de farklı görünüyorlardı. Gary'nin sahiden bir şeyde iyi olduğunu görmek ilham vericiydi. Beraber iyi görünen dört resim üzerinde hepimiz uzlaştık. Ayrı ayrı en iyi dört baskı değildiler, en heyecan verici dörtlüydüler. Birinde domuz yoktu, diğer üçünde domuz vardı. Değişik düzenlerde asmayı denedik. Her şey değiştirilebilecek ve manipüle edilebilecek hale gelmişti. Ruby'nin televizyon standı, bir bilgisayar mühendisliği öğrencisinin yaptığı sahte ansiklopedilerin yanında iyi görünüyordu. Macar kiliseleri sıra halinde ve *Tersine*'den sahneler kafes düzenindeyken daha iyi görünüyordu.

Pembe otelin on iki fotoğrafını getirmiştim, sınıf onlardan altısını sergilemek için seçti. Herkesin ortaklaşa nefret ettiği parçaları görmek eğlenceliydi. Yukarıdan çekilmiş bir fotoğrafta, salonda bir adam bavuluyla duruyordu. Herkes oybirliğiyle adamdan ve bavulundan nefret etti. Hannah'lı olan fotoğrafları ve hiç kimsenin olmadığı fotoğrafları beğendiler. Altı fotoğrafı sıralı olarak astık. Hikâyenin çıktıları fotoğrafların altındaki sütunun üstüne istif edilmişti. Küçük font tercih etmiştim; hem kâğıt tasarrufu için, hem de insanların hikâyeyi okuma hevesini kırmak için; hikâyeden hoşlanacaklarını düşünmüyordum. Yazma konusunda iyi olduğuma ve bir şekilde çoktan yazar *olduğuma* dair güçlü bir kanaatim olsa da bu kanaat yazmış olduğum herhangi bir şeyden ya da herhangi birinin sevebileceği bir şey yazacağımı tasavvur edebilmekten tamamen bağımsızdı.

Çıktıları gördüğünde Hannah, bu kadar küçük bir fontla bu kadar çok sayfayı yazdırmamı kabullenemedi. Koca okuldaki başka hiç kimsenin bu kadar uzun ve detaylı bir hikâye yazamayacağından emindi ve lisans kurmaca yarışmasına girmem için bana baskı yapıyordu.

"Yarışmaya başvurmayı unutmadın değil mi?" diye sordu ertesi gün.

"Binayı bulamadım," dedim.

Tüm kampüs haritasını kalpten bilen Hannah, beni edebiyat dergisinin ofisinin olduğu küçük ahşap eve götürdü. Hikâyenin çıktısını adımın ve numaramın olduğu ayrı bir kâğıtla birlikte teslim ederken beni izledi.

Sınavlar bitti. Tüm fonetik simgeleri, Rusça fiilleri ve on dokuzuncu yüzyıl meselelerini unutma vaktiydi. Yeni dönemden önceki birkaç günlük tatilde Svetlana'nın annesi ziyarete geldi. O Svetlana'nın odasında kalırken, Svetlana da benimle kaldı – kendi ortak salonlarında yatamıyordu, çünkü Fern tüm gece parlak bir ışıkla aydınlatmak zorunda olduğu narin bir bitki yetiştiriyordu.

Svetlana'nın annesi bizi bir Fransız-Kamboçyalı restoranına öğle yemeğine götürdü.

"Selin, bu annem Sasha," dedi Svetlana. "Anne, bu arkadaşım Selin."

Svetlana'nın annesi bana gözlerini dikti. "Canım," dedi kulak tırmalayan bir sesle, "başka bir palton yok mu?"

Filene's'ten aldığım bilek boyundaki Gogolvari giysi vardı üzerimde. Denizci paltomun çalındığını anlattığımda Svetlana'nın annesi ıstıraplı görünüyordu. "Çalındı mı? Aman Tanrı'm! Svetlana, Selin'e verebileceğin eski bir montun olmalı. Belki mor kayak ceketin? Hâlâ evde o. Sana kargoyla yollayabilirim."

"Anne o ceket iki yıl öncesinden. Kolları *bana* kısa geliyor. Selin'e olması mümkün değil."

"Ah! Evet, bu doğru, Selin sen Svetlana'dan irisin. Çok yazık."

"Selin'in paltosunu seviyorum," dedi Svetlana.

"Ah, ben de, yanlış anlama. Bu... Zarif. Belki fazla zarif, belki küçük bir miktar gülünç. Ama tabii ki yenisini alana kadar bunu giymelisin. Donarak ölmemelisin."

Toprak bir demlik getirildi masaya, hindistancevizi sütünün içinde öfkeli bir şekilde sönecek titreyen bir şeyle beraber. Svetlana'nın annesi çocukken en sevdiği tatillerle ilgili hatıralarından bahsediyordu. "Biz şeye giderdik, neydi o kelime? Ölü-

lerin olduğu yer. Mezarlık, mezarlık. Türk mezarlığı. Onların mezarları üzerinde dans ederdik. Bir bando takımı olurdu, ha öyle büyük değil, beş ya da altı müzisyen ve bir sürü çiçek; kızlar en güzel ipek elbiselerini giyerlerdi. Kırmızı, sarı, beyaz, bir sürü farklı renk. Güzel tatildi."

"Anne," dedi Svetlana, "bu, Türk arkadaşlarıma anlatmak için uygun bir hikâye değil."

"Saçmalama. Dans edilen ve çiçeklerle dolu tatlı, masum bir tatildi bu. Selin rencide olmadı. Türkler çok güçlü, çok saygı duyulan düşmanlardı."

"Bosna'daki Sırplar gibi mi?" dedi Svetlana.

"Konuyla ne ilgisi var bunun?"

"Sanki şu an dünyadaki en harika şey Sırp olmakmış gibi, Türkler hakkında böyle konuştuğuna inanamıyorum."

"Sırp olmak, başka biri olmaktan farklı değil. Etnik temizlik yapan ben değilim. Kendi adıma Bosnalılar için en iyisini diliyorum. Türkler için de en iyisini diliyorum. Ben sadece mutlu çocukluk anımdan bahsediyordum. Neden bu politik sohbeti yapmak zorundayız? Hadi boşverelim." Birdenbire bana döndü. "Kaşlarına ağda yapıyor musun? Tabii ki onları alman da gerekir, cımbızla. Almıyor musun? Ne ilginç şekilleri var. Doğal durmuyorlar. Tabii ki, kaşlarına bir şey yapmak *zorunda* değilsin. Neyse, belki birazcık toparlayabilirsin, tam burayı, çok da bir şey olmaz. Kendi kaşlarına hiçbir şey yapmayan Svetlana'nınki gibi değil, kaşları onu çok kızgın gösteriyor."

"*Ben* kızgınım anne. Kaşlarım değil."

"Evet, biliyorum canım, bunu söyleyip duruyorsun. Ama sana *somurtkan* bir ifade veriyorlar, asık suratlı küçük bir oğlan gibi. Onlar olmadan çok daha çekici olursun. Öyle değil mi Selin?"

Hangi ifadeyi kastettiğini biliyordum, aşağı doğru baktığında belirli bir açıda görünür oluyordu bu ifade ve bana sevimli geliyordu. "Svetlana'nın kaşlarını beğeniyorum," dedim.

"Aman!" diye iç çekti. "Siz kızlar çok gençsiniz."

"Kendimi genç hissetmiyorum," dedi Svetlana. "Bugün beni bin yıl yaşlandırdı. Bugünün ne kadar yorucu olduğunu hayal

bile edemezsin Selin. Sabahın yedisinden beri bitmek tükenmek bilmeksizin Sasha'nın benim çocukluğumun içine nasıl ettiğini tartışıp duruyoruz."

"Peki, biliyorsun canım, bu tartışma değildi, sana tamamen katıldığım düşünülürse. Korkunçtum. Ama bu konu üstünde kafa yormanın ne anlamı var? Kimin umurunda? Artık hayatımıza devam edelim. Haksız mıyım?"

Svetlana bir şey demedi, ama demlikteki hindistancevizi sütü gibi, büyük bir gürültüyle patlamak üzereydi.

"Harika biri oldun çıktın," dedim elimi onunkilerin üstüne koyarak. "Yani kendine bir baksana!"

"Mesele bu değil!" diye haykırdı Svetlana'nın annesi yüzükleriyle masayı tıklatırken. "Eğer korkunç biri olsaydı, elimizdeki neyse onunla idare etmemiz gerekirdi. *Tartışılacak* bir şey olmazdı."

Bahar

Dönemin ilk gününde dişil görünmesine rağmen eril durum ekleri alan düzensiz Rusça isimleri öğrendik. Güzel sözcüklerdi: "takvim", "sözlük", "evrak çantası", "ayı" Ivan geç geldi ve tam arkama oturdu. Onun fiziksel mevcudiyetinde, o e-postaları bana yazdığına inanmak imkânsız oluyordu.

Birbirimize yakın oturduğumuz için araç hali alıştırmalarında eşleştik. Diğer kişiye üniversiteden sonra ne "olmak" istediğini sormamız gerekiyordu. Cevap ne olursa olsun araç halinde olması gerekiyordu. Ivan matematikçi olmak istediğini söyledi. Ben de yazar olmak istediğimi.

"Ne yazmak istiyorsun? Tarih, deneme, şiir?"

"Roman."

"İlginç," dedi Ivan. "Bana kalırsa sen iyi bir roman yazabilirsin."

"Teşekkürler," dedim. "Bana kalırsa sen iyi bir matematikçi olabilirsin."

"Gerçekten mi? Nereden biliyorsun?"

"Bilmiyorum. Nezaket gösteriyorum."

"Ah, anladım."

Konuşmamızın sonu gelmiş gibiydi. Sınıfın geri kalanına baktım. Hâlâ konuşuyorlardı, ter dökerek, foklar gibi.

"Üniversiteden sonra nerede yaşamak istiyorsun?" diye sordum, alıştırmanın bir parçası olmamasına ve araç hali kullanılmamasına rağmen.

"Bu üniversiteden sonra mı?" Yeri işaret etti. "Buradan, Harvard'dan?"

"Bu üniversiteden sonra, buradan, Harvard'dan."

"Berkeley'de yaşamak istiyorum."

Berkeley'nin nerede olduğunu hatırlamaya çalıştım. "Mm... California'da mı?"

Ivan başıyla onayladı. "California'daki Berkeley'ye lisansüstü eğitim için gitmek istiyorum."

California'ya hiç gitmemiştim ve orayı hiç düşünmemiştim.

Varvara "Nina Sibirya'da"nın son kısmını dağıttı. Altı dilbilgisi halinin hepsi kullanılmıştı. Ivan'la beraber merdivenleri çıktık.

"Şimdi ne yapacaksın?" diye sordu. Varoluşsal bir soru gibi geldi.

"Bilmem," dedim, konuşmayı sürdürmeye çalışarak.

Yavaşladı. "Derse mi gidiyorsun?"

"Bir saat sonra," dedim. "*Sen* şimdi ne yapacaksın?"

Saniyenin onda biri kadar duraksadı. "Derse gidiyorum."

"Ya."

"Aslında gitmek istemiyorum."

O zaman gitme, demeye çalıştım. Kapıyı tuttu benim için, ağır bir yangın çıkış kapısını. Önden geçmekten hoşlanmadım. Görüş alanımdan çıkmasından hoşlanmadım ve sırtımı görebiliyor oluşundan hoşlanmadım. Kapıdan geçtim. Vedalaştık ve öğrenci merkezine geçtim, kahve alıp Nina'yı okumak için oturdum.

7. Tutulma

O bahar, güneş tutulması oldu. Nina ve Leonid konferansa gitmişlerdi; Ulan-Ude şehrine, Doğu Sibirya'daki Buryat Cumhuriyeti'ne: tutulmayı gözlemlemek için dünyadaki en iyi yer.

Nina'nın sunumu çok başarılı oldu. Herkes onun "fizikteki

son söz" olduğu konusunda hemfikirdi. Ardından büyük bir yemek verildi. Fizikçiler mersinbalığı yedi, votka içti, çene çaldı ve gecenin geç saatlerine kadar anekdotlar anlattı.

"İyi akşamlar," dedi yabancı biri. Nina ve Leonid döndüler ve bir şaman gördüler. "Sadece iki rubleye falınıza bakarım," dedi şaman.

Leonid şamana iki ruble verdi. Şaman uzunca bir süre Nina'nın avcuna baktı. "Yeni bir hayata başlıyorsun," dedi sonunda. "Yakında evleneceksin."

Leonid şamana beş ruble daha verdi.

Ertesi sabah Nina şafak vakti uyandı ve en sıcak tutan giysilerini giydi. "Sibirya Kıvılcımı"ndan getirdiği kürk şapkasını taktı. O ve Leonid gözlem alanına gittiler. Pek çok fizikçi vardı orada.

Nina tanıdık bir ses duydu. "Nina!"

Döndü ve Ivan'ı gördü.

"Nina," dedi Ivan, "dünkü başarılı sunumun için tebrik ederim. Seni gördüğüme çok sevindim! Anlatsana, hayat nasıl gidiyor?"

"Ivan!" dedi Nina. "Çok iyi gidiyor."

"Merhaba Ivan," dedi Leonid.

"Merhaba Leonid," dedi Ivan.

Üç öğrenci sessizleşti.

"Nina. Leonid. Dinleyin," dedi Ivan sonunda. "Benimle ilgili gerçeği bilmenizi istiyorum. Moskova'dayken Nina benim arkadaşımdı ve onu sevdiğimi düşünüyordum. Ama geçen yaz Galina'yla tanıştım ve ona âşık oldum. Galina, Sibirya'da yaşıyor ve Leonid'le evlenmeyi planlıyordu. Ben Moskova'da yaşıyordum ve Nina'yla evlenmeyi planlıyordum. Galina ve ben birbirimizi unutmaya karar verdik. Ancak sonra amcamdan bir mektup aldım. Beni Novosibirsk'teki laboratuvarına çalışmaya davet ediyordu. O zaman anladım: Bu kaderdi."

"Kader?" diye tekrarladı Nina.

"Novosibirsk'e gitmeye karar verdim, ama sana anlatmaya korktum Nina. İkimizin arasındaki her şeyin bitmiş olduğunu

anlayacağını sanmıştım nedense. Sonra Sibirya'ya geldiğini öğrendiğimde ne kadar korkak ve aptal olduğumu anladım. Sana bir mektup yazmaya başladım, ancak doğru kelimeleri bulamadım. Nina beni affedebilir misin?"

"Seni affetmek mi?" dedi Nina. "Ben sana minnettarım! Sen Moskova'da kalsaydın, ben Sibirya'ya gelmezdim. Sibirya'ya gelmeseydim, Leonid'le tanışmazdım."

"Çocuklar!" diye bağırdı birisi. "Tutulma başlıyor."

Güneş giderek küçüldü ve hilal halini aldı. Ayın gölgesi neredeyse tüm gökyüzünü yuttu. Çok renkli korona giderek parlaklaştı. Başlarda Nina ve Leonid sırayla güneş teleskoplarından baktılar. Ama daha sonra birbirlerinin gözlerine baktılar.

Son parçayı panik hissiyle okudum. Her şey kulağa ters geliyordu: şamanın kehaneti, Ivan'ın açıklaması ve özellikle "mutlu" son. Neden Nina teleskopa bakmak yerine, Leonid'in gözlerine bakmak zorundaydı? Leonid meseleleri nasıl oldu da çözdü? Neden her hikâye evlilikle sonlanıyordu? Bu *Kasvetli Ev*'den ya da *Suç ve Ceza*'dan bile beklenirdi. Ama "Nina Sibirya'da" farklı görünmüştü. Bu dönem okuduğum her şeyin içinde, tek başına doğrudan benimle konuşuyor gibiydi, dil ve dünya arasındaki ilişkiyle ilgili bir şeyleri açığa çıkarmaya söz vermişti. Gizem böyle üstünkörü biçimde çözüldüğü için, herkes eşleştirildiği ve o şekilde bitirildiği için feci bir ihanet gibiydi bu.

Nina'nın hikâyesine takılıp bir sonraki dersin başını kaçırmıştım, ekle-sil için aldığım ders: İspanyol avangardı üzerine bir seminer. Hoca video oynatıcıya kaseti koyarken kendime bir yer buldum. Kaset, Ay'ı ikiye bölen bir bulut sahnesiyle başladı, bir an sonra, bir kadının gözünü kesen bir jiletle devam etti.

Profesör kaydı durdurdu ve ışıkları açtı. Sadece onun harabeye dönmüş, kırışmış yüzüne bakarak bile, diye düşündüm, Amerikalı olmadığını anlayabilirdiniz.

"Bu," dedi profesör, "Buñuel'le ilgili problem. Tam olarak

neden bize bir Ay ve sonra bir göz gösteriyor? İki bağlantısız görüntü. Neden onları yan yana koyuyor?" Oturanlara baktı. Kimse bir şey söylemedi.

"Aynen öyle," dedi. "Hiçbir cevabı yok, çünkü bu sürrealizm. Pek çok yorum önerebiliriz, ama hiçbir şey ispatlamayız ve asla bir yanıt bulamayız. Freud'u düşünelim bir an için. Freud'un *Rüyaların Yorumu* kitabını okudum ve son derece yetersiz buldum. Kitapta, mesela, Freud bir rüyayı yorumluyor. Ben de bu yorumu okuyorum. Evet, diye düşünüyorum, bu olası. Belki bu yorum doğru. Ama bunu nasıl ispatlayabilir? İspatlayamaz. Bu nedenle münakaşa uçsuz bucaksız ve yararsız. Bu sonsuz yararsızlıkla Buñuel'i yorumlama çabalarımızda da karşılaşırız."

Masanın etrafına baktım. Diğer öğrenciler ya kafa sallıyor ya da not alıyorlardı. Başka hiç kimse bir edebiyat profesörünün sınıfın önünde durup yorumun sonsuz derecede yararsız olduğunu söylemesini dehşet ya da utanç verici bulmamış gibiydi.

"Şoke edici bir sahne gördük az önce," diye devam etti hoca. "Bu sahnede bir göz kesilip açıldı. Film çekilirken, elbette, Buñuel kadının gözünü gerçekten kesmedi. Bir ineğin gözünü kullandı."

Yanımdaki oğlan bir çeşit spazm geçiriyor gibiydi ve defterine bir şeyler karaladı. Sayfaya baktım. Sarsak el yazıyla *inek gözü* yazmıştı.

"Bununla birlikte," diye devam etti hoca, "Buñuel'in kendisi böyle beşeri bir şiddet gerçekleştirmemiş olsa da, filmin kendisi yeni ve sert bir araç haline gelmişti. Film, insan bedenini parçalara ve organlarına ayıran bir araçtır. Oyuncunun başını görürüz, ama bedenini görmeyiz. Boynu vurulmuş gibidir. Ölmüş gibi görünmez gerçi. Yaşayan bir insan gibi konuşur, hareket eder. Nasıl bir paradoks! Buñuel'in zamanında, bedenin geri kalanını bulabilmek için izleyiciler kalkar ve perdenin arkasına bakarlardı. Daha önce kimse insan bedeninin bu şekilde parçalandığını görmemişti ve bu onlar için bir şoktu."

Filmi "paradoks" diye adlandırdığı an neredeyse fiziksel bir acı hissettim. "Peki ya portreler?" diye ağzımdan kaçırdım.

Profesör bana doğru döndü ve harap olmuş bakışını bana dikti. "Portreler?"

"Portrede bir kişinin sadece başını görürsünüz, bedeni olmadan. Ama insanlar portredeki insanın başının vurulduğunu düşünmezler."

"Ah, büstler," dedi. "Yunan ya da Roma büstlerinden bahsediyorsun sanırım, değil mi? Örneğin, Afrodit büstü. Fakat çoğunlukla müzelerde gördüğümüz, bize sunulan büst aslında bir kazadan dolayı bedeninden kopmuş bir heykel kafasıdır."

Düşündüm bunu. "Peki ya sikkeler? Sikkelerde sadece yöneticinin kafası olmaz mı, bedensiz olarak?"

"Doğal olarak," dedi profesör bıkkınlıkla, "sikkeler çok eski ve eğer istersek bunu tartışabiliriz. Benim demek istediğim film devrim niteliğinde bir araçtı."

Retorik dönüşten etkilenmiştim: Şu an *ben* bir puşt gibi görünüyordum, çünkü "Film devrim niteliğinde bir araç değildir," demişim gibi olmuştu.

Sonuç olarak İspanyolca işlenen ve bir geçici öğretim görevlisi tarafından yürütülen başka bir İspanyol film seminerine kaydoldum. Geçici öğretim görevlisi de aptalca şeyler söylüyordu, ama İspanyolca söylüyordu; böylece daha fazla şey öğreniyordunuz. Sınıfta İspanyolcayı kökensel olarak konuşmayan tek kişi bendim, bu yüzden en yavaş ve en kötü aksanla konuşuyordum. Lisede, bir solcu olan babam istediği için İspanyolca dersi almıştım; işçi sınıfının dilini bilmenin önemli olduğunu söylemişti. İspanyolcayı seviyordum –ulusal edebiyatlarında eşeğe yer olmasından memnundum– ve İspanyol filmlerini İspanyolca izleme fikrinden, dilin içinde tasarlanan başka bir dünyayı tanıma fikrinden hoşlanıyordum.

Ivan beklediğim günde cevap yazmadı bana. E-postamı tekrar tekrar kontrol ettim ve her seferinde cevap gelmemiş oluyordu. Sonunda ismi siyah ekranda yeşil harflerle göründüğünde şaş-

kınlık ve korku hissettim, biraz artık yazmayacağını düşündüğüm için, biraz da konu satırında Türkçe bir şey yazdığı için: *Gülünç olma!*

Sevgili Sonya, diye başladı Ivan, *bu sözlüğü bulduğumda kütüphanede felsefe ödevim üzerinde "domuzuna çalışmak"*[1] *yapıyordum.* Türkçede *domuzuna çalışmak* demek domuz için çalışmak demekti. Herhangi birinin şimdiye dek söylediği ya da söyleyeceği bir şey değildi. Muhtemelen "domuz gibi çalışmak" demek istemişti. Kimse böyle bir şey de demezdi. Türk kültüründe domuz hakkında fazla konuşulmazdı ve domuz kesinlikle sıkı çalışmasıyla bilinmezdi; bu eşek olurdu. Yine de Ivan'ın Türkçe-İngilizce sözlük okumaya karar vermesinin muhteşem olduğunu düşünüyordum ve bu, ona kendine has bir bakış açısı getirmişti.

Türkçe, diyordu, bir sahra tuvaletiyle Ivan'ın halası arasında çok da fark olmadığını ifade edebilecek tek dil. Macarca sözcüklerle doluydu, kelepçe ve sakal gibi: *Türkçeye kıyasla tüm Batı Avrupa dilleri yalnızca "garb".* Haftalarca sadece o cümleyi düşünmek bile beni sesli güldürdü. *Garbi* Batı'yla ilgili demekti, *garip* (yalnız, yabancı, tuhaf) ile bağlantılıydı. Ancak "garb" aynı zamanda İngilizcedeki "garble" ve "garbage"a[2] benziyordu ve aynı zamanda tuhaf giysiler anlamına geliyordu. Onun haklı olduğunu düşündüm. Tüm o Batı dilleri *garbdı.*

Her şeyin nasıl sonuçlanacağını bilmek istedim, kitapta ileriye atlar gibi. Bunun ne tür bir hikâye olduğunu ya da nasıl bir rol oynamam gerektiğini bile bilmiyordum. İkimizden hangisi bunu daha çok ciddiye alıyordu? Benim daha genç ve aynı zamanda kız olduğum için ciddiye almayan mı olmam gerekiyordu? Diğer yandan ondan daha hafif olduğum bir yan vardı – bana yabancı olan ve reddettiğim ciddi bir ağırlık vardı onda.

1 Ivan, bu sözcükleri İngilizce değil, Türkçe yazmıştır.

2 "Tahrif" ve "çöp" anlamına gelen sözcükler.

Bir çekilişte iki kilo kaju kazanmıştım. Birkaç gün öğle ve akşam yemeklerini atlayıp sadece kaju yedim. Her gece dörde kadar okudum, ardından sekizde alarm çalana kadar uyudum. Sabah derslerinden sonra biraz daha okudum ve biraz daha derse gittim. Günler korkutucu, kâbusvari bir hal almıştı; sanki her gün uzun, kesintisiz bir şeyin parçası gibiydi. Bana sürekli baş ağrısı verecek kadar kafa karıştırıcı olsa da, aynı zamanda canlandırıcıydı, bitmesini ya da değişmesini istemiyordum.

Uyuyamadığım bir gece dörtte yataktan kalktım ve Ivan'a uzun bir e-posta yazdım; bu, Chomskycilerin Whorf'u küçümsemesine ve ona yangın önleme mühendisi demesine rağmen Sapir-Whorf hipotezine inanmam hakkındaydı.

Hartford Yangın Sigortası Şirketi'nde çalışırken, ciddi bir güvensizlik geliştirmiş dile ve görülemeyen şeylere karşı Whorf; anlaşılan o ki yangına sebep olan şeyler hep bunlarmış. Bir fabrikada içlerinde petrol bidonları olan iki oda bulmuş. Bir odadaki bidonlar "dolu" diğer odadakiler "boş"muş. İşçiler "boş" olanların yanında daha dikkatsiz oluyorlarmış, halbuki boşlar benzin buharı ihtiva ediyormuş ve o odada "dolu" bidonların olduğu odadan daha fazla buhar varmış; işçiler oraya gitmişler, sigaralarını yakmışlar ve alev almışlar. Yangını başlatan neydi? Dilinizi inşa eden ikilikler değil miydi? Dilimizin farklı bir "boş" kavramı olsaydı ya da "boş" kavramı hiç olmasaydı ne olurdu? "Boş" petrol bidonu neydi?

Gönder'e basıp karla kaplanmış nehre yürüdüm, banka oturdum ve kaju yedim. Gökyüzü içine kırmızı bir tişört atılmış bir makine dolusu gri çamaşır gibi görünüyordu.

İki hayatım varmış gibi hissetmeye başlamıştım: biri Ivan'la aramızdaki e-postalardan oluşuyordu, diğeri okul hayatından. Bir defasında ondan e-posta aldıktan birkaç saat sonra yolda Ivan'la karşılaştım. Beni gördüğünü biliyordum, ama görmezden geldi. Yürümeye devam etti ve hiçbir şey söylemedi.

Daha sonra Svetlana'yla spor salonuna giderken dilbilim sınıfından bir oğlanın yanından geçtik. "Selam Selin, ne var ne

yok?" dedi. Cevap vermek için durdum. Svetlana da yürümeyi kesti, oğlan da. Ben bir şey söyleyene kadar hiçbirimiz gidemiyorduk. Ama düşündüm düşündüm ve aklıma söylenebilecek hiçbir şey gelmedi. Saatler gibi gelen bir süre sonra vazgeçtim ve tekrar yürümeye başladık.

"O neydi öyle?" diye sordu Svetlana. "*Kimdi* o?"

"Hiçbir şey. Hiç kimse"

"Niye konuşmadın?"

"Cevap gelmedi aklıma."

Svetlana bana dik dik bakıyordu. "'Ne var ne yok?' gerçek bir soru değil. Ne olup bittiğini umursamıyor."

"Biliyorum," dedim sefil bir halde.

"Uzlaşımları küçümsediğini biliyorum, ama sırf orijinal, zekice bir ifade olmadığı için 'İyidir, sağ ol," diyemeyecek seviyeye getirmemelisin bunu. Hayatın *her* alanında alışılmadık olamazsın. İnsanlar yanlış anlar."

Kafa salladım. Alışılmadık olmak ve anlamlı şeyler söylemek istediğim doğruydu. Aynı zamanda, sorunun bundan daha büyük olduğunu hissediyordum. Dille ilgili temel bir şeyler benden kaçmaya başlamıştı.

Ders alarak düzeltebilirim diye düşündüm. Dil felsefesi üzerine bir seminere kaydoldum. Seminerin asıl meselesi şöyle bir teori ileri sürmekmiş meğer: Marslılar bunu okursa, bir dili bildiğimizde, bildiğimiz şeyin ne olduğunu anlayacaktır.

Temeli sağlam yapmak için, bir psikolinguistik dersi de aldım, dersin önkoşulu nöral ağlarla ilgili dersi almış olmaktı. Onu almadığım gibi nöral ağların ne olduğunu da bilmiyordum. Nedense bu beni hiç rahatsız etmedi ya da sorunmuş gibi gelmedi. Yakışıklı İtalyan hoca gördüğüm en şık takımları en incelikli renklerde giyiyordu – griye eklenmiş birazcık dumanlı maviyi tarif etmek o kadar zordu ki, hayal etmediğinizden emin olmak için devamlı bakmanız gerekiyordu. Sınıf psikoloji binasının onuncu katındaydı, tüm bina yarasa çalışmaları yapan bir enstitüye ayrılmıştı ve devamlı kokuyordu. Yakışıklı profesörün şık takımlarıyla asansörden kötü yarasa kokulu hole inişini görmek tam bir duyumsal uyuşmazlıktı.

Ivan kader ve özgürlükle ilgili e-postalar yazmaya başlamıştı. Özgür irademiz olmaması ihtimali onu gerçekten endişelendiriyor gibiydi. Lucretius ve kuantum teorisi olaya dahil olmuştu. Benim hissettiğimse –en çok da Ivan'a yazmaya çalışırken siyah ekrandaki yeşil imlece bakıyorken– özgür iradeden başka bir şey *değildi*. Bunun bir şekilde sınırlı olabileceği fikri ise benim için rahatlatıcıydı.

> *Arkadaşım/eski matematik öğretmenim Tomi 20 yıldır öğretmenlik yapıyor, çoğu öğrencinin hayatının geri kalanının nasıl olacağını söyleyebileceğini ileri sürüyor. İstisnalar var tabii, Freud'un belirli insanları analiz edememesi gibi. Ona kendi hayatımı sormaya korkuyorum. Öte yandan bilim insanı olmanın sınırındayım ve şimdiye dek özgür iradeyle ilgili tek bilimsel açıklama onun bir illüzyon olduğu. Bunu sevmiyorum.*

Kitapçıda Svetlana'nın *Beowulf*'un farklı baskılarını karşılaştırmayı bitirmesini beklerken, Nabokov'un *Edebiyat Dersleri*'ne göz atıyordum. Matematikle ilgili bir bölüm dikkatimi çekti. Nabokov'a göre eski insanlar aritmetiği ilk icat ettiğinde, dünyaya düzen getirmek için tasarlanmış yapay bir sistemdi bu. Yüzyıllar boyunca sistem girift hale geldikçe "matematik baştaki konumunun ötesine geçti ve yalnızca uygulanıyor olduğu dünyanın doğal bir parçasıymış gibi bir hal aldı. [...] Tüm dünya kademe kademe sayılar üstüne konumlandırıldı ve kimse dışsal bir ağın iç iskelet haline gelmiş olduğu gerçeğine şaşırmıyor gibi."

Aniden, okulda öğrendiğim şeyler yerine oturmuş gibi geldi bana. Nabokov'un dediği şey, yani önce soyut hesaplamaların geldiği ve sonradan gerçekliği tanımladığı doğru olabilir miydi? Yunanlılar elipsi cisimsel geometri yaparak, sanal konileri dilimleyerek bulmuş ve yüzyıllar sonra elipsin gezegensel yörüngelerin tam şeklini tanımladığı mı ortaya çıkmıştı? Kadim

insanlar trigonometriyi herhangi birinin ses dalgalarının tıpkı sinüs dalgaları gibi olduğunu fark etmesinden önce mi icat etmişti? Fibonacci, Fibonacci dizisini sadece rakamları birbirine ekleyerek bulmuş ve ardından bu oranın günebakanın tohum spirallerinde kodlanmış olduğu ortaya çıkmıştı. Ya matematik her şeyin nasıl işlediğini açıklıyorsa – sadece fiziği değil, her şeyi? Ivan'ın çalıştığı şey bu olabilir miydi?

Hannah'yla "Çok Değişkenli Kalkülüs" dersine gittim. Tıp hazırlık öğrencileri için zorunlu dersti. Dersi veren kişi kaba, geniş yapılı, parlak yeşil eşofman giymiş bir lisans öğrencisiydi. Yüksek sesle konuşmaya başladı. Söylediği tek kelimeyi bile anlamıyordum. Konudan kaynaklanmıyordu bu, tek bir tanınabilir hece ayırt etmek imkânsızdı.

Ders arasında holde Hannah, her seferinde çan eğrisini yükselten Daniel'i nasıl sabote edecekleri hakkında şakalaşıyordu hazırlıktan arkadaşlarıyla. Daniel hemen yanlarında mütevazı bir şekilde gülümsüyordu.

"Adamın söylediği herhangi bir şeyi anlayabildiniz mi?" diye sordum sohbetteki bir duraklama ânında.

Tıp hazırlık öğrencilerinden biri, kaşları gözlerinin üstünde ufacık kuş tüyleri gibi duran güzel bir kız bana bakarak "Hayır, onun söylediklerini kimse anlayamaz," dedi. Sınavdan önceki gece Daniel'ın yurduna sis bombası atmaktan bahsetmeye başladılar.

Ders kataloğundaki tıp hazırlıklar için olmayan ve önkoşul olarak başka ders gerektirmeyen tek matematik dersinin tanışma toplantısına gittim. Adı Kümeler, Gruplar ve Topoloji'ydi: "teori, simetri kümeleri ve düşük-boyutlu topoloji konuları aracılığıyla kesin matematiğe, aksiyomlara ve ispatlara giriş." Sandalyeler sıra halinde değildi. Ralph'in oda arkadaşı Ira'yı gördüm ve yakınına oturdum. Daha da fazla insan gelmeye ve yerlere oturmaya devam etti. İçeri bayağı sıcak olmuştu. Sakallı bir

adam içeri girdi. Melankolik gözlerle sınıfa göz gezdirdi. "Ben Pal Tamas," dedi. "Benim Macarca adım. Bu yüzen aksanlı konuşuyorum. İngilizcede adım Tamas Pal. Birazdan asistanım ders programını getirecek."

Asistanın Ivan olduğunu görünce şaşırmadım. Onun da beni gördüğünü fark ettim, ama gülümsemedi ya da el sallamadı. Fotokopi makinesinin sıcaklığını hâlâ koruyan ve beklenmedik vurgu imleri içeren ders programlarını dağıtmaya başladı. Tamas Pal, "Tamàs Pàl'a ve Ivan, "Ivàn"a dönmüştü programda. İlk haftanın konusu "Süreklilik, Bağlantılılık ve Yoğunluk"tu. Dikkatimi toparlayabildiğim anda, Tamàs Pàl bir açıyı üç eşit parçaya bölmenin neden imkânsız olduğunu anlatıyordu.

"Muhtemelen mantığa aykırı bu," dedi.

Bir açı için üç eşit parçaya bölünmenin imkânsızlığının ne anlama geldiğini kafamda canlandıramadım. Eğer bir şey varsa onu üçe bölemez miydiniz? Profesör tahtaya diyagramlar ve eşitlikler çizmeye başladı. Hepsini defterime kopyaladım. Ivan yere oturmuş, duvara yaslanmıştı. Kotunda dizinin hemen altında küçük bir yırtık vardı. Bu, açılarla ilgili ispattan çok daha güçlü bir etki bıraktı bende.

Kümeler, Gruplar ve Topoloji'nin ikinci toplantısına gitmemeye karar verdim. Onun yerine dilbilimsel çağrışımla ilgili bir makale okumak için kütüphaneye gittim. Anlaşılan o ki, hemen öncesinde bir kedi resmi görmek, "köpek" kelimesini daha hızlı tanımanı sağlıyormuş. Kabuk resmi görmek "kabul" kelimesini tanımana yardım ederdi ve kar resmi "kâr" kelimesini tanımana. Kabuklar ve karlar insanların farklı dillerde farklı düşündüklerini ispatlamıyor muydu? Okudukça basit kelime testlerini yerine getirmekte giderek daha yetersiz olmaya başladım. Kendimle ne yapacağımı bilmiyordum. Bu bilmeme hali fiziksel olarak acı vericiydi, uykusuzluk gibiydi.

Matematik dersine gittim.

Profesör küme teorisi hakkında konuşuyordu. "Bu odadaki insanlar kümesini düşünün," dedi. "Kırk elemanı var. Bu küme

içinde bir alt küme seçelim. Mesela: birbirini tanıyanlar kümesi. Pek çoğunuz birbirini tanımıyor ama herkes böyle değil. Ben *Ivàn*'ı tanıyorum." Adını oldukça değişik bir şekilde telaffuz etti, ilk heceye vurgu yaparak.

"Başka kaç elemanın birbirini tanıyanlar alt kümesine dahil olacağını bilmiyorum, ama tahminimce on ya da on beş. Bazı bağlaçlar çizeceğim şimdi, bunun gibi." Tahtaya bir sürü nokta çizdi ve bazılarını birleştirdi, takımyıldızlar gibi. Ivan ve ben bağlantılı olanlar mıydık – birbirini tanıyanlar alt kümesinde miydik? Bir başkasını tanımak ne demekti?

Akşam Svetlana bana *squash*'ın nasıl oynandığını gösterdi. Daha önce *squash* kortuna gitmemiştim. Kör edici aydınlıktaki beyaz küpün içinde spor ayakkabılarımız gıcırdıyordu ve Svetlana'nın sesi tuhaf biçimde başka yerden geliyormuş gibiydi; telefonda konuşur gibi. Mavi lastik top çok küçük, çok hızlı ve çılgındı. Bu dünyayı düşünmek fazla belirlenimciydi bazı insanlar için!

Korttan dönerken, Ivan'ın matematik sınıfı için dokuzda grup dersi yapacağını hatırladım. Spor merkezinin üstündeki Ay devasa görünüyordu. Büyük ihtimalle grup dersine gitmezdim. Odaya gittim, duş aldım ve üstümü giydim. Saat dokuza on vardı.

Bilim Merkezi'ne gittim. Odayı bulamıyordum, beş yüzlerde bir şeydi. Asansörde beşinci kat yoktu – düğmeler üçten altıya atlıyordu. Yine de bindim asansöre, on birinci kata çıkıp geri indim, sanki beşinci kat sihirli bir şekilde ortaya çıkacakmış gibi. Zemin kata geri indiğimde kapılar açıldı. Ira içeri girdi "Beşinci kat yok," dedim.

"Selam," dedi asansöre binerken, "Yukarı mı?"

"Sorun da bu," dedim.

Ira üçüncü katın düğmesine bastı. Meğer asansörden inilip atriyum boyunca uzanan metal bir geçitten geçiliyormuş. Büyük dağınık bir bahçe atriyumun üstünde asılı duruyordu, zincirlerle tutturulmuş sığ bir tepsi. Babil gibiydi, herkesin aynı

dili konuştuğu zamanlar gibi. Atriyumun diğer tarafında beşinci kata giden merdivenler vardı.

Sınıf *squash* kortu kadar aydınlıktı. Karatahtanın önünde duran Ivan'ı görmek nedense korkunç derecede utanç vericiydi. Çok uzun duruyor ve bir aşağı bir yukarı yürürken, tahtaya yazarken, ne yazdığını göstermek için kolunu savururken kukla gibi görünüyordu. Gömleğinin bir ucu dışarı çıkmıştı. Bayağı çaba harcıyordu. "Acı çekmek" kelimesini üç kere kullandı. Başka hiçbir öğretim elemanının tüm yıl boyunca acı çekmekten bahsettiğini hatırlamıyordum.

Odadaki diğer öğrencilere baktım. Ira gözlük takmış, dümdüz karşıya bakıyordu. Kabarık ceketli ve devasa spor ayakkabılı iki oğlan aşağı doğru kaykılmış, ayaklarıyla sandalyeyi döndürüyorlardı. Siyah mini etekli, parlak kırmızı rujlu ve dağınık saçlı bir kız yüzünde sabit bir gülümsemeyle kafa sallıyordu.

Ivan kapalı kümelerden, açık kümelerden, tek sayılardan, çift sayılardan ve haftanın günlerinden bahsediyordu. Kapalı kümelere kapalı olan noktalar vardı, kapalı kümelere en kapalı olan noktalar vardı. Aynı anda hem açık, hem kapalı olan bir küme türü vardı. Kendi elemanlarını mutlak olarak içermeyen bir kümeye dair bir ispat vardı.

"Pek iyi resim yapamam," dedi Ivan bir ev çizerken. Eve bir baca ekledi ve bacadan çıkan dumanları çizdi. Duman dikenli tel gibi görünüyordu. Ne kadar çok duman çiziyordu! Kocaman bir bulut, tüm ev kadar büyük. Neler oluyordu orada?

Ivan evin çevresine bir daire çizdi. "Bu ev dünyanın içinde," dedi. "Evin içinde ya da dışında olabilirsiniz ama dünyanın dışına çıkamazsınız."

"Evin içinde duman mı var? Eğer boğmuyorsa evin içinde kalırım; eğer çok fazlaysa dışına çıkarım. Hep hatırlayın – kapı açık." Epictetus intihar hakkında böyle demişti.

Ivan evin yanına bir çöp adam çizdi. Kafası bacayla aynı hizadaydı. Türkçede "başı bacaya yetişmedi daha" derseniz bu, kızın evlenmek için henüz genç olduğu anlamına gelirdi.

"Adam içeride mi, dışarıda mı?" dedi Ivan. "İşte, evin dışında ama dünyanın içinde."

Dersim bitince hemen ayrıldım, saat onu vuruyordu. Dünyanın içinde, evet, ama en azından odanın dışında!

Şubat geçti gitti. Felsefe hocasının Marslılara olan istikrarlı takıntısı benim için eksantrik ve zorlayıcı başlamıştı. Marslıların hayrına, metafor ve bozuk kullanım gibi şeyleri mantıksal bir formüle dönüştürmek için saatler harcadık. "Kenji, Fuji Dağı'nın beziğine bayrak koydu," cümlesi hangi koşulda doğru olabilirdi ki? (Hiç! Hiç! Hiçbir koşulda!)

Marslılar için en işe yarayan anlam teorisinin, her cümle için hakiki durumları veren "hakikat teorisi" olduğu ortaya çıktı. Çözüm, "Eğer kar beyazsa, kar beyazdır," şeklindeki önermeler serisi gibi görünüyordu. Hoca bu cümleyi neredeyse her ders tahtaya yazdı. Dışarıdaki kar tabakası giderek kalınlaşıyordu.

Rusça dersinde hakiki durumlar kimsenin umurunda değildi. *Hepimiz* sırayla "Beş kardeşim var," dedik.

Ivan'ın salıdan cumaya kümesine oldukça yakın bir noktayı işaret ettiği bir rüya görüm. Doğru cevabı bulabilmek için sahte bir *Rolex*'iniz olması gerekiyordu. Gerçek *Rolex*'in aksine yelkovanı akmıyor, atlıyordu. Sahte Rolex'te cevap "Sapir'de 23:59:59"du, çünkü Sapir pazartesi demekti, en azından ayın ilk iki haftası için. Sonraki iki hafta içinse haftanın ilk günü "Whorf"tu. Bu ayrım, "Sapir" ve "Whorf" pazartesi anlamına gelen iki eşanlamlı sözcük olduğu için önemli değildi, bir günün ay içindeki yeri özünü etkilediği için önemliydi.

> *Sevgili Selin,* diyordu Ivan.
> *Şarap ve peyniri, votka ve turşuyla takas etmek ister misin? Neden bir Yunan kahraman, kaderiyle savaşmak zorunda? Zar ölümcül bir silah mı? Sohbetlerin önemsizlik zindanından kaçmanın bir yolu var mı? Neden matematiğe gelmeyi bıraktın?*

Ivan'a rüyamı yazdım. Eğer matematiğe gelirsem, onun ne kadar küçük ve mahrem bir dünyası olduğunu göreceğimi söyledi: *sadece sen ve nedenler – maskülen zorbalara ve onların sözlüklerine, takvimlerine yer yok.* Takvim ve sözlük kelimelerinin Rusça karşılıklarını düşündüm, dişil gibi duruyorlardı ama erillerdi. Haklı olduğunu fark ettim: Gördüğüm rüya bununla alakalıydı.

Rolex mevzusu muhteşem, muhteşem, yazmış Ivan. Işık, diyordu, akıyor gibi görünür; ancak kuantum teorisi ışığın atladığını söylüyordu. Dalgalar akışın ve atlamanın bir bileşimiydi. Gerçek akış Dünya'mızda gerçekleşebilir miydi? Belki kimisi akış matematiği ya da akış seksi yapabilirdi. Akış güzeldi, ama güçsüzdü. Enerji, atlamayla geliyordu – hızlı değişim kapasitesi. Ölümsüzlük akıştı. *Yaşamlar gelir geçer; nesiller, yıllar, dakikalar, anlar: hepsi sahte* Rolex'in *üstünde.*

Hannah, Sevgililer Günü'nde bana bir zincir e-posta gönderdi: *Bunu beş kişiye gönder, yoksa önümüzdeki yirmi dört saat içerisinde kalbin kırılacak.* Eğer gönderirseniz size iyi bir şey olacağını vaat etmiyordu; göndermezseniz kalbiniz kırılırdı sadece. *İşe yaradığı kanıtlandı. Bu mesajı silen 300 mutlu çift yirmi dört saat içerisinde ayrıldı.* Nasıl bir insan türü böyle bir mektup yazardı?

Ralph'le akşam yemeği için kafeteryaya gittik. Fajita gecesiydi. Sırada beklerken karar verme üzerine bir şiir uydurdum. "Tortilla seçimin ya mısır, ya buğday ya da un./ Değiştirir rüzgârı karşı kıyısında okyanusun." Her yerde "konuşma kalpleri" kutuları vardı, üstlerinde uğursuz deyişler olan. BANA SOR, ASLA, EVET, NEDEN BEN? Daha sonra ben havuç yedim ve Ralph bunun kendisine atı anımsattığımı söyledi.

"Bana kızgın mısın?" diye sordum.

"Yoo, neden öyle dedin?" dedi Ralph.

* * *

Ivan bana palyaçolar hakkında bir şeyler yazmış. Hepimizin, artık sadece hapishanelerde ve tımarhanelerde gösteri yapabilen palyaçoları unuttuğumuzu söylüyordu. Bunun kötü bir şey olduğunu kastediyordu.

İspanyolca dersinde izlediğimiz, tüm arkadaşları motorlu tekerlekli sandalyelerle dolaşan yaşlı bir adam hakkındaki filmi yazdım Ivan'a. Yaşlı adam felç geçirme hayali kuruyordu, böylece o da tekerlekli sandalye kullanabilecekti. Sokaklarda dolaşan bir sürü çiftlik hayvanı vardı, *franquista* döneminin kaosunu temsil ediyordu bunlar.

Ivan Rusça dersine gelmeyi bıraktı. Artık bana cevap vermesi daha da uzun sürüyordu. Bir gün sabahın dördünde bana alkolizm ve vertigoyla ilgili gerçekten uzun bir mesaj gönderdi. Svetlana'yla öğrenci merkezindeyken gördüm.

"Sana bu dev gibi e-postayı yazan da kim?" diye sordu, omzumun üstünden bakarken.

"Önemsiz biri," dedim ve mesajı kapattım. Ama adını görmüştü. Ivan'ın soyadının Sırpça-Hırvatçada şeytan için anlamına gelen anagramı olduğunu söyledi: "Yani, *vrag*, Düşman gibi." Sinirlendim ve dedim ki "Svetlana"nın içinde de "Satan"[3] var.

Ivan'ın mesajlarını tekrar tekrar okuyor, ne demeye çalıştığını düşünüyordum. Utanıyordum; niçin böyleydi? *Sönmüş Hayaller* gibi bir romanı yeniden okumak ve yorumlamak neden Ivan'ın e-postalarını okumak ve yorumlamaktan daha itibarlıydı? Ivan, Balzac kadar iyi bir yazar olmadığı için mi? (Üstelik, Ivan'ın iyi bir yazar *olduğunu* düşünüyordum.) Balzac'ın romanları yüzlerce profesör tarafından okunduğu ve analiz edildiği, böylece Balzac'ı okumak ve yorumlamak tüm o profesörlerle bir sohbete dahil olmak gibi olduğu için miydi? Bu sadece benim görebildiğim bir e-postayı okumaktan da-

3 "Satan" İngilizcede "şeytan" anlamına gelir.

ha saygın ve anlamlı mıydı? Ama o e-postanın özellikle benim için, benim söylediğim şeylere karşılık olarak yazılmış olduğu gerçeği bunu *kelimenin tam anlamıyla* bir sohbet haline getirmiyor muydu? Balzac'ın romanları –genel bir okuyucu için ve en nihayetinde basım endüstrisi için bir kâr haline gelmiş olması için yazılanlar– bu şekilde değildi ve tüm bunlar düşünülünce benim yaptığım daha hakiki, daha insani olmuyor muydu?

Yetişkin eğitimi programında bana bir ESL öğrencisi atadılar. Joaqùin beyaz saçlı, renkli camlı gözlüğü olan, çakı gibi duran Dominikli bir tesisatçıydı. Tam zamanında geldi ve beni sıcak bir şekilde İspanyolca selamladı. Gülümsedim, ama cevap vermedim. ESL öğrencilerine sadece Harvard'a gittiğimizi değil, İspanyolca bildiğimizi belli etmememiz de söylenmişti. Gökten düşmüş farz edilmeliydik, Marslı stili.

"Nasılsın?" diye sordum.

Yüzü aydınlandı. "Joaqùin," diye cevap verdi.

"Hayır, *kimsin* değil – *nasılsın.*"

Gözlerinin içi güldü.

Tahtaya üç tane surat çizdim: biri gülümseyen, biri ifadesiz duran, diğeri somurtan. "Nasılsın?" diye sordum. Ardından suratları işaret ettim. "Çok iyiyim," dedim. "Eh işte. Çok kötüyüm."

"*Sì*," dedi Joaqùin.

"*Nasılsın*? *İyi* misin?" Gülen suratı gösterdim.

Kısık gözlerle baktı, gözlüğünü çıkardı ve geri taktı. "Ben," dedi önce kendini sonra tahtayı göstererek, "Ben. Joaqùin."

"*Còmo està* anlamına geliyor," dedim sonunda.

"*Ah, còmo està?*" diye tekrarladı Joaqùin, gözlerinin içi daha da gülerken. "*Bien, bien. Pues, sabe, estoy un poco enformo.*" Joaqùin Amerika'ya gözlerindeki diyabet kaynaklı sorun için özel bir tedavi olmaya gelmişti. Oğlu ve oğlunun eşi Boston'da yaşıyordu, iyi kızdı ama biraz düşüncesizdi. Joaqùin bana nereli olduğumu, Selin'in nasıl bir isim olduğunu, annemle babamın ne

iş yaptığını, öğrenci olup olmadığımı sordu. Hepsini önce İngilizce, ardından İspanyolca cevapladım. "Sen iyi bir kızsın," dedi. "Annen-baban seninle gurur duyuyor olmalı."

Sonraki hafta, ona eşyaların renklerini söyletmem gerekiyordu. Çalışma kâğıdı vardı. Kâğıdın beyaz, kalemin mavi ve tahtanın siyah olduğunu söylemesi gerekiyordu.

"Kâğıt beyazdır," dedim elimle kâğıdı tutarken.

Başını salladı. "*El papel es blanco*," dedi.

"Evet, benden sonra tekrarla. Kâğıt beyazdır."

"*Papel, es, blanco*," dedi benim gibi ciddi bir ifadeyle.

"Hayır, *söylediğim* kelimeleri tekrarla," dedim. "Kâğıt beyazdır."

Yirmi dakika sonra "Kaat blanko," diyebildi. Bunu inanılmaz bir sabır ve kibarlıkla söyledi. "Kalem mavidir"e geçtik. "*El bolìgrafo es azul*," ile başladık ve nihayet "Kale azudu"ya gelebildik. Zamanımız dolmuştu.

Servis bilhassa yüksek tavanlı olduğundan mı, yoksa yolcular alışılmadık şekilde kısa olduğundan mıdır, insanların çoğu tutacaklara ulaşmakta zorluk çekiyor gibiydi. Her keskin harekette birbirlerinin üstüne doğru sendeliyorlar, birileri kendini bir başkasının kucağında buluyordu.

Tutacağa sarılırken yorgunluktan tükenmiştim. N'apıyordum ben? Kimin yararınaydı? Joaqùin'in "Kaat blanko," ya da "Kale azudu," ile ne demeye çalıştığını kim anlayacaktı? İngilizce değildi bu. Bir nevi kreoleydi. Hayır, pidgindi. Eğer çocuklarımız olsaydı ve böyle konuşarak büyüselerdi, daha fazla dilbilgisi eklerlerdi ve ancak *o zaman* kreole olurdu. Kreole bile değildi.

Odaya döndüğümde annesinin gönderdiği bakım paketinden Hannah'nın en az sevdiği atıştırmalık olan düşük yağlı *Snackwell* keki aldım ve bilgisayarın önünde yedim. Yıldırım Özgüven diye birinden, Alman bir üniversite adresinden gön-

derilmiş bir e-posta vardı. Çok bir şey yazmıyordu, sadece görüşmeyeli uzun zaman olduğunu söylüyor ve bana çalışmalarımda başarılar diliyordu. Yıldırım Özgüven diye birini tanımıyordum. Bayağı düşündüm, tanımadığım biri olduğuna kesinlikle emindim. Muhtemelen Harvard rehberindeki Türkçe isimli kızlara bakmış, soyadından kalıtsal olarak geçen özgüveninden yararlanarak bana bu aptal notu yazmıştı. Düşündükçe daha da sinirlendim. Nasıl küstah bir herifti bu? Neden böyle şeyler benim başıma geliyordu.

Yavaş yavaş bu öfke gizli, hakiki nesnesini buldu: Ivan. Gecenin üçünde ya da dördünde oturup aklına ne gelirse yazma, vertigo ya da palyaçolar, ve bana *gönderme* hakkını ona ne veriyordu? Duş aldım, ancak dokuz buçuk olmuştu ki yatağa kıvrıldım ve sıkıntılı bir uykuya dalıverdim.

İki buçukta tamamen uyanıktım. Saatler boyunca tekrar uyuyamayacağımı biliyordum. Eşofmanlarımı giyip bilgisayar odasına indim. Tek ışık kaynağı kola makinesi ve "Uzayda Yolculuk" yazan ekran koruyucuydu. Makineye altı tane on sentlik attım, merdivenlerden düşen bir beden gibi yuvarlandı teneke kutu. Diyet kola sıcak pembe boğazımdan geçerken soğuk ve keskindi. Gözlerimin açıldığını hissedebiliyordum. Bir bilgisayarın başına geçtim ve *Sevgili Ivan,* yazdım.

Kamu hizmeti için ESL öğretmenliği yapıyorum. Adam "Kâğıt beyazdır," demek yerine "Kaat blanko," diyor. Ben anlıyorum, çünkü bunu icat ettiğinde oradaydım. Ama İngilizce öğretmeye devam ettikçe başarısız oluyorum. Artık sadece onun ve benim anlayabildiğimiz bir dilin çevirmeniyim. Bu beni çok yoruyor, hatta kızdırıyor. Neden bununla başa çıkmak zorundayım? Neden bana hiçbir mesaj açık bir şekilde gelmiyor?

Alkolle ilgili yazdığın şeyleri anlamadım. Alkolle mi ilgiliydi? Ya da deneyimleme arzusu baskın geldiğinde, tiksindirici gibi görünmeyen ama aslında tiksindirici olan başka şeylerle mi ilgiliydi? Vertigo nasıl düşme arzusu oluyor da korkusu olmuyor? Ne-

den gidip atlanmıyor? Bana neden böyle şeyler söylediğini anlamıyorum.

Seni gerçekten anlamak istiyorum.

Uyandığımda kar yağıyordu. Rusça dersini kaçırmıştım. Dil felsefesi zamanı gelmişti. Aynı soluk kelimeler, "Eğer kar beyazsa, 'kar beyazdır'", tahtaya yüzüncü kez yazılmıştı. Sınıf otomatik olarak camdan dışarı bakmaya başladı.

Ivan'ı düşündüm, pişmanlık ve utanç hissediyordum. Onu anlamak istediğimi ona söylememeliydim. Onu anlamak bile istememeliydim.

Soru soran öğrenci inanılmaz bir biçimde oturuyordu: bacakları dizde ve bilekte çapraz, kolları birbirine geçmiş, dirsekleri masada, parmakları birleşmiş; sanki tüm organik varlığı bir Fransız halka tatlısı olmaya can atıyor gibiydi.

"Demek istediğim," diyordu, "eğer Pittsburgh'daki ontolojik *kriz* güruhunun tümüne bakarsanız..."

Bazı öğrenciler güldü. Anlamıyorlar mıydı? Herkes sahip olamadığı şeyi istiyordu. Bu genç, parlak, esprili, her şeyin onun için yolunda gittiği arkadaş da bir halka tatlısı olmak istiyordu. Tabii, *elbette* arzunun diğer yüzü korkuydu.

Gece üçte oturum açtım ve *finger varga* yazdım. Daha önce hiç "finger" Unix komutunu kullanmaya kendimi ikna edememiştim, çünkü hem kulağa iğrenç geliyordu hem de yaptığı şey utanç vericiydi – bir başka kullanıcının en son ne zaman ve nerede çevrimiçi olduğunu gösteriyordu. Birkaç saniye sonra bilgisayar şöyle dedi: 02.43.10'dan beri çevrimiçi. Çevrimiçi olduğunu görmek bana huzur verdi. Uyumaya gittim ve çok çok şehirli bir adam olan Phil Lang'la ilgili rüya gördüm. Parlak saçları vardı ve benden hoşlanmıyordu. Adamın, dil felsefesi olduğu ortaya çıktı.

Sevgili Selin,

Bir metin editörü var, emacs. Kapatmak için Ctrl+x ve hemen ardından Ctrl+c'ye basman gerekiyor. Eğer yanlışlıkla açarsan,

Ctrl-x-ctrl-c'yi öğrenene kadar kapatamıyorsun. Tabii ki, yardım isteyebilirsin –Ctrl-h, kolay– ve bir başka Ctrl-h sana nasıl yardım alacağını söylüyor. Ama sonra yardım tüm ekranı dolduruyor ve öyle kalıyor. Yardımı kapatmak için yardımda "Geçici ekranı temizle"yi aratabilirsin, ama önce yardımda nasıl arama yapacağını yardımda aratman gerekiyor. Nihayet bir arkadaşın sana yardım sayfasını yazdırmanı söylüyor. Sonra TUŞ-İLİŞKİLENDİRME olarak etiketlenmiş iki sütunu olan tek boşluklu 10 sayfalık bir çıktın oluyor. Solda tuş kombinasyonları yer alıyor (Ctrl-ctrl vs.). Sağda ise "ilişkilendirmeler": dizin-sil, cümle-sil, hatta sonraki ifade-değiştir.

Bu arkadaş, emacs, bayağı şey biliyor ama önce onun (kız mı erkek mi?) gizli dilini öğrenmen gerekiyor. Bazıları Microsoft Word'ün çocuklar için olduğunu söyler, ama emacs Tanrı'dır; ekran tuş darbeleriyle sarsılıyor resmen. Tuş-ilişkilendirmeleri bir kere öğrenirsen, hallettin demektir. Giderek daha iyi oluyorum ve korkuyorum. Ya emacs'te öğrenebileceklerim 300 civarı tuş kombinasyonuyla sınırlıysa? Hâlâ öğrenmek ister miyim?

Konuşmakla ilgili şey işte, bilirsin.

Metin editörüyle ilgili mesaja göz gezdirip duruyordum, ama konuşmayla ilgili satıra gelince devam edemedim. Gözlerime inanamıyordum. Tekrar tekrar okudum. *Bana gerçek bir soru sormuşsun ve bu bazı sınırları geçiyor.* Memnun olduğunu söylemiş, çünkü benimle kendi sesiyle konuşmak istiyormuş, ama sohbetimizi önemsizleştirmekten korkuyormuş. Kimi nedenlerden dolayı, diye yazıyor, kendini değersizleştirirmiş sohbet. Eğer benimle sokakta karşılaşırsa merhaba deyip yürümeye devam edermiş, *çünkü – böylesi doğru geliyor (Tüm rasyonel argümanlarımı çürüttüm.), çünkü sözlü dil fazla aleni, fazla basit, bir tuzak. Birkaç müsait ilişkilenmenin bazı anahtarlarını söylerdim ancak...*

İncelikli bir kandırmacanın kurbanı olduğuma dair endişem giderek artıyordu. Ya Ivan sırf ne kadar ileri gideceğimi görmek için tüm bu iddialı yazışmayı tertip ettiyse? *Nihayet benimle*

doğrudan konuştuğun için mutluyum, diye yazmıştı beni yolda görse neden konuşmayacağı hakkındaki tumturaklı paragrafın tam ortasında. Peki sahtekârlık tam olarak hangisindeydi? Mesaj beş buçukta gönderilmişti, Ivan ikiyi kırk beş geçeden itibaren çevrimiçiydi. Önemli, kırılgan saatlerdi bunlar. İnsanlar kendilerini kolayca teslim etmezdi. Birisi sırf beni kandırmak için neden bu kadar zahmet etsindi? Aklımdan bunun bir intikam olabileceği fikri geçti bir an, bilinçli bir intikam olmasa bile... Ama üzerine düşünüp taşınmak için fazla ipe sapa gelmez bir fikirdi bu. Onun samimi olduğunu varsaymak dışında bir seçeneğim yoktu aslında. Eğer samimi olmadığı ortaya çıkarsa da, bu onun için daha kötü bir durumdu.

Kış ortalıktan çekiliyordu. Donuk gri kar kütleleri eriyip yarı donmuş çöpleri meydana çıkarmaya başlamıştı. Hava çerçöp kokuyordu. Ölü kuşlara ayağınız takılıyordu. Nergisler; geç kalmış, hemen çamura dönüşecek bir kar yağışı tarafından katledilmek için tam vaktinde çıkmaya başladılar.

Joaquìn üçüncü buluşmamıza geç kalmıştı. Masada oturmuş, aklımdakileri spiralli bir deftere yazıyordum. Saate baktım, yirmi dakika geçmişti. Joaquìn son iki görüşmemizde de son derece dakik olduğu için, endişelenmeye başladım. Tüm öğrencilerin adlarının ve irtibat numaralarının yazılı olduğu listeyi buldum. Bir tane Joaquìn vardı, ancak telefon numarası yoktu, sadece açık adresi vardı.

Birkaç gün sonra arayıp Joaquìn'in artık gelemeyeceğini söylediler. Göz ameliyatı olmuştu ve artık kördü.

Dönemin ikinci üçlüğü geldiğinde, Hannah tek kişilik odayı istemediğini bildirdi. Yalnız olmaktan çok da hoşlanmadığını ve kendi hakkını Angela'ya devrettiğini söyledi. Böylelikle Angela tek kişilik odaya tekrar taşındı, ben de Hannah'nın yanına.

Liseden arkadaşım Hema içinde They Might Be Giants'ın şarkısının da olduğu bir karışık kaset yolladı. Adamın kendine has tonunda şakıdığı bir bölüm vardı, aynı anda hem hüzünlü, hem neşeli, hem de bıkkın:

Bunları bilen kimse yok, sadece ben ve o,
Bu yüzden yazıyorum hepsini spiralli deftere.

Şu anki hayatımı ne kadar isabetli tasvir ettiğine şaşarak bu satırları tekrar tekrar dinledim.

O kadar çok Rusça dersi kaçırdım ki Birinci Sınıfların Dekanlık Ofisi'nden, eğer bu derse devam etmek istiyorsam dersin sorumlusu tarafından imzalanmış bir evrak getirmem gerektiğini belirten bir mektup aldım. Varvara'nın ofis saatlerinde yanına gittim. Evrağı hemen imzaladı ve dekanlıkla ilgili endişelenmememi söyledi. Ama bu dönem kendimde olmadığımı fark ettiğini ve B almamın olası olduğunu söyledi.

"Oda arkadaşların yüzünden mi?" diye sordu. Sınıfta oda arkadaşlarımdan bahsettiğimi tamamen unutmuştum. "Kimi zaman zor olduğunu biliyorum," dedi. "Üniversitenin ilk yılında odamı değiştirmek zorunda kalmıştım." Üniversiteye Doğu Almanya'da gidip gitmediğini ya da birinci sınıfken nasıl göründüğünü ilk defa merak ettim.

Oda arkadaşlarımla işlerin düzelmeye başladığını söyledim ona. Konuşmak istediğim başka bir şey olup olmadığını sordu. Kocaman tatlı gözleri ve köşeli çenesiyle çok nazik ve içten görünüyordu.

"Sonya isminin kötü şans getirdiğini düşünüyor musunuz?" diye yumurtladım.

"Nasıl yani?"

"*Vanya Dayı*'da ve *Suç ve Ceza*'da. Hatta *Savaş ve Barış*'ta bile, Sonya acınası, o..." diye duraksadım, Tolstoy'un kullandı-

ğı tanımlamayı kullanmak istemiyordum: "solmuş bir çiçek"

"Erkekleri anlamıyor," dedi Varvara. Gözlerinde şaşkınlık ile şefkat gördüm ve kastettiğim şeyi anladığını ürpererek hissettim.

Ivan'la düzenimiz oturmuştu: Onun bana yazması bir hafta sürüyordu, ardından ona yazmadan önce bir hafta beklemeye zorluyordum kendimi. Bu, büyük bir zaman kaybı gibi gelmeye başlamıştı. Sonrasında sekiz gün geçti ve hâlâ yazmamıştı, on gün oldu sonra ve artık bana bir daha yazmayacağına emindim, umutsuzdum. Sonunda bana bir mesaj gönderdi. Konu başlığında *çılgın* yazması bana güç vermişti, çünkü tam olarak öyle hissediyordum. E-postayı açtığımda yalnızca bir satır vardı: *Tezimi iki hafta içinde vermem lazım – ondan sonra yazacağım sana.*

İspanyolca dersinde, kızgın bir Baskça film ve hüzünlü bir Galiçyaca film izledik. Öğretmen gerçekçi bir ses tonuyla Galiçya'nın inanılmaz bir şekilde güzel bir tabiatı olduğunu açıkladı. Devamlı yağmur yağdığını; şatoları, duvar resimleri, mezar anıtları ve İrlanda'nınki gibi taşlarla kaplı sahilleri olduğunu anlattı. Karamsarlık, kabulleniş ve melankoli; insanlar bir soruya bir başkasıyla tekdüze bir ritimle cevap verirmiş ve *gaita galega* denen "ilkel gaydalar" çalarlarmış. Dillerinde sekiz tane alçalan ve yükselen çift ünlü vardı: *ai, au, eu, ei, oi, ui, ou* ve *iu.* "Galiçya kutsal üçlüsü" inek, ağaç, denizdi; bir Galiçyalı kendini kanatlı bir ağaç olarak görürdü: köklerine rağmen uçup giden bir ağaç.

Açıkça cazibe ve mizah içeren bir tonda "Bahar zamanı kar, nedir bu şimdi?" diye sordu İtalyan psikolinguistikçi. Ama bu cümle bana dünyanın tarifsiz mutsuzluğuna gebeymiş gibi geliyordu, adamın söylediği hemen hemen her şeyde olduğu gibi.

"Neden herkes sakin bir öğle yemeğinden gerçekten keyif alabilme kabiliyetinden yoksun?"

Felsefe dersinde Mars'ta karşılaşacağımız dil problemleri üzerine konuştuk. Farz edelim Mars'a gitmişiz ve Marslılar her koşan tavşan gördüklerinde "gavagai" demişler; "gavagai"nin tavşanları mı, koşmayı mı, yoksa tavşanların kulağında yaşayan bir çeşit sineği mi kastettiğini bilemezmişiz. Bunu inanılmaz moral bozucu buluyordum – hem anlamanın güçlüklerini, hem de kulaklarında sinekler olan tavşanları.

Bir gece geç saatte Ralph arayıp müsait olup olmadığımı sordu. Pizzeria Uno'ya gittik. "Nereden başlayacağımı bile bilmiyorum," dedi Ralph ve *bruschetta* sipariş etti. *Bruschetta*'nın ne olduğunu bilmiyordum.

Ralph, Cody'yle ilgili uzun bir hikâye anlattı. Cody, Ralph'le aynı katta kalıyordu ve ikimiz de kimi olaylardan ötürü onun sinir bozucu olduğunu düşünüyorduk. Neden Cody'den bahsettiğini ve ne zaman asıl problemden bahsedeceğini kestiremiyordum. İlk önce Cody, Ralph'e Auden'la ilgili bir kitap vermişti. Ardından Ralph *New Yorker*'da kitapla alakalı olan Stephen Spender hakkında bir makale okumuş ve onun fotokopisini çekip Cody'nin kapısındaki sepete bırakmıştı. Daha sonra Cody makaleyle ilgili ilginç şeyler söylemiş ve Ralph, Cody'nin o kadar da kötü biri olmadığını düşünmüştü. Ama sonra Cody, bir lambayla ilgili Ralph'e fırça atmış ve elini onun beline koymuştu. Hepsi buydu, tüm hikâye buydu. Başta Cody'nin lambayla ilgili tuhaf yorumunun Ralph'i üzdüğünü sandım, ama öyle değildi. Kendisinin gey olduğunu düşünmesine üzüyordu.

"Ona bu izlenimi ne vermiş olabilir?" dedi Ralph. "Stephen Spender mı acaba?

"Belki de," dedim, Stephen Spender'ın kim olduğunu merak edererek.

"*Sen* benimle ilgili böyle şeyler düşündün mü hiç?"

Söylenecek doğru şeyin ne olduğunu düşünerek "Ah, Ralph," dedim. Omzuna dokundum. Cody'nin hareketlerinin Ralph'in hislerine dair nasıl düşündüğünden çok, Ralph'in ne kadar eğlenceli, yakışıklı ve hoş olduğunu –ki öyleydi– düşünmesinin bir yansıması olduğunu söyledim.

"Yine de," dedim biraz sonra, "dünyanın sonu değil ki bu. Sen Cody gibi olmazdın, mesela lambalar konusunda tuhaf biri. Sen yine kendin gibi olurdun." Yarı buzlu çay yarı limonata olan içeceğinin üzerinden daha önce hiç görmediğim bir ifadeyle baktı.

Vizelere çalışmak için öğrenci merkezine gittik Ralph'le. O ekonomi kitabı okuyordu, ben psikolinguistik çalışıyordum. Ne zaman kafamı kaldırsam "İnşa Edilmiş Dünyalar"dan Ham'in bakışlarını yakalıyordum. Yakındaki bir masada üç erkekle birlikte oturuyordu.

Birkaç dakika sonra Ham yanımıza geldi.

"O kitapla bayağı ilgili gibisin," dedi. "Neyle alakalı?"

Kapağı göstermek için üstüne vurdum. Mor, üstünde beyaz harflerle DİL yazan bir kapaktı.

"Dilden nefret ediyorum adamım," dedi Ham. "Eğer benim istediğim gibi olsaydı hepimiz sadece homurdanırdık."

"Hepimiz öyle yapsaydık homurdanma dil olurdu."

"Benim yapacağım haliyle olmazdı."

"Öyle mi," dedim.

Cevap olarak birtakım sesler çıkardı.

Bahar tatili için eve gittim. Annemle geç saate kadar sohbet ettik. Ertesi gün uyandığımda, o işe gitmişti. Koşuya çıktım, ama bir koşu olmadı bu; çünkü Walkman'imin pilleri bitmeye başlamıştı. "Bunları bilen kimse yok, sadece beeeeen ve oooooo," diye vızıldıyordu They Might Be Giants'ın bozulmuş bir versiyonu. Eve doğru yöneldim. Mrs. Oliveri sarı hırkasıyla, garaj yolunda dolanıyordu. Doksan sekiz yaşındaki Mrs. Oliveri'yle

konuşacak pek bir şeyim olmamıştı. İlk aklıma gelen fikir, o fark etmeden eve girebileceğimdi ama bunu düşündüğüm için suçlu hissettim ve ona selam verdim. Duymamış gibiydi. "Merhaba!" diye seslendim iki kere daha, yüksek sesle. Hâlâ cevap yoktu. Belli ki ilişkimizi sözlü dille değersizleştirmek istemiyordu. Tam önüne geçtim ve "Merhaba!" dedim.

"Ah, merhaba! Nereden çıktın sen? Hiç görmedim!" Gökyüzüne baktı. Garaj yolundan geldiğimi söyledim. İnanamıyordu. "Oradan mı? Oradan? Ama seni görmedim!" Beni gördüğüne sevindiğini söyledi. Ardından "Ah, seni severim!" deyip koluma hafifçe vurdu. Kafam karışmıştı, beni sevdiğini daha önce hiç söylememişti. Ben de onun koluna hafifçe vurup onu gördüğüme sevindiğimi söyledim. Duş almak için içeri girip aynaya baktığımda, yüzümün nasıl da ışıl ışıl olduğuna inanamadım.

Annem gelince Mrs. Oliveri'nin felç geçirdiğini anlattı. Diğer Mrs. Oliveri'ye ise kızgındı. Kira geciktiği için on dolar fazla almıştı. Tam o anda kapı çaldı. Gelen Mrs. Oliveri'ydi – felç geçirmemiş olan. Elinde bir pasta vardı. Annemin suratında garip bir ifade oluştu. "Şey, teşekkürler," dedi. "Girmek ister misiniz?" Pastanın neredeyse tamamının krema oluştuğu anlaşıldı.

Saçıma bir şeyler yapılması gerektiğini söyledi annem. Hafta sonu, New York'taki kuaförüne götürdü beni. Kar fırtınası vardı, ancak hemen ardından güneş çıktı, hava sıcaklığı on beş dereceye yükseldi ve karlar eridi. Hiçbir şey gerçek değildi artık, her şey sona ermişti. Kuaför Gerard'ın favorileri, ince çizgili bir yeleği ve hayat dolu bir kahkahası vardı. Saçımın öylece durmamasını sevdiğini söyledi. "Misilleme yapıyor, tekrar kendi haline dönüyor. Tam sevdiğim gibi. Eminim sahibine benziyordur. Sen de *öylece duran* biri değilsindir eminim."

Keyfim kaçmıştı. Öylece durmaktan başka ne yapmam gerekiyordu? Saçlarım benim bilmediğim ne biliyordu? Ayrıca neden gey bir adam benim cinsel performansımla ilgili hipotezinden bahsediyordu? Hiçbiri bir anlam ifade etmedi. Gerard müzikten yakınmaya devam ediyordu. Gerçekten Santana gibi iyi müzikleri olduğunu, ama onun yerine Chris Isaak çalmaya devam ettiklerini söylüyordu. Saçım bayağı kısa oldu.

Dersler başlamadan önceki cumartesi okula döndüm. Tren hemen hemen boştu. Kondüktör, Connecticut'taki durakların isimlerini sayıyordu bıkkın bir şaşkınlıkla, bu kadar çok olduğuna inanamıyor gibiydi. "*Güney* Saybrook. Saybrook *Koşuyolu*. *Saybrook*. *Eski* Saybrook. *Güney* Saybrook. Saybrook *Şelalesi*."

Döndüğümde Ivan hâlâ bir şey yazmamıştı. Ralph'i aradım, cevap vermedi. Sonra Svetlana aradı. O akşamı ve ertesi günü beraber geçirdik. Mass Ave'e yürüdük ve köprüden Boston'a geçtik. Tower Records'a uğradık, ardından Newburry Caddesi'nden yukarıya doğru çıktık. Bir boncuk dükkânına rastladık. Svetlana, Beacon Hill'deki bir boncuk dükkânına girmekte ve boncuklara yirmi dolara yakın para harcamakta utanılacak bir taraf olmadığını düşünüyordu.

Svetlana'nın odasına dönünce, aldığı CD'yi dinledik –Joni Mitchell'in *Blue*'su ile Bach'ın *St. Matthew Passion*'ı– ve düzenli aralıklarla ipleri kaldırıp karşılaştırarak kolye yaptık. Svetlana, neden onun kolyesinin kendi karakteri, benim kolyemin ise benim karakterim olduğunu açıkladı. Ben, kadınların medeniyetin en başından beri boncukları iplere, çubuklara ya da herhangi bir şeye diziyor olduğunu düşündüm. Sonra hep kadınların mı yaptığını merak ettim. Belki eski zamanlarda erkekler de boncuklara ilgi duyuyordu. Bugün ise oğlanların minderlere oturup Joni Mittchel dinleyerek, birbirlerinin boyunlarına boncuklar tuttuklarını ve Svetlana'nın kız kardeşinden bahsettiklerini hayal etmek zordu. Bir parçam neden kadınların hiçbir sonuca ulaşamadığı, neden kendimizi geri çektiğimiz konusunda endişeliydi.

Svetlana, sanat okulundaki kız kardeşini ziyaret etmişti tatilde. Onu küçücük yurt odasındaki yatağında bağdaş kurmuş, her iki saatte bir mikrodalga fırında tekrar ısıttığı soğuk kahveyi yudumlayıp minik çubuklardan enginar yapar halde bulmuştu. Enginar, sanat okulundaki tüm birinci sınıflar için zorunluymuş. Önceki hafta da herkes telden ayakkabı yapmış.

Anneleri Sasha, kardeşini Rus bir şifacıya, gece göğünün mistik resimlerini yapan bir adama göndermek istemiş. Adamın resimlerinden biri Sasha'nın odasında asılıymış. Hasat dolunayında süzülen bir balalayka resmiymiş.

Odama döndüğümde gelen tek yeni e-posta annemdendi. Konu başlığı *sanat istilası*ydı.

> *Minik bir imha yapmam gerekti. Komşuların getirdiği pastayı atmaya karar verdim. Karıncaları incitmiş olmalı, ama artık hiçbiri yok.*

Sabah Ivan'ın adını gelen kutusunda gördüğümde ağlamamak için kendimi zor tuttum. Okuduğum bir işkenceyi hatırlattı bana bu, seni esir alan kişiler duyularını birer birer sana geri verdiğinde o kadar minnet dolu hissediyormuşsun ki her şeyi anlatıyormuşsun.

Güneş doğuyor yazmış Ivan. Penceresinin dışında trafik ışığı yeşilden kırmızıya salınıyormuş. Nadiren, şimdi, bir araba geçermiş. Rusçada o arabayı ve diğer arabaları ön ekli hareket fiilleriyle tasvir ederdiniz: ne önemsiz bir özellik! Ivan, benim sınıf arkadaşım olması gereken öğrencilerin ödevlerine not vermeyi yeni bitirmiş, Yale için treni bir saat içinde kalkacakmış. Yarın California'da olacakmış. Artık güneş açmıştı ve o hiçbir yere gitmemişti. *Kader hediyeleri kitabına göre vermiyor.*

Hepsini, trafik lambalarının gece boyunca kimsenin işine yaramayacak bir zamanda renk değiştirdiğini, gökyüzü aydınlanırken geçmeye başlayan ilk arabaları çok net bir şekilde kafamda canlandırabiliyordum. Onun hayatının, tüm o yaptıklarıyla ve katettiği mesafelerle, benimkine kıyasla ne kadar dolu olduğu düşüncesi beni ele geçiriyordu; ben hiçbir şey yapmaz ya da hiçbir yere gitmezken ve gitmeyecekken. Tek yaptığım

anne-babamı ziyaret etmekti, önce birini sonra diğerini. Hiçbir zaman bitmeyecek gibiydi bu. Daha da kötüsü bunun için suçlayabileceğim kimse yoktu, kendimden başka. Annem bana bir şeyi yapmamamı söylese yapmazdım. Herkesin annesi bir şeyleri yapmamalarını söylüyordu, ama dinleyen sadece bendim. Fikirlerin ve dünyanın devasa pazarındaki sonsuz fakirlik; başkasına öğretebileceğim hiçbir şeyim yoktu. Herhangi birinin isteyebileceği hiçbir şeyim yoktu. Ivan'ın e-postasını tekrar okudum ve bu korkunç onursuzluğun gözlerinin içine baktım.

Sevgili Ivan,

Tatilim tam bir saçmalıktı. Hiçbir şeyin anlamını bilmiyorum. Kapağında DİL yazan bir kitabım var, ama bana hiçbir şey öğretmiyor. Sanırım problem daha derinlerde. Petrol bidonu boştur ve sen bir sigara atarsın. Her şey alevler içinde kalır.

Olan biten hiçbir şeyi ya da nasıl olduğunu anlamıyorum. Selam vermek, gerçekten birbirimizle konuşmak neden bu harfleri önemsizleştirecek anlamıyorum. Önemsiz incelikler için uygun ruh halinde olmadığını söylüyorsun. Ama önemsiz incelikler, özel olan bir şey ile uzayda dolaşan devasa çöp yığını arasındaki tek fark. Uydurmuyorum bunu. On dokuzuncu yüzyılda keşfettiler.

Sanırım sana âşık oluyorum. Neyin bir anlamı olduğunu görmek, ortak paydayı anlamak günden güne daha zor oluyor benim için. Köpeği oluşturan tüm kategoriler bulanıklaşıyor ve dağılıyor, neyin ne olduğunu söyleyemiyorum artık. İçim ürperiyor ve kafamda şarkılar dönüyor. "[Eğer Ölmek Zorundaysam, Bırak Öleyim] Ölümüm Senin Küçük Aristokrat Ellerinden Olsun."

Sonya

E-postayı gönderdiğimde geç olmuştu. Nehrin kıyısına, koşmaya gittim. Her şey çok yeni görünüyordu, her şey hem daha çok hem daha az gerçekti. Zemin her seferinde oradaydı. Koşmayı bırakmak istemiyordum. Yapılacak bir sonraki şeye ve ondan da bir sonrakine geçmek istemiyordum.

Yurda dönünce duş alıp Unix'e girdim ve Ivan'ı bulmak için "finger"ı kullandım. Çevrimiçiydi; neptun.caltech.edu diye bir sunucudaydı.

Bir kitap çıkarıp okumaya başladım. İspanya'dan bahseden bir kitaptı. Beş dakikada bir Ivan çevrimiçi mi diye kontrol ediyordum. Bir veya iki dakikalığına atıl olup, sonra yeniden aktif oluyordu. Onu üç saat geriden gelen California'da, Neptün adlı bir bilgisayarda yazarken, sonra bir veya iki dakikalığına ara verip tekrar yazarken hayal etmeye çalıştım.

Sabaha karşı 2.40'ta e-posta gönderdi. İki kere okudum. Bazı kelimeleri anlamadım, ama bedenim haberlerin iyi olmadığını biliyordu. Kalbimin hızlı atmasına neden olan tekil satırlar vardı; ama bu satırların altında, çökmekte olan bir temel, bir zemin vardı.

Mesajı üçüncü kez okudum.

Sevgili Sonya, diye başlıyordu. *Sana yazmak istediğim çok fazla şey var.* Ivan, Caltech'teki küçücük bir odada oturuyordu. "Dille irtibatı yitirmek" vertigosuna benzer bir şeyi tarif ediyormuşum. O da yaşıyormuş. Matematikle ilgili en sevdiği şey düşünmek ile yazmak arasındaki ilişkinin doğrudan oluşuymuş. Matematiği düşündüğün gibi yazardın.

> *Sana yazarken de benzer bir şey hissediyorum, düşündüklerim ve ruh halim doğrudan tuşlara geçiyor gibi. Neden böyle olsun istediğimi bilmiyorum, belli ki anlaması zor bir şey. Yazdıklarının üçte birini anlayabiliyorum ancak ve muhtemelen karşılıklı bir durum bu.*
>
> *Diğer yandan, üçte birinden anladığım kadarıyla bile, herhangi bir makale ya da açıklamadan daha apaçık ve daha gerçekçi şeyler ediniyorum Senden. Büyük bir özen ve yoğunlukla yazdığın her şey Seni yansıtıyor. İşte bu yüzden sohbetlerimizin değersizleşmesinden korkuyorum. Ya Sana bu mektuplarla ulaştığım gibi ulaşmak istersem ve bunun mümkün olmayacağını fark edersem?*

Tabii ki bu basit bir korku. Deneyebilirdik yine de. Yürüyebilirdik uzun uzun ve konuşabilirdik, sadece bir şeyler çıkagelirse.

Sonuna doğru, aşk konusuna dönmüş ve *konu o kadar karmaşık ki hakkında tek bir anlamlı cümle bile yazamıyorum* demiş. *Son iki yılda çok fazla şey yaşadım ve aşkla ilgili düşüncelerim değişti. Sadece bazen sevebildiğim bir kız arkadaşım var. Seni çok fazla düşünüyorum. Sana olan sevgim, senin mektuplarını yazan kişiye karşı hissedilen bir sevgi.*

O cümlelerin anlamlarını özümseyebilmek, aklıma sokabilmek için çok uğraştım,. Her seviyesini hissettim; yazıbilimsel, biçimbilimsel, anlambilimsel ve hepsinde acı verdi. "Sana olan sevgim" demişti ve sonra bunun başka birisi için, mektupları yazan kişi için olduğunu söylemişti. Bu anlaşılmaz mektupların muazzam önemi olduğunu söylemeye devam etmişti ve bu mektupların onun için bu kadar değerli olmasının sebebi de tam olarak bu anlaşılmazlıklarıydı.

E-postayı dördüncü kez okurken kız arkadaşından bahsettiği cümlede durdum. En önemli cümlenin *bu* olması mümkün müydü? Bana kalırsa, Ivan'ın beni tanımak istemesi ve yalnızca tahmin etmek, merak etmek ve ortadan kaybolmak istemesi şeklindeki duyguları, kız arkadaşının hissettiği uğursuzluk duygusuyla aynı değildi.

Neyse, en azından artık biliyordum. Artık ona yazmayacaktım, yazmam saçma olurdu. Yazışma evresini geçmiştik. Benim söyleyecek bir şeyim kalmamıştı, onun da zamanı yoktu zaten. Bilgisayarı kapatıp uyumaya gittim.

Uyandığımda salonda, bir yerlerde birilerinin bulması gereken sıradan bir dünya olduğuyla alakalı bir şarkı çalışıyordu. Dişlerimi fırçalamaya gittim. Hannah bilgisayarının başındaydı.

"Merhaba," dedi, "kahvaltı yaptın mı?"

Kahvaltıya gittik. Saat on bire geliyordu ve öğle yemeği için hazırlanan dondurma çıkarılmıştı bile. Hannah koca bir kâse çilekli dondurmaya yumuldu, bir yandan da *Friends* diye bir

televizyon dizisiyle ilgili ayrıntılı rüyasını naklediyordu. Biraz gevrek kemirdim ve sade kahve yudumladım.

Kız İzciler girdi kafeteryaya. Aylardır çocuk görmemiştim. İkisi bizim masaya geldi. "Birkaç kurabiye almak *istemez miydiniz*?" diye sordu saçı çok olan. İki kutu naneli kurabiye aldım ve birini Hannah'ya verdim. "Annenin gönderdiği paketten çikolatalı kek aşırmıştım," dedim.

"Sorun değil! Paylaşılmak için onlar." Yüzü sevinçle parladı. Her arkadaşlık emaresi onu çok mutlu ediyordu.

Ben de İzci Kız olmuştum, daha doğrusu Yavrukurt. Bir öğleden sonra garajdan tırmığı alıp yaşlı Mrs. Emmett'ın bahçesini tırmıklamıştım, iyi işler rozeti almak istiyordum. Yaşlı Mrs. Emmett beni polise bildirmişti, başkasının arazisine izinsiz girdiğim için. Köpeğini zehirlediğimi söylemişti. Bir köpeği olduğunu bile bilmiyordum. Vardı, zehirlenmiş bir köpekti üstelik.

Kurabiyeleri satma zamanı geldiğinde, benim kapı kapı gezerek bir şeyler satmam fikrinden daha utanç verici çok az şey olduğunu düşünen annem kurabiyeleri kendisi sattı, kendi annesine. On yıl sonra Ankara'ya, anneannemi ziyaret etmeye gittiğimde kurabiyeleri kilerde buldum: otuz kutu hiç açılmamış İzci Kız kurabiyesi.

"Kurabiyeleri neden yemedin?" diye sordum.

"Aa, onlar kurabiye miydi? Mum sanıyordum," dedi anneannem.

"Bir sorun mu var?" diye sordu Hannah. "Her zamanki neşen yok."

"Biraz keyifsizim," dedim.

"Bir şey mi oldu?"

"Benden hoşlanmayan birinden hoşlanıyorum," diye yanıtladım. Konuşmayı kısa kesmek için söylemiştim bunu, ama söyleyince gerçek gibi geldi.

Ralph'i ziyaret etmek için JFK Kütüphanesi'ne gidebildim sonunda. Issız, gri, uğuldayan rüzgârlarla dolu T istasyonundan bir servis yakaladım. Tek yolcu bendim. Şoför diğer du-

rakları görmezden gelip doğruca ve hızla kütüphaneye gitti: bir mezarlık ve uzay gemisinin birleşimi gibi duran beton ve camdan yapıya. Okyanusa bakan rüzgârlı bir kamelyada Ralph'i bekledim. Ceketimin kolunu sıkıp gevşetirken "Of hayır," deyip durdum. Birbirimizi gördüğümüzde gülümsedik. 1960 Demokratik Ulusal Kurultayı'nın simülasyonunu gezdik ve Cassini'nin Jackie'ye Jawaharlah Nehru'yla tanışması sırasında giymesi için yaptığı pembe paltosunu gördük – Kenneth Galbraith'ın deyişiyle "radyoaktif pembe" Nehru tipinde bir yakası ve buna uygun bir şapkası vardı. Jackie o paltoyu giydiğinde bir Delhi gazetesi onu Durga'ya benzetmişti, Güç Tanrıçası'na.

Ertesi sabah Ivan'dan bir e-posta gelmişti; konu başlığı *Neredesin?*'di. Benden haber almaya ihtiyaç duyduğunu söylüyordu. Bana söyleyecek çok şeyi olduğunu düşünmeye meyilliymiş, ama önce benim ne düşündüğümü bilmesi gerekiyormuş. Liseden arkadaşı Imre'yle birlikte Caltech'teymiş şu an. Başını aslanın ağzına bir saniyeliğe sokup çıkaran bir aslan terbiyecisinin yüz ifadesine sahip Rus bir istatistikçi, Ivan ve Imre'ye çalışmalarıyla ilgili bir saatlik ders vermiş. Dersin tümünde Ivan bana ne yazacağını düşünmüş.

Imre'yle elma şarabı içmiş, böylece benim hakkımda konuşabilecekmiş. Onunla herhangi bir konuda bunu bir yarışa çevirmeden konuşmak istiyorsan ona önce şarap içirmen gerekirmiş. O kadar şarap yetmemiş. Başka bir şişe bulmuşlar, ama tirbuşonları yokmuş. Ivan'ın babasından öğrendiği bir numara varmış: şişeyi bir havluya sarıp dibinden duvara vuruyormuşsun. Havlu yerine Imre'nin kazağını kullanmışlar. Duvar yerine ise modernist bir fıskiyeyi. Şişe paramparça olmuş.

Şarap almak için üç kilometre yürümüşler, biraz içmişler ve e-postayı yazmak için bölüme dönmüşler. Bilgisayar odasında Imre şişeyi düşürmüş ve şarabın geri kalanı her yere dökülmüş, koridora bile akmış. Erkekler tuvaletinde kâğıt peçete bitmiş. Kadınlar tuvaletinden aldıkları peçeteyle koridordaki şarabı si-

lerken, Alman bir sayı teorisyeni çıkagelmiş ve çalışmalarını anlatmaya başlamış. Imre şu an onu fıskiyenin orada bekliyormuş. Ivan onunla birlikte Universal Stüdyoları'na gitmeye söz vermiş, otuz beş dolarlık giriş ücretinden kurtulmanın bir yolunu bulmuş. Bana daha detaylı yazmak istiyormuş, ama benden haber alana kadar yapamazmış.

Bilgisayarı kapattım ve Ralph'le birlikte, onun pantolon askısı almasına yardım etmem için Copler Plaza'ya gittik. Dönen kapılarla sıkıntı yaşadım. Biri bana otuz beş dolar ödememi ya da tirbuşon kullanmamı söylediğinde, onu zekâmla alt etmeyi deneyip denemeyeceğim üzerine düşünüp duruyordum. Hayatta bir yere nasıl gelecektim? Biri benimle neden ilgilenirdi ki?

Kadın parfümlerinin, kozmetik ürünlerinin, çantalarının, gözlüklerinin arasından geçip erkek bölümüne inen asansöre bindik. Erkek bölümü saçmaydı, hiçbir şey sizi şaşırtmak ya da memnun etmek için tasarlanmamış gibiydi. Her şey birbirinin aynısıydı. Bu kadar gri ceket arasından kim seçim yapabilirdi? Geniş, sert omuzlara dokunmaya devam ettim yine de. Ciddiyetlerinin ve kendilerini yüksek görmelerinin absürtlüğüne rağmen, bir arzu dalgası hissettim.

Pantolon askıları; haki pantolon, lacivert ceket ve şarap rengi kravat ile uyumlu olmalıydı. Aynı anda üç rengi akılda tutmak zordu. Kırmızı askıları ikimiz de beğendik ama şarap rengi kravata yakışmıyordu. Salak gibi Ralph'e ayakkabılarının rengini sordum.

"Siyah," dedi.

"Siyah ayakkabı, lacivert ceket," dedim. Tamamıyla aynı korkunç ifadeyle birbirimize baktık: "Kahverengi ayakkabı." Ayakkabı bölümüne gittik. Sonun başlangıcıydı bu. Sadece ayakkabı alışverişi hep hüzünlü olduğundan değil –ayakkabı alışverişinin asli mutsuzluğunun bir alegori değil miydi "Külkedisi"?–, aynı zamanda ayakkabılar, pijamalar ve iç çamaşırlarının ilerisinde olduğu için. Pijamalar tam anlamıyla her şeyi –tüm amacımızı ve kim olduğumuzu– yitirdiğimiz yerdi. Ayak-

kabılar en azından pantolon askılarıyla alakalıydı. Burada ise renkler alakasızdı – ya da alakasız değilse bile farklı anlam taşıyordu. Üzerlerinde kırmızıyla HAYIR HAYIR HAYIR, fosforlu parlayan yeşille EVET EVET EVET yazan *boxer*lar vardı.

Bir gün daha geçti. Ivan'ın çevrimiçi olduğu yerler Caltech'ten Californiya Üniversitesi'nin San Diego kampüsü, oradan da Los Angeles kampüsü şeklinde değişmişti. Zaman zaman ona yazmaya çalıştım, ama her şeyin benim yapacağım hamleye bağlı olduğu fikri beni felç etti. Kendisinin söylediği de bu değil miydi: Ben doğru şeyi söylersem, onun da bana söylemek istediği bir şey vardı.

Çalışamıyor, uyuyamıyordum. Olan biten hiçbir şeyin önemini anlamıyordum. Ya spiralli deftere ya da bilgisayarda devamlı yazıyordum. Saati not alıyordum sık sık, çünkü her saatin hesabını verdiğimi hissetmek istiyordum. Tabii ki her saatin hesabını vermek mümkün değildi. Bu arada siz saatin kaç olduğunu yazdığınızda, zaten o an geçmiş oluyordu.

Olanları birine anlatmak istiyordum, ama kime ya da nasıl anlatacağımı bilmiyordum. Svetlana'ya anlatamazdım; Şeytan muhabbetinden bahseder ya da sevgilisi olduğu için Ivan'ı unutmam gerektiğini söylerdi. Ama ya kurulması gereken başka bağlantılar varsa; ya bu, dünyadaki tek bağlantı değilse? Durumu anneme kısaca anlattım. Bir anlam ifade etmediğini anladım. Bir hikâye olarak bir şey ifade etmiyordu. Konuşamıyordum. Okuyamıyordum.

Kampüs sağlık kliniğindeki danışmandan randevu aldım. Bekleme odasında *Mide Yanması Hakkındaki Doğrular ve Mitler* yazan kitapçığı aldım; genelde mitlerden hoşlanırdım, ama bunlar çok iğrençti. "Nane mide yanmasına iyi gelir." Hemşire neredeyse tam olarak benim adım olacak bir şeyi seslendi. Üzerindeki pirinç tabelada ÇOCUK VE ERGEN PSİKOLOJİSİ yazan bir kapıya kadar onu takip ettim. İçeride pembe suratlı, be-

yaz saçlı bir adam tahta bloklar ve pembe domuzlarla kuşatılmış bir masada oturuyordu. Domuzlardan başka hayvan yoktu. Ivan e-postalarında pek çok defa domuzlardan bahsetmişti. Domuzlarla ilgili bilmediğim bir şeyler mi vardı?

"Lütfen oturun," dedi çocuk ve ergen psikoloğu, çeşitli boyutlardaki sandalyeyi göstererek. Bazıları çocuk boyutundaydı, bazıları ise sanırım ergen boyutunda. Daha büyük olanların birine oturup her şeyi anlattım. Uykudan, konuşmaktan, okumaktan, gönderilen e-postalardan, yaptığım itiraftan ve Ivan'ın cevabından bahsettim. Bayağı uzun sürdü.

"Kız arkadaşından bahsettiğinde nasıl karşılık verdin?" diye sordu psikolog.

"Cevap yazmadım," dedim.

Hararetle başını salladı. "Sonra bu delikanlı ne yaptı?"

"Bana tekrar yazdı. Bana söylemek istediği çok şey olduğunu, ama önce benim sesimi duyması gerektiğini söyledi."

"Seninle telefonda konuşmak istediğini mi kastetti yani?"

"Nasıl?"

"Senin sesini duymak zorunda, seni arayacağı anlamına geliyor?"

"Ah, cevap vermemi istediğini düşünmüştüm. 'Ses' dediğinde onun, hmm, bir metafor olduğunu düşündüm."

"Anlıyorum. Senin *yazı* sesin."

"Yazı sesi" lafıyla yerin dibine geçtim. "Hıhı," diyebildim.

"Gittiğinden beri, hiç telefonda konuştunuz mu?"

"Biz hiç telefonda konuşmadık."

"Nasıl? Hiç mi?"

"Hiç."

"Ne ilginç! Yani sen de onun *sesini* hiç duymadın. Tabii onun yazı sesi dışında."

"Yani, derslerde konuştuk. Bazen ders sonrasında da."

"Doğru, beraber ders almıştınız. Rusça. Peki onun dışında?"

Kafamı iki yana salladım. "Sadece, ıı, yazı sesi."

"Ne ilginç," dedi yine. "Şimdi ne yapacaksın. O sana bir e-posta daha yolladı. Cevap verecek misin?"

"Bilmiyorum," dedim. "Cevap vermek istiyorum, ama nasıl

yapacağımı bilmiyorum. Ne desem iyi, ne desem kötü olur bilmiyorum."

Psikolog arkasına yaslandı. Uzun bir sessizlik oldu. "Selin, biliyor musun," dedi, "duyduklarımdan hiç hoşlanmadım."

Şarşırmıştım – duyduklarından hoşlanması ya da hoşlanmaması gerektiğini bilmiyordum. "Öyle mi?" dedim.

"Öyle," dedi. "Tüm bunlar bana Unabomber'ı hatırlattı."

"Unabomber'ı?

"Unabomber'ı."

"Neden?"

"Bilmem. Unabomber'ı düşünüp duruyorum."

"Matematik dehası olduğu için mi?"

"A, bu ilginç işte. O açıdan düşünmüyordum." Not defterine bir şeyler yazdı. "Bilgisayarları düşünüyordum, bütün bunların güçle ve bilgisayarlarla ilgili olduğunu. Nerede güç varsa orada bilgisayar olduğunu."

"Ya," dedim.

"Hayatının kırılgan bir dönemindesin. Evden ilk defa ayrıldın, okulun gereklilikleri yüzünden zorlanmış ve bunalmış hissediyorsun. Ve bu bilgisayar ahbabı, neredeydi – California'da?

"Evet, lisansüstü okulları ziyaret ediyor."

"Kız arkadaşı var, mezun oluyor, California'ya gidiyor. Senin yanında olacak bir delikanlı değil o. Kısa vadede de değil, uzun vadede de. Anlattığına göre, zaten yok gibi bir şey. Sadece ekrandan gelen bir ses o. Kimbilir o ekranın gerisinde kim ya da ne var? Saklanmaktan hoşlanıyor belli ki. Sen de ekranın arkasına saklanıyorsun. Tamamen anlaşılabilir bir durum. İnsanlar, hepimiz, risk almaktan korkarız. *Hepimiz* saklanmak isteriz. Ve bu *e-posta*," –sanki bu kelimeyi ben uydurmuşum gibi söylüyordu–, "bu *e-posta* sayesinde tam anlamıyla idealize edilmiş bir ilişkin olabiliyor. Hiçbir risk almıyorsun. Bilgisayar ekranın gerisinde tam anlamıyla güvendesin. Şimdi, düşünmeni istediğim bir şey var. Sen bu delikanlı konusunda hiçbir şey bilmiyorsun aslında, değil mi? Hiç var olmamış bile olabilir."

"Anlamadım?"

"Anlattığın kişi. Hiç var olmamış bile olabilir."

Etrafımdaki gerçekliğin parçalandığını hissedebiliyordum. Çocuk ve ergen psikoloğunun pembe suratına yakından baktım. Şaka yapıyor ya da metafor kullanıyor gibi görünmüyordu. "Aynı sınıftaydık, bir dönem boyunca," dedim yavaşça. "Onu neredeyse her gün gördüm. Birbirimizle konuştuk. Ben... hafızam bayağı net bu konuda." Konuştukça kendime güvenim geri geldi. "Var olduğunu gerçekten düşünüyorum. Demek istediğim yüzde yüz emin değilim, ama sizinle burada oturup konuştuğumdan da yüzde yüz emin değilim"

"Ama seninle yüz yüze oturuyoruz. Gerçek insanlarız. O gerçek insan seviyesinde işlev görmüyor. Senin için gerçek bir insan değil. Eğer gerçek bir insan olsaydı, durumdaki aksaklıkları ya da, senin açından bakarsak, onun *gerçekten orada olmadığını* görmek için her türlü şansın olurdu. Bunun yerine o bir mesajlar serisinde var oluyor, *hep* orada, sen bilgisayarı her açtığında. O mesajları tekrar tekrar okuduğuna bahse varım, doğru değil mi?"

"Evet."

"Tabii okuyorsun. En ideal eş o çünkü, boşlukları sen dolduruyorsun. Şimdi sana bir soru soracağım ve bunu düşünmeni istiyorum." Duraksadı. "Ya bu bilgisayar ahbabının... Ağzı kokuyorsa?"

"Anlamadım?"

"Sadece bir düşün."

Düşündüm. "Kusura bakmayın, ama soruyu anladığımı sanmıyorum."

"Ya bu delikanlının bizzat kendisini tanırsan ve bu delikanlının ağız kokusu olduğu ortaya çıkarsa?

Biraz daha düşündüm. "Peki, öyle bir şey olursa, o zaman bir karar vermem gerekir sanırım," dedim. "Ama o zamana kadar endişelenecek pek bir şey yok gibi."

"Kesinlikle! O gerçek bir insan olmadığı için bunun için endişelenmene gerek yok. Ne söylemeye çalıştığımı anlıyor musun? Mükemmel bir insan gibi görünüyor, ancak o maskenin arkasındaki gerçek insanın her tür problemi olabilir."

"Ya, ağız kokusu gibi?"

"Kesinlikle."

"Bakın," dedim, "kulağa 'O kadar beyin ile ilgilenen bir insanım ki nasıl bir nefesi olduğuyla ilgilenmezdim,' gibi gelsin istemiyorum ama bunu halledebilirdik gibi geliyor bana. Bu dünyada bağ kurabildiğin bir insanla karşılaşmak o kadar nadir ki. İnsanların çoğu çok berbat. Büyük resme bakınca, ağız kokusunun üstesinden gelinebilir. Sırf bunu halletmek için tasarlanmış bir sürü ürün var mesela. Bir insanı ilginç ve anlamlı bir insan yapanların aksine."

Psikolog işaretparmaklarını birleştirdi. "İnsanların çoğunun 'çok berbat' olduğunu söylemen ilgimi çekti? Çoğu insanı berbat yapan ne?"

Teorimi anlattım. Çoğu insan, tanıştığınız anda, bir çeşit yarışma için sizi ölçüp biçiyordu. Sanki herkes cankurtaran botlarına sığacak insan sayısının sınırlı olduğu bir yerde gemi kazası korkusuyla yaşıyormuş gibi, sürekli kendi yerlerini belirlemeye ve vazgeçilebilir insanları, gözden çıkarabileceklerini tespit etmeye çalışıyordu. Hannah da böyleydi, Angela'ya karşı benimle ittifak yapmak istemişti. "Herkes kendini güvence altına almak istiyor: Bottan atılan kişi *ben* olmayacağım, *onlar* olacak. İnsanları devamlı iki gruba ayırıyorlar, müttefikler ve vazgeçilebilir olanlar."

"Kendini vazgeçilebilir insanlardan biri olarak mı görüyorsun?

"Bu soruya bulaşmak istemiyorum, insanların çoğunun konuşmak istediği *tek şey* bu. Sizin botta kalıp kalmayacağınızı kestirmeye çalışan insanların aksine, sizi anlamak isteyen insanların sayısı gerçekten çok sınırlı."

"Selin, benim gördüğüm çok basit, çok doğal bir şey: rekabet ve yaşıtların tarafından reddedilme korkusu. Açıkça görülüyor ki lisedeyken inanılmaz başarılıydın. Sonra Harvard'a geldin ve en az senin kadar, belki kimisi senden de başarılı olan bin altı yüz akranınla karşılaştın. Akranlarınla her sohbetinde bir rekabet altmetni buluyorsun. Ortalamayı tutturamayacağın, atılacağın endişesine kapılıyorsun.

Süremiz doldu ne yazık ki. Verimli bir görüşme yaptığımı-

zı düşünüyorum. Bir sürü çelişkili duygu dinliyorum senden. Öteki insanların berbatlığına dair algın kendini aşağıda görmeni ve reddedilme korkunu telafi etmek için olabilir gibi geliyor bana. Akranlarının reddini rasyonalize ediyorsun; bunun onların eksikliğinden kaynaklandığını söylüyorsun, seninkinden değil. *Onlar* senin felsefeni veya fikirlerini anlayamıyor.

Tüm bunlar seni korkunç şekilde yalnız hale getiriyor ki bu bilgisayar ahbabına olan yatkınlığını açıklıyor bence. Sana tam da istediğini sunuyor: kişilerarası olmayan kişilerarası bir ilişki. Onunlayken uzatma kablosunun odanın hangi tarafında olduğunu düşünmen gerekmez. Ancak tam da bu yüzden gerçek, samimi bir ilişki değil bu. Gerçek hayat böyle şeyleri tartışmak ve üzerlerinde uzlaşmaktır. Bu durum senin anksiyeteni, hata yapıyor olduğun hissini açıklıyor.

Önümüzdeki birkaç haftada; gerçek yakınlıklarda hata diye bir şey olmadığını, en azından senin anladığın anlamda bir hata olmadığını anlamanı sağlamak istiyorum. Yanlış tek bir hamleyle her şeyi yok etmezsin. Arkadaşlık desteklendiğin ve hata *yapma* hakkın olan bir alandır. Bana göre bu anlayış seviyesine ulaştığında bir sürü şey sana kendini daha iyi hissettirecek."

Buna karşılık söylenecek bir şey yok gibiydi, ben de kafamı sallayıp ceketimi giydim. Tüm akıl sağlığı bölümünün yakında yeni bir binaya taşınacağını söyledi. Kartının arkasına eski ve yeni binaların haritasını çizip bana uzattı. Cebime koydum, ama hiç kullanmayacağımı biliyordum.

Dışarı çıktığımda yağmur çiseliyordu. Şemsiyem yoktu. Endişeden karnım kasıldı. Onun hakkında konuşarak Ivan'a ihanet etmiştim. Yabancı birinin ona "bu bilgisayar ahbabı" demesine ve onu Unabomber'la karşılaştırmasına neden olarak. Benim sayemde "bu bilgisayar ahbabı" diye nöral bir temsil vardı artık dünyada. Ivan'ın bunu öğreneceğine, belki de bir şekilde çoktan bildiğine dair akıldışı bir korku hissediyordum.

Ivan'ın da benimle ilgili konuştuğu düşüncesiyle kendimi rahatlatmaya çalıştım. Arkadaşı Imre'nin benimle ilgili düşün-

dükleri, psikoloğun Ivan'a dair düşüncelerinden daha az aptalca değildi muhtemelen. Bu düşünce beni hiç neşelendirmedi.

Sevgili Ivan,

Mesajını anlamam kolay olmadı. Kelimelerin nokta koymak için bir araç olduğunu düşünmeye çok alışkınım sanırım. Kelimeler bir ruh hali yaratırlar, ama o halin kendisi değillerdir. Bazı ruh hallerinin açık ve mantıklı dille ya da makalelerle aktarılamayacağını düşünüyorum ben de. Makaleler baş belası olabiliyor! En basitinden, okuyucu yanında olmadığı için hiçbir mantıksal adımı atlayamıyorsun. Ve bağlantı çok kırılgan olduğu zaman, adımları anlatmak o kadar uzun sürüyor ya da imkânsız oluyor ki adımların sonuna geldiğinde ruh halini yitirmiş oluyorsun.

Bu anlamda, bir dosta mektup yazmak daha iyi. Daha fazlası yanına kâr kalabilir. Daha büyük sıçramalar yapabilirsin. Tabii ki her zaman karşındakinin takip edememesi ihtimali var. Hep düşünüyorum bunu. Bir ruh hali hangi noktada kafa karışıklığına değmez olur? Doğru oran nedir?

Seni ve mektuplarını yazan kişiyi hiç birbirinden ayrı düşünmemişim. Ama ne demek istediğini anlıyorum sanırım. Sana bir e-posta gönderdiğimde onu kimin yazdığını nasıl bileceksin? Herkes olabilir. Seni ikna etmemin hiçbir yolu yok. Ben "Benim!" derim; sense "'Ben' kim?" dersin.

İkimizin de birer hayalet yazarı olduğu ortaya çıksa inanılmaz olmaz mıydı? Birlikte uzun uzun yürüdüklerini ve sadece bir şeyler çıkagelirse konuştuklarını hayal et sadece...

Ivan, redwood.stanford.edu'da göründü, sonra da kepler.berkeley.edu'da.

Svetlana'yla birlikte koşmaya gittik. Şort giydiğinde ne kadar özgür hissettiğini anlatıp durdu. Bacaklarındaki tüyleri *Nair*

ağdayla ilk defa almıştı. Yazdığı şiirden bahsetti. Dizüstü bilgisayarını yağmurda düşürdüğünü ve evreni yuttuğunu yazmış. "Evreni yutma"nın kulağa gösterişçi geldiği konusunda endişeleniyormuş, çünkü tarif etmeye çalıştığı his haşlanmış tüm bir yumurtayı yutmaya yakın bir şeymiş. Sadece tüm bir yumurtayı yuttuğunu söyleyip evreni rahat mı bırakmalıydı? Ancak yumurta tüm evren gibi *hissettiriyormuş*. "Kulağa gösterişçi geliyorsan, samimi olman zor," dedi. "Demek istiyorum ki tüm evreni yutmuş gibi hissediyorsan eğer, ne yapman gerekir? Öyle olduğunu söylememek mi?"

"Ben de merak ediyorum bunu," dedim. Nihayetinde, evreni yutmuş gibi hissettiğini yazması gerekiyordu bence, *tam anlamıyla* haşlanmış yumurtayı yutmuş gibi hissetmediği sürece. Eğer öyleyse, ihtiyatlı olma konusunda biraz hata yapması daha iyi olurdu muhtemelen.

"Sanırım," dedi.

Ivan e-posta gönderdi. Yıldızlarla ve cehennemle ilgili düzyazı şiirdi bir nevi. Gerçekten onlarla alakalıydı. Ara ara yıldızlar ve cehennemle ilgili espriler yaptım kendi kendime. Espri yapabileceğim kimse yoktu.

Yetişkin eğitimi programı yeni bir öğrenci atadı. Formda sadece "Dinah, cebir, perşembe, 7" yazıyordu.

Dinah neredeyse annemle yaşıttı. Çiçekli elbisesinin göğüs kısmında, üzerinde siyah bir oğlanın masadan kalkarken omzunun üstünden baktığı hafif bulanık bir fotoğraf olan büyükçe bir düğme vardı. Dinah, kırmızı büyük çantasından eşyalarını çıkarırken bir oturuyor bir kalkıyordu. Fotoğraftaki oğlanın, ocak ayında on sekiz yaşındayken ölen oğlu Albert olduğunu söyledi. Ben de on sekiz yaşındaydım. Ben canlı bir şekilde onunla otururken, oğlunun neden artık var olmadığını ben bile merak ediyordum, ama o nasıl merak etmezdi?

"Başınız sağ olsun," dedim.

"Sağ ol tatlım," dedi. "Her şeyin bir nedeni var. Ama nedenini bilmiyorum. Bu yüzden okula geri döndüm."

"Harika bir şey yapıyorsunuz," dedim, çünkü okumaya hâlâ inanıyordum.

"Kesinlikle tatlım. Hem zaten bütün gün ne yapayım? Artık üniversiteye gidiyorum işte! Sorun şu ki cebirden hiç anlamıyorum." İç çekti. "Derse gidiyorum. Anlamıyorum. Bu yüzden derse *gitmiyorum*. *Yine* bir şey anlamıyorum. Derse gideyim ya da gitmeyeyim adamın söylediği tek kelimeyi bile anlamıyorum. Artan sarma, azalan sarma; bana hiçbir şey ifade etmiyor."

Bu arada çantasından beş pembe yün, üç gevşek sigara, altın rengi bir çakmak, spiralli bir defter, cebir kitabı, iki kırık kalem, sarı kurdele ve yapraklı bir bitkinin ince dallarıyla süslenmiş bir çerçeve çıkarıp masanın üstüne yerleştirdi. Çerçevede oğlunun büyütülmüş fotoğrafı vardı.

Sandalyesini düzeltti ve defterini açtı. "Peki," dedi, "bana anlatmanı istediğim ilk şey şu Sarma."

"Sarma," diye tekrarladım zaman kazanmak için. Sarmanın tütünle ya da yemekle ilgili bir şey olduğundan emindim.

"Evet. Azalan sarma."

"Hmm," dedim. "Azalan *sıralama* demek istiyor olabilir misin?"

Dinah bana bakakaldı, eliyle masaya vurdu ve kafasını salladı. "Evet o, kesinlikle o! Ne dediğimi anladın mı şimdi? Adamın dediği tek bir şeyi bile anlamıyorum! Söylediği *kelimeleri* bile anlamıyorum. O zaman bana anlatmanı istediğim ilk şey azalan sarma. Yani sıralama. Ha ha! Yine 'sarma' dedim. Duydun mu?" Eline bir sigara alıp parmaklarının arasında döndürmeye başladı.

"Azalan sıralamada en büyük sayıdan başlayıp en küçüğe doğru ilerlersin," dedim. "Sırayla. Bir çeşit sıradır bu. Diyelim ki birkaç sayın var; mesela bir, dokuz ve üç. Ve onları azalan sırayla dizmek istiyorsun; bu da dokuz, üç, bir olurdu.

"Peki peki, bir dakika. Üç ve biri dokuzdan nasıl elde ettin?"

"Yani kafamdan attım onları. Örnek sayı olarak."

Bir saniye için bana baktı. "Bak tatlım," dedi, "bana biraz

müsaade et. Bir sigara içmem lazım. Yo yo, sen kalkma. Burada bekle. Beş dakikaya dönerim."

"Anlamadım?"

"Benim için endişelenmene gerek yok. Çünkü ben buradayım. Hiçbir yere gitmiyorum, hayıııır efendim, buradayım." Çakmağını aldı.

"Tamam ama nereye gidiyorsun?"

"Ben *buradayım* işte tatlım. Önemli olan da bu," dedi ve kapıdan çıktı.

Üç paket pembe yüne baktım. Ardından yerimden kalkıp pencereden dışarıyı izledim. Sulu kar gökten düşüyor ve yerde yığınlar oluşturuyordu. Bana yıldızları ve cehennemi hatırlattı.

Ertesi gün öğleden sonra kütüphaneye gittim, Pablo Neruda'nın *Atoma Övgü*'sünü aldım ve okumaya başladım. Bilmediğim kelimeler vardı, ama yavaşlamıyordum. Anlamını tahmin edip devam ettim ve sonra Ivan'ın haklı olduğunu gördüm: Anlamak heyecan vericiydi.

Atom; bir asker, bir ordu mensubu tarafından baştan çıkarılmıştı. *En minik yıldız, metale gömülmüş*, diyordu asker ya da diyor gibiydi. *Zincirlerini çözeceğim senin, gün ışığını göreceksin. Sen bir Yunan tanrısısın, tırnağımda uzanan. Ceketimin içinde koruyacağım seni, bir Kuzey Amerika hapı gibi.*

Atom, askeri duyup dışarı çıktı ve özgür kaldı. Kuduz bir parlaklık oldu. Mikropları katletti ve korollere ket vurdu, Hiroşima'daki kuşlar alazlanmış armutlar gibi gökten düştü. Sonunda şair atoma yalvardı toprağa geri dönmesi için. "Ah, *chisca loca*," diyordu. "Ah çılgın kıvılcım." *Minerallerin battaniyesine geri göm kendini, kör kayaya dön, tarımla işbirliği yap, ve maskenin bu ölümlü küllerinin yerine asilliği başka bir şeyden al, tahıla isyanını terk et ve insanlar arası barış için manyetizmi serbest bırak ki senin ışıltılı şeyin cehennem olmasın, aksine mutluluk, umut, dünyaya katkı olsun.*

Beni çarpan şey şiirin tam anlamıyla yıldızlar ve cehennemle ilgili olmasıydı. Bu düşünceyle camdan dışarı baktım ve aylar-

dan nisan olmasına rağmen yine kar yağdığını gördüm. Birdenbire bir rüzgâr çıktı ve karı *yukarı* doğru savurdu, göğe doğru. Bunları Ivan'a anlatmam gerekiyordu.

Ivan'a yazarken en sevdiğim bölümlerin şiirin başı ve ortası olduğunu fark ettim. Atomun baştan çıkması. Sonu da güzel yazılmıştı, ama bu kadar sevmedim. Dedemin karnım ağrıdığında bana söylediği bir tekerlemeyi hatırlattığını anlattım Ivan'a: "Dağlara, taşlara, kuşlara, kurtlara, Selin'in karın ağrısı geçsin, geçip gitsin."

Gerçek hayatta işler bu kadar kolay değil. Bir acıya "Hadi taşa geri dön," deyip geçemezsin. Dahası "barış" aldatıcı bir şey. Mısır gevreğiyle aynı şey olmasına imkân yok.

Uyanınca Ivan'ın cevabını gördüm.

Sevgili Sonya,

Berkeley'de kar olmadığını yazacaktım sana, ama aslında burada da yok. Diğer her şey olması gerektiği gibi, penceremin altında trafik ışıkları yanıp sönüyor; tıpkı kalbim gibi. Önümdeki dört yılı nerede geçireceğime karar vermem için on beş saatim var; New Haven'da mı, California'da mı.

Senin atom barışa ya da tahıla ya da herhangi bir şeye geri dönmeyecek bence. Bir kere baştan çıktıysa geri dönüş yok. Yol hep ileriye doğru artık ve masumiyetle ilgili bölümden sonra daha da zor bu. Masummuş gibi davranmak işe yaramaz artık. Baştan çıkmış atomun insanları baştan çıkaracak gücü var, böyle bir şey nadiren yok olur.

Mesajından ne olup bittiğini çıkardım: Kar yanlış tarafa (yukarı) yağdı, ta ki kaybolana dek. Yeni çimenler toprağa geri dönmezse eğer, sorun yok; yaklaşan Merhaba Bahar sonuçta, Elveda Yaz değil. Bir daha değil.

Vanya

Bir şeyler birikmeye devam ediyordu – yıldızlar, atomlar, domuzlar, mısır gevreği. Tüm bunları bir başkasına açıklamayı hayal etme ihtimali bile giderek azalıyordu. Kime anlatsam kendini camdan atardı sıkıntıdan. *Ben* durmuş bu birikimi anbean seyrediyordum ve sıkılmak bir yana, bundan başka bir şey düşünemiyordum. Bu zıtlık dünyanın geri kalanıyla aramda doldurulamaz bir boşluk yaratıyor gibiydi.

Koşmaya gidiyor ve Ivan'ın atom, çılgın kıvılcım, insanları baştan çıkaracak enerjisi olan dediği şey ben miyim diye düşünüyordum. Bir davet miydi bu, yoksa başından mı savıyordu? Bir yandan, geri dönmenin işe yaramayacağını söylüyordu. Diğer yandan, ilerlemenin giderek zorlaştığını söylediğinde, bu kendi kendime halletmem gereken bir şeymiş gibi geliyordu kulağa.

Telefon çaldı. Arayan edebiyat dergisinin editörüydü. Kurmaca yarışmasında birinci olmuştum. Kurmaca kurulundaki hiç kimsenin beni tanımadığını ya da hakkımda bir şey bilmediğini söyledi editör. Kız mı oğlan mı olduğum konusunda bir tartışma yaşanmış. " Kız olduğunu düşünmüştüm *ben*," dedi, "Yani kadın demek istiyorum." Ödül alan tüm metinler derginin bahar sayısında basılacaktı. Benim metnim, genelde bastıklarından daha uzundu. Kısaltmayı düşünmüşlerdi ama nereyi keseceklerine karar verememişlerdi, bu yüzden tamamını epey küçük bir yazı karakteriyle basacaklardı. Editör Helen, kazananların kendi metinlerini okuyacağı kokteylin tarihini söyledi. Wordsworth Books'tan elli dolarlık hediye çeki alacaktım.

"Tamam," dedim tarihi not ederken.

"Sen.. Heyecanlanmadın mı?"

"Hayır," dedim. "Çok heyecanlıyım. Teşekkürler."

Midem kasıldı. Yarışmayı kazanmaktan ve benim oğlan olduğumu düşünmelerinden hoşlanmıştım. Elli dolardan da memnundum. Ama öykümün basılmasını ya da okunmasını istememiştim. Herhangi birinin, öykümün iyi olduğunu düşünmesini istememiştim.

* * *

Elbiseyle giyilebilecek tek ayakkabımı tamirciye götürdüm. Burnu ayrılmıştı. Topuklar da pek iyi durumda değildi. Ayakkabı tamircisi hiç dokunmadan göz attı ayakkabılara. "Tatlım," dedi, "yeni ayakkabı alman lazım."

Bir sürü ayakkabıcıya gidip kırk bir numara kadın ayakkabısı olup olmadığını sordum. Hiç kimse kırk iki numara kadın ayakkabısı yapmıyordu. Hemen hemen hiç kimse kırk bir numara da yapmıyordu. Bazen satış elemanları en büyük numaralarının kırk olduğunu itiraf ediyordu. Diğer zamanlarda ise Avrupa ölçüsünde kırk bir numara getirip Amerikan ölçüsünde de kırk bir olduğunu söylüyorlardı. Yalandı bu, aralarında bir numara fark vardı. Ayakkabı ayağıma uymuyordu, ama satış elemanı çekecekle sıkıştırarak –sadece erkekler yapıyordu bunu– "Kırk bir bu, siz kırk bir sordunuz, doğru numara bu," diyordu.

Uzun bir mesaj göndermişti Ivan, kendi sırası olmamasına rağmen. Giriş kısmı, etrafta süzülen açık yeşil melodilerin olduğu bir çöldeki bir oğlan hakkındaki bilimkurgu tefekkürüydü. Oğlan yeşil bir dumana dönüşüyordu ve dağılmak ya da birleşmek istiyordu, hangisini istediği net değildi. Bu böyle uzun bir süre devam ediyordu. Sonra konu değişti. *Sana kelimeler toplu yorum, yıldızlarımı, maddenin yoğunluğunu*, yazmıştı:

> *Yaradılışın ikinci aşamasısın sen. Boş uzayı ve çölü dolduruyorsun. Son için araç olabilirsin ama o son her şeyin başlangıcı. Sensiz hiçbir şey yok burada – yaradılış için zemin yok.*
>
> *Şair konusunda haklısın, hem de ne haklı. Şairler yalancılar, tahıla takmışlar. Atomu Fruit Loops'a, yaşamı cennete ve aşkı var olmayan bir basitliğe çivilemeye çalışıyorlar. Sen haklısın – bunu yapmamalılar. Bu mümkün değil ve öyleymiş gibi yapmamalılar.*

E-posta içimi katıksız bir sevinçle doldurdu. Söylemesini beklediğim şey buydu. Aşktan geri dönemeyeceğini, beni çağır-

dığını ve benim de gitmem gerektiğini söylemesiydi. Daha önce hissetmediğim bir huzur ve rahatlama hissediyordum. Yanmış armutlar gibi gökten düşen kuşlar, tehlikeli bir şeyi simgelemiyordu artık. Açık ve hafif bir yürekle cevap yazdım: *Yarın ya da perşembe öğleden sonra müsait misin? Ben ikiden sonra boşum.* Gönder'e bastım. Rüya gibiydi. Rusça cevabı geldiğinde rüyadan da ötesi oldu: *Yarın birbirimizi göreceğiz. 3'te. Wid. merdivenlerinde.*

Wid'i biliyordum. Widener olmalıydı, kütüphane; ama tam olarak emin değildim, sadece tahmin ediyordum.

Kafeteryada kahvaltıdayken çok az tanıdığım bir çocuk beni aynı akşam için tiyatrodaki açılış gecesine davet etti. Büyük bir iyilik olacağını, çünkü ses mühendisine âşık olduğunu söyledi. Dediği her şey mantıksız geliyordu bana. Ivan'la buluştuktan *sonrası* için bir plan yapmak çılgıncaydı, kendi ölümümü planlamak gibiydi. Geleceğimi söyledim.

Kütüphane merdivenlerinde kırmızı eşofman giymiş bir grup oğlan, aynı üniformayı giymiş bir kız fotoğraflarını çekerken poz veriyordu. Cılız bir oğlan, fil yutmuş bir boa yılanına benzeyen kitap dolu bir çantayı sürüklüyordu. Başörtülü iki kız bana doğru yaklaşıyorlardı, geçerlerken birinin diğerine Türkçe olarak "Gözlüğünü unutmadın, değil mi?" dediğini duydum.

Ivan çoktan gelmişti, merdivenlerin en üstünde oturuyordu. El salladım; ama o, avludaki bir amfiye dalıp gitmişti. Merdivenleri tırmanmaya başladım, önce birer birer sonra ikişer ikişer. Bin basamak var gibiydi. Ne kadar yaklaştığıma bakmak için kafamı kaldırdım. Ivan ayağa kalkmış bana doğru atlayarak geliyordu. Selamlamak için ikimiz de kollarımızı kaldırdık. Sonra yakınıma geldi, çok yakınıma, daha önce hiç olmadığı kadar yakına. Basamakları sessizce indik.

"En tepeye yakın oturmuşsun," dedim.

"Pardon?"

"En tepeye yakın oturmuşsun."

"Neye yakın?"

"Tepeye. Basamakların tepesine."

"Ha, tepeye. Kusura bakma. Saklanıyordum."

"Saklanıyordun?" diye tekrarladım.

"Ah, senden değil tabii! Oda arkadaşımdan. Seni gerçekten çok merak ediyor. Yazdığın bir şeyi gösterdim ve çok beğendi. Şimdi de seni görmek istiyor. Ama ben istemiyorum, bu yüzden bütün gün ondan kaçtım."

Haşlanmış bir bütün yumurta yutmuş gibi hissettim. Yazdıklarımı oda arkadaşına göstermişti? Nasıl? Ona e-postayı mı göndermişti, yoksa omzunun üstünden okumasına mı izin vermişti? Şimdi bu arkadaş etrafta mıydı? Çevreye bakındım. Bir kilise, köpek ve bir ağaç gördüm. Her şey tuhaf bir biçimde izole olmuş görünüyordu, manzaradaki her parça bir katalogdan sipariş edilmiş gibiydi.

"Merak etme," dedi Ivan. "Sanırım çoktan kayboldu. Odaya dönmüştür."

Kampüsten çıkıp nehre giden yan yollardan birine saptık. Daha önce hiç bu sokağa gelmemişim, ayna satan dükkânın altındaki bodrum kat kafesini görmemişim gibi geliyordu. Ayna dükkânıyla demir çit arasına sıkışmış küçük tuğlalı avludaki sarı şemsiyenin altına oturduk. Ivan'ın yüzü sokağa dönüktü, benimki ise aynalarla dolu bir pencereye.

Böyle bir kafeye, insanların bodrumda espresso bazlı içecekler içtiği türden birine gerçekten daha önce gelmemiştim. Menüye hiç hazırlanmadığım bir sınavdaymışım gibi tekrar tekrar baktım.

"Bu *Sanka* ne acaba?" diye sordu Ivan. "Hep merak etmişimdir. Nereye gidersen git menüdeki en ucuz şey bu. Bana Doğu Avrupa'yı çağrıştırıyor. Sence ne olabilir?"

"Kafeinsiz çözünebilir kahve," dedim.

Gözlerini kırpıştırdı. "Anlamadım, neymiş?"

"Çözünebilir kahve markası. *Nescafé* gibi ama kafeinsiz."

"Kafeinsiz *Nescafé*? Ama bu çok gereksiz." Yavaş yavaş kafa-

sını sallamaya başladı." Aa, tamam, anladım – saçmasapan bir şey olduğu için Doğu Avrupalı bir ad vermişler."

Garson siparişimizi almaya geldi. Biz neden buradaydık, garson neden bize bir şeyler getiriyordu? Soğuk kahve söyledim. Ivan nane çayı istedi. Demlikte geldi.

"Evet," dedi Ivan çayı süzgeçten dökerken. "Hazırlandın mı?"

"Neye?" Soğuk kahveden bir yudum aldım. Tahminimden daha farklıydı tadı.

"Buna."

"Hazırlık mı vardı? *Sen* hazırlandın mı?"

"Ah, ben hiç hazırlanmam. Diğer yandan oda arkadaşımsa tamamen farklıydı, dışkı meselesiyle bayağı ilgiliydi. Senin için ne hazırladığımı sordu, 'Hiçbir şey,' dediğimde dehşete düştü. 'A olamaz, ona hoş bir şeyler söylemelisin.' Sana okumam için bana bir şiir verdi, inanabiliyor musun? Belli ki kendi yazmıştı, bayağı boktan bir şiirdi. İlk dize 'ben' ile bitiyor, ikinci 'kalben', üçüncü satır 'kefen' ile. Ona dedim ki, 'Bak, Selin'i senin yazdığın bir şiire maruz bırakmayacağım. *Kendi* arkadaşlarına okut.' Ama kendisinin yazdığını inkâr edip durdu! 'Hayır, hayır, hayır ben yazmadım onu. *Yeats* yazdı.' Yeats, düşünebiliyor musun?"

"Ya, Yeats," dedim.

"Ama daha sonra doğruyu söylediğini öğrendim. Kitabı gösterdi bana. Şiiri gerçekten Yeats yazmıştı!" Uzun uzun güldü.

"Kahven nasıl?" diye sordu Ivan.

"İdare eder," dedim. "Sanırım soğuk kahve sevmiyorum."

"Başka bir şey söylemek ister misin?"

"Yo, sağ ol."

"Ah, bilerek mi söyledin onu? Anladım. Param olmadığında Frankfurt'ta ben de yapmıştım. Devamlı *Guinness* söylüyordum, çünkü ucuzdu ama tadını sevmiyordum. Böylece her bardağı bitirmem çok uzun sürüyordu ve beni bardan atamıyorlardı."

"Beni buradan atmayı asla başaramayacaklar," diye hemfikir oldum üzülerek.

* * *

"Radu, oda arkadaşım?" dedi Ivan.

"Evet?"

"Bir kız arkadaş için her şeyi yapacak durumda."

"Öyle mi?"

"Bayağı kötü. Birinci sınıflara bile asılıyor."

"Gerçekten mi," dedim biraz aşağılanmış hissederek.

"Onları takip ediyor, gözetliyor."

"Kızmıyorlar mı?"

"Bilmem," dedi. "Belki komik olduğunu düşünüyorlardır."

"Belki," dedim şüphe duyarak.

"Radu Romanyalı. Geçen yaz Washington'da çalışıyordu, ama Romanya'dan bir kıza âşıktı."

"Ya."

"Kız Romanya'daydı, Radu her gün kartpostal gönderiyordu. Bu kartlarda duygularını giderek daha fazla açığa vuruyordu. Aşama aşama aktarma konusunda çok dikkatliydi onu korkutmamak için."

"İşe yaradı mı?"

"Hayır," dedi, gülmeye başladı, "çünkü kız Berlin'deymiş! Katpostalları Budapeşte'deki büyükannesinden başka kimsenin yaşamadığı aile evine gönderiyormuş. Büyükanne, Washington'daki Radu'dan her gün kart alıyormuş!"

"Olamaz! Geri gönderemez miydi onları?"

"Seksen yaşında bir büyükanne! Radu'nun hayrına her gün postaneye gitmesi mi gerekirdi?"

"Hayır sanırım."

"Tabii ki hayır. Torununun eylülde geri dönmesini bekledi ve tüm kartpostalları naylon bir poşette verdi ona." Naylon poşetten özellikle etkilenmiş gibiydi ve bir saniye sonra kendisi de bu detayı tekrarladı. "Naylon bir poşette doksan kartpostal."

"Korkunç," dedim, ama ben de gülüyordum.

"Neden korkunç? Kız kartları aldı sonunda. Büyükannesi hepsini çöpe atabilirdi. Radu şanslıymış yine de."

"Hayır, değilmiş!" dedim. "Kız hepsini bir kerede sırayla okuduğunda çok sıkıcı ve tekdüze gelmiştir. Günde bir tane o kadar sıkıcı olmazdı."

"Hmm," dedi Ivan. "Haklısın. Doksan kartı bir günde okumak, doksan gün boyunca birer kart okumaktan farklı." Arkasına yaslandı ve boşluğa gözlerini dikti, vardığımız sonuçtan memnundu belli ki.

"Sonunda ne oldu peki?" diye sordum.

"Hı?"

"Oda arkadaşın ve kız."

"Ha – hiçbir şey.

"Hiçbir şey?"

"Yani, buluştular, uzun bir yürüyüş yaptılar, belki nehir kıyısındaydı, belki de ay vardı. Ayrıntıları hatırlamıyorum. Sonra kız dedi ki, 'Radu, âşık olmayan birini kendine nasıl âşık edeceğini biliyor musun ?'" Durdu ve bana baktı. "Cevabı biliyor musun?"

"Birini kendine nasıl âşık edersin?" Yüzüm kızardı. "Hayır."

Gülüyordu, neredeyse espriyi anlatmasına engel olacak kadar çok gülüyordu. "'Ruhunu geliştirmen gerekir!' Kız böyle demiş Radu'ya. Ha ha!"

Bir anda gülemez oldum. "Ruhunu geliştirmek," diye tekrarladım. Sesimin titrediğini fark ettim. "Hatırlamaya çalışacağım."

Ivan gülmeyi kesti. "Öyle demek istemedim," dedi.

Ama artık çok geçti. Söylediği her şey bana doğrudan dokunuyordu. Radu ve kartpostallarından itibaren her şey kötü bir alametin taşıyıcısı gibiydi. Zar zor konuşabiliyordum, tüm sohbeti tek başına sürdürdü. Komik, şaşırtıcı, etkileyici şeyler söyledi. Hepsi beni daha da sıkıntıya soktu. Macaristan'da evdeyken ailesini ve kız kardeşlerini eğlendirmesi gerektiğini düşündüğünü ve onları dışarı çıkardığını anlattı. İki yıl önce hep birlikte; o, annesi, kız kardeşi ve arkadaşı Imre, annesinin minicik *Mazda*'sıyla Floransa'ya gitmişler ve üç gün boyunca arabada yaşamışlar. Üç gün boyunca bir ders alıyormuş, arabada da Sosyal Analiz ödevini tamamlamış. Harvard, annesinin minik *Mazda*'sıyla dört kişi İtalya'ya gittikleri için fazladan ders kredisi vermiş.

"Roma'dan ayrılırken hep üzülürsün," dedi bir noktada. "Dönene kadar da mutsuz olursun."

Motosiklet kullanmayı öğrendiğinden, ehliyet aldığından bahsetti. En küçük kardeşinin onu ziyaret ettiğini, New York'a ve Annapolis'e motorla gittiklerini anlattı. Kardeşinin anne ve babasına motosikletten bahsetmemesi gerekiyormuş, ama kendini tutamamış. Fakat Ivan'dan önce döndüğü için sorun yaşayan da o olmuş. Düzenli aralıklarla bana daha çok konuşmam ve onu saçmalamaktan kurtarmam gerektiğini söylüyordu. "Saçmalamak"tan ne kastettiğini tam anlamamıştım. Bir konuda uyarılmışım gibi rahatsız edici bir his oluştu. Saçmalamadığını, anlattıklarının ilginç olduğunu söyledim. Saçmasapan şeyler hakkında konuşuyormuş gibi görünmek istemiyormuş sadece.

Çek diş hekiminden bahsetti. Budapeşte'ye geldiğinde ona etrafı göstermek için ne kadar heyecanlı olduğunu anlattı; yine de devamlı sızlanan ve hiçbir şeyi beğenmeyen kocasıyla gelmesi hoş değildi. Diş hekiminin sızlanan kocasının tasvirinde uğursuz bir işaret varmış gibi geldi bana.

Garsonun hesabı getirmesini beklerken anahtarlık/cüzdan kombinasyonumu çıkardım.

"Gerçekten senin ödemene müsaade edeceğimi düşünmüyorsun, değil mi?" dedi Ivan. Deri bir erkek cüzdanı vardı. Çıktık ve yürümeye başladık. İşletme Okulu'na çıkan bir köprüye ulaştık. Ivan orada bir kilise ya da bir bahçe, aradığımız ama hiç bulamadığımız bir şey olduğunu söyledi.

"Kullanılabilecek iki köprü var," dedi ana yoldan karşıya geçerken.

"Ya," dedim.

"Bu, o kadar da romantik olmayan."

Düzgün kesilmiş çimenlerin içinden geçen, asfalt, dolambaçlı bir yoldan yürüyorduk. Bir sürü çalılık ve tuğladan ya da taştan yapılmış tek tük binalar vardı çevrede. Birkaç kişi frizbi oynuyordu. Ivan'a uygun uzaklıkta durabilme gayreti içindeyken bir İskoç teriyerine bastım. Viyakladı. Bir kadının şaşırmış ifadesini gördüm. "Özür dilerim!" diye haykırdım. Kadın cevap verecek zaman bulamadan biz geçip gittik.

"Köpeğe gerçekten üzülmüş gibiydin," dedi Ivan.

Üzgün görünmemeye çalıştım.

"Hayvanları sever misin?" diye sordu.

Düşündüm. Sevip sevmediğim konusunda hiçbir fikrim yoktu. "Sanmıyorum," dedim.

"Sevmiyorsun?"

"Yani, onlar benden pek hoşlanmadıkları için alınıyorum. Köpeğin üstüne bastığım için üzgünüm yine de."

"Hayvanlar seni sevmiyor mu? Nasıl yani?"

"Yani, *gerçek* anlamda hoşlanamazlar demek istiyorum. Mesela bir insan gibi."

"Ha, onları insan olmamakla suçluyorsun."

"Eskiden bir köpeğim vardı, onun konuşabildiği bir kâbus görüyordum devamlı. 'Tüm yaptığın bana patronluk taslamak. Aptalmışım gibi konuşuyorsun. Saçma sapan bir isim verdin bana,' diyordu."

"Adı neydi?"

Daha cevap veremeden Ivan beni dirseğimden çekince kenara doğru sendeledim, patenleriyle vızıldayarak geçen tıknaz adamın güzergâhının dışına. Adam diz koruyucu, dirsek koruyucu ve kask takıyordu. Tam önümüzde, asfalttaki minik bir tümseğe çarpmış, sendelemiş ve dengesine tekrar kavuşmuştu.

"Tüh, düşmesini umuyordum," dedi Ivan. "Çok gülerdim."

Çarpılmış gibi oldum. Birinin düşmesini görmeyi nasıl *isteyebilirdi*? Beni görmeyi bu yüzden mi kabul etmişti? Yürürken yanlış adım atma ihtimalimi düşünerek ayaklarıma bakıyordum. Ivan da ayaklarımla ilgileniyordu dalgın bir ifadeyle. Göz göze geldiğimizde gülümsedi. "Güzel ayakkabı," dedi.

Nehre, anayolun sınırına kadar yürüdük ve bir markete rastladık. İçeri girdik. Normal insanların market alışverişi yaptığını görmek çok tuhaftı. Çileklerde kampanya vardı. Kutularca çilek kaleye benzer şekilde yığılmış, her iki yandan kremşantilerle kuşatılmıştı.

"Bununla ne yapabiliriz merak ettim," dedi Ivan neredeyse kızgın bir ifadeyle kremşantiye bakarken. Yüzümün kızardığını hissediyordum. Çilek almaya karar verdik. Kasa sırasında

ikimizin de dikkatini *Kendi*[4] isimli bir dergi çekti. Kendisinin halihazırda bilmediği bir şey anlatamayacaklarını söyledi Ivan.

Vınlayarak geçen araba ve kamyonlarla dolu, çok şeritli bir otobanın kenarında yürüyorduk. Çimenli bir adacığa denk geldik yolda. Çimenlerin üstünde birkaç sandalye ve paslı bir kürek vardı, kasvetli bir oyunun dekoru gibiydi.

"Oturmamız gereken yer burasıdır belki," dedi Ivan.

Sandalyelere geçip çilek kutusunu açtık. Bir tane çilek aldım. Topraklı olduğunu görebiliyordum. Hiç suyumuz olmadığı için elimden geldiğince tozunu aldım ve yedim. Topraktan dolayı çıtır çıtırdı. Bir tane daha aldım. İlki kadar kirli görünüyordu. Uzun bir süre elimde tuttum. Ivan onu bu akşam ziyarete gelecek olan arkadaşı hakkında konuşuyordu: liseden bir arkadaşı ve tekerli sandalyedeki sevgilisi. Anlaşılan bu arkadaş sadece engelli kadınlarla çıkıyormuş. Engelli bir kadınla başlamış, sonra onun bir arkadaşıyla çıkmaya başlamış, ardından da alakasız bir üçüncüyle – üçü de tekerlekli sandalyedeymiş. Hepsi de hoş tiplermiş. Arabaların uğultusu yakından geliyordu, bize birkaç metre mesafeden. Her birinde bir ya da birkaç kişi vardı. O insanların hiçbiri bizim oturduğumuz sandalyelerde oturmak zorunda değildi. Belki de, daha kötü bir yere gidiyorlardı.

Ivan'la birlikte elimdeki çileğe uzun uzun baktık.

"Yapamam," dedim.

Başıyla onayladı. "Gömmemiz lazım. Kalktı, paslı küreği aldı ve kuru toprağı delmek için kenarına bastı. Küçük bir çukur kazdı, çileği içine koyduk.

"Onun için en uygun yer," dedim.

"Farkındayım," dedi. "Hepsini mi gömsek?

Tüm çilekleri gömdük ve yürümeye devam ettik.

Birkaç kere konuşmaya çalıştım, hep o konuşmak zorunda kalmasın diye. Kelimeler hep yanlıştı. Ben birine eski kafalı diyordum, o hepsi kapalı dediğimi sanıyordu. Başka birini "çökmeye başladı" diye tarif ettim.

4 Orijinali *Self*.

"Çökmek mi?"

"Dağılmak gibi. Her şey çok iyi – başta kız çok iyi ama ardından ufak tefek şeylere sinirlenmeye başlıyor." Kulağa dilbilim kitabındaki afazi gibi geliyordum: "Yazı, yazılı, bugün değil, ama yarın."

Yazın ne yapacağımı sordu Ivan. Bilmiyordum. Şaşırmıştı ve nedense memnuniyetsiz görünüyordu. "Bir yerlere gitmeyi denemelisin," dedi. *Let's Go*'ya, özellikle öğrenci turistlere hitap eden gezi rehberi serisine başvurmam gerektiğini söyledi. Eğer seni yazar olarak seçerlerse yaz için dünyadaki herhangi bir ülkeye gidebiliyormuşsun.

Ivan yedi haftalığına Macaristan'a, ondan sonra da Radu'yla Japonya'da bir matematik konferansına gidecekti. Matematikçilerin hiç tatil yapmadığını, bu yüzden de Honolulu gibi yerlerde konferanslar yaptıklarını söyledi. Diğer insanlardan temelden farklılarmış gibi bahsediyordu matematikçilerden. Ivan'ın hiçbir şey bilmediği bir alan olan çevre bilimi üzerineymiş konferans. Ama tezi rastgele yürüyüş üzerine olduğu için tavşan ve tilkilerin rastgele yürüyüşleriyle ilgili bir hikâye uydurmuş. Çevre bilimciler de ona inanmışlar ve Tokyo'ya giden bir bilet almışlar.

Bu konuşmanın Nina'nın hikâyesinde geçtiğine dair tekinsiz bir hissim vardı: rengeyiklerinin hareketlerini çalışıyormuş gibi yapan ve fiziğin doğuya itmeye devam ettiği Nina.

Konuşmanın bir yerinde Ivan çileklerin ağaçta yetiştiğine değindi. Yere yakın küçük bitkilerde yetiştiğini sandığımı söyledim. "Hayır, ağaçta," dedi.

"Peki," dedim. Çileklerin yerde yetiştiğini görmüştüm daha önce ama bu, onların ağaçta yetişmediğine dair çürütülemez bir kanıt gibi gelmedi.

"Kolay ikna oluyorsun," dedi.

Üç saat yürüdük. Dönüşte kaybolduk ve dik bir tepeden inmek zorunda kaldık. Tepeden inmeyi gerçekten istemiyordum. Bir ağaca sarıldım ve bir dakika kadar orada kaldım.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Ivan.

"Bilmiyorum," dedim.

Başını salladı. Tepeden inmenin bir sürü yolu olduğunu, ama en iyi yolun bir ağacın içinden geçmek zorunda kalmadığın yol olduğunu söyledi. Çok geçmeden Çavuşesku ve karısının idamından bahsetmeye başladı.

Ivan'ın yurt odası nehre bakan betondan kulenin on birinci katının köşesindeydi. Odanın tamamı pencerelerle çevrelenmişti. Gece yarısıydı ve orada olmak, uçan mavi bir kutunun içinde olmak gibiydi. Bisikletler ve kürekler yanıp sönen ışıklarıyla bir galaksi gibi aşağıda dalgalanıyordu. Ivan'ın yazdığı, tüm gece kalbi gibi yanıp sönen trafik lambasını görmüştüm. Yere oturduğumuzda daha az sürükleniyormuş gibi hissedebilmek için ellerimi bedenime yapıştırdım. Odasının bu kadar temiz olmasının nedeni, odayı sevgilisi tekerlekli sandalyede olan arkadaşına ödünç verecek olmasıymış: Bina yetmişlerde yapılmıştı ve isyanlara karşı tek dayanıklı bina olmakla kalmayıp aynı zamanda tamamen engelsizdi. Odasının neden böyle temiz olduğunu sormamıştım.

Ivan'ın bilgisayarı açıktı. "Kıvılcımlar nedir?" cümlesi ekranda kayıyordu. Ona bir şey hatırlattığını söyledi, ama tam olarak ne hatırlattığını bilmiyormuş.

"Aynı lambadan bende de var," dedim insan boyutundaki halojen lambayı fark edince, kitapçıda satıyorlardı onu. Hannah'yla beraber almıştık. Daha önce hiç halojen lambam olmamıştı, görmemiştim bile. Seviyordum o lambayı.

"Herkeste var bundan," dedi Ivan. Lambadan hoşlanmadığını, çünkü eşyalarının özgün olmasını tercih ettiğini, aksi durumun başka bir yerde yiyebilecekken *Mcdonald's*'ta yemek gibi olduğunu söyledi. *Baskin-Robbins*'e gitmemişti, hatta neci olduğunu bile bilmiyordu; dondurmacı mıydı?

"Dondurmacı," dedim.

Bazı arkadaşlarından bahsetti. Biri mağara keşfediyormuş. Diğeri Hint ve geymiş. "Hayatımda gördüğüm en güzel insan,"

dedi Ivan. Ne olduğunu bir an sonra anladığım ani bir acı hissettim: Demek ki benden de güzeldi. Üçüncü arkadaşı tipik bir Yahudi entelektüeliydi, buna uygun olarak tayfalık da yapıyordu. Tayfalığa dair kabaca bir fikrim vardı ama onu neyin Yahudi entelektüeli için uygun bir ilgi alanı yaptığına dair zerre fikrim yoktu. Rupert Murdoch'un paspal görünüşlü oğluyla da arkadaştı Ivan. Rupert Murdoch kimdi ki? Biliyordum aslında, ama hatırlayamadım. Ünlü bir tilki avcısı?

Ne tarz müzik sevdiğimi sordu Ivan ve pikaba Vivaldi plağı yerleştirdi.

"Çocukluğumdan beri bunlardan görmemiştim," dedim.

"Peki," diyerek iç çekti. "O halde sana pikabımla gösteriş yapma zamanı geldi."

Tüm kaydı dinledik. Ivan'ın arkadaşları hâlâ gelmemişti. Akşam yemeğine gitmek ister miyim diye sordu Ivan.

Kafeterya başka bir filmden sahne gibiydi – altıgen tepsiler, çalışanların kâğıt şapkaları, endüstriyel balık çorbasıyla ağırlaşmış hava. Ivan'ın arkasından ilerledim. Her gün yediğini düşünmek bile çılgınca geliyordu ve üstelik şimdi yapacaktı bunu.

İki çatal dolusu pilav yedim. Ivan, Frankfurt'taki kuşkonmazları anlatıyordu. Portakalı bıçak kullanarak soydum, babamın yaptığı gibi. Böylece kabuk tek parça halinde çıkıyordu, bildiğim tek numara buydu. Aniden oyunu hatırladım.

"Gitmem lazım," dedim.

"Hemen mi?" Ivan portakal kabuğu rulosuna ve yenmemiş portakala bakıyordu.

"Çok iyi vakit geçirdim," dedim. Birbirimize baktık ve tepsimi bulaşık odasına giden taşıyıcı banda koydum.

Yurda koştum, sahip olduğum tek elbiseyi giydim ve koşarak aşağı indim. Kapıdaydı çocuk. Zar zor tanıdım: zaten az tanıdığım biriydi ve smokin giymişti. "Sana borçluyum, hem de çok," dedi ve annesi tuba çalan biriyle ilgili takip edemediğim bir hikâyeye şevkle başladı.

Tiyatro kendini beğenmiş kızların cıvıltılı sesleriyle dolu betondan yapılmış serin, eko yapan bir binaydı. Oğlanlar da var-

dı, ama ağırlıklı olarak kızların seslerini duyuyordunuz. Bu kadar özgüveni, bunca fikri ve bu derece karmaşık elbiseleri nereden buluyorlardı? Her elbise birden çok kumaştan yapılmıştı, yırtmaçları, askıları ya da asimetrik etekleri vardı. Bir kız tiril tiril, içini gösteren sahte bir elbise giymişti; onun altına ise gerçek ve üstünü örten daha mini bir başka elbise. Benim elbisemse siyah örgü kumaştandı. İndirimde *Gap*'ten almıştım.

Perde açıldı. Çıplak bacaklı bir kız salıncakta sallanıyordu. Çokbilmiş bir edayla yüksek sesle konuşuyor, erkeklerle ilgili esprili ve alaycı şeyler söylüyordu.

Sonrasındaki resepsiyonda şampanya ve çilek vardı. "Bu çilekler *fazla temiz*," dedim. Çocuğa bütün öğleden sonramı Ivan'la yollarda gezinerek geçirdiğimi anlatmak istiyordum, ama konuyu nasıl açacağımı bilemedim. Abayı yaktığı ses mühendisiyle ayaküstü konuştuk. Ses kalitesine iltifatlar yağdırdık. Oyunun bir sürü farklı noktasında yüksek, atonal gürültüler olmuştu. Kız ayrılırken "Bence iyi gitti," dedi heyecanla.

Çocuk, beni yurda bırakmayı teklif etti; kendim gidebileceğimi söylediğimde rahatlamış görünüyordu. Yalnız kaldığım an içimde bir boşluk hissettim ve Ivan'ı özlediğimi fark ettim. Onu nasıl özleyebilirdim? Daha onu tanımıyordum bile.

Rastgele yürüyüşlerle ilgili öğrendiğim şey şu: Bir ağacın yanında duruyorsanız ve rastgele yönlere doğru yürümeye başlarsanız, eninde sonunda yine o ağaca dönüyordunuz. Uzun sürebiliyordu, bu süre zarfında bayağı uzaklaşmış olabiliyordunuz, ama yeterince uzun süre devam ederseniz, eninde sonunda dönüyordunuz. *Bütün mesele buydu yine – o çok yaşlı ağaç.*

"Çilekler," diye yazıyordu *Britannica Ansiklopedisi*'nde "yavaş büyüyen, lifsi kök yapısı ve asıl yapraklardan çıkan taçları olan otsu bitkilerdir."

Psikolinguistik hocası Paris'teki bir meslektaşıyla yaptığı yazışmayı anlatıyordu. UNIX işletim sisteminde vurgu imleri olmadığı için "á" ve "à", "a"ya dönüşmüştü. "'Görünmez' vurgu imleri üzerine hâlâ çalışıyorlar mı?" diye sordu. "Eğer öyleyse bu sürecin yazıbilimsel düzeyde mi, sesbilimsel düzeyde mi gerçekleştiğini nasıl test edeceğiz?"

İki lisansüstü öğrencisi bu sürecin nerede gerçekleştiğinin nasıl test edilebileceği üzerine bir tartışmaya giriştiler. Bense "á" ve "à"yı düşünüyordum –alfabesi bile bereketli kıvılcımlar yayan Avrupa'yı–; Ivan'ın annesinin *Mazda*'sını ve Roma'dan ayrılırken hep mutsuz olacağınızı.

Rusça dersinde, Lermontov'un "Kaderci"sinin girişini anlatmamız gerekiyordu. Esas soru kaderimizin gökyüzünde yazılıp yazılmadığıydı. Hikâye bana bir şey ifade etmemişti ve iyi anlatamadım. "Kendini masanın üstüne attı," deyip duruyordum "Kartları masanın üstüne attı," diyeceğime. Tek hecelik bir farktı. Yedi kere yanlış söyledim. Irina beni düzeltemeye devam etti – kendini masanın üstüne atan birinin taklidini bile yaptı, yanlışımı göreyim diye. Sekizinci sefere kadar farkı anlamadım.

Edebiyat dergisindeki resepsiyona benimle geldi Hannah. Beyaz çorapla mokasen ayakkabı ve vatkalı bir ceket giymişti. Ödülden bahsettiğim tek kişiydi. Ünlü olduğumda herkese beni üniversitenin ilk yılından beri tanıdığını anlatacağını söyledi.

Kurmaca editörü Helen ayakları yere basan, minyon ve hoş bir kadındı. Ondan hoşlanmamı beklediğini görebiliyordum ve hoşlanmıştım. Bunu ona bir konuşma edimiyle nasıl göstereceğimi bilmeden, iyi niyetimi göstermeye çalışarak sessizce tepesinde dikildim.

Üçüncü olan kişi, gece terlemeleri yaşayan ve büyükannesinin Holokost'ta olduğunu öğrenen bir kadınla ilgili öyküsünü okudu. İkinci olan, bir sabah uyandığında kafasının yerinde devasa bir kıç bulan bir adamın alegorik hikâyesini okudu. Be-

nim öyküm iyi değildi, ama en azından hepsinin aynı derecede kötü olduğunu hemen anladım. Beni kısmen rahatlattı bu. Neden hepimiz öykü yazma konusunda bu kadar kötüydük? İyiye gidecek miydik?

Okumadan sonra bir Ella Fitzgerald CD'si çalındı ve Helen beni diğer editörlerle tanıştırdı. Nasıl olmuşsa, hepsi aynı tarzda espritüel ve nazikti – hepsinin toplu olarak kendilerini değersiz gösteren bir mizah anlayışı vardı. En komik ve iğneleyici adam, şiir editörü, trençkot giymişti ve içeride güneş gözlüğü takıyordu. Helen onun adını ironik bir biçimde, sanki ünlüymüş gibi söyledi. Başkasına komik bir şeyler söylemeye devam etmeden önce kısaca elimi sıktı.

Tanıdığım tek editör Lakshmi de birinci sınıftı ve aynı binada kalıyorduk. Onunla ilgili bildiklerim güzel olduğu, uyuşturucu kullandığı, İngiliz aksanıyla konuştuğu ve farklı ülkelerde büyümüş olduğuydu. Ödülü kazanmış olmamdan etkilenmiş gibiydi. "Durgun sular derinden akar," deyip duruyordu. Tatlıydı ama bandana takmış bir adamla konuşmaya gidip beni kanepede diğer insanlara bakmam için özgür bırakınca rahatladım. Her zamanki gibi kızlara bakmak daha ilginçti. Haber editörünün kestane kahvesi saçları, hareketli bir ifadesi ve pek çok insanınkine göre daha hatırda kalan klarnet gibi yoğun ve ağır bir ses tonu vardı. İnce boynu mor ve siyah fırfırlarla bezenmiş yakasından gözüken bir kız vardı, fırfırın ne olduğuna ya da neden orada olduğuna dair bir fikri yoktu belli ki. Sakin bir şekilde kendi işine bakıyor, gözleri ve saçıyla kuklamsı başını belli ediyordu.

Helen bana plastik bardakta kırmızı şarap uzattı – ilk şarabımdı. Sadece bir yudum aldığınızdaki normal bir şaraptan tamamen farklı olduğunu anlıyordunuz. Belli bir miktarda içip yuttuğunuzda tadı tamamen farklı oluyordu.

Ertesi gün öğleden sonra derse gittiğimde Dinah çoktan gelmişti. "Merhaba, nasılsın, ben iyiyim ama ödevimi yapmadım," dedi ve masaya *Muhasebeye Giriş* kitabını koydu.

"Muhasebe mi?" dedim.

"Ay, 'muhasebe' mi dedim?" dedi. "Cebir demek istedim. Yani, kitabımı unuttum. Aman Tanrı'm, kitabımı unuttum!" Kafasına vurmaya başladı.

"Lütfen yapma," dedim. Eşya dolabından bir cebir kitabı buldum. Derstekilere benzer bir şeyler var mı diye bakmasını istedim. Sayfaları yavaş yavaş çeviriyordu. "*Bu* bilmediğim şey," dedi parmağıyla bir sayfaya vururken. "Polinomlar."

Başta polinomları anlatma konusunda endişeliydim, ama tıkır tıkır ilerledi her şey. Linda'ya kesirleri anlatmak gibi değildi kesinlikle. Dinah binomlarla trinomlar ve katsayılarla değişkenler arasındaki farkı hemen anladı. "Benzer terimleri toplama"yı anlattım. Bu daha uzun sürdü, ama anladığında kendimi çok mutlu hissettim.

"Şimdi benzer olanları birbirine ekleyeceğim," dedim.

Benzer terimleri toplamayı hallettikten sonra polinomları sadeleştirmeye başladık. "Çok iyi vakit geçiriyorum," dedi. "İşte bilmediğim buydu, polinomlarla ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Polinomların eğlenceli olabileceğini düşünmemiştim."

Rusya, İspanya ya da Latin Amerika'da araştırmacı-yazar olmak için *Let's Go*'ya, Ivan'ın bahsettiği gezi rehberleri serisine başvurdum. Mülakat üç *Let's Go* editörü tarafından yürütüldü. İlk önce Harvard Square'deki Au Bon Pain'i *Let's Go* rehberi stilinde tarif etmemi istediler. Daha önce hiç *Let's Go* rehberi okumamıştım.

"Beş dolara ton balıklı sandviç alabilirsiniz," dedim. Editörler bakıştı.

"Seni işe almazsak ne kaybederiz?" diye sordu bir kız.

Daha önce hiç böyle bir soru duymamış ve böyle bir şokla bıkkınlık karışımı duygu hissetmemiştim. *Onlara* bir lütufta bulunuyormuşum gibi mi davranacaklardı gerçekten? Dil konusunda iyi olduğumu söyledim. Editör hemen Rusya'ya gidecek kadar Rusça dersi almadığımı söyledi – en az iki yıl almanız lazımmış, tercihen daha fazla.

İnsanlara rüşvet vermeyi becerebilmeniz lazımdı. Türkiye'ye gitmemin daha mantıklı olacağını söylediler. Hem popüler bir tatil yeri olduğu, hem de Harvard'daki çok az öğrenci Türkçe bildiği için. Ama her yazımı ailemle Türkiye'de geçirmiştim ve başka bir yere gitmek istiyordum. "İspanya veya Latin Amerika olmaz mı?" diye sordum. Pek çok adayın anadili olduğundan dolayı İspanyolca için çıtanın epey yüksek olduğunu söylediler.

"Senden bu odayı İspanyolca, *Let's Go* tarzında tarif etmeni istesek peki?" dedi editörlerden biri. Odaya baktım. Manasız bir odaydı, ilgi çekici hiçbir şey yoktu." "*Una atmosfera antipática,*" dedim. "*Mejor evitar.*"

Editörler yine bakıştı. "Sizi arayacağız," dedi kız.

Svetlana'ya mülakattan bahsettiğimde başvurmamın delilik olduğunu söyledi. *Let's Go* ile giden herkes kafayı yiyormuş. Geçen yaz hiç Türkçe bilmeden Türkiye'ye giden bir Amerikalı pek çok kez dayak yedikten sonra sinir krizi geçirmiş. Konya'da otel odasına bir fahişe gelmiş, adam da geri çevirmiş. Daha sonra birkaç adam gelmiş ve dövmüşler çocuğu. Nasıl olduysa tüm hikâye bir ifşanın kanıtı olarak *Rolling Stone*'da dakika dakika belgelenmiş.

Öğleden sonra, edebiyat dergisinden Lakshmi kafasını kurcalayan sorundan bahsetti bana. Bu sorun bir oğlanmış. Ivan gibi son sınıftaymış. Lakshmi'yle ortak vaziyetimizi ele almaya çalıştık, ancak yaşadığımız şeyler o kadar farklıydı ki mukayese edilmesi ya da birlikte değerlendirilmesi zordu. Noor, Trinidadlıydı; edebiyat ve iktisat okuyordu. Teoriyle ilgiliydi. Her hafta sonu Lakshmi onunla ve onun arkadaşlarıyla barlara ya da çılgın partilere –hayal etmeyi bile başaramayacağım kurumlar, ne mimari olarak ne de bir başka şekilde– gidiyordu, *ecstasy* alıyor, post-kolonyalizm ve yapısökümden bahsediyorlardı. Bazen Lakshmi bayılıp gider ve Noor'un yatağında uyanırdı, aralarında bir şey olmamıştı ama. "Hiçbir şey olmadı tabii," diyordu kederli bir ses tonuyla, bunun Noor'un güvenirliğini arttırdığını vurgular gibi.

Benim hikâyelerimin ona, onunkilerin bana geldiği kadar saçma geldiğini görebiliyordum. E-postalar, sağda solda dolaşmalar, çileklerin gömülmesi. Lakshmi kesin bir şeyleri atlıyor olduğumu söyledi.

Hannah'yla radyo dinleyerek odayı temizliyorduk. DJ, arayan yirmi yedinci kişiye Butthole Surfers albümü verecekti. Bu kişi, on beş saniye boyunca orgazm olur gibi çığlık atan Dorchesterlı Mary oldu. Tam o sırada telefon çaldı. Ivan olduğunu biliyordum.

"Tahmin et neredeyim," dedi Ivan.

"Bilmem," dedim.

"Senin evindeyim."

"Benim *evim* mi?"

"Gelecek yılki evin. Senin de burada olman gerekiyordu."

Haklıydı, birinci sınıflar yurt kurası çekmişlerdi; hepimizin yeni yurtlarımızdaki *brunch*'ta olması gerekiyordu, son sınıflar da ilk yıllarındaki yurtlarında *brunch* yapıyordu.

"Gitmedim," dedim.

"Onu fark ettim."

"Ya sen? Sen neden *kendi brunch*'ında değilsin?"

"Böyle şeylerden nefret ediyorum, nostaljik bir his veren şeylerden."

Sessizlik oldu.

"E neyse ki ben de sana bakmak için senin yurduna gitmemişim. 'Müneccimlerin Hediyesi'ndeki gibi olurdu," dedim. Söylediğim an pişman olmuştum.

"Nasıl yani?"

"Neyse."

"Neyin hediyesi?"

"Münec – Amerikan liselerinde okuttukları bir hikâye."

"Bilmiyorum bu hikâyeyi."

"E, tabii, neden bilesin."

"Neden bilmeyeyim? Amerikan lisesine gitmediğim için mi öyle diyorsun?"

"Evet."

"Ama *sen* bir Amerikan lisesine gittin."

"Doğru."

"Senin bu hikâyeyi *bildiğin* sonucuna varabilirim o zaman."

"Bu da doğru."

"Mantıksal çıkarım Macar liselerinde öğrettikleri bir şey."

"Ne mutlu sana," dedim.

"Ne mutlu bana," dedi. "Hadi anlat hikâyeyi."

Onun yerine anlatabileceğim bir şey bulmaya çalıştım. Bulamadım. "Bir zamanlar," dedim, "fakir bir karı koca varmış. İnanılmaz fakir olmalarına rağmen ikisinin de çok ehemmiyet verdikleri birer eşyası varmış."

"Bir dakika, pardon, anlamadım. İkisinin de neyi varmış?"

"Ehemmiyet verdikleri eşyalar. Onlar için çok değerli olan bir şey."

"Ha, ehemmiyet. Devam et."

"Adamın paha biçemediği eşyası altın saatiymiş, karısınınki ise upuzun güzel saçları. Bu iki şey onlar için avuntuymuş. Aç ve soğukta olabilirlermiş, ama hiç olmazsa güzel bir saatleri ve muhteşem saçları varmış."

"Noel gelmiş, birbirlerine hediye almaları gerekiyormuş. Birbirilerini gerçekten -ımm. Birbirlerini gerçekten çok seviyorlarmış ve birbirlerine muhteşem hediyeler almak istiyorlarmış. Ama hiç paraları yokmuş. Kadın saçlarını bir perukçuya satmış, kocasının güzel saatine zincir almak için. Bu sırada kocası da saatine rehine vermiş karısının güzel saçlarına değerli taşlarla bezenmiş bir tarak almak için."

"Hı hı," dedi Ivan cesaretlendirircesine.

"Bu kadar. Bitti."

"Ne? Sonu bu muydu?"

"Evet."

"Anladığımı sanmıyorum."

"İronik işte. Kadın tarağı takamaz, çünkü saçlarını sattı. Adam zinciri kullanamaz, çünkü saatini sattı."

"Bu tarak kadının takması gereken bir şey yani? Süs gibi?"

"Evet."

"Bir araç gibi, saçlarını taramak için kullanacağı bir şey değil?"

"Hayır. Sanmıyorum yani. Neyse ne fark eder? Nasıl olsa saçı kalmamış."

"Anladım," dedi Ivan bir süre sonra. "Yaptığın benzetmeyi şimdi anlıyorum. Diyorsun ki eğer *sen* birinci sınıfların yemekhanesine gitseydin beni görmek için, seni görmek için Mather Yurdu'nda olan *ben* gibi yararsız olurdun. Dahası saatsiz bir saat zinciri ya da saçsız bir tarak gibi yararsız olurdun. Bu durum bana bir Macar deyimini hatırlattı: "Kel bir adamın tarağı kadar işe yaramaz."

Yerinde bir deyim olduğunu söyledim.

"Gerçekten işe yaramayan şeyler için söylenir," dedi Ivan.

Edebiyat dergisinin bahar sayısı çıktı. Hikâyem, kafası kıça dönen elemanla ilgili hikâyenin hemen arkasındaydı. Sandy'nin yaptığı Macar kilisesinin merdivenlerindeki domuz gravürleriyle aynı sayfadaydı. Sonunda bulimiya olduğu ortaya çıkan bir şelaleyle ilgili bir şiire denk geliyordunuz iki sayfa sonra. Öykümün geri kalanı arka sayfalardaydı, minicik fontlarla. Rahatlamıştım; hem metnin ikiye bölünmüş olmasına, hem de fontların o kadar küçük ve sıkı olmasına sevinmiştim, zira okuması neredeyse imkânsızdı.

Ertesi gün öğleden sonra Ivan'dan bir e-posta aldım. Kendi edebiyat dergisini çalındığı için tam emin olmadığını, ama yarışmayı benim kazandığımı duyduğunu söylüyordu – öyküm hemen şurada, Sandy'nin domuzlarının karşısındaydı. *Çok sevindim buna, daha önce sadece bir kere böyle olmuştu*; diye yazmış. Daha önce dediği Harvard'a kabul edildiği zamandı. E-postanın bu kısmı Rusçaydı.

Dinah derse neredeyse bir saat geç geldi, geleceğine dair umudum kalmamıştı. Öylece oturuyor ve defterime yazı yazıyordum.

"İşte günün kadını," dedim. Onu gördüğüme memnundum

ve ne söyleyeceğimi bilemedim. İnsanların böyle dediğini duymuştum daha önce.

"Kim, neyin kadını?"

"Bilmem, boşver. Seni gördüğüme sevindim."

"Bu yüzden geldim zaten," dedi. "Seni habersiz bırakmak istemedim. Bıraktığımı düşünmeni istemedim."

Öncesinde kaçınmayı başardığımız bir sorunla yüzleşmek zorunda kaldık: negatif sayılar. Negatif sayıları anlamıyordu Dinah. Daha önce fark etmemiştim bunu, çünkü negatif sayıları pozitiflere eklemeyi becermişti. Kendi kendine bir kural uydurduğu ortaya çıktı: "Hep çıkar, sonra en büyük sayının işaretini kullan." Bir negatif sayıyı bir diğer negatif sayıyla toplayacağı zaman bu kuralın işe yaramayacağını söyledim. İkna olmadı. Bunun alakasız olduğunu düşünüyor gibiydi. Aslına bakılırsa ders kitabında iki negatif sayının toplandığı bir problem de yoktu, açıklamaktan vazgeçtim ben de. Negatif ve pozitif sayıları çarpma zamanı gelmişti ve Dinah şimdi de en büyük sayının işaretini kullanmak istiyordu. Kimi zaman doğru cevabı bulmasını engellemedi bu. 2 çarpı -5'in -10 olduğunu bildi, ama -2 çarpı -5'in sonucunun da -10 olduğunu düşünüyordu. Ayrıca -5'in -2'den büyük olduğunu zannediyordu.

Çarpma işleminde hangi sayının büyük olduğunun önemi olmadığını söyledim. Eğer eşit sayıda negatif sayı varsa sonuç pozitif olurdu, negatifler eğer tek sayıdaysa yanıt negatifti.

"Yani tek sayılar hep negatif oluyor?"

"Hayır," dedim nabzımın hızlandığını hissederek. "Pardon, dur bir dakika. Sana anlatmanın daha iyi bir yolunu bulacağım."

Telaşlandığımı görünce sakinleşti ve beni rahatlatmaya çalıştı Dinah, aynı annem gibiydi. "Tatlım," dedi, kalemini masaya koyarken, "merak etme, eninde sonunda halledeceğiz bu konuyu." Defterini bana doğru itti. "Şimdi söylediğin her şeyi yaz benim için, örneklerle. Eve gidip çalışacağım, tamam mı? Ne dersin?"

"İyi olur," dedim ve yazmaya başladım.

"Örnek vermeyi unutma," dedi elimi süzerek. "'Faktör', 'değişken' gibi şeyler yazdığını görüyorum çünkü. Onları dikka-

te almam ben, ne olduklarını bile bilmiyorum." Ben örnekleri yazdıkça, o başıyla onayladı. "İşte bundan bahsediyordum," dedi. "Her şey yoluna girecek."

Ivan akşam onda aradı.

"Neredesin?" diye sordum.

"Yurdunun önündeyim."

Camdan dışarı baktım. Bir sokak lambasının altındaki acil durum telefonlarından birindeydi. Bu telefonların kampüs polisine doğrudan hattı vardı – tuş takımı bile yoktu üstlerinde. Onlardan biriyle beni aramayı nasıl başardığı hiç bilmiyordum.

Aşağı indim. Her zamankinden farklı görünüyordu, daha huzursuzdu. "Bir şeyler içelim hadi," dedi. İçkinin işe yarayacağını düşündüğünü daha önce de söylemişti. Konuşmaya yardımcı olacağını söylüyordu. Üniversitede beni en çok şaşırtan şeylerden biri de bu içki takıntısıydı. İçkiyi hep hor görmüştüm, çünkü annemle babam yemekte içmeyi severlerdi ve bu onları daha sinir bozucu yapardı. Alkolün üniversite hayatının önemli bir parçası olması gerektiğini ve bazı insanların bunu gerçekten önemsediğini biliyordum. Mizah yoksunu ya da çocuksu kişiler ile dindar olanlar dışındaki herkesin böyle olduğunu fark etmemiştim. Bir tepki haline getirmediğin sürece içki içmemenin yolu yok gibiydi.

"Peki," dedim, "hadi içelim."

Beyaz Noel ışıkları olan pahalı bir bara götürdü beni. Koruma, kimliklerimizi sordu. Neden içeri girmemize izin verilmediğini başta anlamamış gibiydi Ivan. Bir nevi ayrımcılığa maruz kaldığımızı düşünüyordu.

"Yirmi bir yaşında değilim," dedim.

"Nedeni *bu* mu?"

"Bu, dostum," dedi koruma.

Kampüsten yirmi dakikalık yürüyüş mesafesindeki kalabalık bir bodrum kat barına yürüdük. Sigara dumanı, bira buğusu ve buhar çıkaran bir çeşit talaştan ısınmış bir duvarla karşı karşıya kaldık. Ivan, insanların kalkacak gibi göründüğü bir masa bul-

du, tabureleri olan yüksek bir masa. Onlar kalkana kadar başlarında bekledik. "Burada bekle sen," dedi. "Ne istersin?"

"Bilmiyorum," dedim. Ivan bir anlığına beni süzdü ve bara doğru ilerledi.

Her tarafta tişört giymiş, bağıran insanlar vardı. Sırtlarının sayısı yüzlerinden daha fazla gibiydi. Ivan'ın bara doğru eğilip barmenle konuştuğunu gördüm. Kısa saçları, gülen gözleri ve gülümsememesine rağmen gamzeleri vardı kızın. İki birayla geri geldi Ivan, daha açık renkli olanı bana uzattı. Bardak ağırdı. Pahalı gibiydi ve yetişkin hissettiriyordu.

Neden o mekânda olduğumuzu anlamamıştım. Aynı zamanda dünyada olmak isteyebileceğim başka bir yer yoktu. Ivan'ın ne kadar özel, olağandışı olduğunu, diğer insanlara göre ne kadar canlı ve yaşam dolu olduğunu, diğer insanlardan ne kadar farklı düşünüp konuştuğunu ve benimle saatlerce yürümek için nasıl da hazır olduğunu düşündüm. Tek yapmam gereken ona bir e-posta yollamaktı, ardından benimle bütün gün yürürdü. Dünya üstünde başka kim bunu yapardı?

"Sağlığa," dedi Rusça, bardaklarımızı tokuşturduk.

Bira soğuktu, özel olarak nahoş değildi ama nesi özeldi, anlayamadım. Soğuk kahve gibi hem sulu, hem de acıydı. Anlaşılan o ki arzu edilen bir şeydi bu.

"Nasıl?" diye sordu Ivan.

"Emin değilim," dedim. Bardağımı aldı ve bir yudum içti. Ona daha yakından bakıyordum. "Bira işte," dedi omuz silkerek. "Bunu dene." Bardağını bana doğru itti. Denedim. Tatları aynıydı bana göre.

"Benimkini mi beğendin?" diye sordu. Başımı iki yana salladım. Bardaklarımızı geri verdik.

Birayı bitirebileceğimden emin değildim. Yutmak giderek zorlaşıyordu. Vücudumun yüksek bar taburesinde hafifçe sallandığını hissedebiliyordum. Konuşmanın kolaylaştığını da düşünmüyordum. Çevremizdeki herkes o kadar çok gülüyor ve haykırıyordu ki birbirimize doğru eğilip bağırmak zorunda kalıyorduk. Cranberries'den "Linger" çalıyordu. "Beni parmağına doladın," diye şakıyordu şarkıcı tekrar tekrar, aşırı derece-

de güzel sesiyle. Estetize edilmiş kızlık, kara sevdaya düşmek ve zayıflık keyfimi kaçırdı.

"Cranberries'i sever misin?" diye sordu Ivan.

"Bu şarkıyı değil," dedim. "Sen?"

"Severim." Beşlik ve birliklerden oluşan bir tomar parayı ayırıp sayıyordu. "İki tane için daha param var."

İki tane daha birayı kastettiğini idrak ettim. Kalbim sıkıştı. "Bir içki"nin tek bir içki içmek anlamına geldiğini sanıyordum.

"İçemem," dedim.

"Neden?"

"Erken kalkmam lazım."

Gözlerini bana dikti. "Saat daha on bir olmadı."

Çok mutsuzdum. İki bira daha içtiğim kısmı neden pas geçemediğimizi anlamıyordum. "Neyse, seni *zorlamak* istemem," dedi Ivan; oğlanın kızı zorladığı ve ikimizin de bildiği bir senaryoyu ima eder gibi. Aslında durum böyle değildi. Utanmıştım, çünkü içkiyi reddederek –içmekten korkarak– durumun öyle *olduğunu* düşündüğümü ima etmişim gibi hissediyordum. "Benden faydalanacak"mış, tırnak işaretleri olmadan hayal edilemeyecek bir tabir.

"Ben bir tane daha alsam, onu paylaşsak nasıl olur?" dedi Ivan.

"Olur," dedim. Bara gitti. "Linger" bitmiş ve onu "Smells Like Teen Spirit" takip etmişti. Aynı anda hem samimi ve özgür, hem de olumsuz ve coşkulu olduğu için seviyordum bu şarkıyı. Ivan yeni bir birayla döndü. Önceki içtiğinden biraz daha koyu bir biraydı. Belki onun birası olduğu ve birayı sırayla yudumladığımız için, daha çok sevmiştim bunu. Küçücük, yutmaya yetecek kadar yudumlar alıyordum ve her seferinde soğuk, tanıdık olmayan aromayı hissediyordum. Bir şeyin ya da bir sürekliliğin hatırlatıcısı olup olmadığını ve geçici olan bir şeyi ne kadar sürdürdüğünün önemli olup olmadığını düşünüyordum.

"Bir tane daha istemediğine emin misin?" diye sordu bardak boşaldığında. Düşündüm, ama takındığım tavırdan nasıl geri döneceğimi bilemedim.

Ayağa kalktığımda oda döndü ve ânında masaya çarptım. Ivan kolumdan tuttu. Ona sorun olduğum için utanıyordum, aynı zamanda sorun olmamın nedeni o olduğu için haksızlığa uğramış gibi hissediyordum.

"Sanırım sarhoş oldum," dedim.

"Bir birayla sarhoş olmanın mümkün olduğunu sanmıyorum," dedi.

Zoruma gitti. Numara yaptığımı mı düşünüyordu? Bir an sonra düşündüm: Acaba numara mı *yapıyordum*? Düz bir çizgide yürüyebilir miydim? Yoğunlaşırsam yaparım gibi geldi. Sıcak basıyordu. Çok dikkatlice düz çizgide yürüdüm.

Mass Ave'den kampüse doğru yürürken kapı aralığından bir adam çıktı. "Kitap satıyorum," dedi. İçgüdüsel olarak gözlerimi diğer tarafa çevirdim, tempomu arttırdım ve ona daha fazla alan verebilmek için hafifçe kenara çekildim. Ivan ise tam tersini yaptı; adamın tam önünde yavaşladı, doğrudan adama, gözlerinin içine baktı. "Kitap ha?"

Ivan'ın özgürlüğünü aniden fark etmek beni altüst etti. İlk kez anladım ki eğer erkekseniz, hem de Ivan gibi uzun bir erkekseniz her yerde durup canınız istediği zaman herhangi bir şeye bakabilirsiniz. Şimdi onunla yürüdüğüm için benim de özel bir muafiyetim vardı, ben de baktığı herhangi bir şeye bakabilirdim. Adama baktım; yüzündeki çizgilere, hünerli ve sitemkâr tavrına, yarı kapalı ve *piercing*li gözüne, hiç dokunulmamış kaşlarının sarkıklığına.

Trençkotunun bir tarafını açtı. İç kısmı kaçakçı tarzında bağlanmış bir dizi karton kapaklı kitap vardı: *Hayatın Kaynağı, Dr.Atkin'in Diyet Devrimi, Heidegger Felsefesine Bir Giriş, Komünist Manifesto,* Dear Abby antolojisi, *Etkili İnsanların Yedi Alışkanlığı* ve bir İspanyolca-İngilizce sözlük. Adam garip bir biçimde başlıklara bakıyordu, belli ki Ivan'a hangisini önereceğini düşünüyordu. Hangisi olacağını, onda neyi fark ettiğini merak ediyordum.

"İspanyolca konuşuyor musun bilmem," dedi sonunda sözlüğü çıkarırken. Ivan'ın yabancı olduğunu fark etmişti.

"Hayır, konuşmuyorum."

"O zaman bu sözlük *tam* sana göre," dedi adam ustalıkla. "Sadece bir dolar. Üstündeki fiyatı görüyor musun, on beş dolar. Kanada'da yirmi *bir* dolar. Kanada buradan birkaç saatlik mesafede hem de."

Ivan kotunun cebini deşiyordu –deli gibi âşık olduğun birinin ceplerinde bir şeyler araması inanılmaz bir manzaraydı– ve sonunda on beş sent çıkardı.

"Her bozukluk işe yarar," dedi adam, beş ve on sentlikleri farklı bölmelere koyarken. Bir tomar kartpostal çıkardı, restoran tuvaletlerinde dağıtılan cinsten ve birini Ivan'a uzattı.

"Kız arkadaşına mı vereceksin onu?" diye sordu gözleri Ivan'dan bana kayarken. "Birbirinizi sevdiğiniz halde neden el ele tutuşmuyorsunuz?"

"Şey," dedi Ivan, "çünkü her şeyin bir yeri ve zamanı var."

Yürümek için döndüğümüzde Ivan'ın göğsüne doğru bir cisim uçtu. Tek eliyle yakaladı. İspanyolca sözlüktü. "Çoktan aldın onu," dedi adam Nina'nın Ulan-Ude'deki şamanı gibi.

İspanyolca dersim için sözlüğe ihtiyacım olup olmadığını sordu Ivan. Halihazırda sözlüğüm olduğunu söyledim. Ceketinin cebine tıkıştırdı sözlüğü. "Belki bir gün işime yarar." Bir özlem dalgası sardı beni. Nerede ve kiminle kullanacaktı sözlüğü?

Kaldırım genişliyordu ve ben yine düz çizgide yürümekte zorlanıyordum. Ivan, tek yapmam gerekenin duvarla aramda sabit bir mesafe tutmak olduğunu söyledi. Kelimelerle ifade edilemeyecek kadar komik geldi bu. Ben gülünce Ivan da güldü. Kampüs kapısına ulaşmıştık artık, benim yurduma oldukça yakındık. Ivan kartpostalı bana uzattı. Bir Eskimo evinde, *Evian* marka su içen bir eskimo vardı üstünde. Arkasında tükenmez kalemle "Sıcak bir karacan[5] var," yazılıydı.

"Doğru mu?" diye sordu Ivan.

"'Karaca' hayvandaki gibi yazılmış."

"Nasıl bir hayvan? Dur, biliyorum. Geyik gibi, değil mi? Shakespeare'de görmüştüm." Ivan, Shakespeare hastasıydı. Bir ke-

5 Yazar," kalp" anlamındaki "heart" ile, "karaca" anlamındaki "hart" arasında kelime oyunu yapıyor.

resinde biz dolanırken *Pericles, Sur Prensi*'nin tüm girişini ezberden okumuştu bana. Yirmi dakika sürmüştü.

"Sıcak bir kalp," diye tekrarladı Ivan bileğimi tutarken. "Muhtemelen doğru." Ona baktım. Gülümsüyordu, nazik görünüyordu. Bir şeyler beklediğimi mi düşünüyordu?

"Gitsem iyi olur," dedim.

"Hemen mi?"

"Evet."

"Niçin? Uyumaya mı?"

"Evet." Ona bakıyordum.

"Peki," dedi.

Kazanmış gibi hissediyordum. Ama yine de kapıdan geçip gittiğimde içimden bir şeyler koparılmış gibi geliyordu.

Hannah bilgisayarının başındaydı. "Neredeydin *sen*?" diye sordu.

"*Bardaydım*," dedim. Gözleri kocaman açıldı. Hannah'ya tüm geceyi acıklı bir ses tonuyla anlattım, aslında neyin acı verdiğini aksetmeyi başaramadan.

"Eğlenceli miydi?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedim. Sahiden de bilmiyordum.

Giysilerim hâlâ sigara içen teyzeleriminki gibi kokuyordu. Ranzaya tırmanıp uzandığımda oda dönmeye başladı. Gözlerimi kapattığımda daha da beter oldu. Gözlerimi açıp oturmaya çalıştım. Daha az dönüyordu bu durumda. Ama ne yapacaktım, tüm gece böyle oturacak mıydım?

Uzanıp gözlerimi kapatmaya zorladım kendimi ve kısa süre sonra Rupert Murdochlu hafif bir uykuya daldım. Uyandığımda güneş batmıştı. Alt ranzada Hannah horluyordu. Hayatımda hiç bu kadar susamamıştım. Karanlıkta kupamı buldum ve banyoya gittim. Soğuk suyu açtığımda sıcak yüreğimi düşünüyordum.

Pablo Neruda'nın postacısıyla ilgili bir film izledik Svetlana'yla. Atomla ilgili şiiri andırır diye düşünmüştüm ama andırmıyordu. Nemli ve yapış yapış bir geceydi, herkesin saçı mahvolmuş-

tu. Odaya döndüğümde normalde kapısı kapalı bir halde odasında olan Angela'yı elinde bir ayna ve geniş uçlu bir tarakla masada otururken buldum.

"Ne yapacağımı bilmiyorum," dedi. Alnında devasa bir sandviç gibi süzülen bir saç kümesi vardı. Bana birkaç tel toka verip yardım etmemi istedi. Saçını alıp tel tokayla tutturmaya çalıştım. Ama işe yaramıyordu, tokalar yeterince güçlü değildi.

Benim saçımsa kafamın *arkasında* bir somun ekmek gibi duruyordu, yüzümün çevresinde kıvır kıvır bir hale vardı.

Ivan'dan o akşam müsait olup olmadığımı soran bir sesli mesaj gelmişti. "Beni geri ararsın belki," demişti. Arayıp aramamayı düşündüm. Angela, "Sence saç spreyi kullanmalı mıyım?" diye sordu. Saç spreyinin saçını şimdi olduğundan da fazla sertleştireceğini söyledim.

"Öyle mi..." dedi. Saç spreyi kullanacağını anladım.

O kutuyu sallarken telefon çaldı.

"Alo?" dedim kalbim hızla çarparak.

"Canım." Annemdi. Az önce *Oz Büyücüsü*'nü izlemişti ve bana büyücünün sıcak hava balonuyla uçup giderken el sallayıp "Elveda çocuklar," diye bağırışının ne kadar komik olduğunu anlatmak istemişti.

Hayatın nasıl gittiğini sordu. Ivan'dan mesaj aldığımı ve onu arayıp aramama konusunda kararsız söyledim. Cuma günüydü ve saat on birdi, kimsenin evde olmadığı bir zamandı. Tabii ki aramam gerektiğini söyledi, aramamı istediğine göre evde olmalıydı. Sesi ümitsiz ve üzgün geliyordu. Sevgilisi az önce evine gitmişti, annem *Oz Büyücüsü*'nü izledikten sonra göndermişti onu.

Kapatınca Ivan'ın numarasını tuşladım, sesli mesaja düştü. "Aradım ama yoktun," dedim ve kapattım.

Duş almaya karar verdim. Havlu ararken telefon çaldı. Nabzım hızlandı yine. Ralph'ti arayan. "Yürüyüşe çıkalım mı?" diye sordu. Hemen geldi, içinde videokaset olan plastik bir kutuyu sıkıca tutuyordu. Onun muntazam kesilmiş saçları bile nahoş bir şekilde kabarmıştı. İlk önce kaseti geri vermesi gerektiği için video dükkânına doğru yürümeye karar verdik.

Kapıyı kilitliyordum ki Angela'nın odasında olduğunu hatırladım. Ralph kapıyla ilgili bir espri yaptı; kapıya ne kadar küstahça baktığımla ilgili bir espri. Histerik bir şekilde gülmeye başladık, hem kapı hem insanların saçları yüzünden. Arkamı döndüğümde, en büyük kabusumu, Ivan'ın tırabzandan yükselmekte olan ve şeytani bir çadıra benzeyen kıvrılmış saçlarını gördüm.

"Aa, selam," dedim. Gülmeyi bırakmıştım. "Ralph'in filmini bırakmaya gidiyorduk biz de."

"Ya," dedi Ivan.

"Pardon, siz şey mi yapacaktınız ..." Ralph bir bana, bir Ivan'a bakıyordu.

"Dönünce ararım seni," dedim.

"Gelmek zorunda değilsin," dedi Ralph bana.

"Hayır, plan yaptık," dedim Ralph'e.

Hep birlikte merdivenlerden inmeye başladık. Birileri yangın kapısından çıkmış, milyonlarca çılgın ağustosböceğinin cırlaması gibi öten alarmı tetiklemişti.

"Siz gençler film izliyordunuz az önce yani," diye bağırdı Ivan duyulsun diye.

"*Ralph* izledi filmi," dedim, aynı anda Ralph de "Ben izledim," dedi.

Ancak Ivan filmi birlikte izlediğimizi düşünmeye kararlı gibi görünüyordu. Şakacı bir tavırla "Hangisini alacağınıza karar vermek için kavga ettiniz mi gençler?" diye sordu.

"Ben yoktum orada," dedim.

Kapıdan çıktık ve meydana doğru yürümeye başladık. Ralph'le Ivan yurt kurasından bahsediyorlardı. Düzenli olarak adımlarıma gem vurdum, onları geriden takip ettim. Ralph'in Ivan'ın kaldığı yurda geçeceği ortaya çıktı, yirmi bir katlı uzun Mather Yurdu'na. Ivan farklı pencerelerin manzaralarını tarif etmeye başladı. Her pencerenin manzarasını biliyor gibiydi.

"Ya, bildiğim iyi oldu," deyip duruyordu Ralph.

Kırmızı ışıkta durduk. "Sanırım geri dönüp matematik çalışacağım," dedi Ivan esrarengiz bir şekilde, gecenin içinde uzun adımlarla ilerledi.

Ralph'le *Peter'ın Arkadaşları*'nı iade ettik. Ralph'in bir filmden gecenin köründe çıkıp iade edecek kadar nefret ettiğini daha önce görmemiştim. Nehre doğru yürümeye devam ettik. Yağmur yağmaya başlamıştı yine. Nehre yaklaştıkça daha fazla yağmur damlası düşüyordu, ama meydana geri dönmeye her kalktığımızda kesiliyordu damlalar. Meydanda turlamayı denedik bir süre, ama moral bozucuydu. Biz de siyasal bilgiler fakültesinin önündeki parka gittik.

"*Parka geri gidiyoruz* gibi görünüyor," dedim gökyüzüne bakarak. Yağmadı. Parka vardık. Ya şimdi yağmaya başlarsa?

"Geri mi dönsek acaba?" dedim.

"Geri dönüyoruz zaten sanırım," dedi Ralph.

"Öyle mi?" dedim.

"Arkadaşına rastladık diye herhalde."

Bunu söylediğinde utandım. "Öyle değil," dedim. "Hadi devam edelim."

Sonraki iki saati hep yaptığımız amaçsız şeyler yaparak geçirdik. Nehre geri döndük. Sonunda tekrar yağmur yağmaya başladığında DoubleTree Otel'in lobisine koştuk. Cam asansörde yere oturup yağmuru seyrettik. Birileri asansörü çağırıyordu arada, asansör bir aşağı bir yukarı gidiyordu. Kimse bize aldırmıyor gibiydi, en azından kovmadılar bizi. Yağmur durduğunda *Chili's*'e gidip Muhteşem Çiçek sipariş ettik: taç yaprakları gibi kesilip kızartılmış devasa soğan. Üçte birini yedik. Sonra, daha fazla yemek imkânsızlaştı.

Devasa soğan halkası heykeline dair en dikkat çekici şey enginara olan şaşırtıcı benzerliğiydi. Sosyoloji dersinde öğrendiği soğan ve enginar insanlık teorisini anlattı Ralph. Enginar teorisine göre insanların ruhsal bir özü, yani "kalp"i varmış, soğan teorisine göreyse insandan toplumun bütün katmanlarını çıkarırsan geriye bir şey kalmazmış. Bu perspektiften bakılınca, enginarmış gibi yapan soğan fikri kötü niyetli, hatta sosyopatça geldi. Sonraki yıllarda Muhteşem Çiçek neredeyse üç bin kalori oluşuyla bilinir hale geldi ve *Men's Health* tarafından Amerika'nın En Kötü Aperatif'i seçildi.

Ivan'ı aradığımda sabahın biriydi.

"Uykun var mı?" diye sordu.

"Pek yok. Senin?"

"Pek yok." Ivan nasıl yaşadığımı görmek için odama gelmek istedi. Nasıl yaşadığımı görmesini istemiyordum, ama bunu savmak için bir yol bulamadım. Hem zaten saklamak ne işe yarayacaktı?

Telefonu kapatıp aynaya baktım. Son iki saat içerisinde yaptığım hiçbir şey saçıma olumlu bir etkide bulunmamıştı.

Ivan kapıyı çaldı. Odaya göz gezdirirken, Einstein'ı fark etti. Albert Einstein'la ilgili olumsuz düşünceleri varmış gibi geldi bana, ama varsa da kendine sakladı.

Hannah esneyerek odamızdan çıktı. Saçı her zamanki gibi mükemmeldi. "N'apıyorsunuz?" dedi. Uyuyamadığını söyledi. Sahte bir esneme olduğunu biliyordum. Ayrıca uyumaya çalıştığını söylemesi de yalandı; Hannah *her zaman* uyuyabilirdi. Kendini tanıttı ve Ivan'a milyarlarca soru sordu. Soruları azalmaya başlayınca bir sürü matematik asistanının ismini sıralayıp Ivan'ın onları tanıyıp tanımadığını sormaya başladı.

"Hastalık hastası olan mıydı?" diye sordu Ivan o gidince. "Onu rutubetle ilgili endişelendirmeye çalışmak istedim, ama yanlış oda arkadaşı olabileceğinden korktum."

"Evet, hastalık hastası olandı. Diğer oda arkadaşım seninle konuşmazdı bile."

"Konuşmaz mıydı?"

"Yani, çekingen biraz, sana bu kadar soru sormazdı."

"Hı, anladım. Soru sorulmasını severim."

Düşünceli düşünceli kafamı salladım. "Neden *öyle*?"

Bir saniye sonra kahkaha patlattı Ivan, gurur duydum kendimle.

Nehre yürüdük, bir banka oturduk. "Senin beni araman iyi bir ayarlama değildi," dedi.

"Neden?"

"Çalışamıyordum. Hiçbir işi halledemedim."

Bunu söylediği için ne kadar sevindiğimi gizlemeye çalışıyordum.

"Tüm ışıklar seni gösteriyor," dedi Ivan, karşı banktaki nehre de yansıyan sokak lambalarına bakarak.

"Şuradakiler de seni gösteriyor."

"Öyle mi?" dedi. "Seni göstermiyor mu?"

"Hayır, seni."

"Haklısın aslında. Beni gösterdiklerini sezdim ben de."

Ona karşı fiziksel bir çekim hissediyordum. Rahatsız bir pozisyonda oturuyordu; öne eğilmiş, bacaklarını birbirine bastırıyordu, ellerini kucağında kavuşturmuştu.

Uzun bir süre oturduk orada, tekrar yağmaya başlayıp başlamayacağını merak ederek.

"Sence ne zamandır oturuyoruz burada?" dedi Ivan.

"Uzun zamandır," dedim. Nehrin oradaki sazlıklar kımıldadı. "Hangi hayvan acaba?"

"Balık," diye iddia etti.

"Balığın evrim geçirmesine yetecek kadar uzun süre oturmuş olabiliriz."

"Mümkün. O zamana dek biz de evrim geçirmiş oluruz muhtemelen. Neye evriliriz acaba?"

Tüm vücudum gerildi. "Bilmem," dedim.

Saat üç olmuştu. Hava bankta oturmak için fazla soğuktu. Aynı zamanda, hareket etmek için de fazla soğuktu. Eğer biraz daha otursak tekrar ısınırız gibi gelmeye başlamıştı – geçten ziyade daha erken olabilirdi bu gerçekten, olduklarından farklı bir hal alabilirdi hâlâ bir şeyler.

Ivan'ın odasına gidip birbiri ardına plaklar dinledik. Her kayıt o kadar özel ve kendine hastı ki... Parçalar rastgele gibiydi. Ya birkaç nota farklı olsaydı? Daha mı iyi olurdu, yoksa daha mı kötü?

Ivan yere kaydı, ellerini dizlerine doladı, başını kanepeye yasladı. Tavanı izliyordu. Oda aydınlanıyordu. Ona böyle bakmamam gerektiğini biliyordum, pencereden dışarı bakmaya

başladım. Pencereler bunun için vardı. Gökyüzü leylak rengiydi, beton binalar da. Tuğla binalarsa yumuşak, kırmızımsı bir turuncuydu. Nehir uçsuz bucaksız bir gümüş sarmal gibiydi.

Uyuyup uyumadığını anlamak için Ivan'a baktım yine. Tavana bakmaya devam ediyordu, yarı tetikte bir duruşta şöyle der gibiydi: *Tavanı merak etme, ben hallediyorum.*

Yorgunluk hissini analiz etmeye çalıştım. Bacaklarda ağırlık, alnın arkasında hafif bir ağrı ve omuzlara bir şeyler oluyordu. Her şeyin sesi hem yüksek, hem de uzaktan geliyordu. Ayağa kalktım. Uzun bir yolculuktan sonra arabadan inmek gibiydi. Avcumu soğuk cama yasladım. Aşağıdaki boş kavşakta lamba kırmızıdan yeşile döndü. Radyolu saat 6.26'yı gösteriyordu.

Camda el izim kaldı. Saat kulesinin üstüne geliyordu. Kolumla sildim, yere Ivan'ın yanına oturdum. Kafamı arkaya yaslayıp tavana baktım ben de, iki duvarın kesiştiği, kadınların bacaklarının birleştiği yerdeki üçgene benzeyen köşeye. Oturdum. Ivan da oturdu. Bacaklarını esnetti, gözlüğünü çıkarıp burnuna gelen yeri ovaladı.

"Yorgun musun?" diye sordum.

"Yok, pek değil." Gözlüğünü taktı geri. "Sanırım vücudum gecenin bittiğini ve uyumadığını kabullendi. Peki ya sen?"

"Benimki de kabullendi."

"Seni daha iyi anlamaya başladım," dedi. "Yemiyorsun, uyumuyorsun ve içmiyorsun. Hep mi böylesin, ben varken mi?"

Düşündüm. "Sen yokken yemek yiyorum ve uyuyorum."

"Ama içmiyorsun."

"Aslında sen yokken her gece zil zurna oluyorum. Gerçek arkadaşlarımla."

"Gerçekten mi?"

"Hayır."

İç geçirdi. "Zil zurna olalım demiyorum, bir-iki kadeh içelim. Bir sürü şeyi pas geçebileceğimizi düşünüyorum gerçekten. Tüm gece ayakta kalmayı kafana takmadığını görüyorum; alkol de tam olarak böyle işte. Acı çekmeyi pas geçiyorsun sadece. Geri kalanı bayağı aynı. Daha önce göremediğin bağlantıları fark ediyorsun birdenbire. Bir şeyler yıkılıyor. Bunlara

ne denir bilmiyorum; zihnindeki bağlantıyı engelleyen tıkanıklıklar."

"Kısıtlamalar," dedim.

"Evet, aynen öyle," dedi. Yüzüm kızardı. "Şunu demeye çalışmıyorum," diye ekledi, "hiç seksten bahsetmemişken sarhoş olunca aniden seksle ilgili konuşursun."

"Öyle," dedim.

Zaman geçti. Aynı anda hem ne kadar çok, hem de ne kadar az zamanımız olduğunu düşünüyordum. Donut sevip sevmediğimi sordu Ivan bir noktada. Soru absürt geldi. Kuledeki saat yediyi vurdu, sonra yedi çeyreği. Kahvaltı yapabileceğimizi söyledi. Kendimizi isyana dayanıklı holden asansöre attık.

Donuk sabah havası inanılmaz tazeydi ve ciğerleri doldurmaya pek meyilliydi. Eşofman giymiş altı çocuğun oturduğu bir masa dışında boş olan kafeteryaya giden sokağı geçtik. Yüksek sesle konuştuklarını görebiliyordunuz, yine de sessizlik bozulmuyordu. Sanki konuşmaları, çizgi romanlarda olduğu gibi, masalarının üstünde asılı kalıyordu.

Ivan her şeyden biraz aldı: çırpılmış yumurta, krep, jambon, kızarmış patates. Makineden iki bardak portakal suyu doldurdu. Bir kâseye *Cheerios* döktüm, bir muz aldım ve kahve doldurdum. Oturduk. Muzu bir tabağa dilimleyip sonrasında Cheerios'un içine aktardım.

"Konuşacak bir şeyimiz kalmadı," dedi Ivan.

Kafa salladım.

"Birbirimizi yorduk. İkimizin de sonlu kişilikleri olduğunu ispatladık." Rahatsız olmuş gibiydi. "Buna ne kadar devam edebiliriz? Her kelime için bir şeyler uyduruyoruz, sözlük gibi, sonra kelimeleri tekrarlıyoruz. Ama kelimeler bittiği zaman..."

Ne demeye çalıştığı hakkında hiçbir fikrim yoktu. "*Dil* sonsuzdur," demeye cüret ettim.

"*Kelimeler* sonlu miktarda," dedi. "Kombinasyonları sonsuz sayıda."

Chomsky'nin kelime sayısının da sonsuz olduğunu söy-

lediğini aktardım. "Uçaksavar füzen olabilir, ardından onu bir uçaksavar füzesi savar füzesiyle savaştırabilirsin, sonra da uçaksavar füzesi savar füzesi savar füzesiyle. Füze."

"Peki tamam. Bundan sonra böyle konuşuruz belki."

"'Bundan sonra'dan sonra."

Gülmedi. *Cheerios*'ları kaşığımla ittiriyordum. Tek bir harf vardı –o– ama sonsuz sayıda kombinasyon. Yumurtasını, krepini, jambonunu ve patateslerini huysuz huysuz yedi ve portakal suyunu içti.

"Tamam o halde," dedi sandalyesini geriye iterek. "Sanırım artık odana dönüp uyuyabilirsin ya da ben ortalıkta yokken yaptığın gizli şeyler ne ise onları yapabilirsin."

"Ya," dedim. "Peki sen de gidip gizli işlerini yapabilirsin."

"Tabii, yapacak bir sürü gizli işim var."

Çöplerimizi attık, tepsileri ve tabakları taşıyıcıya koyduk ve dışarı çıktık.

"Görüşürüz," dedim.

"Elbette, eninde sonunda," dedi. "Haberleşme konusunda iyi olmadığımızı fark etmişsindir."

"İyileşiriz."

Kaşlarını çattı. "Sen de beni arayabilirsin bu arada. Benim aramamı beklemene gerek yok."

"Peki," dedim mutsuz mutsuz: Beni aramayacaktı yani. "Bir dahaki sefere ben ararım."

"Güzel," dedi ve arkasını dönüp binasına doğru gitti.

Hannah'nın uyanmayacağını umarak ayak ucumda girdim odaya. Homurdandı. Kıpırdamadan durdum. Hannah kalktı, esnedi ve dikkatle gerindi. "Oha! Şimdi mi geldin?"

"Hı hı."

"Nerede uyudun?"

"Uyumadım. Bir odada oturdum tüm gece. Yorgunum bayağı yani."

"Dinlenmen lazım sanırım," dedi yataktan zıplarken.

"Planım bu," dedim şifonyerden üst ranzaya tırmanırken.

"*Hemen* mi? Kahvaltı da mı yapmayacaksın?

"Yaptım bile." Yorganı başıma üstüne kadar çektim. Hannah anahtarlarından bahsederek topuklarına basa basa dolandı odada bir süre. En sonunda gitti. Yatak örtüsünü biraz aşağı indirip *Küçük Dorrit*'imi çıkardım ve uykuya dalana kadar ilk sayfaya baktım kaldım.

Üçte uyandım. Kafeterya iki saat daha kapalıydı. Öğrenci merkezine gittim, baget ekmeğine ton balıklı sandviç alıp kemirdim biraz. Baget ekmeği tüketmek için iki milyon yıllık evrim sırasında kaybettiğim bir çeşit kulak kası gerekiyor gibi geldi.

Bir fabl kitabı buldum ve karacalarla ilgili iki fabl okudum. İkisinin de sonu kötüydü. "Öküz Ahırındaki Karaca"da avcıdan kaçan karaca bir öküz ahırında saklanıyordu. Avcı samanların arasından boynuzlarını fark edip onu öldürüyordu, "ustanın gözlerinden hiçbir şey kaçmaz" cümlesini ispatlarcasına. "Karaca ve Avcı"da ise karaca bacaklarının boynuzları kadar güzel olmadığından şikâyetçiydi. Daha sonra bir avcıdan bacaklarıyla koşarak kaçarken boynuzu ağaca takılıyor ve öldürülüyordu. Kıssadan hisse şuydu: "Çoğu kez en çok işimize yarayanı hor görürüz." Genel olarak karacaların en büyük problemi boynuzlarıydı. Hayır; boynuzları değil, avcılardı.

Svetlana yirmi oldu ve bir parti verdi. Ona ne alacağım üzerine düşünüp taşındım ve sonunda bir demet günebakan almaya karar verdim. Büyüklüklerini çiçekçideyken tam idrak edememişim. Meydana geri dönene kadar çiçekler gerçekten büyümüş gibiydiler. Parlak sarı suratları bir insanınki kadar olmuştu partiye vardığımda. Onları vazoya koyma fikri dokuz insanı bir vazoya sıkıştırmak kadar çılgıncaydı. Sonunda süslü bir çöp sepetine koyduk. Fern, alt kattaki duşta çöp sepetine su doldurdu.

Sırpça-Hırvatça Kulübü'nün çoğu oradaydı ve hepsi erik konyağı getirmişti. Limonlu kek vardı. Tek düşünebildi-

ğim, dün gece konuşurken Ivan'ın bu gece aramaya çalışacağını söylemiş oluşuydu. Kek göründüğünden daha lezzetliydi. Önümüzdeki yıl Svetlana'yla aynı yurtta olacak altı Ortodoks Yahudi çocukla konuştum. Hepsi gıda zehirlenmesi geçirmişti. Bir bayram için, tüm gece kaynama sıcaklığının hemen altındaki bir fırında beklemiş olan tavuk çorbasını içmeleri gerekiyormuş. "Bakteri gelişimi için mükemmel bir ortam," diye açıkladı mikrobiyoloji okuyan Jeremy. Svetlana plastik çerçeveli gözlük takmış bir çocukla hararetli bir şekilde Sırpça-Hırvatça konuşuyordu ben giderken. Bu dili konuşurken farklı, daha tembel, ama aynı zamanda daha hayat dolu oluyordu.

Bir yeni sesli mesajım vardı. Annemden gelmişti. Laboratuvar teknisyeninin nasıl sürçüp düştüğünü ve aylarca süren çalışmanın ürünü olan tüm akıtaçları nasıl kırdığını anlatmıştı: "Freudyen bir sürçmeydi bence."

Telefonu kenara koyar koymaz yeniden çalmaya başladı. Arayan, Ivan'dı. Öğrenci merkezinde olduğunu ve birbirimize doğru yürüyüp ortada buluşabileceğimizi söylüyordu. Öğrenci merkezine giden birden fazla yol var gibi geliyordu bana, ama yürümeye başladığımda Ivan'ı gördüm. Heyecanlı görünüyordu. "Shakespeare sınavına çalışıyorduk kız arkadaşımla, yani eski kız arkadaşımla," dedi. Kalbim hopladı. Artık kız arkadaşı olmadığı anlamına mı geliyordu bu? Kendisini, eski kız arkadaşıyla Shakespeare, insanlık durumu ve benimle ilgili konuşurken bulduğunu söyledi. Eski kız arkadaş Shakespeare'den ilginç örnekler sunmuş, Shakespeare ve benim hakkımda konuşmuşlar.

"Bana Shakespeare'i hatırlatıyorsun biraz," dedi. Ona baktım. Sarhoş muydu?

Odasına gittik, fotoğraflarla dolu karton bir kutu çıkardı. İlk motosikletinin fotoğrafını gösterdi, bir *Honda*'ydı. Motosiklet canımı sıktı. Giderek artan bir şekilde bir aşk parodisindeymişiz gibi hissettiriyordu bana. Tayland'da çekilmiş birkaç fotoğ-

raf vardı. Birinde Ivan bir filin yanındaydı. Bir başkasında annesi ve kız kardeşiyle bir Budist tapınağının önünde duruyordu, ama ışık o kadar azdı ki yüzlerini seçemiyordunuz.

"İşte bu da eski kız arkadaşlarımdan biri," dedi Ivan. İnce yapılı, kızılımsı uzun saçları olan, kolsuz bir bluz ve uzun etek giymiş ve bir sırt çantası takmış bir kızın fotoğrafını gösterdi. Dikkatlice baktım fotoğrafa, onu kız arkadaş yapan şeyin ne olduğunu bulmaya çalıştım. Minyon, kıvrımlı, gülüşü içten ve çocuksu olmasına rağmen sert görünen bir kızdı. Resimde bir de eşek vardı. Alakası olamazdı. Olabilir miydi?

Ivan birkaç fotoğrafı çıkarıp hemen oynanmayacak kartlar gibi ters bir şekilde yan yana dizdi. "Bunlar görmeni istemediklerim," diye açıkladı. "Eğer görürsen hayatıma dair bilmeni istemediğim şeyleri öğrenmiş olursun."

Bunu söylemesindeki açıksözlülük beni güldürdü. Fotoğraflarda ne olduğunu sormadım, merak bile etmedim. Şüpheci kadın rolü ne bana, ne de içinde yaşadığım zamana uyan bir klişe gibi geliyordu.

"Üçüncü sınıfın ikinci döneminde aşkla ilgili karmaşık düşüncelerim oluşmaya başladı," dedi Ivan. "Lisansüstü matematik dersinden C+ almıştım. Daha önce hiç C almamıştım matematikten. Berbat hissediyordum." Boşluğa bakakalmıştı, C+ almanın anısının dehşetinden donakalmıştı belli ki.

"Sana söylemek istediğim bir şey var," dedi Ivan, "ama kendini baskı altında hissetmeni istemem." Peter diye Macar bir arkadaşıyla iktisattan bir lisansüstü öğrencisinin, Amerikalı üniversite öğrencilerinin İngilizce öğretmek için her yaz Macaristan köylerine gittiği bir yardım programı yürüttüğünü anlattı. Öğretmenlerin kendi uçak biletlerini alması gerekiyormuş, ama geri kalan her şeyi onlar karşılıyormuş. Bir miktar cep harçlığı bile veriyorlarmış.

"Sadece bir tana boş yer kaldı," dedi, "eğer istersen bunu yapabilirsin. Peter benim arkadaşım sonuçta. Senin de İngilizce öğretme konusunda deneyimin var."

Joaquín kör olmadan önce verdiğim üç ESL dersini iyice düşündüm.

"Teknik olarak doğru sanırım," dedim.

"Budapeşte'de olacağım ben de, böylece hafta sonlarında görüşebiliriz," dedi. "Ama diğer yandan köylerin nasıl yerler olduğunu bilmiyorum. Keçilerle çevrilmiş olacaksın, ama bir yanda da Avrupa'da olacaksın."

Ne Avrupa'yı, ne de keçileri hayal edebildim. İçeride mi olacaklardı? Ivan'a düşünmem gerektiğini söyleyip düşünüyormuş gibi yaptım. Ama düşünecek bir şey yoktu. Bir Macar köyünde İngilizce öğretmeyi herhangi başka bir şeyle karşılaştıramazdım; bunun nasıl bir şey olduğuna dair hiçbir fikrim yoktu. Olsaydı dahi diğer olasılıkları bilmiyordum. Dahası o dönemki tutumum şöyleydi; önüne iki farklı davranış imkânı çıktığında kişi her zaman daha az tutucu ve daha cömert olanı seçmelidir. Bunun avantajlı konumdaki kişinin ve özellikle yazar olmak isteyen birinin ahlâki yükümlülüğü olduğunu düşünüyordum.

Ivan'ın arkadaşı Peter'la, Bilim Merkezi'nin kafesinde buluştuk. Beklediğimden daha normal biriydi. Görünüşü, giysileri, konuşma tarzı diğer insanlar gibiydi. Ivan'dan sanki biz de eski arkadaş ya da tanıdıkmışız gibi bahsediyordu.

"Yarın Ivan'la görüşme ihtimalin var mı?" diye sordu.

Boyutlar arası geçidin açılıp açılmayacağını da sormuş olabilirdi. "Bilemiyorum," dedim.

İngilizceme iltifat edip ne zamandır Amerika'da olduğumu sordu. "Hep buradaydım," dedim.

"Hep mi?" 1776'yı kastettiğimi düşünüyormuş gibi şaşkın görünüyordu.

"Burada doğdum demek istedim ve hiç ayrılmadım."

"Ya, ne garip. Ivan seni Türk diye tanıtmıştı."

"Hayır, New Jerseyliyim."

"Neresinden?"

Peter, dermatolog annesiyle Queens'te büyümüştü. Şimdiyse iktisat ve Doğu Asya Çalışmaları'nda doktora yapıyordu. Macar

köyleri programı, gelişmekte olan dünyada İngilizce ve bilgisayar programlama öğretecek, kâr amacı gütmeyen bir küresel okul ağının ilk adımıydı. İnsan elindeki bağlantılarla yavaş yavaş başlamalıydı. Macaristan ve Romanya'daki köy yönetimindeki muhteşem insanlarla bağlantıları vardı. Üç yıldır Harvard öğrencilerini gönderiyordu onların köylerine. Ölçülü ve kibar bir ses tonuyla; bağlantılar geliştirmenin önemini, her yerdeki iyi insanların varlığını, sadece iyi olmayıp aynı zamanda bir şeyleri mümkün hale getiren insanları tanımak gerektiğini ve Kırgızistan'daki okul sistemini anlattı.

Programı tanıtan bir kitapçık verdi. Arka tarafta bir başvuru formu vardı, ama benim doldurmama gerek olmadığını, çünkü zaten Ivan'ın benim için övgü dolu bir tavsiye mektubu yazdığını söyledi.

Öyle mi? diyecektim az kalsın ama tuttum kendimi.

"Ivan'a güvenirim," dedi Peter. "İnsanlara dair izlenimine güvenirim."

Yaz yaklaşıyordu. Parlak, sıcak, tembel; her yeni gün gözünüzün tam önündeki yanardöner bir balon gibi askıya alınmıştı sanki. Her zamanki gibi giyecek bir şeyim yoktu. Nasıl olurdu da *hiçbir* mevsim için uygun kıyafetim olmazdı? Eski bir kotumu kısalttım ve ampute paçaları, iki adet yıpranıp grileşmiş silindiri çöpe attım.

Kesilmiş şortum, parlak sarı yakalı tişörtüm ve annemin 1970'lerden kalma büyük gözlüğüyle Peter'ın oryantasyon toplantısını yaptığı felsefe binasının avlusundan geçtim. Kapının üstüne kocaman harflerle şu kazılıydı: İNSAN NE Kİ ONU ÖNEMSEYESİN. Bu yazıyı defalarca görmüştüm, ama üstüne düşünmemiştim. İyi bir soruydu. İnsan *neydi*? İnsanları daha az önemseyebileceğim aklıma geldi, bir an için özgür hissettim.

Oryantasyonda altı kişiydik, üç kız üç oğlan. Bir tek ben birinci sınıftım. Birbirimizin isimlerini öğrenebilmek için hafıza güçlendirici bir oyun oynadık. Hatırlama, bir şeyi onunla bağlantısını kurmanın imkânsız olduğu başka bir şeyle ilişkilen-

dirmekten ibaret oluşu bakımından tuhaf bir şeydi. Anahtarlarınızın yerini hatırlamak için onları bir amfi tiyatroda hayal edebilirdiniz, ama hiç kimse amfi tiyatroyu nasıl hatırlayacağınızı söylemiyordu.

Şortu ve uçuk mavi-beyaz tişörtüyle derli toplu, düzgün, neredeyse bir bahriyeli gibi görünen Peter bize programı anlattı. Hepimizin tek bir okulda olacağını sanıyordum, ama anlaşılan o ki hepimiz farklı köylerde olacak, farklı ailelerle kalacaktık. Her gün üç ya da dört saat ders anlatacaktık. Köy okulundaki öğretmenler hangi konuları işlediklerini bildireceklerdi, biz de ona uygun alıştırmalar, egzersizler ve oyunlar bulacaktık. Simon Der Ki vücudun bölümlerini öğretmek için iyi bir oyundu. Yirmi Soru kelime bilgisi için iyiydi. Müzik iyi bir öğrenme aracıydı, özellikle Beatles. En küçük çocuk bile "I want to hold your ha-a-a-and"i anlayabiliyordu. En önemlisi ise sabırlı, rahat ve neşeli olmaktı.

Öğleden sonraları, serbest bir şekilde, dersliklerin dışında Amerikan kültürünü anlatacaktık. Peter, önceki katılımcıların Amerikan kültürünü nasıl tanıttığını gösterdi bize slaytla. Bir adam çocuklarla basketbol oynuyordu. Amerika'dan basket potası götürmüş ve bir çite asmıştı. Bir başka adam gitar çalıyordu. Çocuklara Bruce Springsteen'i öğretmişti. Slaytlardan sonra geçen yılki öğretmenlerden birinin bizimle deneyimlerini paylaşacağını söyledi Peter. Geçen yılki öğretmen girdi içeri. "İnşa Edilmiş Dünyalar"dan Sandy'ydi bu.

Macar köyünde geçirdiği zamanları anımsayınca abartılı bir gülümseme yerleşti Sandy'nin yüzüne. Elektrikleri ve sıcak suları yokmuş köyde. Öğrencilerin hepsi oğlanmış, yaşları sekiz ile on dört arasında değişiyormuş. "Sizi zorlamaya çalışacaklar," dedi.

"Gerçekten macera *yaşayacaksınız*," dedi Peter.

"Boynuzlar," dedi aynı anda Peter'la Sandy.

Sandy bir sebepten okul duvarlarına asılmış olan boynuzu öğrencilerinden birinin indirdiği ve onunla kendisine saldırdığını anlattı. Masasının üstüne çıkıp çocuğa ya da boynuza zarar vermemeye çalışarak sandalyesiyle kendini savunmak zorunda

kalmıştı. Herkes güldü. Boynuzlarla kovalanırsam kurtulabileceğimi sanmıyordum.

Öğle arasında Sandy'yle "İnşa Edilmiş Dünyalar" günlerinden bahsettik. Ivan hakkında konuştuk, Ivan'la aynı yurttalarmış meğer. "Gerçekten ilginç bir adam," dedi Sandy, Ivan'la arkadaş olmamdan etkilenmiş gibiydi. Boynuzları sordum. Müdürün onları mühim bir mesela haline getirdiğini ve bunun da işleri daha kötüleştirdiğini söyledi. Mümkün olduğu sürece çocuklarla doğrudan konuşmak en iyi yolmuş.

"Çok iyi vakit geçireceksin," dedi bana.

Sınav zamanı yaklaşmıştı ve sınavlardan hemen sonra yurtları boşaltmamız gerekiyordu. Her gün bir öncekinden daha sıcaktı. Hiç kimsenin yeterince kolisi yoktu. Bazıları bedava koli bulmak çok kolaymış da sadece salaklar para ödermiş gibi davranıyordu. Tek bir tane bedava koli bulabildim. İçinde meyve sinekleri vardı. Ralph'le koli almaya gitmek için sözleştik.

Annemi arayıp İngilizce öğretmek için beş haftalığına Macaristan'a gitmemin sorun olup olmayacağını sordum. Uçak bileti hariç her şeyi karşıladıklarını, ağustosta Budapeşte'den doğruca İstanbul'a geçip onunla ve teyzelerimle buluşabileceğimi ve ilk önce Budapeşte'ye gitmenin çok da pahalı olmadığını açıkladım.

"Ivan'ın fikriydi bu değil mi?" diye sordu. "Canım, güvenilir biri mi o? Başka kimler olacak?" Peter'dan bahsettim ona; bu programı yıllardır yaptığını, iktisat doktorasını almak üzere olduğunu, annesinin Queens'te doktor olduğunu anlattım. Annesiyle ilgili bilgi güven vermiş gibiydi, özellikle de Peter'ın bize onun numarasını verdiğini öğrenmesinden sonra. Özellikle belirtmişti ki kendisinin Moğolistan'da olduğu süre boyunca ailelerimiz annesini arayıp ona ulaşabilirdi.

"Gerçekten gitmek istiyor musun?"

"Yani, istiyorum."

"Bu çocuktan gerçekten hoşlanıyorsun," dedi, sesi o kadar mahzun ve sevecen geliyordu ki gözlerim doldu.

Ivan'a cuma akşamı yazmıştım, o akşam ya da cumartesi arayacağını düşünüyordum. Aramadı. Pazar günü Svetlana'yla Rusça çalıştık. Düzensiz isimlerin çekimlerini ezberlemek için bir şarkı uydurmuştu Svetlana. Efkarlı bir tınısı vardı, iki notadan oluşan bir ilahi gibiydi daha çok: "Vatandaş yok. Vatandaş yok. Vatandaşı gördüm. Vatandaşı gördüm."

Svetlana ezber konusunda bana göre bayağı iyiydi. Gerekli bir şey olduğunu yürekten kabullenmişti. Amerika'da büyümüş biri olarak bana ezberin küçümsenecek bir şey olduğu öğretilmişti. "Ezbere dayalı öğrenme" ya da "bilgiyi tekrar etme" de denirdi. Öğretmenler bize nasıl düşüneceğimizi öğretmek istediklerini söylerdi. Sovyet ya da Japon çocukları gibi robota dönmemizi istemiyorlardı. Sovyet ve Japon çocukların sınavlarda bizden daha iyi olmasının tek nedeni buydu. Çünkü onlar nasıl düşüneceklerini bilmiyordu.

Liseye geçince öğretmenlerin bizimle aynı seviyede olmadığını sezdim. Biyoloji öğretmenimiz şöyle derdi: "Ezberlemenizi ya da aynısını tekrar etmenizi beklemiyorum, her mekanizmanın kendine özgü, mükemmel mantığını kavramanızı istiyorum." Yine de sınavda RNA sentezinin şemasını çizmek zorundaydınız. Bilim ya da tarih söz konusu olduğunda mantık sizi ancak bir noktaya kadar götürüyordu. Her adım bir öncekini takip etse dahi ilk adımı ve adımların birbirini hangi kurala göre takip ettiğini hatırlamak zorundaydınız. Sanki dünyanın ortaya çıkmış olabileceği tek bir yol yoktu. Çileklerin çalılarda yetişmesi *gerekmiyordu* sanki. Her şey pek çok şekilde olabilirdi ve özel olarak hangi yolun gerçek olduğunu hatırlamanız gerekiyordu.

Ya da... Gerekmiyor muydu? Dünya tek bir şekilde mi *var olabilirdi*? Eğer yeterince zekiyseniz bu yolu çıkarsayabilir miydiniz? Minik bir parçam yapılabileceği umuduna tutunuyordu. O parça da Svetlana'nın şarkısını öğrenme konusunda kötüydü.

* * *

Pazartesi günü annem aradı. Hafta sonumun nasıl geçtiğini ve Ivan'ı sordu. Görüşmediğimizi söyledim.

"Tüm hafta sonu boyunca mı?" diye sordu. "Neden? Ne işi vardı?"

"Bilmiyorum," dedim.

Sessizlik oldu bir süre. "Selin, kendini koruyor musun?"

Paniğe kapılmıştım. "Deniyorum," dedim.

"Kondom kullanıyor musunuz diyorum."

"Ne? Kullanmıyoruz. Yani seks yapmıyoruz."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Emin misin?"

"Yani."

"Peki, eğer yaparsanız, korunduğundan emin ol. Macaristan köylerindeyken bile. Mühim bir konu bu."

Telefonu kapattığımızda kendimi kötü hissediyordum. Son üç gündür ne kadar perişan olduğumu ancak anlamıştım.

Telefon çaldı. Arayan o değilse ölürdüm. Bu düşüncenin kendisinin ne kadar ölümcül olduğunun farkındaydım. Telefonu açıp alo diyene kadar geçen süre boyunca tekrar tekrar şunu geçirdim aklımdan: *İnsan ne ki onu önemseyesin. İnsan ne ki onu önemseyesin. İnsan ne.*

"Selin," dedi Ivan. "Selam."

"E neler yaptın?" diye sordu.

"Hiç. Felsefe ödevini yazdım. Sen neler yaptın?"

"Eşyalarımı California'ya taşıma ve depoya koyma işini nasıl halledeceğimi falan çözdüm."

"Ya, bilirim." Odandaki her bir eşyayı atmanın, depoya koymanın ya da annenin evine aktarmanın çok zor geldiğini söyledim.

"Senin için de mi? Neden zor ki senin için? Seneye geri döneceksin buraya. Eşyalarını buradaki bir depoya koy ve evine git."

Beni arabayla götürecek kimsenin olmadığını, çünkü anne-

min Türkiye'de olacağını anlattım. Tüm eşyalarımı trenle kendi başıma taşıyamazdım, bu yüzden kargoyla göndermem gerekiyordu. Kitap indirimini kullanıp kullanmadığımı sordu, en uygunu oymuş. Kitap indiriminin başka şeyler için de kullanılabileceğini söyledi; yapmanı tercih etmezlermiş ama yapabilirmişsin. Posta ofisindeki bir kadınla konuşmuş. Yorgun ve çaresizdim.

"Peki," dedi Ivan. "Yüzmeye gitmek ister misin?"

"Şimdi mi?"

"Hava sıcak bayağı, sence de öyle değil mi?"

"Evet." Hava gerçekten sıcaktı. Beşte kafeteryada buluşup öncesinde yemek yiyebileceğimizi söyledi. Motosiklete binecek kadar cesur olup olmadığımı sordu. Motosiklet o kadar korkutucu gelmiyordu bana. Boynuzları yoktu.

Telefonu kapatınca odada volta atarak mayom konusunda endişelenmenin ne kadar küçük düşürücü olduğunu düşündüm. Liseden kalma bir mayoydu. Lise bana Ralph'i ve koli alacağımızı hatırlattı. Ralph'i aradım.

"Koli işine gelemiyorum," dedim.

"Ya," dedi. "Sorun değil. Peki ya yemek, ona da mı gelmiyorsun?

Yemekle ilgili konuştuğumuzu unutmuştum.

Uzaktan Ivan'ı gördüm, bir korkuluğun üstüne kollarını dizlerine dolamış halde tünemişti. Bırak üstüne oturmayı, o korkuluğu daha önce görmemiştim bile.

Beni görünce aşağı atladı. Siyah bilgisayar çantasını çapraz asmıştı. İçindeki şey dizüstü bilgisayardan hafifti belli ki. Posta kutusuna uğrayabilir miyiz diye sordu. Beş buçuktaki transferden önce bir şey bırakmak istiyordu. Taş merdivenlerden indik beraber.

Geçtiğimiz birkaç saat içerisinde hava soğumuştu. Gökyüzü soluk maviydi, hiçbir esinti yoktu, hava tam vücut sıcaklığında gibiydi.

"İşte kız arkadaşım," dedi Ivan muhabbet eder gibi.

"Hı?" dedim.

Etrafa bakındım. Birkaç ağaç, bir yol, iki posta kutusu, köpeğiyle yürüyen yaşlı bir adam, kucağında bebekle yürüyen genç bir adam vardı. Bebeğin giysileri pembeydi. Demek ki kızdı. Ama birinin kız arkadaşı olmak için çok küçüktü. Yolun karşısında bizimle aynı yönde kıvırcık uzun saçları bez sırt çantasının üstüne dökülmüş bir kız yürüyordu.

"Nasıl olsa olacaktı bir ara," dedi Ivan. "Yuu," diye seslendi. "Yuu-huu," diyeceğini sandım ama "Eunice" çıktı ağzından. "Yuunis!" diye seslendi. Kimse dönmedi. Adımlarını hızlandırdı. Geride kaldım. "*Selam*, Eunice," dedi benimle telefonda konuşurken kullandığı sıcak ses tonuyla. Park yerindeki, bize arkası dönük, dizlerinin üstüne çökmüş bisikletinin kilidi açan kızı ancak o zaman fark ettim. Beyaz bir kot ve kırmızı beyaz çizgili bir gömlek giymişti, siyah saçlarını tepeden bir o tarafa bir bu tarafa sallanan atkuyruğu yapmıştı.

Dördüncü kez seslendiğinde, kız dönüp ayağa kalktı ellerini silkeleyerek. "Aa, selam," dedi ancak duyulabilecek şekilde.

Ivan kolunu kızın beline doladı. Ivan'ın yanında bayağı küçük görünüyordu kız. "Bu kız arkadaşım, Eunice," dedi bana. "Bu da Selin, sana bahsetmiştim," dedi ona da.

"Kim?" dedi.

"Selin," diye tekrarladı. "Selin işte."

"Memnun oldum," dedim elimi uzatarak.

"Aa!" dedi.

Küçük, soğuk, isteksiz bir nesneyi şöyle bir tuttum.

"Vogel'le konuştum," dedi Ivan'a, elini geri alırken.

"Ya, öyle mi?" dedi Ivan.

"Parayı verecekler, Çin işi için."

"Ne?"

"Çin işi için, iki yüz elli doları veriyorlar bana. Ama yapmalı mıyım emin değilim."

"Hı hı."

"Çok sıkıcı."

"Evet, öyle biri olmamalısın."

"Nasıl biri?"

"Sıkıcı bulduğun şeyleri yapmamalısın."

"Ama paraya ihtiyacım var."

Bir süre iki yüz elli dolar ve yapmak istemediği gizemli sıkıcı Çin işinden bahsettiler.

"Sadece parayı alsan olmaz mı?" diyordu Ivan.

"Nasıl yani?"

"Parayı al ve işi yapma."

"Olmaz."

Omuz silkti Ivan. "Kar küremekten iyidir yine de."

"Biliyorum," dedi. Gerçek dudağından daha küçük, rujla çizilmiş parlak kırmızı dudakları vardı kızın. Birdenbire o sabah rujunu sürerken Ivan'ın kapının önünde beklediği bir sahne geldi gözümün önüne. Şimdi olduğu gibi günlük hayatın havadan sudan ve tartışmalı konuları dışında mühim hiçbir şeyden bahsetmedikleri bir sahne. Her şey durdu. Zaman ve mekân durdu, tek boyutluydu, gökkubbe bir uçağın üstüne çöküyordu, uçak bir çizginin üstüne çöküyordu ve başka hiçbir şey yoktu. Sadece ileriye gidilebilirdi, ama sonra ilerisi bile yoktu.

"Yüzmeye gidiyoruz biz!" dedi iyi haber verir gibi şen bir sesle.

"Ne?" dedi Eunice.

"Yüzmeye gidiyoruz Selin'le."

Kız somurttu. "Ama film dokuz buçukta başlıyor."

Ivan da somurttu. "Biliyorum."

"Dokuz yirmide dönmüş olman lazım."

"Peki, olur," dedi. "Gidelim o zaman."

"Görüşürüz."

Kız bisikletine atladı, biz yürümeye devam ettik. Ivan, self servis bir *FedEx* kutusunda durdu, tam duvarla kutu arasındaki boşluğa denk gelecek şekilde koydu bilgisayar çantasını. Posta kutusunun altındaki bölmeden bir form çıkarıp doldurmaya başladı.

Ivan'ın çantası yere düştü kaderin emirlerine uyarak. İkimiz de eğildik. Ben daha hızlıydım. Çantayı ona uzattım.

"Pardon," dedi. "Sağ ol demek istedim."

Duvara yaslanıp gökyüzüne baktım. Göğün ortasında beyaz bir çizgi vardı ve bir jet geçiyordu. Ivan gürültüyle bir şeyleri parçaladı ve top haline getirdi. "Bu değildi bana lazım olan," dedi. Doğrusunu bulana kadar iki formu daha buruşturdu. Ardından, bir adres etiketinin arkasındaki kâğıdı çıkarmaya çalışırken parçalara ayırdı ve yeni bir tane doldurmak zorunda kaldı.

"Acelemiz yok, sorun değil," dedim.

Bana bakıp gülümsedi. "Or-chid denen bu adama ikinci kez yolluyorum bunları," dedi *ch*'yi yumuşak bir ç gibi telaffuz ederek. "Bayağı beceriksiz biri. Bunu şimdiye kadar yollamış olmalıydım. Japonya vizesi almak için o bilete ihtiyacım var."

Formdaki isme baktım: Orchid Jones. "Sanırım kadın o," dedim.

"Öyle mi? Or-chid kadın ismi mi?"

"Orkide, çiçek olan."

"Aa, *orkideler*? O müstehcen çiçekler. Sana katılıyorum o halde, muhtemelen kadın Orchid Jones."

689,92 dolarlık bir çek yazışını izledim. Hepsini büyük harflerle doldurdu ve *I*'yı ters bir *C* gibi kıvrımlı yazdı. Kredi kartını çıkarıp numarasını forma kopyalamaya başladı.

"Dönüş biletini doğrudan Tokyo'dan San Francisco'ya aldım," dedi. "Buraya dönmeyeceğim. Eşyalarımı Berkeley'deki matematik bölümüne gönderdim. Hepsi orada bir ofiste duruyor. Bütün yaz orada tıkılı kalacaklar." Bu fikir onu neşelendirmiş gibiydi.

Ben de gülmeye çalıştım. Cüzdanını alıp okul kimliğine ve ehliyetine baktım. İki fotoğrafta da gülümsememişti.

"Bana benziyor mu?" dedi.

"Nasıl?" dedim.

"Bana benziyor mu? Fotoğraf?"

Benzediğini söyledim. Eğer aslını bilmeseydim tamamen kanacağımı söyledim.

"Nasıl?" dedi.

"Eğer aslını bilmeseydim sen olduğunu sanırdım."

"Kendi fotoğrafımı ben mi zannederdin?"

"Evet."

Kaşlarını çattı. "Şimdi kim olduğunu düşünüyorsun?"

"Boşver," dedim.

"Tamam," dedi kartını düşürmeye devam ederken. Bu sefer bıraktım kendi alsın diye.

Kafeterya sırasında zaten bıçak ve çatal almıştım. Ivan bana başka çatal-bıçak uzattı. İki çatal ve iki bıçağa bakıyordum. Salata barında Ivan lahana ve domates doldurdu bir kaseye, üstüne biraz sos döktü. Ben de bir kâseye bir şeyler koydum, ama sonunda bir salata gibi değil, kâseye konmuş rastgele şeyler gibi görünüyordu. İçecek makinesinde diyet kola bileğime döküldü.

Dört futbolcunun masasında iki boş yer bulduk. Futbolcuların tepsileri flüoresan gökdelenler gibi fırlamış tüm o süt ve *Gatorade*'lerle fütüristik şehirler gibi görünüyordu.

Tabağımın kesik kenarı bana dişleri hatırlattı. Poe'nun monomaniyle ilgili öyküsünü düşünüp durdum. Saplantısının dişlere olduğu açığa çıkan bir kadınla ilgili olan hikâyeyi.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Ivan.

"Dişleri," dedim.

El sürülmemiş tepsime baktı. "Dişler seni rahatsız mı ediyor?"

Ivan sıcak bir yemek yemişti, ardından da bir kâse *Jell-O*. Bunu yerken çatal kullandı. Bir adam yüzünden iştahını kaybeden biri olmak istemiyordum, bu yüzden birkaç nohut yedim. Sonra düşündüm ki sırf bir şeyi ispatlamak uğruna aç olmadığı halde yemek yiyen biri de olmak istemiyordum. Çatalı bıraktım.

"Eşyaların nerede?" diye sordu Ivan.

"Ne eşyası?"

"Mesela mayon? Mayo getirmişsindir herhalde?"

"Mayo giyiyorum *zaten*."

"A, giysilerinin altında mı? Hah. Peki ya havlu?"

Havluyu unutmuştum. Odama gidip bir tane almam gerektiğini söyledi, motosikleti getirecekti ve kapıda buluşacaktık.

Odama dönüp sırt çantamı boşalttım. İçine bir plaj havlusu

ve düz bir tişört attım. Sağa sola baktım götürülecek başka bir şey var mı diye. Einstein çarptı gözüme. Bu da aklıma saç fırçasını getirdi. Havlu, tişört ve fırçadan başka yanıma alacağım bir şey gelmedi aklıma.

Kapıya doğru yaklaşırken ayak sesleri duydum. Kenara çekildim. Bir şey zıplayıp yanıma indi.

"Tam yanımdan geçtin," dedi Ivan nefes nefese. "Seslendim, bağırdım."

Eunice'in de onu duymadığını hatırladım. Kızların dikkatini çekme günü değildi.

Motosiklet parlak sarıydı. Ivan bir bisiklet kaskı uzattı bana. Kayışını beceriksizce yoklarken kaskı elimden aldı, daralttı, başıma taktı ve çenemin altından kayışı bağladı. Önünde şeffaf bir siperi olan kendi kaskını taktı ve bana nereye oturacağımı gösterdi. Ona tutunmam gerektiğini ve eğer yana yatarsak paniklemememi ya da diğer tarafa doğru eğilmememi söyledi. O ne yaparsa onu yapmalıymışım.

"En önemli tavsiyem," diye tekrarladı, "bana gerçekten sıkıca tutunman. Düşmezsin böylece." Başımı salladım. Birinin düşebileceği aklıma gelmemişti. Arkasına oturdum, yere bakıp tanıdığım kimsenin beni görmemesini umdum.

Motor çalıştı ve hareket ettik. Normalde ayağımla üzerinden geçtiğim zemini hiç çaba harcamadan çok daha hızlı katetmek inanılmazdı.

"Daha sıkı tutunman lazım," dedi Ivan omzunun üstünden, hızlanırken.

Sık sık gördüğüm gevşek, koyu turuncu tişörtünü giymişti. Bir gün bu tişörte dokunacağım hiç aklıma gelmezdi. Kollarımı hafifçe beline dolamıştım, teması en aza indirmeye çalışıyordum. Ona dokunma fikri yanlış ve imkânsız geliyordu, vahşi bir hayvanı elime almak gibiydi.

Fakat bir süre sonra bu mahcubiyet, yüksek hızın verdiği saf ve ilkel haz içinde kaybolup gitti. Ivan otobana geçip daha yüksek vitese çıktığında kendimi tutamayıp kahkaha attım. Rüzgâr

inanılmaz güçlüydü ve lenslerimden dolayı kaygı vericiydi. Bu yüzden çoğunlukla yere bakıp asfaltın altımızdan aceleyle geçişini seyrettim. Ara sıra başımı kaldırdığımda bir otel ya da benzinciyi bir anlık görüyordum. Ivan her arkasına yaslandığında kasklarımız birbirine çarpıyordu.

Walden Göleti'nde ilk göze çarpan şey Thoreau'nun yaşadığı kulübenin replikasıydı. Tam boyutunda da değildi, minyatürü de değildi; gerçeğinden biraz küçüktü, mağazanın küçük beden bölümü gibi. Camdan bakınca küçük kuzinenin üstünde küçük bir tava, küçük bir olta, küçük bir masa ve küçük bir sandalye, küçük bir lamba ve küçük bir elyazması –muhtemelen *Walden*, belki biraz daha küçüğü– gördük. "Thoreau bayağı kısaymış," dedi Ivan.

"Ya öyle ya da tam boyutta bir ev inşa etmek için fazla cimriymiş."

Su berrak bir yeşil renkteydi, ağaçlık tepelerle çevriliydi. Kumsalda anneleri güneşlenirken şişme kolluklarıyla ortalıkta bata çıka dolaşan çocuklar vardı. Bu sahnenin çocukluklarının bir parçası olduğunu düşünmek tuhaftı. Daha tenha bir yer bulabileceğimizi söyledi Ivan. Onu takip ettim çitin arkasına doğru, setin üstünde kum kaymasından dolayı o tarafa geçmememizi söyleyen bir tabela vardı. Setin üstünden ağaçlığa doğru tırmandık ve tepeyi kesen sığ bir patikadan yürümeye devam ettik.

"Hey, dur, Amerikalı," dedi Ivan aniden. "Bu kitabı okumuş olmalısın! Nedir bu Thoreau'nın hikâyesi?"

"Lisede okumuştum. Pek hatırlamıyorum."

Güldü. "Sen liseden mezun olalı bayağı oldu çünkü."

"İkinci sınıfta okumuştum. Üç yıl olmuş!"

"Peki peki, Üç yıl önce okuduğunda beğenmiş miydin?"

Thoreau'nun dünyadaki en sevilesi kişilik olduğunu düşünmüyordum. Emerson'a tepeden bakışı, ardından Emerson'ın parasıyla kulübesini inşa etmesi düşünülünce. "Mısırlıların piramitleri inşa etmesinin tam bir zaman kaybı olduğunu, çünkü

firavunu bir köpek gibi Nil'e atmış olmaları gerektiğini söylediğini hatırlıyorum," dedim. "Mısırlı kölelerin yaşamın özünü emmiş olmaları gerektiğini söylemiş."

"Pardon, kaçırdım; ne yapmaları gerekiyormuş?"

"Yaşamın özünü emmeleri," dedim daha yüksek sesle.

"Hah, tamam. Bir çeşit komünistmiş yani. Nasıl olmuş da buraya gelmiş, gölete?"

"Toplumu geride bırakıp hayatı birinci elden deneyimlemek, kendi elleriyle bir ev inşa etmek istemiş. Kitapta her bir çivinin ve tüm yediklerinin fiyatlarını sıralıyor, ihtiyaçlarının ne kadar sade olduğunu göstermek için. Bir kadın ona paspas vermeye çalışmış, ama o almamış."

"Pardon, kadın ne vermek istemiş?"

"Bir *paspas*."

"Paspas mı? Neden istemediği bir paspası vermeye çalışmış ki?

"Bilmem," dedim. "Sanırım onun için üzülmüş."

"Hah, tamam. Devam et. Kadın paspas vermek istemiş, ama o almamış."

"Evet, çok yer kaplayacağını söylemiş."

"Büyük bir paspas mıymış?"

"Bilmem," dedim. "Sanmıyorum."

Ağaçların arasında bir boşluğa vardık; arkasında daha küçük, tamamen boş, pürüzsüz çakıllarla kaplı bir kumsal uzanıyordu. Çok temiz, berrak ve mükemmel görünüyordu, bir şeyin metaforuydu sanki.

"İyi görünüyor mu?" diye sordu Ivan.

"Evet," dedim.

"Güzel. Hadi üstümüzü değiştirelim." Yamaca tırmanıp ağaçların arasında kayboldu. Farklı yöne daha yakın bir yere gittim. Bir kayanın üstüne oturup ayakkabılarımı çıkardım. Elimde ayakkabının tekini tutarken boşluğa daldım bir süre. Ardından tişörtümü ve çoraplarımı çıkardım. Pantolonum mayonun üstündeyken yamaçtan aşağı indim. Ivan üstünde kot bir şort ve omzunda sallanan pantolonuyla koşarak geldi, setten patikaya atladı.

Çantalarımızı kumsala koydum. Kotumu çıkardım.

"Kotunla yüzüp yüzmeyeceğini merak ediyordum," dedi Ivan.

Gölete girdik. Bileklerimizin çevresini saydam ufak balıklar sardı. Ne kadar hayat dolulardı. Küçük bedenleri neredeyse saf yaşamdı, başka bir şey için o kadar az yer vardı ki. Güneş alçalmıştı ve esinti vardı. Su buz gibiydi. İçine girme fikri bile felç etti. Kendimi çözüp suya daldım biraz sonra. Derimin gerildiğini hissediyordum ve birinin bedenini bir bütün olarak, kesintisiz bir yüzey gibi hissetmesinin ne kadar nadir olduğunu fark ettim.

"Gelmelisin," dedim soluk soluğa, soğuktan sesim çıkmıyordu. "Su *muhteşem*."

Ivan gözlüğü olmadan ve ıslak saçla farklı görünüyordu. Pofuduk bir köpeği ilk kez ıslak görmek gibi olduğunu söyledim.

"Analojine göre ben pofuduk köpeğim?" dedi.

"Evet. Her ne kadar pek çok açıdan pofuduk bir köpeğe hiç benzemesen de."

"Pofuduk bir köpek gibi değil miyim? Kalbimi kırıyorsun."

Karşı kıyıya doğru yan yana kurbağalama yüzdük, bir yandan da birbirimize yüzmeyi nasıl öğrendiğimizi anlattık: Ben New Jersey'deki bir yaz kampında, o ailesiyle gittiği Balaton Gölü'nde. Yaz kampını sordu bana. Olayının ne olduğunu bilmek istiyormuş. Balaton Gölü'nü sordum ben de. Eskiden ailesinin her yıl gittiğini, ama artık çok kalabalık olduğunu anlattı. "Burası gibi değil yani," dedi. "Bahse varım tüm gölde iki kişi falan vardır şu an. Biz dahil."

"Biz dahil iki kişi?"

"Kesinlikle."

Ağaçlar, arkalarındaki sedefli, isli bulutlara zıt olarak muazzam bir keskinlikle oyulmuştu. Su o kadar berraktı ki dibi görünüyordu. Ivan sence ne kadar derindir diye sordu. Suya daldı ve uzun gibi gelen bir süre boyunca ilerledi.

"Değdin mi?" diye sordum.

"Hayır."

Tekrar denedi, kollarını kafasının üstüne kaldırıp önce ayaklarını sokarak. Sırtüstü yattım, göğü izliyordum.

"Sırtüstü yatarak ayak parmaklarına bakabilir misin?" diye sordu Ivan geldiğini fark edemediğim bir yerden. Göz gezdirdim. Hemen yanı başımdaydı.

"Bilmem ki," dedim. "Çok uzun süre bakamam."

"Babam yapardı. Ben küçükken, sırtüstü yatar, ayaklarını çıkarır ve 'İddiaya varım ki siz çocuklar bunu yapamazsınız,' derdi. Kız kardeşlerimle didinirdik ama haklıydı, yapamazdık. Yeterince zeki olmadığımızı söylerdi. Çok kızardım." Kahkaha attı, bana döndü. "Denemeyi bırak, mümkün değil. Çok şişman olduğundan yapabiliyordu babam."

Kıyıya dönmeye başladık. Sakin bir ördek V-biçiminde bir iz bırakarak yolumuzu kesti. Ivan ördeğin birkaç kulaç arkasındaydı. "Ehh," dedi Ivan, sesi aynı anda hem insana hem de ördeğe o kadar benziyordu ki gülmeden duramadım. "Bomboş göldeki tek ördek, başka bir şeye evrilecek gibi görünüyor."

Ördeğin öncü bir duruşu olduğuna hak verdim.

"Sıradaki biziz. Sence *biz* neye evriliriz?"

"Bilmiyorum," dedim. Neden bunu sorup duruyordu?

Kıyıya yaklaştığımızda Ivan daha hızlı yüzmeye başladı, yalpalayarak sahile çıktı. Yavaşladım ve onu izledim. Çantasına ulaştı, sonra fikrini değiştirmiş gibi benimkini alıp fermuarını açtı ve havlumu çıkardı. Bana havlu getirmemi o hatırlatmışken kendisininkini unutması tuhaf geldi. Ayrıca neden sudan çıkmak ve benim havlumu almak için bu kadar *acele* etmişti ki? Sığ sulara gelmiştim, ayakta durmaya başladım. Ama o kadar soğuktu ki tekrar suya girip havluyla işinin bitmesini bekledim. Bu arada Ivan orada üstünden sular akarak duruyor, havlumu tutuyordu. Üstünde büyük, renkli saatler olan bir plaj havlusuydu.

Sudan çıkmak dışında yapılacak bir şey yoktu. Kum dizlerimi çizene kadar yüzdüm sonra bata çıka sahile yürüdüm. Ivan'a doğru ilerledim. Arkama geçti. Döndüm. Eli omzuma dokundu. Kenara kaydım. Havluyu omzuma koymaya çalıştığını fark ettim. Panikle yüzümü ona dönüp havluyu elinden aldım.

"Teşekkürler," dedim.

"Bir şey değil," dedi. Bilgisayar çantasından mavi bir banyo

havlusu çıkarıp sırtını kurulamaya başladı. Saçımı fırçaladım ve suyunu sıktım. Ivan giysilerini aldı. "Bakma," dedi.

Arkamı döndüm. Şortunun fermuarını açtığını duyabiliyordum. Bileklerime kadar suya girdim. Ufak balıkların yanında ayaklarım beyaz, hayaletimsi görünüyordu. Minicik balıklardan oluşan bir sürü, savaşta atılan oklar gibi geçip gitti.

"İyi gidiyorsun," dedi Ivan arkamdan.

Karşı kıyıya baktım. "İyi mi gidiyorum?"

"Evet, benden çok daha iyi."

Neyde? Sormak istedim ama yapamadım.

Giysi sesi gelmeyince arkamı döndüm ama sadece tek bacağında pantolon olduğunu anlayıp döndüm. Onun arkasında oldukları için giysilerime ulaşamıyordum. Havluyu belime dolayıp gökyüzüne baktım.

"Yardıma ihtiyacın var mı?" diye sordu bir dakika sonra.

Tekrar döndüm. Tamamen giyinmişti. "Sanmıyorum," dedim, neden kendi giysilerimi giymek için yardıma ihtiyacım olabileceğini düşünerek.

"Havluyu tutmak için yardım gerekebilir," dedi.

"Havluyu tutmak," diye tekrar ettim. Ben mayomu çıkarırken kamufle etmek için havluyu tutmayı teklif ettiği sonucuna varmıştım. Havluyu *çevremde* mi tutacaktı yoksa sadece önden mi? Ne tarafa bakacaktım? O ne tarafa bakacaktı? Diğer yönler ne olacaktı? Burada ondan ve ördekten başka kimse yokken amacı neydi ki?

Giysilerimi mayonun üstüne geçireceğimi söyledim.

"Öyle yapmamalısın," dedi, o kadar kesin bir tonda söyledi ki şoke oldum.

"Anlamadım?"

"Sen ıslaksın, hava rüzgârlı. Üşütürsün."

Giysilerimi çıkarırken önümde havlu tutmasına izin vermemek için neden bu kadar direniyordum ki. Ne de olsa ondan etkilenen *bendim*. Daha sonra, o gidince şimdi olduğumuz gibi burada olmayı istemeyecek miydim?

"Bir düşün," dedi. "Annen olsa ne derdi?"

Gözlerime yaşlar doldu. Annem benim için üzülürdü.

"Demek istedim ki, üşütmeni istemezdi. Belki bana kızardı üşütmene neden olduğumu düşünürse."

"Ben..." Cevap vermeye çalıştım ama yapamadım. Yere baktım.

"Peki peki, sen bilirsin Selin," dedi.

Sessizce kotumu, tişörtümü ve gömleğimi topladım ve nemli mayomun üstüne geçirdim. Ayakkabılarımı giymek için bir kütüğün üstüne oturdum. Güneş bulutların arasında onları turuncuya boyuyordu. Hava biraz daha ılıktı. Girişe doğru yürüdük, böylece lavaboyu kullanabilecektim. Bir tabelada, "kâğıt peçeteleri tuvalete atmayın" yazıyordu. Tuvalet ortasında delik olan bir tahtadan ibaretti, sifon falan yoktu.

"Geri dönmek ister misin artık?" diye sordu Ivan dışarı çıktığımda.

"Geri dönmen mi gerekiyor?" diye sordum.

"Hemen değil. Güneşin batışını izleyecek vaktimiz var."

Tekrar tırmandık ve güneşi bulamadan, komik olacak kadar uzun bir süre yürüdük. "Merak etme, bulacağız onu," dedi Ivan. "En geç yarın sabah."

Onunla yarın sabaha kadar yürümek ne muhteşem olurdu diye düşündüm. Gerçekten öyle hissediyordum, beni çok germesine ve yaptığımız tek şeyin birbirimizi yanlış duyup devamlı "Ne?" demek olmasına rağmen. Gölet görüş alanımıza girdiğinde güneşin titrek erimiş sarısı onun üstünde asılı duruyordu. Bir kütüğün üstüne oturup ufukta batışını izledik.

"Sana bir kitap getirdim, biliyor musun?" dedi Ivan.

"Yo."

Kütüphaneden alınmış ince, yeşil bir kitap çıkardı çantasından. Rusça masallardı. İlk masalın adı "Bir Şey Keçisi"ydi. İkimiz de ne tür bir keçi olduğunu bilmiyorduk. Keçilerden kaçış yoktu anlaşılan. İlk sayfanın üzerine eğilerek bir tüccarın üç kızı olduğunu saptadık. Yeni bir ev inşa etmişti adam. En büyük kız eve gitti ve ona bir şey oldu. En küçük kız da eve gitti. Kız mutsuzdu, Ivan "Zavallı," dedi.

"Zavallı mı?" diye tekrarladım. Ivan benden daha iyi Rusça biliyordu, bir dönem atlayıp Slavca 102'ye geçmişti. Çünkü

derste yeterince öğrenci yoktu ve gitmese ders iptal edilecekti.

Ivan başını salladı. "Belki tam olarak zavallı değil, ama biraz acınası."

Hava kitap okuyamayacağımız kadar kararmıştı. Macarcadaki "keçi" kelimesinin Türkçeden alındığını düşündüğünü söyledi Ivan. Gerçekten de benzerdi kelimeler. "Çimen", "inek" ve "domuz" kelimelerini karşılaştırdık sonra. Hepsi farklıydı. "Elma" aynıydı, "çizme" de.

"Eğer devam edersek kaç tane kelime bulabiliriz sence?" diye sordu Ivan.

"Bir sürü, öyle değil mi? Yani bir sürü kelime biliyoruz."

"Sadece denk gelenleri sayardık."

"Ya! O zaman bilmiyorum."

Park alanına yürüdük. Giderek daha hızlı kararıyordu hava.

Benzin istasyonu self servis değildi, biz de diğerinde durup motordan indik. Cılız, çilli bir oğlan bize doğru sallana sallana yürüyordu. Göz göze geldik. Aynı yaşta olduğumuzu hemen anladım ve onun da bunu bildiğini biliyordum. Benzin deposunun kapağını açtı Ivan. Oğlan hortumu çengelden çıkarıp Ivan'a uzattı. Ivan'ın depoyu doldurmasını izledik.

"Güzel motor," dedi oğlan.

"Teşekkürler."

"*Yamaha* mı?"

"*Suzuki*."

Deponun tam üstünde *SUZUKI* yazıyordu.

"Haa." Oğlan Ivan'dan parayı aldı ve aylak aylak istasyon binasına döndü.

Cambridge'e vardığımızda bankanın saati 8.40'ı gösteriyordu. Ivan'ın yemekhanesine gittik. Sınav dönemi yüzünden geç saate kadar açıktı yemekhaneler. Kapıya yakın bir masada iki öğrenci kitaplarının üstüne kapanmıştı, ya uyuyorlardı ya da öldürülmüşlerdi. Köşede bir kız bir yığın bilgi kartına inanılmaz bir vahşilikle bakıyordu, onları yiyecek gibiydi.

Sıcak su makinesine yakın bir masanın üstünde darmadağın

olmuş bir pastanın büyük kısmı duruyordu, üstündeki İYİ Kİ DOĞDUNUZ MAYIS BEBEKLERİ! yazısı hâlâ okunabiliyordu. Pastanın yanı başında bir sepet muz duruyordu. İki fincan çay ve birkaç muzla bir masaya oturduk. Kız arkadaşıyla Budapeşte'de gittikleri bir kafedeki kibirli garsonun, onun Macarca sipariş vermesine nasıl müsaade etmediğinin hikâyesini anlatıyordu Ivan.

"Kız arkadaşımla İngilizce konuşma konusunda ısrarcıydı. İngilizcesinden çok gurur duyuyordu. Söylediği bir kelimeyi bile anlayamıyordu kız, ama o yine de vazgeçmiyordu."

Çayımızı yudumlayıp camdan dışarı baktık.

"Seninle ilgili anlamadığım tek şey," dedi Ivan, "ne seviyeye kadar Amerikalı ya da Türk gibi hissettiğin. Türkiye'deyken durum nasıl senin için? Kendini farklı hissediyor musun?"

"Çocuk gibi hissediyorum."

"Küçük bir kız gibi, öyle mi? Korkunç olmalı senin için."

"Türkçeyi üç yaşındayken öğrendiğim için yeterince kelime bilmiyorum. Herhangi bir şey hakkında konuşamıyorum," dedim. "Ya sen? Macaristan'dayken farklı hissediyor musun?"

Ivan önündeki kâğıt bardağı bir oradan bir buradan itiyordu, bardağa kontrol altındaki bir kralmış muamelesi yapıyordu. Macarların daha dürüst olduğunu söyledi. Eğer senin aptalca bir şey yaptığını düşünüyorlarsa, hemen söylüyorlarmış. Amerikalılarsa kibar ve mesafeliymiş, sanki herkesi birbirinden ayıran balonlar varmış gibi. "Birinin senden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığından emin olamazsın," dedi. "Yaklaşamazsın. Her yerde engeller var."

"Engeller," diye tekrarladım.

"Amerika hakkındaki şu klişeden haberim var: 'Ah, ne kadar gayri şahsi! Ah kendimi sayı gibi hissediyorum!' Bahsettiğim bu değil. Macar olmanın daha iyi olduğunu söylemiyorum. İzole olmak iyi bence. Pek çok insanla yakın olmadığım için minnettarım. Macaristan'da tüm saçmalıklarını hemen sana anlatmaya başlarlardı." Ara verdi, Macaristan'da duyduğu farklı saçmalıkları düşünüyordu belli ki. "Tabii ki," diye devam etti, "*fazla* korunaklı hissetmek de mümkün. Macaristan'da daha kırılgandım."

"Anladım," dedim. "Yani burada daha az kırılgansın."

"Şey, belki o kadar da basit değildir."

Çayımı bitirdim, iki muz kabuğunu boş bardağa koydum. Dışarıda yeşil ışık yanmıştı. Arka lambası kırpışan bir bisikletçi nehir boyunca ilerliyordu. Ivan'a döndüğümde bana baktığını gördüm. "Gitmem lazım," dedi.

"Tamam," dedim. Sonunda bir şeylerin bittiğinden emindim ve kötü hissetmiyordum, rahatlamıştım. "Teşekkürler," dedim.

"Ne?"

"Teşekkürler, bugün için. İyi vakit geçirdim."

"Yapma Selin. Asıl ben sana teşekkür etmeliyim. *Ben* iyi vakit geçirdim." Sandalyesini geri itip ayağa kalktı. "Şimdi odana gidip o ıslak mayoyu çıkarma zamanı."

Nehir kenarından ilerledik, park halindeki motosikletleri geçip avluya geldik. Quincy Caddesi'ne vardığımızda Ivan sola döndü, ben düz devam ettim. Karanlıktı, bir an için oyalanıp onu izledim. Çok özgür görünüyordu, biraz yamuk yürüyor, gömleği arkasında savruluyordu. Bankaya bakarak karşıya geçtiğimde saat tam 9.20'ydi.

Ertesi gün, yani cuma yeni bir çağ gibi geliyordu. Hannah'nın tüm gün sınavı olduğundan, ortak salonda oturup eylem cümleleriyle ilgili felsefe ödevim üstünde çalışıyordum. Kimse eylem cümlelerinin nasıl mantıksal ifadelere dökületeceğini bilmiyordu. Donald Davidson eylemin cümlede gizli olan ekstra bir şey olduğunu düşünmüştü. Ona "x" denmesi gerektiğini düşünüyordu. Örnekleri tekrar tekrar okudum.

> Uzay gemimi Sabah Yıldızı'na uçurdum.
> $(\exists x)$ (Uçtu (Ben, uzay gemim, x) & (Sabah Yıldızı'na, x))

Uzay gemileri böyle mi işliyordu?

Telefon sık sık çalıyordu.

Önce felsefe sınıfından biri aradı. P. F. Strawson'ın, tekil terimlerin başka sözcüklerle yazılabilmesinin zorunlu olarak te-

kil terimlerin dilden çıkarılması anlamına gelmediğini hangi makalede söylediğini bilip bilmediğimi sordu.

"Gözümün önüne çok net biçimde getirebiliyorum," dedi. "Elyazması gibi görünüyor, Courier fontla yazılmış. Aradığım paragrafın nerede olduğu bile gözümün önünde. Soldaki bir sayfanın sol alt köşesinde."

"Bu kadar net biçimde gözünün önüne getirebiliyorsan, neden kafanda yarattığın resmi okuyamıyorsun?"

"Öyle olmuyor."

Kapattığım an tekrar çalmaya başladı telefon.

"Alo," dedim. Kendime Ivan olamayacağını hatırlatarak, Ivan'ın beni bir daha aramayacağını biliyordum.

"Ah, Oleg!"

"Ralph! Kimya nasıldı?"

"Şöyle bir izlenim verdi diyelim; kimse ne olursa olsun doktor olmak istemez. Fena şekilde orta sınıf işi."

"Kesinlikle. Anma Günü'nden önce beyaz önlük giymek falan."

"Açık yeşil olan ameliyat önlüklerini seviyorum aslında."

"Belki onunla bir şeyler yapılabilir, öğleden sonra giysisi mesela."

"Tasarımlarımızı akşam yemeğinde konuşalım mı?"

"Bir saat sonra mı? Hâlâ ödev yazıyorum."

"Felsefe ödevi! Sormamak büyük düşüncesizlik. Nasıl gidiyor?"

"Yani, daha fazla kelimeye ihtiyacı var."

Kapattıktan beş dakika sonra tekrar çaldı telefon. Jared diye biri daha önce duymadığım bir komite için ona oy vermeyi düşünür müyüm diye sormak için aramış.

"Anlıyorum," dedim ve kapattım. Telefon ânında tekrar çalmaya başladı.

"*Ne*," dedim.

"Selin?" dedi annem.

"Ay pardon," dedim. "Öğrenci İnisiyatif Komitesi'nde sana oy vermem için arıyorsun sandım."

"Hayır tatlım, Öğrenci İnisiyatif Komitesi'nde olmayı iste-

mem. Aklıma geldin. Sınavların nasıl gidiyor, Macar arkadaşınla işler nasıl merak ettim."

Önceki gün neler olduğunu kısaca anlattım. "Sanırın bundan sonra konuşmayız," dedim.

"Seni aradığında ne yapacaksın?"

"Aramayacak."

"Tabii ki arayacak. Kadın avcıları hep arar. Onların en iyi özelliği bu."

Bir şey söylemedim. Kadın avcısı mı?

"Er ya da geç onunla tekrar konuşmak zorunda kalacaksın. Senin yerinde olsam ne yapacağıma şimdiden karar veririm. Demek istiyorum ki bunun olmasına neden müsaade ettiğini düşünelim en azından. Muhtemelen üzmek istedi seni."

"Beni *üzmek* mi istedi?"

"Onu önemsediğine dair kanıt istedi."

"Ama zaten kanıtı vardı."

"Ona seni üzdüğü için iltifat etmelisin belki, bakalım ne tepki verecek."

Boğazımdaki yumruyu yutmaya çalıştım. Annemin tarafında arka plandan sesler geliyordu. Metal bir çekmece kapandı. "Evet, bendim. Kesinlikle haklısın," diyordu annem. "Hemen geliyorum."

"Kusura bakma tatlım," dedi. "Konuşmam gereken biri geldi de laboratuvara. Seni yarın ararım. Ulaşamazsam sen ara."

"Tamam."

"Söz mü?"

"Söz."

"Tamam. Olan biten hiçbir şeyin seni üzmesine izin verme. Timur'u düşün."

Büyükbabam, küçükken annemi Timur'la akraba olabileceğini söyleyerek rahatlatırmış.

"Peki," dedim. Timur'un bir işe yaradığını hiç görmemiştim.

"Unutma, muhteşem bir kalbin ve aklın var, ne yaparsan yap en iyisini yaparsın. Hoşça kal tatlım. Meyve yemeyi unutma."

* * *

Telefon çalmaya başladı. Ya *Ivan'sa* ve ona beni üzdüğü için iltifat etmek zorundaysam?

"Alo?"

"Selam," dedi Lakshmi. "Bu gece ne yapacaksın?" Noor, Boston'da bir yatırım fonu uzmanının doğum gününde Dj'lik yapacakmış. Kulağa berbat geliyordu, ama telefonun başında oturup ödev yapıyormuş gibi davranmaktan ve Ivan arayacak mı diye kıvranmaktan –belli ki aptal beynimin benim için kurduğu bir şeydi bu– daha iyiydi.

"Kimliğim yok," dedim.

Lakshmi sorun olmayacağını söyledi. Böyle yerlere girmenin çok da zor olmadığını söyledi, tüm yapman gereken çekici bir kadın gibi giyinmekmiş.

"Ya," dedim.

"Sorun ne?" diye sordu Lakshmi. "Kadınsın. Çekici giyinebilirsin. Isabella bana tekila alıyor ve şimdiden tuzum var. Noor'u başka kadınlarla görünce muhtemelen depresyona gireceğim, bu yüzden tekila içip ruhumuzu hafifletebiliriz. Sonunda tüm sırlarını öğreneceğim!"

"Harika," dedim tuzun ne için olduğunu merak ederek.

Telefonu kapattıktan sonra oturup Einstein'a baktım birkaç dakika, telefon çalacak mı diye bekledim. Çalmadı. Ödeve yazdığım son cümleyi tekrar okudum. Açık değildi. Ödevi daha uzun hale getirmek için bu karışıklıktan nasıl faydalanabilirdim?

"Diğer bir deyişle," diye yazdım.

Ama eylem cümleleri üzerine kafa patlatmak zordu. Onun yerine kendimi Eunice'i merak ederken buldum; ne okuyordu, kaç yaşındaydı, o da mezun oluyor muydu, o da California'ya gidecek miydi. Word sayfasını kapatıp *Netscape*'i açtım ve üniversite rehberine "Eunice" yazdım. On bir tane Eunice vardı. On birinin de kendimi kötü hissettirecek kadar gücü var gibiydi.

Lakshmi askılı siyah bir bluz, deri bir etek ve zımbalı bir bot giymişti. Parlatıcılı dudakları, sürme çektiği siyah gözleri kadar nemli ve parlaktı. Çok güzeldi.

Uzun bir süre Noor'un en yakın arkadaşı Isabelle'i bekledik kapıda. Anlaşılan Fransız, inanılmaz seksi, parlak zekalı ve sofistike biriydi, ayrıca çok tatlı ve korumacıydı. Sonunda çıkageldi Isabelle, tahmin ettiğimden daha genç görünüyordu, beyaz kabarık bir ceket giymişti. Tekila getirmeyi başaramamıştı.

"*Berbat* hissediyorum kendimi," dedi Fransız aksanıyla.

"Dert etme," dedi Lakshmi. Öpüştüler. Isabelle annesinin bir arkadaşının galeri açılışına gitmek için taksi çağırdı. Metroya doğru yürürken Lakshmi, Isabelle'in ceketinden, ne kadar zeki olduğundan ve hiç çaba harcamadan seksilik ile masumiyet arasındaki ince çizgide nasıl durduğundan bahsetti. Sakallı, mütevazı bir adam istasyon girişi yakınlarında folk şarkıları söylüyordu. Caddeyi geçerken Ivan ve Eunice'in de dinleyici kalabalığında olduğunu gördüm. Ivan motosiklet kaskını tutuyordu, Eunice de bisiklet kaskını. Tüm dikkatlerini vermişlerdi. Şarkının sonunda ne alkışladılar ne de gitmek için bir hamle yaptılar.

"Ee," dedi Lakshmi metro peronunda. "Senin gizemli adam nasıl?"

"Aslında az önce yanlarından geçtik," dedim. "Kız arkadaşıyla beraberdi."

"Ne? Nerede?"

"Dışarıda. Gitarlı adamı dinliyorlardı."

Yukarı çıkıp bakmak istedi Lakshmi, ama bir bilet daha alacak parası yoktu; hep parasızdı. "Gerçekten orada olduğuna inanamıyorum," deyip duruyordu. "Var olduğuna inanamıyorum. Onunla ilgili hiçbir şey anlatmadın bana."

Lakshmi devamlı Ivan'la ilgili nasıl cevap vereceğimi bilmediğim sorular sorardı bana: ne kadar çekiciydi, ne kadar zekiydi, iyi giyiniyor muydu, hangi oyuncuya benziyordu.

"Bayağı uzun biri," dedim.

"İşte tam bir yazarın yapacağı muhteşem bir tasvir."

Bana hiçbir oyuncuyu hatırlatmadığını söyledim. "Zaten bi-

rinden hoşlanmanın amacı bu değil mi?" dedim. "Kendi tiplerini..."

"Oluşturuyorlar," diye araya girdi Lakshmi. Ona özgü şeylerden biriydi bu, ne söyleyeceğinizi tahmin eder ve sizinle beraber söylerdi. Ama aynı fikirde olduğu anlamına gelmezdi bu. "Hayır, öyle düşünmüyorum," dedi. "Bence bir stereotipe uymak zorunda. İlk görüşte aşk ancak bir tipi tanıdığın için mümkün olabilir. Zaten onu arıyorsundur. Bilirsin, ya babandır, okul müdüründür. Daha önceden gördüğün biri."

Tren gümbürtüyle istasyona girdi, ters yöne gidiyormuş meğer.

"Ya kız arkadaşı?" dedi Lakshmi. "*O* çekici mi? İyi giyiniyor mu?"

"Bilmem."

"En azından bir fikrin vardır."

"Garip olduğunun farkındayım. Ama gerçekten yok."

"Göreceli olarak, senden daha çok mu, daha az mı çekici?"

"Bana söyleyebileceğin muhtemelen en üzücü şey bu."

"Ön teşhiste bulunmanı sağlamaya çalışıyorum sadece."

"Sana hemen bir ön teşhiste bulunabilirim, dört harfli," dedim. "Kötü. Teşhis kötü. Nasıl göründüğüm önemli değil. Juliette Binoche'a bile benzesem fark etmezdi."

"Juliette Binoche'un vücudu güzel değil. Tabii ki melek gibi bir suratı var, ama bacaklarını gördün mü?" Lakshmi sustu. "Sanırım demeye çalıştığın inanılmaz derecede göz kamaştırıcı olsan da bir şey fark etmeyeceği." Gülmeye başladı. "Neden? *Katlanılmaz kişiliğinden* dolayı mı?"

Tren geldiğinde katlanılmaz kişiliğime kıkırdıyorduk ikimiz de. Vagon konuşmak için fazla kalabalıktı. Öylece dikilip aptal ayakkabılarımızla sağa sola kayarken sıkıca tavandaki çubuğa tutunduk. Tren kısa bir süreliğine tünelden çıktı ve bir köprünün üstünden geçti. Cam, aynadan pencereye dönüştü. Dünyayı görebilirdiniz; yıldızları, suyu, ışıkları, gemileri.

Denise diye Hint bir tıp öğrencisinin kimliğini ödünç almıştı Lakshmi. Yüz altmış santimetre ve yirmi altı yaşındaki Denise, Lakshmi'yle çok az fiziksel benzerlik taşıyordu, benimle ise

hiç. Kapıdaki fedaiye kimliği gösterdi Lakshmi, eliyle geç yaptı fedai. Kadife ipin arkasından elime kaydırdı kimliği, binanın çevresinde dolanıp on dakika sonra gelmem gerekiyordu. Bir lokantaya gidip kahve söyledim. Yan masada bir grup Pakistanlı adam oturuyordu. "Hey, Pakistanlı mısın?" dedi biri.

"Hayır," dedim.

"Niye yalan söylüyorsun. Çok belli."

"Değilim."

"Pakistanlı olmaktan neden utanıyorsun?"

"Türk'üm," dedim. "Benziyoruz."

"Neden öyle diyorsun, neden utanıyorsun?"

Parayı masaya koyup, kulübe döndüm ve Denise'in kimliğini gösterdim. Koruma içeri aldı.

Müzik, bedensel bir işlev gibi, kan pompalıyordu. Noor'u gördüm hemen, *turntable*ların oradaydı, kulaklık takıyordu. Lakshmi'den dolayı feci çekici ve çok iyi giyinen biri olduğunu biliyordum. Ona baktım ve çekici, iyi giyinen bir adamın nasıl göründüğünü anlamaya çalıştım. Kirli sakalı ve küpesi vardı.

Lakshmi'nin gözleri parlıyordu. Belime dokunup bir adamı işaret etti ve gidip o adamla flört edersem bana *ecstasy* vereceğini söyledi. Adama baktım. "İyiyim ben," dedim.

Dans şarkıları bir cümlenin devamlı tekrarlanmasından ibaretmiş meğer. Mesela: "Seni özledim çölün yağmuru özlediği gibi." Neden bir çöl yağmuru özler? Neden çölün çöl olması yeterli değil, neden her şey neyse o olamaz, neden hep bir şeyler eksik?

Mütecaviz, kısa boylu adamlar Lakshmi'ye yakın dans etmeye çalışıyordu devamlı. Onları reddetmenin dansına dahil ettiği bir yolunu bulmuştu, gözlerini yuvarlayıp saçını savuruyor ve o güzel omuzlarını diğer tarafa çeviriyordu. Daha az olsa da adamların biri benimle de dans etmeye çalışıyordu. Ciddi bir tavırla başımı sallıyor ve önemli bir şey hatırlamışım gibi dönüyordum. Dans böyle devam edip durdu. Neden bunu yaptığımızı ve daha ne kadar yapacağımızı merak edip duruyordum.

Pazar gecesi, yüzme gezisinden sonraki üçüncü gece, Ivan'dan sesli mesaj aldım. Sesi her zamanki gibi geliyordu. Nasıl olduğumu sormak için aramış. Ona ne diyeceğimi bilmiyordum. Telefonu cevaplamayı bıraktım. Pazartesi ve salı da mesaj bıraktı. Çarşamba gününü kuzenim Murat'la geçirdim. Boston'a bir mühendislik konferansı için gelmişti. Ona kampüsü gösterdim, odama gelip kolileri depoya taşımama yardım etti. Kolileri bantlarken, telefon çaldı.

"Açmayacak mısın?" diye sordu Murat üçüncü çalışından sonra.

İki kere daha çalmasına müsaade edip açtım.

"Selin selam," dedi Ivan.

"Selam."

"Ne var ne yok?"

"Hiç."

"Meşgul olduğunu düşünmüştüm. Birkaç kere aradım seni. Mesajlarımı almışsındır belki."

Başımı salladım. "Evet," dedim.

"Aldın mı?"

"Hı hı."

"Peki. Görüşsek iyi olur diyordum. Öğleden sonrası için planın var mı?"

"Kuzenim geldi."

Sessizlik oldu. "Her şey yolunda mı?"

"Evet. Pek müsait değilim şu an."

"Seni meşgul etmeyeyim o halde."

"Tamam."

"Hoşça kal."

"Hoşça kal."

Murat'la akşam yemeği için bir Hint restoranına gittik. Sonra o oteline döndü, ben de yurda döndüm ve Ivan'dan bir e-posta gelmişti. Konu başlığını görür görmez ağlamaya başladım: *hoşçakalselin.txt.*

Sevgili Sonya, diye yazmıştı. *Artık seninle konuşmaya çalışma-*

yacağım. Eğer konuşmak istediğin yanlış anlaşılmalar varsa, buna hazırım. Eğer uğraşmak istemediğin yanlış anlaşılmalar varsa, o da sorun değil. Benimle görüşmeye devam edip etmeme konusunda çok düşündüğünü söylemiş. Son zamanlarda varoluşçulukla ilgileniyormuş. Varoluşçular, herhangi bir durum için fazla genel olan mevcut norm veya kodlara göre karar veremeyeceğimizi söylüyorlarmış. Daha ziyade verdiğin her karar seni yaratırmış. *Önce karar (var oluş) gelir ve özü yaratır.*

Ivan'ın benimle görüşme kararı güzel olduğunu düşündüğü bir şey yaratmış. Ama benim için daha zor olduğunun hep farkındaymış. Beni zorlamadığından ya da bir şey için baskı yapmadığından emin olmaya çalışmış hep. Hâlâ Macaristan'a gideceğimi umuyormuş. Birbiriyle görüşmek istemeyen iki kişinin karşılaşmaması için yeterince büyük bir ülkeymiş. *Bu Vanya meselesini, atomlar, kıvılcımlar,* Rolexler *ve bir sürü şeyden oluşan vahşi rüyaları atlatmalısın,* diyordu son olarak. *Yıkım yaratmasın bunlar, gelecek için kaynak ve hayat yaratsın.*

Acıyla sersemleyip dolanmaya başladım odada. Kendimle ne yapacağıma dair hiçbir fikrim yoktu. Bedenimi zamana ve uzaya nasıl atacağımı tahmin bile edemiyordum, günün her dakikasında, ömrümün sonuna kadar. Beni bir daha görmemeyi nasıl sorun etmediğini, nasıl tüm bunlar benim fikrimmiş gibi davrandığını, Macaristan'a gidip gitmemem gerektiğini veya orada o olmadan ne yapacağımı hiç bilmiyordum. Daha acı verici ve anlaşılamayan hareketsizlik ondaydı, hiçbir uyarıda bulunmadan ve anlayabildiğim hiçbir neden göstermeden atomla ilgili söylediklerini geri almıştı; dışarı çıkıp oynamasına izin verilmesi, çılgın bir kıvılcım olması ve onun tırnağına konması. Beni çağırmıştı ve şimdi beni tekrar kayaya gönderiyordu, büyükbabamın karın ağrısını gönderdiği gibi.

Bir an için o kadar imkânsız geldi ki olanlar, daha önce söylediği tüm bu şeyleri kendim uydurmuşum gibi hissettim. Ama e-postalarına baktım, gün gibi açık, oradalardı.

> *Senin atom barışa, tahıla ya da herhangi bir şeye geri dönmeyecek bence. Bir kere baştan çıktıysa geri dönüş yok.*

Baştan çıkmış atomun insanları baştan çıkaracak gücü var, böyle bir şey nadiren yok olur.

Sana kelimeler topluyorum, yıldızlarımı.

Sensiz hiçbir şey yok burada.

Sonra az evvel yazdıklarını okudum tekrar – çılgın ve vahşi rüyaları atlatmam, yıkımı bırakmam ve gelecek için bir hayat kurmam gerektiğini. Gitmemi, böylelikle *onun* bir hayat kurabileceğini kastediyordu. Diyordu ki: Yok ol ve hiçbir şey ol. Bu kadar kalleşliği aklım almıyordu. Bunun için hiçbir neden yoktu.

Hemen cevap yazdım. Korkunç şeyler yazdım, aklıma gelen en kötü şeyleri. Film yönetmeni dedim ona. En sona bana daha önce yazdığı şeyleri kopyalayıp yapıştırdım, beni bu kadar duygulandıran satırları, şimdi gizemli bir şekilde geri aldığı satırları. Sonra Gönder'e bastım. Bitmişti.

İkinci Bölüm

Haziran

On dokuzuncu doğum günümden sonraki gün annem JFK'nin ek binasındaki Pakistan Havayolları'na götürdü beni: Polonya Havayolları ile paylaşılan, tozlu camlı, dar bir geçici bina. Polonya Havayolları'nın logosunda cılız, yetersiz beslenmiş gibi görünen bir kuş vardı. Her şeyi yanlış okuyup duruyordum. BAGAJINIZI YALNIZCA BİLGİLENDİRİLMEMİŞ TAŞIYICILARA TESLİM EDİNİZ. Her yerde Ivan'ı görüyordum. Uzun, bir deri bir kemik kadının evrak çantasında, bir işçinin merdiveninde. Güvenlikten geçmek ölüm gibiydi; herkese güle güle demek, yalnızca kâğıt üstünde bir isim olmak, paranı, saatini, ayakkabılarını vermek... "Paris'i göreceğin için çok mutluyum," diyordu annem, ama gözlerindeki yaşları gördüm. Annem hiç Paris'e gitmemişti, fakat anneannem gitmişti ve dünyadaki en güzel yer olduğunu söylüyordu.

Svetlana ve liseden arkadaşları Bill ve George'la birlikte iki hafta kalacaktım Paris'te. Ekiplerinin dördüncü üyesi Fred, *Merrill Lynch*'te beklenmedik bir stajyerlik kapmıştı ve Svetlana üçüncü kişi olmak istememişti. Bu kadar kısa süre içinde sorabileceği tek kişi olduğumu söylemişti, böyle şeyleri seven tek tanıdığı benmişim. "Benim Avrupa gezi yoldaşım olursun, tıpkı bir romandaki gibi," demişti. "Ardından doğrudan Macaris-

tan'a gidebilirsin." Plana göre hepimiz Svetlana'nın teyzesinin Orsay Müzesi'nin karşısındaki evinde kalacaktık. Fred'in döviz tüccarı babası, Atlantik'i geçen en ucuz uçaktan dört ekonomi sınıfı bilet ayırtmıştı: İslamabad'a uçan Pakistan Havayolları'nın ilk aktarması. Svetlana, Fred'in biletini bana aktarmıştı ve olup bitmişti.

Uçuş iki saat rötar yaptı. Daha önce uluslararası bir havaalanında yalnız kalmamıştım, bir süre ortalıkta dolanıp dergilerden yıldız falımı okudum ve mağazalara baktım. Bir mağazada karşı tarafa belli etmeden telefonda konuşmanı sağlayan "sessiz saç kurutma makinesi" satılıyordu. Nihayet vakit gelince, platforma doğru yürüdüm.

Camlı bir kapıydı; bu aynı zamanda, başka güvenlik noktasıydı. Metal dedektöründe beklerken, Svetlana'yı bulabilmek için camlardan bakıp kalabalığı taradım. Göremedim. Gördüğüm kişi Ivan'a benziyordu, belki ki her odada vardı bir tane. Bu seferkinin asker tıraşı yaptırmıştı.

Güvenlik kontrolünden geçtikten hemen sonra Svetlana'yı gördüm. Yakışıklı, Amerikalı oldukları anlaşılan çiftle turuncu bir bankta oturuyordu.

"Selin!" diye haykırdı, kollarını boynuma dolayıp yanağımdan öptü.

"Selin!" diye taklidini yaptı Bill, sarılıp öptü o da.

"Gelmeyeceksin sandım," dedi Svetlana. "Konu sen olunca emin olamıyorum. Haftalar sonra haber alabilirdik senden, mesela Brezilya'dan. Bill ve Robin kızları gösterip "Bu olmalı," deyip duruyordu ve gösterdikleri inanılmaz normal görünüşlü, atkuyruklu ve dağcı botları olan kızlardı."

Svetlana'yla lavaboya giderken, seyrek sarı saçlı bir kızla konuşarak sırada bekleyen ve Ivan'a benzeyen birini gördüm.

O kadar yakındık ki tişörtünün arkasındaki yazıyı okuyabiliyordum. HARVARD MATEMATİK 1995-96 yazıyordu, deva-

mında birkaç sütunluk isim listesi vardı. Ivan'ın adı Ivan son sütundaydı.

"Aa, merhaba," dedi Svetlana. "Ivan" dönmedi ama kız döndü.

"Selam Svetlana," dedi kız yavaşça, ne olup bittiğini anlamaya çalışır gibi.

"Arkadaşım Selin'i tanıyor musun? Selin, bu Emery. O da Rusçada." El sıkıştık. Emery'nin her iki yanağında da pembe noktalar vardı, yüzü soluktu ve mavi gözlüydü.

"Ivan" bize doğru yarı döndü. Asker tıraşı dışında Ivan'a bayağı benziyordu, kulak memeleri bile. Ama Ivan mezuniyetten sonra Budapeşte'ye gideceğini söylemişti ve mezuniyet günler önceydi. Günler önce Boston'dan Budapeşte'ye gitmişti. Bu nedenle New York'tan Paris'e ya da İslamabad'a giden bir uçakta olamazdı.

"Lavaboya gidiyoruz," dedi Svetlana.

"Ya," dedi Emery aynı dalgın ses tonuyla.

"Tam bir enkazım. Anlatamam bile," dedi Svetlana, lavabonun kapısı kapanır kapanmaz. Okullar kapandıktan sonraki hafta, Svetlana'nın en eski arkadaşlarından biri Robin şehir dışına çıkmış ve rekabetçi biri olan ve Svetlana'yla, o Robin'le çıkmaya başlamadan önce bile cinsel açıdan gergin bir ilişkisi olan Bill, Svetlana'nın babasıyla satranç ve Svetlana'yla tenis oynamak için her gün gelmiş. Svetlana bir kabine girdi ve sürgünün sesini duydum. Geç bir saatte, arabada ona gerçekten saldırganca şeyler söylemişti Bill. Kabinin içinden tüm o korkunç kelimeleri tekrarlıyordu bana.

Tuvalet ölüm gürültüsünü yaydı. Svetlana elini yıkadı ve üç tane kâğıt peçete aldı. "Onunla en iyi Sasha baş ediyor. 'Billy' diyor, 'bu otoerotik saçmalığı kesmek zorundasın.'" Elini dikkatlice kurulayıp peçeteyi attı. "Emery hakkında ne düşünüyorsun? Nedense üstümde güçlü bir etkisi var. Nadja'yı, André Breton'un Nadja'sını hatırlatıyor bana. Onu bir kere Dunster Sokağı'nda şakır şakır yağmurda altında şemsiyesiz, yavaş yavaş yürürken gördüm; muhteşemdi, tepeden tırnağa ıslan-

mıştı. Doğal olarak, böyleyim işte ben, yağmurluğum *ve* şemsiyem vardı. Şemsiyeyi ona da uzatmaya çalıştım ama kaçıp durdu. Saçı ve kıyafetleri o kadar ıslaktı ki vücuduna yapışmıştı ve o büyük mavi gözleri ince suratından bakıyordu. Paris'e geleceğini söylediği zamandı bu."

Ona planını sorduğunda Emery dalgın ses tonuyla basitçe "Köpek gezdireceğim," demiş. Svetlana ne tür köpekler olduğunu sormuş. Emery yanıtlamış, "Bilmem ki, birkaç *köpeek*."

Düşündüm bunu. "Hangi Rusça sınıfındaydı?" diye sordum.

"102'yi bitirdi. Neden?"

"Ivan da onu almıştı," dedim. "Sanırım bu yüzden onunla sırada olduğunu düşündüm."

"*Buradaki*, havaalanındaki sırada? Ivan? Ama senin bu uçuşta olduğunu nasıl bilebilir ki?"

"Bilemez. Tesadüf olmalı. Belki o bile değildi."

"Bilet ofisinden öğrenmiş olamaz mı?

Düşündüm. "Ama bilet iki gün öncesine kadar benim adıma değildi."

"Doğru. Onun doğaüstü güçleri olduğunu düşünmen için yeterli bu. Neden yanından geçtiğimizde bir şey söylemedin?"

"O olduğundan emin değildim."

"Nasıl göründüğünü unuttuğunu söyleme bana."

"Şey, saçı çok kısaydı."

Svetlana kafasını salladı. "Seni asla anlayamayacağım. Saçın kesilebilir bir şey olduğunun farkındasın, değil mi? Kişiliğini temelden değiştirmez."

"Ama ya o değilse?"

"Ona *benziyor* mu? Saçı dışında?"

Hemen cevap vermedim. "Herkes ona benziyor," dedim.

Svetlana gözlerini devirdi. "İki metre boyunda, herkese ruhunu görmeye çalışır gibi bakan Macar bir adam ve sen herkesin ona benzediğini düşünüyorsun. Peki, plan şu. Dışarı çıkacağız. Emery'yle konuşacağım, sen de Ivan'a merhaba diyeceksin. Eğer o değilse tek yapman gereken 'Pardon, biriyle karıştırdım,' demek. Basit değil mi?"

Sonrasında kendimi onlara doğru yürürken buldum. "Ee,

Emery," dedi Svetlana. "Paris'te nerede kalacaksın?"

"Emin değilim."

Ivan'ın yanında duruyordum. "Selam," dedim.

Bana bakmadı. "Doğum günün kutlu olsun," dedi.

"Saçından dolayı tanıyamadım seni," dedim.

Kasveti şiddetleniyor gibiydi. "Bu yüzden kestirdim."

Bana komik geldi, ama o gülmedi.

"Paris'e gideceğini bilmiyordum," dedim.

"Paris'e *gideceğini* bilmiyordum," dedi.

Sonra bir şey demeden durduk öylece.

"Görüşürüz," dedim.

"Sanırım," dedi.

"O kadar da kötü değildi, değil mi?" dedi sonrasında Svetlana.

"Bilmiyorum," dedim. "Kızgın gibiydi."

"Sen herkesin kızgın olduğunu düşünürsün. Hadi ama, somurtma." Kolunu omzuma doladı. "Emery'den durumu öğrenmeye çalıştım, ama bir şey bilmiyor. Onun neden burada olduğunu bilmiyor. Tesadüfen karşılaşmışlar havaalanında."

"Hangi köpekleri gezdireceğini ya da nerede kalacağını bile bilmiyor," dedim. "*Onun* planını nasıl bilsin?"

"Şey, en azından Paris'e birlikte gitmediklerini bilmek seni neşelendirir diye düşünmüştüm. Yani, kız bayağı güzel."

Robin ve Bill'in yanına döndük. Bill soru sorup duruyordu. "*Kim* o adam? Adı *ne*? Selin ondan mı *hoşlanıyor*?" Bana döndü. "Niye böyle görünüyorsun? Sevinmelisin. Uçakta, gece, okyanustan otuz bin fit yukarıda her şey olabilir."

Koltuklarımızın hepsi kabinin arka tarafındaydı. Ama farklı taraflardaydı. Ivan, takım elbiseli bir adamla acil çıkışta oturuyordu. Göz göze geldik. Yürüyemiyordum, çünkü adamın biri yorgana sarılmış bir şeyi tepedeki bölmeye tıkıştırmaya çalıştığı için koridoru tıkamıştı. Adam da dahil herkes için açıktı ki o nesne bölmeden büyüktü, ama durum devam etti.

"Sanırım konuşmamız lazım," dedi Ivan.

"44K'deyim," dedim.

Sonunda bir uçuş görevlisi yorganlı şeyi adamdan aldı. Yerimi bulup *Madam Bovary*'yi okumaya başladım.

"Selin!" Kafamı kaldırdım. Svetlana yaşlı bir Pakistanlıyı dirseğinden tutmuş yönlendiriyordu.

"Bu iyi kalpli beyefendi seninle yer değiştirmeyi kabul etti," dedi.

Yer değiştirmek istemiyordum. Ama adam gülümsüyor ve yaptığı yardımseverlikten dolayı çok gururlu görünüyordu. Teşekkür edip uçağın diğer tarafına doğru Svetlana'yı takip ettim. Bill koridor tarafındaydı, ben pencere kenarında ve Svetlana ortadaydı. Nedense Robin, Bill'in tam arkasındaydı. Birbirlerini göremiyor ve konuşamıyorlardı.

Uçmaktan korkan Svetlana benim elime ve Bill'in eline yapışmıştı. Uçuş görevlileri belirdi ve bize Atlantik Okyanusu'nda can yeleklerinin nasıl kullanılacağını gösterdi. Motorlar çalıştı. Ezan sesi geldi ve namaz kılan bir adam göründü ekranda, okyanusa çaprazlama çömelmişti.

"Neden bunu gösteriyorlar?" dedi Svetlana.

"Eğer aniden ölürsen cehenneme gitmek istemezsin," dedi Bill. Kolçağını kaldırdı. "Gel, bana yaslan."

Svetlana gözlerini kapadı, elimi bıraktı ve Bill'e doğru kıvrıldı. Giderek artan, sağırlaştırıcı bir gürlemeyle havalandı uçak.

Pencereden bakınca, şehir giderek küçülüyordu. Tam gece yarısıydı. Altımızda bulutlardan başka bir şey yoktu. Önümdeki kişi kucağıma yatana dek koltuğunu arkaya yasladı. Neredeyse şefkat hissettim. Zaman geçiyordu. Uçuş görevlisi Pakistan menüsü mü, Amerikan menüsü mü istediğimizi sordu. Pakistan istedim.

"Hiç kalmadı," dedi. "İşte bir Amerikan menüsü."

Folyoyu kaldırıp Amerikan yemeğine baktım. Ne olduğundan emin değildim. Önümdeki adam kıpırdanmaya ve dönmeye başladı. Yastığı tatlıma girdi. Pembe köpük, beyaz kumaşın üstünde anlamlı desenler oluşturuyordu. Bir kuş gördüm; yol demekti bu.

Işığı açıp *Madam Bovary*'yi okumaya çalıştım. Bir cümle özellikle etkiledi beni: "Sık sık, bir gece hayvanı, kirpi veya gelin-

cik, av peşinde, yaprakları sarsıyor yahut duvar boyunca dikili ağaçlardan, olmuş bir şeftalinin yere düştüğü duyuluyordu." Björk'ün ormanda devasa bir kirpi tarafından kovalandığı "Human Behavior" klibini hatırlattı bana.

İki civarı, uçağın karşı tarafında Ivan göründü. Numaralara dikkatlice bakıyordu. 44'te durdu. 44K'deki yaşlı Pakistanlıya bayağı yakından bakıyordu.

Kemerimi çözdüm ve *Madam Bovary*'yi koltuk cebine soktum. Koridora giden yol Svetlana ve Bill'in birbirine geçmiş uyku biçimlerinden tıkanmıştı. Ivan boynunun arkasını kaşıyarak kafasını çevirdi.

El salladım, ama beni görmedi. Tepedeki lambayı birkaç kez yakıp söndürdüm. Sonunda geldi. "Arkadaşım yerimi değiştirdi," dedim. Svetlana'ya bir bakış attı. Onu uyandırmadan yanından sıvışmaya çalıştım, fakat göz kapakları hemen açıldı ve gözleri Ivan'a odaklandı.

"Ne?" dedi.

"Kusura bakma," dedim. "Çıkmaya çalışıyordum."

Kafasını bana çevirdi. "Hı," dedi ve geçmem için dizlerini çekti.

Ivan'la uçağı dolaşıp konuşmak için bir yer aradık. Bulamadık. Tuvaletlerin önünde durup karşılıklı duvarlara yaslandık.

"Eve gittiğini sanıyordum," dedim.

"Mezun olmam gerektiğini unutmuşsun," dedi. "Artık diplomam var."

Elimi uzattım. Bir an sonra tuttu. Yere baktım. Gerçekten onun eli miydi; bana yazdığı, her şeyi yaptığı eli? Nasıl mümkün olabilirdi? Sonra uzun süre tuttuğumu düşünüp endişelendim ve bıraktım.

"Mezuniyetten sonra ne yaptın?"

"New York'a gelmem gerekti," dedi. "Araba kiraladım. Neredeyse New Jersey'de kalacaktım. Orada neler olacağını görmem gerekir belki diye düşündüm. Ama seninle iyi değildik." Gözlerime baktı.

"Anladım," dedim.

"Böylece New York'a gittim doğrudan. Brooklyn'de birkaç Macarla basketbol oynadım. Bir Macar için bile sahiden Macarlardı, yabancı gibi hissettirdiler bana. Bayağı sıkıcıydı. Ayrıca basketbolu sevmiyorum. İnsanlar uzun olduğum için iyi olmamı bekliyor hep." Bana baktı. "Sen basketbolda iyi misin?"

"Hayır."

"Ben de."

Sessizlik oldu. Paris'te ne kadar kalacağını sordum. Cevap vermedi. "Neredeyse dayak yiyordum bir gün," dedi. "Şehir merkezinde. Küçük kardeşimin doğum günü için bir CD çalar alıyordum. Adamın biri kazıklamaya çalıştı. Tezgâhın üstünden yumruk atmaya çalıştım, ama adam üstünden atladı. Sonra başka bir adam durdurdu onu."

"Kardeşinin doğum günü ne zaman?"

"Kaçırdım," dedi. "Orada olmayı gerçekten istedim. Her yıl kaçırıyorum doğum gününü."

"Ama CD çaları aldın sonuçta, değil mi?"

Kafasını salladı. "Başka bir yerden aldım. Altımızdan." Yeri gösterdi. "Edebiyat dergimle."

"Bir süre Paris'te mi olacaksın?" diye sordum.

Duymamış gibiydi. "Bu tip şeyler insanın içindeki sadisti ortaya çıkarabiliyor," dedi. "Burada durup adamın bağırsaklarını sökebileceğim değişik yolları düşünüyorum."

Sustum. Neden içinde bir sadist vardı? Neden bana Paris'te ne kadar kalacağını söylemiyordu? Tekrar denemeye karar verdim. "Paris'te ne kadar kalacaksın?" diye sordum.

"Bilmiyorum!" dedi. "Üç-dört gün. Ama zaten seni bana kızgın olman gerekmiyor mu? Ve benim kırılmış olmam; böyle değil mi?"

"Ne?"

"Son e-postandan dolayı çok kırılmış olmam lazım. Senin de çok kızgın olman lazım. *Havadan sudan* konuşmaman lazım." Bu lafı benden öğrendiğini biliyordum. Haklı olduğunun farkındaydım, öfkeli olmalıydım. Ama onu gördüğüm için çok mutluydum. Ne kadar mutlu olduğumu saklamam imkânsızdı

ve mümkün olsaydı bile saklamak istemezdim.

"Kırılmadım," dedi. "Ben şey gibi, üff..." Elini yere doğru salladı.

Bunu söylediğinde *kırıldığımı* hissettim bir an için. "Şey, o zaman sorun ne?" dedim.

İç çekti. "Kızgın değil misin yani?"

"Değilim sanırım," dedim.

"Ama öyleydin, öncesinde."

Başımı salladım.

Uçuş görevlisi paspasla ayağıma çarptı. "Lavabo boş," dedi. "Burası bekleme bölgesi."

"Koltuklarımız yan yana değil," dedi Ivan. "Konuşabilmek için burada duruyoruz."

"Koltuklarınıza dönmenizi rica ediyorum," dedi görevli paspasını kaldırarak.

Loş koridorda, ağzı açık uyuyan mavi bedenlerin arasından yürüdük birlikte. Acil çıkışın önündeki girintide durduk. Ivan kapının önündeki BURAYA OTURMAYINIZ yazan düzlüğe oturdu. Ben YASLANMAYINIZ yazan duvara yaslandım. Ekranda, bir tank havaya uçtu ve asker kıyafetleri içerisinde bir kadın hendeğe daldı.

"Paris'ten nereye gideceksin?" diye sordu Ivan.

"Ne demek istiyorsun? Budapeşte'ye."

"O kısmı hatırlıyorum," dedi. "Ondan öncesinde demek istedim."

"Hiçbir yere, Paris işte. Sen nereye gidiyorsun?"

"Cenevre Gölü olabilir, Tomi'yi ziyaret edebilirim. Yaz için Montreux'de. Karısı İsviçreli." "Karısı" deyişindeki bir şey müstehcendi. "Nasıl olsa Budapeşte'ye otostopla gideceğim, neden Cenevre'de durmayayım? Belki Venedik'te de."

Başımı salladım. Daha önce kimsenin ilk ulaşım tercihi olarak otostopu seçtiğini duymamıştım. Macaristan'dan sonra Avrupa'yı gezip gezmeyeceğimi sordu Ivan.

"Türkiye'ye gideceğim," dedim. Oradan sonrasını düşünmekten hiç hoşlanmamıştım.

"Aa, ne güzel. Türkiye'ye tekrar gitmen çok güzel. Ben o za-

man Tokyo'da olacağım. Sonunda biletimi aldım. Kısa bir süre Bangkok'ta olmayı çok istiyordum ve nihayet hallettim. Üç gün orada olacağım. Tayland'a tekrar gideceğim için çok heyecanlıyım."

Farklı yerlere gitmek istemesinin, varmak veya tekrar gitmek istemesinin nedenini ya da benim Türkiye'ye tekrar gitmemin neden güzel olduğunu merak ettim.

"Tayland nasıl bir yer?" diye sordum.

"Hı? Anlamadım."

"Her neyse," dedim. Tayland'ın nasıl bir yer olduğu pek de umurumda değildi.

"Yo, söyle."

"Hiç. Tayland'ın nasıl bir yer olduğunu sordum. Aptalca bir soru."

"Hayır, değil. Bir düşüneyim," dedi. "Tayland çok sıcak. Sokakta aslında yememen gereken bayağı güzel yiyecekler satıyorlar. Bir gün hepsinden bir sürü yedim."

"Ne oldu?"

"Çok hasta oldum."

Sessizlik oldu.

"Bir şey mi dedin?" diye sordu.

"Hayır."

"Ha. Bir şey söyledin sandım."

"Uçaktan olmalı?"

"Hı?"

"Uçaktan bir ses gelmiştir. Sen de ben sanmışsındır."

"Ya? Bayağı kötümsersin. Şimdiye kadar seninle bir uçağı ayırt edebileceğimi düşünürdüm. Orada öyle durmak rahat mı?"

"Hayır. Orada öyle oturmak rahat mı?"

"Hayır. Sandalyeyi deneyelim bari." Duvara bağlanmış açılır kapanır sandalyeyi açtı ve sağına oturdu. Ben de soluna oturdum. Ekranda kamuflaj içerisindeki bir kadın çamurda bata çıka yürüyordu. Onu bu kadar güzel yapan neydi? Elmacık kemikleri, boğazı ve beliydi. Turuncu bir ışık ormana yansıyordu. Kadın bir siperin duvarına yaslanmıştı.

"Ses olmadan izlemek tuhaf," dedim.

"Çok bir şey kaçırmıyoruz gibi," dedi Ivan.

Siperde kamuflajlı bir adam belirdi. Kadın adama döndü ve dudakları birleşti. Tutkulu bir şekilde öpüştüler ve ayrıldılar. İfadeleri sertleşti. Adam bir şey söylemiyordu. Kadın sık sık kafa sallıyordu.

Sohbetimiz sağırlık konusuna döndü. Ivan, telefon çaldığında haberi olsun diye titreşimli ışıklı bir kulaklık icat eden sağır bir adamla ilgili bir skeç anlatıyordu. Skeç telefonun çalması ve sağır adamın gururla "Alo?" demesiyle bitiyordu.

İki sağır balıkçıyla ilgili bir Türk fıkrası anlattım. "Balığa mı çıkıyorsun?" diye sormuş ilk balıkçı. İkinci balıkçı "Hayır, balığa çıkıyorum," demiş. İlk balıkçı da demiş ki "Ha, ben de balığa çıkıyorsun sanmıştım."

Pireleri incelemek için ödenek almış bir bilim adamına dair bir fıkra anlattı Ivan. "Zıpla," diye bağırıp pirenin ne kadar uzağa zıpladığını ölçüyormuş. Bir süre sonra sıkıcı olmuş bu, çünkü pire hep aynı mesafeye zıplıyormuş. Pirenin bacaklarını teker teker koparmaya başlamış adam. Mesafe giderek azalmış, ta ki altı bacağını da koparana dek. Artık hiç zıplamıyormuş pire. "Eğer altı bacağı da keserseniz," diye sonuca varmış bilim adamı, "pire duyamaz." Gerçekten komikti bana kalırsa.

"Ee, anlat," dedi Ivan.

"Neyi?"

"Neye kızdığını anlat. Öncesinde, yani kızgınken."

Geriye dönüp neden kızdığımı, ilk neye kızdığımı düşündüm. "Kız arkadaşınla karşılaştık. Sonrasında beni aramayınca, bunu bilerek yaptığını düşündüm; beni oraya götürüp bu karşılaşmayı ayarladığını, bir mesaj vermek için yani."

Kafasını salladı. "Bunu ben de çok düşündüm," dedi. "Bilerek yapıp yapmadığımı."

"Gerçekten mi?"

"Hı hı. Döndüğümde kız arkadaşımla kavga ettik. Hâlâ ıslaktım ve duş almak için vaktim kalmamıştı. Ona senden, görüştüğümüzden bahsetmek zorundaydım. Sanırım kıskandı. Dedi ki 'Neler oluyor yani? Sana âşık mı oldu kız?' Ben de dedim ki, 'Sanırım öyleydi.' 'Senden bir şey beklemiyor mu?' dedi. 'Artık

beklemiyor sanırım,' dedim." Sustu. "Sonra bana dedi ki, 'Peki ya *sen* bir şey bekliyor musun *ondan*?' 'Hayır tabii ki,' dedim."

Daha kelimeleri bile anlamadan sarsıldım. "Anladım."

Bana baktı. "Hayır demek *zorundaydım*."

Kafa salladım. "Ee, sonra?"

"Sonra? Sonrasında bayağı çirkinleşti. 'Çirkinleşiyorsun,' dedim. Sonra durdu. Eğer onu havaalanında görürsen bilerek yaptığımı sanma, beni karşılamaya gelecek."

Ona sevgilisiyle ilgili sorular sormalı mıyım diye düşünüyordum. O an bilmek istediğim hiçbir şey yoktu. Ama sonra onu ne kadar merak ettiğimi, açıp rehberden baktığımı hatırladım. İleride yine öyle hissedersem diye biraz bilgi tedarik etmeliydim muhtemelen. "Kız arkadaşın yeni mi mezun oldu? Son sınıf mıydı?"

"Ne? Yok, doktora öğrencisi o, yüksek lisansı yeni bitirdi. Tesadüfe bak, biliyor musun bugün onun doğum günü."

"Kaç yaşında?"

"Yirmi altı."

"Yirmi *altı* mı?"

"Benden biraz büyük," dedi gururla. "Benden önceki sevgilisi hocaydı, ondan on yaş büyükmüş."

"Vay be," dedim. O hoca neredeyse benim yaşımın iki katı kadar süredir hayattaydı. Ne olmuştu ona acaba? İçgüdüsel olarak çevreme bakındım, sanki o da bu uçakta olabilirmiş gibi.

"Sonbaharda ben Berkeley'e gidiyorum," diye devam etti. "Kız arkadaşımsa Harvard'da kalıyor. Ne olacak bilmiyorum yani." Bana baktığını hissettim. "Seninle ilgili hata yapıp yapmadığımı çok düşündüm. Tüm bu olan bitene son verebilmen için sana bir fırsat vermek istedim. Sanırım sen bunun şey olduğunu düşündün, e-postanda ne demiştin? 'Küstah.'"

"Kalbimin kırıldığını varsaydığın için," dedim. "Küstahlık *bu*."

"Evet anladım." İç çekti. "Sana bayağı kötü davrandığımı söyledi Imre. Dedi ki ben şey yapıyormuşum, neydi o, komik bir ifadeydi. *Seni ayartıyormuşum. Seni ayarttığımı* söyledi."

Yine bir darbe hissettim, bu sefer mideme. Ivan bana bakıyordu. Panikle fark ettim ki bir şey söylememi bekliyordu.

"Ya sen, sen ne düşünüyorsun?" dedim. "Bana asıldığını düşünüyor musun?"

"Şey, Imre'ye de açıklamaya çalıştım öyle olmadığını. Ama hiç önemsemedi. Artık tam bir puşt gibi konuşmaya başladığımı söyledi."

"Ama arkadaşının ne düşündüğü önemli değil. *Sen* ne düşünüyorsun?"

"Şey, şurası açık ki sana karşı tam bir puşt gibi davranmadığımı umuyorum. Ama sana asılmış olabileceğim için endişelendim. Ben California'dayken yazdıklarından dolayı. Bana o mektubu yazdığında çok hoşuma gitti. Sadece egoma iyi geldiği konusunda endişelerim var."

Ivan, Ivan. Sabah uyanıyor, üstüne bir şeyler geçirip bir yerlere gidiyor, portakal suyunu içiyor ve motosikletlerle kara tahtalardan oluşan dünyasına dalıyordu. Bazen çok kibirli olabiliyordu. Kotları hep çok kısaydı ve palyaçoların bizlere insanlığın yanılma payını öğretecek karmaşık bir şeyleri olduğunu düşünüyordu. Yine de uyumadığım hiçbir an onu düşünmeden geçmiyordu, her düşüncemin arka planında o vardı. Fiziksel dünyayı inşa etmek için kendi algılarım yeterli gelmiyordu artık. Bana ulaşan her sesi, her heceyi onun zihninden süzmek istiyordum. Tek kelimesiyle, gittiği her yere giderdim. Binlerce fosforlu emniyet kemeri karanlıkta parladı ve zemin sallanmaya başladı.

Bir ses türbülansa girdiğimizi ve yerlerimize dönmemiz gerektiğini söyledi. Ama bizi açılır kapanır sandalyeden kovalamak için kimse gelmedi. Başlarda sallanma hissini sevmiştim ama giderek şiddetlendi. Aşama aşama bu dünyada daha da küçük ve boşlukta hissetmeye başladım kendimi. Loto makinesindeki top gibi. Koltuğun arkasına tutunmaya çalıştım ama uzanamadım, düşeceğimden emindim.

Düşmedim. Uçak karşıt yöne eğildi ve artık dengede durmak için çabalayan Ivan'dı. Sonra düzeldi uçak.

Ekranda, kamuflajlı çift bir helikoptere atlıyordu ve jenerik, helikopterin üstünde akıyordu. Sonra bir ezan sesi daha duyuldu ve ardından harita geldi ekrana. İzlanda'nın üstünden geçiyorduk. Saat Boston saatiyle beş olmuştu.

"Her zamanki saatimiz," diye gözlemledi Ivan. "Uykun geldi mi?"

"Hayır."

"Nasıl da unuttum? Senin uykun hiç gelmez."

Sessizlik içerisinde oturduk bir dakika.

"Özür dilerim," dedi, "ama sanırım bayağı işe yaramaz hale geldim."

"İşe yaramaz mı?"

"Biraz uyumaya çalışmalıyız. Sen bile."

Bill ve Svetlana birbirine geçmiş, kocaman, hantal, duvar gibi sağır bir kütle oluşturmuşlardı. Boş koltuğumun üstünde bir ışık huzmesi vardı.

Ivan boğazını temizledi. "Oraya geri dönebilirsin aslında," dedi.

Bill'in koltuğunun arkasını tutup kolçağına uzandım ve kollarının arasından Svetlana'nın kolçağına hamle ettim. Bu süreçte Bill'in tam suratına kotumun kıçıyla çarptım.

"N'oluyor!" diye haykırdı.

"Pardon pardon," dedim. "Uyumaya devam et."

Svetlana tek gözünü açtı. "Bill suratında senin poponla uyandı!" İç geçirdi. "İşte bu komik."

Işıl ışıl, fütüristik havaalanında güzel bir sabahtı. Bavulları beklerken Ivan'ın yanında durdum.

"Bonjour," dedi.

"Selam," dedim.

Zaman nehrindeki fıçılar gibi önümüzden geçen bavulları izleyerek dikildik.

"Çantamı gördüm," dedi. Hareket etmedi. Hangisinin onunki olduğunu merak ediyordum. Her biri elindeyken gözümde canlandırmaya çalıştım onu. İç kenarları kırmızı çizgili bir sırt çantasını aldı. Onun ardından da bir CD çalar kutusunu. Çantayı omzuna atıp kutuyu kolunun altına tıkıştırdı. "Peki o zaman," dedi, "Budapeşte'de görüşürüz."

"Hoşça kal," dedim.

Arkasını döndü ve döner kapıda kayboldu. Kapı tekrar geldiğinde içinde kimse yoktu.

Kendi valizimi bulunca Svetlana, Bill ve Robin'in yanına sürükledim onu.

"Hiç iyi değildin," diye bilgilendirdi beni Bill. "Ona baktığında tüm ifaden değişiyor. Ödün kopuyor gibi görünüyorsun."

"Kafana takma," dedi Robin kolumu sıvazlayarak. "Dünyanın en güzel şehrindeyiz. Tamamen unutursun onu."

Gözlerini devirdi Svetlana. "Robin, güzelliğin aşkı unutturacağı gibi saçma bir fikre sahip olabilecek tek insan sensin bu dünyada."

Svetlana'nın dört valizi vardı ve çıkış gümrüğüne son gidenler biz olduk. Ivan'a veya kız arkadaşına dair hiçbir işaret yoktu. Bill'in babasının orta yaşlı, yakışıklı arkadaşı Emmanuel, bir minivanla bizi almaya gelmişti. İngilizce bilmiyordu. Fransızca bilmeyen tek kişi bendim. Bill'in Fransızcasının pek iyi olmadığını, Svetlana'nınkinin ise bayağı iyi olduğunu anlayabildim.

Kızı Jeanne'in Marais'deki apartmanına bıraktı bizi Emmanuel. Jeanne erkek arkadaşıyla İngiltere'deyken onun evinde kalacaktık birkaç gün, Svetlana'nın halası Bojona, Belgrat'tan dönüp bizi kendi evine yerleştirene dek.

Robin'le Bill, Jeanne'in odasını aldı. Svetlana'yla oturma odasındaki yataklı kanepeyi paylaşacaktık. Kanepe parlak yeşildi. Turuncu bir yorgan ve limon sarısı nevresimler vardı.

"Bu ev bayağı göz korkutucu bence," dedi Svetlana. "Jeanne daha yirmi yaşında ama şimdiden bir zevki var."

"Neden öyle düşünüyorsun?" diye sordu Bill. "Onun sevgilisi var ve senin sevgilin yok diye mi?"

"Mevzu bu değil," dedi Svetlana.

Onlar tartışırken kanepeye uzandım ve uyuyakaldım. Ama Svetlana kolumdan sarstı, biyolojik saatimizin düzelmesi için dışarı çıkıp biraz güneş görmemiz gerektiğini söyledi.

"İç saat demek istedin herhalde," dedi Bill. "Biyolojik saat dediğin çocuk yapma zamanının geldiğini düşünmeni sağlar."

Yorgun argın Tuileries Parkı'na yürüdük, demir şezlonglara oturduk. Ördeklerle dolu süs havuzunu izledik. Dünyanın

öteki ucuna gelip kendini hâlâ birkaç ördeğe bakarken bulmak önemli bir şeydi.

"Uyanık kalmamız lazım," dedi Svetlana. "Hikâye anlatmak gibi bir şeyler yapmamız lazım."

Uyandığımızda bir saatten fazla geçmişti. Svetlana, Bill ve Robin'in hepsi güneşten yanmıştı. Güneş gözlüğüm, gözlerimin çevresinde büyük beyaz halkalar oluşturmuştu.

Saint-Germain'e yürüyüp omlet yedik. Keskin, akışkan hardal burnunuzun arkasındaki bölgenin farkına varmamıza neden oluyordu. Bedava verdikleri bagetin üstüne sürüp gözlerimizden yaşlar gelene kadar yedik hardaldan.

Jeanne'in apartmanında duşakabin değil, küvet var. Metal bir tasla kafanızdan aşağı döküyordunuz suyu.

Herkes on bir buçuk civarında uyumuştu. Ortalıkta dolanıp Jeanne'in kitaplarına baktım, balkonda durdum, Boris Vian kim acaba diye düşünüp, bardak bardak su içtim, *Kendi Kendine Macarca Öğren* kitabındaki birden yirmiye kadar olan sayıları ezberleyip bir kongre üyesinin yanında staj yapan Ralph'e mektup yazmaya başladım. *Washington'da yemek sonrası kahveni içiyorsundur şimdi, bence, yaz güneşi belki iki saat sonra bile kaybolmamış olacak.* Oleg Cassini'nin üslubu olması gereken bir üslupla yazdım. *Doğruyu söylemek gerekirse soğukkanlılığım terk etti beni.*

Yatağa, Svetlana'nın yanına uzandım. Yorganın boşta kalan ucunu çekiştirdim. Sıkı sarılıp sarmalanmıştı yorgana. Bir süre sonra vazgeçtim ve uyumaya çalıştım. Uyuyamadım.

Dolaplarda pek çok farklı eşya vardı: içki şişeleri, konyak bardakları, sigara paketleri, açılır kapanır sandalyeler, kayak takımları, raketler ve bir de dikiş makinesi. Ama bunların hiçbiri en geniş anlamıyla bile bir battaniye olarak yorumlanamazdı.

Tekrar yattım, yorganı biraz daha sert çekiştirdim ve sonunda altına yatabileceğim büyüklükte bir bölüm elde ettim. Ama tam rahatladığım sırada Svetlana sitemkâr bir mırıldanmayla yuvarlandı ve kazanımlarımı geri aldı. Artık bayağı canım sıkılmaya

başlamıştı. Sanki beni tanımıyor gibiydi. Ivan uyuyor mu acaba diye düşündüm. Onun da bu şehirde, muhtemelen çok yakında olduğunu bilmek, ama beni sevmediği için onunla görüşememek veya konuşamamak berbattı. Çarşamba gecesi sabahın üçü gibi başka kimsenin istemediği tuhaf saatlerde dahi onu bir dakikalığına bile göremiyordum. Başımdan birkaç metre uzaklıktaki masada, sokak lambasını yansıtan şey vardı: bir Paris telefonu, Ivan'ın beni aramayacağı milyonlarcasından biri.

Olumlu şeyler düşünmeye çalıştım. Yalnızca bir düşünce beni rahatlatabildi: *İnsan ne ki.*

İnsan ne ki onu önemseyesin, boğazımdaki yumru yok olana kadar, tekrar tekrar, bunu düşündüm.

Kalktım, valizimin altını üstüne getirdim; Peter'ın talimatıyla Macaristan'daki çocuklara ödül olarak vermek için aldığım lolipoplara denk gelince yumru ânında geri geldi, ta ki eşofman, çorap, uzun kollu bir gömlek ve bir havlu buluncaya dek. Giyindim, uzandım, havluyu bacaklarıma örtüp indirimden aldığım Brahms'ın piyano besteleri kasetini dinledim uyuyana kadar.

Uyandığımda güneş parıldıyordu. Svetlana gitmişti. Banyo havlusu ve yorganın altında yatıyordum. Mutfaktan gelen sesleri takip ettim.

"Merhaba Selin," dedi Svetlana. "Seni uyandırıp ne istediğini sormaya çalıştım, ama sonuç alamadım. Ben de sana kruvasan aldım." Amerika'da gördüğüm hiçbir kruvasana benzemiyordu. "Bilmiyorum farkında mısın ama uyurken bayağı farklı bir karakterin oluyor. Uyanıkken Uyumluhanım'sın ama gece battaniyeyi çalıp duruyorsun. Geri çektim, fakat çok agresifleştin."

Kruvasan hem çıtır çıtır, hem yumuşak, hem de kat kattı. Sadece ısırmak bile insana önemsendiğini hissettiriyordu.

Louvre, her ziyarette tek bir resme saplantısal bir şekilde odaklanarak kontrol edebildiği korkunç anksiyetelere neden olmuştu Svetlana'da. Genel olarak ikimiz de yirmi resmin her birine

bir dakika bakmaktansa tek bir resme yirmi dakika bakmanın daha doyurucu olduğunu düşünüyorduk. Neredeyse yarım saat boyunca on beşinci yüzyıldan kalma, küf yeşili bir cübbe giymiş ve apaçık şekilde bir iç mekânda olmasına rağmen gümüş rengi bir balinayla karşılıklı duran Madonna tasvirini inceledik. Svetlana kendini Madonna'yla herhangi bir tablodaki herhangi bir kadından daha fazla özdeşleştiğini söyledi. Kendimi hangi resimle özdeşleştirdiğimi sorup durdu. Resimlerdeki hiç kimseyle özdeşleştirmiyordum.

Sonunda kendimi Picasso Müzesi'ndeki bir resimle özdeşleştirdim. *Le Buffet de Vauvenargues*'ydi adı, devasa siyah bir büfenin üzerine kargacık burgacık kapılar, çekmeceler, kıvrımlar, şeritler çizilmişti. Biri büyük biri küçük kabaca çizilmiş iki figür büfenin yanındaydı. Büfe ikisinin ortasında duruyordu.

Bireyselliğime dair daha proaktif bir bakış açısı takınmam gerektiğini söyledi Svetlana. Kendimi bir mobilyayla özdeşleştirmem sorun değilmiş. Hatta Sartre "kötü inanç"ı örneklemek için kişinin kendisini bir sandalyeyle, özellikle sandalyeyle özdeşleştirdiği bir analoji kullanmış. Bir insana dair değil, bir sandalyeye dair objektif savlarda bulunulabilir, çünkü insan devamlı akış halindedir. Büfenin de akış halinde olduğunu söyledim. Varoluşunun özünü önceliediğini belirttim. Gezdiğimiz tüm müzeler arasında Picasso Müzesi en ilginç olandı benim için, çünkü tek bir insan hakkındaydı ve bu, bana Ivan'ı hatırlatıyordu. Aynı zamanda, eğer belirli bir açıdan bakarsanız, yıkılmış kadınlar anıtı gibiydi; katılaşmış bedenleri ve parçalanmış ruhları.

Versailles'da altın ve ayna dolu odaların birinden ötekine geçip durduk. Bir süre sonra altın kakmalı odaların çokluğu sadece müsriflik olarak gözükmedi, delice de gelmeye başladı.

Montmarte'a yürüdük. Sacré-Cœur'ün beyaz kubbesi alacakaranlıkta parıldıyordu, devasa bir uzaylı yumurtaya benziyordu. İçerisinde kadınlar gözyaşı döküyor ve mum yakıyorlardı. Hiçbir erkek gözyaşı dökmüyordu, sadece kadınlar ağlıyordu.

Dışarıdaki kafede iki yan masamızdaki turuncu kabarık bir yelek giymiş olan küçük bir oğlansa hiç kendini tutmadan hıçkırarak ağlıyordu. Oğlanın karşısında oturan adam düzenli bir şekilde omlet yiyordu.

Pompidou Center'da Bataille'ın "biçimsiz" kavramına dayanan bir sergi gördük. Alt kattaki sinemada Türk filmleri festivali vardı. Işıklar söndüğünde küçük sinema salonuna girmiştik Svetlana'yla. Film Türkçe ve Fransızca altyazılı olduğundan ikimiz de anlayabiliyorduk. Tüm olay bir barda geçiyordu, sadece iki karakter vardı: bir barmen ve yüzünde sinir bozucu, sabit bir gülümsemesi olan bir adam. Bazen adam sislerin arasından pembe elbisesiyle ortaya çıkıveren bir kadını hayal ediyordu. Diğer kısımlarda barmenle Tanrı'dan, şarap ve aşktan konuşup durdu. Düzenli olarak Mahmut Bey denen birinin gelip gelmediğini soruyordu. Barmen hep gelmediğini söylüyordu.

Sona doğru Mahmut Bey'in kim olduğunu sordu barmen. "Mahmut Bey... Kayıtsızlık," dedi adam sinir bozucu gülümsemesiyle. "Mahmut Bey ıslaklık. Mahmut Bey arkadaşsızlık, şarapsızlık."

Berbat bir filmdi. Yine de izlediğimize memnunduk, Mahmut Bey'den dolayı. Bundan sonra onu çok düşündük.

"Seni Macaristan'a girmeye ikna eden oğlan çok yakışıklı olmalı," dedi Svetlana'nın teyzesi Bojana. "Budapeşte'de mükemmel kahveler bulabilirsin. Bakıyorum çay tepsim ilgini çekti. Beğendin mi? Güzel tepsidir. Sana hediye edeceğim onu. Ama şimdi değil, evlendiğin zaman."

Jeanne'in apartmanından ayrılmıştık. Bojana'nın mağaraya benzeyen çatı katında çay içiyorduk. Robin ile Bill misafir süitinde kalıyordu, Svetlana'yla bense ayrı bir odada. İki yataklı kanepesi, ipek bir halısı, Orsay Müzesi'ne bakan yüksek, taş bir Fransız balkonu vardı. Bir duvarda, el arabası iten bej bir adamın küçük yağlıboya tablosu vardı.

"Sizi Gonçarova'nın yanına yerleştirdim," dedi Bojana.

Gonçarova'nın kim olduğunu bilmiyordum. Daha sonra Blue Riderlardan biri ve Puşkin'in büyük yeğeni olduğunu söyledi Svetlana. Bojana'nın kocası hediye etmişti tabloyu. Kocasının nasıl biri olduğunu sordum. Svetlana gerçekçi bir ses tonuyla, adamın vaktinin çoğunu Stockholm'deki ailesiyle geçirdiğini söyledi. Bojana her yılbaşında onları ziyaret eder, çocuklara vitamin götürürmüş. "Hepsinin inanılmaz kansız göründüğünü söyler. Annelerine çekmiş olmalılar, çünkü Gunnar Amca bayağı dinçtir. Neyse," diye iç çekti Svetlana, "teyze-yeğen sohbetinin zamanı geldi. Akşam yemeğinde görüşürüz."

Yatakların birine uzandım, arkadaşlık kurma çabasıyla Bill'den ödünç aldığım bir satranç kitabını karıştırıyordum. Kirpi Savunması ve Budapeşte Açılışı vardı. Bilgisayarlar hakkındaki bir bölümden, satranç oynayan ilk otomatın "Türk" diye bilindiğini ve Macaristanlı Baron Wolfgang von Kempelen tarafından 1760'larda yapıldığını öğrendim. Sarık ve bıyıklı olan Türk gözlerini yuvarlayabiliyor, yumruğunu vurabiliyor ve "*Échec*" diyebiliyormuş. Paris'te Benjamin Franklin'i, Prusya'da Büyük Frederick'i yenmiş. Türk'ün *échec* demesi komik gelmişti, çünkü okunuşu eşek kelimesine çok yakındı. Benjamin Franklin'e eşek demiş oluyordu esasen.

Von Kempelen öldükten sonra Türk'ü Beethoven'ın işitme borusunu icat eden Johann Maelzel satın almış. Maelzel, Napolyon'un üvey oğluna satmış, ancak sonrasında Napolyon'un üvey oğlu borcunu ödemediği için geri almış ve Türk'le Birleşik Devletler'e uçmuş. Amerika'nın ilk satranç kulübü Türk'ün onuruna Philadelphia'da kurulmuş.

Edgar Allan Poe, Türk'ü Virgina'da görmüş ve nasıl çalıştığını doğru tahmin etmiş. *Southern Edebiyat Dergisi*'ne isimsiz bir teşhir yazısı yazmış. Türk'ün hamleleri, masanın altına saklanmış ve yapılan hamleleri aşağıdan mıknatıslar aracılığıyla takip eden "minnacık bir satranç ustası" tarafından gerçekleştiriliyormuş. *Britannica Ansiklopedisi*'nin 1894 tarihli baskısına göre ilk operatör, Worousky isminde Polonyalı bir vatansever, zan altında kalmamış, çünkü bacakları takmaymış, kamuoyundan saklanmış bu durum, bacaklarını bir savaşta kaybetmiş.

1837'deki Havana turu sırasında sarı hummaya yakalanmış Maelzel. New York'a dönüş yolunda ölmüş ve cesedi Charleston açıklarındaki denize atılmış. Türk, Philadelphia'daki bir açık arttırmada dört yüz dolara satılmış ve 1854'teki yangında yok olacağı Çin Müzesi'ne bağışlanmış.

"Ne okuyorsun?" diye sordu Svetlana. Kitabı gösterdim. Türk'ten bahseden sayfalara hızla göz attı. "Bu durumu çok netameli buluyorum," dedi. "Kendini Ivan'ın ellerindeki bir otomat olarak görüyorsun bence."

"Ama Türk herkesten uzun yaşadı."

"Evet, ama sonunda yandı. Mefisto'nun Faust'u icat etmesi gibi. Anneme göre Ivan şeytanın vücut bulmuş hali, biliyor muydun?"

"Annen, Ivan'ı nerden tanıyor?"

"Paris uçuşumuzda birden nasıl karşımıza çıktığını anlattım telefonda. Annem bilerek yaptığına, senin peşinde olduğuna ikna olmuş durumda. Dedi ki 'Bunu planlamış olduğundan hiç şüphem yok. Zavallı Selin gözümün önüne geliyor o halde, şeytanın vücut bulmuş hali tarafından kovalanırken.'"

"Çılgınca bu."

"Tabii ki çılgınca," dedi Svetlana. "Annemin deli olmadığını söylemedim asla. Eğer sana daha iyi hissettirecekse, az önce aynı hikâyeyi Bojana'ya anlattım, acayip komik bir tesadüf olduğunu düşünüyor."

Sadece hayatımdaki basit olayları bir başkasına anlatmak istediğim için olan biteni Svetlana'ya anlatarak bu tip hikâyeleri yayıyor olduğumu fark etmek midemi bulandırdı.

Svetlana'ya göre kendimi ancak olumsuz yönde hareket edebilen bir robot olarak görüyormuşum. Dile dair kinik fikirlerim olduğunu söyledi. "Dilin kendi kendini sona erdirdiğini sanıyorsun. Dayandığı bir şeyler olduğuna inanmıyorsun. Hayır, bu inanmamak değil, bunu önemsemiyorsun. Sana göre dil kendi kendine yeterli bir sistem."

"Ama *zaten* kendi kendine yeterli bir sistem."

"Ne söylediğinin farkında mısın? İşte kendini böyle şeytanın cisimleşmiş haline bulaştırıyorsun. Ivan içindeki bu tavrı sezdi.

O da senin gibi, ama matematikten dolayı daha da kinik. Kendin dedin: Matematik soyut olarak başlamış, kelimelerden daha soyut ama sonra birden en gerçek, en maddi şey oldu. Matematikle atom bombası yapıyorlar. Soyut bir dil birdenbire üçüncü derece yanık oluşturuyor suratında. Artık her şeyi kontrol ve manipüle edebileceğin özel bir dil var. Eğer o dili konuşan seçkin biriysen, *sen* kontrol edebilirsin her şeyi.

Ivan bir deney yapmak, oyun oynamak istedi. Başka biriyle, benim gibi biriyle asla olmazdı bu. Fakat sen, sen gerçeklikten o kadar kopuksun ki ikinizin dil aracılığıyla kurduğu bir gerçekliğe dalmaya dünden razıydın. Doğal olarak bu durum ne kadar ileri gidebileceğini görme isteği uyandırdı onda. Sen daha da ileri gittin ve sonra bir şeyler kötüye gitmeye başladı. Aynı şekilde devam edemezdi. Başka bir şeye dönüşmek zorundaydı; sekse ya da herhangi bir şeye. Ama bir nedenden dolayı olmadı. Deney başarısız oldu. Artık sen tüm sınırların çok çok dışındasın. Boşlukta öylece sürüklenip duruyorsun."

"Bazen terapist olmayı hayal ediyorum," dedi Svetlana. "Ama psikiyatrıma konuyu açtığımda 'Çok berbat olurdun,' dedi. Bir hastanın asla aksi bir şey söylemesine müsaade etmezmişim. Acaba psikiyatrımı mı arasam? Tatilde, ama bana cep telefonu numarasını vermişti. Ödemeli arayabileceğimi söyledi. Çok mu tuhaf olur?" Oturdu. "Bojana seni gerçekten sevmiş. Evlendiğinde sana gümüş tepsiyi vermesini hatırlatmamı istedi."

"Evleneceğimden nasıl bu kadar emin acaba?"

"Evlenmezsen tepsiyi alamazsın," diye basitleştirdi Svetlana. "Robin, Bill'le evlenirse bir tepsi kapar mı emin değilim. Bojana, Robin'in tüm o uyumlu sandalet, elbise ve kolyeleriyle güzel fiziksel birleşimine hayran. Robin'in şimdiden bir kadının stiline sahip olduğunu söylüyor. Senin ise bir çocuk gibi parlak, çarpıcı bir görünüşün olduğunu düşünüyor, benim ise tamamen revize edilmem gerekiyormuş. İlk olarak saçımın."

"Saçının mı?"

"Evet, onun kuaförüne gidip altı yüz dolarlık bir kesim yaptırmam gerekiyor. Sonrasında arkadaşı Nika'nın çalıştığı butiğe gideceğiz ki görünümümü değiştirebilsin. Ondan sonra da çok çekici bir oğlu olan Nika'yla çay içmek zorundayız. Şöyle şeyler söyleyip duracak, 'Tabii ki şişman değilsin, ama üç beş kilo verebilsen...' Lisedeyken bulimiyam olduğu gerçeği artık ailedeki kimsenin umurunda değil. Annem öğrendiği zaman 'Tanrı'm, kendine işkence etme, haplar var bunun için,' dedi. Sonra bana bir kutu diyet hapı verdi."

Karşıdan karşıya geçerken Svetlena, Bojana'yı hızlı bir mobiletin önünden çekti.

"Teşekkürler canım," dedi Bojana

"Gazetelerde ne yazarlardı bir düşünsene," dedi Svetlana. "Teyzeye Mobilet Çarptı, Yeğen Saç Kesiminden Kurtuldu."

Bistrodaki garson ön kısma oturttu bizi. Bojana okuma gözlüğünü taktı ve bir şişe *Merlot* sipariş etti. Beş aşamalı bir fiks menü vardı. Svetlana kendisi ve Bojana için sipariş verdi. Robin hem kendine, hem Bill'e söyledi. Her aşamadaki yemekte bildiğimi düşündüğüm birkaç kelime buldum ve onları gitmekte olan garsona söyledim. *Merlot* boğuk bir ses çıkararak kadehlerimize döküldü.

"Budapeşte'de biraz vakit geçireceğinden bahsetti Svetlana," dedi Bojana. "Harikulade bir şehir. Senin yaşlarındayken orada güzel bir hafta sonu geçirmiştim."

Orada sadece birkaç gün kalıp küçük bir köye Amerikan kültürünü yaymaya gideceğimi söyledim.

"Küçük bir köye mi?" Bojana kadehini masaya koydu. "Küçük bir köydeki Macarlar nasıl olur da Amerikan kültürüne ihtiyaç duyarlar ki?"

"Sanırım küreselleşmeyle alakalı."

"Bir ay mı dedin? Beş hafta? Yo, yok canım, mümkün değil. Budapeşte'ye git, tamam. Bir kafede otur, güzel bir kahve iç. Budapeşte'de muhteşem kahveler var, göreceksin. Ama bir köyde, bilemem... Kahve bayağı kötü olabilir. Git köyüne, eğer

zorundaysan, bir haftalığına ya da on günlüğüne. Sonra atla bir Belgrad trenine. Benimle kalırsın."

Duygulandım. "Siz söyleyince çok kolaymış gibi geliyor."

"Elbette kolay. Bir bilet al ve trene bin! Macaristan köyünde beş hafta harcaman için seni kim zorlayabilir ki? Hiç böyle şey duymadım."

İlk yemeklerimiz geldiğinde porto şarabıyla doldurulmuş kavun ısmarladığımı keşfettim. Diğerleri kuşkonmaz istemişti. Porto şarabıyla doldurulmuş bir kavunu nasıl yiyeceğime dair hiçbir fikrim yoktu. Sadece en tepesi kesilip ağzına kadar doldurulmuş bütün bir kavundu. Kabuğundaki desenler antik hiyerogliflere benziyordu.

"Birkaç çekici Macaristanlı erkekle tanışmıştım," dedi Bojana. "Uzun boylulardı, kadınlara karşı naziklerdi. Budapeşte'den bahsediyorum tabii. Köyleri bilemem. Belki uzun boylulardır, ama sıkılırsın bence."

Bana devasa bir çorba kaşığı verdiklerini gördüm. Kaşığın kenarını kavuna daldırdım, titrek sıvının taşmasına neden oldu.

"Selin'in zaten uzun boylu, nazik bir Macar'ı var," dedi Svetlana.

"Aa tabii, uçaktaki Don Juan! Nasıl da unuttum! Belki de sıkılmazsın zaten. Oğlan seni eğlendirebilecek biri gibi duruyor."

Beni eğlendirmenin kolay olduğunu söyledim. Daha önce bir Doğu Avrupa köyünde beş hafta geçirmediğimin belli olduğunu söyledi Bojana.

"Ne kadar perişan olduğumdan haberin yok," diyordu Svetlana, Bojana'ya. "Apartmana ve Sorbonne'a gitmek dışında evden çıkmadım neredeyse. O incecik, iyi giyimli Fransız kadınları yüzünden dehşete düşmüştüm. Sen bana işkence etmeden önce de kendimi bir yumru gibi hissediyordum zaten."

"Tüm istediğim sana bir hediye vermek, yeni bir elbise, belki bir saç kesimi, eğlenceli bir şeyler. Neden işkence oluyormuş bu? Üç-beş kilo vermeni önermiş olabilirim. Suç mu bu? Ben de *yedi* kilo vermeliyim."

"Anlamıyorsun. Sen benim yaşımdayken Tsvetaeva'nın yeğeni ve Polonyalı soyluların yarısının da geldiği iki yüz kişilik partiler veriyordun. Anlatıp duruyorsun ya."

Svetlana sandalyesini iterek kalktı. Biraz sonra arkasından gittim. Lavabo dar, kırmızı, sarmal merdivenin yukarısındaydı. DAMES yazan kapıdan içeri girdim.

"Sıkma canını," dedim. "O tahtayı nasıl ortadan ikiye ayırdığını düşün."

Sessizlik oldu. "Bir... Buldozer gibi!" diye feryat etti Svetlana kabinin içinde.

Ertesi sabah Svetlana teyzesiyle çıktı. Havaalanından beri herhangi bir şey için ilk defa birbirimizden ayrılmıştık. Bir büfeye gidip harita aldım –*un plan*, sanki Paris'i gezmek değil de inşa etmek istiyormuşsun gibi– ve bir paket *Gitanes*. Sigara içmiyordum aslında, daha önce çoğunluğu Lakshmi'yle olmak üzere belki on kere içmişimdir. Ama dumanın içindeki hayaletimsi güzel kadın resimleriyle mavi karton kutular o kadar güzeldi ki... Bir de yalnız olmakla alakalı bir şey, zamanı bir şekilde işaretlemek istememe neden oldu. Kibrit yakmak heyecan vericiydi ve biraz da tehlikeliydi. Alev kâğıtla temas ettiği zaman iğnenin plağa değdiği andaki gibi bir ses çıkıyordu. Sigara beni hiçbir zaman kötü yapmadı. İçenlerin arasında büyümüştüm, hem içime çekmiyordum.

Tüm gün yürüdüm. Beş civarı bir kafede mola verip füme somonlu sandviç yedim ve *Kendi Kendine Macarca Öğren*'den iki bölüm okudum. Macarcayla Türkçe arasındaki benzerlikler beni çok şaşırtıyordu; kelimelerin değil, özellikle dilbilgisinin benzerliği. İkisi de eklemeli dillerdi, yani kelimelerin sonuna gelen eklerle söz dizileri oluşuyordu. İkisinde de ünlü uyumu vardı ve ikisinde de dilbilgisel cinsiyet yoktu. Üçüncü tekil şahsın eril ve dişil hali için ikisi de tek bir kelime kullanıyordu: Macarca *ő*, Türkçe *o*.

Hava kararırken kendimi Place de l'Opéra'da buldum. Her şey ışıl ışıldı; operanın kafesi, metrosu, kendisi, hantal bir kek gibi görünüyordu. Sıra sıra beyaz taksiler karanlıkta Cheshire Kedisi'nin sırıtışı gibi parlıyordu.

"Pardon," dedi Asyalı bir kadın nazikçe koluma dokunarak. "Bu binayı arıyorum." Japonca yazılmış bir rehberi gösterip opera binasının fotoğrafı olan bir sayfayı açtı.

"Burası," dedim işaret ederek.

Teşekkür etti ve fotoğraf çekmeye başladı.

Başta, tam önünde dururken binayı tanımamış olmasını garipsemiştim. Sonra, devasa kubbeli yeşil ve altın sarısı binayı, minicik gri bir fotoğraftan herhangi birinin tanımış olması garip olurdu diye düşündüm.

Bojana'nın mutfağındaki bütün ışıklar yanıyordu. Minik müzik setinde kısık sesle Mozart'ın *Requem*'i çalıyordu. Svetlana sırtı kapıya dönük oturuyordu. Sarının tüm değişik tonları dikkatle düzenlenmiş kuyruk tüyleri gibi katman katman saçlarındaydı. Saç kesimi neredeyse iki saat sürmüştü. Bu saatleri teyzesinin kuaförüne dış görünüşün anlamsızlığını Fransızca açıklayarak geçirmişti. Kuaför, gerçeğin güzel ve güzelin gerçek olduğunu söyleyerek onu reddediyordu.

"Bir tane kumkuat al." Kâseyi bana doğru kaydırdı Svetlana. "Aşırı hislere açım. Acaba Bojana'nın hardalı var mı?"

Parlak ışıklı buzdolabındaki siyah şampanya şişeleri, ağızlık bağlanmış siyah köpekler gibi göbeklerinin üstünde yatıyordu. Uzunca iki kök sebze, plastik çekmecede solmuş duruyordu. Svetlana çekmeceyi açtığında gördük ki kök sebze falan değillermiş, muazzam boyutta yumurtalarmış. Üstüne saatlerce konuşabileceğimiz bir gizemdi bu. Kaz yumurtaları mıydı? Svetlana, bunların kazlardan çıkmasını bırak, kazların bunlara sığamayacağını söyledi. Ona göre tavus kuşu yumurtasıydı. Ama Bojana sadece on dokuz saat içerisinde Paris'te tavus kuşu yumurtası bulmayı nasıl başarmıştı?

Svetlana'nın yeni elbisesi, çizgili bir alışveriş çantasının için-

deki ince kâğıtlardan oluşan yuvasında yatıyordu. Siyahtı ve ikizkenar yamuk şeklindeydi, omuzları genişti ve bacaklara doğru daralıyordu.

"Nika seçti," dedi. "İki saat boyunca oradaydık. Bojana yapışan küçük şeyler seçmeye devam etti, ardından Nina büyük ve siyah şeyler getirdi, *'C'est sexy, mais c'est plus androgyne,'* diyerek." Elbiseyi tekrar poşete koydu. "Nika değişti. Histerik oldu. Şubatta savaştan sonra ilk defa Belgrad'a gitti, çünkü annesi hastaydı. Nisan ayına, annesi ölene kadar orada kaldı. Paris'e döndüğünde böyleydi. Bir noktada o kadar vahşice güldü ki çenesini yerinden çıkardı. Başına bir şeyler geldiğini fark edebilirdin. Çok canı yanıyordu, ama başta anlayamadık. Çünkü çenesi kahkaha pozisyonunda kalmıştı. Neyse ki kendi kendine düzeltti. Korkunç bir ses çıktı. Daha aklı başında bir görünüm kazanması gerektiğini söylüyor Bojana."

Svetlana'ya *Feminité du Bois* adlı kadınsı bir parfüm de almıştı Bojana. O kadar odunsu, misk kokulu ve güçlüydü ki tek bir damlası ikimizin de başını ağrıttı. Camları açtık. İşe yaramadı.

"Hey Svetlana," dedim.

"Ne?" dedi.

"Bunlar hep sifilis," dedim ve ikimiz de kahkahalara boğulduk.

Ertesi gün hep birlikte La Villette'e gittik. Yağmur yağacak gibiydi. Bahçelerin arasında yürürken ortasında bir çubuk olan metal, turuncu bir heykel gördük. Rüzgâr estiğinde çubuk dönüyor ve gıcırtılı bir ses çıkarıyordu.

"Bu ne?" diye sordu Robin.

"Günümüzün güneş saati," dedi Bill. Dünyanın manyetik alanıyla çalıştığını söyledi.

"Aa, ne kullanışlı! Hava bulutlu olduğunda bile kullanabiliyorsun yani artık."

Robin günümüzün güneş saatine dair bir sürü soru sordu. En sonunda Bill hepsini uydurduğunu söyleyince büyük bir kavgaya giriştiler.

Günümüzün güneş saati sallanıyor ve gıcırdıyordu, Dünya'nın mıknatısları tarafından çekiliyordu. Mahmut Bey uzun, arkadaşsız koluyla çekiyordu onu.

Robin'le Bill'i uzlaşmaları için bırakıp İngilizce kitap satan bir kitapçıya gittik Svetlana'yla. O Saki'nin toplu eserlerini aldı, ben de *Dracula* ve Flaubert'in *Üç Hikâyesi*'ni aldım. Günün geri kalanını Bojana'nın kocaman balkonunda kiraz yiyip kitap okuyarak geçirdik.

Svetlana sesli okumada iyiydi, Saki'in hikâyesi "Esmé"yi okudu bana. "Tüm av hikâyeleri anıdır," diye başlıyordu. Esmé bir sırtlanmış meğerse.

Flaubert'in bir hikâyesi, "Konuksever Aziz Julian Efsanesi" de bir av hakkındaydı. Julian avlanmaya takmıştı kafayı ve erkek bir geyik kendi ailesini de öldürmesini söylüyordu ona. Sonra avlanmayı bırakıyordu Julian, ama ânında tekrar başlıyor ve kendi ailesini öldürüyordu.

Avlanma ve insan davranışı üzerine bir hikâye yazmayı çok istedim. Bojana'nın daktilosunu kullanıp kullanamayacağımı sordum Svetlana'ya. "Tabii ki," dedi, dünyanın en doğal şeyiymiş gibi bu. Benim için her şeyi küçük bir masanı üstüne hazırladı. On parmak daktilo yazmayı elektrikli bir *Smith Corona*'yla öğrenmiştim ilkokuldayken. O kocaman *Smith Corona*larla Bojona'nın sevimli Olivetti'sini kıyaslamak Sovyet Ekmek Fabrikası'yla tost makinesini kıyaslamak gibiydi. Microsoft Word çocuk oyuncağıydı, daktilo ise Tanrı, masa her vuruşta sarsılıyordu.

AZERTY klavyeye alışabilmek için *Madame Bovary*'deki kirpili cümleyi yazmayı denedim. Kaydırıp duruyordum.

Sık sık, bir gece hayvanı, kirpi veya gelincik, av peşinde, yaprakları sarsıyor yahut duvar oyunca dikili ağaçlardan, olmuş bir şeftalinin yere düştüğü duyuluyordu.

Paris'teki son günümde Svetlena'yla gey onur yürüyüşüne gittik. Alçalıp yükselen başlar denizinin üzerinde, yaldızlı insanlar süzülüyordu. Çok geçmeden biz de kaldırımdan sokağa itildik. Kalabalık artık baş denizi değil, dayanıklı bir itiş kakış duvarıydı. Bu da bana "yaşayan kayalardan yontulmuş duvar" lafını hatırlattı. Yaşayan kayalardan yontulmuş duvar bizi sokağın tam ortasına doğru itti. Geçit platformunun hemen yanında stiletto topuklarla göz gözeydik. *Drag queen*lerin ayakları kocamandı, benimkilerden çok daha büyüktü. Bu kadar büyük kadın ayakkabılarını nereden buluyorlardı acaba.

Döndüğümde Svetlana yoktu. Nereye bakarsam bakayım erkek görüyordum. Svetlana'nın beyaz bir tişörtün üstüne pembe bir hırka giydiğini hatırlıyordum. Pembe bir şey gördüm ama bir adamın omuzlarında oturan çıplak bir bebekmiş meğer.

Bin yıl gibi gelen bir süre sonra, küçük bir el benimkini yakaladı. "Selin! Seni kaybettim sandım."

"Ben de *seni* kaybettim sandım."

El ele, kaldırıma dönüş yolumuzu açtık güç bela. Platformdaki denizciler üzerlerinde çapalar olan kondomlar dağıtıyordu. Onların hemen arkasındaki kayan sahnede on tane Jackie Kennedy ve ardında füze boyutlarında kâğıttan bir penis vardı. Penis geçidinde Macarena çalıyordu, her "Hey Macerana"da beyaz flamalar boşaltılıyordu.

Nihayet bir yan sokağa geçtik ve Svetlana elimi bıraktı. "Bizim bile olmayan bir onur yürüyüşünde gösteriş yapmanın anlamı yok sanırım," dedi. Elim terk edilmişti.

Valizimi toplamam için apartmana döndük. Ivan'la iki haftadır iletişim kurmadığımız için gergindim biraz. İnternetten anlamıyordum. Üniversite e-postamı kampüs dışından da kullanabileceğimi bilmiyordum.

"Eğer merak ettiysen arasana," dedi Svetlana.

"Ama etmiyorum."

"Hayır, ediyorsun."

Bojana'nın yatağının kenarına oturduk Svetlana'yla. Ahizeyi kaldırdım ve Van Gogh'lu küçük adres defterimden numarayı okudum, Svetlana da çevirdi.

Bana yabancı olan bir zil sesi duyuldu ve sonra kadın bir robot Macarca bir şeyler söyledi süratle. "Saygıdeğer bir şey. Falan filan," dedi. Sonra birkaç rakam söyledi. Numaraları anladım. Ivan'ın telefon numarasıydı. Dehşet içerisinde çarparak kapattım telefonu.

"N'olur annesinin suratına kapatmadığını söyle," dedi Svetlana.

"Sanırım bana kapatılmış bir hattın numarasını vermiş. Robot çıktı."

"Ne dedi?"

"Bilmiyorum, Macarcaydı. Ama telefon numarasını yineledi."

"Ee, sonra?"

"Sonra kapattım."

"Mesajın tamamını dinlemedin bile?"

"Neden dinleyim? Macarcaydı."

"Nasıl hallediyorsun işlerini, çok merak ediyorum bazen." Svetlana telefonu aldı, numarayı çevirdi ve dinledi. Bir dakika sonra bana uzattı ahizeyi. "İngilizce konuşuyor şimdi."

"[...] değişmiştir," dedi robot İngiliz aksanıyla. "Yeni numara [...]" Yeni numarayı adres defterime yazdım ve kapattım. Çevirdik numarayı.

"Aaa-lo," dedi bir adam.

"Alo," dedim. "Ivan'la görüşebilir miyim?"

"Bir dakika," dedi.

"Alo," dedi Ivan.

"Selam," dedim.

"Neredesin?"

"Paris'teyim."

"Hâlâ mı? Uçağın Brüksel'den değil miydi?"

"Evet, aktarma var oradan."

"Ha, tamam."

Sessizlik oldu.

"Şey," dedim, "hâlâ geçerli mi emin olmak istedim."

"Hâlâ ne mi emin olmak istedin?"

"Geçerli."

"Hâlâ *geçerli* mi?"

"Evet."

"Bir başka deyişle, geleceğini unuttum mu?"

"Şey, ya da başka bir plan mı?"

Sessizlik oldu. "Geleceğini unutmadım," dedi. "Bir sürü şeyi unutuyor olabilirim, ama bunu unutmadım."

Uçuş ertesi gün yedide olduğundan, saat beşte gelmesi için bir araç çağırdım. Araba servisini kendi başıma Svetlana'ya sormadan aradım. Henüz eşyalarımı toplamamış olmama rağmen, nehir kıyısında koşuya çıktık Svetlana'yla. Gece on buçuktu, gökyüzü pembemsi bir gri renkteydi. Işıklar içerisinde bir dönme dolap gördük. Bu, Svetlana'ya eziyet ettiği bir çocukluk arkadaşını hatırlattı. Günlüğüne şöyle yazmış: *Yirmi dakika sonra Sonja gelecek. Onu ağlatmam ne kadar sürecek acaba.* Ve sonra: *Tam olarak üç dakika kırk üç saniye sürdü.* "Sanja'nın ne kadar dayanabileceği görmek için bilimsel bir araştırma yapıyordum," diye açıkladı.

Birlikte Seine kıyısında son koşuşumuzdu. Svetlana, o Belgrad'dayken Danube kıyısında aynı saatte koşmayı deneyebileceğimizi söyledi.

Eşyalarımı toplamam gerektiğini hatırlatıp duruyordu, ama hemen sonra daha önce konuşmadığımız bir konu geliyordu aklımıza. Çok geçmeden sabahın ikisi oldu. "Gerçekten toplanman lazım," dedi Svetlana. "Çıkmadan beni uyandır."

Her şeyi bavula koymayı bitirdiğimde dört olmuştu. Balkona çıkıp bir sigara yaktım ve müzeye baktım. Bin yıl sonra da burada olacak mıydı acaba? Ne zaman burada olmayacaktı? Bojana'nın pençe ayaklı küvetinde son kez banyo yaptım, annemin

verdiği denizci mavisi, düğmeli elbiseyi giydim. Bir fincan *Nescafé* içip biraz ekmek yedim. Beşe on kala Svetlana'nın omzuna dokundum.

Yataktan çıktığı ilk on saniye içerisinde unuttuğum bir kazağı ve kitabı fark etti. "Kimbilir daha neler unutmuşsundur," dedi.

"Bir şey bulursan at gitsin," dedim. "İtalya'ya kadar taşıma."

"Belgrad'da aramayı unutma."

Bavulumu asansöre sokmama yardım etti. Aramızdaki akordeon kapıyı kapattım. Asansör inmeye başladı.

Erken sabah kokusu vardı dışarıda. Sokakları temizleyen yeşil kamyon su sıkarak ve kaldırımları süpürerek yanımdan geçti.

Bir araba, beyaz bir *Renault*, saniyesinde durdu önümde.

"Selin!" diye bir ses geldi yukarıdan. Bojana'nın kimonosunun içinde Svetlana balkonda duruyordu. "Terliklerini unutmuşsun!" Market poşetine sarılmış parmak arası terliklerimi aşağı attı. Bagajı açan şoförün kafasına çarpacaktı neredeyse. Taksi hareket ettiğinde Svetlana hâlâ el sallıyordu balkondan. "Elveda," dedi Rusça. "Elveda!"

Uçakta bir uçuş görevlisi gazete dolaştırıyordu. Tüm yetişkinler okuyordu. Ben de aldım bir tane. *International Herald Tribune*'den, dört yüz elli kiloluk fil Kika'ya Berlin'de yapay döllenme yapıldığını öğrendim. Sperm iki erkek filden alınmıştı ve hangisinin baba olduğunu kesin olarak öğrenmek mümkün değildi. Ama zoologların favorisi Clevelandlı Jumbo'ydu. Jumbo'nun spermleri, X-ray ışını spermleri öldüreceği için, havaalanı güvenliğinde "elle kontrol" edilmesi gereken minicik bir soğutucu içerisinde getirilmişti Berlin'e. Demek gazete böyle bir şeydi.

Çapraz bulmacanın başlığı "Hayvanpa"ydı. "Bois de Boulogne'u ziyaret eden Asya kökenli memeli?" *Bendim bu.* Omzumda bir el hissettim, döndüğümde gözlüğünü kafasına pembe bir iple bağlanmış yaşlı bir adam gördüm. "Yardıma ihtiyacın olursa haber ver," dedi. "Az önce bitirdim ben."

İnsanın geçmişini gözden geçirmesi rahatsız edici olabiliyor. *Neyin var senin?* Genç halime sormak istiyordum omuzlarından sarsarak. Yapsaydım muhtemelen ağlardı. Ben de ağlardım belki. Svetlana'nın teyzesinin apartmanında okumayı denediğim Marguerite Duras kitaplarındaki gibi olurdu.

Elle pleure.
Il pleure.
Ils pleurent, tous les deux.

Brüksel aktarmasında vaktimin çoğunu *duty-free* mağazalarında kalan son Fransız franklarımı eriterek geçirdim. Ivan'a hediye almak istiyordum, ama ne alacağımı bilmiyordum. *Campari* numuneleri dağıtıyorlardı. Denedim. Tadı böyle olan bir şeyi kim, neden içmek ister anlamadım. Ivan'a kravat alma fikri eğlendirdi beni bir süre. Hangisinin daha güzel olduğunu bulmaya çalışarak kravatlara baktım.

Kapıda, pencerenin önüne oturup Flaubert'in "Hérodias"ını okumaya çalıştım. İlk cümlenin ötesine geçemedim: "Machaerus'un başkenti Ölü Deniz'in doğusundaki bazalttan konik bir tepenin üstündeydi." Tekrar tekrar okudum bu cümleyi, ama bir şey ifade etmedi. Pencerenin diğer tarafında, taşıyıcılar valizleri saman balyaları gibi fırlatıyordu. Ivan'a söyleyecek bir şeyler düşünmem gerektiğini biliyordum. Ama o şeyler nereden gelecekti, beynimin *diğer tarafından* mı?

Budapeşte uçuşundaki hemen hemen her erkek takım elbise giymişti. Bunların dışında Macarca konuşan ve ikisi de somurtkan olan bir anne-kız ile ayakta uyuyan, gitar kılıfı taşıyan, bana tanıdık gelen pejmürde bir görünüşü olan bir adam vardı. Uçakta sıramı ararken tekrar gördüm gitarlı adamı. Artık yerinde oturuyordu, ama yine uyuyordu.

Kendi Kendine Macarca Öğren'i çıkardım, Mariska Teyze adlı biriyle ilgili metni okudum. "Başım ağrıyor", "Çok ağrıyor",

"Korkunç şekilde ağrıyor" kalıplarını ezberledim. Metinden sonra doğru-yanlış soruları vardı, Macarca *igaz-nem* deniyordu. Mariska Teyze'nin romatizması olduğu, Budapeşte'yi güzel bulduğu ama buranın kalabalık olduğunu düşündüğü, konyağı sucuğa tercih ettiği doğruydu.

"Merhaba," dedi Amerikalı bir ses. Başımı kaldırdım. Kara kara düşündürtecek bir narkoleptikti bu. "Sen de Peter'ın programında değil misin?" O zaman tanıdım onu, oryantasyonda tanışmıştık. Adı Owen'dı. Peter'ın evine nasıl gideceğimi sordu.

"Bir arkadaş alacak beni," dedim.

"Programdan bir arkadaş mı?"

"Pek sayılmaz."

"Peter havaalanına gelmeyecek gibi geliyor bana. 'Gelebilirim,' dedi ama bana öyle gelmiyor."

"Hım," dedim başımı sallayarak.

"Taksi paylaşmak ister misin?" diye sordu Owen.

"Sanırım arkadaşımla giderim," dedim. Sessizlik oldu. "Belki seni de bırakır," diye devam ettim, çünkü başka yapacak bir şey yok gibiydi. Budapeşte'ye doğru inişe geçtiğimizi anons etti kaptan. Owen yerine döndü. Pasaport kontrol sırasına kadar bir daha görmedim onu. Meğer Owen da Rusça okuyormuş ve bir yılını Sibirya'da geçirmiş. Nasıl bir yer olduğunu sordum. Soğuk olduğunu söyledi.

"Peter'ı görmüyorum," dedi Owen, turnikeden hemen arkamdan çıkarken. Ama Ivan oradaydı, bir kitap okuyordu. Kitap ellerinde o kadar küçük görünüyordu ki neredeyse her an un ufak olabilirmiş gibiydi. Güneşten yanmıştı, hatırladığımdan ve şüphe götürmez bir şekilde kendinden farklı görünüyordu. O kadar mutluydum ki ilk söylediğim şey "Merhaba," yerine "Teşekkürler," oldu.

"Ne okuyorsun?" diye sordum koluna dokunarak. Döndü ve gülümsedi. Kundera'nın *Şaka*'sını okuyormuş. "Sana da bir kitap getirdim," dedi. "Arabada."

Omuz çantamı ve Owen'ın sırt çantasını aldı Ivan; valizimi de sürükleyerek önümüze düştü. Arabası, gri bir *Opel*, rüzgârlı bir çatı katındaydı. Owen'la gitarı arkada gitti. Ivan bana *Ye-*

terince MACARCA isimli ince bir kitap verdi. Kapak resminde, uzun etekli ve ayakları olmayan üç kadın ya da bebek, başlarının üstünde büyük bir şarap kadehini tutmaya çalışıyordu. Ivan arabayı çalıştırdı, geri geri park yerinden çıktı. Kolu benim koltuğumun arkasındaydı.

Dil kılavuzuna göz attım. Eğer bir Marslı okusaydı Macarcayı pas geçerdi muhtemelen.

"(Yılan ısırması, köpek ısırması, yanık, diş çekilmesi, arı sokması) için bir şey istiyorum. (Antiseptik, gazlı bez, bandaj, yara bandı) almak istiyorum. Bu bir (keskin acı, hafif ağrı, sürekli ağrı). (Kalp problemim, romatizmam, hemoroidim) var. (Hasta, sersem, güçsüz, üşümüş) hissediyorum. Ağrı şu sıklıkla var: (her gün, her saat, her yarım saatte bir, her çeyrek saatte bir). Hep ağrıyor. Hastayım. Çocuğum hasta. Acil. Ciddi."

"Tuvalet tıkalı. Gaz sızıntısı var. Su ısıtıcısı bozuk. Dişim ağrıyor. Protezim kırıldı. (Gözlüğümü, çantamı, araba anahtarımı, arabamı, her şeyi) kaybettim. (Arabam, pasaportum, param, biletim, cüzdanım, her şey) çalındı. Kaza geçirdim. Benzinim bitti. Arabam bozuldu. Arabam çalışmıyor. Arabam (bir kilometre ileride, üç kilometre ileride). Lastiğim patladı. Sanırım problem şurada."

"Telefonu kapatmayın. Rötar var. Geç kaldığım için üzgünüm. Sizi anlamıyorum. Sanırım bu yanlış. Hayır, o değil. Bu yeterli, teşekkürler. Almayacağım, teşekkürler. Lütfen durun."

"Teşekkürler," demeyi akıl ettim.

"Umarım işe yarar," dedi Ivan. "Bir sürü kitabı inceledim, en iyisi buydu. Gereksiz dilbilgisi kuralları vermiyor ve telaffuz rehberi gerçekten iyi."

Telaffuz rehberine baktım. "Meg-kairem, hodj vaagh-yoh le aw feyait aish aw for-kaat," diyordu.

"Bir bakabilir miyim?" diye sordu Owen. Kitabı uzatım. "Harika," dedi. "Gerçekten kullanışlı. Ben de bir tane almalıyım."

Bu tip bir kitabı nerede bulabileceğini anlattı Ivan. Sağ baseni koltuklarımızın arasındaki boşluğa doğru kaymıştı. Böyle bir araba için fazla uzundu. Sadece bana mı diğer insanlardan daha

fazla mevcut gibi geliyordu, yoksa tarafsız bir olgu muydu bu? Şort vardı üstünde, belli ki bir süredir vardı. Kollarıyla bacakları aynı bronzluktaydı.

Otobana giriş rampasında sol dizim ile sağ bacağı temasa geçti. Dizlerimi kapıya doğru çevirdim. Ivan göz ucuyla bana bakıp tekrar yola döndü.

"Bu boktan hava için üzgünüm," dedi. "Sana şehrimi gösterirken daha düzgün bir hava olmasını isterdim."

"Şehrin güzel görünüyor bence," dedim. Güldü. Gökyüzünün neredeyse siyah olduğunu, fabrika ve depolardan oluşan bir çöplükten geçtiğimizi fark ettim.

"Şu fabrikayı amcam tasarladı," dedi Ivan.

"Hangisini?"

"En büyük ve en çirkin olanı."

Ivan, Owen'a hayatı hakkında sorular sordu. Tarih doktorası yapan Owen, Ukrayna hakkında, içinde "hegemonya" geçen bir başlığı olan bir tez yazıyordu. Hepimizin belirli bir belirtme edatı kullanmadan, sadece "Ukrayna" demeye başlamamız gerektiğini söyledi; çünkü Rusçada "Ukrayna" "sınır ülkesi" demekti ve bütün bir ülkeyi "O Sınır Ülkesi" olarak adlandırmak aşağılayıcıydı. Görünüşe göre, eğer basit bir şekilde "Sınır Ülkesi" derseniz; insanlar bunun, semantik olarak diğer örneklerle ilgisi olmayan bir isim olduğunu düşünürlerdi.

Araba boyutunda mavi bir dumanla beraber gürültülü biçimde ilerleyen mavi-gri bir arabayı işaret etti Ivan. "Bu," dedi, "bir *Trabant*, elektrikli testereyle aynı motora sahip, Doğu Almanya'nın kartondan ürettiği bir araba."

"Yani, karton değil aslında," diye kabullendi biraz sonra kimse ona itiraz etmediği halde. "Gövdesi plastik ama."

"Erimiyor mu?"

"Hayır, sorun da bu. Yakamazsın bile. Yani yakarsın da dumanı toksik. Bu yüzden imha edilmezdi, ta ki..." Gülmeye başladı. "Ta ki Batı Almanya onu yiyecek bir bakteri geliştirinceye kadar!"

* * *

Banliyödeki bir apartmanın içindeki açık hava koridoru boyunca yürüdük. Güneş doğunca, birden çok sıcak oldu. Sonra güneş bulutların arkasına geçti. "Peter'ın büyükannesinin evi burası sanırım," dedi Ivan. Kapılardan birinin önünde durup zili çaldı. Yaşlı bir adam kapıyı açtı. Ivan'la Macarca konuştular. Benimleyken kullanmadığı çok fazla kelime biliyordu Ivan! İnsanların onun ne söylediğini çözmek zorunda kalmasına alışıktım, ama yaşlı adam hemen gülmeye başladı ve karşılık verdi.

"On bir numaraymış," dedi Ivan bize, adam içeri girdikten sonra.

On bir numaranın zilini çaldık. Kapı açıldı. Peter karşımızdaydı. Kadife perdeli, kuyruklu bir piyano ve bitkilerin olduğu loş bir yemek odasına kadar takip ettik onu. İçeride iki kadın vardı: oryantasyondan hatırladığım diğer İngilizce öğretmeni Cheryl ve Peter'ın yaşlarında Macar bir kadın.

Hepimiz oturduk, Owen'la ben içi çok doldurulmuş bir kanepeye, Peter'la Ivan karşılıklı iki berjere; Andrea, Macar kadın ise bir sürü kenarı olan tahta bir sandalyeye. Cheryl piyanonun altındaki halının üstünde oturuyordu.

"Hey, sen sandalye istemediğine emin misin?" diye sordu Peter.

Cheryl başını iki yana salladı. "Çantam burada," dedi yumuşak bir tonla.

Andrea, Budapeşte'ye yeni taşınmıştı ve İngilizce dersi veriyordu. Peter'ın büyükannesi kanasta oynamaya gitmişti. Programdaki diğer öğretmen Daniel'ın, annesi Macar'dı ama Macarca bilmiyordu.

"Neden bilmiyor?" diye sordu Ivan.

"Vermont'ta onunla Macarca konuşacak kimsesi olmamıştır sanırım," dedi Peter.

"Annesiyle konuşabilirdi," dedi Ivan. Beni ima etmiş gibi geldi, çünkü annemle genelde İngilizce konuşurdum. Şimdi çocukça geliyor bu, Amerika'ya ait olan her şey gibi.

"*Eunice* nasıl?" diye sordu Peter. İnsanların isimlerini yanlış bir okunuşu düzeltirmiş gibi vurgulayarak telaffuz ediyordu.

"İyi," dedi Ivan, hem gururlu hem kederli gibiydi sesi. "Aynı."

"Budapeşte'de kaldı mı hiç?

"Yok, Paris'te buluşup İtalya'yı ve İsviçre'yi otostopla gezdik bir süre. Sonra eve döndü. Yaz boyunca Cambridge'de Vogel'le çalışacak."

"'İnatçı, yaşlı tiranla mı?"

"Anlaşıyor gibiler."

"Aa, anlaşıyorlar, değil mi? Eminim bir sürü şey öğreniyordur."

Ivan somurttu. "Hoca olana kadar, daha ne kadar saklanıp duracak böyle bilmiyorum. Hep zorlukların arkasına saklanıyor, Harvard gibi."

"Harvard'ı *seviyor*."

"Seviyor seviyor. Asla ayrılmak istemiyor. Şimdiden klasik Çince, Korece ve Japonca biliyor, ama kendi çalışmasına başlamamak için bahaneler buluyor."

"Klasik Çince, modern Çinceden bayağı farklı, değil mi?"

"Tamamen farklı."

"Ama Japoncası işe yarayabilir."

"Neden öyle dedin?"

"Çin harflerinin bir kısmını biliyor zaten."

"Kanji, Japoncanın küçük bir bölümü," dedi Ivan. Tüm dilbilgisi katanakayla."

"Evet, yabancı kelimeler için fonetik bir alfabeleri olduğunu biliyorum, ama esasen kökeni Çin harfleri."

"Hayır, iki fonetik alfabe var. Biri sadece yabancı kelimeler için."

Onlar konuştukça Peter giderek daha sakin bir şekilde gülerken, Ivan daha da huysuzlaştı. Kapı çaldı. İki oğlan girdi içeri: oryantasyondan hatırladığım Frank ve tanımadığım Gábor. Kalın kaşları ve içi ayakkabıyla dolu plastik bir poşeti vardı. Pat diye "Ayakkabı satmaya çalışıyorum," dedi.

"Şimdilik kapının yanına koyalım onları," dedi Peter.

Ivan ve Gábor başlarını eğerek selamlaştı; tanışıyorlarmış. "Nasılsın *Frank*?" dedi Peter. "*Ivan*'ı tanıyor musun?"

Frank'le Ivan birlikte bir Dostoyevski dersi almışlardı. Ho-

cayı eleştirmeye başlamışlardı. Hoca, on dokuzuncu yüzyıl romanı üzerine aldığım dersi veren kişiydi. Gábor yanıma oturdu, yüzüme bakmaya başladı ve hapşırık gibi iki heceli bir ses çıkardı. Ayakkabılarla mı alakalı acaba diye düşündüm bir an. Ama tekrar söylediğinde fark ettim ki Macarca "Selam, nasılsın?" diyordu.

"İyiyim, teşekkürler," dedim.

"Gábor, öğretmenlerimi bunaltma!" dedi Peter.

"Eninde sonunda öğrenmek zorundalar," dedi Gábor. "*Hayatta kalmayı.*"

Diğer öğretmenler de gelince kalacağımız pansiyona doğru yola koyulduk. Peter'la diğerleri tramvaya binerken, ben ve bavulum Ivan'la gittik. Sıra sıra köprüleriyle nehir göründü, parlamentonun Gotik cephesi belirdi. Mercan resifi ya da termitler tarafından devamlı yenen bir şey gibi girift ve canlı görünüyordu. Bronzdan bir kadın uzaktaki ağaç tepelerinin üzerinde havada duruyor, başının üstünde bir yaprak tutuyordu: Sovyet "kurtarıcıları" anıtı dedi Ivan.

Pansiyon, okullar açıkken yurt olarak kullanılıyordu. Kasvetli lobideki kabinin içinde yaşlı bir adam ve bir lamba vardı. Tezgâhın altından bir kayıt defteri çıkardı. Ivan eğilip bir sayfayı işaret etti. İşe yaramadı, yaşlı adam defteri kapatıp kollarını kavuşturdu.

"Peter gelene kadar anahtar vermeyecek bize," diye açıkladı Ivan bana.

Valizleri birlikte, asansöre giden merdivenlerin yanındaki kafeteryaya yakın karanlık hole taşıdık. Burası hayat gibi, insanların tüm hayatı gibi kokuyordu. Ivan duvara yaslandı. Ben de bavulun üstüne oturdum. Saatine baktı. "Neden gelmeleri bu kadar uzun sürdü?" dedi. "Liseden arkadaşlarla buluşmam lazım Danube'de."

"Yaa."

"Kamp ateşinde barbekü yapacaklar. Kiraz ve erik yetişiyor orada. Arkadaşlarımdan birinin kız arkadaşı Rusça konu-

şuyor. Rus Edebiyatı okuduğu düşünülürse, Rusça konuşuyordur herhalde. Göreceğiz. Hepsi az çok İngilizce konuşuyor. Harvard'dan arkadaşım Imre de orada olacak, o da İngilizce biliyor tabii."

"Güzel," dedim tüm bunları bana niye anlattığına şaşırarak. Gelmek isteyip istemediğimi sorduğunda ise gerçekten hayret ettim. "Olur," dedim.

"Gelir *misin*?" dedi.

"Rahatsız etmeyeceksem tabii,"

"Hayır, saçmalama. Çok sevindim."

Çantaları burada bırakıp gidebiliriz belki, dedi Ivan: Peter yanlarında olduğuna göre, diğerleri kaybolmuş olamazdı. "Bavulumu bırakmalı mıyım?" diye sordum.

"Bavulunu yukarı çıkarmaktan çok da memnun olacaklarını sanmam," dedi Ivan. "Arabaya koyayım ben onu."

Güneş yine ortaya çıkmıştı. Hava sıcak, parlak ve durağandı.

"Ee," dedi Ivan, arabayı şehrin dışına doğru sürerken, "Paris nasıldı?"

"Fena değildi," dedim. "Bazı kısımları gergindi." Svetlana'yı Bill'le Robin'in yanındaki üçüncü kişi olmaktan kurtarmam gerektiğini açıkladım Ivan'a. Bill bundan hoşlanıyor gibi görünmüyordu.

"Bill uçakta birlikte oturduğu muydu? Onun sevgilisi sanmıştım, nasıl uyuduklarını görünce."

"Hayır, Robin'in sevgilisi."

"O neredeydi peki?"

"Arkadaki sırada?"

"O da mı uçaktaydı?"

"Evet, bir arka sırada."

Ivan kaşlarını çattı. "Göt mü bu Bill?" dedi.

Böyle dediğine memnun olmuştum, çünkü Bill'in Svetlana'ya davrandığı gibi davranmadığı, Bill'e benzemediği anlamına geliyordu bu. "Pek anlaşamadık," dedim. "Sonra Svetlana'nın teyzesi geldi ve bizim yaşımızdayken Marina Tsvetaeva'nın doktor

yeğeni için partiler verdiğini anlatmaya başladı. Ardından Svetlana'ya altı yüz dolarlık bir saç kesimi yaptırdı ve iki bin dolarlık bir elbise aldı. Bu yüzden Svetlana feminenlik ve elbiselerle ilgili anksiyete yaşıyordu."

"Hı hı, senin de feminenlik ve elbiselerle alakalı anksiyeten var mı?"

Yüzüm kızardı ve konuşamaz oldum. Bir süre bekleyip vazgeçti. "Svetlana'dan bahset," dedi. "İnanılmaz çok olduğunu varsayıyorum."

"Öyle," dedim. "Benden bayağı farklı düşünüyor. Hiçbir şeyi bağımsız bir olay olarak görmüyor, her şeyi bir çerçeve içine yerleştiriyor. Yaptığın herhangi bir şey bütün kişiliğinin bir semptomu ve bunlar Batı medeniyeti tarihinin bir sonucu, Batı medeniyeti metaforu veya Batı medeniyetiyle alakalı başka bir şeydir. Halbuki bana her şey tekil bir durum gibi geliyor. Bazen parçaları bir araya getirişinden çok etkileniyorum. Ama bazen de bu yaptığı doğru gelmiyor."

Ne demek istediğimi anlamış gibi başıyla onayladı. "Lisedeki en iyi arkadaşım Dávid de öyleydi," dedi.

Ona Dávid'le ilgili soracak soru bulmaya çalıştım, birbirimizle gerçekten konuştuğumuz hissini devam ettirmek istiyordum. Ama uygun soru bulamadım ve o an hızlıca geçti. Pencerenin dışında bir sürü beyaz ışık vardı, birkaç reklam panosu. Birinde devasa bir *Magnum* çubuğu vardı, diğerinde bir deri bir kemik sarışın bir kadınla muhteşem Afrikalı bir adamın birlikte battaniyeye sarıldığı bir *Benetton* reklamı. Yaşamlarının nasıl olduğunu düşünmeden duramadım.

"Paris'in en sevdiğin şeyi neydi?" diye sordu Ivan.

Paris'teki sevdiğim ve sevmediğim şeyleri düşündüm. Svetlana'yla nehir kıyısına koşmaya gitmeyi sevdiğimi söyledim. "Hemen her gece gittik," dedim.

"Paris'teyken de mi koşuya gittin? En sevdiğin şey bu muydu?"

Başımla onayladım. "Işıkları görmeyi seviyorum."

"Hmm. Peki."

"Senin Paris'te en sevdiğin şey neydi?"

"Montmarte," dedi hemen. "Şehrin en yoğun kısmı gibiydi orası. Sen sevdin mi Montmarte'ı?

"Sevdim. Ama bilmem ki. Gece Sacré-Coeur'e gittiğimizde ürktüm."

"Neyden?"

"Sanırım yeraltı mezarından..." Ağlarken gördüğümüz oğlan geldi aklıma.

"Kutsal yürekten mi? Kutsal yürekten mi ürktün?"

"Sanırım kutsal yürekten ürktüm."

Şehrin biraz dışında, yolun tam ortasında durdu motor. Ivan kenara çekti, araba kumlu bir hendeğe battı.

"Çok sık olur bu," dedi. "Biraz su bulmam lazım. Çin restoranında var mıdır sence?"

Pagoda gibi bir çatısı olan kırmızı binaya bakıyordu. Kırmızı tabelanın üstünde sarı fırça darbeleriyle Macarca ÇİN RESTORANI yazıyordu.

"Çin'de bile suları olduğunu sanmıyorum," dedim. Komik olacağını umuyordum, ama olmadı.

"Ne?" dedi Ivan.

"Boş ver," dedim.

"Yo, söylesene."

"Yok bir şey."

"Ne dedin ki?"

"Çin restoranında su vardır bence," dedi.

"Hı hı," dedi Ivan. "Bakalım."

Bagajdan bir bidon alıp sıcaktan parlayan yolu geçti. Biraz ileride banliyö tren istasyonu, gazete bayisi, ankesörlü telefon ve Svetlana'yla günümüz güneş saati diyeceğimiz tarzda sarı, soyut bir heykelin dikili olduğu meydan vardı. Güneş, Çin restoranının camlarından yansıyordu ama içerideki kırmızı vinil kabinleri ve her masada minik kadınlar gibi duran soya sosu şişelerini seçebiliyordunuz. Ivan binanın içinde kaybolup camda tekrar belirdi. Çinli bir kadınla konuştu bir süre. Kadın nihayet bidonu ondan aldı, restoranın arkasına gitti ve bidonu

iki eliyle taşıyarak geri döndü.

"Suları varmış," dedi kaputu açarken. "Başta bana su vermek istemediğini sandım. Meğer kadın Macarca bilmiyormuş, Almanca biliyormuş niyeyse." "Kadın" deyişinde müsamaha gösteren ve memnun bir ton vardı.

Bir şeyleri söküp su döktü. Buhar tısladı. Arabaya dönüp kontağı çevirdi. Motor üç kere homurdandıktan sonra çalışmaya başladı. Ivan arabayı tekrar yola sokmaya çalışırken boğuk, öfkeli bir ses duyuldu ve araba durdu, kuma saplanmıştı. Tekerlekler boşa dönüyordu.

"İneyim mi?" dedim inerken. Ağırlığımın arabayı durdurduğundan emindim. Ama tekerler hâlâ boşa dönüp duruyordu. Ivan arabayı boşa aldı ve itmek için dışarı çıktı.

"Ben de itebilirim," dedim.

"Direksiyona geçersen daha iyi olur," dedi.

Sürücü koltuğuna oturduğumda refleks olarak emniyet kemerini taktım. Sonra utançtan kızararak çıkardım. Sağ kolumu yolcu koltuğuna dayayıp arka camdan bakmak için döndüm. Ivan bir adım geri atmış tüm ağırlığını arka tampona vermişti. Araba ileri doğru sarsıldı. Ivan kollarını bagaja yaslamıştı. Kasları çıkmış, tişörtünde terden bir üçgen olmuştu. Araba ileri geri gitmeye başladı, nihayet tekerlekler bir sıyrılma sesiyle kurtuldu. Direksiyonu yola çevirdim. Araba annemin *Volkswagen*'i gibi düz vitesti. Dikiz aynasından Ivan'ın arabanın arkasında yarı koşar vaziyette olduğunu gördüm. Çaresiz hissediyor ve imreniyordum. Tabii ki beni sevemezdi, ben bu kadar katman içerisinde yaşarken olmazdı. Montmarte'tan ürkerken ya da arabayı çukurdan çıkarmak için direksiyona geçip emniyet kemerini takarken olmazdı.

Araba asfalta yalpalayarak çıktı, direksiyonu düzelttim. Ivan doğrulduğu için başı aynadan görünmüyordu artık.

Vites kolunun üstünden yan koltuğa geçmeyi düşündüm ama bunun yerine inip dolaştım. Ivan sürücü koltuğuna geçti, yağ bulaşmış ellerini ovaladı, peçete bulmak için sağa sola bakındı. Çantamı açıp annemin hastanede verdiği alkollü mendillerden birini çıkardım. Ivan'ın kaşları daha da çatıldı.

"Vay be," dedi esrarengiz bir şekilde. "Sağ ol."

İçimden oflayarak kaydettim bu bilgiyi: Alkollü mendiller taşımaman gerekiyor.

Paketi ve kararmış mendili küllüğe tıkıştırdı Ivan, arabayı çalıştırıp farları açtı. "Sürüşünü izledim," dedi. "Bayağı iyi sürdüğünü söyleyebilirim. Muhtemelen çok kullanmışsındır."

"İki yıl önce aldım ehliyetimi," dedim.

"Çok iyi yaptığın ama benim bundan haberdar olmadığım bir sürü şey vardır eminim," dedi. Karşılık vermedim.

Marketin önündeki toprak alana park ettik. "Mangal olduğuna göre bir şeyler götürsek iyi olur," dedi Ivan. "Biz" kelimesi kaygılandırdı beni; yanlış bir şey yapmışım, bir otlakçıymışım gibi. Arabadan inmek için hamle ettim. "İstersen burada bekleyebilirsin," dedi Ivan. Markete girişini izledim ve söylediği şeyi kafamda ölçüp biçtim. Neden arabada kalmak *isteyeyim* ki? İndim, ama markete girebilecek kadar toplayamadım kafamı. Bir telefon kulübesi gördüm, anneme onu Budapeşte'den arayacağımı söylediğim aklıma geldi. İçeri girip *AT&T*'yi aramaya çalıştım, ama önden bir bozukluk vermeniz gerekiyordu.

Arabaya döndüm, kapıyı açık bırakıp yanlamasına oturdum. *Yeterince MACARCA* ön panelde duruyordu. Yemek alışverişiyle ilgili bölüme, Ivan'ın şu an kullanıyor olabileceği cümlelere baktım. "Kasap" sözlüğünde on üç parçaya ayrılıp numaralandırılmış bir inek çizimi de vardı. Yılan soktuktan ve araban çalındıktan sonra bir ineğin on üç ayrı parçasının adını söylemenin beklenmesi ne şahaneydi.

"İşe yarar bir şey öğrendin mi?" Ivan ağır gibi görünen bir poşetle dönmüştü.

"Bonfile," dedim Macarca, kitabı gösterirken.

"Hı?" Resme baktı. "Ah, artık bir et paketleme fabrikasında çalışabilirsin." Arkadaşlarından biri Macarca bilmeyen Slovenyalı bir kızla çıkıyormuş. Kız sırf onunla olabilmek için Macaristan'a taşınmış ve bir et paketleme fabrikasında iş bulmuş.

Ivan daha önce de bahsetmişti ondan. Slovenya'dayken mühendislik öğrenciymiş.

Bataklığın içinden, eğrelti otları ve minik ağaçların arasında yürüyorduk. Ivan plastik bir kutudan burgu şeklindeki bisküviler yiyordu.

"İstemediğine emin misin?" dedi.

"İstemiyorum, sağ ol," dedim.

Bir sokak köpeği çıktı ortaya. Taranmamış enerjik kuyruğu, bir filmde Mısırlı bir kölenin tuttuğu palmiyeden yelpazeyi hatırlattı bana; onun hızlandırılmışı gibiydi.

"Neşeli bir köpeğe benziyor," dedi Ivan. Bir bisküviyi kol mesafesinde havaya kaldırdı. Arka ayaklarının üstünde dans edip yalvardı köpek.

"Köpeklere sataşmaktan hoşlanmıyorsun," dedi Ivan bana bakarak. Köpeğe bir bisküvi attı. Havada kaptı köpek. Cebinden bir şey çıkarmaya çalışıyordu. Bisküvi kutusunu uzatırken "Şunu bir saniye tutar mısın?" diye sordu. Elime aldığım an neşeli köpek üstüme zıplayıp patileriyle elbisemi tırmaladı.

Kutusu bedenimden uzaklaştırıp birkaç metre uzağa bir bisküvi attım. Aşağı baktığımda elbisemin çamur içinde kaldığını gördüm. "Üzgünüm," dedi Ivan.

"Sorun değil," dedim. "Yıkanabilir."

Kaşlarını çatarak yere baktı, sonra kafasını kaldırdı. "Bilerek yapmadım."

"Pardon?"

"Sana bisküvileri kasıtlı olarak vermedim."

Kalbimin kırıldığı hissi nefesimi kesti. Kasıtlı yapabileceği hiç aklıma gelmemişti.

"Çıkarsan iyi olur," dedi. "Elbiseyi."

"*Çıkarmak* mı?"

"Evde yıkarım. Köylerde çamaşır makinesi olmayabilir. Yarın veririm sana."

"Gerek yok."

"En azından bunu yapayım. Neyse, eşyaların arabada, üstünü değiştirebilirsin."

Çoktan arabaya dönmüştük zaten. Köpek bizi takip etti. Ivan kalan son kurabiyeleri yiyip paketi poşete tıkıştırdı ve köpeği tekmeliyormuş gibi yaptı. Köpek kaçtı.

Ivan bagajı açtı, diğer tarafa dolanıp arkası bana dönük şekilde kaputa yaslandı. Valizimi açtım. Tüm kıyafetlerim onları Paris'te koyduğum yerde duruyordu. Sandaletlerimi çıkarıp, kotu elbisenin altından geçirdim. Sonra bir tişört buldum. Olabildiğince hızlı şekilde elbisemi çıkarıp tişörtü giydim.

"Uygun musun?" diye sordu Ivan.

"Bilmiyorum," dedim.

Kirli elbise için bir poşet uzattı bana Ivan. Nehre atmayı tercih ederdim ama tomar yapıp poşete koydum. "Yarın getiririm," dedi. Tekrar bataklığın içinden geçip bir grup kızla erkeğin voleybol oynadığı nemli bir sahile ulaştık. Ivan bağırdı. Oyuncular el salladı, biri bize doğru geldi. Parlak mavi gözleriyle sırım gibiydi. Beyaz bir şortla lekeli beyaz bir tişört giymişti.

"Imre, Selin'le tanışmış mıydın?" diye sordu Ivan.

"Hayır," dedi Imre, parlak mavi gözleriyle bana bakarak. "Ama hakkındaki her şeyi biliyorum sanırım."

Ivan'a Macarca bir şeyler söyledi Imre, Ivan da cevap verdi.

"Demek," dedi Imre, "ziyarete geldin."

"Evet," dedim.

"Ne kadar kalacaksın?"

"Beş hafta."

"Beş *hafta?*"

"Budapeşte'de değil. Bir program bu, köylerde İngilizce öğretmek için."

"*Peter'ın* programındasın yani? Daha önce bir Macar köyüne gittin mi?"

"Hayır."

"Bir sürü koyun olacak. Koyunları sever misin?"

Omuz silktim. "Koyunlar iyidir."

"Şöyle sormalıydım aslında, çobanları sever misin? Programın asıl amacı bu, çobanlara İngilizce öğretmek. Daha önce ço-

banlara İngilizce öğrettin mi? Yaptın mı?" Cevap vermeyince tekrar etti. "Daha önce çobanlara İngilizce öğrettin mi?"

"Her şeyin bir ilki vardır," dedim. Siyah kıvırcık saçlı bir kız Imre'ye bir şeyler söyleyince oyuna geri döndü.

"Voleybol sever misin?" diye sordu Ivan.

"Hayır," dedim. "Ama sen oyna, kitabım var."

"Yok, ben de sevmem." Yere oturdu Ivan, taşıdığı uzun kollu gömleği yanına koydu. Otomatik olarak gömleği çekip hemen yanına oturdum. Yer nemliydi. Gömleğin *üzerine* oturmak gerektiğini fark ettim. Yumuşak, şarap rengi bir gömlekti, okuldan hatırlıyordum. Elimde tuttum onu ve voleybol maçını izledik. Imre kuma daldı, top diğer tarafa, suya yakın bir yere düştü.

"Ne halt yiyor bu?" diye sordu Ivan.

"Bilmem," dedim.

Güldü. "Bu nehrin kıyısında koşmak ister misin?"

"Ne?"

"Nehir boyunca koşabiliriz. Seine'de yaptığın gibi."

"Ya. Hayır, böyle iyi."

"Yürüyelim o halde?"

Ayağa kalktık. Gömleğini uzattım ona, hemen pişman oldum. Neden biraz daha tutmamıştım ki?

İskeleye kadar yürüdük. Lisedeki bir arkadaşının Neolitik dönemden kalma mağaraları keşfedip taş topladığını anlattı Ivan. Ta ki bir gün topladığı taşların radyoaktif olduğu ortaya çıkana ve ailesi hepsini attırana kadar devam etmiş. Bir başka arkadaşı tüplü dalış yapmayı seviyormuş, Finlandiya'daki Viking gemisi kalıntılarına dalmış. Dalıştan bir gün önce arkeologlar envanter çıkarırken, suya dalmış ve bir Macar jimnastikçinin heykelini gemiye yerleştirmiş. Heykel envantere girmiş. Bunlardan sonra, okullarındaki hayvan postu doldurma odasını içeren bir hikâye de anlattı.

Bir şeyler söylemem gerektiği hissiyle biyoloji öğretmenimin ölü bufa balığı kafası atarak beni uyandırdığını anlattım ona.

"Ne atarak?"

"Bufa balığı."

"O ne?"

"Bir çeşit yılan balığı. Akışın tersine yüzerler, somonlar gibi."

"Ha," dedi

Bunu zooloji için yapmış gibiydi.

"Herkes Paris'in çok pahalı olduğunu söylüyor," dedi Ivan. "Bana o kadar pahalı gelmedi. Sence?"

"Değil sanırım."

"Şarap ucuz, ekmek ucuz. Peynir ucuz."

"Ekmek ucuz," diye hak verdim. Şarap ya da peynir almamıştım. "Bir kere kumkuatlarda indirim vardı."

"Peynir demişken: Bir gün bir bankta uyuyakaldık ve birisi kamera kılıfımızı çaldı..." Öksürmeye başladı Ivan.

"Ah olamaz," dedim.

"Ama içinde," dedi ve onun öksürme değil, kahkaha başlangıcı olduğunu anladım, "Sadece biraz peynir vardı. Ha ha!"

"Hah," dedim. "Komikmiş."

"Hırsızın kılıfı açıp peyniri gördüğü anı hayal edip uzun süre güldük." Az sonra Ivan gülmeyi kesti, boğazını temizledi. "Yine o köpek."

Haklıydı. O köpekti.

"Çok duygulu gözleri var," dedi. "Bir açıdan Dostoyevskivari."

"Öyle mi?"

"Bence öyle. Dostoyevski sever misin?"

"Şöyle böyle." Göz ucuyla ona baktım. "*Sen* Dostoyevski seviyorsun."

"Evet," dedi.

Köpeği sevmeye başladım, kaşlarını ve ipeksi kulaklarını okşadım. Oturdu ve gözlerini kapattı, kuyruğuyla yeri süpürüyordu. Kulaklarını ters çevirdim. Kafasını sallayıp düzeltti onları. "Kulaklarının ters olmasından hoşlanmıyor," dedim.

"Tuhaf mı bu?" Elinin tersiyle kulaklarımı hafifçe tersine itti. Bedenim kaskatı kesildi, ürpermiştim. Yine de bana dokunmasını istediğimi biliyordum – bilmiyor muydum? Bu benim temel politikam değil miydi?

"Biri *senin* kulağını ters çevirmeye çalışsa hoşuna gider mi?" diye sordu, yavaşça kulağımı çekerken. Dehşet şiddetlendi ve

içime yerleşti. Shakespeare dersinde kulakların seksüel bir şey olduğunu görmüştüm. Benimle, benim temel politikamla dalga mı geçiyordu? Hem de haklı mıydı, köpeğe eziyet mi ediyordum?

"Hayır," dedim.

Elini çekti. Yer kayıyor gibiydi. Gerçekten de kayıyordu; oturduğumuz iskele gerçek bir iskele değildi, suyun üstünde duran tahta bir saldı. Kendini toplamak için küçük bir adım attı köpek ve kuyruğunu salladı.

"Köpeği nehre atmalı mıyım?" diye sordu Ivan.

"Neden köpeği nehre atmak istiyorsun?"

"Nehir görmek bir şeyler atma isteği uyandırıyor bende. *Seni* atamayacağıma göre."

Kulağa şakacı gelmesi gerektiğini bilmeme rağmen aşağılanmış ve hakaret edilmiş gibi hissediyordum. "Öyle mi," dedim.

İç çekti. "Sanırım köpeği nehre atmaktan hoşlanmazdın."

Başka bir hikâye anlatıyordu Ivan. Sevgilisiyle Verona'ya gitmeye çalışıyorlarmış, ne zaman bir arabaya binseler "Verona," diyorlarmış İtalyanlar da "Ah, Roma!" diyormuş. Tekrarlıyorlarmış "Verona, Verona." Tüm hikâye buydu.

"Verona'ya gidebildiniz mi?" diye sordum.

"Gittik," dedi. Verona'dan bahsetmek istemiyor gibiydi. "E neden Dostoyevski'yi sevmiyorsun?"

Üzerinde düşündüm. " Kendimi mahcup ve yorgun hissetmeme neden oluyor."

"Neden?"

"Bilmem."

"Neden öyle düşünüyorsun?"

"Güya karmaşık problemler icat ediyor ve sonra onları o kadar ileri bir aşamaya taşıyor ki... Mesela cehennem, dayanılmaz aşağılanma, aşağılanmanın matematiksel olarak en yüksek noktası. Ama bana göre bunların hiçbiri şeytani, aşağılayıcı veya karmaşık değil. Kendimi o kadar ileri götüremediğim zaman da utanıyorum. Sonra da yoruluyorum."

"Vay be. *Suç ve Ceza* bile böyle hissetmene mi neden oluyor?"

Başımla onayladım. O bayağı ve iç karartıcı şeyi yapıyor ya, yaşlı kadını öldürüyor; ama bayağı ve iç karartıcı değil de dünyayı yerinden oynatan güya felsefi bir kriz oluyor bu."

"Ama sen de burada felsefi bir çatışma olduğunu düşünmüyor musun? Raskolnikov'un kadını öldürmesinin bir şekilde meşru olduğu düşünmüyor musun? Okuması için tek yol buysa mesela?"

"Galiba," dedim. "Ama nasıl tek yol bu olabilir? Neden başka bir şey yapamıyor?"

"Ama o zaman hikâye diye bir şey olmaz ortada."

"Sanırım öyle."

"Esas soru şu değil mi: Hiç kimsenin sevmediği yaşlı bir kadını öldürmenin *hakikaten* nesi kötü? Kendi adıma konuşursam, o yaşlı kadın beni gerçekten deli ediyor. Tramvayda onun gibi kadınlar görüyorum devamlı. Onlara yer vermemi bekliyorlar hep. Bazen kitap okuyor oluyorum ve hiçbir şey düşünmeden öylece otursun diye yerimi vermek beni çıldırtıyor."

Kendisiyle ilgili bu kadar korkunç bir şeyi bana neden anlatmıştı acaba.

"Yağmur mu başladı?" diye sordum.

Kaşlarını çattı. "Evet."

Arabaya dönüp yağmurun durmasını bekledik. "Ne diyorduk?" diye sordu Ivan.

"Eğer entelektüel gelişmeye olanak sağlıyorsa yaşlı bir kadını kurban etmenin bir sorun olup olmadığını," dedim.

Güldü. "Birini öldürürdüm demiyorum. Tramvayda şiddet içeren şeyler düşündüm sadece, bu da Dostoyevski'yle bağlantı kurmama yardımcı oldu. Hiç böyle şeyler düşünmedin mi?"

"Bilmem," dedim. "Otobüste yorgun olduğum ve yaşlı bir insana yerimi vermek istemediğim zamanlar oluyor kesinlikle. Kızmıyorum, ama canım sıkılıyor; bir gün yaşlı bir kadın olacağım ve şimdikinden daha da yorgun olacağım gibi meselelere. Kitap okuduğum için bir koltuğu daha fazla hak ettiğimi düşünmedim hiç." Kulağa kendini beğenmiş gibi gelmesinden

endişelenip ekledim: "Belki de otobüste kitap okumadığımdandır, araba tutuyor."

* * *

Ivan'ın sınıf arkadaşları, şimdi sayıları daha da artmıştı, ateşin etrafında oturuyorlardı. Dalların dışını sıyırıp pastırma yağı parçaları için şiş olarak kullanıyorlardı. Yağı ateşin üzerine tutup, ekmeğe damlatıp yiyorlardı. Pastırmanın kendisini yemeyip ekmeğin üstüne damlatıyorlardı. Ivan benim için bir dalı sivriltti. Çiğ pastırma yağı strafor bir tepside bana geldiğinde bir parça aldım ve dala geçirmek için uğraştım. Aslında mesele şuydu, bir pastırma parçasını bir dala geçirmeyi hiç istemiyordum.

"Fazla naziksin," dedi Ivan. Pastırmayı aldı ve çubuğa taktı. Alevlerin üstüne tuttum bir süre, ama onu yemeyi ya da bir şeyin üstüne damlatmayı hayal bile edemiyordum, geri verdim ben de.

Ivan özür diler gibi "Sanırım bunu sevmek için çocukluğunda yemiş olman gerekiyor," dedi ekmek dilimlerken.

Ivan'ın bazı arkadaşları nereli olduğumu sordu. İsmimin Türkçe olduğunu söylediğimde canlandılar, ama Amerika'da büyüdüğümü söyler söylemez ilgileri kayboldu. Kısa bir süre sonra benimle konuşmayı bırakıp Macarcaya geçtiler. Söyledikleri şeyleri anlayabiliyordum aslında, çünkü pek çoğu sayıydı. Sayılardan oluşan Macarca ifadeler söyleyip gürültülü bir şekilde gülüyorlardı. Hepsi özel bir matematik lisesine gitmişti.

"Sıcak hava balonundan ne kadar ağırlık atılması gerektiğinden bahsediyorlar," diye açıkladı Ivan. "Biraz ekmek istemediğine emin misin? En azından bir domates al."

Hava kararmıştı. Ateşi seyrediyordum, farklı renkler saydım: turuncu, sarı, beyaz, mavi. Bir domates yedim.

Birisi "Sonya"ya benzeyen bir kelimeyi tekrar edip duruyordu. "Sonya, Sonya!" Ne anlama geliyordu acaba. "Sonya, Selin!" Imre olduğunu fark ettim, Sonya diye sesleniyordu bana. İhanete uğramış gibi hissediyordum, zar zor konuşabildim.

"Efendim?" demeyi başardım.

"Ekmek," dedi Imre.

Ona bakakaldım. "Ne?"

"Arkanda. Torbada."

Arkamı döndüm. Gerçekten de bir torba ekmek vardı. Uzattım. Almadı.

"Bıçağa başvurman lazım," dedi gülümseyerek.

"Pardon?"

"Ekmek için bıçağa başvurman lazım."

"Kesmen lazım demek istiyor," dedi Ivan. "Bıçak sende."

Haksız değillerdi, ekmek bıçağı hemen yanımdaydı. Önce bıçağa, sonra Ivan'a, ardından Imre'ye ve tekrar bıçağa baktım. Az sonra Ivan ekmeği ve bıçağı aldı, bir dilim kesti ve Imre'ye uzattı.

"Sağ ol," dedi Imre.

Ayağa kalktım.

"Bir yere mi gidiyorsun?" diye sordu Ivan.

"Annemi arasam iyi olacak," dedim. "Sağ salim vardığımı söylemek için."

"Şimdi mi? Buralarda telefon var mı emin değilim."

"Park ettiğin yerin yakınlarında bir ankesörlü telefon görmüştüm. Dükkânın dışında."

"Öyle mi? Neden oradayken aramadın?"

"Bozukluğum yoktu."

Kaşlarını çattı. "Bana sorabilirdin."

Cevap vermedim.

"Şimdi de bozukluğun yok o halde, değil mi?"

"Evet."

"E nasıl arayacaksın?"

"Dükkândan bir şeyler alırım, para üstüyle ararım."

"Kapanmış olabilir. Üstünde forint var mı hiç?"

"Seyahat çekim var."

"Seyahat çeki mi? Neden seyahat çekin var ki?"

Sefil durumdaydım. Herhangi birinin neden herhangi bir şeyi olurdu ki? "Çünkü seyahat ediyorum," dedim. Annem vermişti seyahat çeklerini. Yemek masamızda imzalamıştım onları.

"Banka kartını kullansan daha iyi olur. Doğrudan bankaya gidebilirsin ve daha yüksek döviz kurundan çevirirsin."

"Banka kartı getirmedim. Burada geçtiğini bilmiyordum."

"Seyahat çekinden daha fazla geçerdi." Ivan ceplerini karıştırdı. "Benim de bozukluğum yok. Seninle geleyim."

Oturdum tekrar. "Boşver. Yarın ararım."

"Ama annen bugün aramanı beklemiyor mu?"

"Şey... Hangi gün burada olacağımı unutmuş olabilir."

"Hı hı. Ama eğer unutmadıysa merak eder. Öyle değil mi?"

Bir şey demedim.

Ivan boğazını temizledi, başıyla oturduğum yeri göstererek arkadaşlarına bir şeyler söyledi. Anne kelimesini tanıdım, ateşin çevresinde farklı küçültme ekleriyle yankılandı: *anya, anyu, anyus, anyuska.*

Dükkân hâlâ açıktı. "Yemek için kusura bakma," dedi Ivan. "Bir şey ister misin? Bisküvi?"

"Hayır, sağ ol," dedim.

Yine de birkaç bisküvi aldı ve bana bir madeni para uzattı. "Ama bir erişim numarasına ihtiyacın var," dedi. "Biliyor musun ne olduğunu?"

"Evet."

"Öyle mi? Ha, tamam öyleyse." Telefon kulübesinin önünde arkasını bana dönük şekilde durdu. İçeri geçip numarayı çevirdim.

Telefon çalarken saatime göz attım. Sabah dörttü New Jersey'de. Annem telefonu açtı. "Vardın mı? Neredesin?" dedi Türkçe.

"Budapeşte'deyim," dedim. "Şimdi geldim."

"Her şey yolunda mı? Arkadaşınla buluştun mu? İnsan gibi davranıyor mu?"

"Her şey yolunda. Herkes insan gibi davranıyor."

"Ama sesin harika gelmiyor. Nereden arıyorsun? Macar arkadaşın orada mı?"

"Telefon kulübesindeyim. Macar arkadaşım dışarıda bekliyor."

"Dışarıda mı bekliyor? Neyse, seni tutmayayım. Unutmadan:

seni birisi aradı. Türkiye'de araştırmacı olarak bir işe mi başvurdun yaz için?"

"Hayır," dedim. "A, evet yani, *Let's Go* için, bir gezi rehberi."

"*Let's Go*, doğru. Oradan aradılar. Türkiye'ye gitmeni istiyorlar hemen, sekiz haftalığına. Gidebileceğini sanmadığımı söyledim onlara, ama yine de sorayım dedim."

"Hayır, buradan hemen ayrılamam. Ağustosta gidebilirim."

"Ağustos, değil mi? Ben de öyle dedim. Ama hemen ayrılman ve sekiz hafta geçirmen gerektiğini söylediler."

"Olmaz öyleyse."

"Keyifleri kaçmış gibiydi, gitmeni gerçekten istiyorlar sanırım."

"Ama onlara asırlar önce başvurdum ve reddettiler beni."

"Ret mi ettiler? Peki, şimdi mutlulardır umarım. Dediler ki oraya giden oğlan *duygusal sorunlar* yaşamış ve Boston'a geri dönmüş." Annem "duygusal sorunlar"ı İngilizce söyledi. "Gidebileceğini sanmıyorum. Ama şimdi Türkiye'de olsan ne güzel olurdu diye düşünmeden de duramıyorum, Allah'ın Macar köylerine kendini sürüklemek yerine..."

"Ama Allah'ın Macar köylerine çok lazımım."

"A, tabii, Macar köylerindeki tek eksik sensin!"

"Nasılmış annen?" diye sordu Ivan ateşin başına dönerken. "Aradığına sevindi mi?"

"Evet." *Let's Go*'yu ve duygusal sorunları olan çocuğu anlattım. "Türkiye'ye giden bütün araştırmacıların sinir bozukluğu yaşadığı doğrudur belki de," dedim. "Ben sinir bozukluğu yaşar mıydım acaba?"

"Türkiye'de mi? Sen sinir bozukluğu yaşamazdın. *Onlara* yaşatırdın." Onun bu sözünü pek çok kez affetmiştim. Neredeyse her şey için affetmiştim onu.

Ateş zayıflamıştı. Düzenli olarak bir odun közlere bölünüyordu ve ateş birkaç derece aşağı iniyordu. Bir parça karpuz uzattı Ivan bana.

Nihayet ateşi söndürdüler, kalkıp şişeleri ve çöpleri topladılar. Dávid, Imre ve deri ceketli bir oğlanla konuşuyordu Ivan.

"Gidiyoruz şimdi," dedi bana. "Birkaç kişi de bizimle geliyor."

"Merhaba," demeye başladı herkes birbirine. "Merhaba, merhaba." Bu hem "merhaba", hem "hoşça kal" anlamına geliyordu. Macarların ciddi bir sesle birbirlerine merhaba demelerinin ardından zıt yönlere dönüp gitmelerini izlemekten asla sıkılmayacaktım.

Opel'e döndüğümüzde küçük dükkân kapanmıştı. Üç oğlan arkaya geçti, ben önde Ivan'la oturdum. Araba yoğun biçimde ateş ve pastırma kokuyordu. Hemen uyuyakaldım.

"Anladın mı Sonya?" diye sordu Imre bir noktada.

"Hayır," dedim.

"Ne yazık," dedi. "Komikti."

Bu beni geçekten güldürdü. Ne puşt herif diye düşünüp tekrar uykuya daldım.

Araba durdu, Imre ve deri ceketli oğlan ışıksız iki sokağın ıssız köşesinde indi.

Şehir merkezine doğru ilerledik, aydınlatılmış köprüleri ve yetişkinlerin mangal dışındaki nedenlerle kaldığı uluslararası otelleri geçtik. Castle Hill'e, Ivan'ın Dávid'i indirdiği Gotik binaların sıralandığı dar bir sokağa doğru çıktık. "Önce bu tarafa gelip dönüşte seni pansiyona bırakmanın daha hızlı olacağını düşündüm," dedi.

Pansiyona vardığımızda saat neredeyse bir olmuştu. Tüm ışıklar sönmüştü. "Belirli bir saatten sonra giriş yapmanın yasak olduğunu unuttum," dedi Ivan arabayı park ederken. "Resepsiyon görevlisiyle konuşmam gerekecek."

Karanlık lobide aynı yaşlı adam aynı sarı lambalı kabinde oturuyordu. Ivan'la tartıştılar. Yaşlı adam "saat" kelimesini tekrarlayıp durdu.

"Hadi gidelim buradan," dedi Ivan sonunda. Arabaya geri döndük. Görevlinin içeri girmeme izin vermediğini söyledi. "Bu gece bizim evde kalman için yer vardır muhtemelen," dedi Ivan motoru çalıştırırken. "Kardeşlerimle tanışırsın."

Kısa süre sonra, tek tük arabanın geçtiği tek tük sokak lambası olan adsız bir sokakta ilerliyorduk. Farlar, yolun kenarında duran dört ya da beş zayıf kızı ve onların çıplak bacaklarını, kısa eteklerini ve soluk yüzlerini seçmemizi sağladı. Benim yaşlarımdaydılar, belki daha gençtiler.

"Fahişelerin sayısına inanamıyorum," dedi Ivan. "Her gelişimde daha da kötü oluyor. Artık buraya kadar geldiler." Fahişeler için üzülüyormuş gibi konuşmuyordu, onları eleştiriyor gibiydi.

Daha dar ve karanlık bir yola saptık. Ivan uzun farları yaktı. Ani bir fren yapıldı ve Ivan'ın sağ kolu önüme geçti. Küçük bir hayvan arabanın önündeydi. Farların önünde donakalmıştı, sanki iradesinin küçük bir parçası kafasının içinden bize sinirlenmiş gibi parlıyordu gözleri. Sonra hızla kaçtı.

"Ne olduğunu söyleyebilir misin?" diye sordu Ivan.

"Hayır," dedim.

"Belki bir kediydi," dedi. "Ya da bir sıçan."

"Yaa."

"Seni getirdiğim korkunç yerlere baksana. Bana gerçekten güveniyor olmalısın."

Bir sancı hissettim. "Tabii ki sana güveniyorum."

Kaşlarını çatı. "Seni korkunç bir yere getirmedim. Yaşadığım yer burası."

Çakıllı, çalıların istila ettiği patika bir sürü karanlık penceresi ve gölgeli, siyah bir bahçesi olan iki modern evden önceki garaj yolunda sona erdi. Farlar havuz benzeri bir şeyleri aydınlattı. Ivan valizimi evlerden birinin kapısına taşıdı. İçeri, küçük bir hole girdik.

"Sanırım en küçük kız kardeşim oturma odasında uyuyor," dedi kısık sesle. "Ayakkabılarımızı burada bıraksak iyi olur." Merdivenlerden aceleyle inen birinin ayak sesleri duydum. Ardından zayıf, solgun bir kız içeri daldı. Tel çerçeveli gözlüğü vardı, pazen bir gecelik ve örgü çoraplar giymişti. Çılgınca bir sevinç ifadesiyle Ivan'ın kolunu okşadı, yüzü sevinçle parladı ve bana döndü.

"Kardeşim Edit," dedi Ivan. Elimi uzattım, iki eliyle birden

sıkınca ben de iki elimle onunkileri tuttum ve ikimiz de gülmeye başladık. Ivan'la bir şeyler konuştuktan sonra odadan çıktı. Merdivenlerden yukarı koştuğunu duyabiliyordum.

"Keyfi bayağı yerinde," dedi Ivan.

"Fark ettim," dedim.

"İlk defa biriyle çıktı," dedi. "Çıkma" kelimesinde yüzümün düştüğünü, bu kadar keyifli ve tatlı görünen birini gördüğüm için hissettiğim neşeyi yitirdiğimi hissedebiliyordum ve bunu gizlemek için yapabileceğim hiçbir şey yoktu.

Merdivenlerin yarısını çıkıp metal kitaplıklarla dolu asma kata gittik. "Evi kendimiz tasarladık," dedi Ivan. Karanlık, büyük bir yere ulaşan dar, sarmal merdivenden çıkmaya devam ettik. Otobüs durağına benzeyen uzun pencereden uzak bir tepedeki ışıklar görünüyordu. Ivan valizimle arkamdan geldi ve lambayı yaktı. Devasa bir yatak, yükseltilmiş bir platformun üstünde bir ada gibi duruyordu.

"Lisedeki son yılımda burada uyurdum," dedi Ivan. "Şimdi en küçük kardeşim kullanıyor. Bu gelişim için bana eski odamı vereceğini söyledi, oturma odasında uyuyor o. Hayır dedim tabii, ama aslında kanepede uyumayı seviyormuş! Sadece babam hoşlanmıyor bundan. Sabah işe giderken salonda uyuyan insanlar oluyor."

Edit'in başı göründü merdivenden. "Sadece birkaç küçük çarşaf bulabildim, üzgünüm!" dedi odaya tırmanırken. Yastıkları kılıflarından çıkarmak için sallamaya başladı. Yastıklar kareydi, bugüne kadar herhangi bir yatakta gördüğüm herhangi bir yastıktan en az iki kat büyüktü.

"Sana banyoyu göstereyim," dedi Ivan. Onu aşağıdaki mutfağa kadar takip ettim, sonra kırmızı duvarlara inen birkaç basamak daha aşağıya. Tuvalet bir odadaydı, küvet diğerinde. "Annemler diğer yanda uyuyorlar," dedi Ivan. "Ses konusunda dikkatli olmaya çalış."

Başımı salladım.

"Kardeşimle konuşmak istiyorum," dedi. "Sen de muhtemelen uyumak istiyorsundur."

"İstiyorum."

"Sabah uyandırırım seni."
"Tamam," dedim. "Teşekkürler."
"İyi geceler," dedi.
"İyi geceler," dedim.

Banyodan çıktığımda Ivan ve Edit karanlık mutfakta oturuyordu. Birbirimize tekrar iyi geceler demek zorunda kaldık. Edit banyo yapmak ister miyim diye sordu. Sabaha kadar bekleyebileceğimi söyledim.

"Ama *şimdi* daha iyi hissedersin," dedi Edit.

"Evet, bir duş al," dedi Ivan. "Uzun bir gün geçirdin."

Gerçekten de sadece uzun değil, aynı zamanda leş kokulu bir gündü. Şampuan ve temiz kıyafet almak için yukarı çıktım, sonra banyo yapmak için aşağı indim. Banyo bana Türkiye'yi anımsattı; elle tutulan bir duş başlığı, plastik bir tabure ve limonlu bir Fa vardı ve perde yoktu. Tavana yakın bir pencereden hava geliyordu. Sıcak musluktan gelen su ılıktı. Soyunmak biraz zahmetli oldu. Aynaya bakmadım.

Küçük hareketlerle, yere su sıçratmaktan ya da gürültü yapmaktan korkarak Svetlana'yla indirimden aldığımız şeftali kokulu çocuk şampuanıyla saçımı iki kere yıkadım. Su soğuk akmaya başladı. Hâlâ mangal kokuyordum. Saçımı soğuk suyla üçüncü kez yıkadım ve nihayet is kokmuyordu artık.

Mutfak, yıllardır boş duruyormuş gibi karanlık ve hareketsizdi. Işığını açık bıraktığım tavan arasında yerde bir kot etekle kısa kollu bir kız tişörtü ve pencerenin altındaki uzun tahta masada duran bir teleskop olduğunu fark ettim. Teleskoptan bakmak istedim ama utandım, bunun birinin ecza dolabına bakmak gibi olacağını hissettim. Tanrı'nın ecza dolabı. Peki, birkaç yıldız görsem ne değişirdi?

Yatağın ve yastıkların büyüklüğüne bir türlü alışamadım. Yastık kılıflarını değiştirirken Edit olmasaydı ne olurdu acaba? Ivan değiştirir miydi ya da sadece bana temiz kılıfları mı uzatırdı; yoksa yastık kılıfı değiştirme falan olmaz mıydı?

Çarşaflar değişmemişti ve yatağın içinde ne ararsan vardı.

Hemen bir çorap, bir saat ve bir Paris metrosu bileti buldum. Yavaş yavaş başka nesneler de ortaya çıktı: bir kalem, ikinci bir metro bileti, Paris banliyö treninden iki sarı bilet ve "Bangkok'ta Kalacak Yerler"in işaretlendiği bir *Let's Go Thailand* rehberi. Başka kimler burada uyumuş olmalı diye düşünerek ışığı söndürdüm, artık tek ışık pencerenin diğer tarafındaki uzak tepeden geliyordu.

Kahvaltıda Ivan'ın Edit'e benzeyen annesiyle tanıştım. Başta ne kadar genç göründüğüne şaşırdım, ama sonra fark ettim ki Ivan benden çok daha büyük görünmesine rağmen aslında aynı yaşlardaydık, muhtemelen annelerimiz de aynı yaşlardaydı. Ivan'ın en küçük kardeşi Ilona'yla tanıştım, baldırlarına gelen kolsuz bir elbise vardı üstünde. El sıkışırken ciddi bir ses tonuyla "Ilona," dedi. Hiç gülümsemedi ama açık, ciddi bir ifadeyle gözlerimin tam içine baktı. Ivan'ın annesi herkesle tanışmak için burada olmamın ne harika olduğunu söylüyordu. Ivan'ın sadece iki kardeşinin burada olmadığını söyledi: biri Transilvanya'da folklor kampında, en büyükleri ise sevgilisinin babasının yanında Pest'te, hastanedeymiş. "Korkarım ölüyor," dedi Ivan'ın annesi. "Ancak bu da tekrar gelmen gerektiği anlamına gelir, herkesle tanışmak için."

Ivan valizimi aşağı indirdi. Hayatımın geri kalanının Ivan'ın benim valizimi annesinin eski arabasına sürüklemesine neden olmaktan meydana geleceğini anladım. Peter'ın büyükannesinin apartmanına gitmeden önce Edit'i banliyö trenine bırakacaktık. Onun eşyalarını almasını beklerken, Ivan bahçeyi gösterdi bana. Yağmur yağmıştı yine, ayağımızın altındaki zemin yumuşaktı. Bebek karpuzların ve meyve ağaçlarının altındaki, temmuz güneşinden yanmış güllerin arasından yürüdük. Ivan kiraz ve vişne anlamına gelen Macarca kelimeleri söyledi ve Türkçede de iki ayrı kelime olup olmadığını ve ikisinden hangisini tercih ettiğimi sordu. Tatlı olanları seviyordum, ama öyle demenin çocukça olacağını biliyordum.

"Ekşi olanları mı tercih ediyorsun?" diye sordum.

"Evet, ekşiler daha ilginç. Tatlı olanların tadı kendine özgü değil. Ama olgunlaşmışlar." İki tane koyu renkli kiraz kopardı ve birini bana uzattı.

Plastikle kaplanmış kanal hüzünlü yuvarlak ağızları bir açılıp bir kapanan, besili, turuncu sazan balıklarıyla doluydu. Hep daha fazlasını istiyorlardı. "Çok güzeller," dedim.

"Baş belaları," dedi Ivan. Kış gelince hepsinin yakalanıp içeri taşınması gerekiyormuş. Ek bir kanadın tozlu camlarını işaret etti, sazanların kışlık fıçısını.

Edit uzun bir etek ve bot giymiş olarak geldi. Sanki şimdiden sonbahar gelmiş, bir şeylerin gerçekleşme zamanıymış, artık yaz değilmiş gibi.

Peter'ın büyükannesinin evinde Cheryl piyanonun altında oturuyordu yine. Andrea Macarca nasıl "lütfen" deneceğini öğretiyordu herkese. "Yani dışarıda kaldınız?" dedi Peter.

"Görevli bize anahtarı vermedi," dedi Ivan.

"Neden oda arkadaşına geç geleceğini söylemedin?" diye sordu Peter bana. "Senin için anahtarı bırakabilirdi aşağıya."

"Oda arkadaşımın kim olduğunu bilmiyordum," dedim.

"Oda arkadaşın *Dawn*."

"Selam," diye ışık saçtı kırmızı saçlı bir kız. Tişörtünde ESCHEW OBFUSCATION yazıyordu.

"Merhaba," dedim.

"Bana sorabilirdin," dedi Peter.

"Düşünemedim," dedim. "Özür dilerim."

"Özür dilemene gerek yok," diye araya girdi Ivan. "Görevlinin kesin anahtarı vardı, bize yardım etmek istemedi sadece. Muhtemelen rüşvet vermemiz gerekiyordu."

"*Andrea*'nın adını verdin mi?" diye sordu Ivan'a Peter.

"*Senin* adını verdim."

"Ama sana rezervasyonları *Andrea*'nın yaptığını söylemiştim."

"Hayır, söylediğini sanmıyorum."

Peter, Ivan'a gülümsedi, sonra omzuma hafifçe vurarak şöyle dedi: "Neyse, önemli olan burada olman. Şu çantaları büyü-

kannemin takılıp boynunu kırmayacağı bir yere koyalım hadi. Mükemmel. Gitmeye hazır mıyız?"

"Peter size etrafı gösterecek," dedi Ivan bana, diğerleri ayaklanırken. "Benim yapacak işlerim var."

"Tamam," dedim.

"Numaram var sende," dedi.

Tek sıra haline çıktık daireden, balkon boyunca merdivenlere doğru ilerledik. Ivan grubun gerisinde duruyordu. "Sen ilerle," dedi bana. "Bu çocuklarla arkadaş olmalısın. Sonuçta köylerde bir sorun olursa onları aramak zorunda kalacaksın." Bunu söylediğinde dünya durdu sanki. "Yani," diye ekledi yüz ifademi fark edince, "ben Tokyo'dayken."

"Doğru," dedim gözyaşlarımın akmasını engellemek için gözlerimi iyice açarak.

Dawn'la konuşmak, artık neredeyse var olmayan Ivan'la konuşmaktan çok farklıydı. Peter'ı nereden tanıdığımı sordu. Bir arkadaşımın arkadaşı olduğunu söyledim. Peter'la Dawn bu yılın başlarında London School of Economics'te tanışmışlar. Londra ve özellikle cider harikaymış. Kötü yanı ise sümüğünün siyaha dönmesiymiş. Tamamen demokratik bir şeymiş bu – Prenses Diana'nın sümüğü bile siyahmış. Neyse ki geçici bir durummuş.

"Budapeşte'deki ikinci günüm bu ve burnumu sildiğimde çok az siyahlık vardı. Hava gerçekten temiz olmalı. Burun silmek demişken, umarım bizi mendil alabileceğimiz bir yere götürür Peter. Pansiyonda tuvalet kâğıdı yok da. Sanırım onun yerine gazete kullanıyorlar. Tuvalet kabinlerinde yığınla eski gazete var. Yani orada çoğunlukla erkeklerin kaldığını söyleyebilirsin. Peter'a sormadım, ama eminim tuvalet kâğıdı satıyorlardır Budapeşte'de. Sence de öyle değil mi?"

"Evet," dedim.

"Evet, Budapeşte kesinlikle modern bir şehir. Eminim sadece bu üniversiteli oğlanlar gazete kullanıyordur. Hem üniversiteli oğlanlar her ülkede pasaklı. Yine de stok yapacağım ben, köylerde tuvalet kâğıdı yoktur belki."

Park alanına baktığımda Ivan'ı görmedim. Arabasını görmedim.

Peter bizi önce American Express'e götürdü. Seyahat çeklerini yada dolarlarını bozdurdu herkes. Kimse banka kartı kullanmıyordu. Sonraki durak insanların dil kılavuzu aldığı bir kitapçıydı. Bir rafta İngilizce kitaplar vardı. *Bir Dakikalık Macarca Öyküler* diye bir kitabı elime aldım. İlk öykü, "Sohbetlerin Önemsizliği Üzerine" diyalog şeklinde yazılmıştı:

"Nasılsın?"
"Harikayım, sağ ol, ya sen nasılsın?"
"İyiyim, ama neden arkandan bir ip sürüklüyorsun?"
"İp değil o, benim bağırsaklarım."

Buydu, hikâyenin tamamı buydu. Şaşkına dönmüştüm. Sohbetlerdeki saçmalık-zindanı'nın Macar ulusal karakterinin bir parçası olması mümkün müydü? Ben bunu Ivan'a özgü zannediyordun. Birinin nereli olduğunu kim olduğundan nasıl ayrılırdı?

ESL Derlemesi diye bir kitabı karıştırdım. Berbat tavsiyelerle doluydu. Eğer çekingen ya da katılım göstermeyen bir öğrenciniz varsa, diğer öğrencileri "oynamayan"ın çevresinde daire şeklinde oturtup dersin geri kalanına böyle devam etmelisiniz. Ne zaman birisi soru sormak ya da cevaplamak veya yorum yapmak için el kaldırsa, soruyu ya da yorumu size, öğretmene değil; cevaplamak için elinden gelenin en iyisini yapması gereken oynamayana yönlendirmeli.

"Kitap faydalı görünüyor," dedi Owen, aynısına göz gezdirirken. "Bir sürü iyi alıştırma var."

Alıştırmalara baktım. "*Oğlanın tekmelediği köpek kırmızıdır.* Uygun düşen resmi işaretleyiniz." Resimlerde kırmızı bir köpek bir oğlanı tekmeliyor, bir köpek kırmızı bir oğlanı tekmeliyor, kırmızı bir oğlan bir köpeği tekmeliyor, bir oğlan kımızı bir köpeği tekmeliyordu. Wernicke afazisini teşhis etmek için kullanılan test gibiydi.

"Sanırın alacağım bunu," dedi Owen. "Beraber almak ister misin? Birimiz burada, Budapeşte'deyken okur, diğeri köye götürüp hediye olarak orada bırakır."

Kitabı ne Budapeşte'de ne de köyde okumak istiyordum, ama burnu havada görünmek istemediğim için tamam deyip yarısını ödedim. Pahalı değildi. Ama büyüktü ve Owen'ın çantası yoktu, bütün gün taşıyan ben oldum.

Öğleden sonrayı turistik yerleri gezerek geçirdik. Mahzeninde sekiz yüz yıllık bir kral ve kraliçe mezarının olduğu bir kilise gördük. Türklerin yönetimindeyken cami olmuştu. Lekeli bir camda Aziz István'ın tüm hayatı resimlenmişti, István'ın oğlunun bir ayı avındaki ölümü de resme dahildi.

"Geometrik desenli karolar İslami tasarımları esas almış olmalı," dedi Peter bana. "Sen benzerlik görüyor musun?"

"Sanırım," dedim tereddütle.

"Ya, sanıyorsun ha?"

Daha önce Carmelite manastırı olmuş ve Kempelen Farkas, nam-ı diğer Wolfgang van Kampelen, yani Türk'ün mucidi tarafından yenilenmiş bir tiyatroyu ziyaret ettik. Muazzam büyüklükte, Hulk-renkli, biyonik görünümlü atlara binmiş yedi Macaristan fatihini temsil eden bir anıt gördük. Bir atın boynuzu vardı. Aziz István'ın sağ eli bir yerlerdeki bir kutudaydı. Chain Köprüsü her dünya savaşından sonra yeniden inşa edilmişti. Aslan heykellerini yapan heykeltıraş kendini utançtan boğmuştu, çünkü aslanların dili yoktu; gerçi diğer insanlar ağızlara yakından bakılınca dilin görüldüğünü söylemişti.

Margit Adası eskiden Tavşan Adası olarak anılıyormuş, ya oraya harem yapıp tavşanlar gibi düzüşen Türkler ya da avlanmayı seven ama şehrin yakınlarında orman olmadığı için adaya tavşan gönderip onları avlayan eski Macar kralları yüzünden. Tatar istilası sırasında IV. Béla, Tatarlar bozguna uğrarsa kızı Margit'i Tanrı'ya vereceğine söz vermiş. Béla adaya bir rahibe manastırı yaptırıp Margit'i oraya göndermiş. Dokuz yaşındaymış. Rahibe olmuş, dizlerinden yukarısını asla yıkamamış ve yirmi sekiz yaşında ölmüş.

"Buraya neden Balıkçı Tabyası dendiğini kimse bilmiyor,"

dedi Andrea Balıkçı Tabyası'nda. "Kimileri balıkçılar loncası kaleyi savunduğu için diyor. Kimileri eskiden burada bir balıkçı köyü olduğu için. Bazıları da ortaçağ balıkçı pazarı olduğu için böyle dendiğini söylüyor."

"Birbirini dışlayan şeyler gibi gelmiyor bunlar," dedi Owen. "Yani hepsi birden doğru olamaz mı?"

Andrea esrarengiz bir bakış attı. "Kim bilir?"

"Bu meydana bir battaniyenin adı verilmemiş değil mi?" diye sordum Andrea'ya Batthyány Meydanı'nda. *Battaniye* Türkçeydi.

"Kont Batthyány adı verilmiş meydana," dedi Andrea.

"İlginç bir kitap aldığını söyledi Owen," dedi Peter. *ESL Derlemesi*'ni çıkardım çantamdan.

"İlk Selin gördü," dedi Owen.

"Ödünç alabilir miyim?" diye sordu Cheryl.

"Tabii," dedim. "Hemen almak ister misin?"

"Ah, hayır, önce sen oku."

Cheryl'in yirmi üç yaşında olmasına şaşırmıştım, kıvırcık saçları ve küçük zayıf yüzüyle çok genç görünüyordu. Minik, çizgili bir bluz, beyaz şort vardı üzerinde ve beyaz sandalet giymişti, Piglet gibi, küçücük bir çantayı çapraz takmıştı. Başta Cheryl'e yakınlık hissettim, çünkü benim dışımda Macarca öğrenmeye çalışan tek kişi oydu, valizime sakladığım *Kendi Kendine Macarca Öğren*'i taşıyordu kolunun altında. Ben çalışmalarımı gizli saklı tutup hiçbir şey anlamıyormuş gibi davranırken, Cheryl restoranlarda çalışıyor ve devamlı Peter'a sorular soruyordu. Bazen benim de kafamı karıştıran tutarsızlıkları sorardı, böylece kendimi ona çok yakın hissederdim.

Benim Macarcayla Ivan yüzünden ilgilenmem gibi, Cheryl'nin de Peter yüzünden ilgilendiğini fark etmek beni hayrete düşürdü. Neredeyse aynıydık, aynı zamanda çok farklıydık. Ivan erik ve kiraz ağaçlarıyla ilgili pastoral şeyler söylediğinde, gergin ve şüpheci oluyordum. Oysa Cheryl kırsal hayatla çok ilgili görünüyordu. Gideceği köyle ilgili bir sürü soru sorup duruyordu,

mesela orada dağlar, göller ve hayvanlar olup olmadığını. Peter, Macaristan'ın güzel dağlar, buz gibi göller ve oyuncu atlarla dolu olduğunu; belki yanında kalacağı ailenin bisikletini ödünç alıp, giysilerinin altına mayosunu giyip dağlardaki tavşanlar ve geyiklerin arasından yüzmeye gidebileceğini söyledi.

İngilizce konuşmayan bir sürü çocuğu olan bir ailenin yanına yerleşmeyi çok istiyordu Cheryl, böylece Macarca öğrenebilecekti. Ailesinde İngilizce konuşan birisinin olmasını istemediğinden üçüncü ya da dördüncü kez bahsedince, büyük ihtimalle her hanede en az bir İngilizce konuşan kişi olacağını söyledi Peter. Muhtemelen köylüler böyle ayarlayacaktı, çünkü nasıl o Macarca pratiği yapmak istiyorsa, onlar da İngilizce pratiği yapmak istiyordu. Verildiği yerin muhakkak değiştirebileceğini ve hiç İngilizce bilmeyen bir sürü çocuğu olan bir aile bulabileceğini söyledi Cheryl. "Başlangıç seviyesinde İngilizce bilen çocukları, bir gölü ve dağları görebildiğim sürece tamamen mutlu olacağım," dedi. Dedemin basit bir adam olduğunu ve basit zevkleri olduğunu söylemesini hatırlattı bana: "Tek ihtiyacım, yabani yeşil armutlar ve bir ay beslenmiş bir keçiden sağılmış birazcık süt."

Ayakkabı satmaya çalışan Gábor'la buluşmak üzere bir caz kulübüne gitmemiz gerekiyordu. Önce Peter'ın büyükannesinin evindeki valizimi pansiyona bırakmam gerekiyordu. Geç olduğu için kendi başıma gidip sonra bir taksiyle onların yanına gelmem gerektiğini söyledi Peter. Kulübün adını not ettim, Peter valizimi tramvay durağına kadar taşıdı. Andrea da geldi. Güneş batıyordu; her şey leylak ve altın rengiydi, harikaydı.

"Neden dün valizini herkesinkiyle beraber pansiyonda bırakmadığını merak ediyorum," dedi Peter.

Bu valiz için hesap vermemin son bulacağı gelecek günleri uzun uzun düşünerek "Diğerlerini bekledik biraz," dedim. "Ama Ivan'ın acelesi vardı. Arkadaşlarıyla buluşması gerekiyordu."

"Evet, tamam ama eşyaların. Neden onları pansiyonda bırakmadın?"

"Bırakmamam gerektiğini, diğerlerinin onları yukarı taşımak zorunda kalacağını söyledi Ivan."

"Şimdikinden daha az problem olurdu bu, değil mi? İnsanlar şimdi de eşyalarını taşımak zorunda kalıyor sonuçta."

Bir şey demedim.

"Peki," dedi Peter. "Sanırım en iyisi bu olmuş; sonuç olarak Ivan'ın evinde kaldığın için eşyaların yanında olmuş oldu. Eğer valizlerin pansiyonda olsaydı, hoş olmazdı."

"Peti, düşünüyordum da," dedi Andrea, "onu arabayla götürebilirim. Sonra sizinle kulüpte buluşuruz."

"A, senin araban mı var?" diye sordu Peter.

"Tabii ki arabam var!"

"Ve bu araba çalışıyor mu?

"Evet!" Sonra alaycı bir şekilde, "Hayır, itmen gerekiyor."

"E alışıksın!"

"Bir yıl önceydi o!"

"Ah, doğal olarak. *Muhtemelen* aynı olmaz."

"Evet!" diye haykırdı Andrea.

"Evet," dedi Peter.

"Küçük arabamın kalbini kırma!"

"Küçük arabanın kalbini kırmayacağım."

Andrea üstteki sapı tuttu, ben de yandakini. Valizi aramızda güçlükle taşıdık.

Odam pansiyonun dördüncü katındaydı. Üç yatak, üç masa, bir lavabo, bir gardırop ve duvara yazılmış birkaç matematik denklemi vardı. Dawn'ın işi değildi bu. Valizi bırakıp çıktık.

Caz kulübü bodrum kattaydı. Saksafoncu iki büklümdü, yüzü çarpılmıştı, parçalar arasında nefes nefese kalıyordu. Sesler, hayatın dışından geliyor gibiydi. Sadece üzülmüyor, aynı zamanda korkuyordunuz da. Ivan neredeydi acaba?

Peter içinde limon olan bir bardak uzattı. "Cin tonik," dedi.

Ciderleri yokmuş, ama barmen Dawn için elma suyu, Sprite ve votkadan oluşan bir içecek yapmış. Daha da iyi olduğunu söyledi.

Turuncu ışıkla ve İspanyolca müzik vuruşlarıyla dolu siyah bir odada dans eden büyük bir daire şeklinde duruyorduk. Bana anaokulunu hatırlattı bu, daire şeklinde durup el çırpmak zorunda olunan zamanı. İnsanların neden dans etmeye gittiğinde içki içtiğini hafiften sezmeye başlamıştım. Anaokulunun öyle hissettirmesinin nedeninin, ayık kalmak zorunda oluşumuz olabileceği geldi aklıma.

Kimse bakmıyorken eşyalarımızı bıraktığımız masaya döndüm. Çantamı bulup bir sigara yaktım. İlk nefeste zayıf ama fark edilebilir bir enerji gözlerimin arkasında toplandı. Montların ve çantaların arasında, kabarık yelesinin altında oturan Cheryl'i fark ettim. Selam dediğimde melankolik gözlerini açtı. Hasta bir süs köpeği gibi görünüyordu. "İyi hissetmiyorum," dedi. "Keşke Peter bizi geri götürse."

İkimiz için de hissettiğim bir acıma duygusuyla taksi paylaşmayı önerdim. "Dışarıda birkaç taksi görmüştüm girmeden," dedim.

"Sen gidebilirsin," dedi sonunda, uzun bir sessizliğin ardından. "Peter'dan önce gitmek nazik olmaz bence."

Buna karşı söylenebilecek bir şey yok gibiydi. Sigaradan bir nefes daha aldım. "Senin Türkiye'den olduğunu söyledi Peter," diye laf attı tanıdık bir ses.

"Aa, selam Gábor," dedim.

"Türklerin, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasına ilişkin tutumlarını çok merak ediyorum," dedi Gábor. "Dünyanın en büyük imparatorluğuyken bir günde Texas büyüklüğünde bir ülke oldunuz."

"Ha, komikmiş," dedim küllük ararken.

"Standart Türk tutumuyla ilgileniyorum," dedi.

Birkaç masa ötede kül tablası gördüm. Masaya geri döndüğümde Gábor hâlâ bana bakıyordu. "Macarların Güney Carolina büyüklüğünde bir ülke olma hakkında hissettikleri gibidir muhtemelen."

"Ha!" diye bağırdı Gábor. "Trianon! Touché!"[1]

1 1.Dünya Savaşı'nın sonunda Macaristan'ın imzaladığı, topraklarının büyük kısmını kaybettiği, bugünkü Macaristan'ın sınırlarını oluşturan Trianon Ant-

Pansiyona üçte döndük. Dawn ara vermeden konuştu, dişlerini fırçalarken bile. Yastıklar, Ivan'ların tavan arasındakilerle aynı boyuttaydı. Dawn saatli radyosunu deniyordu, böylece odanın içinde Macar bir kadının konuşuyordu. Bedenimi devasa yastıkla birlikte nasıl yerleştireceğimi bulmaya çalışırken uyuyakaldım.

Sonra bir baktım Louis Armstrong "What A Wonderful World"ü söylüyor. "'Nasılsın' diyerek el sıkışan dostları görüyorum, / 'Seni seviyorum' diyorlar gerçekten..." Ivan'la el sıkıştığımız zamanlar geldi aklıma, gözlerim doldu.

Yurttaki kadınlar duş odası; bir sıra duş başlığının dizildiği, bölmesi olmayan, büyük, fayans döşeli bir kutuydu. "Toplama kampı filmindekilere benziyor!" diye feryat etti Dawn, bu sırada tişörtünü ve külodunu çıkarıyordu. Bir of çekecekken kendimi tuttum. Yetişkin yaşamında vuruşlar hiç eksilmiyordu. Giysilerimi çıkarıp metal bir kancaya astım.

"Umarım bu gelen gerçekten sudur!" dedi Dawn neşeyle, suyu açarken. Ona bakmak için döndüm, hemen sonra üstümüzde hiçbir şey olmadığını hatırlayıp diğer tarafa baktım.

Duş harikuladeydi; su tazyikli ve neredeyse dayanılmayacak kadar sıcaktı. "Su bayağı sıcak," dedi Dawn. "Yer eğimli. Neden bacaklarımı tıraş ederek zaman harcadığımı bilmiyorum." Biraz sonra bir köpük şelalesi Dawn'ın tarafından gidere akın etti. Benzer bir şelale omuzlarıma da akın etti.

"Kızların oğlanlara göre bedenlerine karşı daha bilinçli olması çok üzücü, değil mi?" dedi Dawn. Üzücü olduğuna hak verdim.

Peter'ın dediğine göre Danube kıyısındaki pitoresk bir tarihi kasaba olan Szentendre'ye gitmek için sekizde banliyö tren istasyonunda buluştuk. Andrea *kifli* getirmişti: Türkleri Viyana'da yenmelerinin anısına ilk defa Macarlar tarafından yapıl-

laşması'na bir atıf. Kaybeden taraf anlamına gelen "touché" ile birlikte kullanılmıştır.

mış yarım ay şeklindeki rulolar, daha sonra kruvasan olarak bilinecekleri Paris'te Marie Antoinette tarafından takdim edilmiş. Szentendre İstasyonu'nda, grafitiyle kaplı beton bir kanal boyunca uzanan bozuk yürüyen merdivenlerden iki kat yukarı tırmandık. Elle yazılmış, yerli, eksiksiz ilk Macarca cümlemi okudum. *János buradaydı* yazıyordu.

Tuhaf biçimde tanıdık gelen güneşli bir meydana çıktık. Bir an sonra günümüzün güneş saatini, Çin restoranını ve Ivan'ın arabasının su kaynattığı kumlu yeri tanıdım. Demek Szentendre burasıydı. Bu sefer nehir boyunca ilerlemek yerine; eski kasabaya çıkan, Sırp kiliseleriyle dolu, rüzgârlı bir yola girdik. Vitrininde badem ezmesinden bir Elvis'in durduğu Badem Ezmesi Müzesi'ni geçtik, kör bir akordeoncuyu dinledik. Hepimizle göz teması kurup gülümseyerek, alkışla eşlik etti Peter. Delinmiş bir hilalle birleştirilmiş Ortodoks haçı Türklere karşı kazanılan zaferi temsil ediyordu. Owen, Eski Slavca yazıtları okuyabiliyordu. Bazı Sırp tüccarlar, vebayı sonlandırdığı için Tanrı'ya şükrediyordu.

Kilisenin içi, kilise içi gibiydi. Bir ressam kolonisi, koro bölümüne freskler yapmıştı. İsa ve havariler oldukça belirgin, iyi çizilmiş yüzleri ve gözleri dümdüz karşıya bakar halde sıralı olarak oturuyorlardı. Uçak lavabosundan yerine dönerken karşılaşabileceğin bir adam gibi görünüyorlardı. Katedral "Dalmaçyalılar tarafından inşa edilmiş"ti.

Tepenin en üstünde korkuluk vardı. Burası, sanatçı tezgâhlarıyla doluydu. Bunlardan birindeki Alman çift kovboy tablosuna bağırıyordu. Sıkılmış görünen ressam korkuluğa yaslanmış ve bir sigara yakmıştı. Muhteşem bir salata gibi yayılmış kasabanın manzarasına arkasını dönmüştü.

Resimlerin birinde hayat dolu gülümsemeleriyle bir aile vardı. İçimden isim verdim resme: *Şimdi Birbirimizin Kolunu Bacağını Kopartacağız.*

* * *

Programdaki diğer üç kız; Cheryl, Dawn ve Vivie, grup fotoğrafı çekip duruyorlardı. Sorun, bu fotoğrafları kimin çekeceğiydi. Andrea'yla ben devamlı gönüllü oluyorduk; ama herkes fotoğrafta olabilsin diye, fotoğraf makinesi sahibinin bunu bir yabancıdan rica etmesini zorunlu kılan bir görgü kuralı vardı.

Diğerleriyle beraber bir topun yanında poz verirken Ivan'ı bir daha ne zaman göreceğimi merak ettim. "Beni aramalısın," demişti. Dün müydü, yoksa önceki gün mü? Burada olduğumuzu biliyor muydu Ivan? Saatime baktım. Son yirmi dakikadır zaman hemen hemen hiç geçmemişti.

Alman kadın, kolunun seviyesinde bir başka tabloyu tutuyor, gözlüğünün üstünden resmi süzüyordu. Resimde koyunlar, bir sığırtmaç, bir çeşit otonom paspas vardı.

Peter her nedense bir yere gitmişti. Ortasında bir ayı heykeli olan kavşağın karşısındaki Danube manzaralı korkulukta bekledik onu.

"István'ın oğlunu yiyen ayı mı bu?" diye sordum Andrea'ya. Kibar bir soru olsun istemiştim, ancak nedense durup dururken söyleyiverdim.

"Sanmıyorum," dedi.

"Senin bize anlattığın, István'ın oğlunu ayıların yemesi hikâyesini hatırlattı bana."

"Aa! Sanırım o ayılardan biri olması mümkün. Ama heykeltıraşın belirli bir ayıyı tasarladığını sanmıyorum."

"Macarca ayı ne demek?" diye sordu Cheryl.

"*Medve*," dedi Andrea.

"Rusçadaki ayı sözcüğüne benziyor," dedi Owen.

Eski zamanlarda, Macaristan'da şamanizm varken, ayının kutsal bir hayvan olduğunu açıkladı Andrea. Yüzyıllar boyunca Macarca kelime tabu haline gelmiş ve onun yerini Slavca kelime almış.

"Vay be!" Gerçek, tabu kelime ne?" diye sordu Vivie.

Andrea kahkaha attı. "Kim bilir?"

Vivie'nin gözleri büyüdü. "Aa, söylemen yasak."

Hava yüzmek için soğuktu, ama suda iki kişi vardı: geniş göğüslü bir adam ve mavi bikinili, ufak tefek bir kız. Kız zevkten dört köşe olmuştu. Adamsa bir partiye ilk gelen konuk gibi tuhaf bir şekilde duruyor, dizine kadar gelen suda ağırlığını bir o yana bir bu yana verip kollarını ovuşturuyordu. Ardından o kadar çömeldi ki kafası ancak görünüyordu. Sonra beraber ortadan kayboldular, hemen hemen bir dakika sonra kafaları karışmış bir ifadeyle tekrar göründüler. Kız el çırparak ciyaklıyordu, adamın sırtına tırmandı. Adam ayağa kalktı, gövdesi yapraklarla sıvalıydı. Mutlulukla dolup taşan kız şarkı söylemeye başladı. Çok mutluydu, ama hiçbir şeyin aslında ne olduğunu bilmiyordu. Hiçbir şeyin ne anlama geldiğini bilmiyordu. Bizden bile daha az biliyordu.

Budapeşte'ye dönen feribot alem yapan, ellilerindeki kadınlarla doluydu. Kol kola dans ediyor, şarkı söylüyor ve öksürüyorlardı. Barda, şişelerini gürültüyle tezgâha vuruyorlardı. Aralarındaki birkaç erkek masalara çökmüş, kafalarını kollarına gömmüşlerdi. Sadece ikisi dimdik oturmuş, sert bir salamı cep bıçağıyla dilimliyorlardı.

Boş koltuk yoktu. Nerede dursak duralım bardan kadınlar tuvaletine giden yolu tıkıyorduk. Owen, Dawn ve ben bir merdivenden çıktık ve kendimizi bomboş bir üst güvertede bulduk. Halat yığınlarının üstüne oturduk. Owen uyuyakaldı. Kollarımı dizlerime dolayıp beyaza boyalı metal kabloların arkasında kayan manzarayı izledim.

Düz, gri bir gökyüzünde kayboldu güneş. Kıvrılarak geçen ağaçlar canlı, neredeyse plastik bir yeşil renkteydi.

"Southern Comfort," diyordu Dawn. "Sence alınırlar mı?"

"Neden alınsınlar ki," dedim. Southern Comfort neydi acaba?

"Peter hediye getirmemizi söylemişti, değil mi? Hem de Macarların içmeyi sevdiğini anlattı. Geldiğim yeri temsil eden bir şey getirmek istedim. Anneme söylediğimde delirdi. 'Bari av tüfeği de götürseydin,' dedi."

"Keşke şimdi biraz Southern Comfort'ımız olsaydı," dedim.

"Keşke." Bir can yeleği sandığına dayadı ayaklarını. "Yanında kalacağın aileye sen ne getirdin?"

"Çikolata."

"Çikolata." İç geçirdi.

"Korkarım ki oraya varmadan kazara hepsini yiyeceğim," dedim, çikolataya dayanamama sorununa sahipmiş gibi davranma kuralını takip ederek.

"Ya oraya varmadan kazara Southern Comfort'ın hepsini içersem?"

Gökyüzü kremsi bir griye bürünmüştü, ama eğer gözlerini kırpmadan bakarsan parıldamaya ve gözlerini acıtmaya başlıyordu. Dawn kendine hiç uymayan bir biçimde sessizdi. Uyuyakalmıştı.

Modern tasarımlı zarif bir binanın yanından, neredeyse ona dokunabileceğimiz bir mesafeden geçtik. Orada kim yaşıyordu, kızları var mıydı acaba...

Çantamdan *Dracula*'yı çıkardım. İlk paragrafta, bir gayrimenkul avukatı olan kahraman Budapeşte'ye vardı. Danube üstündeki muhteşem bir Batı köprüsünden geçerken kendini "Türk hükümranlığı gelenekleri arasında" buldu. Dracula'nın Londra'da birkaç mülk alabilmesine yardım etmek için Transilvanya'ya gitmesi gerekiyordu. Kitaplardan kendi kendine İngilizce öğrenen Dracula, avukattan telaffuzunu düzeltmesini istedi. "Ama Kontum siz İngilizceyi hakkıyla biliyor ve konuşuyorsunuz!" diye karşı çıktı avukat.

Gayrimenkul avukatı pek çok sorun yaşamaya başladı. Bir dişi, bir erkek şeytan ve kurtlar vardı. Dracula postasını engelliyordu. Hatayı nerede yaptığını hemen fark ettim: Yeterince arkadaşı yoktu. *Tabi* ki köyde sıkıntı yaşayacaktı.

Budapeşte'ye alacakaranlıkta süzülerek vardık. Şehir yoğun, parlayan bir maviye boyanmıştı, ışıklar şimdiden muhteşem Batı köprülerini alev alev parlatıyordu. Nehre yansıyan tepetaklak olmuş elektrikli panolarda Tuborg birası ve Minolta kameralarının reklamı vardı.

Akşamın kalanını Donezitti'nin *Aşk İksiri*'nin açık hava gösteriminde geçirdik. Şarkıcılar, izleyicilere yalvararak bakıyor-

du, sanki onlara yardım edebilirmişiz gibi. Aşk iksiri; ne fikir ama! Sen *onu* sevdin, o seni sevmedi; öyleyse onu bir başkasına dönüştürecek bir iksirin nesi güzel? İzleyicilere bakıp durdum: gündelik kıyafetler giymiş orta yaşlı insanlar. Her biri aşkı önemsiyordu, ama ne kadar? Çok ya da sadece birazcık? Opera uzun bir süre devam etti. Nihayet sahnedeki en genç iki kişi evlendi de hepimiz evlerimize gidebildik.

Ertesi gün, yani pazar günü ünlü bir katedraldeki Mass'e;[2] ardından da ünlü bir oteldeki hiçbir kıyafet giymediğiniz ve birilerinin sizi güzel bir şeylerle ovduğu hamama gitmemiz gerekiyordu. Dawn'ın saatli radyosu yedi buçukta çaldı. Kafamı devasa yastığın altına gömerek tüm örgütlü dinleri, özellikle İslam'ı ve Katolikliği kınadım. Eğer hamamlarla ilgili İslami saplantı olmasaydı, Budapeşte'de kamusal hamam geleneği kalmamış olabilirdi. Romalılarla kaybolup gidebilirdi; ayrıca Osmanlılar, Avrupa'yı işgal etmemiş olsaydı Ivan küçükken o kitapları okumayabilirdi. Eğer Katoliklik olmasa, ortada sabah Mass'i falan olmayacaktı ve Ivan özgürlük, cehennem, masumiyet ve baştan çıkarmayla ilgili o anlaşılması güç mesajları yazmayacaktı. Bu noktada gerçekten delirdim. Latince konuşacak o herifleri dinlemeye gitmemin hiçbir yolu yoktu.

Saatli radyo Louis Armstrong çalıyordu yine; bu sefer "Blueberry Hill" Dawn uyandığı andan itibaren ne giymesi gerektiği ve dünden önceki gün bacaklarını tıraş ettiği, bugün de edip etmemesi gerektiği hakkında sorularla doluydu. Sonra bacaklarını lavaboda tıraş etmeyi denedi ve bacağını kesti. Sonra da daha kötü bir sorun çıktı: Regl olmuştu. Başı ellerinin arasında, yatağın kenarına oturdu. "Sence hamamda tampon takabilir miyim?"

Hamamlarda tampon takılabilir fikrini destekleyebilecek ya da çürütebilecek bir kanıt var mı, bilmiyordum. "Evet," dedim.

"Gerçekten mi?" Ayağa kalktı. "Mayo giyerim işte, değil mi? Sence diğerleri de mayo giyer mi?

2 Katolik Kilisesi ayini.

"Ben giyeceğim," dedim. Keyfi yerine geldi. Keyfini yerine getirmek kolaydı.

Pasaportunu, uçak biletlerini ve seyahat çeklerini vücuduna bağlanan fermuarlı bir cüzdanda taşıyordu Dawn. Nakit parası ise sütyenine eklenmiş, daha küçük, patentli bir cep içerisinde geziniyordu. Sütyen Zulası deniyordu buna. Pasaportumu ve çeklerimi odada bırakmaya niyetlendiğimi gördüğünde onları diğer değerli eşyalarımızla beraber tahta gardıroba kilitlemem konusunda ısrar etti: Walkman'im, Southern Comfort ve onun saatli radyosu. Gardırobu açmak, kapıyı açmaktan nasıl daha zor olabilirdi, anlamamıştım.

"Köye gitmek için sabırsızlanıyorum," dedi Dawn. "Sırf güvenlik nedeniyle. Yani küçük bir köyde tüm eşyalarımı valizimde bırakabilirim ve akşam dönüp bir şeyin eksik olduğunu fark edersem kimin aldığını *bilirim.*" Dawn'ın köyde Miss Marple gibi kapı kapı dolaşarak saatli radyosunu kimin çaldığını aramasını, bu gizemi çözdüğünü hayal ettim.

"Sanırım bir *rain check* kullanacağım," dedim Peter'a lobide.

"*Rain check* mi?" Eğleniyor gibiydi.

"Şey belki tam olarak *rain check* olmayabilir..."

"*Rain check* de ne?" diye sordu Andrea.

"*Rain check* bir şeyi, başka bir zaman yapmaya söz vermek demek," dedi Peter. "Diyelim ki bir açık hava operasına biletin var ve yağmur yağıyor. Sana bir *rain check* verebilirler ve bu bir başka performans için bilet olmuş olur. Yani bu bir metafor. Eğer seninle bir filme gitmeyi planladıysak ve ben *rain check* kullanırsam, bugün gelemeyeceğim ama bir başka zaman gitmeye söz verdiğim anlamına gelir."

"Anladım," dedi Andrea. Filme gitmeyecekleri için biraz üzgün geliyordu sesi.

"Yani Mass'e gelmeyeceğim," dedim.

"Ama bu *rain check* sayılmaz," dedi Peter.

"Doğru. '*Rain check*' ifadesini yanlış kullandım. Ama doğru kullanım konusunda daha güvenli hissediyorum artık. Köyde-

ki çocuklara öğretebilirim bunu."

"Mükemmel," dedi Peter. "Duymak istediğim de buydu."

Tekrar yattım ve on bir buçukta uyandım. Perdeyi aralayıp ağaçların sıralandığı sokağı, tramvayı, pastel renklerdeki binaları izledim. Bomboş duşta uzunca bir duş aldıktan sonra alt kattaki kantine gittim ve bir fındıklı gofret aldım. Sabahın geri kalanını yatağın en güneşli yerinde gofret yiyip *Dracula* okuyarak geçirdim. *Dracula* parçalara ayrılmış, çok sesli bir anlatıma sahipmiş meğer, en az sevdiğim üslup buydu. Bir yerlerden bir kovboy ortaya çıkıp "Miss Lucy, minik ayakkabılarınızı tamiratını[3] ayarlamak konusunda yeterince iyi olmadığımı biliyorum," gibi şeyler söylüyordu. Çeşninin hindiyle beraber servis edilen şey olduğunu pekala biliyordum ve kovboyun başka bir şey ima etmesini hiç takdir etmedim.

Yazar, Dracula'nın gücü ve sınırlılıklarıyla ilgili kafasını netleştirememiş gibiydi; gündüz vakti tabutundan çıkma riskini alacağı durumlar olup olmadığı ya da haç takan birine zarar verip veremeyeceği, tüm hayvanları mı yoksa bazı hayvanları mı kontrol edebildiği, ısırdığı herkesin otomatik olarak vampir olup olmadığı...

Van Helsing her şeyi açıklığa kavuşturmak için Amsterdam'da ortaya çıktı: "Dolayısıyla kendi sınırları dahilinde istediğini yapabilir; dünya-evinde, tabut-evinde, cehennem-evinde olduğu zamanlarda... Fakat diğer zamanlarda, ancak vakti geldiğinde dönüşebilir." Bu üslupla konuşan bir Hollandalıyla hiç karşılaşmıştım. Hep inanılmaz bir İngilizceyle konuşurlardı.

Yazarın biyografisine geçtim. "Matematik öğrencisi olan Stoker, aynı zamanda Felsefe Cemiyeti'nde aktif bir konuşmacıydı," yazıyordu. Bir matematikçinin bu kadar içsel tutarsızlıklarla dolu bir dünya yaratması tuhaftı bence.

3 "Çeşni" anlamındaki "fixin's" kelimesi kovboyun aksanı dolayısıyla "tamir, teçhizat" anlamındaki "fixing" kelimesinin yerine kullanılmıştır.

Öğleden sonra nereye gittiğini görmek için rastgele bir tramvaya bindim. Tramvay, Peter'ın büyükannesinin apartmanından geçti ve aşina olmadığım, müstakil evlerin giderek çoğaldığı bir sokağa saptı. Her durakta birkaç kişi indi ve kimse binmedi. Kısa süre sonra yaşlılardan başka kimse kalmamıştı. Tel örgü çitlerin sayısı yavaş yavaş tahta çitlerin sayısı geçti, rayların altındaki kum yerini çakıla bıraktı. Beş dakika sonra yaşlılar bile indi, sızmış ya da ölmüş olan bir adam hariç kimse kalmamıştı.

Tel örgüden bir çitin önündeki dar, iki yanı ağaçlarla sıralanmış yolda indim. Çitin öteki tarafından kafasını çıkarmış bir doberman havlamaya başladı. Levhada HARAPÓS KUTYA yazıyordu. Sözlüğe baktım. "Isıran köpek" demekti.

Sokaktaki hemen her evde ISIRAN KÖPEK levhası ve bunu desteklemek için bir köpek vardı. Sokak boyunca ilerledim. Havlama sesi hiç kesilmedi. Sadece iki insan gördüm, katlanır sandalyelerinde oturan yaşlı kadınlar. Yaklaşırken bana doğru çevirdiler kafalarını. "İyi günler," dedim geçerken, "İyi günler," dediler. Omzumun üstünden baktığımda hâlâ beni izliyorlardı.

Tramvayla geri döndüm ve bir telefon kulübesine varıncaya kadar dümdüz yürüdüm. Kulübenin etrafı sarının her bir farklı tonunda boyanmış binalarla çevriliydi. Van Gogh'lu telefon defterimi çıkardım ve Ivan'ı aramayı düşündüm. Onun yerine Belgrad'taki Svetlana'yı aradım. Bojana Teyze cevapladı. Svetlana'nın İtalya'dan sabah döndüğünü ve hâlâ uyuduğu söyledi.

"O çocuk yordu onu sanırım," dedi. "Seni kaçırdığına üzülecek. Sana ulaşabileceği bir numara var mı?"

Öyle bir numara yoktu.

Saatime baktım, New York'ta çoktan sabah olmuştu. Annem ikinci çalışta açtı telefonu. "Evet?" dedi soğukça.

"Benim. Selin."

Sessizlik oldu. "Selin, canım! Neredesin? Sesin yan odadaymışsın gibi geliyor."

"Hâlâ Budapeşte'deyim," dedim. "Bağlantı iyi."

"Otelden mi arıyorsun?"

"Hayır, ankesörlü telefondan. Sokaktaki bir telefon işte."

"Yanında biri var mı?"

"Hayır."

"Sokakta tek başına mısın? Saat kaç?"

"Güpegündüz. Öğleden sonra üç."

"Ya, tamam." İç çekti. "İnanamıyorum. Dünyanın diğer ucundaki bir sokaktaki ankesörlü telefonda olduğuna inanamıyorum." Sokağın nasıl olduğunu sordu. Sarı binalardan bahsettim ona. Çiçekçide begonyalar olduğunu söyledim.

"Ne güzelmiş," dedi. Ivan'ı sordu. Annesiyle tanıştığımı söyledim.

"Annesi mi varmış? İnanamıyorum. Nasıl biriydi?"

"Tatlıydı," dedim. "Bana bir kitap verdi."

"Nasıl bir kitap?"

"Macaristan'la ilgili bir kitap. Buradaki herkes Macarlığa takmış durumda."

Hastanedeki ve Transilvanya'daki kardeşler dışında herkesle tanıştığımı anlattım.

Annem ofladı. "Seninle evlenmek isteyecek," dedi. "Çok endişeliyim. Erkeklerin kız kardeşleriyle tanışmanı istemeleri bu anlama gelir."

"Endişelenme, kimse benimle evlenmek istemiyor," dedim. Ama minik bir titreme hissettim.

Akşam *Rigoletto*'yu izlemek için opera binasına gittik. İtibarı lekelenmiş ve öldürülmüş fakir bir kız hakkındaymış meğer *Rigoletto*. Babası için çok üzücüydü güya.

Pansiyona gece yarısı döndük. Lobideki televizyon açıktı. Yakında Olimpiyatlar başlayacaktı. Sabah erkenden köylere gitmek üzere ayrılacaktık buradan.

Valizlerimizi topladıktan sonra, Dawn günlüğüne yazacağını söyledi. Üç halkalı bir klasör, bir yığın bilet, broşür, makas ve yapıştırıcı çıkardı. Ben de defterimi çıkardım. Bir yerlerde saat iki çanı çaldı. Dawn saatin yedi olduğu Texas'taki ailesini ara-

maya karar verdi. Ben de Ivan'ı aramayı düşündüm, onun ailesinin evinde saat ikiydi.

Eşikte durakladı Dawn. "Bak, sana bir not var burada!" Katlanmış bir kâğıdı uzattı bana, mililitre cinsinden cevapların olduğu bir çalışma kâğıdı. Kovács Csaba hepsini doğru yapmıştı. Kâğıdı çevirdim. *Sevgili Selin*, diyordu. *Seni kaçırma silsilesinin sonuncusudur belki bu. Eve dönüyorum artık. Bütün gün seni bulmaya çalıştım. İstersen gece geç saate kadar arayabilirsin. Iván.*

Dawn'ın arkasından kapandı kapı. Lobiye inen merdivenleri, karanlıktaki paralı telefonları, başparmağıma değen bozuklukları, Ivan'ın sesini hayal ettim. Onun söylemeyi düşündüğü her neyse, dinlerken sadece küçük gecikmelerle ne söyleyeceğimi düşünebilmeyi... Sonra Amerika'dakinden daha tiz olan çevirme sesi tekrar –o hep oradaydı, deniz kabuğundaki dalga sesi gibi– ve göğsümdeki o boş, sersem hissi, aynı şimdiki gibi, ama daha kötüsü...

Aynı zamanda şu o kadar kesindi ki benim için: Bir gün onun sesini duymayı çok isteyecek ama duyamayacaktım, onu aramamı istediği zamanı düşünecektim ve bir ölüyle konuşma daveti kadar akıl almaz görünecekti bu.

Dawn geldi içeri ve telefonların bozuk olduğunu söyledi. Yanlış metal parayı kullandığından emindim.

Kapı çaldı. Peter'dı gelen, elinde bir kütüphane poşeti vardı; ISLAK BİR KİTAP ÖLÜ BİR ÖRDEK DEĞİLDİR yazanlardan. Büyükannesinin evinin anahtarını unutmuş, kapıda kalmıştı ve kalacak bir yere ihtiyacı varmış. Bizim odamızda fazladan bir yatak olduğunu hatırlamış. "Sorun olur mu?" diye sordu.

"Tabii ki olmaz," dedi Dawn.

Peter bana baktı. "Kalabilirsin," dedim.

Peter'ın poşetinde diş fırçası varmış meğer, ki bu kapıda kalma hikâyesini hiç desteklemiyordu. Ama burada olduğu için memnundum. Ivan'ın arkadaşı olmasına rağmen, tüm bu kesinliğin ve ıstırabın gerçek olmadığı bir dünyayı temsil ediyordu.

Temmuz

Birileri bir yerlerde bir poşetten çiğ sarımsak yiyordu. Kendimize ait kompartımanımız vardı. Pencere camında yağmur taneleri duruyordu. Arada bir en hızlı olan damla gizlenemeyen gözyaşı gibi aşağı süzülüyordu. Yeniden hareket etmeye başlamıştı tren. Damlalar katılaştı ve cam boyunca bilinmeyen bir sürecin grafiği gibi tırtıklı çizgiler çizmeye başladı.

Herkes uyuyordu. Peter normalden daha küçük görünüyordu, kendisinin oyuncak bebeği gibiydi, ama Andrea'nın kafası Peter'ın omzundaydı ve gerçek boyutlarında görünüyordu. Cheryl dimdik oturarak uyuyordu, solgun elleri koltuk altlarındaydı ve göz kapakları kımıldıyordu. Her yerde rahat edebilme yeteneği olan Vivie ceketini yastık yapmış, cama doğru kıvrılmıştı. Dawn'ın başı omzumun giderek daha yakınına doğru inip kalkıyordu, sonunda giderek ağırlaşan başını omzuma dayadı. Tren yeraltına girdi. Gözlerimi kapattım.

İkinci tren daha kalabalıktı ve insanlık hali gibi kokuyordu. Bir adam alkol dolu bir alışveriş arabasıyla koridorda bir aşağı bir yukarı yürüyordu yalpalayarak. Sabahın sekiziydi daha, ama hem şişeyle hem bardakla hareketli bir iş yürütüyordu adam.

Bardak, ip ve koli bandıyla arabaya bağlanmış lekeli bir su bardağıydı. Eşitsiz esneme yapmış raylardan geçtiğimizde adam ve arabası kompartımanlardan birinde alabora oldu, şarapları kırıldı ve koku buketine yeni kokular eklendi.

Camdan dışarı, sarı kiliselerden ve günebakan tarlalarından oluşan şeritlere baktım; kendimi köylerde ortaya çıkabilecek farklı senaryolara hazırlamaya çalışıyordum. Örneğin boynuz takmış bir çocuk üzerime doğru koşarsa ne yapardım? Bayağı düşündüm, ama cevap bulamadım.

Merkez köyün belediye başkanı bizi istasyondan aldı ve belediye binasına götürdü. Konferans odasındaki posterler kırsal Macaristan hayatının farklı yanlarını yansıtıyordu: ortaçağ kalesi, asma çardağı, öküz pişiren bir adam. Başkan bir konuşma yaptı ve Peter konuşmayı çevirdi. Dilimizi ve kültürümüzü paylaşmaya geldiğimiz için teşekkür etti, karşılığında bizim de bir şeyler almamızı umduğunu söyledi. Ardından aramızdan birinin HTML bilip bilmediğini sordu, köye bir web sayfası lazımmış. Owen HTML biliyormuş. Başkan onun elini sıktı ve kendi evinde kalacağını söyledi.

Başkanın oğlu Béla bize etrafı gösterdi. Boynunun çevresinde parlak sarı kulaklıklar vardı, kablo kabarık ceketinin içinde kayboluyordu. Vivie ne dinlediğini sorduğunda cebinden bir Sports Discman çıkardı ve elden ele gezdirdi. Böylece hepimiz Macar rap müziğini dinleyebildik. Belli belirsiz bir tıslama sesi vardı ve sonra birkaç oğlan mükemmel bir netlikte Macarca bağırıyorlardı. Kulağımızın içine içine bağırıyorlardı.

Béla'yı pembe tahta evleri, mısır ve günebakan ekili arsaları geçip, on ikinci yüzyıl kilisesine doğru çamurlu bir yolda takip ettik. Kilise kilitliydi. Arkada, mezarlığın yanında bir kulübe vardı; önündeki tabelada BEKÇİ, SZEKERES JÁNOS yazıyordu. Béla kapıya ve camlara vurdu, Szekeres János gözlerini ovuşturarak ortaya çıktı. Kiliseyi açtıktan sonra dinin gerekleri ve Cain'le Abel hakkında bir saatlik bir konuşma yaptı.

Büyük bir kralın bedenin bir kısmı mahzende gömülü olabi-

lirmiş. Aslında Budapeşte'de gömülüymüş kral, sonra aziz ilan edilmiş, ardından mezardan çıkarılıp parçalar halinde ülkenin her yerindeki kutsal emanet sandıklarına dağıtılmış. Kalıntıların kalıntıları yeniden gömülmüş. Osmanlı istilası sırasında tekrar kazmışlar ve parçaları korunması için bir yerlere göndermişler; belki de tam da bu mahzene, belki de buraya değil; bekçi kanıtların eksi ve artılarını özenle ölçüp tartıyordu. Her halükarda şu anda burada bir şey yoktu. Osmanlılar gittikten sonra hepsi Budapeşte'ye gönderilmişti. Mahzenin karanlık ve kasvetli olacağını sanmıştım ama sarı kubbeli tavanı ve kemerleriyle renksiz ve aydınlıktı. Belki ölüm de böyle olurdu.

Folklor müzesini ziyaret ettik. Jònas oradaydı yine, bıktırıcı bir rüya gibi, pamuğu ipliğe çevirmenin farklı yöntemlerini anlatıyordu. Müzenin arka odasında bir kadın domuz pirzolası ikram etti bize. Daha önce hiç domuz pirzolası yememiştim. Ailem çok nadir domuz yerdi. Türkiye'de hemen hemen hiç kimse yemezdi, ateistler bile. İlk başta gözlerimden yaşlar geldi ve yutmak için çok çaba harcadım. Ama sonunda başka herhangi bir şeyi yemek gibi bir şeye dönüştü bu.

Herkes Béla'ya sorular soruyordu. Ergen bir Macar oğlanla nasıl konuşulacağını öğrenmek için dikkatle dinledim,. İşe yarar bir şey öğrenmedim. Bir noktada Owen, Béla'ya hiç Budapeşte'ye gidip gitmediğini sordu. Trenle iki saatlik bir yoldu bu.

"Budapeşte'ye?" diye tekrarladı Béla.

"Biz oradan yeni geldik," dedi Owen.

"Bazen arkadaşlarımla hafta sonları Pest'e gideriz," dedi Béla. Owen'a gizlemediği bir hayranlıkla baktı ve kardeş olacaklarını söyledi.

Vivie yavaş yediği için özür dilediğinde, Béla yavaş yemenin iyi olduğunu söyledi: "Eğer yavaş yersen, yemeği hissedebilirsin."

"Yemeği *hissetmezsin*," dedi Owen. "*Tadarsın*."

"Evet," dedi Béla. "Ama ben hissetmekten *fazlasını* kastediyorum."

"Ondan *keyif* alırsın," diye önerdi Daniel." Eğer yavaş yersen yemekten *keyif* alırsın."

"Keyif alırsın," diye tekrar etti Béla.

"*Zevkle* yersin," dedi Owen. " *Tadını çıkarırsın.*"

"Mesih mi?"

"Mesih değil – *tadını çıkarmak.*[1] Bir şeyden keyif almak, ama yavaş yavaş."

"Bu kelimeyi bilmiyorum," dedi Béla parlayan gözlerle.

Fark ettim ki "Yemeği hissedebilirsin," diyen birini asla düzeltmezdim ben. İşte bu yüzden Owen'ın "tadını çıkarmak" diyen öğrencileri, benimse "Kaat blanko" diyen öğrencilerim oluyordu.

Öğle yemeğinden sonra konferans odasına döndük. Her köyden temsilciler yeni İngilizce öğretmenlerini almaya gelmişti. İlk olarak yorgun görünen bir doktor, Sandy'i boynuzla delmeye çalışan oğlanın köyünden gelmişti. "Atletik bir oğlana ihtiyacımız var," dedi. Frank gitti boynuz köyüne.

Diğer tüm köy temsilcileri İngilizce öğretmeniydi, hepsi kadındı. İlk Cheryl'e yaklaştılar, ama Cheryl hemen başıyla reddedip hiç İngilizce konuşmayan bir aile bekleyeceğini söyledi.

Owen'la Frank'ten sonra, Dawn ve Vivie seçildi, ardından Daniel. Böylece Cheryl ve ben kalmıştık. Tek bir köy temsilcisi kalmıştı geriye, kat kat saçları olan, kibar bir kadın.

"Merhaba, ben Margit, Kál'den İngilizce öğretmeni," dedi Cheryl'e. "Sanırım sen Cheryl'sin."

Başıyla onayladı Cheryl. "Ama İngilizce konuşulmayan bir aile için bekliyorum," dedi.

"Aa, peki, bu garip oldu, çünkü ben İngilizce öğretmeniyim." Margit gülümsedi bana. " O halde benimle gelecek olan sensin?"

"Başka bir aile bekliyor muyuz?" diye sordu Peter başkana.

"Apafalva'dan kimse yok." Başkan saatine göz attı. "Beklemeliyiz."

"Dağlara yakın olan Apafalva mı?" diye soruyordu Cheryl biz odadan çıkarken.

---

1 "Tadını çıkarmak" anlamına gelen "savor" kelimesi ile "mesih" anlamındaki "savior" arasındaki benzerliğe gönderme yapıyor yazar.

"Zavallı Cheryl," dedi Margit, ben valizimi onun Ford Fiesta'sına doğru çekerken. "Onu burada bırakmak hoşuma gitmedi. Neden İngilizce konuşamayan bir aile konusunda bu kadar hassas, anlamadım."

"Macarca öğrenmeyi çok istiyor. Eğer kimse İngilizce bilmezse daha iyi öğreneceğini düşünüyor."

"Yazık, öyle bir aile bulabileceğini sanmıyorum. Anlarsın ya, İngilizce bilmeyen bir aile Amerikalı bir öğrenciyi ağırlama konusunda çekingen olur. Rahat etmenizi istiyoruz."

"Cheryl'in rahatlık konusunda alışılmadık fikirleri var," dedim.

"Arkadaşın Peter'ın da alışılmadık fikirleri var sanırım. Sizi sabahın altısında Pest'ten bir trene koyduğu doğru mu?"

"Yani, aslında altı buçuk gibiydi."

"Bu alışılmadık ve anlaması zor, çünkü daha geç olan bir sürü tren var. Bütün sabah ne yaptınız burada?"

"Çevreyi gezdik."

"Bak şimdi, bu da ilginç. Sabahın altı buçuğundan Budapeşte'den Feldebró'ya çevreyi gezmek için geldiniz."

"Mahzen mezarı görmemizi istedi Peter sanırım."

"Aa, anladım. Mahzen ilginç tabi. Çok eski. Sen ilginç buldun mu?"

"Çok ilginç," dedim. " Sadece orada biraz fazla kaldık bence.

Mahzende ne kadar kaldığımızı sordu. Söylediğimde gülmekten ölecekti neredeyse. "Sabahın altı buçuğunda Budapeşte'den bir mahzende bir saatten fazla oturmak için geldiniz! Şu haline bir baksana! Gözlerinin altı morarmış."

"Öyle mi?"

"Öyle. Annen olsa ne derdi? Sana işkence ediyoruz sanırdı."

"Ah hayır, dayanıklılığımı arttırdığımı düşünürdü."

"Dayanıklılık! Mahzende iki saat!"

Taşra otoyolundan bir toprak yola döndü Margit. Telefon ve elektrik direkleri alışılmadık derecede uzun görünüyordu, belki de evler çok küçük olduğundan böyle hissediyordum. Evler koyu kırmızı çatılı, beyaz sıvalı küçük kutulardı. Küçük arsalar uzun, yapraklı ağaçların büyütülmesine ayrılmıştı. Ara-

bayla yaklaştıkça bitkiler kaotik bir ağaçlık gibi görünüyordu, ama belirli bir açıdan kendilerini özenle sıraya koymuşlardı. Bir an için her yeri görebiliyordunuz, bir sonraki eve kadar net biçimde, tümü kaosun içinde tekrar kaybolmadan hemen önce...

Margit ve ailesiyle sadece programın ilk haftasında kalacaktım. Bir İngilizce öğretmeninin onlarla yaşamasını isteyen o kadar çok kişi vardı ki... Köyde üç farklı aileyle birlikte yaşayacaktım. Neredeyse dört hafta ders verecektim ve bir haftayı çocuklarla Szentendre yakınlarında bir kampta geçirecektim.

Margit'in ailesi kocası Gyula'dan, çocukları Nóra, Feri ve Barka adlı bir köpekten oluşuyordu. Bir sürü kedi de vardı, ama içeri girmelerine izin verilmiyordu. Nóra onlara yalnızca kendisinin bildiği isimler vermişti. Margit'in fiziksel görünüşü, aşina olduğum bir görünüştü, ama Gyula daha önce gördüğüm kimseye benzemiyordu. Adaleli, yanık tenli, altın sarısı bıyıklıydı. Kot şortunun içine soktuğu uzun kollu ekose bir gömlek giymiş ve siperlikli mavi bir şapka takmıştı. *"Wilkommen!"* dedi, valizimi bagajdan çıkarıp merdivenlerden yukarı taşırken.

Evin ikinci katı kısa bir süre önce çıkılmıştı, ön odanın duvarları hâlâ tahta kirişler ve pembe yalıtım köpükleriyle çevriliydi, pencere çerçevesine plastik bir örtü bantlanmıştı. Ama arka oda bitmişti ve güzeldi. sarı bir halı, yeşil bir kanepe, altın başakla dolu bir vazonun durduğu üstü camlı bir masa ve köşede duran, öfkeli öfkeli bakan bir doldurulmuş gelincik vardı. Margit gelinciği gördüğünde, gerginleşti ve kendisini uzun uzun yanıtlayan Gyula'ya bir şeyler söyledi.

"Kocam odanın boş olduğunu ve küçük bir gelincikten hoşlanabileceğini düşünmüş," dedi Margit bana dönerek. "Aşağıya indirebiliriz. Aldırmaz." Kimin aldırmayacağı net değildi benim için; kocası mı gelincik mi. Her durumda benim için net olan bir şey vardı: Eğer gerçekten yazar olmak istiyorsan, gelinciği geri göndermezdin.

"Uyanınca korkmayacağından emin misin?" diye sordu

Margit.

"Hayır," dedim.

Uyandığımda korktum.

Jilet keskinliğindeki salatalık dilimleri buz gibi salata sosunun içinde yüzüyordu. Pancarlar önceden sahip olduğum hiçbir fikre tekabül etmiyordu. Yemeğin ortasında Gyula ön kapıya gitti, kilerde tuttukları bir tür ev şarabıyla dolu 1,5 litrelik kola şişesiyle döndü. Üç ağır su bardağını doldurdu ve birini kaldırdı, Margit ne söylediğini tercüme etti: Bu evi kendi evim olarak düşünmemi ve eğer gecenin bir yarısı aç uyanırsam, ne bulursam onunla keyfime bakmam gerektiğini.

Margit'in konuşma tarzı bana Ivan'ınkini hatırlatıyordu: adımı söyleme şekli, hangi dilleri konuştuğum ve başka hangi ülkelere gittiğim gibi sorular. Margit, Paris ve Viyana'ya, bir de adı Leningrad'ken Petersburg'a gitmişti. Sovyet döneminde on iki yıl Rusça okumuştu, ama her şeyi unutmuştu. "Ne yazık," dedi. "Çok güzel bir dil halbuki."

İki yılda bir, bir grup öğrencisiyle Londra'ya seyahat edermiş. Son gezilerinde her gün yağmur yağmış ve tüm bir öğleden sonrayı onun odasında viski içerek geçirmişler. Barda içememişler, çünkü öğrencilerin çoğu on sekizinde değilmiş. Margit'e göre tuhaftı bu, Macaristan'a alkol içme yaşı diye bir şey yoktu; barda ya da odasında öğrenciler onun sorumluluğunda değil miydi? Londra'daki viskiler çok iyiymiş.

Macaristan'da yeni yayınlanmaya başlanan *ER* dizisiyle ilgili ne düşündüğümü sordu. *Dallas*'tan daha az aptalca olduğunu düşünüyormuş kendisi.

Yemekten sonra tarlaları kontrol etme vakti gelmişti. Tüm aile arabaya doluştu. Gyula bagajı açınca Barka hemen zıplayıp uzanıverdi; hep orada gidiyor gibiydi. Margit çocuklarla arkaya geçti. Ben de öne oturup emniyet kemerini taktım. Gyula bağırmaya ve kollarını sallamaya başladı.

"Şoförlüğüne güvenmeni söylüyor," dedi Margit gülerek, "İyi bir şofördür, zaten uzağa gitmiyoruz."

Emniyet kemerini çıkardım hemen. Daha çok şamata oldu. "Hayır, hayır," dedi Margit, "kemerini tak da güvende hisset." Kemer takmanın güvenliğe dair bir yargı olmadığını, otomatik olduğunu, geldiğim ülkede kemer takmamanın yasak olduğunu söyledim. Bunu da çok komik buldular. "Tarlalara giderken bir polis bizi yakalarsa seni hapse atabilir!"

Birkaç dakikalık sürüş mesafesindeydi tarlalar. Bagajdan bir tüfek çıkarıp mısırların arasında kayboldu Gyula. Dişi bir korkuluk uzun bir kazığın tepesinde tembel tembel oturuyordu, elbisesi rüzgârda savruluyordu. Margit'in kendi eski elbisesiymiş. "Küçüldüğünden Nóra'yla korkuluk yaptık. Nedense ona kedi suratı yaptı Nóra." Gerçekten de minik bir kedi burnu ve bıyıkları vardı korkuluğun.

"Kuşları korkutması lazım bunun," dedim.

"Ne yazık ki bizim kuşlar çok cesur." Tarlada gezindik, Margit farklı ekinleri gösterdi: tütün, buğday, nohut, karpuz, kavun, haşhaş, üzüm, kiraz, elma.

Eve dönünce Margit çocukları yatırdı ve kendisinin yaptığı bir elmalı kek çıkardı ortaya. Gyula masaya bir şişe viski yerleştirdi. Çocuklar olmadan kek yemeye utanıyordum. Ne düşündüğümü tahmin etmiş gibi görünen Margit, Feri'nin kek sevmediğini, Nóra'nın da daha yedi yaşında olduğu için şekeri azaltması gerektiğini söyledi. Herhangi bir şeyden istediği kadar alabiliyor muydu kimse?

Gyula viskileri koyarken "Şimdi," dedi Margit, "kendinden bahset bize."

"Ama bahsettim," dedim. "Benimle ilgili her şeyi biliyorsunuz zaten."

"Şimdi de uzun versiyonu anlatmalısın," dedi sandalyesine yaslanarak. "Vaktimiz bol. Bütün gece bizim."

Bunu söylemesi üzerimde güçlü bir etki yarattı. Bir an için, şimşek çakması gibi, görülmemiş olaylar silsilesinin önümde alabildiğine uzandığını ve tekrar karanlığa gömülmeden önce her yerde açığa çıktığını gördüm.

Üniversiteden sonra ne olmak istediğimi sordu Margit. Olmak istediğim şeyi anlattım ona. "Bizimle ilgili bir roman yazacaksın," diye haykırdı.

"Belki bir gün," dedim.

Sevgilim olup olmadığını sorduğunda çok şaşırdım. Sevgilileri olan biri olmadığımın açık olduğunu sanıyordum. Olmadığını söylediğimde inanmış gibi görünmedi. "Belki de Macar bir sevgilin vardır diye düşünmüştüm," dedi, "Macaristan'a da bu yüzden geldiğini..."

"Hayır," dedim. "Neden öyle düşündüm?"

"Bilmem," dedi. "Öylesine."

Sekize çeyrek kala alarm çaldı. Neden kalkıp çocuklara İngilizce öğretmem gerektiğini ve hata yapıp yapmadığımı, yaptıysam nerede yaptığımı anlamak için bir süre daha yattım yatakta.

Nora küçük sırt çantasıyla masaya oturmuş, tereyağı ve reçelli ekmek yiyordu. Neden yaz boyunca İngilizce öğrenmek zorundaydı çocuklar? Margit bana bayağı sert bir *Nescafé* yapmıştı, hepimiz *Ford Fiesta*'ya bindik. Uyuyakaldım ve lastikler okul binasının arkasındaki çakılları çatırdayarak ezince uyandım ancak.

Sınıfta boynuz filan yoktu, aslına bakılırsa bir saksı eğrelti otundan başka silah olabilecek herhangi bir şey bulunmuyordu burada. Çocukların çizdiği birkaç resim ve bir Macaristan haritası vardı. U şeklinde dizilmiş üç uzun masada oturuyordu öğrenciler. Margit, en alçak masaya oturdu en küçük çocukla ve beklenti içerisinde gülümsedi. Kalacağını düşünmemiştim. Çok rahatladım.

Çocuklardan isimleriyle yaşlarını ve ne kadar zamandır İngilizce öğrendiklerini söylemelerini istedim. On beş yaşındaki Ádám üç yıldır ders alıyordu ve bayağı iyiydi – sizinle gerçekten konuşabilirdi. Aynı yaştaki Róbert hiç İngilizce öğrenmemişti. Nóra da dahil olmak üzere pek çok daha küçük çocuk da öyle. En küçükleri olan Miklós dört yaşındaydı ve hiçbir dili düzgün konuşamıyordu.

On yedi yaşındaki Katalin, beline kadar inen lepiska saçları ve kusursuz biçimde sade yüzüyle çok güzeldi. İnsan güzelliğinin alameti farikası sadeliği, her daim öylesine genç ve masum görünen simetri ve basitliği iken; neden "sade", "çirkin" için bir hüsnütabirdi ki. Güzelliğinin ona dair en önemli şeylerden biri olduğunu düşünmemek imkânsızdı – gerçek anlamda kim olduğuyla alakalı bir şeydi.

Miklós'un annesi Tünde, okulda çalışıyordu. Zayıftı, tiftik gibi saçları, büyük gözlüğü ve yalvaran gülümsemesiyle sınıfta sık sık oyalanır, dört yaşındaki bir oğlan için bile inanılmaz derecede ufak tefek olan Miklós'un etrafında dolanırdı. Çelimsiz, pembe tenli bu çocuk bebek bir sincaba benziyordu. Ona herhangi bir şey sorarsanız çekingenlik nöbetiyle sırasında büzülüyordu. Tünde kelimenin gerçek anlamıyla parmağıyla dürterdi onu ve ardından daha da eğilip bükülürdü. Ona bir sürü öğüt verirdi, hepsi yanlıştı, tüm sessiz *e*'leri telaffuz etmesi için özel bir sebatla ısrar ederdi. "One" ya da "five" demeyi başardığında Miklós, onu düzeltirdi. "O*h*-neh. *Fee*-veh."

"*Five*," dedim yüksek sesle.

"*Fee*-veh," diye tekrar etti dalkavukça bir gülümsemeyle.

"Bunu yapmasını engellemenin bir yolu var mı?" diye sordum Margit'e. Düşündü biraz. "Silgi getirmesini isteyebiliriz." Tahtada silgi yoktu, sadece tebeşire doymuş bir paçavra vardı. Kalan saatlerde ortadan kayboldu Tünde. Ertesi gün geldiğinde büyük, pembe, kalp şeklinde bir sünger ve bir leğen suyla öğretmenler masasında oturuyordu. Ona her baktığımda sular damlayan kalbi havaya kaldırıyordu. Oğluna "*Fee*-neh"[2] demesi için baskı yapmaya devam etti. Kolay etkilenen Róbert'e "Nasılsın?" diye sorduğumda o da "fee-neh" ve "fee-veh" diyordu. Asla taraf tutmayan Nóra ise ikisinin ortasında bir şeyler geveliyordu. Miklós herhangi bir ses çıkardığında, ne olursa olsun, Nóra alkışlıyor ve oğlanın başını, omuzlarını okşuyordu.

Her gün öğlen ben ve annesi okulda müdür olan Róbert hariç herkes eve gidiyordu. Tomar halindeki haritalar ve projeksiyon perdeleriyle çevrili büyük tahta bir masanın olduğu geniş

2 İyi anlamındaki "Fine" kelimesinin yanlış telaffuzu.

malzeme odasına gidiyorduk Róbert'la. Beyaz önlüğü ve aşçı şapkasıyla okul aşçısı Vilmos tarafından özenle hazırlanmış öğle yemeği servis ediliyordu bize. Önce çorba, sonra acılı tavuk, dana yahni, kızartılmış pirzola ya da lahana sarması ve en son olarak tatlı tabaklarına artistik bir biçimde sürülmüş meyve reçelleri. Bu yemeklere bağlılık, gayret ve çok az kelimeyle adardık kendimizi. Bazen nasıl olduğunu sorardım, o da "fee-neh" olduğunu söylerdi. Ardından o nasıl olduğumu sorardı, ben de *fine* olduğumu söylerdim. Başlarda her gün malzeme odasına girmek ve on beş yaşındaki bir oğlanla üç aşamalı bir yemek yemek tuhaf geldi. Ama kısa sürede normal düzenin bir parçası olarak görmeye başladım bunu.

Öğle arasından sonra Ádám'ı ve on beş yaşındaki diğer iki oğlanı özel bir bilgisayar okuluna giriş sınavı için çalıştırıyordum. Sabah seansından daha kolaydı, çünkü üç oğlan zaten pek çok şeyi biliyor ve çok çalışıyordu. Bir de Tünde sınıfta oturmadığından, sadece gümüş bir tepsiyle iki litrelik *Pepsi* ve bir bardak bırakmak için uğruyordu. Kendime bir bardak koyardım ve gerisini oğlanlara verirdim. Genelde sadece kibar yudumlar alırlardı ama bir gün tüm öğle aralarını futbol oynayarak geçirdiler. Ardından iki litrenin tamamını bir yudumda içtiler. Kola bedenlerinde kayboldu, hücreleri tarafından emildi.

O yazdan önce Beatles'a dair neredeyse hiçbir şey bilmiyordum. Bir mop-top[3] olmanın neden önemli olduğunu ya da mop-top'un ne olduğunu bilmiyordum. Ne zaman insanların onlardan bahsettiğini duysam duymazdan geliverirdim. Asla kötü bir sonucu olmadı. Tüm hayatım boyunca böyle devam edebileceğimi düşünüyordum. Ama Beatles kaçamayacağınız şeylerden biriymiş meğer; alkol ve ölüm gibi. "Çocuklara birkaç Beatles şarkısı öğretmek eğlenceli olmaz mıydı?" diye sordu Margit daha ilk günden. Hiç bilmediğimi söylediğimde, sınıftaki kızlardan biri bana en iyi şarkılar derlemesini ödünç

3 Beatles üyelerine has dağınık, yuvarlak biçimli saç kesimi.

verdi: üstündeki kâğıda şarkı isimleri tükenmez kalemle dikkatlice yazılmış doksan dakikalık iki Maxwell kaseti.

Beatles'tan rahatsız oluyordum; kaygısız, uyum içerisindeki masum şakımalarıyla, bunun temelinde yatıyor gibi görünen kinik dünya görüşünü hesaplama arasındaki çelişkiden. Her zaman o kızı memnun ediyorlardı, Beatles onları kendisine yolu göstermek zorunda bıraktığı için kıza darılıyor, çetelesini tutuyordu ve karşılığında memnun olmayı bekliyorlardı. Ona bir şeyler almak için nasıl köpek gibi çalıştıklarından bahsedip duruyorlardı ve karşılığında kız onlara her şeyi vermek zorundaydı. Ya vermediyse? Ya nasıl vereceğini bilmiyorsa?

"Seventeen" ürkütücüydü, "Ve görünüşü yaşının ötesindeydi," diye gitmesini beklediğim ama onun yerine "Ve görünüşü adamının ötesindeydi" diye devam eden ya da bana öyle gelen dize yüzünden. Kızla adam arasındaki adaletsizlik beni ağır yaralamıştı; kızı Beatles karşısında kırılgan hale getirme şekli, kendisinin çok altındaki biriyle gittiği için çoktan yenilmiş ve aşağılanmış, enayi yerine konmuş olduğunun ifade edilmesine rağmen. Aynı zamanda daha on yedi yaşında ve çoktan bir sevgilisi olduğu gerçeği; gençliğin benim için, birine arabamı sürdürmekten aciz olduğum için ya da Beatles'ın bilmek istedikleri şeyleri söylemesiyle ilgili, tarif ettikleri duyguların kendi içlerinde veya başka birinde uyanmasıyla ilgili, Ivan'ın sevgilisi için haftada sekiz gün mutlaka hissettiği duygular bir bahane olamayacağı anlamına gelirdi.

Margit, eski öğrencisi Judit'i ziyarete götürdü beni. O da Margit kadar iyi İngilizce konuşuyordu, ama ders almak için ısrar etti. "Judit çok zeki bir kızdır," dedi Margit tedirgin bir şekilde. "Çok fazla okudu; İngilizcede, Almancada, pek çok dilde. Benim için fazla ileri seviyede. Ona anlatacak bir şeyim kalmadı artık."

"Bu bir başarı hikâyesi," dedim. Annem olsa böyle derdi.

"Evet," dedi Margit tereddütle. "Öğrenmek için gerçek bir iştahı var. Seninle konuşmaktan hoşlanacak. Ama ben kalmayacağım."

Ailesinin evini tren raylarından ayıran boş araziye bakan pencerenin yanındaki kanepede kitap okurken bulduk Judit'i. Her yerde kitaplar vardı – kanepenin önündeki sehpada yığılıydı, televizyonun üstünde, pencerenin cumbasında, kanepeyle duvar arasındaki zeminde.

İçeri girdiğimizde ayağa kalktı Judit. Benden uzundu, 1,80'nin üzerindeydi, tüm vücudunu gizleyen ama inanılmaz incelikteki el ve ayak bileklerini açıkta bırakan bol bir eşofman takımı vardı üstünde. Dikkat çekici gözleri –pembe kenarlı, gri, neredeyse titreyen– kalın gözlüğüyle büyümüştü.

Judit'in oldukça sıradan görünen ve kızına, kızı o kadar da sıradan olmamasına rağmen çok benzeyen annesi, tepsiyle limonata getirdi. Judit birkaç kitabı kenara çekti, okumakta olduğu da dahil olmak üzere: *Floss Nehri'ndeki Değirmen.*

"Güzel mi?" diye sordum.

"Evet, ilginç. Ama çok fazla kelimeye sözlükten bakmam gerekiyor." Çarpıcı şekilde uzun ve ince eliyle bir bardak limonata aldı.

"Okul için mi okuyorsun?"

"Kısmen. Senin anlayacağın, programı baharda bıraktım."

Judit çocukluk hayali pilot olmak olduğu için bir uçuş akademisinde okuyordu. Ancak bu imkânsızdı, belirtilen boydan bir santimetre fazla uzundu – bir erkek için bile çok uzundu. Bir sempati ifadesi yaptım. Devasa, ıslak gözlerini bana çevirdi. "Kokpitler böyle dizayn edilmiş," dedi.

"Bu yüzden mi bıraktın programı?"

"Hayır. Pilot eğitim programında değildim. Hava trafik kontrolörü olacaktım."

"Bu... Eğlenceli miydi?"

"Eğlence mi?" Hafiften yüzü asıldı. "Görüş mesafem yüzünden bıraktım. Her birkaç yılda bir ameliyat olmam gerekiyor. Geçen kış ameliyat olduğum için, gözlüğümle bile görüş mesafesi testini geçmek benim için çok zor."

Durumu benimkinden çok farklı ve çok daha zor olan birine ne denirdi acaba. İnsanların İngiliz romanlarında savaş trajedilerinden bahsederken söylediği "uğursuzluk" ifadesi geldi aklı-

ma. "Talihsizlik," dedim yüksek sesle.

"Öyle bakmıyorum," dedi Judit. "Mezun olup trafik kontrolörü olduktan sonra siste göremediğim için bir uçağın çarpmasına neden olmaktansa şimdi bırakmam daha iyi." Anlamıştım bunu, bu gözle bakıldığında her şeyin en hayırlısı olmuştu. "Sonbaharda," diye devam etti, "amcamın ithalat-ihracat işinde çalışmaya başlayacağım. Konuşabildiğim diller o zaman işime yarayacak." İngilizceye ek olarak Fransızca ve Almanca da biliyor, İtalyanca öğreniyordu.

"Macaristan'dan başka Avrupa ülkesine gittin mi?" diye sordu.

Her yıl ailemi görmeye Türkiye'ye gittiğimi ve daha yeni Paris'te olduğumu söyledim.

"Orada da mı ailen var?"

"Hayır, arkadaşımla gittim."

"Erkek arkadaşın mıydı?" diye sordu. İşte yine erkek arkadaşlar.

"Hayır," dedim. Svetlana'yı, Bill'le Robin'i anlattım. Konuştukça onu yabancılaştırıyormuşum gibi gelmeye başladı ve gerçekten de öyle olduğu ortaya çıktı. "Arkadaşının bu geziye neden çağrıldığını anlamıyorum," dedi. "Eğer benim sevgilim bir başkasıyla ilgilenseydi ya da bir başka kız sevgilimle ilgilenseydi bu kızı tatilimize asla davet etmezdim."

"Ama Svetlana'yla Robin arkadaşlar. Yıllardır, Bill'i tanımadan öncesinden arkadaşlar."

"Katılmıyorum. Eğer gerçek bir arkadaş olsaydı Paris'e gitmezdi ve sana böyle şeyler anlatmazdı." Bunu söylediğinde utandım ve nerede hata yaptığımı merak ettim. Paris'e gitmekte mi, yoksa hikâyeyi bilmekte mi ya da bunu bir başkasına anlatmakta mı?

Dışarıdan Gyula'nın arabasının sesi gelince rahatladım. Margit'in bir yerlerden çocukları alması gerekince o da beni almaya gelmişti.

Vardığımızda ev boştu. Yukarı doğru yöneldim, ama Gyula beni masaya yönlendirip bir sandalye çekti. Yine viskiyi getirdi.

"*Marlboro*?" diye ikram etti cebinden bir paket çıkararak. Ama bir yetişkinle sigara içme fikri fazla garipti, *Marlboro*'yu da viski gibi reddettim. Gyula düşünceli görünüyordu, dışarıdaki kulübeye gitti ve turuncu bir alet çantasıyla döndü. Üst bölümdeki tıka basa dolu tepsiyi kaldırdı. Düzenli bir şekilde bölmelere yerleştirilmiş askerî mühimmat, kurşun, fişek ve saçmalarla doluydular.

Bir sürü fişek çıkardı ve masaya dik olarak koydu. "Alman," dedi. "Amerikan – senin gibi." Burada kurşunların bile milliyeti vardı. Çek, Fin, Yugoslavya ve Çin kurşunları vardı. Kırmızı şeritli yuvarlak bir fişeğe hafifçe vurarak "Sovyet kurşunu," dedi Rusça.

Alman fişeklerinden birini tutarken Gyula aniden burnunu oynattı ve elleriyle acele acele hareketler yapmaya başladı. Sonra avuçlarıyla bacaklarını dövdü kanat gibi ses çıkaracak şekilde ve dişlerinin arasından hava üfledi, *ffff*. Sonunda anladım ki küçük Alman fişeği tavşanları ve sülünleri vurmak içinmiş.

Daha büyük bir Amerikan fişeği masada dururken Gyula gözlerini kapadı bir anlığına, sonra işaretparmaklarını yukarı bakacak şekilde şakaklarına yerleştirdi, gözlerini kocaman açtı ve kafasını bir yandan diğer yana hızla çevirmeye başladı. "*Özbak*," dedi. Meğer karacaymış.

Üçüncü bir fişek çıkardı. Diğer ikisinden çok farklıydı, pirinç kaplıydı, dolmakalemi andırıyordu. Bir an bana baktı Gyula. "*Mensch*," dedi kısık sesle. Sonra Macarca: "İnsan."

Bir av hikâyesi anlattı Gyula. Bir karaca, Barka, polis ve bir yüzleşmeyle havlama vardı içinde. Defalarca Barka dedi ve bir av köpeği olduğunu söyledi, ayaklarıyla nasıl işaret ettiğinin taklidini yaptı. Kutunun en alt bölmesinden birkaç kâğıt çıkardı. "*Biztosítás*," dedi. "Anladın mı? *Biztosítás*."

Biztosítás'ın ne olduğuna baktım. Sigorta demekmiş. Sözlüğüm olduğunu gördüğünde Gyula başka birkaç kelime daha söyledi: silah kaydı, avlanma lisansı ve silah izni. İki lisansa ihtiyacın olması en önemli nokta gibi görünüyordu; biri kendin, biri silah için.

"İki lisans," diye tekrarladım.

Başını salladı ve zeki olduğumu söyledi.

Ford Fiesta durdu dışarıda, çocuklar içeri koştu, Margit bir dakika sonra geldi arkalarından. "Ah sevgilim," dedi Margit, viski şişesini, açık alet kutusunu, lisans ve kurşun sırasını süzerek. "Burada bir ders olmuş gibi."

Ertesi öğleden sonra hem Margit, hem de Gyula meşgul olduğu için okul müdürü eve bıraktı beni. Vardığımızda Gyula pudra pembesi bir takım giymiş dışarı koşuyordu. Geçerken el salladı, otobüslerle ilgili bir şeyler bağırarak. Müdür onu da eve bırakmayı teklif etti ama anayoldan gelen yolu yarılamıştı bile. Gerçekten hızlı bir koşucuydu, takım giyerken bile. Sonradan öğrendim ki takım haftalık Almanca dersleri için ayrılıyormuş.

Günlerdir ilk defa kendimi yalnız buldum. Ne istersem yiyebileceğimi söylediklerini hatırlayıp kendime büyük bir dilim elmalı turta kestim ve *Dracula*'yı okurken yedim. Hiçbir şey dinlemeden, kafa sallamadan, gülümsemeden ya da kaşlarımla bir şeyler yapmadan yemek yemek inanılmazdı. Zoolojik Bahçeler'deki Kurt Bölümü'ne gitti Dracula. "Bu kurtlar bir şeye kızmış gibi görünüyorlar," diye gözlemledi durumu. Ertesi gün kafesin her yeri yamulmuştu ve gri kurt Berserker kayıptı. Dracula, geçici bir süre onun bedeninde yaşamıştı. Dracula, diğer insanlardan tamamen farklı bir tecrübe yaşamıştı hayvanat bahçesinde.

Birisi cam kapıyı çalıyordu. Ana kapı açıktı ve cam kapının arkasında küçük sarışın bir kız duruyordu.

"Merhaba," dedim.

"Merhaba," dedi. "Ben Reni. Gezintiye gideceğiz."

Kapıyı açtım. İçeri girdi ama oturmadı; sadece minik saatine göz attı, önü bozuk bir paradan daha büyük değildi. Kekle de ilgilenmiş gibi görünmüyordu. Gezintiye gideceğimizi söyleyip durdu sadece.

"Tamam," dedim. Kalkıp masayı toplamaya başladım.

"Şimdi gezintiye gideceğiz."

"Şimdi mi? Hemen mi yani?"

"Evet, tabii ki!" İki askısını da taktığı minik bir sırt çantası olduğunu fark ettim. Bir iç çekişi bastırdım. Macaristan giderek artan bir şekilde *Savaş ve Barış*'ı okumak gibi hissettiriyordu: her beş dakikada bir alışılmadık isimleri ve kendilerine özgü ifade tarzları olan yeni karakterler çıkıyordu, onlara bir süre dikkat kesilmeniz gerekiyordu, kitabın kalanı boyunca bir daha görmeyecek olsanız bile. Ivan'la konuşurdum onun yerine, duygusal ilgi, ama nedense karar verme noktasına gelmemiştim. Aynı zamanda bu gereğinden fazla olan karakterlerin hiç de alakalı olmadığını hissediyordum ama bir şekilde tam tersini de düşünüyordum. Ivan diğerleriyle arkadaş olmam gerektiğini söylediğinde dünyayla alakalı mühim bir şey söylüyormuş bana; hayatındaki belirleyici karakterin seni toprağa gömen değil; daha fazla insana yönlendiren olduğunu.

Evden çıkıp anayola varır varmaz Reni'nin yüzü aydınlandı.

"On dakika sonra, otobüs," dedi mutlulukla anayola ulaştığımızda. "Biz oturalım."

Ormana yüzümüzü dönüp asfaltın kenarına oturduk. Başını yana yatırdı ve güneşli gökyüzüne baktı. "Açık havaya bayılıyorum," dedi ve ekledi: "Margit'in evini sevmiyorum."

"Öyle mi?"

"Öyle. Çok hayvan."

"Barka'dan mı bahsediyorsun?"

"Hayır. Ölen hayvanlar, Margit'in kocasının, silahla. Avcılardan nefret ediyorum. Margit'in kocasıyla böyle konuşmuyorum tabii."

Otobüs geldi, konforlu koltukları ve renkli çamları olan bir yolcu otobüsüydü. Merdivenlerden çıktık ve ortaya yakın bir yere oturduk. Reni, Margit'in eski öğrencilerinden biri olduğunu söyledi – en kötüsüymüş. Ziraat mühendisliği okuyormuş şimdi ve bir sevgilisi varmış. Reni yirmi, sevgilisi ise sadece on altı yaşındaymış ama genelde bayağı olgun biriymiş. Sadece kavga ettikleri zaman on altı yaşında gibi davranıyormuş.

"Ne hakkındaydı kavga?" diye sordum.

"Bir sürü şey," dedi. "Pek sevimli biri değil."

"Değil mi?"

"Hiç değil."

Onu süzdüm – sevgilisinden haberdar olmak görünüşünü merak ettirmişti bana. Çene hizasındaki saçları, sade beyaz tişörtü ve tel çerçeveli gözlüğüyle hoş ve ciddi görünüyordu. Her yıl değişik ekin ekmekten bahsettik. Otobüs bizi Macaristan'ın ikinci büyük şehri olan Gyöngyös'te bıraktı. Bir saat içerisinde başka bir otobüs bizi dağlardaki Noel kalesine götürecekti (buranın Ladin ve köknar ormanı olduğu ortaya çıktı daha sonra. "Noel ağaçları," dedi Reni camdan dışarıyı göstererek). Bu süre içerisinde, Gyöngyös'te, Reni'nin en sevdiği yeri ziyaret edebilirdik, çok özel bir hayvanın da bulunduğu doğa tarihi müzesini. Hayvan büyüktü ve hayatta değildi.

"Hayalî mi demek istiyorsun? Tek boynuzlu atlar gibi?"

"Hayır hayır, çok eski. Kemiklere baksana."

"A, bir dinozor."

"Yok, dinozor değil."

"Macarcada ne deniyor buna?" Başta bana cevap verme konusunda isteksiz göründü ama sormaya devam ettim. Sonunda gözlerimin içine baktı ve yavaşça ama yüksek sesle, "*MAMUT*," dedi.

Öncesinde Macar soylularının ikamet ettiği uzun sarı bir malikânede yaşıyordu mamut. Tüm ışıklar kapalıydı. Tarihî siyah etekler ve beyaz önlükler içerisindeki yaşlı kadınlar tozlu bir pencerenin kenarında çarşaf katlıyorlardı. Biz içeri girince iki kadın çarşaflarını bir kenara koydu ve müze boyunca bizimle yürüdüler. Biri elinde elektrikli bir fenerle yolu gösteriyor ve ışıkları açıyordu, diğeri arkadan takip ediyor ve ışıkları tekrar kapatıyordu. Ara sıra, biri ya da diğeri önlüklerinin cebinde taşıdıkları Latince başlıklı monografilerden almamız için ısrar ediyordu. Reni geri çevirdi, önce kibarca ardından beni şaşırtan kızgın bir patlamayla. Gerçi kadın alınmış gibi görünmüyordu.

Gyöngyös bölgesinin jeolojik, petrolojik ve mineralojik tarihi üzerine uzun zaman harcamadık – belli ki Reni'yi bir neden-

le sinir ediyordu bunlar, hızla yürüyüp geçti. Ama eğrelti otlarına yaklaştıkça yüzü aydınlandı, böcek odasında transa geçti. "Doğaya *bayılıyorum*!" diye iç geçirdi antik bir bokböceğine bakarken. Tüm böceklerin Latince isimlerini biliyordu ve bana İngilizcelerini sordu. Sadece "uğurböceğini" biliyordum.

Omurgalılara geldik. "Ah, çok *sevimli*!" diye belirtti kirpiyle karşılaştığımızda. Kirpi şirindi gerçekten, Margit'in evindeki herhangi bir hayvandan daha az ölü ya da öldürülmüş olmamasına rağmen.

Işığı yakılmamış bir odanın loş eşiğinde beklerken kadın elektrikli feneri kaldırdı ve devasa, solgun, kemer şeklindeki kemiklerin parıltısını çıkartabildik. Sonra ışığı açtı ve işte mamut oradaydı; yükseltilmiş bir platformun üzerinde, yeşil kadife bir perdenin önünde duruyordu. Platformun tırabzanları olmadığından kıvrımlı, insan boyutundaki dişlerin tam altına yürüyebiliyordunuz. Et ya da kürk tarafından engellenmeyen kaburgaların her biri çok zarif görünüyordu – yüksek, kubbeli, mermer beyazı, en albenili köprü gibi. O Mahmut Bey, sizi hep beklemekte olduğumu biliyor olmalısınız, şimdi bile, onca yıldan sonra.

Köye dönüş yolunda otobüsten çok erken inip kendimizi bir restoran, bir benzin istasyonu ve KÁL - 6 KM. yazan bir tabelanın olduğu kavşakta bulduk. Yürümeyi teklif ettim ama Reni altı kilometrenin çok fazla olduğunu ve yorulacağımı söyledi.

"Bir fikrim var," dedi. "Erkek arkadaşımın telefonu."

"Erkek arkadaşının telefonu mu?"

"Sadece bir kilometre. Gel."

Otoyoldan ayrıldık, sonradan toprak yola dönen dar, asfalt bir yoldan aşağı yürüdük. Neredeyse yarım saat sonra ISIRAN KÖPEK levhalı turuncu ve kahverengi bir eve ulaştık. Reni kapıyı çaldı. Çirkin, yumruk yemiş suratlı siyah bir köpek kulübeden dışarı fırladı, bahçe boyunca hızlıca koşup kendini çite fırlattı salyasını akıtarak.

"Ah Milord!" Ellerini kapının arasından içeri soktu Reni ve

dişlerini kendisine geçirmekten aciz durumda bırakacak şekilde köpeğin kafasını kaptı. Köpek arka ayakları havada harman dövüyordu. "Çok tatlı bir köpektir Milord," dedi Reni. Bileğinden salya damlıyordu.

İçi çamaşır dolu plastik bir sepet taşıyan bir kadın çıktı dışarı, Reni'yi fark etti, kaşlarını çatıp geri içeri girdi.

"Sevgilimin annesi o," dedi. "Beni sevmez."

Başımı salladım.

"Ama çaresiz," diye devam etti Reni. "Oğlu seviyor beni. Şimdi onu çağıracak."

"Sevgilinin annesi telefonu kullanmamıza izin vermez mi?" diye sordum birkaç dakika sonra.

"Ya hayır!" dedi Reni. "Benim şey olduğumu düşünüyor... Çok kötü bir kız. İngilizcesini bilmiyorum." Kısık sesle hırıltılar çıkaran köpeğin kafasını tutuyordu hâlâ. Kapıyı çalıp telefonu *benim* kullanıp kullanamayacağımı sormayı teklif ettim, ama Reni annesinin çok şüpheci olduğunu ve benim de kötü olduğumu düşüneceğini söyledi.

Evin dışında on dakika dikildikten sonra, dışsal durumumuzda görebildiğim kadarıyla hiçbir değişiklik olmamasına rağmen Reni'nin ruh hali bir değişime maruz kaldı.

"Burada olduğumuzu biliyor sevgilim," dedi üst katın pencerelerine gözlerini kısarak bakarken. Reni köpeği serbest bıraktı, köpek isteri nöbetine tutulmuş gibiydi. Bir avuç dolusu çakılla pencereleri hedefledi. Çakıllardan biri Milord'a çarptı. Karakteriyle uyuşan bir tavırla hareket etti köpek. Reni kapının üstünden elini uzatıp sürgüyü içeriden açmaya başladı, ardından yan gözle Milord'un ağzından çıkan köpüğe baktı. "Laci! *Laci*!" diye seslendi bana dönerek. "Sen de seslen."

"Laci," diye bağırdım.

"*Daha fazla* ses yapmalıyız," dedi. "Aynı anda. Bir, iki, üç."

"LACI!" diye feryat ettik. "LACI!"

Veranda da görünen oğlan zeytuni teni, dolgun dudakları ve jöleli saçlarıyla on altıdan büyük görünüyordu. Yakası geniş beyaz fanilası göğüs kılı kümesinin içindeki altın haçı ortaya çıkarmıştı. Reni otobüsü ve telefonu anlattı. Kapıya gelmek

için hiçbir hamle yapmayan Laci verandanın parmaklıklarına yaslandı. Laci'nin annesi geldi yine. Reni'yle bağrıştılar. Ardından Laci bir şeyler söyledi ve anne içeri girdi. Reni'yle Laci biraz konuştu. Rahat duruşunu ya da tembel ses tonunu değiştirmedi Laci.

"Telefonu kullanamayacağımızı söylüyor." Reni'nin sesi titriyordu.

"Yakınlarda ankesörlü telefon var mı?" diye sordum. "Telefon kartım var." Margit'le gittiğimiz marketten almıştım, ama henüz kullanmamıştım.

"A! Telefon kartı!" diye haykırdı Reni ve Laci'ye bir şeyler söyledi. İç çekip evin içinde kayboldu Laci, sonra sallana sallana gelip çitin üstünden kartı uzattı Reni'ye.

"Senin kartını kullanamayız," dedi Reni bana. "Çünkü sen misafirsin!"

Beş dakika yukarı yürüdük ankesörlü telefona doğru. Reni, Margit'in numarasını çevirdi gelip bizi almasını istemek için.

"Margit'in kocasıydı," dedi kapattıktan sonra. "Rahat değil bu. Avcılardan nefret ettiğim için çok fazla tartışıyoruz." İç geçirdi. "Peki, ben gidiyorum şimdi. Sen burada bekle."

Nereye gittiğini sordum. Laci'ye kartı geri vermesi gerektiğini, çünkü kartın aslında annesinin olduğunu söyledi. Eve giden uzun, düz yola doğru yürümeye başladı. Yüz metre kadar uzaklaşmıştı ki yaklaşan bir kişi gözüme çarptı. Bu kişinin Laci olduğunu gördüm, koşuyordu. Reni durdu. Onunla buluşmak için yolun geri kalanını yavaş yavaş koştu Laci. Yolun diğer tarafındaki çimenli bayır artık tütün tarlası olarak tanıyabildiğim şeyin soyundan geliyordu. Telefon kulübesinde bana katıldı Reni, sevinçten parlayan bir yüzle. Tekrar sevimliydi Laci.

Gyula bizi aldığı için kızgınmış ya da Reni'nin yaşam tarzı hakkındaki fikirlerinden rahatsız olmuş gibi görünmüyordu. Arabada, yanıtlarına kahkahayla güldüğü pek çok soru sordu ona.

Eve vardığımızda "Hepimiz Reni'yi çok severiz," dedi Margit bana.

"Ben de gerçekten sevdim onu," dedim.

"Ama hiçbirimiz erkek arkadaşından hoşlanmıyoruz. Zeki, ciddi ya da nazik değil. Ne yazık ki çok yakışıklı. Tanıştın mı onunla?"

"Gördüm."

"Ya sen yakışıklı buldun mu onu?" Nasıl cevap vereceğimi düşünürken Margit kahkahayı bastı. "Yakışıklı bulmadın onu!" diye ilan etti ellerini çırparak.

Akşam Gyula'nın ailesinin evine gittik bisikletle. Nóra'nın kendi küçük bisikleti vardı. Feri, Gyula'nın arkasına eklenmiş bir kayışın üstünde gitti. Ben dev bir adamın on viteslisine tünedim.

"O uzun bacaklarınla kramp girecek sana diye endişeleniyordum," dedi Margit. "Neyse ki komşumuzun oğlu da senin kadar uzun."

Ziraat mühendisi olan Gyula'nın babası, nohut ve buğday melezleştirmesiyle tanınmıştı, birbirleriyle değil gerçi. Gyula da ziraat mühendisiydi ama Sovyetler köy araştırma merkezlerine fon vermeyi kesince işini kaybetmişti. Merkezden geçtik: Üç uzun bina; ilki dalgalı metaldendi, ikincisi gül renginde sıvalıydı, üçüncüsü ise şeker pembesiydi. Civardaki mısır ve tütün denizi camlardan o kadar net yansıyordu ki neredeyse binanın içindelermiş gibi görünüyordu.

Gyula'nın ailesinin sokağının; kaldırımları, çim alanları ve yabani çalılarıyla taşralı bir görüntüsü vardı. Zebra desenli ipek bir etek ve bluz giymiş olan Gyula'nın annesi bizi salona aldı ve kocasının Rusça, Almanca ve Macarca monografilerini gösterdi. Kış yağışları ve şeker pancarı hakkında üç dilli bir el kitapçığı vardı ve sulama üzerine bir forumun ilerleme kaydının İngilizce çevirisi vardı. İlk sayfada katılımcıların listesi vardı:

ÁBEL, GY., *asistan yönetici*, Szarvas Bölgesi Model Çiftliği, Szarvas.

ÁDÁNY, N., *yardımcı direktör*, Ulusal Meteoroloji İdaresi, Atmosfer Fiziği Merkez Enstitüsü, Budapeşte.

BALOGH, Zs., *akademisyen, üniversite profesörü*, Eötvös Loránd Üniversitesi, Bitki Fizyolojisi Bölümü, Budapeşte.

BÁRDOS, A. S., *şef mühendis*, Borsod Kimya İşleri, Zirai Mücadele İlacı Bölümü, Kazincbarcika.

BÖDÖR, J., *bölümün bilimsel başkanı*, Bağcılık ve Şarapçılık Araştırma Enstitüsü, Kecskemét.

CSAPÓ, J., *emekli direktör*, Şeker Pancarı Yetiştirme Araştırma İstasyonu, Sopronhorpács.

CSORNAI, Sz., *üretim başkan yardımcısı*, Lenin Kooperatif Çiftliği, Tiszaföldvár.

DEÁK, B., *araştırmacı*, Macaristan Bilim Akademisi Ziraat Araştırma Enstitüsü, Martonvásár.

DUDÁS, E., *bakan yardımcısı*, Tarım ve Gıda Bakanlığı, Budapeşte.

Kalın siyah harflerle yazılmış soruları, katılımcıların soyada göre alfabetik dizilmiş cevapları takip ediyordu. Gyula'nın babasının kış ve yaz arpasının sulama ihtiyaçlarını ayırt etmede, Büyük Ova'daki pirinç ihmalini sorgulamada ve alkali meralar için taşırma sulamasının avantajlarını özetlemedeki net, az ve öz tavrına hayran olmamak elde değildi.

Gyula'nın annesi eski bir yıllık getirdi. Gyula'nın babası ve taranmış saçlı, kararlı bakan yirmi genç adam siyah-beyaz kuşe sayfalardan bakıyordu. Ben doğmadan çok önce, Krebs döngüsünü nasıl ezberlediklerini, sucuk yediklerini ve gelecekleri-ni –hem kendilerinin hem de Macaristan tarımının– nasıl tasarladıklarını düşündüm. "Sizi buraya getirdim, çünkü Gyula'nın annesi çok güzel *paprikás* tavuk ve ev yapımı erişte yapar," diye fısıldadı Margit.

Yemekteki konuşma, mevsimsel arpaların müphem adlandırması etrafında döndü durdu. Gyula'nın annesi elmalı *strudel* getirdi ve herkese brendi doldurdu. Brendiyi içtim, çünkü

içmediğimi açıklamaktan daha kolaydı bu. Çıkarken ellerime ılık, ağır ve yumuşak bir şey sıkıştırdı. Folyoya sarılıydı ama canlı gibiydi. İkinci bir strudeldi bu.

Dönüş yolunda, gidonu tam olarak düz tutamıyordum, yine de ay ışığıyla aydınlanmış yolda yokuş aşağı giderken bisikletten düşmenin düşündüğümden daha zor olduğunu fark ettim.

Derste koşul kipini işledik. "Eğer Picasso olsaydım," dedi Katalin, "pek çok kadını severdim." Bu kadar güzel olmayan bir kız bunu söylemezdi diye düşündüm. Güzel insanlar farklı bir dünyada yaşıyordu, insanlarla farklı ilişkileri oluyordu. En baştan beri sevgi için yetişiyorlardı.

Yönler üzerine olan ders için Amerikan kasabalarının bir haritasını çizdim. Ana Cadde'den sola dönüp ardından Elm Sokağı'ndan ikinci sağa dönün. İtfaiye merkezi sağınızda olacak.

"Sağın*da* mı Selin, yoksa sağ*da* mı?"

"İkisi de olur."

"Ama hangisi daha kibarca söyleniş?"

Nóra'yla yürüyüşe çıktık. Eşyaların Macarca karşılıklarını söylüyordu bana, ben de yazıyordum. Yanımda sözlük getirmediğim için dil felsefecisi Donald Davidson'ın "radikal yorumlama" dediği şey olmuş oldu. Sokak boş görünüyordu ama kelimelerle doluydu: "su birikintisi", "çamur", "şişe", "çikolata kâğıdı", "sakız", "sakız kâğıdı" Kederli bir şekilde ölü bir kuşu gösterdi Nóra ve "*Madár,*" dedi. "Ölü" anlamına geldiğini düşünmüştüm, ama gökyüzünü işaret edip "*Madár,*" deyince tekrar, "kuş" olduğunu anladım. Çimen bazen "*gaz*"dı, bazense "*fü*"

"Bu ne, *gaz* mı, *fü* mü?" diye buyurdu.

"*Gaz?*"

"Hayır Selin, *fü!*"

Telefon ve elektrik tellerinin olduğu anayola vardık. "*Telefon oszlop,*" dedi Nóra. "*Telefon oszlop, telefon oszlop, telefon*

oszlop. Elektromos ozslop." *Ozslop*'un ne olduğundan emin değildim, tel mi yoksa direk mi, yerden çıkmış bel yüksekliğinde beton bir direğe denk gelene kadar: "*Beton ozslop*," dedi Nóra. *Beton*'un anlamını biliyordum, Türkçede de aynıydı. Bir telefon *ozslop*'unuz, elektrik *ozslop*'unuz veya beton *ozslop*'unuz olabilmesi çok komik geldi. Tüm dünya *ozslop* cinsinden yeniden tarif edilebilirdi. Nóra'ya kendisinin de bir Nóra *ozslop* olduğunu anlatmaya çalıştım. Ciddi bir ifadeyle dinledi beni. "Şimdi koşuyoruz," dedi ve tepeden aşağı koşturmaya başladı. "Koş Selin," diye bağırdı. İri yarı yapısına rağmen hızlı koşabiliyordu. Koştukça koştuk, sayıları giderek artan banliyö sokaklarından geçerek Gyula'nın ailesinin evine ulaştık. Gyula'nın annesi yorgun bir ifadeyle çıkıp kek verdi bize. On dakika sonra arabayla bizi almaya geldi Margit. Nóra'nın büyükbabasının evine koşma merakı ünlüymüş meğer. Kek yüzündenmiş.

Cuma günü tüm sınıfın önünde Beatles'ın "Hello, Goodbye"ını söyledim. Bir tepeden yuvarlanmak gibiydi: "Sen evet dersin, ben hayır," diyordum. "Sen dur dersin, ben git, git, git." Türkçe bir deyiş geldi aklıma: "Ben derim *bayram haftası*, sen dersin *mangal tahtası*." Tatil haftasını ve bugünün cuma olduğunu düşündüm. Ivan, hafta sonları birbirimizi görebileceğimizi söylemişti.

"Merhaba, merhaba!" diye söylüyordum. "Neden elveda dediğini bilmiyorum, merhaba diyorum."

"Merhaba, merhaba!" diye şarkı söylüyordu küçük olan çocuklar. "Merhaba, merhaba, merhaba, merhaba, merhaba, merhaba!"

Margit'in evine varıncaya dek Ivan'ı aramayı düşünüyordum saatlerdir. Aşağı yoldaki ankesörlü telefona gitmek için en iyi yolun hangisi olduğunu bulmaya çalışıyordum. Ama sırt çantamı yere koyar koymaz Mrs. Nagy diye birinin yarım saat içinde beni görmeye geleceğini söyledi Margit. Tam olarak otuz dakika sonra Mrs. Nagy, oğlu Zoltán'la beraber geldi.

Masaya geçtik. Margit ve Mrs. Nagy Macarca laflıyordu. Soluk benzi, küçük kafası ve düz siyah saçlarıyla bir Edward Gorey çizimine benzeyen Zoltán yere bakıyordu. Margit'in hazırladığı tüm çubuk krakerleri sanki biri bana görev vermiş gibi mekanik biçimde yedim. Mrs. Nagy'nin Zoltán'la İngilizce konuşmamı söylediğini, çünkü hiç İngilizce bilmediğini, sadece Almanca bildiğini söyledi Margit. Onunla İngilizce konuşmak için çok da müthiş bir nedenmiş gibi gelmedi bana. "İngilizce konuşmalıymışsın, çekinmemeliymişsin," dedi Margit. Mrs. Nagy'nin kendisi de şimdi Almanca öğretiyor ve daha önce Rusça öğretmiş olmasına rağmen İngilizce bilmiyordu,.

Zoltán'a baktım. Yere bakıyordu. "*Şimdi* mi konuşmalıyım onunla?"

Margit de Zoltán'a baktı. "Yani, belki sonra," dedi.

Nagylerle yemek yerken buldum kendimi. Her şey ekşi kremaya bulanmıştı. "YE," dedi Mrs. Nagy, hem Macarca hem Rusça, gözlerimin içine bakarak. "YE." Denedim ama ekşi kremadan hiçbir zaman hoşlanmamıştım. Rahatlamam için, sonunda tabağımı alıp Zoltán'ın küçük kardeşinin önüne koydu Mrs. Nagy. Csaba tıknaz, açık tenli, babasına benzeyen bir çocuktu, her şeyi yiyebilirdi. Yemeğin küçük bedeninde kaybolduğunu görmek çok rahatlatıcıydı.

Kremalı pastayı yerken, Amerika'daki yükseköğrenim hakkında sadece zengin insanların üniversiteye gitmesine izin verilip verilmediğini, ailemin ne kadar para kazandığını, stomatolojist olmanın zor olup olmadığını sordu bana Mrs. Nagy. Ardından kocasının inşa ettiği evlerden birkaçını görmem gerektiğini söyledi.

"Mİ, MAR!" diye bağırdı bana bir dosya dolusu broşür uzatırken.

Mr. Nagy binaların çeşitli özelliklerini göstermek için eğildi, hepsi kırmızımsı tahtadan yapılmış iki katlı yapılardı. Başımı salladım ve anlamış gibi yaptım, çünkü Mrs. Nagy'nin tekrar tercüme etmeye başlamasından korkuyordum.

Binalara baktıktan sonra Zoltán ve Csaba ezberden Almanca şiir okumaya başladılar. Neyse ki çok fazla Almanca şiir bilmiyorlardı. Ardından Csaba plastik bir teyp çıkardı ve bir guguk kuşuyla ilgili sürekli tekrar eden bir şarkı çaldı.

"Yeter," dedi baba. Sırıtan Csaba şevkle nakarata başladı beşinci kez.

"Yeter," diye tekrar etti Mr. Nagy. Oğlan kıkırdadı. Dişleri tıkırdadı plastiğe doğru, teypten gelen kahkahalar bir ıslık sesi çıkardı.

"YETER!" diye bağırdı baba ve Csaba'nın karnını yumrukladı. Oğlan oturdu. O kadar hızlı oldu ki bu, sırıtışı hâlâ ağzının kenarında duruyordu. Bir defasında annem demişti ki, ne zaman ortalık yerde vurulan bir çocuk görse bir çeşit dayanışma göstermeye çalışıyormuş, ya çocuğa bir şeyler söyleyerek ya da göz teması kurarak. Ama oturduğum yerden nasıl Csaba'yla dayanışma kuracağımı bilemedim. Ayrıca ikiyüzlülük gibi göründü bu, çünkü kaydı tekrar başlatmasını ben de istemiyordum.

Bu yemeği Ivan'a nasıl tarif edeceğimi kafamda canlandırmaya çalıştım, neden onu aramadığımı bir gün sorarsa diye. Canlandıramadım. Svetlana'ya anlatmayı düşündüm. *Bir tek sen böyle bir duruma düşebilirdin* derdi, hep dediği gibi. Farklı insanların farklı türden durumların çekimine kapıldığı doğru muydu acaba? Bir yandan bu duruma düşmek için özel hiçbir şey yapmamıştım; herkesin başına gelebilirdi bu. Diğer yandan Svetlana'yı Nagylerin yemek masasında otururken hayal edemedim. Kaderin anlamı bu muydu?

Okuldan bir kızı düşünürken buldum kendimi; Hannah, Angela ve benimle aynı katta kalan Meredith Wittman'ı. Birkaç kere selam vermiş olmama karşın bana bakmadan ve ağzını oynatmadan kendi kendine bir şeyler mırıldanmıştı. Bir Andover mezunu olarak kitaplarını *Christian Dior* çantasında taşırdı ve bir defasında öğrenci gazetesinin haftalık dergisine Boston'ın salsa ve merenge sahnesiyle ilgili bir yazı yazmıştı. Bunu biliyordum, çünkü *New York* dergisinde yazın staj yapacağını arkadaşı Bridey'ye anlatırken kulak misafiri olmuştum. Hem

Meredith Wittman, hem de ben yazar olmayı istiyor olmamıza rağmen o bir dergide bununla ilgili staj yapıyorken, benim bir Macar köyündeki bir masada oturmuş babasının az önce karnına vurduğu bir çocuğu cesaretlendirebilmek için "müzik konusunda yetenekli" ifadesini Rusçada formüle etmeye çalışıyor olduğum gerçeğini idrak ettim. Meredith Wittman'ın yaklaşımının daha anlaşılır olduğunu düşünmeden duramadım.

Onda, Mrs. Nagy sonunda ayağa kalkıp ceketini giyen Zoltán'a bir şeyler söyledi. Mrs. Nagy ellerini omzuma koydu. "YARINA KADAR," dedi makamlı bir Rusçayla. "YARIN GÖRÜŞÜRÜZ. SABAH YEDİDE."

"Yarın mı?"

"YARIN BÜYÜK OVA'YA GİDİYORUZ."

Bu kadarı fazla gelmişti. "Ne yazık ki yarın müsait değilim," dedim.

İçten bir kahkaha attı Mrs. Nagy ve bunun doğru olmadığını söyledi; çoktan Margit'e sormuş ve müsaitmişim. Ayrılırken dönüş yolunda Zoltán'la İngilizce konuşmam konusunda uyardı beni. Bazen aptal görünmesine rağmen aslında sadece sessizmiş.

"Aptal görünmüyor!" dedim.

Mrs. Nagy omzuma hafifçe vurarak iyi bir kız olduğumu söyledi.

Gölgeli yeşil alanların arasındaki toprak yolda yürüyorduk Zoltán'la. Alçak, mavimsi bir bulut kümesi yıldızlı siyah gök kubbeyi süratle zapt ediyordu.

Birdenbire "Bir şeyler söylemelisin," dedi Zoltán İngilizce, bana bilmediğini söyledikleri bir dilde. Ödüm koptu. Gökyüzünün güzel olduğunu söyledim. Başıyla onayladı. "Mavi," dedi. Telefon telleri olan daha geniş bir yola döndük. "Burada bir telefon kulübesi var," dedim.

"Birini arayabilirdik," dedi.

"Dünyadaki herhangi bir telefonu arayabilirdik," dedim.

İki kişi karanlıktan bize doğru geliyordu: Reni ve sevgilisi.

"Merhaba Reni," dedim.

"Merhaba," dedi Reni.

"Zoltán bu Reni. Reni, Zoltán."

"Selam," dedi Reni.

"Selam," dedi Zoltán.

"Laci," dedi sevgilisi.

"Zoltán," dedi Zoltán.

Sessizlik içinde durduk bir an.

"Selam," dedi Reni en sonunda.

"Selam," dedi Zoltán.

"Selam," dedi Laci.

"Selam," dedi Reni.

"Selam," dedim. Reni'yle sevgilisi yollarına devam etti.

"Bir şeyler söylemelisin," dedi Zoltán biraz sonra.

"Yağmur yağıyor sanırım," dedim.

"Yağıyor," dedi başını sallayarak. Beklenti içerisinde baktı bana.

"Neden biraz *sen* konuşmuyorsun?" dedim. "Kendinden bahset bana."

Uzun bir sessizlik oldu. "Sıkıldım," dedi.

"Sıkıldın mı?"

"Pardon, yanlış oldu. Sıkılmadım – *sıkıcı*."

Garaj yoluna ulaştığımızda yağmur hızla yağmaya başlamıştı. Bir şimşek, tarlaları ve avluyu aydınlattı. Yine de içeri girmeyi reddetti Zoltán.

"Yıldırım var," dedim.

"Sorun değil. Alışkınım."

"Peki, yarın görüşürüz."

"Sabahın köründe," dedi hüzünlü bir şekilde. Ben kapıyı çalarken barakanın yanındaki gölgeliğe gizlendi. Margit beni içeri aldı.

"Hayvan mı o?" diye sordu fırtınada hayal meyal görülen şeye dikkatle bakarken.

"Hayır, Zoltán."

Verandaya çıkıp "Zoltán!" diye seslendi Margit. Ama o gitmişti.

* * *

Bir yıldırım tüm yatak odasını aydınlattı. Sanki tiril tiril perdeler hiç yokmuş gibi, her bir karışa ışık tuttu.

Ertesi gün benimle birlikte erken kalkmasına gerek olmadığını söylemiştim Margit'e, ama yine de kalktığında mutluydu. "Gözlerinin altındaki morluklar her zamankinden daha kötü," dedi. "Arabada uyumaya çalış."

Arabada uyku söz konusu bile değildi. Mr. Nagy kullanıyordu, Zoltán önde oturuyordu, Csaba'yla ben aramızda Mrs. Nagy ile arkadaydık.

"İNEK, Selin," dedi aniden omuzlarımı sarsarak. "İNEK. İNEK. İNEK. Macarcada İNEK deriz."

Zoltán radyoyu açıp açamayacağını sordu.

"Radyoya bayılırım!" dedim.

Disko ritmi arabayı doldurdu. "Güven bana, seni asla yarı yolda bırakmam," diyordu bir adam ikna edici olmayan bir şekilde.

"KÖPRÜ," diye feryat etti Mrs. Nagy bacağıma yapışarak.

Günebakanlar camları doldurmuş, ufka doğru uzanıyordu. Hızlı davranarak günebakanın Macarcasını haykırdım. İşe yaramadı. "GÜNEBAKAN. GÜNEBAKAN. GÜNEBAKAN," diye sertçe tekrarladı Mrs. Nagy. Dizime vurarak camdan dışarıyı işaret etti.

Büyük Ova'ya varmak bile uzun sürdü ve oraya vardığımızda asıl gideceğimiz yere ulaşmak için hâlâ çok yolumuz vardı: açık hava pazarı, kalabalık, sarı, tozlu ve şimdiden sıcak. Mr. Nagy'nin yeni pantolona ihtiyacı vardı. Eşofman, suni ipekten elbise ve gecelik tezgâhları arasında dolanıp durduk. Mr. Nagy köşeye geçiyor, var olan pantolonunu çıkarıyor ve yenilerini deniyordu. Ardından Mrs. Nagy belini ve ağını çekiştiriyor, daireler çizdirtiyordu ona. En çok beğendiği parlak yeşil olandı.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu bana Rusça.

"Dikkat çekici," dedim.

Yeşil pantolonu aldılar. Mr. Nagy onları hemen giydi, eski gri pantolonunu kolunun altında tomar yapıp taşıdı.

Daha sonra Csaba'ya plastik silah ve Zoltán'a futbol forması baktılar. Zoltán bir sürü forma denedi gömleğinin üstünden. Annesi kenarlarını çekiştirdi, uzaktan baktı, dizinin üstünde yere çöktü ve bana fikrimi sordu. Zoltán'ın şakaklarından ter akıyordu. Sonunda forma almadılar.

Mrs. Nagy bana hediye alma zamanının geldiğini söyledi. "HEDİYE. HEDİYE. HEDİYE." Yere kadar uzanan elbisenin yanından her geçişimizde, onu askıdan alıyor, benim üzerime tutuyor ve Zoltán'a güzel olup olmadığını soruyordu. Güneş gökyüzünde daha da yükselmişti. Hepiniz terden sırılsıklam olmuştuk. Csaba herkese silahıyla ateş ediyordu. Aniden bana şapka almaya karar verdi Mrs. Nagy.

"ŞAPKA. ŞAPKA. GÜZEL BİR ŞAPKA," dedi beni sepet ve başka hasır eşyalar satan tezgâhlara doğru çekerek.

Bana şapka almasına müsaade etmeye karşı mantıksız, ilkel bir direnç hissettim. Hayatlarımıza devam edebilmemizin tek yolunun bu olduğu açık olmasına ya da açık olması gerekmesine rağmen. Kurdeleli geniş siperlikli bir çocuk şapkasını aldı ve başıma koydu. Uydurmaya çalışarak siperliğinden aşağı doğru çekiştirmeye başladı. Macarca "Şapka," diye mırıldanıyordu alçak sesle.

Panik yükseldi bedenimde. "ŞAPKAYA İHTİYACIM YOK!" diye bağırdım Rusça. Bana bakmak için döndü herkes. "Neyi çok sevdim biliyor musun, bunu," dedim minik, biçimsiz bir sepeti elime alarak.

"Sepet sevdiğini bilmiyordum," dedi biraz suçlayarak. Sepeti satın aldı, ardından da içine sığacak küçük, doldurulmuş bir av köpeğini. Av köpeğinin trajik bir ifadesi vardı, beyaz harflerle SENİ SEVİYORUM yazılı plastik bir kalp yapıştırılmıştı ön bacaklarına.

Arabaya geri dönerken "Pazarı sevdin mi?" diye sordu Zoltán.

"İlginçti," dedim. "Sık geliyor musunuz buraya?"

"Hayır," dedi. "Bu ilk sefer."

Pazar sabahı, Peter ve diğer İngilizce öğretmenleriyle buluşmak için yakındaki bir şehir olan Eger'e giden otobüse bindim. Otobüs cennet gibiydi. Bütün bir saat boyunca kimse bana bir şey öğretmedi ya da bir şey öğretmemi istemedi. "All My Loving"i dinleyip Ivan'ı düşündüm. Eger'e buluşma saatinden neredeyse bir saat önce vardım ve dakikasında Dawn'la karşılaştım. "Tanrı'ya şükür buradasın," dedi. "Gerçekten bir içkiye ihtiyacım var ve tek başıma bara gitmek istemedim."

İlk gördüğümüz bara girdik. İçeride içen birkaç adam vardı şimdiden. Dawn elma suyu, votka ve *Sprite* sipariş etti, ben diyet kola aldım. Arkaya, bilardo masasının yanına oturduk. İngilizce konuşmayan, içki içmeyen bir ailenin yanına atandığını, tüm hafta boyunca kimseyle konuşmadığını ve hiçbir şey içmediğini anlattı Dawn. "Keşke onlara *Southern Comfort*'ı vermeden önce bilseydim," dedi. "Bir dolaba kilitlediler onu, nasıl geri isteyeceğimi bilmiyorum."

İçeceklerimi bitirince buluşma noktasına yürüdük: István Dobó'nun yönettiği iki bin Macar'ın yüz bin Osmanlılıyı yendiği bir on altıncı yüzyıl savaşını tasvir eden bir anıta. Peter göründüğünde korkunç bir sarsıntı hissettim ve sebebinin Ivan'ın onunla olmaması olduğunu fark ettim.

O gün Eger'de pek çok düğün vardı; eğer bu, tüm şehri dolaşan devasa bir düğün değilse. Binaların arasından anlık görüntüler yakalayıp duruyordunuz: bir müzik grubu, çiçek yığılmış bir masa, fotoğraf için toplanmış sert görünüşlü bir aile. Heykeller ve sarı-gri binalar kapalı havaya karşı koyuyordu. Peter bizi Eger'in ünlü minaresine tırmanmaya götürdü: Avrupa'da bulanan en kuzeydeki Osmanlı yapısı. Cami 184 l'de yıkılmıştı. Tek başına duran minare ümitsiz şekilde sıska ve münasebetsiz görünüyordu, başıboş dolanmaya cüret edip kaybolmuş gibi.

Eger Kalesi'nin zindanları, işkence müzesine dönüştürülmüştü. Sohbetlerdeki saçmalık-zindanı'nın bir nevi mimari somutlaşmasıydı. Pijama giymiş palalı, türbanlı ve bıyıklı adamla fotoğraf çektirebiliyordunuz.

Ne zaman Macar birine, Türkçe ile Macarca arasındaki inanılmaz benzerlikleri anlatmayı denesem, dilbilgisinde ortak herhangi bir şey olduğuna ve Macarcadaki Türkçeden hiç değişmeden ödünç alınan kelimelerin varlığına inanmayı reddediyorlardı, kırbaç ve kelepçe gibi. Aslına bakılırsa, kırbaç için olan kelimeler çok benzer olmasına rağmen –*kırbaç* ve *korbács*– Türkçe *kelepçe* kelimesi Macarcada tuzak kelimesiydi aslında. Macarca kelepçe (*bilincs*) kelimesiyse Türkçe bilinç kelimesiydi. Bunun neye yarayacağını bilmememe karşın, bilincin bir tuzak olabileceği kesinlikle doğruydu.

Cheryl'in üzücü hikâyesi: Üç gece boyunca başkanın kanepesinde konaklamış. Çarşamba, güneye doğru iki saatlik mesafedeki daha uzak bir köye gönderilmiş, oralı bir tamirciyle kalması için.

"Bana aptalmışım gibi davranıyor," dedi yumuşak bir sesle. "Işığın ya da musluğun nasıl açılacağını bilmediğimi düşünüyordu. Amerika'da elektriğimiz ve tesisatımız olduğunu anlatmaya çalıştım ama dinlemedi. Açmaya kapamaya devam etti. Bana tuvaletin nasıl çalıştığını göstermek için art arda yedi kere sifonu çekti. Tuvalet çalışmıyor artık."

"Tamirci değil miydi?" diye sordu Owen.

"İşinde iyi olduğunu sanmıyorum," diye cevapladı Cheryl.

"Seni oradan çıkarmak için elimizden geleni yapıyoruz," dedi Peter.

Cheryl bir şey söylemedi.

İki gün sonra Moğolistan'a gidecek olan Peter'la sırayla görüşüyorduk. Bilim Merkezi'nin önünde buluşacağımız 12 Eylül öğleden sonrasına kadar görmeyecektik onu. İlk Cheryl girdi görüşmeye. Geri kalanımız fıskiyenin yanında oturup iki bina arasından düğün alayını izledik. Köy hikâyelerini anlattık kar-

şılıklı. Daniel'ın tüm sınıfı ergen kızlardan oluşuyormuş, bazıları gerçekten seksiymiş. Babaların hepsi aynı şakayı yapıyormuş, günde en az bir kere duyuyormuş: "Eğer kızıma dokunursan, onunla evlenmek zorunda kalırsın!" Sonra hep birlikte gülüyorlarmış.

Programın sonunda hep beraber bir geziye çıkmak istiyordu herkes. Harika ormanları görmek için Romanya'ya gitmek istiyorlardı. Ormanda eşkıyalar yaşıyordu ve eğer ne yaptığınızı bilmiyorsanız kendinizi öldürtürdünüz. Ama Peter'ın bize arabayla etrafı gezdirebilecek Romanyalı arkadaşları vardı. Tüm bu plan bana tamamen nahoş geliyordu, sizi eşkıyalardan korumak için Peter'ın arkadaşlarından başka kimse ve Peter'ın arkadaşlarından korumak için eşkıyalardan başka kimse yoktu, ama bir şey demedim. Türkiye'de olacaktım nasıl olsa.

Peter'la görüşme sıram geldiğinde Ivan'la konuşup konuşmadığımı sordu. Konuşmadığımı söyledim.

"Neden?"

Düşündüm. "Beni gezintiye gönderip durdular."

Güldü. "Onu aramalısın," dedi. "*Ivan*'ı aramalısın."

"Sanırım öyle." Yerden bir avuç dolusu çimen söktüğümü fark ettim. "Neden Eger'in çimlerini söktüğümü bilmiyorum,"

"Ah, sökme çimenleri," dedi Peter.

"Yıkıcı bir alışkanlık," diye hemfikir oldum.

"Tamam o zaman. Başka çimen sökmüyorsun ve Ivan'ı arıyorsun. Senin için planımız bu."

Vivie ve Owen'la, dönüşte aynı otobüsteydik; köylerimiz aynı istikametteydi. Bir gazete bayisinde Owen, Alman gazetesi okudu, biz Vivie'yle Macar moda dergilerini karıştırıp modellerin Amerikan dergilerindeki modellerden daha az işkence görmüş gibi göründüğünü konuştuk.

"Belki de şöyledir, herkesin açlık çektiği kültürlerde güzellik ölçütü olan şey sıska olmamaktır," dedi Vivie. Bir an güvenli Macar kadınlarına baktık ikimiz de, her biri Ivan'a daha yakın olan on binlerce kelime biliyordu.

Otobüste Vivie dedi ki, ev sahibi baba günebakanlardan "Tanrı'nın beş parmağı" diye bahsediyormuş.

"O ne demek?" diye sordum.

"Hiçbir fikrim yok."

O gece duşta, saçlarımdan şampuanı duruladıktan sonra, su akışını bacaklarımın arasına doğru yönelttim, bu sadece elle tutulan bir duş başlığıyla yapabileceğiniz bir şey olduğu halde daha önce aklıma gelmemişti. His hem tanıdık hem de yeniydi, uzun zaman önce yarım yamalak dinlediğim bir şarkı gibiydi. Tüm vücudum orada olmayan bir şeyin çevresinde kasılıp sıkıldıkça seksin anlamının ne olduğunu ilk defa anlıyorum gibi hissettim. Ivan'a karşı hissettiğim tüm o temelsiz arzuyu düşündüm ve onu içimde o korkunç boşluğu doldururken hissetmeden bir an bile yaşayamazmışım gibi geldi. Hoş, anlaşılan yaşayabiliyordum, yaşamak zorundaydım, yaşadım. Üst katta gelincik ve altınbaşak bekliyordu. Bininci kez Ivan'ı aramayı düşündüm ve bininci kez telefonun başına nasıl geçeceğim ve ne söyleyeceğim sorunlarına bir çözüm düşünemedim. Her şeye rağmen, onu teorik olarak arayabileceğim gerçeği uykuya dalana kadar bana işkence etmeye devam etti. Rüyamda, benim yaşadığım farz edilen küçük bir eve gitmiştim; Ivan içerideydi ve bana defolup gitmemi söylüyordu, ardından fikrini değiştirip bana muslukların nasıl açılıp kapandığını gösteriyordu.

Nóra, çocukların gidişinden dolayı, asla teselli bulamayacakmışçasına, hıçkırarak ağlıyordu. Kedilerinden birinin yavruları olmuştu.

"En az on beş kedimiz var artık," dedi Margit. "Belki daha da vardır. Nóra fare yiyeceklerini söylüyor ama burada on beş fare kaldığını sanmıyorum."

"Komşuların farelerini yiyemezler mi?"

"Komşularınkileri çoktan yediler."

Valizimi toplamama rağmen nereye gideceğimi bilmiyordum. Nóra kucağında kedi yavrusuyla odadan odaya beni takip ediyordu hıçkırarak. Sıcak, nemli ve burnunu çeken bedenini bana yasladı. Kafasının tepesi bile ıslak gibi gelmişti bana okşadığımda. Yavru kedi gerçekten ıslaktı. Biraz şaşırmış gibi görünüyordu. Demek hayat buymuş diye düşünüyor gibiydi.

Gyula, Almanca dersinden döndüğünde Nóra yavruyu masaya koydu ve kollarına zıpladı. Gyula onu kaldırıp gözlerini sildi. Yavru kedi masanın kenarına yaklaştı, yere baktı ve miyavladı. Sonra aşağı atlayıp köşeden geçti ve yatak odalarının olduğu tarafta gözden kayboldu.

Gyula, valizimi arabaya taşıyabilmek için Nóra'yı kanepeye yerleştirdi. Margit'le bindik. Nóra, başını ellerinin arasına almış, verandadaki yuvarlak masada oturuyordu. Gyula bir çeşit tırpanı alıp iniltili sesler çıkaran bir bileyiciyle taşın üstünde keskinleştirmeye başladı. Margit geri vitese aldı arabayı. Aynadan Nóra'nın uzaklaşmasını, sonra tekrar yaklaşıp tekrar uzaklaşmasını izledim. Başını bir tarafa yatırmıştı, diğer taraftan el sallıyordu hüzünle.

Kırmızı bir otobüs soldan hızla bize doğru yaklaşıyordu, sağdan da mavi bir otobüs. "Seçeneğimiz var," dedi Margit. "Ya kırmızı otobüs ya da mavi otobüs tarafından öldürülebiliriz." Rayları geçtik, sonra birkaç dakika ray boyunca ilerledik, istasyona bakan pembe küçük bir evde durduk. Önümüzdeki hafta Rózsa diye bir kızla beraber orada kalacaktım. Benim yaşımdaydı ve İngilizce öğretmeni olmak için eğitim alıyordu. Daha uzun kalamayacağını, çünkü Rózsa'nın onu önemsemediğini söyledi.

Rózsa teyzesi Piri'yle beraber geldi kapıya. Piri'nin evinde kalacaktık, çünkü evi Rózsa'nın ailesinin evinden daha büyüktü. Rózsa ve Piri zayıf, açık tenli ve siyah saçlıydı, ama Rózsa daha uzun ve zayıftı. Piri sarı bir eşofman takımı giymişti, Rózsa ise turkuaz kareli bir gömlekle turkuaz eşofman altı. Rózsa sessiz ve sertti. Akıcı bir şekilde Esperanto konuşan piyano akortçu-

su Piri, saçımı okşadı ve gizemli tembihler dile getirdi. "*Saluton!*" dedi. "*Bonvenon!*"

Margit hemen gitti. Rózsa bana odamı gösterdi. Valizimi yukarı taşıdık. Sonra sessizlik içinde oturduk. Banyoda çamaşır makinesi olduğu gözüme çarpmıştı, "Çamaşır yıkayabilir miyim?" diye sordum. Meğer makine bozukmuş. Rózsa tüm çamaşırlarımı küvette yıkamaya girişti; her bir parçayı, iç çamaşırlarımı bile küçük bir fırçayla ovarak.

"Bu ne?" Sular damlayan beyaz bir tişörtü kaldırdı –elinde devasa görünüyordu, bayrak gibi– ve sarı bir lekeyi gösterdi. "İşte, kolunun altında."

"Şey, sanırım deodoranttan," dedim.

"Hiç hoşuma gitmedi," dedi gizemli bir şekilde. "Hem de hiç."

Kıyafetleri kendim yıkamayı tekrar tekrar teklif ettim, ama dedi ki "Ben makineye alışkın olduğum için halledemezmişim."

Islak çamaşırları plastik bir sepete doldurup dışarı çıkardık ve iki ağaç arasında gerilmiş bir çamaşır ipine mandallamaya başladık. İki sırılsıklam bayrakvari tişörtümü mandalladıktan sonra bir parçalanma sesi duyuldu, ağaçlardan biri ikiye ayrılmış ve ip yere düşmüştü.

Islak çamaşırları toplayıp içeri Emese'nin odasına geçtik; Emese, Piri'nin kızıydı, bir mağazada çalışıyordu. Duvar boyunca poster asmak için bir misina uzanıyordu. Bir poster asılıydı: köpük bir levhaya monte edilmiş Beethoven portresi.

"Emese için giysilerini duvarında bulmak hoş bir sürpriz olacak bence," dedi Rózsa, yatağa tırmanmış, kot şortumu mandallıyordu.

"Benim odama asamaz mıyız?" diye sordum.

"Neden? Emese'den mi korktun?" Korku emaresi görebilmek için merakla yüzüme baktı.

"Ne? Emese'yle hiç tanışmadım."

"Ondan korkmamalısın, biliyorsun," dedi. Yüzü benimkine o kadar yakındı ki bir bakışta iki gözümü göremiyordu ve bir birine, bir ötekine bakıp duruyordu.

"Tamam, ama yatağının sırılsıklam olmasını istemiyorum."

Cevap olarak külotlarımdan birini Beethoven'ın yanına mandalladı Rózsa.

Ellerimizi kurulamak için banyoya döndük. Havlu rafı, alçı tozu bulutuyla yere indi. Duvardan ayrılmış haliyle tarih öncesi bir kemiğe benziyordu.

Beyaz plastik bir masanın parçalarını getirdi Piri ve onları birleştirmemizi söyledi, böylece avluda yemek yiyebilecektik. Rózsa'yla bacakları açtık, çevirerek sıkıştırdık ama masayı kaldırdığımızda bacaklar büküldü ve çöktü. Piri neşeli bir şekilde koli bandı getirdi. Bacakları düz bir şekilde bantladık. Masayı ayakta tuttuğumuz an gök gürlemesi duyuldu ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Avluda yemedik yemeği.

Her biri farklı zamanı gösteren dört inanılmaz gürültülü saatin olduğu hardal renkli oturma odasında oturuyorduk Rózsa'yla. Mutfaktan şangırtılar geliyordu.

"Piri yemek yapıyor," dedi Rózsa ağır bir tonda.

"Yardım etmeli miyiz?"

"Hayır. Piri yemek pişirmeyi bilmiyor. Ayrıca yemeğin içine ilaç koyuyor."

"İlaç mı?"

Rózsa sözlüğünden kontrol etti. "Laksatif," dedi. "Yemeğe laksatif koyuyor."

"Niye?"

Yine sözlüğüne danıştı. "Çünkü herkeste kabızlık olduğuna inanıyor."

Her servis takımının yanında kare bir kâğıt kokteyl peçetesi duruyordu. Kendiminkini açıp kucağıma koyduğumda Piri yerinden zıpladı, peçeteyi kapıp aceleyle mutfağa kaçtı.

"Neden öyle yaptın?" diye sordu Rózsa.

"Bilmem. Amerika'da insanlar peçeteyi kucaklarına koyar."

"Neden? Amerikalılar küçük bebekler gibi üstlerine mi döküyorlar?"

Üstüne düşündüm. "Sanırım öyle."

Piri bana gösterişli bir hareketle uzattığı büyük ekose bir örtüyle, muhtemelen bir masa örtüsüyle geri geldi. "Giysilerini o küçük peçeteden daha iyi koruyacağını söylüyor," diye açıkladı Rózsa. Geri çevirmeye çalıştım, ancak masa örtüsü konusunda çok heyecanlıydı Piri. Teşekkür edip kucağımı örttüm.

Emese eve yemeğin ortasında geldi. Uzundu, bir yanağında ben vardı. Ön dişlerinin arasındaki boşluk güldüğü zaman koyunumsu bir ifade veriyordu ona. Topuklu botlarını ite kaka çıkarıp koltuğa gösterişli bir ahlamayla gömüldü, ensesini ovuşturuyordu.

Salatalık turşusunu sevdiğimi fark etmişti Emese, tabağıma itip duruyordu. Güneşte sirkesiz turşulanmış o salatalıklardan bir kova dolusu yiyebilirdim. Onun mısırı sevdiğini gördüm, kâseyi yakınına ittim.

"Tıka basa yiyen insanları anlamıyorum," dedi Rózsa.

Yemekten sonra Emese mini etek giyip dışarı çıktı. Rózsa, Piri ve ben geceliklerimizde oturma odasında oturup Esperanto hakkında konuştuk.

Esperanto'da dünyadaki her dilden kelimeler vardı. Her nasılsa Macarca olan kelimeler yalnızca *papriko* ve *gulaš'o'ydu*. Dil kılavuzuna uzanırken gümüş bir aynaya çarptı Piri ve üç parçaya ayırdı onu. Rózsa'yla karşı konulamaz bir kahkahaya boğuldular, Piri yapıştırıcı almaya gitti.

Dil kılavuzuyla geri döndü. Seksenlerde basılmıştı; Rusça, Esperanto, Macarca, Almanca ve İngilizce arasında tercüme yapıyordu. "Ülkenizdeki istirahat merkezleri (sanatoryumlar) hakkında daha çok şey öğrenmek istiyoruz," yazıyordu. "İşçilerle konuşmak istiyoruz." "Ben bir Komünistim (Sosyalist, Demokrat, Liberal)." "Ben bir ateistim (Katolik, Protestan, Ya-

hudi, Müslüman)." "Bu torna tezgâhına daha yakından bakmak istiyorum."

Sık kullanılan isimler listesinde şunlar vardı: barış mücadelesi, kadın, sevgi, yapı, milletvekili, kongre, delegasyon, arkadaş, anne, küçük kız, somon, mersin balığı, kiraz, vişne, yabanturbu ve biftek.

"*Fini!*" diye haykırdı Piri sevinçle, aynayı yapıştırmayı bitirmişti.

Yatağa giderken merdivenlerde düşüyordum az kalsın, basamaklardaki halı sadece en üstteki basamağa tutturulmuştu. Gecenin bir yarısında, banyoya gitmek için kalktığımda merdivenlerin tepesine yaklaşan uzun boylu bir figür gördüm. Oyma bıçağı taşıyan genç bir adamdı bu. "Alo," dedi huysuz bir şekilde ve paldır küldür aşağı indi. Aceleyle banyoya gidip kapıyı kilitledim.

Kahvaltı için reçelle birlikte yemem gereken kroketler yapmıştı Piri. Başka kimse reçel yemiyordu.

"Reçel sevdiğini biliyoruz," dedi Rózsa bana bir çorba kaşığıyla koca bir kavanoz reçel uzatırken. "Yok, ondan daha alabilirsin. Çok yaptık." Piri ekose örtüyü verdi bana. "İşte Selin'in havlusu," dedi Rózsa. "Çünkü sen küçük bir bebeksin!"

Yerken elinde bıçakla ortalıkta dolaşırken gördüğüm genç adamı sordum Rózsa'ya. Emese'nin sevgilisi András olduğunu ve karpuz kesmeye geldiğini söyledi. "Alışıldık biri. Gece yarısında ya da birde elinde karpuzla gelir. Ama çok erken kalkıp işe gider. Daha çok reçel yemelisin."

"Nerede çalışıyor?"

"Diskotekte. Çok erken kalkar ve çok çalışır." Rayların karşısından görmüştüm diskoteği – Elefánt Diszkó deniyordu. Orada sabah erkenden ne iş oluyordu acaba. "Bence ilginç biri değil," dedi Rózsa. "Ama sorun değil. Emese seviyor. Ben sevmiyorum. Kılı kırk yarmam."

* * *

Piri'nin evi o kadar yakındı ki yürüyerek gittik okula. Rózsa, Tünde için pişirdiği keki taşıyordu. Tünde'yi kandırıp ikna etme komplosunun bir parçasıydı bu, Rózsa'nın önümüzdeki hafta benimle Szentendre'ye gelmesi için izin verme konusunda etkisi varmış meğer.

Margit, Nóra'yı bırakmak için geldi ama artık derslere kalmayacaktı. Rózsa'nın bundan hoşlanmayacağını söyledi. Margit'in gidişiyle Tünde devamlı etraftaydı. Çocuklara sessiz ünlüleri okumalarını emrediyor ve Rózsa'ya çocukları konuşturacağıma benim daha çok konuşmam gerektiğini söylüyordu.

"İşinin çok konuşmak olduğunu söylüyor," dedi Rózsa, "bir Amerikalıyı dinleyebilsinler diye."

"*Zaten* çok konuşuyorum," dedim.

Rózsa omuz silkti. "Ben söylemiyorum bunu. Tünde *neni* söylüyor. Kılı kırk yarmayı sever o."

Yeni sınıf daha büyüktü ve hem sabah, hem öğleden sonra toplanıyorduk. Gerçekten ayrıntılı Macarca ders planları hazırlamıştı Rózsa. Araya girmezsem eğer, çocuklara tek kelime etme fırsatı vermeden kendisi konuşmaya hazırdı. İlk günün büyük kısmında Tünde'nin gümüş tepside getirdiği fıstıkları yiyerek camın kenarında oturup onu dinledim. İkinci gün, sabah derslerini onun yapmasını, benim de öğleden sonra kendi programımı yapmamı önerdim Rózsa'ya.

"Hayır, bu Selin'in sınıfı," dedi Rózsa. "Hepsinde sen öğretmelisin. Ben senin çevirmeninim sadece."

"Doğru değil bu, sen de kendi planını yapıyor olmalısın."

"İkimiz için yaptım onu!"

"Şey, o senin planın olduğu için sen öğretmelisin bence. Ve ben de kendiminkini öğretirim."

"A, planın mı var? Çevirmeme gerek yok o zaman. Şu andan itibaren sessiz oluyorum. Köşede oturacağım." Gerçekten de köşeye geçip minik sandalyelerin birine oturdu ve günün geri

kalanı boyunca bana dik dik baktı.

Vücudun bölümlerini öğreniyor olmamız gerektiği için tahtaya bir insan çizdim ve onun vücut bölümlerinden bahsettik. Sonra Simon Der Ki oynadık. Uzun bir süre boyunca ben Simon olduktan sonra çocuklardan birinin Simon olması gerektiğini ve kim olursa bir Blow Pop alacağını söyledim. Attila isimli bir oğlan elini kaldırdı. Başta bayağı iyi iş çıkardı ama sonra fikirleri tükenmiş olmalı çünkü "Simon der ki dizlerine dokun. Dizlerine dokun. Simon der ki dizlerine dokun. Dizlerine dokun," deyip durdu. Adam Asmaca oynadık. Kazananlara Blow Pop verdim.

Sonrasında "Planın bu mu?" diye sordu Rózsa hakaret dolu bir sesle. "Şeker ve oyun mu?"

"Bu Amerikan yöntemi aslında."

"Bence sen çok..." Sözlüğüne baktı. "Deneyimsizsin."

"Farklı sistemlerim var."

"Evet – ben ciddiyim ve sen değilsin!"

Piri'nin evine doğru yürürken kanvas eldivenler ve şortunu örten büyük beden bir tişört giymiş olan Reni'ye rastladık. Bahçeyle uğraştığını söyledi.

"Rózsa'yı tanıyor musun?" diye sordum.

"Evet," dediği anda Rózsa da "Tabii ki," dedi.

Bir süre durduk öylece, sonra Reni yürümeye devam etti.

"Popüler sayılmam burada," dedi Rózsa.

"Öyle mi?"

"Evet. Çoğundan biraz daha zeki olan biri benim özel olduğumu söylemişti."

"Nasıl özel?"

Sözlükten kontrol etti. "Kendini beğenmiş," dedi. "Diğerlerinden farklı, detaycı. Zor beğenen."

"Senin kılı kırk yardığını düşünüyorlar."

"Evet."

Tünde'nin evine gittik ki Rózsa kendini biraz daha sevdirebilsin. Bize kola ve *Reese's Pieces* verdi Tünde, sonra oğlu Miki'yle dizlerinin üstüne oturdu ve Rózsa'yla uzun bir konuşma

yaptı. Şeker dolu kâsenin neredeyse hepsini yiyip yerde kıpırdanan ve gülümseyen Miki'ye suratımla komiklik yaptım.

Göz ucuyla bana bakan Rózsa "Neyin var senin?" dedi.

"Hiçbir şey," dedim.

"Selin çocukları seviyor," dedi Tünde, Macarca.

"Selin'in *kendisi* çocuk," dedi Rózsa.

"A hayır, öğretmen o," dedi Tünde yalaka gülümsemesiyle.

Sonrasında Rózsa'ya nasıl gittiğini ve Tünde'nin ne dediğini sordum.

Rózsa uzaklara bakıyordu. "Bir sürü aptalca şey söyledi," dedi. "Ama ben ısrarcı bir kızım. Kararlıyım."

Emese piyanoda Liszt'ten bir şeyler çalıyordu, sakin bölümlerde tuşların üzerine eğiliyordu, aksi durumda ise kedinin fareye saldırması gibi tuşlara atlıyordu. Beyaz eşofman takımı hışırdıyordu. Lekeli olan kuyruksuz piyano, Piri'nin piyano akortçusu olduğu düşünülürse inanılmaz akortsuzdu.

Bıçağı ve bir kavunla yemeğe geldi András. Kavunun Macarcasını sordum. Macarca adı "kavun"du. Piri hamurla kaplı kızarmış köfte, kuru üzümlü pilav, haşlanmış elma ve salatalık salatası yapmıştı. Gün boyunca neredeyse aralıksız yemek yemek bile iştahımı azaltmamıştı.

Rózsa'yı biraz daha yemesi için uyardı Piri. Aç olmayan birinin yemek yemesinin mantığını anlamadığını söyledi Rózsa. Bulaşıkları yıkamayı teklif ettim. Tüm gece boyunca sessiz olan András, benim Emese'den farklı olduğumu, evcimen bir kadın olduğumu söyledi.

"Doğru mu bu?" diye sordu Rózsa yüzüme bakarak. "Evcimen bir kadın mısın?"

Bulaşıkları yıkamaya başladım. Rózsa tepemde dikilip çok fazla su ve deterjan kullandığımı söyledi. Biraz daha tutumlu olmayı demedim ama kolumu dürtüp şikâyet etmeye devam etti. Sonunda kendisinin yıkamasını söyledim, böylece nasıl daha az su kullanılacağını öğrenebilirdim.

"Görüyorum ki buradaki tek gerçek evcimen kadın benim," dedi Rózsa lastik eldivenleri takarken.

Her bulaşığı ayrı ayrı deterjanlayıp durulamak yerine Rózsa hepsini deterjan dolu bir leğene koydu, ardından deterjanlı suyu temiz suyla değiştirdi. Gerçekten de daha az su ve deterjan kullanmıştı.

Kalan pilavı komşunun köpeğine vermek için dışarı çıktık. Küçük bir spaniel olan köpek arka ayaklarının üstünde durarak havladı. Çitin arasından sevmek için diz çöktüm. Gözleri duyguyla parlıyordu; tutku ve sevgi dolu bir duyguyla. Pilavı kabına koymama izin verdi Rózsa. Köpek yalayıp yuttu. Ufak kaşlarını okşadım. Eve geri döndüğümüzde yürek parçalayıcı bir şekilde havladı köpek. Arkama bakınca kafasının çitin üzerinden ısrarla inip kalktığını gördüm.

"Sevmeseydin üzülmezdi," dedi Rózsa ters ters.

Yatağa her zaman erken gitmeye çalışıyordum ki İngilizce okuyabileyim – gerçek, yoğun İngilizce, peş peşe bir sürü cümlesi olan, hiçbir şekilde "Simon Der Ki dirseğinle dizine dokun"a ya da "Çoğundan biraz daha zeki olan biri benim özel olduğumu söylemişti"ye benzemeyen. *Dracula*'yı bitirip *Büyülü Dağ*'a başlamıştım. *Büyülü Dağ*'da bağlantı kurabileceğim çok şey buldum, günde iki kere kahvaltı etmeleri başta olmak üzere. Bazen, yemekle geçen bütün bir günden sonra, aceleyle üst kata çıkıp Paris'ten hediye olarak getirdiğim birkaç kare çikolatayı bir çırpıda yerdim.

Er ya da geç Rózsa'nın ayak sesleri merdivenlerde gıcırdar ve kapımın önünde dururdu. "Yorgun olduğunu söylemiştin, ama ışığının açık olduğunu görüyorum."

Geç saate kadar oturma odasında oturup anlam dolu sohbetler etmek istiyordu Rózsa.

"Benimle alakalı bilmek istediğin *hiçbir şey* yok mu?" diye sordu Rózsa oturma odasında otururken. "Çok mu sıkıcıyım?"

Koyu sarılık ve saatin tik takları her geçen saniyeyi ağırlaştırıyor gibiydi.

"Seni tanımak istemiyor değilim," dedim "Sadece aklıma soru gelmiyor."

Bana yakıcı bir bakış attı Rózsa. "Bana soru soramazsın," dedi. "Ama ben sana bir sürü sorabilirdim."

Soruların ne olduğunu sormadım ama yine de söyledi. İlk olarak Macar insanlarıyla ilgili ne düşündüğümü sordu. Çok arkadaş canlısı ve misafirperver olduklarını düşündüğümü söyledim. Gerçek düşüncemi söylemem gerektiğini söyledi.

"Gerçek düşüncem bu. Tanıştığım herkes gerçekten arkadaş canlısı ve misafirperverdi."

"Sana öyle görünmek istiyorlar sadece, çünkü sen bir misafirsin!"

İç geçirdim. "Neden olumsuz şeyler söylememi istiyorsun?"

"Dürüst bir itiraf istiyorum," dedi. "Gerçeğin tamamını istiyorum, olumlu ve olumsuz."

İtiraf düşünmeye çalıştım. "Tünde sinir ediyor beni," dedim.

Burnundan soludu Rózsa. "Tabii ki Tünde'den hoşlanmıyorsun. Kim hoşlanıyor ki?"

"Sen de mi sevmiyorsun onu?"

"Tabii sevmiyorum! Kibirli. Ne güzel, ne de zeki olduğu için. Ama ben tüm Macarları sordum. Sadece Tünde'yi değil."

"İki haftadır falan buradayım. Sadece Tünde'den bahsetmeye hazırım."

"İlginç *değil* Tünde! Peki ya *ben*? Benim hakkımda ne düşünüyorsun?"

Peanuts'taki Lucy'e o kadar benziyordu ki bir şefkat hissettim ona karşı. "Bence sende hakikate karşı bir tutku var."

"Ve sen farklı mısın? Hakikati sevmiyor musun?"

Düşündüm. "Hakikat iyidir," dedim.

"Yalandan nefret ederim. Macarlarla ilgili en çok nefret ettiğim şey bu: Bir şey derler ama başka bir şey düşünürler."

"Bunu herkesin yaptığından bayağı eminim, sadece Macarların değil," dedim.

"Ben öyle değilim," dedi. "Ya ne düşünüyorsam onu söylerim ya da hiçbir şey söylemem. Yalan söylemem ben."

"Ama medeniyet yalanlar üzerine kurulu."

Bir tabak silindir gofretle içeri gelen Piri ne konuştuğumuzu sordu. Medeniyetin yalanlar üzerine kurulu olduğunu söylediğimi söyledi Rózsa.

"Ama bu doğru Rózsa," dedi Piri. Tabağı masanın üzerine bırakıp çıktı, kendi kendine kafasını sallayıp "*Igaz, igaz*," diyordu.

"Başka bir sorum daha var," dedi Rózsa. "Macar arkadaşın kaç yaşında?"

"Hangi arkadaş? Reni mi?"

"Hayır, Reni değil! Erkek arkadaşın. Amerika'daki Macar oğlan."

"Erkek arkadaşım değil o. Yirmi iki yaşında."

"A, ne hoş! Çok gençmiş. *Benim* arkadaşım yirmi beş. Ama senin arkadaşın gibi. Ayrı. Artık benim erkek arkadaşım değil."

"Bunu duyduğuma üzüldüm," dedim.

"*Sen mi*?" Gözleri parladı. "*Sen* neden üzgünsün?"

"Çünkü siz... Bir anlaşmazlık yaşamışsınız."

"Bir anlaşmazlık yaşadık." Kafasını geriye attı. "Macar erkekleri çok ilginçler. Duymak istediğin şeyi nasıl söyleyeceklerini biliyorlar. Bayağı zekiler. Ama o kelimeleri kastetmiyorlar. Beşaltı ay sonra, gerçekten berbat şeyler söylüyorlar."

O kelimeler, uzun bir süre boyunca benimle kaldı.

Rózsa'yla Piri kısa bir gezintiye götürdüler beni, ilkel adamın mağarasına.

"İlkel adamın mağarası mı?"

"İlkel adamın mağarası."

"Ne o, münzevi gibi bir şey mi?"

"Beeelkiii," dedi Rózsa.

Dar hat tren yolunda piknik sepetiyle oturuyordu Rózsa'yla Piri. Rayların üzerine çıkıp ormanı seyrettim.

"Lokomotifi görüyor musun?" dedi Rózsa onu işaret ederek.

"Görüyorum."

"Kahve makinesi deriz ona."

"Neden?"

"Çünkü küçük ve buhar çıkarıyor!"

Müsait olduğunu umduğum bir süre boyunca bekledikten sonra kulaklığımı taktım. Tüm istediğim orada durup Beatles dinleyerek ağaçları izlemek ve Ivan'ı düşünmekti. Yüksek sesle konuşan Rózsa raylarda duramayacağımı, düşebileceğimi söyledi. Duymamış gibi yaptım. "Selin," dedi. "Selin."

"Ne?"

"Neden oturmuyorsun?"

"Manzarayı sevdim."

"Ne manzarası. Hiçbir şey yok ki. İlkel adamın mağarası burada değil. Sadece ağaçlar var burada. Onları görmek için ayağa kalkmana gerek yok."

"Ama eğer ayağa kalkarsan daha fazlasını görebilirsin."

"Ama gerçekten bakmıyorsun!" diye feryat etti. "Sen," Sözlüğünü karıştırdı. "Hayal kuruyorsun!"

"Doğru," dedim. "Hayal *kuruyorum*."

"Arkadaşını düşünüyorsun," dedi. "Bu yüzden beni dinlemek istemiyorsun."

"Ama Rózsa. Sen hiç istemez misin... Hayal kurmayı?"

"Hayır! Hayalperest değilim ben."

İlkel adamın mağarası dik bir yamacın tepesindeydi. Erkek *Birkenstock*'u giymiştim. O kadar çirkinlerdi ki doğa yürüyüşü için uygun olduklarını düşünmüştüm ama değillerdi.

"Neden terliklerini giydin?" diye sordu Rózsa.

"Bilmiyorum," dedim.

İlkel adam mağarada yaşamıyordu artık. Varlığı, yüz bin yıllık çakmak taşından mızrak uçları gibi, geride bıraktığı eşyalarla ortaya konmuştu. Kemikler bulunmuştu, son Buz Devri'nden daha önce yaşamış hayvanlara ait: mağara ayısı, mağara sırtlanı, bozkır geyiği.

Rózsa elimden tutup karanlığın içine yönlendirdi beni. İlk defa bir mağaranın içindeydim. Berbat kokuyordu. Biz ilerledikçe daha soğuk, karanlık ve iğrenç kokulu bir hal aldı. Kendi kendilerine de yapışmış örümcek ağları, upuzun sondan eklemeli kelimeler gibi kollarımızın, yüzümüzün üzerindeydi.

Gözlerimiz karanlığa alışınca örümcekleri görebildik. "Yorgunlar," dedi Rózsa. Gerçekten de daha önce bunlardan daha miskin örümcek görmemiştim.

İlkel adamı düşünmeye çalıştım; onu sabah kalkarken canlandırdım zihnimde. Sabah olduğunu nasıl biliyordu ilkel adam? Ivan'ın buraya gelip gelmediğini merak ettim. Yoğun trafikli bir mağaraya benzemiyordu burası.

Tepeden aşağı inmek yukarı çıkmaktan daha zordu. *Birkenstock*lar kayıp duruyordu.

"Küçük adımlar atmalısın," dedi Rózsa. "Acele etmemelisin, yoksa düşersin."

Ama küçük adımlar kaymayı daha da garantiliyor gibiydi, bu yüzden büyük adımlar attım ve koşarken buldum kendimi, o kadar fazla momentum kazanmıştım ki aşağıdaki piknikçilere çarpmadan durmak için çok çaba harcadım.

"Neden öyle yaptığını biliyorum," dedi Rózsa beni yakaladığında. "Korktuğun için."

Akşam, kimse bakmıyorken, caddeyi geçip tren istasyonuna gittim. Rózsa oraya asla gitmememi söylemişti: Kafe Çingenelerin girip çıktığı bir yerdi.

Soluk lifli bulutlar ters çevrilmiş koyu mavi bir kâseye benzeyen göğe uzanmıştı. Ay mükemmel, beyaz bir diskti. Kafenin vitrininde, adamlar, masalar, şişeler ve piyano bir film sahnesi gibi duruyordu. Biraz ileride, istasyon girişinin diğer yanında, aydınlık bir telefon kulübesi vardı.

İçine girip kapıyı kapattım. Tepedeki lamba yanıyordu. Ivan'ın numarasını çevirmeye başladım ama devam edemedim ve onun yerine Belgrad'daki Svetlana'yı aradım. İkinci çalışta açtı ve neredeyse dakikasında Bill'le olan İtalya gezisini anlatmaya girişti.

"Diğer insanların varlığının esrimesiyle dolup taştık," dedi.

"Harika bir cümle," dedim.

"Öncesinde hazırladığımı kabul etmeliyim. Kullanabileceğim birini bekliyordum."

"Ya, sadece benim için uydurduğunu düşünmüştüm."

"Şey muhtemelen öyle yaptım, bir anlamda. Başka kime söylerdim hayal bile edemiyorum. Belki psikiyatristime ama Bill'den bahsettiğimde acayipleşiyor. Senin anlayacağını biliyordum. Tüm sonsuz sayıdaki galaksileri ve DNA kombinasyonlarını düşündüğünde ve tüm bu ihtimale karşı bu insanla karşılaşman – bu bir *mucize*. Her kilisede yerlere kapanmak istiyorum."

"Doğru," dedim. Bill'in dünyadaki varlığını bir tür mucize olarak görmeyi hayal edemiyordum; ama mucize, sevginin bireyler arasındaki gerçek anlamda muğlak ve kavranılamaz bir bağ olması ve herkesin sevilmeye ne kadar değer olduklarına göre eşleştiği ekonomik bir yarış olmaması değil miydi?

Piri'nin evini anlattım Svetlana'ya. "O oturma odasını *biliyorum*," dedi. "Her zaman ortalıkta vızıldayan bir sinek vardır ve onu kimse yakalayamaz. Neden Ivan seni kurtarmadı hâlâ?"

"Aramadım onu."

"Neden? Macaristan'a gitmenin tüm amacı bu değil miydi?"

"Şikâyet ettiğimi düşünmesini istemiyorum. Her neyse, kendi sorunlarımı kendim çözmeliyim muhtemelen." Diğerleriyle arkadaş olmamı söylediğini anlattım ona.

"Kulağa deli gibi geldiğinin farkında mısın? Tik tak yapan saatler seni daha fazla delirtmeden önce onu aramalısın."

Svetlana, arkadaşı Sanja'yla, küçükken işkence ettiği kızla kahve içmişti. Sanja, iki çocuk babası otuz beş yaşındaki evli bir adamla ilişki yaşıyordu. Ulusal radyo istasyonunda haber sunucusuydu adam. Svetlana sesini ânında tanımıştı; tüm Sırplar tanırmış. "Radovan Karadžis'in istifasını eski okul arkadaşım Sanja'yla sevişen evli adamdan öğrendim," diye ifade etti Svetlana.

"Hoş bir sesi olmalı," dedim.

"Aslına bakarsan bayağı sinir bozucu bir monotonlukta konuşuyor. Yatakta sesinin tamamen farklı olduğunu söylüyor Sanja. Onun iyiliği için, öyledir umarım. Bir haber spikerinin sesinden, güzel ama boş aşk sözleri duyduğunu hayal edebiliyor musun?"

"Ağlattın mı kızı?"

Bir sessizlik oldu. "Ağlattım aslında. Kasten değil. Evli bir adamla ilişkisi olmasıyla ilgili etik bir problemi olup olmadığını anlamaya çalıştım, bilimsel meraktan."

"Var mıymış?"

"Hayır! Hem de hiç! Önce dalga geçti, sonra savunmaya geçti ve sonra ağlamaya başladı. Pişmanlıktan değil ama onun için üzüldüğümden konuyu değiştirdim. Babam der ki bir savaştan sağ çıkmak seni ya sert ya da havai yapar. Sanırım Sanja'yı havai yaptı."

"Ve seni de sert mi?"

"Tabii. Havai olmaktansa sert olmayı tercih ederim zaten. Tamam, Sanja otuz beş yaşındaki evli bir haber spikeriyle kaçamak yaparken, benim cinsel deneyimim on üç yaşındayken kuzeninim sevgilisini Belgrad'daki hayvanat bahçesinde öpmekle sınırlı olabilir. Ama bence ondan daha derin bir sevgi anlayışına sahibim."

O noktada konuşmamız çarpışma sesleriyle kesildi. Bakınca, bir adamın kırık bir pencerede ata biner gibi oturduğunu gördüm, bir bacağı içeride diğeri çalılıklardaydı. Hâlâ kafenin içinde olan bir başka adama bağırıyordu, sonra ikisi de dışarı atladı ve yerde yuvarlanmaya başladı.

"Rózsa'nın Çingeneler konusunda ırkçılık yaptığını sanmıştım," dedim.

"Hayır, Macaristan'ın Roman sorunu var," dedi Svetlana. "Orada birbirlerini camdan atmalarını izliyor olduğuna inanamıyorum."

"Senin *orada* insanların metreslerini ağlatmakta olduğuna inanamıyorum."

"Farkındayım. Karısını isimsiz şekilde aramayı düşündüm ama beni ilgilendirmediği sonucuna vardım. Gerçi beni ilgilendirdiğini *hissediyorum*, Belgrad seyahat hikâyemin bir parçası olduğu için. Bunun hakkında çok fazla düşünüyorum son zamanlarda. Ne demek istediğimi anladın mı?"

"Gezi hikâyenin bir parçası olması hakkında mı?"

"Aynen öyle. Telefonda seninle konuşmak da artık Belgrad seyahatimin hikâyesinin bir parçası ve kafedeki kavga da. Ve

sen de kendine Macaristan *gezinin* hikâyesini anlattığında, Sanja onun bir parçası olacak."

"Doğru," dedim.

"Bir süredir seninle ilişkimdeki gerilimin bilincindeyim," dedi Svetlana. "Ve bence nedeni bu. İkimizin de kendi hayatlarımızla ilgili anlatılar yaratması yüzünden. Gelecek yıl birlikte yaşamamaya karar vermemizin nedeni bu bence. Bununla beraber belli ki birbirimize ilgi duymamızın nedeni de bu.

"Herkes kendi hayatıyla ilgili anlatılar yaratır."

"Ama aynı boyutta değil. Oda arkadaşlarımı düşün. Fern mesela. Ruhsal bir yaşantısı olmadığını ima etmiyorum veya geçmişi düşünmediğini, gelecek planları yapmadığını. Ama kesinlikle yaşadığı her şeyi hikâye formunda yeniden ele almıyor. O benim hikâyemde, ben onunkinde değilim. Bu ikimizin eşit olmasını engelliyor ama aynı zamanda ilişkimize tutarlılık ve güvenlik veriyor. İkimizin de farklı rolleri var. Sessiz bir anlaşma gibi. Seninle ise daha fazla tutarsızlık ve gerilim var, çünkü senin de bir hikâye uydurduğunu biliyorum ve senin hikâyende ben *yalnızca* bir karakterim."

"Bilmem ki," dedim. "Herkesin kendi hayatını bir anlatıymış gibi deneyimlediğini düşünüyorum hâlâ. Eğer şu anda kafanda devam eden bir hikâye olmasa sabah uyandığında kim olduğunu nereden bileceksin?"

"Anlatının güçsüz bir tanımı bu. Anlatının sadece hafıza ve nedensellik olduğunu söylüyor. Ama, bizim için, anlatı aynı zamanda estetik de."

"Fakat bunun kişiliklerimizden kaynaklandığını düşünmüyorum," dedim. "Bu daha çok ailelerimizin ne kadar parası olduğuyla alakalı değil mi? Senle ben sırf ilginç diye bir anlatının peşinde koşmayı karşılayabiliyoruz. Savaştan önceki halinle uzlaşabilmek için Belgrad'a gidebiliyorsun, Ivan'a dair bir şeyler öğrenebilmek için Macaristan'a gelebiliyorum. Ama Fern'in yaz boyunca çalışması gerekiyor."

"Sen *de* çalışıyorsun."

"Ama uçak biletimi annem karşıladı. Para *kazanmayacağım* ben, aileme vermek için falan."

"Asıl meselenin bu olduğunu düşünmüyorum. Fern bir örnekti sadece. Valerie'nin annesiyle babası mühendis, çalışmak zorunda değil ama yine de Fern'e bize benzediğinden daha çok benziyor."

"Bilemiyorum," dedim. "Böyle yaklaşmak elitizmmiş geliyor sanırım."

"Elitist değilmiş gibi *davranmanın* ikiyüzlülük olduğunu düşünmüyor musun?"

Eve döndüğümde Rózsa beni bekliyordu. "Şimdi *konuşacağız*," dedi, beni oturma odasına sürüklerken. "Arkadaşın nasıl – neydi adı? *Iván* mıydı?"

Ona kimin Ivan'ın adını söylediğini bilmiyordum. "Nasıl olduğunu bilmiyorum."

"Neden?"

"Çünkü onunla konuşmadım! Başkasıyla konuştum."

Rózsa sustu. "Özür dilerim," dedi. "Özür dilerim ve hazırım."

"Neye?"

"Özür dilerim," diye tekrar etti. "Hazırım."

"Neye hazırsın?"

"*Órület*," dedi sözlüğündeki maddeyi işaret ederek: "manyaklık, çılgınlık, delilik."

"Deliliğe mi hazırsın? Ne demek oluyor ki bu?"

"Sen istasyondayken ben de telefonla konuştum. Tünde aradı. Seninle kampa gelebiliyorum."

Szentendre otobüsü sabah erken kalkıyordu. Piri kahvaltıda bana bir hap verdi, onun beni hastalanmaktan koruyacağını söyledi. İlaç almak için gerçekten hasta olana kadar beklemeyi tercih ettiğimi söyleyince, aynı anda hem Rózsa hem Piri hararetle konuşmaya başladı. Esperanto "*Malsano!*" diye haykırıyordu Piri, kusma taklidi yaparak. "*Malsano, böööhh*!" Sonuç olarak hapı dilimin altına koyup yutmuş gibi yaptım.

Otobüs istasyondan çıkınca, Çingene kafesindeki cama koli bandıyla çapraz çizgiler çekildiğini gördüm. Başımı cama dayayıp uyumuşum, Ivan'ın arabasının hararet yaptığı kavşağa geldiğimiz anda uyandım. Yine buradaydı işte: Çin restoranı, banliyö tren istasyonu, günümüzün güneş saati.

Kamp alanının kapısında durduk Rózsa'yla. O çantalarımızı tutuyordu, ben ise kapı mandalının nasıl çalıştığını anlayamamıştım. Bakıcının salyalı köpeği bizim olduğumuz yöne bakacak şekilde bağlanmıştı, hayalet bir el tasmasını tutmuş gibi aniden durdu. Bakıcı kulübesinden çıktı ve bize bağırmaya başladı. Rózsa'yla öylece durup onu izledik.

"Aptal olduğunu söyledi," dedi Rózsa bir dakika sonra.

"Anladım," dedim.

Bakıcı hâlâ bağırıyordu.

"Aptal değil," dedi düşünceli bir şekilde Rózsa. "Budala."

Öğle yemeği için kafeteryaya gitmek üzere sıralanıyordu öğrenciler. Beden eğitimi öğretmenlerinden biri bana mısır konservesiyle bir karpuzun büyükçe bir parçasını getirdi. Diğerleriyle kafeteryaya gidemeyeceğimi, kamp alanında kalıp mısır ve karpuz yiyeceğimi anlamıştım. Tuhaf bir düzenleme gibi görünüyordu –bence hepimize tuhaf geliyordu– ama öyle devam ettik. Güvenlik endişeleri ima edildi. "Konserveyi kendin açarsın, başka kimse dokunmadı," dedi Rózsa.

Beden eğitimi öğretmenleri delegasyonu bir bardak çeşme suyu getirdi bana, hemen elimden alıp lavaboya döktüler. Öğretmenlerden biri dışarı çıktı, küçük bir çocuğun açmak üzere olduğu kolasını elinden aldı ve bana verdi. Geri vermeye çalıştım, ama çocuk dahil herkes hararetli bir şekilde karşı çıktı.

Bir banka oturdum, kola içip kamp alanının dışına salınan çocukları izledim. Herkes ayrıldığında, karar vermiştim, tren istasyonuna gidip Ivan'ı arayacaktım. Beklerken konserve mısırın hepsini ve karpuzun çoğunu yemiş oldum.

Üçüncü çalışta açtı Ivan. "Alo?"

"Ivan?"

Onun tarafındaki sessizlik o kadar uzun sürdü ki hattın kesildiğini düşündüm. "Neredesin?" dedi en sonunda.

"Szetendre'deyim. Günümüz güneş saatindeyim."

Bir sessizlik daha oldu. "Gelip seni almamı ister misin?"

Kafa salladım ama sonra beni göremediğini hatırladım. "Evet."

"Tamam," dedi, aramızdaki bir şeyler gevşemiş gibiydi. "Orada ne halt ediyorsun ki?"

Kampı tarif etmeye çalıştım. Bir Macar olarak ona bir anlam ifaden eden tarzda bir kurum olabileceğini düşünmüştüm, ama konuştukça bunun ona anlamsız geldiğini anladım.

"İngilizce kampı mı, İngilizce mi öğreniyorlar?"

"Hayır."

"O zaman sen ne yapıyorsun orada?"

"Bilmiyorum," dedim. "Sanırım tatildeyim."

Eğer İngilizce öğretmek için bana ihtiyaçları yoksa, diş fırçası getirip ailesinin evinde kalmamı söyledi Ivan. Bir saat içinde beni alacağını söyledi, bildiği bir restoranda buluşabilirdik. Restoran bir teknedeydi. "Tanıması kolay," dedi. "Çünkü teknede olan tek restoran."

Onun için bile şeytani bir referans seçimiydi. "Eğer bir teknedeyse nasıl bulacağım onu?"

"Tekne sabit. Biliyorsun," diye ekledi, "bana bir nevi hediye borçlusun sanırım."

Ona bir şey vermediğim doğruydu, o bana iki kitap ve bir kaset vermişti. Kapattıktan sonra gazete bayisine uğradım. Sigara, çiçek, gazete ve piyango bileti satıyorlardı. Ancak Ivan sigara içmiyordu, kızlar oğlanlara çiçek vermezdi, politikacıların

gudubet fotoğrafları gazetelerin her yerindeydi ve olasılık konusunda doktora yapan birine piyango bileti almak doğru gelmiyordu bana.

Kampa dönünce diş fırçası, kontakt lens kutusu, yedek iç çamaşırı koydum sırt çantama. Yarın aynı kotu giyebilirdim, ancak fazladan bir tişörte ihtiyacım olurdu. İki tişört arasında kararsız kaldım: yakası en güzel duranla en temiz olan arasında. Temiz tişört, esasen hiç giyilmemiş olan, heybetli önlüğümsü bir beden, dar mürettebat yakası ve Dr. Seuss'tan Sam-I-Am'in bir tabak yeşil yumurta ve jambonu bir direkte dengede tuttuğu bir fotoğraf sunuyordu. Beş yaşındaki üvey kardeşimin hediyesiydi – kendisi seçmişti. Bir yanım bu tişörtün uygun olmadığını söylüyordu. Ama yine de biliyordum ki, o ya da bu tişörtle karşısına çıkarak Ivan'ın bana karşı hislerini değiştiremezdim. Böylece yanıma temiz olanı, masum kardeşimden hediye olanı aldım.

Hediye olarak yorumlanabilecek herhangi bir şey var mı diye tüm malvarlığıma baktım. Tek bulabildiğim Gyula'nın babasının tarım dergisiydi. Başta uygun değilmiş gibi geldi ama sonra fark ettim ki tüm sayı kış arpası hakkındaydı. Tahıl ürünleriyle, yerin altında uyuyan ve uyanık tanelerle ilgili yazışmalarımıza bir atıf olduğunu Ivan anlar gibi geldi bana. Dergiyi çantama koydum.

Kamp yöneticisi Ildi yemekten dönünce, bir arkadaşımı ziyarete gideceğimi ve ertesi gün döneceğimi söyledim ona. Haber sakince karşılanmadı; ne Ildi ne de diğer beden eğitimi öğretmenleri bundan hoşlanmıştı. "Kim bu arkadaş?" diye sordu bir öğretmen ve sonra hep bir ağızdan konuşmaya başladılar. Öğretmenlerin bazısı bir bakış açısını ileri sürüyor gibiydi, diğerleri başkasını. Nasıl sonuçlanacağını görmek ilginç olurdu, ancak saatime bakınca Ivan'ı arayalı kırk beş dakika geçtiğini gördüm. Kimse bana bakmıyorken sırt çantamı omuzlayıp ortadan kayboldum.

* * *

Nehir kenarında yürüyerek, içinde restoran olabileceğine dair bir iz bulabilmek için her tekneyi kontrol ettim. Teknelerin birinde sandviç yiyen bir adam vardı, ancak sandviçi kendisi getirmiş gibiydi.

"Teknedeki restoran?" diye sordum sonunda, elinde olta takımı olan, neşeli bir adama.

"Teknedeki restoran," dedi. "Bir kilometre."

Hemen fark ettim onu; hem bir tekneye hem de restorana o kadar benziyordu ki, tuhaf bir şeydi... Kompakt, mavi, alt katta bir bar, üst güvertede restoran vardı. Ivan ne barda, ne de restorandaydı. Girişteki banka oturdum, tekne akıntıyla birlikte yükselip alçalıyordu.

Oturduğum yerden, yer seviyesinin altından, ilk başta tek gördüğüm Ivan'ın bacaklarıydı. "Ne mutluluk," dedim.

"Ne mutluluk," dedi, gözlerimiz parlayarak baktık birbirimize. Ivan'ın annesinin de orada olduğunun farkına vardım, tepesine bir kano bağlanmış arabalarının da, *Opel*'in. Planı anlamam biraz zaman aldı, ben ve Ivan kanoyla kürek çekerek dönecektik Budapeşte'ye, annesi arabayla dönecekti. Önce beraber bir şeyler içmek için tekne restorana girdik.

"Bir bira ister misin?" diye sordu Ivan'ın annesi.

"Bira içmiyor," dedi Ivan.

"Gerçekten mi? Bir nedeni var mı?"

"Sanırım alışkın değilim," dedim. Amerika'da içme yaşı olduğunu ve sahte kimlik almanın eziyet olduğunu ekledim.

"Ya, o zaman Amerika kanunu yüzünden," dedi.

"Şey, *kanun* yüzünden mi bilmiyorum."

"Tabii ki öyle!" Kulağa o kadar emin geliyordu ki haklı mı diye şüpheye düştüm. "Bana maden suyu galiba," dedi garsona biraz pişmanlık dolu bir sesle. Kola istedim, Ivan da limonata söyledi.

Ivan'ın annesi köyü sordu. Margit, Gyula ve Rózsa'yı anlattım. Rózsalı bölümlerin komik olması gerekiyordu, ama ne Ivan ne de annesi güldü ve annesi biraz endişeli görünüyordu.

Alkolsüz içecekleri ödemeyi denediğimde elime dokundu ve şerefin ona ait olduğunu söyledi. "Her gün Ivan'ın arkadaşlarından biriyle zaman geçirmiyorum ya."

Ivan'ın arkadaşı olma ya da o buluşmanın annesine Ivan'ın hayatıyla ilgili bir şeyler anlatıyor olması fikri o kadar uzaktı ki bana, kahkahayı koyuverdim. O da güldü. Kamptakilerin gece dışarıda kalacağımı bilip bilmediğini sordu. Ben çıkarken konuyu hararetli şekilde tartıştıklarını söyledim.

"İyi, biliyorlar öyleyse," dedi Ivan. Ne var ki annesi, Ivan onlarla kendisi konuşsun diye kampa dönmemiz gerektiğini söylediğinde rahatladım.

Ivan'ın annesi arkaya geçti, Ivan sürdü ve ben de önde oturup yolu gösterdim. Giriş kapısının önünde durduğumuzda bakıcının köpeği makineli tüfek gibi havlamaya başladı. Bakıcı bize dik dik baktı, köpeğin tasmasını kapıp evine girdi, kapıyı çarptı. Bir saniye sonra ön pencerenin perdelerinin kızgınca kapandığını gördük.

"Bu adam benim budala olduğumu düşünüyor," dedim biraz gururla.

Rózsa ana kulübeden çıktı, denizci tuniği giyiyordu. Ivan, Rózsa'ya yukarıdan bakıyordu ve Rózsa benimleyken İngilizcede kullandığı kötü niyetli tondan çarpıcı biçimde farklı olan, seviyeli, nazik bir tavırla konuştu Ivan'la; ikisini tanıştırdım.

Ivan'ın annesiyle arabada bekliyorduk. "Pek şanslı değilsin, Rózsa'dan doğruca Ivan'a geçiyorsun," dedi kolunu omzuma dolayarak. "Devamlı bir kaptanın yönetiminde gibisin."

Fikirlerin bu alışılmadık gruplandırılışını sindirmem biraz zaman aldı; yani Rózsa, Ivan ve şansımı.

Ildi çıktı kulübeden. Bakışı Ivan'ın, Rózsa'nın, benim, Ivan'ın annesinin ve tepedeki kanonun üzerinden geçti ve tekrar Ivan'a döndü. "Selin'in arkadaşı olmalısın," dedi. Ivan onunla sıcak ses tonuyla konuştu, pansiyondaki resepsiyon görevlisinde işe yaramamış olan tonla. Kısa süre sonra ikisi de gülüyordu. "Yarın görüşürüz," dedi Ildi bana. Ivan'ın annesine el salladı, o da karşılık verdi.

* * *

Sallanan ve kendini hayat gibi hissettiren kanoya ilk ben girdim. Ivan suyun içinde bata çıka yürüyüp kanoyu açığa doğru itti ve arkama tırmandı. Küreği nasıl kullanacağımı, suya sokacağım açıyı göstererek açıkladı. Önde olduğum için dümen kullanmak ya da ritmi ayarlamak zorunda değildim. Daireler çizmeyelim diye, ayarladığı tempoda kürek çekmem gerekiyordu sadece,. Ivan konuştukça talimatları takip etmekten ne kadar hoşlandığımı fark ettim ve bu beni utandırdı. Talimatları takip etmek Holokost'a yol açan şeydi. Hal böyleyken utanç ayrı bir şeymiş meğer. Eğer bir şeyi sevdiyseniz sevmişsinizdir, aynı zamanda utanmış olun ya da olmayın.

Başlarda Ivan'ı görememek canımı sıktı. Ama yavaş yavaş bana daha da fazla varmış gibi hissettirdi, yüz yüzeymişiz gibiydi. Suya o kadar yakın olmak, çılgın bir bitki gibi çevremizde hareket eden dünyayı görmek harikaydı. On altı tekerlekli kamyonlar mavnaların üzerinde kayıyordu, bize yaklaşıp güneşi geçici olarak engelliyorlardı. Pazar günleri kamyonların trafiğe çıkmasına izin verilmediğinden, mavnalarla taşındıklarını açıkladı Ivan. Bir deniz motorunun izinde sallandık, nazik ama güçlü bir şekilde, olup bitti.

Ivan gerçekten çok çaba sarf ediyordu, her zamanki gibi. Neredeyse hep o konuştu. Aziz George'un hikâyesini anlattı bana. İki versiyonu varmış: daha doğru, daha az doğru. Daha doğru versiyonunda, Aziz George'u sekiz kere öldürüyorlarmış, bir keresinde Filistin'deki bir hapishanede kafatasına çiviler çakmışlar, ama her seferinde hayata geri dönmüş. Daha az doğru versiyonu ejderhalı olanmış.

Bir zamanlar, dedi Ivan, bir kasaba ejderha tarafından istila edilmiş. Yollar boyunca kasabalılar ejderhayı her ay iki keçi vererek yatıştırmış. Sonra keçileri tükenmiş ve insana geçmek zorunda kalmışlar. Yönetici bir piyango düzenlemiş, "bir çeşit çekiliş", kurbanı seçmek için. Bir gün kurada kendi kızı çıkmış. Yönetici kurala uymak istememiş. Ama kızı kural kuraldır demiş.

Oradan geçmekte olan Aziz George "Neden surat asıyorsun?" diye sormuş. Durumu izah etmişler. Ne yapılacağını bildiğini söylemiş: Ejderhayı öldürecekmiş.

Uzun bir gün geçirmekte olan kız demiş ki "Ah Aziz George, git buradan." Aslında henüz bir aziz değilmiş, yani aslında söylediği şuymuş: "Git buradan George. Seni de yer. Planın boktan."

Tam o sırada ejderha gelmiş. George tahta bahçıvan küreğini kaldırmış, kılıç yerine ("Böyle bir şey işte," dedi Ivan kano küreğini yukarı kaldırarak) ve ejderha düşmüş. George kemerini ejderhanın boynuna dolamış –kemerini çıkardığı bölümle ilgilenmiştim her nedense– ve kasabaya sokmuş onu.

"Bakın," demiş George kasabalılara. "Ejderhanızı evcilleştirdim, eğer hepiniz Hıristiyanlığa geçerseniz onu öldürürüm."

Bu, can alıcı noktaydı, "Git buradan George"ta gülmeye başlamış olan Ivan'ın kafayı yediği nokta, öyle ki kanonun devrileceğini sandım. Ben de güldüm ama anlamamıştım. George'un halihazırda evcilleştirmişken neden ejderhayı öldürmek zorunda olduğunu ya da neden severek değil, vurarak evcilleştirdiğini anlamamıştım. Kano küreğini tekrar tekrar her seferinde aynı şekilde hareket ettirdikçe ben ejderhaymışım ve Ivan da beni benimle hiç alakası olmayan nedenlerle evcilleştirmiş gibi gelmeye başladı. Tepemizdeki güneş bunaltıyordu, günün en sıcak zamanıydı. Kendimi yöneticinin kızının yerine koyamamıştım. Ivan'ın anlattığı hikâyelerdeki kızların hiçbirinin yerine koyamıyordum kendimi. Küstahlıkları, şevkleri bana tamamıyla yabancı geliyordu.

Başka bir kano yetişti bize. Ivan kürekçileri selamladı –altmışlarında neşeli, bronz tenli, sırım gibi bir çiftti– ve bir dakikalığına sohbet ettiler.

"Yeni emekli olmuşlar," dedi Ivan çift bizi geçtiğinde. "İlk defa istedikleri kadar kano kullanacak zamanları olmuş. Budapeşte'den Visegrád'a gitmişler bugün, şimdi geri dönüyorlar. Bu kolay kısmı, çünkü akıntı aşağı doğru." Bir an için Danube'de değil

de zaman nehrindeymişiz ve herkes aslında farklı bir noktadaymış da bir zamanlar burada bulunmuşuz gibi hissettim.

Şehrin sınırlarına ulaşmıştık, altı köprüden ilkinin altından geçiyorduk. İkinci köprü neredeyse hemen geldi. Eviyle lisesi arasındaki köprüyü gösterdi Ivan. "Buradan her gün geçerdim. Günde iki kez."

СОНЯ –Sonya– adlı bir teknenin yanından geçtik ve *STEAUA* adlı bir başkasının, yıldızın ya da yıldız gibi bir şeyin Romencesiydi. "Her Romen gemisinin adında 'yıldız' olur," dedi Ivan.

Plan altıncı ve son köprünün yakınlarında karaya çıkmak, ankesörlü bir telefon bulup bizi alması için Ivan'ın babasını aramaktı. Tuhaf bir plan gibi gelmişti bana, ama belli ki Macarların son dakika ayarlamalarına ve kırsal kesimde dolaşmaya karşı yüksek toleransı vardı. Ama biz altıncı köprüye yaklaşırken Ivan birdenbire buradan çıkarsak nerede olacağımızdan ve babasının nerede olduğumuzu bileceğinden emin olmadığını söyledi. Aslında yedinci bir köprü olduğunu –gerçekleşmemiş World's Fair için inşa edilmiş olan yeni bir tane– anlattı. Köprünün yakınındaki var olmamış fuar alanı bir köydü aslında ve babası onu kesinlikle bilirdi.

"Ne düşünüyorsun?" dedi. "Yedinci köprüye devam etmeli miyiz?

Yedinci köprüye devam ettik. Trafik ve şehir sesleri azaldı, birkaç dakikalığına kürek çekmeyi bırakıp sürüklendik. Duyulan sesler; kanoya vuran suyun sesi, minik hayvanların uzaktan gelen cıvıldaşmaları ve daha da uzaktaki bir uçağın uğultusuydu. Güneş suya gömüldü. Hava yumuşak ve parlaktı.

Az sonra yedinci köprü göründü üstümüzde, kırmızı çelik direkleriyle modern ve garipti. Son zamanlarda çok fazla yağmur yağdığı için Ivan'ın karaya çıkmayı tasarladığı nokta su altında kalmıştı. Genç ağaçların ve çalıların sudan çıkmış tepelerini görebiliyordunuz. Kıyıya ulaşmak imkânsızdı. Minik bir çıkıntıya rastlayana kadar devam ettik. Önce Ivan çıktı ve kanoyu kıyıya sürükledi. Çantalarımızı ve ayakkabılarımızı uzattım ona. Çıkmama yardım etti.

"O kadar açım ki gördüğüm ilk şeyi yiyebilirim," dedi.

"Bir öyküdeki lanet gibi geliyor kulağa; sanki bunu söylemişsin ve gördüğün ilk şey en sevdiğin koyunmuş gibi."

"En sevdiğim koyun diye bir şey yok. Açken koyun ve koyun olmayan var sadece. Besin ve besin olmayan. Bu arada sen besin misin?"

Düşündüm biraz. "Bilmem."

"Merak etme. Seni yemem. Sen en sevdiğim koyunsun."

Nehrin kenarındaki dolgunun yanı sıra ilerleyen bir patika çıktı karşımıza. Gidip bir telefon bulacağını ve yirmi dakika içinde geri dönmüş olacağını söyledi Ivan. Burada kalıp kanoyu gözlemem gerektiğini söyledi.

Bir kütüğün üstüne oturup kanoyu izledim. Bitkilerdeki yapraklar büyük ve tarih öncesinden gibiydi. Tüm dünya yavaşça maviye dönüyordu. Ayak sesleri duydum – birden çok ayak sesi. İki keçiyi süren bir adam girdi tabloya. Keçilerin uysal, aptal bir ifadesi vardı. Kanoyla ilgilenmiş gibi görünmüyorlardı.

Saatimdeki sayıları çıkarmak giderek zorlaşıyordu. Titriyordum, bir ceket getirmiş olmayı diledim. Bir dakika sonra Ivan'ın sırt çantasının fermuarını açtım. Kenarları kırmızı siyah çantası benimkinden daha büyük ve maskülendi. O da ceket getirmemişti. Bir motor sesi duydum, eşkıyaların sonunda kano için geldiğinden endişelendim. Onun yerine motosikletine binmiş iki polis geldi. Hiç kıpırdamadan durup beni fark etmemelerini umdum ama ettiler. Motorlarından inip bana soru sormaya başladılar. Anladığım tek soru evsiz olup olmadığımdı. "Bir *evin* var mı?" diyorlardı yüksek sesle, içlerinden biri kollarını başının üstüne kaldırıp sivri uçlu bir çatı şekli yaptı.

"Ev, evet," dedim. Polise rahatlamış gibiydi, bir şeyler daha söyledi ve beklenti içerisinde bana baktı. Belli ki durumumu açıklamamı bekliyordu.

Olan biteni en iyi nasıl özetleyeceğimi düşündüm bir an. "Arkadaşım," dedim, "telefon etmeye gitti."

Bu açıklama polisi tamamen tatmin etmiş gibiydi. "Güzel, güzel," dediler ve motorlarına atlayıp uzaklaştılar. Onlar gittikten sonra terk edilmiş gibi hissettim kendimi.

Orada bir dakika daha kalamazdım. Ivan'ın gittiği yöne doğru yürümeye, onu ya da bir telefon bulana kadar devam etmeye karar verdim. Kanonun yerini kestirmek şimdiden imkânsızdı, önüne birkaç yapraklı dal sürükledim ne olur ne olmaz diye. Sonra defterimi çıkarıp Ivan'a artık kanoyu gözleyemeyeceğimi anlatan bir not yazmak için dolgunun üzerine oturdum karanlıkta.

Sevgili Ivan, diye yazmıştım yaklaşan ayak seslerini duyduğumda. Sesler yükselmeye devam etti ve Ivan yanı başıma iniş yaptı, nefesi kesilmiş çamur içindeki gömleği yırtılmıştı.

"Seni bulamayacağımı sandım," dedim. "Seni asla bulamayacakmışım gibi hissettim."

Ona dokunmak, kucaklamak istedim ama sadece koluna dokundum gömleğin üzerinden. "Sana not yazıyordum," dedim. "Seni aramaya çıkmak üzereydim."

Yaşadıklarını sayıp döktü Ivan. Vahşi bir köpek tarafından birkaç kilometre kovalanmıştı. Bir noktada köpek kaybolmuş, ama biraz sonra ağzında devasa bir ölü tavşanla tekrar ortaya çıkmıştı. En sonunda bir çitin üzerinden atlamıştı Ivan – köpekten böyle kurtulmuş. Yine de çitin diğer tarafında bir telefon bulmak zorundaymış.

"Gerçekten berbat etmek istemedim," dedi. "Geçen seferden sonra."

"Geçen sefer?"

"Yemek kötüydü, yağmur başlamıştı..."

İki litrelik *Sprite* şişesi verdi bana – dükkân su satmıyormuş. Bir süre orada oturup köpekten bahsettik ılık, gazlı *Sprite*'tan büyük yudumlar alarak. Ta ki Ivan otoban çıkışına, annesiyle babasının bizi alacağı yere doğru gitmemiz gerektiğini söyleyene kadar. İkisi birden geliyordu: yolu bilen babası ve yemekte daha az şarap içmiş olan annesi.

Otobanın ne kadar yakın olduğunu keşfetmek şaşırtıcıydı, on dakikadan az bir yürüyüş mesafesindeydi. Bir üstgeçit, altgeçit ve döner kavşaktan oluşan karmaşık bir köprülü kavşağa

bakan otobüs durağında oturduk. Her şey gıcır gıcırdı. Tabelalardaki ve şerit çizgilerindeki harfler beyaz beyaz ışıldıyordu. Asfalt, fırından yeni çıkmış bir mereng gibi pürüzsüz ve kabarık görünüyordu. Ufukta hiç araba yoktu. Uzakta bir benzin istasyonunun tabelası parlıyordu.

Annesi ve babasıyla ilgili ters gitmiş olabilecek şeyler düşünmeye başladı Ivan. Annesi arabayı babasının kullanmasına izin vermiş olabilirdi. Ya da babası yolcu koltuğunda uyuyakalmış ve yolu tarif edemiyor olabilirdi.

"Babamla her zaman iyi geçinemem," dedi.

"Neden?" diye sordum.

Parlak ışıklı bir yolcu otobüsü hızlandı köprünün üstünde.

"Bencil olduğumu düşünüyor."

Tereddütlü şekilde ilerleyen *Opel* görüş açımıza girdi. Ivan yola çıkıp kolunu kaldırdı, farlardan gelen ışık her yerini sardı. Ivan'ın annesi arabayı kenara çekti, babası öndeydi. Ivan'la arkaya geçtik. Arabadaki hava beklediğimden daha neşeliydi. Kimse kızmış ya da endişeli gibi görünmüyordu.

Çok yakın olduğu için başta kanoyu bulmanın kolay olacağını düşündüm, ama araba geldiğimiz yoldan geçemedi. Setin etrafından dolanıp diğer yanından çıkıncaya kadar tüm yön duygumu yitirmiştim.

"Kanoyu uzun süredir izliyordun," dedi Ivan bana. "Nerede olduğunu hatırlıyor musun?"

Kanoyu korumak için harcadığım tüm zamanı göstermek için elimde çok az şey olması hoş değildi.

Karaya çıktığımız yeri tanıyan Ivan oldu sonuç olarak. Ölü bir ağaçtan tanıdı. Ivan'la babası kanoyu taşıyıp arabanın üstüne bağladılar. "Tüm arkadaşlarım özledi beni," dedi Ivan'ın annesi, sivrisinekleri ezerken.

Mutfakta, Ivan'ın annesi soğuk et, salatalık, peynir ve domates dilimledi sandviçler için ve kendisiyle Ivan'ın içtiği bir şişe şarap açtı. Sandviçleri bitirdiğimizde uyuyacağım yeri göstereceğini söyledi Ivan'ın annesi. Birkaç basamak aşağıda çekyatı, te-

levizyonu, filigran desenli çay fincanlarının sergilendiği maun bir büfesi olan küçük bir odaydı. Odanın düzenli sakini, ya temizlikçi ya da bir akrabaymış gibi duran ama hangisi olduğunu kestiremediğim Böbe, hafta sonu boyunca yoktu.

Yalnız kalınca yıkandım ve Dr. Seuss tişörtümü giydim. Yatağa girip defterime yazmaya başladım. Eşit olmayan zaman kalitesi üzerine düşünüp durdum – neredeyse her zaman bu denli boş görünüp ardından hiçbir uyarı vermeden birkaç gün boyunca o kadar yoğun, canlı ve gerçek hissettirmesi, öyle ki inkâr edilemez bir şekilde gerçek hayatın *oymuş* gibi, gerçek doğası nihayet ortaya çıkmış gibi gelmesi... Ama sonra zaman geçip akla hayale gelmeyecek bir şekilde öldüğünde tekrar tüm o bütünlüğün bir defaya mahsus olduğu ve belki bir daha asla geri gelmeyecek olduğu ortaya çıkmış olur. Bunu hâlâ hissedebiliyor ve etrafımda görebiliyorken, çay fincanları hâlâ titrek görünüyorken yazmak istedim. Aniden anladım ki yazmanın amacı sadece geçmiş şeyleri kaydetmek değil, aynı zamanda mevcut olanı devam ettirmekti, *Binbir Gece Masalları*'ndaki gibi, bir sonraki şey gerçekleşinceye dek zamanı esnetmekti. O düşünce aklıma gelir gelmez buzlu camın arkasında karanlık bir figür gördüm ve kapı çalındı.

"Gel."

"Burada olmayacağını düşünmüştüm neredeyse," dedi Ivan. "Bir yerde olacağına güvenebilirmişim gibi gelmiyor hiç." Büfeye bakıyordu ters ters.

"Bana da öyle geliyor," dedim. "Güzel fincanlar."

"Böbe, İngiltere'den getirdi onları. Böyle dizdi hepsini. Tüm odayı kendisi dekore etti, o yüzden böyle görünüyor." Fincanların yaldızlı kulplarının hepsi sağa bakıyordu. Ivan birini sola çevirdi. Böbe'nin hayaletlerin yaptığını düşüneceğini söyledi – Yüce İsa ve Winston Churchill'in hayaletlerinin. Nihayet bana baktı. "Ne yazıyorsun?"

"Hiç." Defteri çantama koydum. "Kış tahıllarıyla ilgili bir tarım dergisi ister misin?"

"Pek değil. Oturabilir miyim?" Başımı salladım. Yatakla sandalye arasında tereddütte kaldıktan sonra sandalyeye oturdu.

"Beni aramayacağını düşünüyordum," dedi. "Bu Rózsa gerçekten korkunç olmalı."

Onu daha önce aramak istediğimi ama işlerin karıştığını söyledim. Rózsa'nın o kadar da kötü olmadığını, sadece gergin olduğunu anlattım. Hangi açıdan gergin olduğunu sordu Ivan. Dört saatli oturma odasını, nasıl kendisiyle ilgili sorular sormamı ve samimi itiraflarda bulunmamı istediğini anlattım.

"Eğlenceli olabilirmiş," dedi Ivan.

"Bayağı kötüyüm bu işte."

"İkimiz de kötüyüz. Ama belki pratik yapabiliriz. Belki daha iyiye gideriz."

"Nasıl pratik?"

"Birbirimize sorular sorabiliriz, oyun gibi, kurallı. Gerçek sorular olmak zorunda ve diğer kişi de gerçekten cevap vermek zorunda olsun. Denemek ister misin?"

"Şimdi mi?"

"İlk ben yaparım. İlk soruyu ben sorabilirim." Yere bakıyordu. Yüzü, o denli narin oluşu beni hep şaşırtmıştı.

"Tamam," dedim.

Başını kaldırdı. "Neden beni aradın bugün?"

"Ben..." Boğazımı temizledim. "Daha iyi bir biçimde ayrılmak istedim." Nereden çıkmıştı o cümle? Hemen her kelimesi yanlıştı. "İstedim" dışındaki her şey yanlıştı.

"Daha iyi bir 'biçimde' mi?"

"Öncekinden daha iyi bir sonla."

"Öylece kaybolman iyi bir biçim değildi yani, öyle mi? İlgini çekmediğimde?"

Ciddi olup olmadığını görmek için yüzüne baktım.

"Hayır," dedim. "Değildi."

Atmosferde bir değişiklik oldu. "Tamam," dedi. "Şimdi senin sıran."

Ancak hiçbir şey gelmiyordu aklıma; ne fikir ne de kelime vardı zihnimde.

Bana zaman kazandırmak için yine kendisinin soracağını söyledi Ivan. "Neden yazdın bana? En başta?"

Yüzümün aydınlandığını hissettim. "Ben de pek çok kez me-

rak ettim. Seni çok merak ediyordum. Diğer herkesten farklı bir enerjin vardı. Seninle konuşmak istedim ama nasıl yapacağımı bilmiyordum."

"Sanırım anlıyorum," dedi. "Neyse, yazdığına memnunum."

"Ben de cevap verdiğine memnumum. Yapacağından pek emin değildim."

"Sana cevap vermeme şansım olduğunu mu düşünüyorsun? Asla. Mesajın o kadar canlandırıcı, insanların genelde söylediği tüm o şeylerden o kadar farklıydı ki."

"Senin hakkında böyle hissettim."

"Bu iyi."

"Biliyorum." İkimiz de bir şey söylemedik bir süre.

"Sanırım kalp krizi geçirtecek bu bana," dedi en sonunda. "En azından şarap içsek yardımcı olurdu sanırım. Ama sen istemezsin galiba."

"Sen içebilirsin."

"Ya şişeyi getirsem, belki sen de biraz alırsın sonra?"

"Olur."

Çıktığı an oda değişti, kurudu. Sağa sola baktım. Bir şey kımıldıyordu – tavan lambasının çevresinde çırpınan bir güve. Lambanın üç ampulü vardı, her birinin kendi cam zambağı vardı ve hepsi birden bir tavan fanı olarak çiçek açıyordu.

Bir şişe birayla döndü Ivan. "Annem şarabı bitirmiş herhalde," dedi. "Çoğunu içmiştik zaten. Seni daha iyi eğlendirmem gerektiğini söylüyordu. Seni dışarı çıkarmam gerektiğini söyledi."

"Beni dışarı çıkardın."

Lıkır lıkır içip şişeyi bana sundu. Kafamı sağa sola salladım. "Bunu ayık geçirmek istediğine inanamıyorum. Neyse, sıra sende."

Derin bir nefes aldım ve sesimi titretmemeye çalıştım. "Neden seni atlatmam gerektiğini söyledin?"

İki metre ilerisindeki halıda bir noktaya sabitlemişti gözlerini, cevap orada yazılı olabilirmiş gibi. "Aramızdaki şeyin çok hassas olduğunu hep biliyordum," dedi bir saniye sonra. "Aramızdaki şey" deyince göğsüm sıkıştı. "Bıkacağın bir zamanın

geleceğini düşündüm hep. En baştan karar verdim, bu gerçekleştiği zaman seni rahat bırakacaktım, aramaya devam etmeyecektim. Sana bunu yazdığımda beni atlatmaya karar verdiğini düşünmüştüm."

Hiçbir şey söylemedim.

"Öyle düşünmek *zorundaydım*, davranış şekline göre..."

"Ama zaten karar verdiysen, bana söylemene neden gerek vardı?"

Sessizlik oldu. "İyi bir soru," dedi. Gururlandım. Sonra gururlandığım için utandım. "Sanırım kendim içindi o," dedi. "*Benim*, atlatmam gerekiyordu *seni*. Gerçekten kahramanca gelmişti bunu yapmak. Seni serbest bırakmam gerektiğine karar verdim ve öyle yaptım."

"Gerçekten kalbimi kırdı bu," dedim.

"Artık biliyorum," dedi. "Özür dilerim. Ama biliyorsun ki seni aradığımda ve sen benimle konuşmadığında benim kalbim kırıldı. Bundan dolayı sana onu yazmam, kısmen bir güç meselesiydi."

Nefesim kesildi. Gücün, o kadar insanın arasından benim üzerimde fiilen *kullanabileceği* bir şey olduğu aklıma gelmemişti daha önce. "Bir tane daha sormamı ister misin? Eşitlenmiş oluruz?"

"Buyur."

"Bıkacağım bir zaman geleceğinden neden bu kadar emindin? Neden en başından itibaren beni serbest bırakman gerektiğini düşündün?"

"Şey... Kısmen ayrılacak olduğumu biliyor olmamdan. Muhtemelen California'ya gideceğimi ve kesinlikle Boston'dan ayrılacağımı biliyordum. Ama aynı zamanda bunun senin için gerçekten zor olduğunu hep hissettim. Senin için, benim için olduğundan daha zormuş gibi geldi hep."

"Neden benim için daha zor olsun?"

"Çünkü sen yalnızsın."

Vurulmuş gibi hissettim. Aklıma gelen en kötü şeyin gerçek olduğunu öğrenmek gibiydi. "Ne?"

"Yalnız büyüdün, uzun süre boyunca tek çocuktun demek

istedim. Konuşmak mesela, benim için daha kolay. Bir sürü kız kardeşim var, onlarla konuşmaya alışkınım."

Demek istediği şey bu değildi gibi geliyordu bana. Ama daha fazla sormak veya bilmek istemedim. "Senin sıran," dedim.

Başını sallayıp biradan bir yudum aldı. "California'dayken bana neden öyle yazdın?"

Şoke oldum, güçten bahsettiğindeki gibi, ama bu seferki duygu sarhoş ediciydi. Gücünü hissettim –nazik bir şekilde kullanacakmış gibi– ama kullanmayacaktı nasıl olsa. Saçımı tutan tokayı açtım, hepsi yüzüme düştüğünden tekrar topladım.

"Dikkatini çekmem gerekiyordu," dedim. "Önce tezin vardı ve bana haftalarca yazmadın. Ardından nihayet yazdığında çoktan başka bir yere gidiyordun. Gidiyordun ve dikkatini çekmem gerekiyordu."

"Kesinlikle çektin dikkatimi."

"Biliyorum."

Güldü. "Ama anlarsın ya, yazdığın şeyi gerçekten kastedip etmediğini ya da dediğin gibi sadece dikkat çekmeye çalışıp çalışmadığını anlamıyorum hâlâ."

Başımla onayladım. "Ben de bilmiyorum."

Selam verirmişçesine kaldırdı şişeyi, tekrar içtikten sonra yatağın üzerinden bana doğru uzattı. Bir an sonra aldım. Ağırlığını, folyo sarılı boynunun serinliğini sevdim. Biranın kendisiyse acı ve tatsızdı her zamanki gibi. Biranın doğduğu andan beri aynı kalması komikti.

"Sıra sende," dedi.

"Şey, senin neden..." Derin bir nefes aldım. "Anlamıyorum neden..."

"Neyi neden yaptığımı?"

"Neden bu kadar zahmete girdin?"

"Zahmet mi?" Rahatsız olmuş gibiydi.

"Neden bu kadar çok çaba harcadın?"

"Ne çabası? Neden seninle zaman geçirmek için çaba harcadığımı mı soruyorsun? Çünkü seninle zaman geçirmeyi seviyorum. Duymak istediğin bu mu?"

"Seviyor musun?"

"Evet seviyorum. Şimdi benim sıram, değil mi?

"Evet."

"Peki neden köye gittikten sonra aramadın beni? Neden iki haftadan uzun süredir aramadın?"

Hiçbir şey demedim.

"Cevap veremiyorsun."

"Çünkü bazen seni gördükten sonra gerçekten kötü hissediyorum," dedim. "Hemen hemen fiziksel olarak acı verici bu." Göğüs kemiğime dokundum.

Yüzünü çevirdi. "Bu, senden duymaya alışık olmadığım bir şey gibi geliyor kulağa," dedi. Sesinden gülümsediğini anlayabiliyordum. Öyle incindiğim için mutluydu. Benim yüzümden incindiğinden her bahsettiğinde aynı mutluluğu hissettiğimi biliyordum. Birbirimize işkence etmek neden bu kadar eğlenceliydi? Bunun aşk olmadığı anlamına mı geliyordu? Aşk kesinlikle bununla *alakalı* değil miydi?

Her halükarda fiziksel acı hissettiğimi bir kez kabul ettiğimde aramızdaki şey kolaylaştı. Zaman su gibi akıyordu şimdi. Macaristan hakkında ne düşündüğümü sordu Ivan, aynı Rózsa gibi. İlginç olduğunu söyledim. Bana Ivan'la ilgili daha fazlasını anlatan bazı şeyler olduğu, ama aynı zamanda onunla hiç alakası olmayan başka şeyler de olduğunu anlattım.

"New Jersey'de hissettiğim bu," dedi. "Seninle ilgili bir şeyler öğrenmek istedim. Ama hiçbir şey öğrenemedim. Yalnızca banliyöler vardı." New Jersey'nin yoğun bir yer olup olmadığını ve yazar olmayı istediğimi ne zamandır bildiğimi sordu Ivan. Neden yurtdışında okumak için Macaristan'dan ayrıldığını ve neden babasının onun bencil olduğunu düşündüğünü sordum. Gözlüğünü çıkardı, çok yorgun ve yakışıklı görünüyordu.

Neden ikimizin sohbet etmesinin çok zor olduğunu düşündüğümü sordu Ivan: Bunca zamandır kaçınmıştık ve kendimizi bir kez zorladığımızda ikimizi de öldürüyordu bu neredeyse.

Belki konuşmanın kendisiyle ilgili olabileceğini söyledim. "E-postayla yapardık."

"Bilemiyorum," dedi. "Sırayla yazdık, fakat aslında sen bir şey yazdın, ben başka bir şey yazdım ve sonra sen bambaşka bir şey yazdım. Hiçbir zaman gerçek bir sohbet olmadı."

"Hiçbir zaman gerçek bir sohbet olmadı," diye tekrar ettim üzerine düşünürken.

"*Daha iyi*ydi," dedi.

Lambanın üzerinde uyuyakalmış olan güve uyandı ve odanın içinde vızıldamaya başladı. "Onu öldürmemi istemezsin muhtemelen," dedi.

"Devam et," dedim.

Ama güveyi yakalayıp eline hapsetti ve pencereyi açmamı söyledi. Yataktan fırlayıp pencerenin kanadını kaldırdım. Tam yanımda durup güveyi serbest bıraktı. Üzerimde sadece tişört ve iç çamaşırı olduğunu hatırladım ve yatağa geri döndüm.

Ivan yatağın ayakucunda duruyor, uzun bir gölge yapıyordu. "Beşi geçti," dedi. "Biraz uyumak ikimiz için de kötü bir fikir olmayabilir."

"Muhtemelen kötü bir fikir değil," dedim.

Bir an daha durdu orada, sonra bira şişesini alıp ışığı kapattı ve çıktı.

Rüyamda çinili bir hamamda oturuyordum. Akşamüstü güneşi tepedeki bir pencereden süzülüyordu, kapının altından sızan su odayı dolduruyordu yavaşça, giderek daha da yukarı çıkıyordu. Sonra kapı açıldı ve bir su duvarı içeri doldu ve aynı kapıdan erkek kardeşim girdi içeri; ama gerçek hayattaki kardeşim değildi gelen, Ivan'dı. Ayağa kalktım ve sarıldık. Su dizimize kadar gelmişti. Birbirimize çok sıkı, gerçekten sıkı sarıldık.

"Seni çok seviyorum," dedim.

"Biliyorum, ben de seni," dedi.

Gözümde yaşlarla uyandım. Gün ışığı pencereden içeri dolmuş, yaldızlı fincanları ışıldatıyordu. Sırt çantamın yan gözlerinden birinde kullan-at fotoğraf makinesi buldum, içlerinden birinin kulpu sola bakan fincanların fotoğrafını çek-

tim. En azından fincanlarla ilgili şeyin rüya olmadığını bilirdim böylece.

Kahvaltıda domuz jambonu vardı. Tüm o tekerlemeleri okursunuz çocukken ve o kadar soyut gelirler ki... Ama büyüdüğünüzde oradadırlar, yumurta ve jambon, kedi ve köpek, kâğıt ve kalem, elma ve armut. Bir uçakta olmazdık, olamazdık. Yağmurda olmazdık, olamazdık. Orada ya da burada olmazdık, olamazdık. Hiçbir yerde olmazdık, olamazdık.[4]

Son iki kız kardeşle tanıştım: Transilvanya'da folklor kampında olan ve erkek arkadaşının babasıyla hastanede kalan kızlar. Ivan'ın annesi herkesin hâlâ evde yaşadığı zamandan kalma bir çizelge gösterdi bana – haftanın günleriyle kakao gibi notlar ve bulaşıklar, masayı kurmak gibi farklı ev işlerini gösteren karelerden oluşan, her beş çocuk için ayrı bir keçeli kalemi olan kâğıt. O günlerin Ivan'ın annesi için ne çok şey ifade ettiğini görebiliyordunuz.

"Hepimizin bir arada olması çok nadir bir şey artık," dedi. "Neyse ki yarın bir vesile var." Hep birlikte Macaristan'ın batısına bir kano gezisine gideceklerini anlattı büyük kardeş.

Ivan beni Szentendre'ye bırakmadan önce Budapeşte'deki Tayland elçiliğine uğramamız gerekiyordu. Tayland vizesini alabileceği son günün bugün olduğunu anlattı arabada: "Yarın geziye çıkıyoruz, cuma döneceğiz ve cumartesi sabahı Bangkok'a gitmek için ayrılıyorum."

"Anladım," dedim.

"Aramak için iyi bir zaman seçtin yani." O zaman anladım ki onu bir daha göremeyecektim; uzun bir süre boyunca, belki de asla.

Tayland elçiliği, yol çizgileri ve kaldırımları olmayan, yapraklarla kaplı bir yan sokaktaydı. Ivan bankete park etti, nere-

4 Dr. Seuss'un ünlü çocuk kitabı *Green Eggs and Ham* (Yeşil Yumurtalar ve Jambon) isimli kitabındaki bir tekerlemeye gönderme.

deyse bir sarmaşık tarhının içine; sonra kapıya kadar yürüdü. Güneş dolu arabada oturup kuşları dinledim ben de. Geri döndüğünde o kadar uzun sürdüğü için özür diledi Ivan. Ama ben bütün gün orada kalmak isterdim.

Pasaportundaki tüm bir sayfayı kaplamıştı Tayland vizesi. Gökkuşağı renkli kâğıda basılıydı, bir hologram, alevden bir çember içerisindeki kırmızı bir kartal-adam ve fotokopisi çekilmiş bir pasaport fotoğrafından oluşuyordu. Gülümsemeyen, düşük ışıklı Ivan antik çağlardan kalma bir kömür madencisi kadar kurumla kaplanmış ve gaddar görünüyordu.

Szentendre'ye vardığımızda kamp alanı terk edilmişti. Rózsa eğer geç gelirsek onları sahilde bulabileceğimizi söylemiş Ivan'a. Sokağın sonundaki büyük beyaz bir otele sürdü Ivan arabayı. En büyük sahilin burada olduğunu söyledi. Park alanından görülmüyordu sahil, ağaçların arkasındaki yokuşun aşağısındaydı.

"Gidip orada olduklarından emin olmak istiyor musun?" diye sordu

Başımı iki yana salladım. "Eminim oradadırlar," dedim. Arabadan çıktık, birbirimize bakacak şekilde ayakta durduk.

"Demek," dedi, "gidiyorsun."

Kaşlarımın gergin olduğunu hissediyordum. "Sen gidiyorsun," dedim

"E-posta adresim kısa bir süre daha aktif olacak," dedi. "Ve seninki de uzun bir süre aktif olacak. İletişim halinde olabiliriz yani." Hepsi canımı yakıyordu, özellikle "olabiliriz" ve "kısa bir süre" "İyi zaman geçirmeyi denemen lazım," diye devam etti. "Burada bile."

Başımı salladım.

"California'da ziyaret et beni."

"Tamam."

"Gel buraya." İleri bir adım attım ve beni kendine çekti, o kadar yakında tutuyordu ki nefes almakta güçlük çekiyordum. Parmak uçlarımda duruyordum, yüzümün yanı göğsüne yas-

landı. Omzundan bir şey göremiyordum, aşağı bakacağıma sahile giden çakıl taşlı patikaya bakarken buldum kendimi. Sırtını okşadım, tişörtünün altından o kadar sağlam geliyordu ki. Kendimi kaybettim – kelimeleri, nefesi, düşünceleri, her şeyi.

Cesur davranarak önce ben hoşça kal dedim. Cesaretin ödüllendirilecek bir şey olduğunu düşünüyordum hâlâ.

"Hoşça kal," diye karşılık verdi.

Çakıl taşlı patikanın başına ulaşmak bile saatler almış gibiydi. Sahile doğru yokuş aşağı inmeye başladım sonra. Birkaç adım sonra durdum. Arabanın kapısının kapanma sesini duymamıştım. Geri dönmeyi düşündüm. Yapılabilecek şeylerden biri miydi bu? Yani, elbette öyleydi. İşte burada, dünyadaydım diğer herkesle aynı haklara sahip şekilde – dönebilir, daireler çizerek yürüyebilir, ayağımı yere vurabilirdim. Ama bunların hiçbiri Ivan'ın dünyayı dolaşacağı, benim olduğum yere dönmek için bir planı ve nedeni olmadığı gerçeğini değiştiremezdi.

Nehir boyunca yürümeye devam ettim. Gözyaşlarının boşandığını *duyabiliyordum*. Gıcırdama sesi çıkarıyorlardı. Onları durdurmak için fazla bitkindim, zaten ortalıkta görecek kimse de yoktu. Yüzümün değiştiğini, yanaklarımın sıcak ve yumuşak hale geldiğini hissediyordum. Bir tenis kortuna vardım. Annemlerin yaşındaki iki çift oynuyordu. Erkeklerden biri, bıyıklı olan ve ağa fazla yakında duran, her vole vurduğunda bir nara atıyordu: *És!* Dr. Seuss tişörtlü ağlayan birinin etrafta olduğunu fark eden ya da onu umursayan kimse yok gibiydi. Görünmezlik nimet gibiydi. Kortun arkasındaki yeşil çakılların arasında birkaç açık yeşil tenis topu vardı. Sahil görünmeye başladı. Bir rahatlık dalgası sardı beni ve bunun sahilin boş olmasından, kampçıların başka bir yerde olmasından kaynaklandığını fark ettim. Onlara katılmaya hazır değildim. Tenis kortuna geri dönüp maçı izledim birkaç dakika, Ivan'a ortadan kaybolmasına zaman verdim. Ardından yokuş yukarı çıktım tekrar. Gitmişti.

Ana caddede yürümeye başladığımda bir sigara yaktım. Sigara, sihirli ve su götürmez bir şekilde gözyaşı selini durdurmuş-

tu. Cömert bir güç olduğunu, seni o şekilde koruduğunu hissetmemek imkânsızdı. Teknedeki restoranı geçerek nehir boyunca devam eden feribot rıhtımına giden gölgeli patikayı takip ettim. İpekotuna benzeyen beyaz tüyler dökülüyordu ağaçlardan, sessizce ve büyük miktarda. Daha önce hiç öyle bir şey görmemiştim. Beyazlık düşmeye devam etti, dilbilimdeki ya da dil felsefesindeki bir cümle gibi. Kışı düşündüm, karla kaplı avluda yürürken bazen Ivan'a rastlayışımı, siyah kabarık montunun önünden çaprazlamasına geçen okul çantasının kayışını. Önümüzde onca zaman olduğunu hatırladım.

Rıhtımda, bir söğüt ağacının altındaki banka oturdum, bir plan yapmaya çalıştım. İlki, esas mevzu tekrar ağlamaya başlamamaktı; bunları kaldırabilen biri olmak gerekiyordu. Fikrin kendisi bile boğazımı ağrıttı, bunları kaldıramamış mıydım, mermilerle ilgili tüm o hikâyeleri dinlememiş, Beatles söylememiş ve kanoyu korumamış mıydım? Çok fazla domuz yediğimi düşündüm ve bir gözyaşını durdurdum.

Bir telefon kulübesi buldum, Svetlana'yı aramaya çalıştım. "Bu ülkenin tüm hatları meşgul," dedi operatör. Bunun nasıl mümkün olduğunu anlamadım. Biraz tereddüt ettikten sonra annemi aradım. Evde değildi ama laboratuvarda buldum onu. Durumu nasıl açıklayacağımı bilemedim başta, ama sonra Ivan'ın Tayland'a gidiyor olduğunu söyledim sadece ve tam olarak nasıl hissettiğimi anlamış gibiydi. Güzel bir şeyler görmeye gitmemi söyledi. Güzellik, daha iyi hissetmeni sağlayan ve iltihabı engelleyen endorfin üretimini destekliyordu. Uzun süredir telefon kulübesindeydim. İtalyan bir kadın "*Telefono!*" diye bağırıp duruyor, cama vuruyordu. Fark etmemiş gibi davrandım.

Güzellik arayarak dolandım etrafta. Yıkılmış bir köprü, parçalanmış kuleler, güneş ışığı, dolapvari binalar, başka binaların içinde olan binalar, çapraz kemikler ve kafatası olan levhalar ve pound kek şeklinde seramik bir Madonna gördüm. Defterime yazı yazarak bir kilisede oturdum uzun süre.

Beş rahibe ilahi söylüyordu arka tarafta. İnsanlar kiliseye geliyor, rahibeleri görüyor ve saygılı bir biçimde ayrılıyordu. Kimse gitmemi istemedi. Etrafta dolaşıp yazarak geçirdim bütün günü.

Güneş batarken kamp alanına doğru yöneldim. Rózsa kapıda karşıladı beni.

"Neredeydin?"

Tayland elçiliğini ve sahilde onları aradığımı anlattım ona. Tüm günü alacak kadar karmaşık hale getirmeye çalıştım bunları.

"*Aylak aylak geziyordun*," dedi. Aptal değildi Rózsa.

Çocuklarla arkadaş oldum. İki küçük kız, Zsófi'yle Cica, her yere peşimden geliyorlardı. Zsófi, sandalyemin kolçağına tünüyor ve gülümseyerek yukarıdan bana bakıyordu. Cica ise kucağımda oturup gülümseyerek yukarıya bakıyordu. "Tokan çok güzel," dediler yumuşak bir tonda. "Çantan çok güzel. Çok iyi Macarca konuşuyorsun." Badminton topunu ileri geri atmaya bayılıyorlardı. Bazen saçlarını taramamı isterlerdi. Onların gözdesiydim ve bundan gurur duyuyordum.

Başka bir kız daha vardı, Erzsébet, devamlı insanların kucaklarına oturup göz teması kurmaya çalışan kızdı. Biraz daha büyüktü, yamru yumruydu ve patatese benziyordu. Kimse onun kucağında oturmasını istemiyordu. Önceleri onun için üzüldüm ve onu sevmeye çalıştım. "Erzsébet'i seviyormuş gibi yapmana gerek yok," dedi Rózsa ters ters. Ve gerçekten de kısa süre sonra Erzsébet'i katlanılmaz bulmaya başladım, ondan kaçmak için uzun mesafeler kat ederdim. Onun yapmacık sırıtışından ve nazından, bir şekilde saldırgan gelen bayağılığından, adımı tekrar etme şeklinden ve omuzlarıma tırmanma çabasından böylesine iğrenmem beni kendimden korkutmuştu.

Oğlanlar da iletişim kurmak istiyordu ama bunu farklı şekilde yapıyorlardı. Koşuşturmayı, bir şeyler söylemeyi ve hızlıca kaçmayı seviyorlardı. Bazen anlamadıkları şarkı sözlerini

sorarlardı. "Kalbini asla kırmadım," diye okudu Ádám cebindeki katlanmış kâğıttan – birinin kalbini kırmak nedir, öğrenmek istiyordu.

"'Tokyo ghetto pussy' nedir?" diye sordu başka bir oğlan. Birkaçı kafasını salladı – hepsi merak etmişti bunu.

On dört yaşındaki Fábián hep çatının üstündeydi ya da bir ağaçtan zıplardı. Onu sık sık görürdüm, çünkü ilkyardım kutusu bizim kulübedeydi. Bir öğleden sonda, ben kulübede oturmuş kitap okuyorken ve Rózsa onun arı sokan yerine merhem sürerken bana baktı oğlan ve anlamadığım bir şey söyledi. Rózsa sertçe konuştu onunla. Benimle dalga geçtiğini düşündüm. Ama o gittikten sonra Rózsa bana bir bakış attı. "Senden bir şey istiyor," dedi. "Zaten bir arkadaşın olduğunu ve fazla büyük olduğunu söyledim ona."

O hiç bitmedi mi? Nerede bitti? Kulübeye bir sonraki deliye dönmüş bir devrimci gibi koşarak, koluna kan lekesi olmuş bir tişört sarılı halde gelişinde küçük bir sarsıntı yaşadım.

"Söylediğim hiçbir şeyi anlayamıyor mu Amerikalı kız?" diye sordu iyodu çıkarmakta olan Rózsa'ya .

"Hiçbir şeyi," dedi Rózsa.

"Ama Macarca konuştuğunu duydum."

"Papağan gibi tekrar ediyor."

"Papağan," diye taklit ettim.

Fábián'ın gözleri büyüdü. Bir an kalakaldı, sonra koşarak dışarı çıktı.

Kafeteryadaki yemek dağıtıcısına bana hiçbir şeyden fazla vermemesini, çünkü aç olmadığımı söyledi Rózsa. Doğru değildi bu. Onunla markete gitmem için yaptığı bir dalavereymiş, her halükarda giderdim zaten.

Süpermarkette her şey vardı. Kedi maması *Whiskas*'ı gördüğüme hiç bu kadar sevinmemiştim. Bademli kurabiye aldım, Rózsa hijyenik ped aldı. Güzellik reyonunda saç boyası kutularına gözünü dikti Rózsa. "Saçlarımı boyamak istiyorum, ama aa, çok pahalı," dedi mekanik bir tonda, teleprompter'dan oku-

yan biri gibi. Dışarıda ona kurabiye ikram ettim, o ise rejimde olduğunu söyledi.

"Rejim yapmaya ihtiyacın yok," dedim, hem doğru hem de kibarcaydı bu. Ama bana tutkulu bir bakış attı ve "Lüzumsuz yemek korkunç – anlayamıyorum bunu. Lüzumsuz şeyler yersen kilo alırsın," dedi.

Sessizlik içinde yürüdük bir süre.

"Mutlu değilim," dedi Rózsa.

"Neden?"

"Bilmiyorum."

"Okul için mi endişeleniyorsun?"

"Hayır?"

"Neden öyleyse?"

"Çünkü yalnızım."

Bıkkınlık ve çaresizlik dalgası hissettim. Hayatın tamamı böyle mi olacaktı; sevgilin olmadığında mutsuz olman mı gerecekti?

"Biz varız," dedim gergin bir şekilde.

Tren istasyonunda çiçek satan yaşlı bir kadınla pazarlık etmeye başladı Rózsa. İçinde bir tane gül olan yirmi forintlik bir karanfil buketi seçmişti, hepsi lastik bir bantla sıkıca bağlanmıştı. Sadece gülü almak istiyordu Rózsa. Aldı sonunda, beş forinte. "Senin gülün bu," dedi. "Bunu bardağına koyacaksın ve o zaman yalnız olmayacağız."

Kampa hemen dönmemize gerek olmadığını söyledi; yürüyüş yapabilirdik, nereye istersek. Özel olarak gitmek istediğim bir yer yoktu. *Onun* istediği yere gitmeyi önerdim. "Hayır," dedi. "Sen nereyi istersen."

"Ama ben senin istediğin yere gitmek istiyorum."

"Hayır, acı çekmeliyim. İstemediğim bir yere gitmeliyim."

Düşündüm bunu. "Neden acı çekeceğin bir yer bulmuyorsun ve oraya gitmiyoruz?"

"Selin *hiçbir şey* istemiyor," dedi Rózsa alay eder bir tonda. "Doğru mu bu?"

"Keşke öyle olsa."

"Niye?"

"Hiçbir şey istemezsen hiç ıstırap olmaz."

İçi daha da fazla yanıyormuş gibi görünmeye başladı Rózsa. "Saçmalık bu," dedi.

Bir korkuluğa oturduk. Kararmakta olan göğün altında soğuk bir rüzgâr esiyor, bir yerlerde bebek ağlıyor ve ayı logolu sarı bir şemsiye tepeden yuvarlanıyordu.

"Oradaydım, gitmek istediğin yerde," dedi Rózsa. "Pazartesi oradaydım."

"Nerede?"

"Oradaydım," diye tekrarladı Rózsa. Rıhtımı kastediyormuş gibi geldi, ağaçlardan beyaz şeylerin düştüğü yeri, ancak neden gittiğinden ya da orada ne yaptığından emin değildim.

"Sence yağmur yağacak mı?" diye sordum.

"Evet. Neden?"

Kalbim hızlandı. "Bilmem," dedim. Sonra yağmasını istediğimi fark ettim, çünkü Ivan'la ailesi Budapeşte'ye bir gün erken dönerdi o zaman ve Ivan belki beni arardı. Bu akıl yürütmede pek çok kusur olduğunu biliyordum. Ama bedenim bilmiyordu.

Bir okyanus dolusu yağmur gökten dökülüyor gibiydi. Bir otelin park yerindeki tentenin altında oturup sarı erik yedik. Sonunda Rózsa da aldığım kurabiyelerden bir tane yedi. Mutlu ve gururluydum; sanki çekingen, mağrur bir hayvanı başarılı şekilde beslemişim gibi hissettim.

Güneş sanki her şeyi unutmuş gibi yeniden parladı.

Bir akşam Ildi ve beden eğitimi öğretmenlerinin düzenlediği bir törendeydi çocuklar. Yetişkinler için açılır kapanır sandalyeleri olan bir açık hava sahnesi vardı. Yaşça büyük oğlanlar bir programda, kızlar ötekindeydi. Daha genç oğlanlar hiçbir programda yoktu, öğretmenlerin bakışları altında battaniyelerin üzerinde oturuyorlardı.

Büyük oğlanların programı için yerin birkaç santimetre üzerine kadar gelen bir perde asılmıştı tavandan. Müziğe uygun tempoda düzenli adımlarla geçtiler sahneden teker teker. Perde

bellerinden yukarısını saklıyordu. Tüm görebileceğiniz bacaklarıydı. Şortlarına numaraları iğnelenmişti.

"Amerikalı kız oğlanların bacaklarını değerlendirecek," dedi beden eğitimi öğretmenlerinden biri ve bana, üzerinde birden ona kadar sayıların olduğu bir değerlendirme formu verdi.

Ergen oğlan bacağının şekline bakıyordum. Numaralar tekrar edip durduğu için bacakların daireler şeklinde ilerlediğini biliyordum. Ama numaralar hariç hepsi aynı görünüyordu. Hepsi bacak gibi görünüyordu. İnsanların yüzü olmasının tüm amacı onları ayırt etmekti.

"Yapamam," dedim müzik durduğunda ve formu geri vermeye çalıştım. Almadılar.

"Tekrar görmesi lazım!" diye seslendi Ildi.

Müzik başladı yeniden. Bacaklar dairelerine kaldıkları yerden devam etti. Aralarındaki farkları görmeye başlamıştım. Bazıları daha uzun, diğerleri daha kısaydı, kimisi cılız, ötekiler daha kaslıydı. Bazıları çilliydi ve çoğunun dizinin derisi soyulmuştu. On bir numaranın Fábián olduğunu anlamıştım kalçasının altındaki kesikten ve yürüyüşünden – bir çeşit tepinme dansıydı. Tüm görebildiğinizin bacaklar olması gerçeği yüzünden ya da sayesinde, danslar hem komikti hem de kişiliğinin ziyadesiyle ayırt edici özelliğiydi.

Her şeye rağmen bacakları herhangi bir sıraya dizmeye çalıştığımda bir panik hissettim. Beden eğitimi öğretmenleri formu işaret edip duruyor, yazmam için ısrar ediyorlardı. Bacakları üçüncü kez görmeye ihtiyacım var mı diye sordu içlerinden biri ve herkes güldü.

"Yardım etmemi ister misin?" diye fısıldadı Rózsa. Başımla evet dedim.

"Yedi, on bir, iki, on dört ve on numaraları görmek istiyor," diye seslendi Rózsa. Yedi, on bir, iki, on dört ve on numara tekrar çıktı ve sahne boyunca kasıla kasıla yürüdü. Hepsine dikkatlice baktı ve puanlarını fısıldadı bana. Ondan sonra oğlanlar perdenin arkasından çıktı ve kazananları kartondan madalyalarla ödüllendirdim. On beş yaşındaki kaslı, esmer oğlan birinci oldu ve bana Reni'nin sevgilisini hatırlattı. Fábián ikinci geldi.

Madonna'dan "Vogue" çalmaya başladı. Kızların programının zamanıydı: moda yarışması. Zarif bir şekilde sahneye çıktı kızlar, her seferde iki tanesi, her biri bir uçtan. Ortada poz verip zıt yönlere doğru uzun adımlarla yürüdüler. Dudak parlatıcısı, far sürmüş ve kelebek ya da deniz kabuğu şeklinde tokalar takmış olan kızlar, memnun etmek için uğraşmış gibiydi. Yüzlerini gizleyen perde yoktu, hissettikleri pek çok farklı şeyi görebiliyordunuz.

Zsófi'yle Cica beraber çıktı: Cica, düşük omuzlu, altın pullu, minik bir gömlek ve Zsófi yeşil puantiyeli bir elbise giymişti. Laubali, gamzeli Cica güvenle gezindi müzik eşliğinde ve bir eli kalçasında poz verdi. Daha uzun ve tay gibi, uzun titrek kirpikli Zsófi ise çoğunlukla öylece durdu, ara sıra yerinde dans etti, yalnız ve düşünceli bir şekilde.

Birincilik ödülünün on beş yaşındaki, punkvari, oğlan çocuğu gibi saçı olan Ági'ye gideceğini düşünmüştüm. Bilekte botlarıyla, kısa şortu ve küçük deri ceketiyle ilerledi ve ceketini çıkarıp tek parmağına astı, ıslık çalıp alkışladı herkes. Agi, utangaçlıktan kıpırdayamayan arkadaşı Éva'yla paylaşıyordu sahneyi. Ági ceketini çıkardığında kahverengi ceketini çekinerek omzundan attı Éva. "Üşüteceksin!" diye bağırdı erkek beden eğitimi öğretmenlerinden biri. Hırkayı geri giydi.

Jüri üç yetişkin erkekti: beden eğitimi öğretmeni, Ildi'nin ziyarete gelmiş olan kocası ve devamlı etrafta bir şeyleri sıkarak dolaşan bir çeşit tamirci. Kızlar kenarda öylece otururken, birkaç kere geri çağırma yaptılar,. Nihayet tamirci birinci ve ikinciyi ilan etti: Zsófi ve Éva – törendeki tüm kızların içinde en kafası karışık ve rahatsız görünenler. Hemen anlamadım. Ama sonra gördüm onu, tavırlarının, giysilerinin ve saç şekillerinin ötesine baktığınızda ham, fiziksel güzelliğe en çok sahip olan Zsófi ve Éva'ydı gerçekten. Éva'nın yüzü o kadar endişe doluydu ki ona zar zor bakabiliyordunuz, ama güzel bir vücudu ve uzun bacakları vardı.

Zsófi, uysal, Bambivari bir gülümsemeyle kabul etti buketini. Éva hırkasını çıkarmaya başlamıştı tekrar, sonra durdu, ardından devam etti. O zaman fark ettim sevimli, iyimser göğüsleri-

ni. Tamirci yanaklarından öptü onu. Ondan sonra bütün kızlar sahneye çıktı tekrar ve erkekler, kızların hepsini öptü. Bu kadar güzelliği ve zarafeti hak edecek ne yapmıştı erkekler?

Kampın son akşamını kulübede yazı yazarak geçirdim. Ivan'ın arayacağından emindim, Macaristan'daki son gecesiydi çünkü. Aile gezisinden bu gece dönecek ve Bangkok'a gitmek için sabah ayrılacaktı. Kampın numarasını biliyordu. Ne kadar kalacağımı sormuştu. Aramayacak olsa neden soracaktı?

Nedendir bilinmez hemen hemen herkes yalnız bırakmıştı beni o gece. Kimse çocuklarla şarkı söylememi ya da badminton oynamamı istememişti. Tek bir kesinti oldu dokuz sularında. Fábián geldi kapıya çarparak, ödüllü bacağı kana bulanmıştı.

"Yardım edebilir misin?" diye sordu.

İki beden eğitimi öğretmeni içeri girdiğinde ilkyardım kutusundaki iyotu ancak ayırt edebilmiştim. "Lukács Fábián, Amerikalı kızı rahat bırak!" diye bağırdılar ve onu alıp bacağını iş bilir bir şekilde bandajladılar. Saat ona kadar yazmaya devam ettim.

Ivan aramadı.

Ağustos

Sabah sekizde köye dönmemiz gerekiyordu. 7.40'ta otobüsün önünde sıra oldu çocuklar. Buna rağmen 8.40'a kadar hareket etmedik. 7.40 ile 8.40 arasında ne yaşandığı açık değildi benim için, neden orada şoförüyle birlikte hazır bekleyen otobüse binmediğimizi bilmiyordum. Fábián sürekli bana baktı. Bir noktada göz göze geldik, hemen gözlerini kaçırdı.

Fábián'la arkadaşları otobüs yolculuğunu itişip kakışarak, şarkı söyleyerek ve otobüsün tavanındaki acil çıkıştan istifade etmenin farklı yollarını düşünerek geçirdiler. Artık Rózsa'yla bana dik dik bakan şoförü, dikiz aynası vasıtasıyla.

Rózsa sözlükten kendisini tanımladığını düşündüğü sözcüklere bakıp bir kâğıda yazıyordu: *hoşgörüsüz, tartışılmaz, unutulmaz*. Sonuncuya katıldığımı söyledim.

"Ben mi?" Nefesi kesilmişti. "Neden?" Gözleri, bana bakışı... Ürkmüş gibiydi. Ona söylemek istedim: *Tam şu anda yapıyorsun işte.*

Manzaranın geçip gidişini izledim. Ivan'ın şimdiden havaalanında olup olmadığını, Macaristan'dan ayrıldığı için üzgün mü, yoksa Tayland'a gittiği için heyecanlı mı olduğunu merak ettim. Ülkesini bu kadar önemserken, aynı zamanda başka ülkelere gitmeyi de değerli görmesi tuhaf geldi bana. Ama hayır,

tuhaf değildi; ülkeleri merak ediyordu işte. Anlamlı kavramlar olduklarını, hangi ülkede olduğunun ve hangilerini ziyaret ettiğinin önemli olduğunu düşünüyordu.

Herkesi okula bıraktıktan sonra beni ve Rózsa'yı eve bıraktı şoför, çantalarımızı Piri'nin kapısına bile taşıdı. Rózsa'nın ailesinin evinde yemek yedik. Annesiyle babası kendilerini iyi hissetmiyordu, bizimle yiyemediler. Kız kardeşiyle paylaştığı yatak odasında, tepside yedik yemeği: Bana bir kere bile bahsetmediği tek insandı kardeşi.

Pazar günü programın son haftası boyunca beraber kalacağım Juli'yle beraber at şovuna gittik. At şovunun nasıl bir şey olacağını bilmiyordum. Hatta oraya vardığımızda bile ne olduğunu anlamadım. Çok fazla toz vardı. Atlardan bazıları araba çekiyordu. Bunların dışında piyango vardı bir de. İngilizce öğretmenliği eğitimi alan Juli bir at kazanacağına ikna olmuştu. Juli'nin babası bana yavru bir domuz almayı teklif etti defalarca. Başlarda şaka yaptığını sandım, ama gülmüyordu ve domuz yavruları satan bir adam vardı gerçekten.

Görmemiz gereken çok güzel bir at olduğunu söyledi Juli. Tahta bir bölmeye yönlendirdi beni. İçeride gözü dönmüş, narin kemikli bir at vardı, etrafı tamamen sineklerle çevriliydi. Berbat kokuyordu. Tam olarak bir hafta önce Ivan'la kanodaydık. Piyangoyu kazananlar anons edildi. At kazanacağından son derece emindi Juli, en son onun adını söylediler; bir keçi kazanmıştı. Geri vermeye çalıştı onu. Piyangocular güldü önce, sonra tehditkâr bir hal aldılar. Keçi, Juli'nin başının derde girmesine neden oldu. En sonunda pikabı olan bir adam aldı onu; yakındaki bir köye götürüp birkaç gün orada bakması için, bir nevi misafir gibi, başka insanlarla kalabileceği daimi bir yer bulana kadar.

Akşam yemeği için toz ve terle kaplı olarak döndüğümde "At şovunu beğendin mi?" diye sordu Rózsa.

"Stresliydi," dedim. At şovundan dolayı gerildiğim için duyduğu sevinci saklayamadı Rózsa.

"Atları gördüğünü biliyorum, peki ya gorili gördün mü?" diye sordu Piri'nin kızı Emese. "Goril" dedikleri Juli'nin erkek arkadaşıymış meğer.

Yemekte, patates püremi bitiremediğim âna kadar her şey yolunda gibiydi. "Kaç tane dondurma yedin Juli'yle?" diye sordu Rózsa çatalını gürültüyle bırakarak. Rózsa'ya göre Juli beni misafir etmek istememişti, ama başka seçeneği yoktu: Sırayla benimle kalmak zorundaydılar.

Ivan gittikten sonra insanlarla tanışmaya devam etmek tuhaftı. Macaristan'a onun yüzünden gelmiştim ve artık o yoktu, burada olma nedenlerim giderek silikleşiyordu. Zaten önceden de bulanıktı bu nedenler, ama şimdi daha kötüydü durum.

Juli ve ailesi, altı odalı bir evde yaşıyordu. Juli'nin babasının işlettiği Elefánt Diszkó'nun üstündeydi ev. Juli'nin, Hem görünüş, hem davranış olarak "arızalı adam" tahayyülüme tekabül eden bir figür olan babası ayrı bir odada uyuyordu, diskodaki işi sabah dörde kadar meşgul ediyordu onu. Juli'nin kardeşi Bernadett'in odasında kalıyordum, o ise oturma odasındaki şişme deniz yatağında yatıyordu. Şişme yatağın üstü ölü bir tilkiyle örtülmüştü.

Güzellik uzmanı olan Juli'nin annesi çok zayıfı ve alışılmadık şekilde parlak gözleri vardı. Akşam yemeği için "oğlan tavlama çorbası" diye bir çorbayla "kaynana keki" diye bir kek yapmıştı. O iki yemek, tuzağa düşürme ve teskin etmeye dair dünya görüşünün tamamını özetliyor gibiydi.

Büyüyünce kendisi de bir güzellik uzmanı olacak olan Bernadett hiçbir güzellik işlemi yaptırmamıştı ve hepsinin aptalca olduğunu düşünüyordu. Banyoda saatler geçiriyor ve sıklıkla evin içinde çıplak dolaşıyordu. "*Béna*," diye alaycı şekilde tısladı Juli. Ne demek olduğunu sorduğumda sözlükten okudu: " Felçli kimse; sakar, tuhaf, nahoş, şekilsiz."

"İltifat etme bana!" diye bağırdı Bernadett.

Juli'nin köpeği Blanka, cansız gözleri olan gümüşi bir Sibirya kurdu, oturma odasında, yemek odasında, mutfakta dolaşır; duvarlara ve mobilyalara toslardı. Bazen deniz yatağının üzerine çıkıp başka bir gezegenden gelen bir ziyaretçi gibi ilgisiz ve kafası karışmış şekilde bakınırdı.

Her gece Juli'yle Bernadett ceplerini taşlarla dolduruyordu ve hep birlikte Blanka'yı yürüyüşe çıkarıyorduk. "Kurt! Kurt!" diye bağırırdı oğlanlar biz yaklaştıkça ve taş atarlardı; doğrudan kızlara ya da köpeğe değil, onların birkaç metre önüne. Ardından Juli'yle Bernadett doğrudan oğlanların kafasına taş atardı.

İlginçti: Rózsa insanların ondan nefret ettiğini söylerdi sürekli, ama ben buna dair bir işaret görmemiştim. Buna karşılık komşu oğlanlarla savaş halinde yaşayan Juli'yle Bernadett sıradışı bir şey yokmuş gibi davranıyorlardı, insanların kafasına taş atarken konuşmalarına ara vermemişlerdi bile.

Tren istasyonun ilerisindeki tarlalara vardığımızda Juli tasmayı çıkarıp Blanka'nın koşmasına izin verdi. Blanka tamamen dönüşüm geçirmişti, uzamış vücuduyla son sürat koşturdu tarla boyunca, yere yakın kuyruğu kabarmıştı, dumandan bir tüy gibiydi.

Eve boş diskodan geçerek döndük. Aynalı bir top parıldıyordu yarı karanlıkta, Juli üç minik bardağa en sevdiği likörden doldurdu: *Charleston Follies*. Bilardo masasının üzerine sırtüstü uzandı Bernadett, ayakları havada yuvarlandı. Juli ona baktı. "Meksika fasulyesi," dedi hor görerek.

"Meksika fasulyesi mi dedin ona az önce?" diye sordum.

"Evet," dedi. "Kurt var içinde." Bernadett'in "teknedeki bir keçi boku gibi zıplamayı" sevdiğini söyledi Juli. Bunun bir Macar deyişi olduğunu ekledi.

"Juli, elektronik flaş," dedi Bernadett doğrularak.

Köşedeki tripodun üzerinde bir elektronik flaş vardı. Açtı onu Juli. Yeniden uzandı bilardo masasına Bernadett ve kaldığı yerden devam etti yuvarlanmasına. Karanlık boş diskoda kırpı-

şan flaş ışığında daireler çizerek tırıs gidiyordu Blanka, yaşanmakta olan bir sessiz film gibiydi. Harika bir manzaraydı. Hal böyleyken, onu nereye yerleştireceğimi bilmiyordum. Orada oturuyor gibiydi, aparatçiki ortadan kaldırılmış kürklü bir şapka gibi.

Gördüğüm her şeye dikkat kesilmek ve olayın ne olduğunu anlamak ve hatta Macaristan'da olmak için bile geçmişe dönük olarak hak kazanmak adına paniğe kapılmıştım; çünkü sonuçta programa başvurmamıştım. Ivan, Peter'la konuşuvermişti ve muhtemelen bunu daha çok hak eden sayısız İngilizce öğretmeninin önüne geçmiştim. Buraya bırakılacak ya da buradan öğrenilecek önemli bir şeyler olduğunu biliyordum. Zamanımı ve fırsatları çarçur etmeseydim keşke.

Geç saate kadar Bernadett'in masasında oturdum, Mr. President isimli bir Alman grubunun posterinin altında, zamanımın ve fırsatların potansiyel kullanımlarının listesini yaptım.

1. Macarca öğrenmek (Nasıl? Bu odada çalışarak, Juli'yle konuşarak, Çingenelerle arkadaş olmaya çalışarak?),
2. Evrensel ve anlamlı insan deneyimleri yaşamak (İngilizce olarak),
3. Bölgesel tarihi anlamak ("Osmanlılar", "komünizm", "Habsburglar"),
4. Çocukların hayatını değiştirmek? Bazıları (Ádám, belki Csilla) hayatlarını değiştirmek istiyor gibi görünüyordu.

Listeye uzun uzun baktım. Baktıkça anlamsızlaştı.

Banyoya giderken ayrı odanın açık kapısından içeri göz attım istemsiz olarak. Neden içeride ne olduğunu görmek istemezken bile açık bir kapıdan içeri bakmamak bu kadar zordu? Juli'nin babasının yatağın kenarında oturup Olimpiyatlardaki halter yarışmasını izlediğini gördüm. Haltercilerin vücutları neredeyse yeşile kesmişti. Patlayacakmış gibi titriyor, şişiyor ve geriliyorlardı.

* * *

Okuldaki son haftamda çocukların bir oyun sahneye koymasına yardımcı oldum. Oyunu seçmeme izin verilmedi. Epiktetos'un hayatla ilgili söyledikleri gibiydi: "Bir oyundaki aktör olduğunu unutma, oyunun mahiyeti yönetmenin seçimine bağlıdır." Tünde'nin seçtiği oyunun adı "*Chicken Licken*"dı.[1] Benim "Küçük Tavuk" olarak bildiğim hikâyenin aynısıydı. Daha önce "chicken licken" lafını *Friendly's*'deki tavuk parçaları tabağı adlandırılırken görmüştüm sadece. Dramatik bir hikâyenin baş kahramanın adı olarak meşum, grotesk gelmişti. "Küçük Tavuk" olarak değiştirmeyi önerdim. Tünde hayır dedi. "Eğer o Turkey Lurkey ise bu da Chicken Licken," dedi acımasızca.

Turkey Lurkey, Ducky Luckey ve Goosey Loosey'i[2] sınıftaki en iri üç çocuk oynanacaktı. Kartondan gagalı maskeler takıp omuzlarını kanada benzetmek için kamburlaşarak hantal hantal yürüdüler, art arda dizilmiş totem direkleri gibiydiler.

"Ah, işte geliyor," dedi Anlatıcı. "Tüm dünyadaki en aptal tavuk."

Oyundaki diyalog çok zorlayıcı olmadığından ileri seviyedeki öğrencilere ne düşündüklerini söyleyecekleri monologlar yazmalarını söyledim.

Turkey Lurkey, gökyüzü düştüğünde nasıl olacağını anlattı. "Hiç boşluk olmayacak," dedi. "Gökyüzü, masadaki bir kitap gibi toprağın üzerinde duracak. Kimin ya da neyin kral olduğunu bilmiyorum, ancak bir tane bulmak zorundayız."

Bernadett, Foxy Loxy'ydi. "Ben hep açım," dedi. "Hiç tam doymadım. Bir kere bile. Yemek yemek arkadaş sahibi olmaktan önemlidir." Korkaklıktan ve aptallıktan nefret ettiğini söyledi. Zeki, güçlü ve cesur olmayanlar için üzülmemişti hiç.

1 Ünlü bir fabldaki tavuğun adı.

2 Aynı hikâyedeki diğer karakterler olan hindi, ördek ve kazın isimleri.

Programın son cumartesi gününde tüm İngilizce sınıfları Feldebrö'daki oditoryumda toplandı ve her biri bir oyun sergiledi. Daniel'in öğrencileri *Romeo ve Juliet*'in Vahşi Batı adaptasyonunu silahları ve kovboy şapkalarıyla sahneye koydu. Senaryo, dekor ve kostümler bizimkilerden daha sofistikeydi, öğrencilerim kendilerini kötü hissederse diye endişelendim. Ama kuş kostümleri içerisindeki oğlan bölüğünü holiganvari enerjileri ve garip aparlarıyla sahnede görünce her şeyin yolunda olduğunu anladım, gurur duydum.

Köydeki son gecemde okulda bir parti verildi. İngilizce öğrencileri, velileri ve diğer öğretmenler geldi. Rózsa gelmeyeceğini söylemişti, ama saçında küçük fiyonklarla çıkageldi. Kendisinin işlediği iki tane dantel örtü verdi bana, deniz kabuğu şeklinde kenarları, mor gülleri ve mor hatları vardı. Birinde SEVGİLİ SELİN'E, diğerinde ROSA'DAN SEVGİLERLE yazıyordu. Juli, yapıştırma gözleri olan bir saksıda kaktüs verdi bana, okul direktörü deri bir saç tokasıyla dekoratif bir minyatür ayakkabı hediye etti.

Aşçı Vilmos, beyaz şapkasıyla oradaydı. Fevkalade bir çorba, minik köfteler, elmalı pastalar ve punç hazırlamıştı. Sonra beni lavaboya kadar takip etti, bana doğru yalpalayarak yürüdü ve elini belime koydu, çok sarhoş olduğunu anladım. Korkmadım. "Çok iyi bir aşçısın," dedim omzuna yavaşça vurarak ve kendimi ondan ayırdım. Takip etmedi beni, sallanarak salona döndü.

Güneş batıyor ve okulun pembe sıvasını alevlenmiş, erimiş bir akışkanın rengine döndürüyordu. Günebakanlar altın sarısı ışıkta parlıyor, kararan bulutlara karşı çok zarif bir biçimde kendilerini gösteriyorlardı. Birileri ateş yakmıştı dışarıda. Margit bana bir kibrit verdi. Herkes ateşin çevresinde el ele tutuştu ve güzel mavi gözler hakkında bir şarkı söyledi. Bir satır siyah gözlerle ilgiliydi, benim gibi siyah gözlü olan Margit elimi tuttu ve fazladan bir enerjiyle söyledi.

Hava kararınca taşınabilir bir kasetçalar çıkardı Ádám orta-

ya, dans vardı. Vilmos tekrar göründü, beyaz şapkasını takmıyordu artık. Müzik dans müziğine dönüp tüm sevgililer eşleştiğinde Goosey Loosey dansına davet etti beni. Ellerini belime koydu, ben de ellerimi omuzlarına koydum. Ona daha önce gerçekten bakmamıştım hiç, çünkü çok sessizdi ve İngilizcesi iyi değildi. Ama şimdi benden uzun olduğunu ve ela gözleri olduğunu görüyordum. İngilizce birkaç şey söyledi. Tümü ona nasıl söyleneceğini öğrettiğim şeylerdi.

Sabah yedi buçukta Juli'yle Bernadett, tren istasyonuna yürüdü benimle. Uyumamam gerektiğini, yoksa Prag'ı boylayacağımı söyleyip durdular. Anneler yol için azık vermişti: birkaç şeftali, bir torba sarı erik, bir kilo kurabiye ve altı tane romlu çikolata. İstasyon platformunda adımı duydum ve dönünce Nóra'nın bana doğru koşturduğunu gördüm, arkasından Margit'le Feri geliyordu. Torba içerisinde bir şey uzattı bana Margit. Her birine tekrar tekrar sarıldım. Tren görünmeye başladı, daha yakından gümbürdüyor, gelmekte olan trenlerin doğasında olan canlılık ve bolluk hissini taşıyordu. Tam o anda Gyula el sallayarak terk edilmiş araziden koşup geldi. Arkamdan bavulumu trene fırlatmak için son dakikada platforma ulaştı. "Hoşça kal Selin, hoşça kal," diye sesleniyordu hepsi, ben de "Hoşça kalın," diye seslendim ve kapılar kapandı.

Tren hızlanarak istasyondan çıkarken kapılar dünyadaki bir delik gibi açılıverdi tekrar. Sonraki durağa kadar kapatılmadı. Margit'in verdiği poşete baktım. En sevdiğim türden sandviçler vardı, köfte dilimli ve yeşil biberli. Tüm yol boyunca uyuyakalıp Prag'da uyanırım diye koridorda durdum. Arkadaş canlısı gey bir adam koridorda aşağı yukarı yürüyor, yanmayan bir sigarayı komik bir tarzda sallıyordu. Bir kutu kibrit verdim ona. Ellerini birleştirip başını eğerek selam verdi. Kendi durağına, kuş uçmaz kervan geçmez bir yerdeki minik bir istasyona gelene kadar tam yanımda durup camdan dışarı üfleyerek sigara içti. Bekleyen tek bir kişi vardı orada, gölgede duran asker tıraşlı bir adam. İki arkadaş birbirlerini gördükleri için çok sevin-

miş görünüyordu. Asker tıraşlı adamın ilk yaptığı arkadaşına bir çakmak uzatmak oldu.

Havaalanındaki bilet kontrol sırasında bir kız gülümsedi bana, ben de ona gülümsedim. Sonra yanıma gelip hayat hikâyesini anlattı. Adı Teodora'ydı, Romanyalıydı ve küçük bir kasaba büyüklüğündeki bir kargo gemisinde üçüncü komutada olan kocasıyla bulaşacaktı. Normalde kocasının gemisi Danimarka'yla Çin arasında aralıksız sefer yapıyormuş, ancak bozulduğu ve üç gün boyunca İstanbul'daki bir rıhtımda olacağı için ziyaret etme fırsatı olmuş. "İki aydır görmedim kocamı," dedi. Bir an için "koca" ve "iki ay" kelimeleri tüm ima ettikleriyle ikimizin arasında bir uçurum açmış gibi geldi.

Teodora gemilerde kuşkusuz zaman geçirmiş olmasına rağmen, ilk defa uçağa biniyordu. Daha önce Türkiye'ye gitmemişti. "Senin gibi bir sürü insan var mı orada?" diye sordu umut dolu bir ifadeyle.

"Kesinlikle," dedim, benim hangi yanımdan bahsettiğini merak ettim.

Yaşımı sordu. Yüzünden bir şey gelip geçti. "Ben *yirmi altı yaşındayım*," dedi, sanki bu, yakınlarda öğrendiği kötü bir haber gibi. "Hissettiğim yaş bu değil."

"Kendini kaç yaşında hissediyorsun?"

"On dokuz, senin gibi."

Ancak, on dokuz yabancı geliyordu bana. On dokuz yaşında hissetmeyi öğrenmek bir yıldan fazla –belki en az yedi yıl kadar– zaman alacak gibi hissediyordum.

Kontrol bankosuna ulaştığımızda havayolu çalışanlarına gerçekten karmaşık bir şeyler açıklamaya başladı Teodora. Biletiyle ya da bagajıyla ilgili özel bir şey vardı halledilmesi gereken, kocasının gemisinin uluslararası statüsünden kaynaklanıyordu bu. Çalışanlar bu duruma aşina değildi. Kocasının yeterlilik belgesinden şüphe ettiklerini düşünüyordu Teodora.

"Kocamın bir gemide üçüncü komutada olduğunu nasıl ispatlayabilirim?" diye derin derin düşündü. "Gömleğimde ça-

palar var!" Havayolu çalışanları, gömleğinden kısmen etkilenmiş gibiydi.

Uçuşumuzdaki yolcuların büyük kısmı harabeye dönmüş yüzleri olan orta yaşlı Türklerdi, Mallorca turundan eve dönüyorlardı.

"Neler yaşadığımıza inanamazsın," demişti bir adam kapıda Türkçe olarak. Başta beni tanıdığı biriyle karıştırdığını düşündüm, ama sonra dalgın ifadesinden anladım ki ne beni tanıyor ne de tanıyıp tanımadığını umursuyordu.

"Güzel değil miydi?" dedim.

"Nesi güzeldi? Kimse Türkçe konuşmuyor orada. Rehberimiz vardı, eğer rehber diyebilirsen ona – sadist, klinik anlamda. Böyle bir adama ne diyebilirsin ki; hayatında tutunacak bir şey aramış ve bunu bulmuş." Kafasını iki yana salladı, belli ki dünyadaki yerleri incelemek klinik sadistlerin kendi tutunma noktalarını buldukları yerdi.

İstanbul'a kadar minik uçak sallandı ve bir aşağı bir yukarı yalpaladı. Bir yandan tüm görebildiğiniz deli gibi yaklaşan ve uzaklaşan zemindi, diğer yandan sadece gökyüzü vardı. Başüstü bagajları açıldı. Dev bir peynir koridorda yuvarlandı. Sonra uçak birdenbire o kadar çok irtifa kaybetti ki pek çok insan kafasını tavana çarptı. Her yeni şiddetli hareket homurtu, ağlama ve kahkahayla karşılandı. Yaşlı yolculardan bazıları dua ediyordu. Bir adam kusmuk torbasına kustu ve ardından herkes bunu yapmaya başladı.

En kötü kısım inişti. Her saniye daha da mide bulandırıcıydı. Ruhunuzun vücudunuzun içinde çalkalandığını, teknedeki keçi boku gibi yuvarlandığını hissedebiliyordunuz. Teodora elime yapıştı, ben de onun elini sıktım. Sonra aniden son bulutlar da arkamızda kaldı, devasa bir balığın gövdesi gibi pırıl pırıl, yaşam dolu ve gizemli Marmara Denizi ve Boğaz oradaydı. Kendinden geçmiş bir halde pencereye doğru eğildi Teodo-

ra. "Bu, kocamın gemisi," dedi aşağıdaki yük gemilerini göstererek. "Oralarda, onlardan biri." Ensesine, at kuyruğundan kaçan tüy gibi saçına, çilli tenindeki S şeklinde kolyesinin sallandığı narin altın zincire baktım; hepsi kocasının çok iyi bildiği şeyler olmalıydı.

O gece teyzem Belgin ve kuzenim Defne'yle kalacaktım; annem ve diğer teyzelerimle buluşmak için hep birlikte Antalya'ya gitmeden önce. Belgin'le Defne çocukluğumdan beri ziyaret etmediğim İstanbul'da yaşayan tek akrabalarımdı. Ankara'da, annemin memleketinde daha fazla vakit geçirmiştim – Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin başkenti olan şehirde. Annem, dar caddeleri ve köhne binalarıyla İstanbul'un üzücü olduğunu düşünürdü. Ama ben görmek istiyordum, çünkü Ivan oraya gitmek istediğinden bahsetmişti. On dokuzuncu yüzyıl romanlarındaki şehirler gibi geliyormuş kulağa: büyüyen, çok katmanlı, heterojen, sonradan görmelerle, saplantılılarla ve kullanılmış eşya satıcılarıyla dolu.

Belgin teyzem tıbbi testler yapan ulusal bir laboratuvar zincirinde çalışıyordu. Havaalanına bir şoför göndereceklerini söylemişlerdi. Şoförü bulamıyordum. Laboratuvarı aramaya çalıştım ama AT&T kartı çalışmıyordu – jeton almak zorundaydınız. Türk liram yoktu ve döviz bürosu ne Macar parasını ne de seyahat çekini kabul ediyordu.

Ankesörlü telefonlara gittim tekrar, nasıl karşı ödemeli telefon edebileceğimi çözmeye çalışıyordum. Düzgün giyimli genç bir adam dibimde bitti. "Telefonlar jeton vasıtasıyla çalışıyor," dedi. Jetonu anlatmaya devam etti: "Madeni para gibi ama bu sadece telefonda çalışıyor" Eğer parasını verirsem bana bir tane alabileceğini söyledi. Sadece Macar param olduğunu anlattım.

"Macar olsun o zaman," dedi anlayışlı bir şekilde.

"Size ne kadar vermeliyim?"

"Neyin uygun olduğunu düşünürsen."

Bir kâğıt para uzattım ona. İnanılmaz bir hızla fırlayıp gitti

ve aynı parayı elinde tutarak döndü. "Dövizci Macar parası almıyor," dedi.

"Almıyorlar," diye onayladım.

"Yaa, peki, bana ver Macar parasını," dedi genç adam bir an sonra. "Kim bilir belki işime yarar bir gün. Macaristan'a dönen Macarlara denk gelirim belki. Onlar bana son Türk liralarını verirler, ben de onlara Macar paramı veririm. Onlar 'Teşekkürler,' der ve ben 'Hoşça kalın, iyi yolculuklar," derim." Gelecekteki değiş tokuşuna neşelenmiş görünerek bir jeton uzattı bana ve laboratuvarı aradım. Dört kere aktarıldım. Konuştuğum beşinci kişi şoförün çıktığını ve kısa süre sonra burada olacağını söyledi.

Genç adam valizimi ankesörlü telefonlardan gümrük çıkışına kadar taşıdı. Düzenli olarak yorgun yolcular kapıdan dökülüyordu. Bazılarını bekleyenler vardı, diğerleri yalnız başlarına yorgun argın yürüyordu.

Genç adama biraz daha forint vermek istedim, ama yeterince aldığını söyledi. "Ne de olsa hiç Macar turistle karşılaşmayabilirim." Kurabiye de istemedi. Tatlıyla arasının iyi olmadığını söyledi. Bana bira almayı teklif etti. Yine bira! Ivan kabul eder miydi acaba, ortak bira sevgileri aracılığıyla arkadaş olurlar mıydı bu adamla. Ayrılırken bana bir tane daha jeton verdi genç adam. "Belki ihtiyacın olur," dedi. "Eğer olmazsa da hatıra olur."

Çıkışta benim kadar uzun bekleyen tek kişi ROYAL EMIRATES TURİZM MR.AHIB SADEEN'E HOŞGELDİNİZ DER yazan bir levha tutuyordu. Çeşitli noktalarda iki farklı kadın aceleyle yanıma gelip Ahib Sadeen'i görüp görmediğimi sordu.

"Henüz değil," dedim.

Kapıdan, göz alıcı beyaz bir tişört ve ceket giymiş adamla ona eşlik eden siyah burkalar içinde dört kadın çıktı. Ahib Sadeen'di bu. Nedense onun gelişi çok uzun süre beklediğimi hissettiren olay oldu. Danışma kabinine gidip "Güven Laboratuvarları'ndan gelen şoför"ü anons etmelerini istedim. İsmi bi-

linmeyen birini anons etmenin mümkün olmadığını söylediler. Laboratuvarın ismini bildiğimi belirttim. Bir laboratuvarı anons edemezsin dediler. Bitmemişti bu konu.

"Nezaketen yapamaz mısınız?" diye sordum. Türk servis çalışanlarıyla yaptığı konuşmalardaki naziklikten sık sık bahsederdi annem. Macarcaya kıyasla Türkçe su gibi berrak *geliyordu kulağa* ama konuşmak gerçekten zordu. Herhangi bir şey söylemek için, daha önce duyduğum cümleleri beynimde taramam ve duruma uygun tek bir cümle halinde yeniden düzenlemem gerekiyordu.

Nihayet "Güven Bey" olarak anons etmeye karar verdiler ki açık bir şekilde hiçbir işe yaramayacaktı bu. Çünkü Güven yaygın bir isimdi, havaalanındaki birini anons etmek için tek başına, soyadı olmadan kullanılmazdı. Yine de bekledim bir süre. Kimse gelmedi.

İkinci jetonu da laboratuvarı aramak için kullandım. "Ne, Yusuf Bey hâlâ gelmedi mi diyorsunuz?" dedi bir sekreter.

Bir neşe dalgası tomurcuklandı göğsümde. Yusuf Bey'i *tanıyordum*. Ankara'da dedemin şoförüydü yıllarca. Hiçbir yere zamanında gelmezdi. Bir keresinde, yolun tam ortasında duran kocaman bir kaya parçasının üzerine sürerek arabayı bozmuştu. Dedem "Yusuf, neden kayanın *çevresinden* dolaşmadın?" diye sorduğunda, "Kâğıt olduğunu sandım," demişti.

Yusuf Bey olduğunu öğrenince hemen buldum onu. Köşede durmuş çekirdek çitliyordu.

"A, Selin Hanım *sizsiniz* yani," diye şaşırdı ellerini silkeleyerek. "Son karşılaştığımızda daha kısaydınız."

"On yaşındaydım."

"Yaa, demek ondan."

Belgin'le Defne'nin evindeki her şey küçücüktü: sandalyeler, tabaklar, not defterleri. Terliklere, parmaklarım zar zor sığmıştı. Belgin Teyze kuşüzümlü dolmalar, tekir kızartması ve zeytinyağlı barbunyadan oluşan güzel bir akşam yemeği hazırlamıştı.

Yemekten sonra, Defne'yle kuzenimiz Ayhan ziyarete geldi. Onu görmediğim yıllar içinde, darmadağınık kestane saçları ve içe işleyen mavi gözleriyle korkutucu şekilde yakışıklı olmuştu. İşinden bir adamın kulağını ısırdığı için kovulmuş, babasının ofisinde yeni bir işe başlamıştı

Dördümüz akşam haberlerini izledik. Atlanta'da bir bomba patlamış, kimse zarar görmemişti. Marmaris'te orman yangını sayısı otuza ulaşmıştı ve kimse yangının nasıl söndürüleceğini bilmiyordu. Valencia'da bir matador ölümüne boynuzlanmıştı. Boğa tarafından sağa sola fırlatılan bedenini gösterdiler, tabutu omuzlar üzerinde taşınmıştı. Belgin Teyze kanalı değiştirdi. Peştemalli Afrikalı adamlar uzun, sarı bir ot tarlasından zıplayarak geçiyordu.

"A, Japon Drakula," dedi kuzenim Aydın. "Nasıl da zıplıyorlar." "Japon Drakula" lafını birçok kez tekrarladı.

"Nasıl Japon olabilirler? Afrika orası," dedi Defne.

"Japon Drakula, Afrika'da da bulunabilir. Keşke öyle zıplayabilseydim. Hayal edebiliyor musun? Akşam işten eve geliyorum, böyle zıplayarak." Göstermek için ayağa kalkınca bir sehpayı devirdi ama yere çarpmadan yakaladı. "E çocuklar," dedi, "bara gidiyor muyuz?"

"Bara, şimdi? Deli misin?" dedi Defne. "Selin yeni indi uçaktan, yorgundur."

"Zaten yarın çalışman gerekmiyor mu senin?" dedi Belgin Teyze.

"Sekiz buçuğa kadar gerekmiyor. Bu da demek oluyor ki yedi buçukta kalkmam lazım. Gece üç saat uyurum, en fazla dört. Yani bir bara gitmek için beş saat var."

"Evine, yatağa zıpla, Japon Drakula," dedi Belgin Teyze.

"Keşke!" dedi Ayhan üzgün bir şekilde ceketini alırken.

Küvetin kenarı ve aynalı dolabın üstüne kuru veya zarar görmüş saçlar için ürünler doldurulmuştu. Derin zarar görmüş saçlar için besleyici şampuan, yıpranmış kıvırcık saçlar için kuru saçları besleyen nemlendirici maske, şekillendir-

me ürünlerinden yıpranmış ve kurumuş saçlar için total onarıcı saç kremi, aşırı yıpranmış saçlar için en üst düzey onarıcı saç kremi ve üzerinde ACİL KURTARMA: KURULUKTAN ZARAR GÖRMÜŞ SAÇLAR yazan bir şişe gördüm. Duşun altında durdum, bir yandan sıcak suyun keyfini sürüp diğer yandan akrabalarımın saçları hakkındaki rahatsızlık hissinden tedirginlik duydum.

Kanepe benden farklı biri için tasarlanmıştı; sadece küçük değildi, aynı zamanda, bana öyle geliyordu, farklı kişilikteki biri içindi.

Sabah işletme okuduğu ünlü üniversiteyi görmeye götürdü beni Defne; Boğaz'a bakan bir tepenin üzerinde, İstanbul'un fethinde yapılmış on beşinci yüzyıl hisarının hemen üstündeydi. Yaz olmasına rağmen gece geç saatlerin ve yoğun ilişkilerin, en eski ve en yeni kitapların atmosferine sahipti üniversite. Sonbaharda okula dönmek için ufacık bir heyecan belirtisi hissettim ilk defa.

Topkapı Sarayı'nı görmeye gittik. Hareme, eskiden "altın kafes" olarak bilinen zarif çinili labirente girmek için fazladan ücret ödedik. Çok güzeldi harem ama bir sonraki durağımız olan, avlusunda oturup Belçika *waffle*'ı yediğimiz devasa alışveriş merkezine gitmek için ayrılma zamanı geldiğinde rahatladım. Alışveriş merkezinde Japon kırtasiye dükkânı vardı, yeni bir spiralli defter aldım. Kâğıdı esnek ve yumuşaktı ve bordo antropomorfik bir tohumla süslenmiş pembe bir kapağı vardı. Tohumun bir eli kalçasındaydı, diğeriyle el sallıyordu. Muhteşem bir defterdi.

Antalya uçağımız akşam ondaydı. Annem birkaç saat erken gelmişti. Her zamanki gibi daha önce görmediğim ya da duymadığım yeni şık eşyaları vardı: ekstra ince camlı ve kalın çerçeve-

li gözlüğü, yavru kedili topukları olan kahverengi sandaletleri, şarap rengindeki deri seyahat çantası. Ayak tırnakları neredeyse sandaletindeki kahverengiyle aynı, biraz daha açık bir renkteydi, daha önce tırnakta hiç görmediğim bir renkti bu. Sandaletleri büyüleyiciydi, kendi başlarına iki kadın gibiydiler.

Uçak yolculuğundan sonra nasıl bu kadar enerjim olduğunu anlayamadı annem. "Normal değil bu," dedi. "Bir şey mi aldın?" "Belki bir şey *almadığımdandır*," dedim. Yüzündeki endişeli ifade değişmedi. "Al bunu," dedi ve yarım Valium verdi bana.

Kendisi de birkaç gün önceki New York uçağında yarım Valium almış ve akabinde pasaportunu kaybetmişti. Ülkeye, "Bilmemen daha iyi olur," dediği bir şekilde giriş yapmış. Sonra, Ankara'da, bir caddede yürürken düşmüş, çünkü kaldırım engebeliymiş. Bir bakkalın çırağı, dükkândan koşarak çıkıp onu kaldırmış ve ona "abla" deyip sigara ikram etmiş. İşte Türkiye buydu: Yolları boktandı, ama insanları büyüklere saygılıydı.

"Bu sana geldi Ankara'da," dedi annem, üzerinde Ahlar Köprüsü'nün[3] resmi olan bir kartpostalı uzatarak. Arkası sıkışık, kıvrımlı bir el yazısıyla kaplanmıştı.

> *Selam Selin,*
> *Edebi kahramanın olan Casanova'nın (ha ha) doğduğu yere ulaştım. Atmosfer çok dekadan, neredeyse gerçekdışı. Kendimi* Venedik'te Ölüm*'de ve küçük bir çocuğa falan tecavüz etmeyi deneme yolunda vebaya yenik düşecek gibi hissedip duruyorum. Bill yeni gitti. İnanılmaz yoğun vakit geçirdik, normalden bile daha inişli çıkışlı, her bir katedraldeki olağan sanat "tartışmalarımızdan" bahsetmiyorum bile. Bir de, çok acayip rüyalar görüyorum burada. Venedik'in klasik tarihi olmadığı gerçeğinden bilinçaltımda etkilenmiş olabilirim. Beşinci yüzyılda kurulmuş (Hun imparatoru Attila'dan kaçan mülteciler tarafından). Sanırım klasik duyarlığımla Roma'ya daha bağlanmış hissetmiş olmam mantıklı. Ayrıca, kim bilir, belki de sadece Belgrad'a döneceğim için balatayı yakmışımdır. Neyse. Attila demişken, umarım "şeytanın vücut*

3 Venedik'teki ünlü "Bridge of Sighs" köprüsü.

bulmuş halinin" topraklarında her şey yolundadır ve kimse seni boynuzlarla kovalamıyordur. Uzun konuşmalarımızdan birini yapabilmeyi gerçekten çok isterdim. Rahibelerle beraber karıştığım zevk verici bir festivalle ilgili rüyayı sana anlatmayı çok istedim ama görebileceğin gibi yerim kalmadı.

Sevgiler, Svetlana

Antalya'daki otelde sinir bozucu bir şeyler vardı: çalılıklardaki fıskiyelerin devamlı tıslaması, altın işlemeli üniformalar içindeki çalışanların korkmuş ifadesi, üstlerinde sert, sopa gibi dili olan kaçık aslanlarcasına alık alık görünen kırmızı-turuncu çiçeklerin olduğu çalılar. Her yerde Rusça duyuyordum: Rus dili eğitimimin başlangıcı Türkiye Akdenizi'ndeki Rus turizmi patlamasına denk gelmişti. Ağustos olmasına rağmen dericiler kocaman koyun derisi montlar alan Ruslarla dolup taşıyordu. Geleceği düşünüyorlardı.

Kebap tezgâhı ve bir fıçı buzun içinde terleyen tereyağından yapılmış bir kuğusu olan bir akşam yemeği büfesi vardı. Hep birlikte uzun bir masada oturuyorduk: ben, annem, Defne, Belgin Teyze, Seda, Şenay ve Arzu Teyzeler; oğlu Murat ve Murat'ın yeni kız arkadaşı Yudum. Yudum her bir dakikalığına uzaklaştığında herkes onu eleştirmeye başlıyordu. Defne "Kimin öyle bir adı olur ki?" diye sordu, kendi adını kafasına takmıyordu.

Yudum, gizli servis için çalışan, temizlik manyağı olan ve eşyaları görünmeyen yerlerinin tozunu almak için devamlı sandalyelere çıkan Murat'ın annesi Arzu'yla kalmak zorundaydı. Murat'ın kendi odası vardı, ama Yudum'un onunla kalmasına izin verilmiyordu. Arzu'yla kalmak zorundaydı. Birlikte gardırobun üstünün tozunu alıyorlardı.

Yaşıtlarım olan Defne, Murat ve Yudum'la takılmayı denedim, ancak onların var oluş anlayışına kendimi uydurmaktan acizdim. Devamlı bir şeyi, bazı engellerin kalkmasını bekliyor gi-

biydiler; bir işin açılmasını, güneşin hareket etmesini ya da birinin bir şeyler alıp dönmesini. Ne zaman suya girmek, öğle yemeği yemek ya da bir yerlere yürümek gibi gerçek bir şey yapsalar, bunu dalgın, gönülsüz şekilde yapıyorlardı; sanki yaptıklarının beklemekte olan asıl işlerinden bir sapma olduğunu gösterir gibi. Tüm konuştukları, bekledikleri şeyin ne zaman olacağıydı. Ama o şey her gerçekleştiğinde hiçbir şey değişmemiş gibi görünüyordu. Geçicilik algısı aynıydı, sadece yeni bir obje buluyordu.

Sonuçta vaktimin çoğunu yalnız geçirir oldum, okudum ya da yüzdüm. Ailedeki herkesten daha ilgiliydim yüzmeye, Amerikalı olmamdan geliyordu bu. Ayrıca çevrede daha fazla yürüyordum. "Bir oraya bir buraya gidiyor, sonra da buradan oraya," diye gözlemlemişti Arzu Teyze sık sık.

"Çocukluğundan beri böyle," dedi annem gururla.

Annem günde yarım saat yüzerdi, başını bayağı dik tutardı yüzerken. Bazen ben de ona katılırdım. Bir defasında beraber yan yana yüzerken devasa bir kakaya rastladık. Küçük bir kütük ya da odun olduğunu düşünerek anneme göstermiştim. "Bok bu," dedi annem dertli bir ifadeyle.

Teyzelerimin hiçbiri kaka gördüğümüze inanmadı. Teorik zeminde bizi reddetmeye devam ettiler. "Bok küçük parçalara ayrılırdı," dedi Arzu Teyze.

"Öyle tek parça yüzemezdi asla," diye destekledi Şenay.

"Kim duymuş bokun yüzdüğünü? Bok yüzer mi? Hiç duymadım öyle bir şey," diye lafa karıştı Seda.

"Bunu bir doktor olarak söylüyorum," dedi annem. "Yüzün gidin oraya ve kendiniz görün bokun yüzdüğünü."

Her gün güneşin batışına yakın bir saatte, sahilden yüz metre ileriye bağlanmış plastik sala yüzerdim. Ilık, mavi plastiğin üzerine sırtüstü uzanıp çalkalanırken çıkan sesleri ve yüzdükten sonra insanın kafasında oluşan iç sesleri dinlerdim. Güneş ufka gömülürdü, her gün biraz daha erken. Ayaklarım sahile bakar şekilde uzanır ve güneşe doğru, *o* yönde sekiz bin ki-

lometre ötesini, Boston'ı düşünürdüm. Halbuki Tokyo, Ivan'ın olduğu yer, karanlığın olduğu yönde sekiz bin kilometre ileri deydi. Aynı yönde, Kuzey Kutbu'ndan saat yönünde, sekiz bin kilometre ilerisi ise California'ydı.

Genelde saldaki tek kişi ben olurdum, ama bir akşamüstü bana doğru gelen bir adam olduğunu fark ettim. Acele etmeden ve dosdoğru serbest stil yüzüyor, dört kulaçta bir nefes almak için başını çeviriyordu. Sala ulaşınca bir dakikalığına suyun içinde durup gözlerini kısarak baktı –kırklarında ya da ellilerinde gibiydi, saçı kazınmıştı– ve kendini metal merdivenlere çekti.

"Sorun olur mu?" diye sordu salı işaret ederek. Başımla hayır dedim. Benden birkaç metre ileriye sırtüstü uzandı dirseklerine dayanarak, kollarında ve inip kalkan göğsünde sular parlıyordu. Görünüşüne bakıp Rus olduğunu söyleyebilirdiniz. Sal bir süre daha sallanmaya ve suç sıçratmaya devam etti, sonra yavaşça duruldu.

Adamla konuşmaya karar verdim. Okul dışında gerçekten oralı olan kimseyle Rusça konuşmamıştım. Üniversitede Rusça okuduğumu söyledim ona.

"Öyle mi," dedi. Sadece biraz sıkılmış gibiydi sesi, üniversitenin nerede olduğunu, nereli olduğumu, ailemin nereli olduğunu, nerede doğduğumu ve ne okuduğumu sordu: Nasıl cevaplayacağımı bildiğim sorular. Mesleğini sordum. İş insanı olduğunu söyledi.

"İlginç mi?" diye sordum.

"Önemli olan ilginç olup olmaması değil," dedi biraz sonra ve işaretparmağıyla başparmağını birbirine sürttü. Bir cinsel akış hissettim, dehşete düşmüştüm. Bu kadar çekici olan neydi? Parayı mı önemsiyordum? Macar köylerinde, para ve kadınlarla ilgili şarkılar söyleyen Beatles'ı dinlerken ne kadar yabancılaşmış hissettiğimi hatırladım. Bunun tuhaf bir 1950'ler meselesi olduğunu düşünmüştüm. Ama ya benim bedenim de paraya aynı şekilde tepki verdiyse? Ya kadınlar böyleyse?

"Ee," dedi Rus adam. "Yalnız mısın?"

Başımı ki yana salladım. "Annem ve dört teyzem de burada."

"Dört teyze," dedi. "Çokmuş." Gözlerini kısarak sahile baktı, muhtemelen dört teyzeyi arıyordu. "Peki akşamları?"

"Akşamları?"

"Akşamlarını da dört teyzenle mi geçiriyorsun?"

Ivan'la olduğum zamanlarda hissettiğim aynı aşağılanma ve yaralanma hissini hissettim hemen; adam benimle dalga geçiyormuş ya da beni kandırmaya çalışıyormuş gibi. "Bilmem," dedim.

"Peki bilmediğin ne?"

Ona baktım: kahverengi bir doğum lekesi ve çiçek aşısı izi olan koluna, açık bir şekilde ifade edemediğim nedenlerden dolayı çok net bir şekilde Amerikan birinin ağzı olmayan ağzına.

"Sizinle tanışmak çok hoştu," dedim ve salın kenarına kayıp, bir santimini unutmadan tüm bedenime el koyan soğuk suya geri döndüm.

İlk beş ya da altı gün boyunca hiç acı çekmedim, hava değişimi ve bir ilerleme hissiyle devam ettim. Hikâyedeki bir sonraki adımdı bu. Ivan Tokyo'daydı, ben buradaydım. Bir filmdeki iki karakterin iki farklı yere gitmesi gibiydi.

Sonra bir şeyler değişti. Hayatım bir film gibi gelmiyordu artık bana. Ivan filmdeydi, beni arkada bırakmıştı. Olağanüstü hiçbir şey yaşanmıyordu artık ya da bir daha yaşanmayacaktı. Orada öylece akrabalarımla oturuyor, beni hiçbir şeye yakınlaştırmayan beyhude, biçimsiz günler geçiriyordum. Bu gidişat annemi rahatlatıyor gibi geliyordu bana. Onun açısından, diye düşünüyordum, geçen haftalar vahim, geçici bir macera, tahammül edilmesi gereken bir şeydi ve artık her şey normale dönmüştü. Onunla böylesine çelişen yollarda olmak acı veriyordu. Benim hikâyemde ilginç ya da anlamlı olan hemen hemen her şey, onun hikâyesinde tehlikeli ya da rahatsız ediciydi. Teyzemler için daha da fazla geçerliydi bu. Yaptığım hiçbir şeyi ciddiye almıyorlardı: bunlar bir nedenle ısrar ettiğim ıvır zıvır, biraz sinir bozucu, gerçek hayatla hiçbir ilgileri olmayan yan aktivitelerdi. Bu bakış açısına meydan okuyamıyor ya da

aksini iddia edemiyordum, kendime karşı bile yapamıyordum bunu; çünkü nasıl gerçek bir şey yapılacağını bilmiyordum aslında. Nasıl yeni bir şehre taşınılacağını veya seks yapılacağını, iş bulunacağını, birini kendime nasıl âşık edeceğimi ya da kendini geliştirme projesi olmayan bir çalışmanın nasıl yapılacağını bilmiyordum.

Hayatımda ilk kez özel olarak öğrenmek ya da yapmak istediğim bir şey düşünemiyordum. O eski yazar olma fikri kafamda vardı hâlâ; ama bu, bir şey olmaktı, bir şey yapmak değil. Ne yapmanız gerektiğini söylemiyordu.

Hasta oldum. Midem ağrıyordu, devamlı kusacak gibi hissediyordum, özellikle de okumaya çalıştığımda. Bacaklarım ve omuzlarım sızlıyordu. Bir yere gitmek, bir şeyler yapmak, gülümsemek veya insanlar benimle konuştuğunda ağzımı normal bir pozisyonda tutmak için gücüm yoktu. Yüzüm bir kek gibi geliyordu bana. Teyzelerim surat astığımı ya da kızgın olduğumu düşünüp benimle dalga geçti. Somurtmuyordum, yüzümü oynatamıyordum sadece. Yiyemiyordum, yemek yemeyi düşünemiyordum bile. Yemek büfesinden geçerken oturmayı düşünmeye başlayamıyordum. Herkesin Yudum'a pasif-agresif şeyler söylemesini dinlemeyi, Yudum'un benimle ve Defne'yle alay ederek sosyal sermayeden payına düşeni alma çabasını, Seda Teyze'nin bana kuzu dayayıp eskiden vejetaryen olmamla ilgili sataşmasını, Murat'ın beşamele daha fazla tereyağı lazım demesini dinlemeyi düşünemiyordum. Annem herkese midemin bozulduğunu söylemiş ve oda servisinden çayla tost istemişti. Giden posta gibi, gümüşi bir arabada gelmişti tost, ayva reçeliyle, geçmişte alay ettiğim türden bir reçelle.

Birkaç gün sonra fiziksel semptomlar geçti. Ruhsal olarak, taşıyıcı banttan düşmüş gibi hissediyordum hâlâ, ama yemek yiyebiliyor, okuyabiliyor, yüzebiliyor ve ölmeye yakınmışım gibi bakan gözlerle insanlara bakmıyordum.

Annemle beraber, anneannemin üvey kardeşi olan ve Antalya bölgesindeki bir otele yakın zamanda yatırım yapmış Şükrü'yü ziyaret etmeye gittik. Denizden uzak, virajlı yollarda uzun, kafa karıştırıcı bir taksi yolculuğuydu. Otel denize sıfır değildi; bataklığın üzerine inşa edilmiş boş, lüks, öylesine bir otel gibi duruyordu. Şükrü bizi daire biçimindeki giriş yolunda karşıladı. Bodur, yaltakçı, kel, tombul dudaklı ve cansız gözleri olan, anneanneme –benim cılız, kara gözlü, kalın sesli ve gür kahkahalı anneanneme– hiç benzemeyen bir adamdı.

Şükrü, bir garsonun çayla pötifür getirdiği çardakta konuk etti bizi. Türkiye'nin ilk golf otelinde oturduğumuzu anlattı bize. Zengin Amerikalı ve İskoç insanlar arasında yeni bir çılgınlık vardı, Malezya gibi egzotik yerlerde golf oynamak için. Türkiye'de insanlar geri kalmıştı, golf otellerini bilmiyordu. Ortaklarıyla, denize sıfır olmadığı için üç kuruşa almışlardı bu arazileri, Türklerin tek bildiği denizdi. Pekala, golfçülerin umurunda değildi deniz. Onlara bir havuz ve birinci sınıf golf sahası verirdiniz ve mutlu olurlardı.

Gerçekte ise, tatminkar bir golf deneyimi için fazla bataklıktı arazi. Topa düzgünce vurmak imkânsızdı ve arazinin çoğunun kurutulması gerekirdi. Ama ana bina tamamlanmıştı ve Şükrü ve kızı kendi kendilerine yaşıyordu orada. Seda, düzenli olarak magazin dergilerinde boy gösteren sosyetik kız hakkında bilgilendirmişti bizi. Torunu Alp de oradaydı.

Çamur sıçramış golf arabasıyla bizi almaya geldi Alp. Sadece sekiz yaşında olmasına rağmen uzun dikdörtgen vücudu, koca göbeği ve nüktedan gözleri, minyatür bir yetişkin havası vermişti ona.

"Binin, binin," dedi Şükrü bize. "Size etrafı gezdirecek."

Annemle birbirimize baktık. Bir an sonra bindik golf arabasına. Annem arkada, büyük, metal bir tırmığın yanında ve kısmen altında oturuyordu. Ben öne, boynu altın bir zincir üzerindeki minik altın patenle ışıldayan Alp'in yanına geçtim. Us-

talaşmış hareketlerle vitesi değiştirerek çalılara doğru geri gidip ana yola çıktı.

Park edilmiş bir dizi golf arabasının, yokuşlu bir tepenin ve bir kum tepeciğinin yanından geçip gelecekteki golf çimlerine saptık. Zemin o kadar bataklıktı ki tekerlekler çamurda iz bırakıyordu. Sizi gerçekten, doğrudan, tam yüzünüzden vuran şey canlı miktarıydı. Tanrı'nın yaratımının üyeleri kollarınıza ve yüzünüze uçup duruyordu. Manzara kıpırdaşıyor ve vızıldıyordu, uzun çimenler ve palmiye yaprakları titriyor, çamur kımıldıyor gibiydi. Kurbağalar cup diye göletlere atlıyor, bilinmeyen yaratıklar yaprakların arasında hışırdıyordu. Bir şey gürültüyle vızıldayarak kulağımın yanından geçti ve bir şey gözüme kaçtı.

Alp, küçük bir tepeyi aşmak için arabayı gazladı. Tekerlekler kısa bir süreliğine kavrayışlarını yitirdi. "Merak etmeyin, ben buradayım," dedi Alp.

"Yavaş yavaş, Alpciğim, evladım," dedi annem.

"Size her yeri göstereceğim," dedi Alp.

"Çok bile gösterdin zaten," dedi annem.

"Daha bir şey görmediniz."

Bir noktada birdenbire fren yaptı, dışarı atlayıp kocaman tırmığı kaptı ve toprağa vurmaya başladı. Yılan öldürüyormuş meğer. Omurgasını kırdıktan sonra hareket etmeyi kesinceye kadar vurdu ona, bana Aziz George'u hatırlattı.

"Pislik," diye izah etti bize bakıp göz kırparak.

İşlerin burada, yılan yönünden zengin bataklıktaki terk edilmiş golf tatili yerinde, Alp için nasıl ilerlediğinden emin değildim. Her şeyin yolunda gittiği yabana atılmayacak kadar netti. Hal böyle olunca onunla karşılaşmak bir zerre umut hissettirdi bana. Bununla, golf oteliyle ilgili bir şeyler yazabilirim diye düşünmüştüm. Ama o bataklığa yol açacak bir giriş düşünmeyi denediğimde bununla yüzleşemedim; bir otel daha olmazdı, katlanamazdım, yapamazdım bunu.

* * *

Sonbaharda okula döndüğümde branşımı dilbilim olarak değiştirdim ve dil felsefesi ya da psikolojisinden artık ders almadım. Beni yüzüstü bırakmışlardı. Dilin nasıl işlediğine dair öğrenmek istediklerimi öğrenmemiştim. Hiçbir şey öğrenmemiştim.

TEŞEKKÜR

Bu kitap üstüne çalışmak; öğretmenlerime, özellikle de üniversitenin ilk yılında karşılaştıklarıma olan borcumun giderek artan bir şekilde farkına varmamı sağladı. O dönemde onlara her zaman inanmamıştım, ama aslında hep haklıydılar. Aynı dönemden sınıf arkadaşlarıma karşı yakınlığımı ve minnettarlığımı da belirtmek istiyorum; kendilerinin o zamanki kişilikleri benim için hâlâ mevcut ve kıymetli.

"Nina Sibirya'da" gerçek bir metne dayanmaktadır, ilk defa 1995 yılında karşılaştığım ve gizlilik perdesi altından belirleyebildiğim kadarıyla pek çok Rusça dili öğretim görevlisi tarafından yıllar içerisinden müşterek yazılmış olan "Vera'nın Hikâyesi"ne. Patricia Chaput ve Natalia Chirkova başta olmak üzere tüm Harvard Rus Dili Programı'na, beni onunla tanıştırdıkları için teşekkür ederim.

Bu kitabın ilk taslağı 2000-2001 yıllarında Eric Hsu'nun desteğiyle yazıldı. Beatrice Monti della Corte ve Santa Maddelana Vakfı, nihayet tekrar ziyaret ettiğim huzurlu atmosferi sağladı ve metni bir tarihi romana dönüştürdüklerini fark ettim. Rona Jaffe Vakfı'na, Whitining Vakfı'na, Koç Üniversitesi'ne, Cullman Center for Scholars and Writers'a cömertlikleri için minnettarım.

Menajerim Sarah Chalfant ve editörüm Ann Godoff, *Budala*'yı ve yazarını her açıdan destekledi. Will Heyward, Yeni Zelanda faunasından Stendhal'a kadar değişen konulardaki görüşleriyle katkıda bulundu. Casey Rasch'in kaderinde büyük şeyler yapmak var. Lorin Stein bana her zamanki gibi muhteşem notlar verdi. Dimiter Kenarov, kel bir adamın tarağından çok daha faydalıydı. Bu kitabın sonunu Rajesh Parameswaran'ın masasında yazdım. Sevgili anne-babam Olcay Ayanlar Batuman ve Vecihi Batuman, eğitimimi her zaman ilk sıraya koydu. Lindsay Nordell'in okuyuculuğu, elimde tuttuğuma inanamadığım parlak bir mücevher gibiydi.

Fyodor Mihailoviç: Kitap adları konusunda, hatta sadece adlar konusunda değil, her konuda hangi yazar senin yüce giysinin eteğine el sürebilir?

Üzerine yazmak istediğim atmosfer, birkaç yıl önce annemle gittiğimiz Meksika seyahatinde ortaya çıkmıştı. Bizi havaalanına götürmek için kiralanmış olan otobüsle ilgili bir karışıklık olmuştu ve otobüs bizi tuhaf bir otelin pembe karolu avlusuna bırakmıştı. Hoparlörlerden Albinoni'nin Adagio*'su duyuluyor ve üzerimize bir şeyler yağıyordu, havaya baktığımızda kül olduğunu anlamıştık.*

Elif Batuman'ın Budala'sı ergenlik ile yetişkinlik, aşk ile cinsellik ve konuşmak ile yazmak arasında duran bir güneş saati adeta; gölgenin ne yana düşeceği ise muazzam bir muamma.

Harvard'daki ilk senesinde genç bir kadın, adı Selin, aylak aylak dolaşıyor kampüste. İlk kez gördüğü e-posta, içemediği birkaç şişe bira, klasik edebiyatıyla Rusça, arkadaşları Ivan ve Svetlana... Nasıl duruyor hepsi bir arada?
Selin binbir kültür arasında dolaşıp farklılıkları ve aynılıkları, saçmalıkları ve akla yatkınlıkları anlatıyor. İmgelerle dolu masalsı diliyle, derin bir duygusallıkla, entelektüel mizahıyla...

Anı ile kurmacanın arasına gerilmiş ince bir ip Budala ve Elif Batuman bu ipin üzerinde ustalıkla yürüyor.

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-2738-8

9 789750 527388

KDV'DEN MUAFTIR